Kishonthy Jenő
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPÚJSÁG

1970 SEP 16

Győztes: a „Viktória" faliszőnyeg

Új termékek az Eger–Gyöngyös Környéki Háziipari Termelőszövetkezetben

Tizenkét részlege van az Eger—Gyöngyös Környéki Háziipari Termelőszövetkezetnek. A divatos ruháktól az apró ajándéktárgyakig a termékek rendkívül széles skálával állnak a lakosság szolgálatában. A szövetkezet tagja két exporttársulásnak, *ajándéktárgyaik, perzsaszőnyegeik, hímzett kézimunkák Európa országai mellett kedvelt cikkek még Japánban is.*

A szövetkezet nagy fejlődésnek indult az elmúlt időszakban. Tavalyi 22 milliós termelési tervüket az idén négymillióval növelték és ennek féléves arányát már túl is teljesítették. Ebben a fejlesztési programban a hálózat bővítése és a minőség javítása mellett új termékekkel — divatos, modern lakásdíszekkel, ajándéktárgyakkal — lepik meg a közönséget. Mindezekről *Czuczai Lajos*, a szövetkezet elnöke tájékoztatott bennünket.

— Faliszőnyegeink, díszpárnáink eddig is keresett cikkek voltak. Az egyre nagyobb kereslet és a növekvő igény hatására ennek a részlegnek a fejlesztését tűztük ki elsőrendű feladatként. *Kishonthy Jenő*, festőművész mintatervezőnk mellett alkalmaztunk két másik tehetséges iparművészt is: *Pipa Ildikó*, aki több kiállításon szerepelt már, perzsaszőnyegeket, népművészeti ajándéktárgyakat tervez nálunk, *Urel Zsuzsa*, a képzőművészeti főiskoláról nemrég kikerült tehetséges textiltervezőnk pedig a nagyon népszerű hímzett női blúzok mintáit készíti.

Több mint harminc féle mintájú szőnyeg és díszpárna készül a műhelyben különféle méretekben. A fényes műszálból hurkolt, ízléses szőnyegek értékes díszei a lakásnak, a tervezők művészi igényű változatos formákról gondoskodtak. Nem lehet kétséges, hogy a sokszínű, hangulatos „Viktóriák", meghódítják majd a közönséget is.

— *Hogyan növelik még a termelést?*

— A bővítés során 2 milliós fejlesztési keretet kaptunk Egerben és Gyöngyösön 170 csökkent munkaképességű dolgozó foglalkoztatására. Vásároltunk egy épületet, ahol újabb cikkeket fogunk előállítani.

A szövetkezet most nyert pályázatot egy divatos női kosztümtervvel. Ezt és a dúsan hímzett női blúzújdonságokat, a keresztszemes hímzésű terítőket nemsokára már láthatjuk a kirakatokban: a divatos formák itt is biztosítják a sikert.

— *hekeli* —

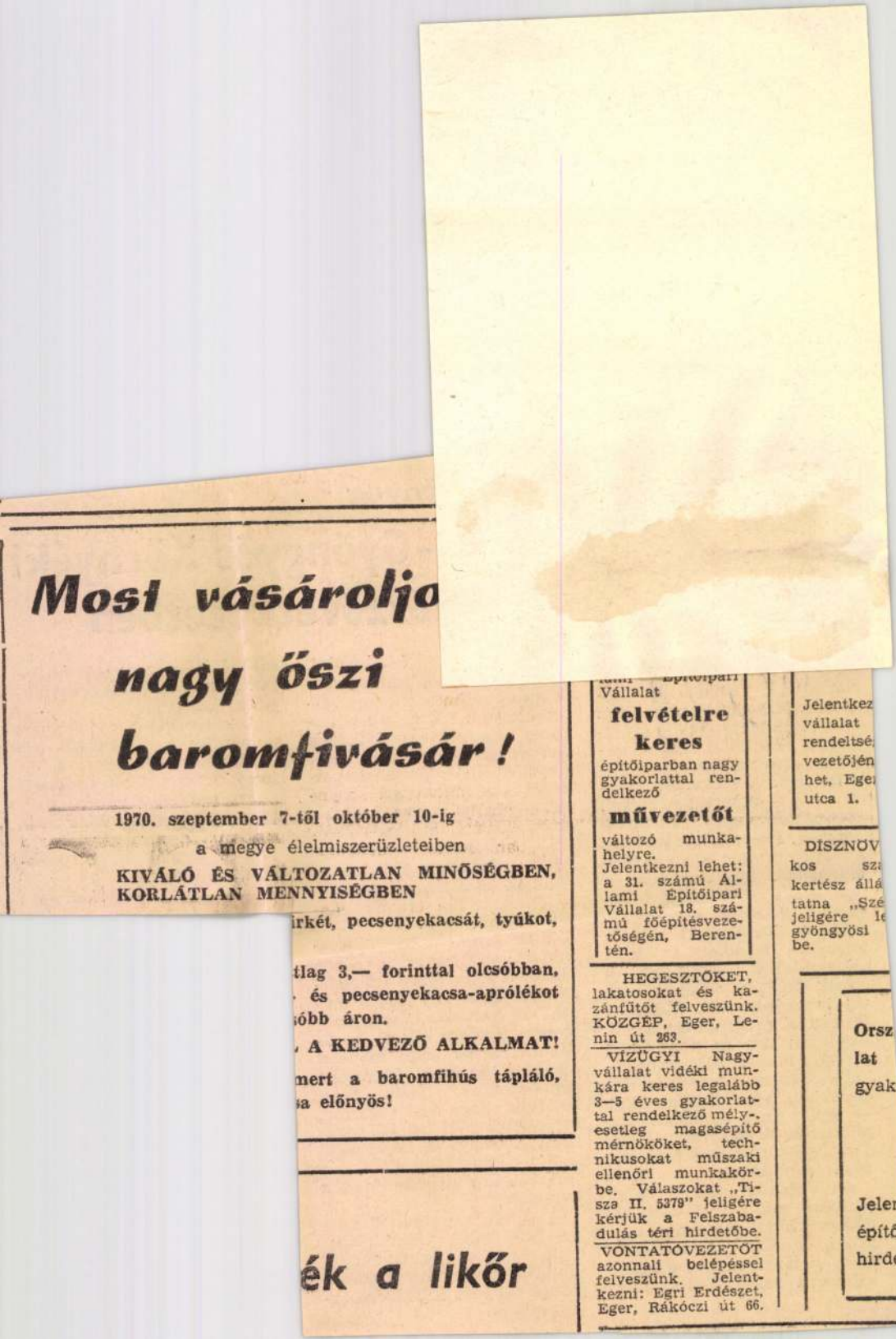

Most vásároljo
nagy őszi
baromfivásár!

1970. szeptember 7-től október 10-ig

a megye élelmiszerüzleteiben

KIVÁLÓ ÉS VÁLTOZATLAN MINŐSÉGBEN, KORLÁTLAN MENNYISÉGBEN

irkét, pecsenyekacsát, tyúkot,

tlag 3,— forinttal olcsóbban,
és pecsenyekacsa-aprólékot
sóbb áron.

A KEDVEZŐ ALKALMAT!

mert a baromfihús tápláló,
a előnyös!

ék a likőr

Vállalat

felvételre keres

építőiparban nagy gyakorlattal rendelkező

művezetőt

változó munkahelyre.
Jelentkezni lehet: a 31. számú Állami Építőipari Vállalat 18. számú főépítésvezetőségén, Berentén.

HEGESZTŐKET, lakatosokat és kazánfűtőt felveszünk. KÖZGÉP, Eger, Lenin út 263.

VÍZÜGYI Nagyvállalat vidéki munkára keres legalább 3—5 éves gyakorlattal rendelkező mély-, esetleg magasépítő mérnököket, technikusokat műszaki ellenőri munkakörbe. Válaszokat „Tisza II. 5379" jeligére kérjük a Felszabadulás téri hirdetőbe.

VONTATÓVEZETŐT azonnali belépéssel felveszünk. Jelentkezni: Egri Erdészet, Eger, Rákóczi út 66.

Jelentkez
vállalat
rendeltsé
vezetőjén
het, Ege
utca 1.

DÍSZNÖV
kos sz
kertész állá
tatna „Szé
jeligére l
gyöngyösi
be.

Orsz
lat
gyak

Jelent
építő"
hirdet

1021

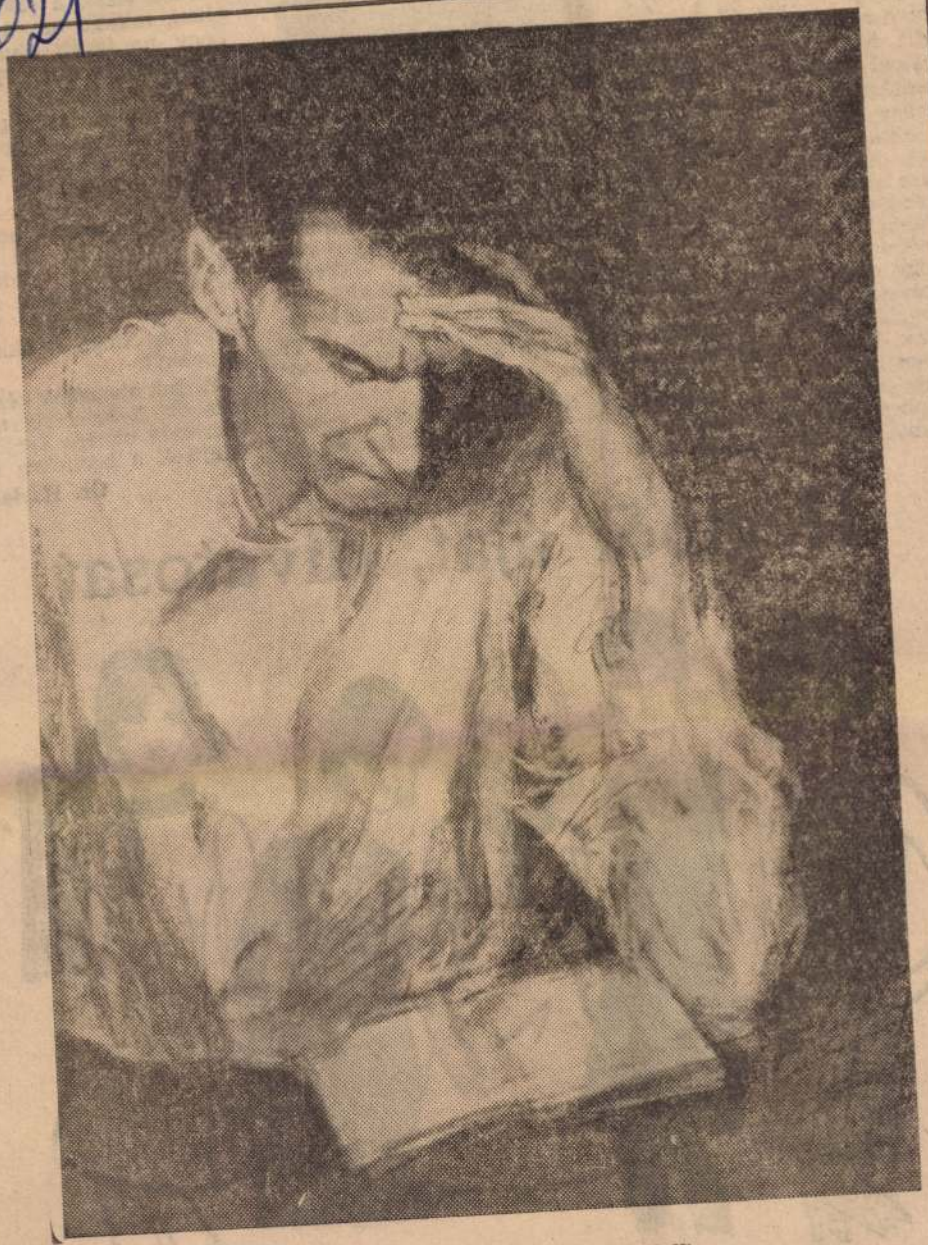

Kishonty Jenő: Olvasó férfi (pasztell).

nyát, szégyelli viselni. Beutalták műtétre, de nem megy el, mert kicsiny gyermekeit nem akarja otthon hagyni.

Legelőnyösebb, ha a szakorvosra hallgat és beleegyezik, hogy sebészi beavatkozással szabaduljon meg betegségétől. A legtöbb eredmény ugyanis a műtéttől várható. A visszeres betegségek esetleges későbbi kiújulása nem a műtéttől függ, hanem a beteg hajlamától. Vannak emberek, akiknél a visszerek állapota olyan, hogy csak többszöri beavatkozással lehet helyrehozni. Leveléből arra következtetünk, hogy a családban van ilyen hajlam. Az ilyen örökletes hajlam ellen többféleképpen lehet védekezni. Nem szabad viselni derékban szűk

ORVOS VÁLASZOL

ruhát, körkörös harisnyatartót, mert ezek akadályozzák a vérkeringést. A gumiharisnya viselését javasoljuk. Természetesen sem a gumiharisnya, sem a népies gyógyszerek nem segítenek addig, míg a baj alapját nem változtatják meg. Ezért ismételten azt ajánljuk, hogy fogadja el a kórházi beutalást.

Egri olvasónk a savtúltengéssel kapcsolatban érdeklődik.

Várjuk [illegible] kérdéseit, leveleit. A leveleket a szerkesztőség címére kérjük. Ne felejtsék a borítékra ráírni:

Dr. Háziorvos

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-256, 188 307

HEVES MEGYEI
NÉPUJSÁG

Régiből újat, divatosat



A farsang, a vidám tánc- [illegible] ruhát

1967 NOV 12

1021

KISHONTHY JENŐ KIÁLLÍTÁSÁRÓL

Kishonthy Jenő a fiatal egri festőművész, évek óta jelentkezik az észak-magyarországi tárlatokon, akadt néhány olyan egyéni kiállítása is, amely Egerben, a művelődési házban, vagy a színház klubjában, barátait és a művészetért lelkesedő egrieket lázba hozta: vitatkoztak róla és vele, mert apró rajzai, akvarelljei sajátos lírai egyéniséget, a tárgyak poézisét, az utat kereső, a formák mélyéig lehatolni vágyó művészt ígértek. Az ígéret pedig mindig türelmetlenséget, kíváncsiságot szül azokban, akik az alkotásra várnak.

A Dobó István Vármúzeum klubhelyiségében rendezett kiállításon már néhány nagyon lényeges ígéretét váltja valóra — képekké Kishonthy Jenő. Huszonöt kiállított alkotása — ha nem is mondható el, hogy ez a tárlat a művész eddigi fejlődésének teljes bemutatására törekszik — már komoly állomást jelent. Mindössze két tájélmény tűnik fel tétova vonalaival, néhány ceruzarajz az anyáról és a csecsemőről — kedvenc témái ezek —, a hangsúly azonban a portrékon nyugszik. Mintha a lírában rejlő bölcsesség, érzelem és harmónia kezdene beérni Kishonthy Jenőnél: minden megmintázott arcban keresi és megtalálja azt az összhangot, amely a modellre jellemző, amely az egyéniséget alkotja az arcban.

Egyelőre a közvetlen, mindennapi környezetben, a családban kutatja azokat, kik emberismeretének ábrázoló-leíró képességének tárgyai-tanúi lehetnek. Az „Anyám olvas" könnyed elbeszélése még csak előkészületnek, témaközelítésnek tűnik az „Anyám arcképéhez": itt a színek sötétes, csaknem komor nyugalma övezi a telt és határozott vonású női arcot. A szem tájékán pihenő szarkalábak kiegyensúlyozottságáról és kevés örömről árulkodnak. A fej minden részletén egyenletesen oszlik el az a fény, amely az elgondolkozó asszony arcát bölccsé teszi. Akarva-akaratlan keressük a rokonságot az ábrázolt arc és a festő között. Nem is késik a felfedezés: a festő négy önarcképe gyors egymásutánban ad feleletet feltolakodó kérdéseinkre.

Az Önarckép zöld háttérrel című kompozíció ugyancsak kevés fényt enged a vászonra szűrődni: itt a zöld szín kölcsönzi az archoz a hangulati elemeket. Az „Önarckép ellenfényben" ismét a zöld árnyalataival folytat eredményes küzdelmet és hangsúlyozza a kifejezően nagy szemeket. Az „Önarckép" aláírású kép pedig, mintha nem is testvére lenne az előző kettőnek: a keményen fogalmazott arc hideg hangulatot áraszt. Betetőzéseként az őszinte vallomástételnek ott függ a negyedik önarckép, amely a művész belső vizsgálódásainak, önismeretének és eddigi művészi fejlődésének beszédes bizonyítéka. Ezen a portrén az ismerős vonások a fénnyel gazdagon átitatott világoszöldben élénken hatnak. Nem is csak az arc ez már, itt megjelenik a művész ecsetet fogó keze is: ujjai finom harmóniában, csaknem lányosan könnyeden fogják a szerszámot, amely megörökíti szemlélődő önmagát. Mindenütt csupa szemlélődés, sehol dráma, sehol egy parányi jókedv, vagy meggondolatlan következetlenség. Az „Olvasó férfi", az „Apám" távolról nézett portréja, „B. Zs. arcképe" a barna és bronz finoman szövődő színegyüttesével pontosan visszaadja azt a hangulatot, amit a művész az adott emberrel kapcsolatban érez. A „Támaszkodó férfi" tenyérbe hajtott fejjel ugyanaz alatt az önvizsgálódási gond alatt görnyed, mint a festő, vagy az „Iskoláslány", vagy a „Kék ruhás lány".

Szándékosan foglalkozunk részletesebben azokkal a jellemekkel és jellemzésekkel, amelyeket ezen a tárlaton Kishonthy Jenő felvonultat. Nem kétséges, hogy ezek a női fejek, elgondolkodó férfiarcok komoly művészi felfogásból születtek. A színek megválasztása már eldönti a jellemzés, a kép hangulatát. Háttér sehol nem jelenik meg, mindent az arcon akar megjelentetni a művész. Nincs szenvedély, nincs aktualitás, csak az arc, amely ok és jogcím arra, hogy a művész önmagáról vallhasson. Ez a vallomás azonban őszinte és arról tanúskodik, hogy az emberi arcok vallatása lépcső a további fejlődés, a felfelé ívelő úton.

Ecsetkezelésében és formai megoldásaiban sem akar minket Kishonthy Jenő forradalmak látszatával megtéveszteni. Pátosz és nagyobb lendület nélkül elmond mindent azokról, akiket közelebbről ismer. De a mozgásra, a mozgalmasabb kompozíciókra, azok előbb-utóbbi megjelenésére utalnak már azok a képek, ahol a test tartása jellemez, egy-egy gesztus, mozdulat már társul az archoz.

Amikor hazai piktúránkban az ember környezetének patétikus, sokszor különcködő, néhol nagyhangú ábrázolása divatos, mélyebb tartalmi elemek nélkül, vagy amikor művészeink a természet formáinak és színeinek megörökítésével helyettesítik az emberről megfogalmazható közvetlen vallomásokat, jólesik ennek a kiállításnak az anyagát végigtekinteni, és ismételten végigelemezni: egy fiatal művész divaton innen és túl keresi a portréfestés formai keretei között a távlatot az ember dinamikus és őszinte ábrázolására.

A kiállítás jelentős értékeinek elismerése mellett arra biztatnánk a kitűnően felkészült, fiatal művészt, hogy a szemlélődésen túl, a portrékban megérlelt kifejezési készségre alapozva induljon el a dinamikus emberábrázolás felé, a többfigurás kompozícióknak drámát és nagy élményt ígérő világa felé.

Farkas András

Megyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
3p. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188 307
HEVES MEGYEI
NÉPUJSÁG

Egri vívók győzelmei

Az évforduló ünnepnapjain *Eger* vívói több vidéki városban versenyeztek és szokásukhoz híven kitűnően szerepeltek. A fiatal kardozók Kecskeméten léptek pástra, s közülük *Moldoványi Zoltán* szerezte meg az elsőséget, *Fekete György* a harmadik, *Sohajda Gábor* a hatodik, *Nagy István* pedig a hetedik helyen végzett.

Az idősebbek Diósgyőrben országos jellegű felnőtt III. osztályú kardversenyen vettek részt. A több mint 20 fős mezőnyben mind a három egri vívó döntőbe került s ott *Bodnár Balázs* nyert bajnokságot, s egyben II. osztályú minősítést! *Varró Péter* a 3., *Szentmarjay Tibor* az 5. helyen végzett.

Bodnár sorrendben 3. országos versenyét nyerte. Ezúttal is remekül vívott, gyors volt, jól „érezte" a tempót. *Varró* is hasonlóan jól dolgozott —, ha utolsó mérkőzését megnyeri, holtversenybe került volna találatarányval.

Furcsa

A VILÁG MINDEN TÁJÁRÓL

Tehetséges gépember



Sabor V. névre hallgat a hamburgi nagyszabású kiállítás végattrakciója. Sabor V. egy gépember. 2,37 méter magas és 267 kilogrammot nyom, tehát jelenleg a világ legnagyobb gépembere. Belső életére az a 2,5 kilométer hosszú drótháló utal, amely nála az idegszálakat helyettesíti. Sabor V. igen tehetséges gépember. Dohányzik, iszik, kiválóan szájharmonikázik, tud szambázni is, és ha kell, tüzet ad. Természetesen mozogni is tud előre, hátra, vagy éppen megfordul, amennyiben kell. Felemeli karjait, hajlítja, mozgatja a fejét és sárgás szemeivel pislog. Hallása kifogástalan, a feltett kérdésekre pedig több nyelven is válaszol. Rövidhullámon keresztül kapja információit, telefon vagy fénysugár segítségével.

Tehát — telefonálni is tud...

Matuzsálem-baktériumok

Donald Johnston, a kairói egyetem mikrobiológusa, a luxori Amon-templom falán 3400 éves élő baktériumokat talált. A baktériumok a fáraók ideje óta maradtak meg. A professzornak meggyőződése, hogy a baktériumok a templomépítés idején kerültek a falakra.

Nem ez az első ilyenfajta felfedezés. 1962-ben ugyanebben a körzetben olyan baktériumokat találtak, amelyek ezer évet éltek meg.

(Pontosan?...)

Együtt aludt az oroszlánnal

Bizonyos Tom Worio nevű San Francisco-i lakos kicsit ittasan sétált a város állatkertjében. Véletlenül betévedt egy oroszlán ketrecébe, ahol le is feküdt és néhány órát egyfolytában aludt. Miután a rendőrség segítségével kivonszolták, megbírságolták nemcsak azért, mert „céltalanul kockáztatta életét", hanem azért is, mert hangos hortyogásával megzavarta az oroszlánok álmát.

Fénykép az istenről...



maradottabb eszközökkel el akarja készíteni az isten első fényképét."

gelo tehet arról, hogy bizonyos válság következett be az isten-fogalom

Megyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188 307

1983 MÁJ 11.

HEVES MEGYEI
NÉPUJSÁG

Kiállítás Csányban

KIÁLLÍTÁS CSÁNYBAN

Kiállításon mutatja be munkáit Csányban a fiatal egri képzőművész, Kishonthy Jenő. A kiállításon szerepelnek azok a festmények is, amelyeket a csányi Állami Gazdaságban és a község környezetében alkotott a művész.

A helyi vonatkozású kiállítás megnyitására ma kerül sor, a csányi művelődési otthonban.



gyakorlattal elhelyezkedne Eger, vagy környékén. Cím: Sz. A. Besenyőtelek, Tepély.

ÉNGA FLAN

Bútorozott szoba albérletbe diákoknak vagy ipari tanulónak kiadó, Eger, Kertész u. 127.

Külön bejáratú bútorozott szo-

1021 Kishonti Jenő



Kishonti Jenő: A kéksapkás lány (pasztell)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188 307

HEVES MEGYEI
NÉPUJSÁG

Szóvá

Szerdán délután az e
sportuszoda nézői, versen
zői aggódva kérdezték az
egyet: vajon a hagyományos
felszabadulási emlékversenyt
megkeresi-e a hagyományos
áprilisi eső? Megkereste! Hű
maradt a több év óta tartó
szokáshoz — az úszó fiatalok
nagy-nagy bánatára. A kedvezőtlen idő sem zavarta azonban az egyiek fiatal tehetségét, Sass Attilát, aki 200 m. gyorson több mint 7 másodperccel szárnyalta túl eddigi legjobbját, 2:29-es kitűnő idővel ütött a célba, alaposan megjavítva a Csikász G. által tartott 2:34.5-ös megyei serdülő rekordot. A verseny színvonalára jellemző, hogy ezzel az eredménnyel is csak ötödik tudott lenni — négy KSI-legény előzte meg! Az is igaz azonban, hogy Attila lényegesen fiatalabb pesti társainál, s akár fogadást ajánlhatunk: az új csúcs nem lesz hosszú életű! Hasonló remek teljesítmény fűződik Válent Vera nevéhez, a mindössze 12 éves kislány 100 m gyorson mezszorítás nélkül, könnyen ért el 1:08.5-öt, ami a legszebb reményekre jogosít. Úgy látszik az idén jól sikerült az alapozás...

★

Az egri nemzetközi vízilabdatorna legeredményesebb játékosa a válogatott egri Pócsik D. volt. Három mérkőzésen 15 gólt dobott, ami rendkívüli teljesítménynek számít! Hiszen a rangsorban utána következő kiváló csatárok, Bodnár I., Konrád III., Kiss A. és a német Wittig 7—7 gólt dobtak, s a gólzsák Rusorán II. is csak

...vasárnap rajthoz Mátrafüreden Heves megye mezeifutó-bajnokságán. Régen láttunk versenyen ilyen népes mezőnyt, amely azonban mégis „foghíjas" volt: hiányoztak az ESI fiataljai, Gyulai Vera, Juhász Ági, Domonkos Zsuzsa és a többiek, akik bizonyára jó eredményeket értek volna el. Hogy is mondta Kömlei Károly, a versenybíróság elnöke? „Kár lenne, ha elkallódnának"!

Bizony, kár lenne — reméljük azonban, hogy mielőbb megoldódnak az ESI körüli átmeneti problémák. A verseny egyébként jó hírverése volt az atlétikának, hiszen a mátrafüredi iskola környékén lezajlott küzdelmeket sok száz üdülő vendég nézte végig.

★

A Szolnoki MÁV elleni barátságos mérkőzésen jól kezdett az Egri Dózsa labdarúgócsapata — a nézők örvendezve figyelték a látványos akciókat, lelkesen tapsolták Lakinger bombáját, amely a kapufán csattant, majd hanyatt vetődve kapura küldött labdáját, amely éppen hogy csak elkerülte a kaput. Negyedóra után azonban egyszerre „beborult az ég", a támadósor fokozatosan visszaesett, s hibát hibára halmozva játszott tovább. Ennek a sornak alaposan össze kell szednie magát, ha sikerrel akar megbirkózni a Bp. Spartacus közismerten kemény védelmével! Egerben egyébként

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HEVES MEGYEI
NÉPÚJSÁG

1968 OKT 30

Kishonthy Jenő

emléktárgyakat elküldik a szovjet pioniroknak.

— KISHONTHY Jenő egri festőművész kiállítása október 29-én nyílik Egerben, a Dobó István Vármúzeum klubhelyiségében. A tárlatra a múzeumi hónap programjában kerül sor.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HEVES MEGYEI
NÉPÚJSÁG

Kishonthy Jenő

1967 SZEP 22

1021

Múzeumi hónap 1967.

Tájékoztató az egri vármúzeumban a hónap megyei eseményeiről

Évről évre októberben rendezik meg országszerte a múzeumok hónapját. Idén is gazdag program várja majd az érdeklődők táborát, a múzeumok barátait, erről a programról, a hónap eseményeinek előkészületi munkáiról tartott tájékoztatót csütörtök délután az egri vármúzeumban *Bakó Ferenc*, a Heves megyei Múzeumi Szervezet vezetője.

A múzeumi hónap rendezvénysorozatát *érdekesipartörténeti kiállítással* nyitják az egri Dobó István Vármúzeumban, október elsején, vasárnap. A kiállítás az 1843-ban alapított és 1927-ig működő bélapátfalvi keménycserépgyár történetét prezentálja, gazdag gyűjteményt mutatva be a gyár termékeiből, a híressé vált festett dísztányérokból s a különböző tárgyakból.

Fotodokumentációs kiállítást rendeznek a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulója tiszteletére. Láthatunk majd *képzőművészeti tárlatot* is, kiállítást *Kishonthy Jenő*, egri festőművész munkáiból. Ugyancsak dokumentációs kiállítást nyitnak a gyöngyösi Mátra Múzeumban *1917 a Heves megyei sajtóban* címmel, ezt a kiállítást láthatják majd a hatvaniak is. *Feldebrőn állandó jellegű kiállítás nyílik* a község Árpád-kori történetéről.

Számos előadás is szerepel a múzeumi hónap programján. Ezek közül a Nagy Októberi Szocialista Forradalom Heves megyei hatásáról, a forradalom emlékeinek az egri múzeumban levő gyűjteményéről, Gárdonyi Géza egri otthonáról, a földrajzi helynévgyűjtésről, valamint a megye múzeumainak természettudományi gyűjtőmunkájáról szóló előadások a jelentősebbek.

két látványos alakítása döntötte el a selejtezőt: az első félidőben ellenállhatatlan cselsorozat után lőtt a hálóba, a második félidőben pedig ő ugratta ki jó labdával Görögcsőt. 2:0 Magyarország javára.

Szeptember 10-én Berlin volt a színhelye a visszavágónak. A németek Albert mellé két

magyar
első le
1965-
került
ország v
világba
lejtező
játszot
döntet

Októ
ban vo
kőzést az döntötte el, hogy a magyar labdarúgók jobban ki tudták használni gólhelyzeteiket: Magyarország—NDK 3:2...

Az Európa-bajnokság selejtezőjében újra, immár negyedszer került egy csoportba a két csapat. A magyar válogatott helyzete ismét kedvezőbb, mint az NDK együtteséé. A selejtezőkben már hagyományos ellenfél eddig 3 pontot vesztett. (Dánia ellen 1:1, Hollandia ellen 0:1.) A magyar csapat ezzel szemben eddig csak egy pontot vesztett. (Hollandia ellen 2:2.) Amikor szeptembr 27-én este a Népstadionban elkezdi mérkőzését a két csapat, akkor Illovszky Rudolf kapitány csapata nyugodtabban játszhat, mert az EB-selejtező ötödik csoportjában ez a helyzet: 1. Magyarország 4 mérkőzésből

a vezetésével egri úszó Tbiliszibe

kel útra, *Válent Gyula* vezetésével a következő egri úszók utaznak: *Bóta Ildikó, Bukolyi Edit, Prucz Éva, Várkonyi Mária, Ali Csaba, Csatlós Csaba, Hevesi László, Mártonffy Tamás, Szabó Tibor.* A vízilabda-válogatottnak *Ringelhann dr.* az egyetlen egri tagja, mint ismeretes, *Pócsik Dénes* a jugoszláviai Splitben a Jardan Kupa küzdelmeiben vesz részt.

Szerződés a művészettel



(Kiss Béla felv.)

A Heves megyei pártbizottság és az Észak-magyarországi Képzőművész Szövetség tervei alapján megszületett az elképzelés, amely szerint a Heves megyei képzőművészek szocialista szerződést kötnek különböző vállalatokkal, üzemekkel, tsz-ekkel.

Eme szép elképzelés alapján vasárnap délután a Képzőművészeti Alap egri kollektív műtermében az Egri Dohánygyár képviselői Domán László főmérnök vezetésével találkoztak Kishonthy Jenővel, a Heves megyei képzőművészek egyik fiatal tagjával.

E baráti találkozón Kishonthy Jenő bemutatta legújabb munkáit, beszélt ars poétikájáról, képzőművészeti hitvallásáról.

A bemutatót követő beszélgetés során a Dohánygyár párt-, szakszervezeti és tömegszervezeti képviselőinek véleménye alapján megszületett az a döntés, hogy a műterem-látogatáson részt vevők közlik állásfoglalásukat az üzemi tanáccsal, amely végső soron, néhány héten belül meghozza a kedvező döntést.

Reméljük, több hasonló, a művészeti élet fellendítésében és az esztétikai tömegnevelés nagyon is szükséges tennivalóiban több hasonló reménnyel kecsegtető műterem-látogatásra kerül sor.

Kishonthy Jenő

...ei tanács napilapja. — Főszerkesztő: PAPP JÁNOS. — Kiadja a Heves megyei Lapkiadó Vállalat, Beloiannisz u. 3. (Pf.: 23.) Telefon: 12-68., 12-73., 20-29., 24-44, Gyöngyös: 16-97. Terjeszti a Magyar Posta ...ál és kézbesítőnél. Index: 20 062. Heves megyei Nyomda Vállalat, Eger, Bródy Sándor utca 4. szám. Igazgató: Marosán József.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRADÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1969 DEC 29
NÉPÚJSÁG
Eger

K

KOSSUTH

8.20 Operarészletek
9.00 A Gyermekrádió műsora
9.35 Tánczene
10.05 Zenekari muzsika
11.00 A csudálatos Mary. VI. rész
11.22 Operettrészletek
12.20 Ki nyer ma?
12.30 Melódiakoktél
13.45 Új Georgikon
14.00 A bűvös kendermag
15.10 Francia áriák
15.25 Népdalok
15.51 Kóruspódium
16.05 Hawai-gitár-együttes
16.20 Új felvételeinkből
16.28 Témánk a gyermekruházat. III.
16.48 Az élő népdal
17.20 Operettrészletek
17.39 A pult mögött
18.04 Könnyűzene
18.34 Operalemezek
19.25 A Szabó család
19.55 Lemezmúzeum
20.35 Nóták
21.03 A Rádió kulturális világhíradója
22.20 Népi zene
23.00 Kamarazene
0.10 Filmzene

PETŐFI

8.05 Könnyűzene
9.00 Magyar muzsika
10.00 A zene hullámhosszán
11.46 Oláh Gábor elbeszélése
12.00 Kórusok
12.45 A Rádió jogi műsora
13.05 Zenekari muzsika
14.00 Kettőtől — hatig...
18.10 Mi a filozófia? II. rész
18.35 Népi zene
19.14 Negyedszázad magyar zenéjéről
19.54 Jó estét, gyerekek!
20.28 Szabó István elbeszélése
21.07 Tánczene
21.34 Hangverseny
23.10 Könnyűzene

[illegible] Nótacsokor
9.30 Szép magyar
9.40 Szivárvány
11.00 Hangverseny
13.15 Új esztendőt köszöntünk
13.25 Könnyűzene
13.38 Legkedvesebb verseiről besz[illegible] Illyés Gyula
13.45 Operaslágerek
14.24 Az elmúlt hó[illegible] slágerei
15.08 Operettdalok
15.24 Szakonyi Kár[illegible] Mása
15.55 Egy rádiós naplójából I.
16.38 Kubában járt[illegible]
17.05 Csemegekokté[illegible]
17.45 Rácz Aladár cimbalmozik
18.[illegible] Krudy Gyula novellája
18.15 Daljátékrészle[illegible]
18.40 Verbunkosok
19.10 Tánczene
20.20 Népi zene
21.00 A világirodal[illegible] nagy hazugja
22.10 Zenekari muzsika
0.10 Virágénekek

PETŐFI

7.00 Beethoven-művek
8.00 Fúvószene
8.30 Thomas: Mignon. Opera
11.02 Szólistaparádé
12.10 Jó ebédhez szól a nóta...
12.57 Pimpimpáré királykisasszony. Mesejáték
14.00 Hódosmart... Elbeszélés
14.30 Zenekari muzsika
15.33 Csak fiataloknak!
16.18 Tudósaink arcképcsarnoka
16.33 Az Állami Népi Együttes műsorából
17.08 Örökölni akarunk! Rádiószatíra
18.05 A Bartók-vonósnégyes felvételeiből
20.10 Mahalia Jackson énekel
20.31 Ismerkedjünk meg...
21.01 Tánczene
21.40 Richard Tuckee áriákat énekel
22.10 Könnyűzene

jegyzete
19.20 Németh László: Nagy család. Társadalmi dráma három felvonásban
20.00 Tv-híradó
22.25 Tv-híradó

SZERDA

9.00 Kockázat. 12. Utasítás nélkül
9.55 Bächer Mihály zongorázik
10.25 Teleimpex
14.33 Reklámműsor
14.40 Délutáni turmix. 1. A Flinstone család Egy lakásban — egy rakásban. 2. Én is jövök. Zenés olasz film. 3. Gusztáv ismét jelentkezik. Gusztáv a szalmaözvegy. Gusztáv módosít. Gusztáv Karácsonykor.
16.10 Angyal kalandjai: Brenda arcképe. Angol film
17.10 Fiatalok a porondon. Cirkuszfilmösszeállítás
17.30 Sammy Davis — a párizsi Olympia

20.20 A kockázat. 13.
21.15 Gilbert Bécaud műsora
22.15 Tv-híradó

PÉNTEK

9.00 Szünidei matin[illegible]
17.58 Hírek
18.05 Rejtvényiskola. III. rész
18.20 Felfedező úton képzőművészet birodalmában. rész
18.40 Esti mese
18.50 Az ismerős A[illegible] Boldizsár Iván naplójából
19.10 Család és társ[illegible] lom... I. Kétmillió...
20.00 Tv-híradó
20.20 A közönség ki[illegible] ságára: Folytas[illegible] cowboy. Angol vígjáték
22.00 Tv-híradó

SZOMBAT

9.43 Szünidei matin[illegible]
10.45 Mese, tudomán[illegible] fantázia. Zenés rakoztató műso[illegible]

VT TV
Boldog új esztendőt kíván a
VID

Kishonthy Jenő

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 FEB 4

NÉPÚJSÁG
Eger

Műteremlátogatás

1021

Kishonthy Jenőnél

ÉVEKKEL EZELŐTT az egri Vármúzeumban láttuk Kishonthy Jenő portréit. Akkor felfigyeltünk az arcok mélyszántású gondjaira. Arra a fojtottságra, bizonyos mértékű elfogódottságra, amellyel a művész hősei, közvetlen rokonai — nem egy önarcképén a művész maga is — csaknem tapintható aggodalmaskodással tekintenek ki a világba.

A szorongás, úgy éreztük, rátült az ecsetre. Majdhogynem azt hittük, a festő óvatosan néz ki környezetére, történt-e valami újabb veszedelem, amely az ő nyugalmát, testtelennek tűnő elmélkedését megzavarná. A színfoltok és a formák vonulatukban is követték az alkotó bezárkózott magányát. Akkor minden bátorító elismerésünk mellett ezt a külső világgal szemben támadt félénkséget nem akartuk a maí szavak határozottságával rögzíteni, mert tartottunk attól, hogy szükségtelen belső konfliktust támasztunk az amúgy is visszahúzódóan érzékeny művészben.

Mostani műteremlátogatásunk egykori aggodalmainkat megszüntette. Kishonthy — ha nem is beszél erről — életének fiatalkori emberi és művészi buktatóin sikerrel jutott túl. A botladozó szavaknál biztosabban fogalmaz képekben, arcokban, formákban, színekben. A műterem tele van áradó munkakedvvel és egy sor képpel. Ezek is portrék, ugyancsak háttér nélkül, mint eddig. A vászonról dinamikus arcok tekintenek le, határozottság uralkodik a férfiak és nők tartásán, akik most a művész környezetét, témáit adják.

A KÉPEK KÖZEPE, gyújpontja és fő mondanivalója most is a szemek körüli táj. De ezek a szemek és arcok már nem passzív, szenvedő szemlélői a világnak, nem úgy tekintenek ránk, mintha csak magukat akarnák közölni velünk, hanem tartozni és szólni is akarnak hozzánk. Érezzük, hogy a művész a drámai feszültséget sugárzó arcoktal hatni kíván, azt akarja, hogy ami benne végbemegy, azt fogadjuk el, abból nyerjünk élményt és szépséget.

Kishonthy színei nem változtak meg különösképpen. Uralkodó színfoltjai a sárga, a zöld, a barna, de az a harmónia, ami ezekből a színfoltokból és formákból elénk tárul, már új, lebilincselő. A foltok nem olvadnak egymásba, ahogyan a festéket a művész felrakja a vászonra, „egy-egy hurkában". Úgy is maradnak. Szándékosan hiányzik az a műgond és finomság amellyel eddig biztosítani akarta az arc összhangját.

A technikailag is módosuló festés azonban meghagyja az eddigi módján és helyén az anatómiailag is hitelesen ábrázolt szemet, s az adja a kép értelmét, fényét és báját. Minden dísz hiányzik, csak a lényeget kívánja megszólaltatni a festő. De azt aztán korábbi énjéhez képest teljes agresszivitással! Nemcsak az arc néz velünk szembe drámai feszültséggel, de ehhez, a hatni akaráshoz felzárkózik a legtöbb esetben a felsőtest is.

Továbblépett Kishonthy abban is, hogy a formában is megnövekvő képeken már két arcot, két felsőtestet állít elénk. Ezek hol egymás mellett, egymás hatásának erősítésére jelennek meg, hol egymás ellentéteként. A hatóerő mindenképpen az arcon van, s az nem engedi el tekintetünket.

TIZENHAT FESTMÉNYT — egy egész kiállításra valót — láttunk ez alkalommal a műteremben. A Házaspár kettőse nyugalmat és szeretetet sugároz. A Fiatal nő sárgában a színek játékában gazdag. A Csavargó arca az ultramarinos villódzásban a teljes nyomort és annak dacos önigazolását nyújtja még komor színeiben is. A csavargó arca hamuszínű, mint az állandó megalázkodásé. A Fiatal lány karminszínű ruhában csendes, derűs lobogás. Az Apa lányával riasztó ellentét: a lány szépsége tűnékenyen lebeg az apa súlyos gondjai mellett, amint az legörnyed. A lány itt vörösben jelenik meg, az öreg piszkos-zöldben és az ellentétek kiáltóak. Egy másik képen nagy testű férfi könyököl az asztalra, szándékosan elrajzolt vállal, s tekintetében érezzük földhöz tapadó sorsát.

Az egyik legfojtottabb hatást kiváltó alkotása a Fiatal nő sötét figurával. A lány arcán ott fészkel a szatírnak való kiszolgáltatottság minden félelme, ahogyan karját bizonytalanul feje köré fonja, emelve maga fölé a haját, védekezésnek is, dísznek is. A háttérben ott figyel az elmosódó, energikus férfiarc.

Tanulmányszerű az a férfiarc is, amelyen az ecset szinte önfeledten játszott el. Az Öreg bolond gumiarca oldalfényben, ijesztő és figyelmeztető, ahogyan gyűrött arcával gyűrött ujjaira támaszkodik.

Az Önarcképen is csak a szem és környéke a fontos, a többi: a szín- és foltritmus azért, hogy a művész vallomásszerűen kinyíló tekintetét keretbe fogja. Téli hangulat című képe szobabelső, ahonnan látni az egész havas és egyhangú világot. Hangulati elemei felvillanyoznak.

Megrendelésre készült Forgács Miklós ülő portréja. Túl a realisztikus ábrázoláson, a megrendelő határozott jellemzésére törekedett a művész.

Szikrázó drámai feszültség hevíti a Halott és az anyja címen bemutatott képet. Nem tudni, hogy a halott fiát felemelt karral néző anya átokra vagy áldásra emeli-e fel kezét.

A RÁK TÖRŐ ÉLMÉNY gazdagságával hagytuk el Kishonthy Jenő műtermét. Szeretnénk vele hamarosan kiállításon találkozni.

Farkas András



97 éves korában meghalt Lord Bertrand Russell angol filozófus, író, matematikus, Nóbel-díjas.
(Telefoto — AP—MTI—KS

nappali tagozaton tanulók száma (53 240 fő) az előző évhez képest emelkedett, az esti és levelező tagozatokra járóké valamelyest csökkent. A hallgatók háromnegyede egyetemeken és főiskolákon, egynegyede pedig felsőfokú technikumokban ill. óvónő- és tanítóképző intézetekben tanul. A felsőoktatásban részt vevők 42 százaléka nő, arányuk különösen a pedagógiai, orvosi és közgazdasági szakokon magas. A felsőoktatási intézményekben 1969-ben összesen 17 800-an, a nappali tagozatokon 10 500-an szereztek diplomát.

A felsőoktatási intézmények hallgatóinak 85 százaléka kap ösztöndíjat, illetve egyéb rendszeres társadalmi juttatást, háromnegyed része kedvezményes étkeztetésben részesül és közel fele diákotthonban lakik.

A mozilátogatások száma 1969-ben 82 millió volt, valamivel kevesebb, mint az előző évben. A rádió-előfizetők száma 1969. év végén meghaladta a 2,5 milliót. A rádiókészülékek száma ennél is nagyobb volt, mivel az utóbbi években a táskarádió elterjedésével megnőtt a több készüléket üzemeltető előfizetők száma. Az év végén a televízió-előfizetők száma csaknem 1,6 millió volt. Az 1000 lakosra jutó előfizetők száma az 1965. év végi 82-ről, illetve az 1968. év végi 136-ról 1969-ben 155-re emelkedett.

Budapest, 1970. február 3.
(MTI)

Európai biztonság

Harmincöt ország közül négy nem válaszolt

HELSINKI:
Karjalainen finn külügyminiszter kedden közölte, hogy pozitív fogadtatásban részesült a finn kormány kezdeményezése, amelynek értelmében Helsinkiben az európai biztonság problémáival foglalkozó értekezletet tartanának.

A finn kormány levélben érdeklődött harmincöt országnak az értekezletre vonatkozó véleményéről és csupán négy országtól — Görögország, Törökország, Málta és Albánia — nem érkezett eddig válasz.

Karjalainen szerint az Egyesült Államok válasza a múlt héten „szóbeliileg" történt, annak tartalmát nem kívánják közzétenni, de Washington állásfoglalása — Karjalainen szavaival — „nem negatív".

A francia és az olasz kormány még nem adott végleges választ, de első reakciója a finn kezdeményezésre pozitív volt.

Gromiko—Bahr megbeszélés

MOSZKVA:
Andrej Gromiko szovjet külügyminiszter és Egon Bahr nyugatnémet államtitkár kedden újból megbeszélést tartott az erőszakról való lemondás ügyében.

A három és fél órás tárgyalásra a szovjet külügyminisztériumban került sor.

Otto Winzer Prágában

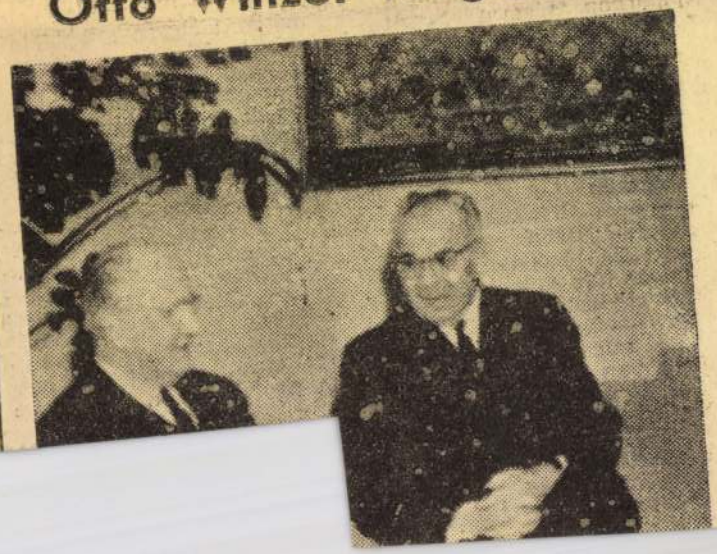

láció éve Csehszlovákiában

Kisfalusi Márta

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1979 AUG 10

MAGYAR IFJÚSÁG

1021



Tálak

Bárcsak bealkonyulna a „nippgyárosoknak"! A kijelentés létjogosultságát és fontosságát valójában akkor ismeri fel az ember, amikor a keramikusok nagyszámú táborából egy olyan művész alkotásait veheti szemügyre, aki a formák nemes vonalaival, a megválasztott színek harmóniájával szinte megtagadja a rikító csecsebecséket, s tiszta forrásból merített egyszerűsége már-már vetekszik a természet törvényszerűségeivel. Kisfalusi Márta Tálak című bemutatója Szentendrén, a Pest megyei Művelődési Központban persze csak látszólag ennyire képletes. A főiskola befejezése után hét esztendő telt el, míg nagyobb és jelentős anyaggal lakóhelyén a nyilvánosság elé lépett. S hogy nem „hét szűk esztendőről" van szó, azt példázza az a teljességre való törekvés, ami lakásaink sivárságát, szögletességét és ridegségét akarja feloldani a tálak érzelmeket keltő megalkotásával. Kisfalusi Márta az erdőt, a virágokat, a völgyeket, a folyókanyarokat, vagyis a természetet hozza be tárgyaival szobáinkba. Felfedezteti, amit rohanásainkkal kezdünk lassan elfelejteni: kapcsolódásaink, kötődéseink között tárgyaink is megszemélyesülnek. Azaz úgy válnak elszakíthatatlanná, hogy közben felhangolnak, s így természetessé lesz mindaz, amit napjainkban még sokszor kívülről látszólagosan és felületesen ítélünk meg.

(M)

Aczél G
KISZ-ve

Aczél Györ
tagja, a M
pesti Műsza
képző tábor
zetői fogadt
elmondották,

KISZ-alapszervezeteinek vezetőségi tagjai egy-egy hetes turnusokban vesznek részt a boglárlellei továbbképzésen, amely segítséget nyújt nekik az ifjúsági mozgalmi munkához, az egyetemi KISZ-élet irányításához, szervezéséhez.

A látogatás alkalmából Aczél György táborértekezleten találkozott a fiatalokkal, s válaszolt a nemzetközi helyzetről, valamint a belpolitikai, gazdasági és kulturális életünkről, az egyetemi fiatalokat közvetlenül érintő problémákról felvetett kérdéseikre, majd kötetlen beszélgetést folytatott az egyetemistákkal.

*

Borbély Sándor, az MSZMP KB titkára a Csepel Művek somlyószigeti KISZ-vezetőképző táborába látogatott.

A Csepel Művek vezetői tájékoztatták a nagyvállalat gazdasági helyzetéről, a féléves eredményekről, a második félév tennivalóiról, Borbély Sándor ezután a Csepel Művek KISZ-titkárainak tanfolyamán előadást tartott időszerű gazdaságpolitikai kérdésekről, majd válaszolt a fiatalok kérdéseire.

Építőtáborozók

Túl vagyunk a nyári építőtáborozás félidején, s tovább folyik a munka szerte az országban a KISZ önkéntes ifjúsági építőtáboraiban. Képeinken:

Középiskolás és egyetemista lányok dolgoznak a nyár folyamán az Izsáki Állami Gazdaságban

Szakmunkástanulók segítik az Ajkai Timföldgyár és Alumíniumkohó bővítési munkálatait



Kisfalusi Márta

Uj tül



MŰVÉSZ HÁZASPÁR KIÁLLÍTÁSA

A szentendrei művésztelep két fiatal alkotója, Kisfalusi Márta keramikus és Kocsis Imre festőművész a múlt hét végén Szentendrén bemutatta alkotásait. Kisfalusi Márta a Pest megyei Művelődési Központban, Kocsis Imre a Művésztelepi Galériában állította ki műveit. Képünkön Kisfalusi Márta.

egy Nordsee-FIWA, kedves

BÉLYEGGYŰJTÉS

1021

1979.V.2.TV.1920. ,o/KJné/

TV.Hiradó

- Jó estét kivánok kedves nézőink !

- Londonból Ipper Pál ad helyzetképet az angol választók hangulatáról,

- Puja Frigyes külügyminiszter ma fejezi be Thai-földi látogatását, holnap tovább utazik INdonéziába,

- Beszámolunk arról, hogy ülést tartott a Minisztertanács,

- Emlék plakettot készitett Kisfalusi Márta kerámikus abból az alkalomból, hogy Pest megyében tévé hónap kezdődött A vásárlási kedvet számos kedvezmény növelheti,

- Vörös fejléccel jelent meg a Fehér Megyei Hirlap. Korszerü ofszett technikával állitják elő mostantól kezd. ve a szekesfehérvári napilapot,

- Bemutatunk egy uj szegedi laboratóriumot is, ahol a tiszta Tiszáért folyik a kutató munka,

Kisfalusi Márta

Jeranni Ins

A szomszéd műteremszoba a feleség, Kisfalusi Márta birodalma. Az ember bármerre is forduljon ebben a magas helyiségben, tekintete mindenütt színes cserép dísztárgyakkal találkozik.

— Nagyon kedvelem a használati tárgyakat — mondja a művésznő —, de a lélek örömére is szükségem van. Főként *cserép hamutartókat*, *söröskupákat* és *kancsókat*, valamint *virágtartókat* készítek, de ez után a munka után változatosságot jelent számomra egy-egy *dísztál* elkészítése.

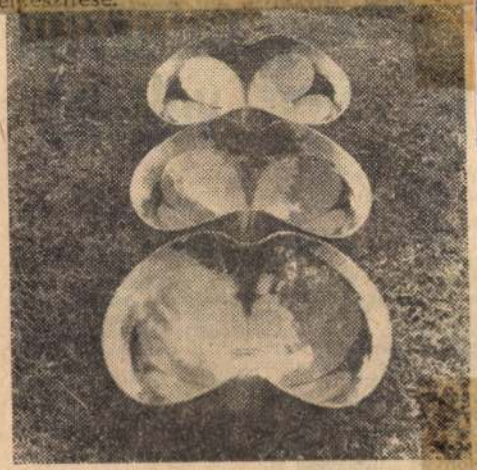

Kisfalusi Márta: Tálkompozíció

— Már a főiskolán készültek az első ilyen jellegű darabjaim. Nemcsak egyedi alkotásokat, hanem *sorozatokat* is készítek, amelyeket a formai és a díszítésbeli elemek egysége térkompozícióvá kapcsolnak össze. Megbontják a fehér falsíkok egyhangúságát, életet visznek a térbe. Bár most nem divat az élénk színek használata, én szeretem és használom a *fényes, élénk színű mázakat*, a rendelkezésre álló festékek teljes színskáláját. Az anyagot többször égetem, és mindegyik kemencébe rakás előtt felviszek egy-egy új tónust.

kegyűjteményének darabjai. Szerintem a lepke (vagy inkább virág?) motívumok igen jól illeszkednek ehhez a technikához és színezéshez.

— Ha megfigyeli a művészetben uralkodó motívumok változását, érdekes dolgot tapasztal: egyes formák, az állat- és növénymotívumok néhány éve háttérbe szorultak, hogy átadják helyüket a geometrikus mintáknak. Most ez az ízlés, vagy inkább divat változóban van, újra jelentkeznek az ősi minták.

— Amikor egy-egy használati tárgyat kell elkészítenem, meg van kötve a kezem. Ezeknek a daraboknak a formáit a kialakult ősi hagyományok határozzák meg, figyelembe véve a funkcionális igényeket. Senki sem kívánhatja embertársától, hogy célszerűtlen, bár szemre tetszetős tárgyakat használjon. A dísztálaknál teljesen más a helyzet. Itt az egyedüli funkció az, hogy *kielégítse szépigényünket.* Ezen a területen szabadon szárnyalhat a fantáziám, kötöttségek nélkül létrehozhatom fantasztikus növényekből álló virágoskertemet a magam és mások felüdülésére.

Kis János

Kisfalusi Mária 2000 Szentendre, Lukács fivérek ufja 5-7.

1946 Bp –

1972-ben az Iparművészeti Főiskolán diplomázott, mestere Csekovszky Árpád. 1969 óta fejjével Kocsis Imrével a szentendrei új művésztelepen működő és kiállító művész. 1970 óta szerepel a szentendrei és a Pest megyei tárlatokon. Kiállított Siklóson és a Szabolcsi Iparművészeti Kiállításon

Kiállított művei:

	„Tál I." (Zerámia)	41,5 cm
fotó-	Tál II. (Zerámia)	40,5 cm
	Tál III. (Zerámia)	38 cm

Szentendrei Művészet 1976

MNG 1976 május

Kisfalusi Mästa

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 287-748, 340-726
Kisfalusi Márta,

PEST MEGYEI HIRLAP
Kerámiaművészet
1976 SEP 23

1021

A pátria dicsérete

Két nap rendkívül kevés arra, hogy a társadalom legkülönbözőbb rétegeinek képviselői megvitassák közös dolgainkat. Pedig több mint *félszázan* kaptak szót, hogy elmondják a maguk s képviseltjeik véleményét a Hazafias Népfront VI. kongresszusán. Érthető, ha a tanácskozás szüneteit is igyekeztek kihasználni a résztvevők gondolataik kicserélésére.

Dékány István, az érdi Benta-völgye Termelőszövetkezet elnöke arról számolt be megyei küldöttsársainak — kapcsolódva *S. Hegedűs László*nak, a Hazafias Népfront Országos Tanácsa titkárának korreferátumához —, hogy *mit tettek* eddig a *háztáji gazdaságok segítése, a helyi lakosság jobb áruellátása érdekében*. Elmondotta, hogy amíg 1969-ben mindössze 167 sertés megvásárlására szerződtek a háztáji gazdaságokkal, az idén már nyolcezer darabra van szerződésük. Erre azért volt szükség, folytatta, mert ebben az évben már tizenötezer sertést dolgoznak fel húsüzemükben. *Termékeik többségét Érden és Százhalombattán értékesítik*. E két nagy településen összesen *tizenöt üzletet nyitottak*, amelyekben a tejtől a tőkehúson át egészen a zöldségfélékig a termelőszövetkezet termékeit árusítják. A legjobb háztáji gazdák számára *emlékplakettet* s *oklevelet* alapítottak, amelyekből évente ötöt ítélnek oda a legkiválóbbaknak.

Balogh Zsigmondné, a százhalombattai Dunai Kőolajipari Vállalat laboránsa nyomban bizonyítja, hogy *a gazdaság üzletei jelentősen bővítették a város lakóinak áruválasztékát*. Aztán, ha már nála a szó, megtoldja azzal, hogy a város új lakói egyre inkább a magukénak érzik otthonukat. Ezt mi sem bizonyítja jobban, mondotta, mint az, hogy *a tizenkétezer lakos tizenkétmillió forint értékű társadalmi munkát vállalt* a jelenlegi ötéves terv időszakára, hogy ezzel is segítse a lakóhelyük további és gyorsabb ütemű gazdagodását.

Valóban, fűzi tovább a megkezdett gondolatot *Kürti András*, a Cegléd és Környéke Kiskereskedelmi Vállalat igazgatója, a lakosság nagyon sokat tehet egy-egy település gyarapodásáért. Szűkebb pátriámban, *Cegléd városában* például *negyvenegymillió forint értékű társadalmi munkát végzett a lakosság* a negyedik ötéves terv időszakában, mondotta. A jelenlegi tervidőszakra pedig már *ötvenmillió forint értékű munka elvégzését vállalták*. Hogy ez hány kisgyermek számára teszi majd lehetővé az óvodai elhelyezést, mennyi úttal, járdával épül majd több, most még nem lehet pontosan megmondani. De az már most bizonyos, hogy az egész város a hasznát látja a közösen vállalt és végzett munkának.

Az összefogás valóban nagyon *nagy erő*, bizonyította *Bernáth Tibor* is, a szentendrei PFKV igazgatója. *Harmincmillió forint értékű társadalmi munka* egy nem egészen tizenötezer lakosú városban azt jelenti, hogy ezerötszáz forinttal járult hozzá mindenki terven felül a lakóhely gazdagodásához. Hogy ez minek köszönhető? Elsősorban annak, hogy *városunkban a népfrontmozgalomnak* ma már *ötszáz állandó aktívája van*. Az ő jó munkájuk dicsérete is, hogy az utóbbi négy esztendőben a megye városai közül a fejlesztési versenyben Szentendre három alkalommal végzett az első, egyszer pedig a második helyen.

Kisfalusi Márta keramikusművész még csak hat esztendeje él Szentendrén, de már annyira a magáénak érzi a várost, mintha ott született volna. S hogy nemcsak szereti, hanem tenni is kész érte, mi sem bizonyítja jobban: szinte *az első perctől kezdve aktívan bekapcsolódott a város közéletébe*. Jelenleg *tanácstag* s *népfront aktivistája*.

Természetesen nem csupán tegnap munkájáról, hanem *holnap feladatairól* is nagyon sok szó esett a kongresszuson csakúgy, mint a tanácskozás szüneteiben. *Járjapka József*, a gödöllői járási pártbizottság titkára például arról beszélt, mit kívánnak tenni a közeljövőben a közművelődés fokozottabb támogatása, az intézmények közös fenntartásának mielőbbi megvalósítása érdekében. *Dékány Sándor*, a ráckevei nagyközségi népfrontbizottság titkára pedig a legközelebbi napok, hetek népfrontrendezvényeiről számolt be küldött-társainak. Elmondotta, hogy *még ezen a héten megvitatják a panaszjogról és a közérdekű bejelentésekről szóló törvénytervezetet*. Október első napjaiban *felavatják Ráckevén az első magyar szintigazgatónak, Kelemen László*nak szobrát, aki 1804-től 1806-ig — belefáradva a sok kudarcba — Ráckevén vállalt kántortanítói állást. És ugyancsak *Ráckeve lesz a színhelye* október 11—17 között *a Pest megyei környezetvédelmi hét*nek, amelynek rendezését szintén a népfrontbizottság vállalta.

Nehéz lenne számot adni mindarról, ami a kongresszus két napján szóba került. Az idézett néhány példa azonban jól érzékelteti, menynyire *sok színű, mindenre kiterjedő* volt ez a tanácskozás.

Prukner Pál

az olyan csípkedő betét is, mint *Komlós József* kedvesen előadott magánszáma (Nádassi: Az én találmányaim). A legkiválóbban ideillő, tartalmasan szórakoztató perceket a *Paprika duó* szerezte: *Németh István* és *Schiller Béla* egyre inkább megtalálják azt az egyéni stílust, amely a varieté kö-

lépése, különösen *Surányi Zsuzsa* táncjeleneteivel megérdemelten váltotta ki az elismerő tapsokat.

Gyökössy Zsolt ezúttal is mozgalmas rendezést produkált, s *Pethő László* koreográfiája méltón (különösen az Elmúlt évtizedek divatjában) párosult törekvéseihez.

Németh László, Wilde, de Filippo, Gelman

Ma este a Madách Színházban három évtizede született, nagy múltú történelmi dráma kerül a közönség elé: *Ádám Ottó* rendezésében *Németh László Széchenyiét* mutatják be, a címszerepben *Bessenyei Ferenccel*. E mű az egyik legtömörebben fogalmazott, nagyszabású színpadi alkotása Németh Lászlónak, ki történelmünknek e kiemelkedő egyéniségét élete utolsó napjaiban állítja elénk. Már tíz éve él Széchenyi e darab cselekményének idején a döblingi elmegyógyintézetben. Itt mutatja be töprengéseit és érzékelteti rendkívül finom eszközökkel a históriai légkört, mely végül is „a legnagyobb magyar" kezébe adta az életét kioltó revolvert. Egy nagy ember drámája játszódik, ám ennél sokkal többet is mond a darab.

A Madách Kamara Színházában másnap, pénteken vidámság jegyében húzódik majd szét a függöny: *Oscar Wilde* népszerű és sokat játszott komédiáját, a *Bunburyt* adják elő *Szirtes Tamás* rendezésében, *Hevesi Sándor* ma is friss fordításában. A két életvidám londoni fiatalembert, kik annyi összekúszálódott helyzeten át érnek el szerelmükhöz, ezúttal *Timár Béla* és *Paudits Béla* játssza, szerelmeseiket pedig *Bencze Ilona* és *Piros Ildikó*.

A Nemzeti Színház szombati premierje igazi újdonság lesz hazánkban, noha a darabot tv-változatból már jól ismeri a hazai közönség is. Széles körű hullámokat váltott ki szovjetunióbeli előadása *A. Gelman: Egy ülés jegyzőkönyve* című darabjának, amely élesen fogalmaz meg egy mindennapi társadalmi problémát: az egyéni, a csoportérdek és a népgazdasági érdek összeütközését. A darabban szereplő építőbrigád ugyanis visszautasítja meg nem érdemelt prémiumát, mert úgy látja, hogy a vállalat egész munkáját rosszul irányítják, pedig ha jól szerveznék, jól vezetnének, akkor prémium nélkül is többet lehetne keresni, s az állam is jobban járna. A darab valójában nem más, mint egy nagy

Ferenc, Madaras Józ
nyecz Mária, Pápa
Agárdi Gábor.

A József Attila
ugyancsak szombato
színre *Eduardo de Filip*
latságos darabját: *S*
vasárnap, hétfő címme
gi László rendezésében
tékeny férj és felesége
bonyolódó házassági k
ban *Szemes Mari* és *S*
jos játssza a főszerepet,
nitz Lajos, Bánffy (
Dégi István, Bakó Márta, Pálos Zsuzsa lép még fel a sok szereplőjű darabban.

És a kedves Bópeer...

A Pesti Színház tűzte műsorára a tavaly kisregényben oly nagy sikert aratott művet, *Déry Tibor* munkáját, melyben az öreg író kaján tárgyilagossággal figyeli magán az öregedés jeleit, mígnem jön a váratlan fordulat és — szerelmes lesz a menyébe. A *kedves Bópeer* — amint a menye nevezi — szemérmes tartózkodással leplezi érzelmeit, de belső feszültségét, szenvedélyét éppúgy érzi, mint fiatal korában. A finom lélekrajzzal felvázolt történet színpadi átdolgozása nem lehetett könnyű munka *Szántó Erika* számára, s a jövő heti premier mutatja meg, hogy *Kapás Dezső* rendezésében milyen sikerrel járt. A címszerepet vendégként *Major Tamás* alakítja, a két fiatalt — fiát, menyét — *Balázsovits Lajos* és *Bánsági Ildikó*.

L.

Azaz: időnként nagyokat nevetünk, egy-egy jó szövegvagy képi ötleten, poénon. S mégis: a *Szépek és bolondok* alapjában véve szomorú film, amelybe egy csomó nem odaillő részlet keveredett, s ezzel felhigította az alapjában véve érdekes témát.

Hogy a film mégis érdekes, szórakoztató, az elsősorban a színészeknek köszönhető. *Kállai Ferenc* nagyszerű figurát formál Iviczből, *Bodrogi Gyula* jellemszínészi erényeket csillogtat, *Meszléry Judit* szép cukrásznéja emlékezetes alakítás, *Tábori Nóra* énekesnője telitalálat. *Andor Tamás*, a nőbolond partjelző, *Haumann Péter*, a csirizes mosolyú intéző, *Baranyi László*, a megfáradt szertáros jó epizódalakítást nyújtanak. *Koltai Lajos* operatőri munkája híven szolgálja a film fáradt, kesernyés mondanivalóját tompa, tónusszegény színeivel.

Takács István

3.

Kisfalusi Márta kerámikus az Iparművészeti Főiskola befejezését (1972) követő esztendők munkáiból válogatott.

A vörösre égetett városlődi agyagelemekből formált falburkoló egységei ipari méretű megvalósítás igényéről tanúskodnak.

A szentendrei műhelyéből lepkékre, levelekre, virágokra és egyéb növényi formákra emlékeztető nagy méretű tálak kerültek ki a makói kiállítás (1977. XII. 10—31.) számára. Mucsi András művészettörténész e kerámia tárgyakról szóló méltatásában kifejtette, hogy „az egyedi kerámiák varázsa és keresettsége, népszerűsége ma is abból adódik, hogy az alkotó a praktikus célokra szánt, vagy csupán a dísztárgy szerepét betöltő kerámiát megfelelő módon fel tudja ruházni egyéniségének — mással össze nem téveszthető —, könnyen felismerhető formajegyeivel."

A művész munkája: műtárgy. Medgyessy Ferencre utalnánk, aki egykor, az okvetetlenkedő nézőjét ezzel nyugtatta meg: nem ló, hanem szobor.

Kisfalusi Márta, kerámikus

K. J.: Kiállítás Makón

Szabad Föld, 1977. dec. 18.



1021

KISFALUSI MÁRTA



3. Kocsis Imre és Kisfalusi Márta

Kocsis Imre régebben, ha villamosra várt, leült a járdaszigetre, ha hideg volt, be a telefonfülkébe. Nem értette, miért fáznak mások olyan elkeseredetten a kabátjuk mögött. Hiszen a telefonfülke oly meleg és oly barátságos, az üvegen át romantikusan csendesek a téli utcák. Manapság már nem ül be a telefonfülkébe, s bár még mindig töri a fejét, hogy a többieknek ez miért nem jut eszébe, addig ő sem ül be, míg valaki rá nem szánja magát. Talán megöregedett?...

Már a gimnáziumban tanult kerámiát, a telepen neki van egyedül fazekas szakmunkásoklevele — büszke rá. A Képzőművészeti Főiskola festőszakára jelentkezett, felvették. Esténként korongozott egy maszek keramikusnál, úgy tartotta el magát. Makón született, szülővárosában rendezte meg első kiállítását, mégsem köti semmi oda, szülei is felköltöztek.

Világáról faggatom.

— Volt énekkem kialakult, öldottabb — de nem tudtam már megtölteni tartalommal. Barkácsoló ember voltam világéletemben és rájöttem, mást kell csinálnom, mást kell keresnem, mint a hagyományos táblaképfestést.

Kocsis Imre fára fest. A fát fűrésszel körülvágja és egy „alapra" ragasztja, melynek anyaga szintén fa. De ebből nem élne meg. Két éve tanársegéd a főiskolán. Hetente hat órát tanít, plusz két délelőtt foglalkozik a festőosztállyal. Plakátot készít — ő csinálta az idén a szentendrei napok plakátját — és könyvborítókat az Akadémiai Könyvkiadónak. Jelenleg a Tarcal története a szóhagyományban című munkának készíti a borítóját.

— Fogalmam sincs, miről szól. Csupa kacifántos mondat. De azért nyugodtabb a szívem, hogy ebből élek és nem a képeimből. Igy kereshetem az utat, ha eltévedek, az sem baj... Soha nem tudom, mit fogok holnap festeni. Lehet, hogy visszatérek a régi stílushoz, lehet, hogy másnak kezdek neki... A tanársegédi fizetésből, meg az így adódó munkákból megélünk.. Az egységes pop-festészet foglalkoztat. Ujra felfedeztem, tisztábban és nem pusztító, hanem építő módon.

Öt évig vezette a József At-



tila művelődési ház kerámiaszakkörét Angyalföldön. Feleségét itt ismerte meg — tanította. *Kisfalusi Mártát* csak harmadszorra vették fel az Iparművészeti Főiskola kerámiatagozatára. Most utolsó éves. Szülei szerették volna, ha a közgazdasági technikum után valamilyen kézzelfoghatóbb foglalkozást választ, de tervéről nem tudták lebeszélni. Most férjét helyettesíti a kultúrházban — ő tanítja a szakkörösöket.

— A két év, amíg felvették, hogyan telt?

— Segédmunkás voltam a Gránitgyárban. Simítgattam az anyagot, retusáltam.

— A keramikusok egyre inkább a szobrászat felé hajlanak. Egyesek — szerintem — lekezelőnek tartják, hogy alkotásaikat használják is...

— Szó sincs róla! Nem az



a fő, hogy használják-e vagy díszként szolgál. A keramikus feladata, hogy az emberek mindennapjaihoz tartozó használati tárgyakat ízlésessé, esztétikussá tegye...

— Fazekasság a kerámia?

— Tulajdonképpen az. Bár máshogy készítik ma a kerámiát, mint régen az agyagtálakat, vázákat. De a keramikus a ma fazekasa.

Szeretne otthon dolgozni *Kisfalusi Márta:* férje készíti már a korongozót, s kemencét is vesznek.

— Olyan tárgyakat akarok készíteni, amelyeknek tulajdonosa, ha eltöri, nem mondja azt, hogy „majd veszünk egy másikat"...

Tamás Ervin
Foto: Urbán Tamás

1970 OKT 8.

PEST MEGYEI HÍRLAP

SAJTÓIGAZGATÓ

MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51. Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

táért Érdemérem különböző fokozataival tüntette ki.

Erdélyi-terem Sárospatakon

Új kiállítási termet adtak át a sárospataki *Rákóczi* vármúzeumban. A *Perényi-palota* alatti boltíves alagsort az Országos Műemlékfelügyelőség az eredeti terveknek megfelelően helyreállította és a huszonöt méter hosszú teremben helyezik majd el a zempléni tájakon gyűjtött gazdag néprajzi anyagot. Az új kiállítótermet *Erdélyi Jánosról*, a magyar folklórtudomány megalapozójáról nevezték el. A teremavató ünnepségen megjelentek a híres pataki kollégium egykori tanárának, *Erdélyi Jánosnak* rokonai is.

tanasztása, társula
mint Cegléden a Kár
rél Irodalmi Társasá
raéledése.

Nem kell kínos-k
kutatni a bizonyossá
ten-nyomon belé
ember. Jó érzés, tisz
örülhetünk neki, még
kor kesernyés mosol
az örömhöz. Mert ne
szerű, nem könnyű m
ni, elfogadtatni, hogy
patriotizmus több,
emberek kis csoportjai
mes fáradozása. *Az ig*
kálpatriotizmus képes
egyeztetni a lokális, az
lyi érdekeket a közös,
gos érdekekkel, képes
hogy folyamatot — mi
len, jövendő — lásson,
lekedeteivel is ehhez i
jék. A szenvedélyesség
ésszerűség nem összefér
lenek, sőt, igazán csak
tő együtt teremthet a szó va-

lenne a cél, s nem az, hogy a fejlesztés eredményeként létrejött valami — legyen akár vízvezeték, akár közvilágításbővítés, óvoda, bármi más — *funkcionáljon, éljen, hasson a mindennapokra*, könnyebbé tegye az ott élő emberek dolgát, életkörülményeiket javítsa. Az önmagáért való fejlesztésnek — ha egyáltalán szabad ezt a szót használni a melléfogásokra, meggondolatlanságokra — legjobb esetben annyi az értelme, hogy — *beszélni lehet róla.* Büszkélkedni vele, elmondani ilyen meg olyan gyűlésen, járási vagy éppen megyei értekezleten, s hallgatni arról, hogy valójában tapodtat sem jutottak előbbre, mert — a példánál maradva — vezeték ugyan van, de elegendő víz nincsen.

Növekszik — mégpedig nagy mértékben — a tanácsok önállósága a következő esztendőkben, növekszik tehát illetékességük, felelősségük is mindazért, ami egy-egy településen belül tegnapot, mát és holnapot összefog. A Hazafias Népfront — mint ilyen kérdésekben a tanácsok társadalmi partnere — eddig is sokat tett a települések fejlesztése érdekében, s még többet tehet a jövőben, hiszen a feltételek — a helyi döntés érvényesülésével — kedvezőbbek lesznek. Ezért szükséges, hogy ne különüljön el a szenvedélyesség és az ésszerűség, hogy a kettő együtt, egymást erősítve hozzon létre új eredményeket valamennyi településen.

Mészáros Ottó

— Új rádióadóállomást helyeztek üzembe Szolnokon. A berendezés a réginél két és félszer nagyobb teljesítménnyel sugározza a Magyar Rádió szolnoki stúdiójának műsorát.

münk nem állt jól, nem sok jót ígért.

Amikor fenn, északon, Hamburgban fogságba estünk, Béla két nap múlva azt mondta, szökjünk meg. Megszöktünk az angoloktól, és étlen-szomjan, jegy nélkül egy hét múlva már Regensburgban voltunk, ahol az amerikai katonai rendőrök fogtak el bennünket. Sándor elfáradt, nem akart tovább szökni. Egyébként is jóllaktunk, cigarettánk is volt, az amerikaiak azt mondták, nemsokára hazaszállítanak, akkor minek? Béla azt mondta, érzi, tudja, Adél már otthon van, menjünk, ha mi nem megyünk, ő akkor is megy. Bécsben a szovjet katonák igazoltattak, aztán tovább engedtek. Mosonmagyaróváron a vonat tetejéről a magyar rendőrök vezettek le bennünket, azt mondták, elszállítanak Debrecenbe, ott majd megvizsgálnak bennünket, onnét majd hazamehetünk Gyöngyösre. Ó, nem értünk mi arra rá. 1945. december 20. volt. Egy perc múlva itt a karácsony. Már csak az ígéret földjén nem voltunk fogságba. Voltunk vagy kétszázan, akiket leszedtek a vonatról, rongyos kis hadsereg. Sorba állítottak bennünket az állomáson, irány a város. Súgom Bélának meg Sándornak, utánam álljanak, a sál mellett meneteljünk mind a hárman. Kis város ez, akár Gyöngyös, jó sötétek a kapuljak. Az elsőn belépek, utánam ők és még néhány birka ember, aki azt sem tudta, miért ött utánunk.

Mozgott a vonat, de már ismét a tetején voltunk. Pestig tudtam. pedig a vonat teteje akkor sem volt lapos, és decemberi éjszakán akkor sem ütött a nap. Karácsonyra hazaértünk. Adél nem jött vissza, azt mondták, elvitte a flekktífusz. Először édesanyját temették, azután őt. Az édesapja hazajött Ukrajnából. Béla mégint nála dolgozott, később, az államosítás után együtt mentek az új gyárba dolgozni. Akkor érte őket a baj. Reggel 7 órakor az üzem csarnokában a palackba zárt szellem elszabadult, s mire az emberek felocsudtak, már meg is történt a tragédia. A felrobbant benzineshordó teteje szélsebesen, ágyúgolyóként először az öreg alsó lábszárát roncsolta szét, majd rajta gellert kapott, és vízszintesen tovább repült. Végigszántotta a falat, és a robbanáshelytől 18 méterre dolgozó Béla kezét tőből lemetszette. Azután folytatva útját, a szemben levő falnak repült. Fejek hullhattak volna az üzem piszkos kövére, hiszen másfél méter magasan folytatta gyilkos útját a hordófenék, de szerencsére, rajtunk kívül senki sem tartózkodott arrafelé akkor a csarnokban.

Béla megtanult bal kézzel rajzolni. Mindenkivel közölte, hogy a rajzkészség, a tehetség nem a kézben, hanem az agyban van. A műszaki rajzot abbahagyta. A táppénzen saját kedvtelésére, később hivatásszerűen, nagyszerű rajzokat készített, festett, mindjobban keresett. Sohasem nősült meg, Sanyi most is arra esküszik, hogy elindult a nagyvilágba, megkeresni Adélt. Béla lelkét 25 éve nyomja a szégyen, sohasem tudott tőle megszabadulni.

A sárhegy oldalában járunk, Sándor adalékként, különös történeteket mond még, megemlíti, csak úgy mellékesen. hogy Béla többször is megjárta a Hárshegyet. Közben kóstolgattuk a mézédes szőlőt, integettek nekünk az emberek, és mi visszaintegettünk nekik.

Következik:
Eger

1021

Baranyai művésztelepek

Holnap zárul a Siklóson ez idén megindított kerámia művésztelep. Még néhány hétig dolgoznak művészek a villányi alkotóházban. Mecseknádasdon megvolt az alakuló megbeszélés, megszületett az alapszabály, elkészültek a tervek, jövőre pedig már dolgoznak itt is a művészek.

S ezzel egyelőre teljes a kör. Két évvel ezelőtt Baranyában még semmi sem volt, nyaranta elutaztak, saját szakállukra dolgozgattak a művészek, ma viszont — hozzávetőleges számítás szerint — legalább ötven festő, szobrász, kerámikus dolgozott együtt, közös elképzelések szerint, a két már működő művésztelepen. S kezdetnek ez a szám máris rendkívül sokatmondó.

A megye vezetői a napokban látogatták meg a zárás előtt álló siklósi művésztelepet, majd Villányban a kerámikus-szobrász találkozón is részt vettek. Számtalan javaslat, elgondolás és ígéret hangzott itt el, a művészek, magukénak érezvén ezeket az alkotótelepeket, valóban sok kitűnő, friss ötlettel próbálják még tökéletesebbé tenni a jövőt.

Ez a „magukénak érzik" kitétel egyébként rendkívül sokat takar. Többet, mint amit a megkopott kifejezés első hallásra jelent.

Siklóson — tudjuk — ez idén indult meg a munka, néhány helyiségben, néhány legfontosabb szerszámmal, egy fafűtéses kemencével, a várban biztosított szálláshellyel. Úgy tűnt — első beszámolónkban sem tudtunk többről számot adni —, hogy mindössze néhányan jönnek csak el a művészek közül. — Aztán az elmúlt hetekben megélénkült a forgalom, a művésztelepen most a zárás napjaiban ott volt Fürtös György, Kisfalusi Márta, Horváth Sándor, Szávoszt Katalin, Pál Erzsébet, Müller Magdolna, Molnár Imre, Schrammel Imre, Majoros János, Garányi József, ko-



Siklós: Kisfalusi Márta edényt formál a korongon.

rábban pedig Lőrincz Győző és Benkő Ilona Budapestről, Szekeres Károly Herendről, Borsodi László Szentendréről, Gazder Antal, Török János, Nádor Judit, Pattantyús József pedig Pécsről. Éppen Schrammel Imre és Benkő Ilona, akik mint neves művészek jártak már hasonló külföldi helyeken, állapították meg, hogy a környezetet, a munkalehetőségeket illetően a siklósi tábor messze felülmúlja azokat. Kell persze még egy-két dolog ahhoz, hogy jövőre és azután jöhessenek a külföldi művészek is nagyobb számban: kell mindenekelőtt egy magastűzű kemence, mert a jelenlegi 960 C hőfokú kemencében csak hagyományos kerámiát lehet égetni, pirogránitot, samottos anyagot nem.

Fürtös György méteres nagyságú sárkányfigurát készített pirogránitból, rajta a felirat: SYMPOSION, s benne a zászló helye, mert úgy tervezték, ez lesz a tábor zászlótartója. Terveznek egy címert is, amely a kerámiatábor saját címere lesz, a siklósi hagyományokat és a sa[illegible] célkitűzéseiket szeretnék szimbólikusan összehangolni ebben is. A rövid idő alatt rengeteget dolgoztak, akik itt voltak, máris nagyszerű kiállítás anyagát lehetne összeállítani az elkészült művekből.

De a termékenység és lelkesedés az „idősebb testvér", Villány lakóira is jellemző volt. Kitűnően ki tudták használni az idén a faragószínt, a gyakori nyári esős napokon is teljes erővel folyt a munka a szobrászok körében. De a grafikusok, festők, akiket szintén szívesen fogadnak Villányban, ugyanilyen lelkesedéssel dolgoztak. A forgalom hatalmas volt ezen a nyáron — alig csak erre járt, betért ide, megnézte, hogy haladnak a nagyobb munkák, hol tartanak a szobrászok a kőfaragással. A gyakran erre-járóknak „kedvenc szobraik" voltak, amelyekért drukkoltak, s amelyeket „megvédtek" a vitatkozóktól. De érdekes módon sok bel- és külföldi utazó is betért ide, úgylátszik, a környékbeliek felhívják már a figyelmet az alkotótáborra, akár egy idegenforgalmi nevezetességre. A szabadban dolgozó művészeket nem zavarja a forgalom, sőt, természetesen örülnek is, hogy Villány ilyen hamar átment a köztudatba, s ilyen hamar megszerették, megszokták. A tereprendezés sajnos, jövőre marad — a művészek azonban már most terveket szőnek, hogyan lehetne a legjobban megoldani a teraszos szoborparkot, hogy szemre is szép legyen, de dolgozni is lehessen a lépcsősen kiképzett domboldalban. Jövőre a kőbányát is becsukják, s akkor az egész terep a művészeké lesz.

A kollektív művésztelep előnyei Villány példáján kezdenek már nyilvánvalóvá válni. Hogy a Grétz-pusztai építőtábor fiataljai szinte mindennapos vendégek voltak, s valóságos szabadtéri művészeti ismeretterjesztő iskola volt itt, az az egyik dolog. A másik, hogy a beremendi Művelődési Házzal szerződést kötött a művésztelep: egész éven át kéthavonta egy-egy kamarakiállítást rendeznek, elsőként Bérczes Gábor munkáit mutatták be, őt követik majd a többi alapítótagok. A környékkel való egyre jobb kapcsolatot jelzi, hogy a beremendi Dózsa Tsz megkérte a művészeket, nem készítenének-e számukra egy Dózsa-szobrot. Az ígéret már megvan, s jövőre meglesz a szobor is.

Ezen a bizonyos szobrász—festő—kerámikus találkozón szalonnasütéssel ért véget a nap, s a tűz mellett a művészeken kívül ott ültek a siklósi vezetők is, akikről



Villány: Bocz Gyula nagyméretű kőszobrán dolgozik.

már annyiszor elmondtuk: a megye úttörő mecénásai. — Meghallgatták a művészek kisebb-nagyobb kéréseit, javaslatait, s persze azokat az ígéreteket is, amelyek a jövő nyárra már testet is öltenek.

Így épül, alakul Baranyában az a képzőművészeti decentrum, amit néhány évvel ezelőtt sokan még illuzórikusnak tartottak.

Az igazi bizonyíték persze lassan gyűlik — a siklósi vár kiállítótermeiben egy leendő múzeum darabjai, rajzok, festmények, szobrok, érmek, kerámiák, a Szársomlyón a hatalmas kőtömbökből kibontakozó szobrok, Mecseknádasdon pedig az égbenyúló zománcfalak.

Hallama Erzsébet

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
Pécs
AUG 29
MAGYAR HÍRLAP
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., Bláthy Ott tér 1
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Daruskocsi „ámokfutása" a Bartók Béla úton

Kis híján tragikus kimenetelűvé válhatott volna az a baleset, amelyet a Renkó István által vezetett MÁV-daruskocsi okozott tegnap este a Bartók Béla úton. A 45-ös számú ház építkezésénél vasbetongerendákat emeltek be. Harmine darabot már felraktak, amikor a következő tíz elhelyezéséhez új állást kellett volna elfoglalni a daruval. A vezető ezért hátratolatott az útra. A hátsó kerekeket ugyan kiékelték, de a kocsi átgördült az ékeken és megkezdte „ámokfutását" a Bartók Béla úton, miközben a daru gémje szabadon billegett. A daruskocsi útja során két fát tövestől kidöntött, a Bartók Béla út 24 a számú ház egyik ablakát tokostól benyomta, majd az Aradi vértanúk útjánál az útkereszteződésben megfordult és most már hátramenetben — úgyszólván kormányozhatatlanul — száguldott lefelé a Landler Jenő utcán. A 33-as számú háznál a járdára szaladt, s a ház sarkánál megállt. Különös szerencsének tudható be, hogy a végzetes száguldás közben a daruskocsival szembe jövő tehergépkocsi és autóbusz karambol nélkül úszta meg a „találkozást". Az elszabadult daruskocsi jelentős anyagi kárt okozott, de személyi sérülés nem történt. Szakértők bevonásával folyik a baleset okának vizsgálata.

— **Kende Sándor** író tiszteletbeli meghívottként vett részt a váci Radnóti Miklós írókör konferenciáján, amely augusztus 31-ig tart. A kör, amely főként a kezdő munkásírókat gyűjti maga köré, az egyhetes konferencia ideje alatt üzemlátogatásokat szervez a váci gyárakban, amelyeket író—olvasó találkozók követnek az üzemek dolgozóinak részvételével.

— **Szétküldte a meghívókat** a Budapesti Őszi Vásár sajtótájékoztatójára a HUNGEXPO Magyar Külkereskedelmi Vásár és Propaganda Iroda. A sajtótájékoztatót a vásár területén lévő Mátyás Pince éttermében szeptember 4-én Várkonyi Péter, a Tájékoztatási Hivatal vezetője tartja. A Budapesti Őszi Vásár másnap, szeptember 5-én nyitja kapuit, és 10 napig lesz nyitva.

— **Dr. Kolta Ferencet,** a Tanárképző Főiskola tanszékvezető tanárát az V. Nevelésügyi Kongresszus szervező Bizottsága beválasztotta az iskolai oktató-nevelő munka és a könyvtárak kapcsolatának összehangolását végző munkacsoportba. Ez a szekció vitatja meg a tanulók önálló ismeretszerzési képessége kialakításának kérdéseit is.

— **Pécsi fotós sikere.** A Szekszárdi Szüreti Napok alkalmából meghirdetett „Szüret" című országos művészi fotópályázat anyagát szerdán értékelte a zsüri. Szekszárd város 1000 forintos díját Simonfalvi István pécsi fotósnak ítélték oda.

— **Tócsát akart kikerülni** tegnap reggel a Nagyárpádi úton a Béke utca közelében Sallai Ferenc pécsi lakos. Olyan hirtelen lépett ki az úttestre, hogy a mögötte közeledő Pintér György már nem tudta gépkocsijával kikerülni és elgázolta. Sallait súlyos sérülésekkel szállították kórházba.

— **Pécs m. j. város Tanácsa VB művelődésügyi osztálya** értesíti Pécs város III. kerületéhez tartozó általános iskolák tanulóinak szüleit, hogy az 1969—70-es tanévben VII. osztálytól kezdve a Petőfi utcai Általános Iskolában szakosított tantervű matematikai tagozatos osztály lesz. Jelentkezhetnek a matematika iránt érdeklődő, jó tanulmányi eredményű, tehetséges tanulók. Jelentkezés augusztus 30-án 9—12 óráig a Petőfi utcai iskolában. A felvételről szeptember 2-án értesítik a tanulókat. Bővebb felvilágosítást a Petőfi utcai iskola igazgatója ad.

— **A Dolgozók Önálló Általános Iskolája** szeptember 5-én délután 5 órakor tartja a tanévnyitót, a Jókai utcai Általános Iskolában.

— **A Pollack Mihály Építőipari Technikum és Szakközépiskola** igazgatósága értesíti a nappali tagozat tanulóit, hogy a tanévnyitó ünnepséget 1969. szeptember 1-én délután 5 órai kezdettel tartja az iskola műhelytermében. — Pécs, Székesfehérvár u. 4., fsz.

— **A Liszt Ferenc Állami Zene-**

isz a víz...



benedek Tímea, Markó Mónika, Csonka Gábor, Szentpéteri Ágnes, Bogáthy András, Deák Ferenc, Csonka Béla, Kollár István, Bóbis Zoltán, Molnár Ibolya, Kovács Éva, Bendik Mária, Tarr Gábor, Egyed Csaba, Czirják Ágnes, Szlber Andrea, Rick Zsuzsanna, Zsirkovics Anita, Mang Szilvia, Kocsis János, Kocsis István, Lukács Katalin, Major Jenő, Orsós Mária, Becskei István, Becskei Tibor, Hauszmann Zsolt, Görbe László, Tiba Zsolt, Juricskay Zoltán, Bötkös Zsolt, Pintér András, Molitor Éva, Vincze Csaba, Bogdán Zsolt, Szabó Éva, Czuppon Szilvia, Tóth Gábor, Potkovácz Enikő, Geng Mária, Szabó Gábor, Pummer Zoltán, Szarvas Róbert, Szép Sándor, Vándor Tamás, Rózsa Ferenc, Hanczik Adrienne.

HÁZASSÁGOT KÖTÖTTEK:

Budán László és Péter Mária, Óvári István és Baumstark Mária, Milcsarek László és Molnár Klára, Szikinger István és Cseke Anna, Edelstein Móritz és Krauser Edit, Tóth Miklós és Kirsch Irén, Schäffer András és Körmendy Margit, Fibuschek György és Schäden Anna, Bódis László és Fejes Mária, Bali György és Tóth Mária, Palaczki Lajos és Horváth Irén, Soponyai Ernő és Hánzs Melinda, Krasznai Tibor és Vártás Ágnes, Radóchay Csongor és Kóvári Anna, Samu Ferenc és Jakus Katalin, Magyar József és Ostorházi Anna, Szauer Zoltán és Buczi Anna, Pákolicz Imre és Bencze Terézia, Novreczky Lajos és Miklósity Margit, Bódi Lajos és Siha Erzsébet, Schmidt Ferenc és Bogár Mária, Kriszt László és Bernáth Ilona, Csepeli László és Balogh Márta, Péter Béla és Nagy Erzsébet, Fábián János és dr. Verle Ilona, Neuber Ottó és Szilágyi Ibolya, Pöhl János és Tasi Erzsébet.

MEGHALTAK:

Szentirmai Józsefné sz. Németh Ilona, Beke Jánosné sz. Horváth Rozália, Lenőcz Jánosné sz. Peringer Ágnes, Karáfi Istvánné sz. Lépó Erzsébet, Hamberger Imre, Nagy Erzsébet, Handl Antalné sz. Pötzner Éva, Beliczey János, Wunderlich Józsefné sz. Kuhajda Anna, Horváth Gyula, Horváth József, Bagladi Vendelné sz. Bakos Mária, Gáti Erzsébet, Fülöp László, Dániel Jánosné sz. Rácz Verona, Halas István, Kovács József, Kovács Mária, Maul Jánosné sz. Haut Katalin, Martin Rajmár, Ohmüller József, Szekeres Mária, Sotonyi Ferencné sz. Nagypál Erzsébet, Fekete Györgyné sz. Gombos Erzsébet, Komlósy Pálné sz. Jankovits Stefánia, Kajsza József, Cser Jolán, Hering Józsefné sz. Ruszvurin Olga.

KOMLÓ

SZÜLETTEK:

Dudás László, Hir Szilvia, Bakurecz Károly, Balogh Ibolda, Katona Zsolt, Bogdán Sándor, Kisbíró József, Kovács Éva, Szép Béla, Farkas Anikó, Tatai Attila, Kacsandi Márta, Bogyay László, Dudás Andrea, Kiss Rita, Tárnai Zoltán, Farkas Erzsébet, Orsós György, Orsós Ilona, Kovács Krisztina.

HÁZASSÁGOT KÖTÖTTEK:

Bónya Béla és Lugosi Edit.

MEGHALTAK:

Balogh József, Zadravecz József, Somfai Ferenc.

MOHÁCS

SZÜLETTEK:

Hasenauer György, Hümer Kornél, Szűcs Ferenc, Papp Mária, Németh Zoltán, Schumann Ildikó, Németi János, Máy Zsuzsanna, Máy Teréz, Kovács Katalin, Csitár István, Gáti Endre, Forra Mária, Muck József, Borosi Gábor, Knoll Ödön György, Horváth Drágán.

HÁZASSÁGOT KÖTÖTTEK:

Kulcsár Károly és Angyal Terézia, Németh Lajos és Nagy Anna, Bartók Sándor és Kovács Karolin, Németh János és Farkas Mária, Lénárt Sándor és Tadics Katalin, Molnár Lajos és Katona Mária.

MEGHALTAK:

Muszti Istvánné, Farkas Imre, Bosnyák Mátyás.

SZIGETVÁR

SZÜLETTEK:

Molnár Gyöngyi, Schvarcz Éva, Gal Erzsébet, Faragó Ágnes, Módenszider József, Kalányos Mária, Szabó Sándor, Maczkó András, Kis Emőke.

HÁZASSÁGOT KÖTÖTTEK:

Palesi Ferenc és Hóllósi Emília.

MEGHALTAK:

Tóth József, Stefanovics Antal, Tóth József, Pap Sándorné sz. Borbás Matild.

— Az újonnan nyílt lédinai ABC áruház reggel 6-tól este 7-ig szeretettel várja a kedves vásárlókat. (x)

— Sötétszínű import térilyzoknik 300 forintért a Hal téri Ruházati boltban. (x)

Kisfalussy

Kisfalussy.

rasztok falusi ház előtt.O.V.9o x 117.Sign 1883.Kende 1921.II.



KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

MÁJUS

31 nap

20. hét

14 Vasárnap	
15 Hétfő	
16 Kedd	
17 Szerda	
18 Csütörtök	Áldozócsütörtök
19 Péntek	
20 Szombat	

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Kisfaludy Zsigmond

SZABAD FÖLD

1958 OKT 12

NAGY LÁTOGATOTTSÁGNAK

Örvendett a siketek első nemzetközi napja alkalmából rendezett kiállítás, amelyen a fiatal munkás-művészek külön dicséretet érdemelnek munkájukért. Többek között ifj. Kisfaluey Lajos szép rózsái, a fiatal Bíró Sándor önarcképe, Kozma Imre Petőfi plakátja és dobozai, Bernáth Imre festményei és rajzai megnyerték a látogatók tetszését. Úgy tervezik, hogy a legközelebbi kiállításra a vidéken lakó siketeket is bevonják, mert a mostanin csak a budapesti tagok vettek részt. Pedig vidéken is akad sok tehetség.

a szobában, mert jónéhányan kint szaladgálnak a bokáig érő sárban.

— *Mit csináljak, nem birom megtartani bent* — panaszkodik az egyik sáros csöppség mamája. — *Nincs is időm vele foglalkozni.*

Ahol édes az álom



Illés Sándor

Egészségükre váljék az éjszakai nyugodalom! – ezzel a köszöntéssel kopogtatott be hozzánk reggelente a szomszéd Csévári bácsi. Borzasan, borotválatlanul, pálinkára áhítozva. Kapott is egy kupicával, a mama megszánta.

Az öreg a konyhában aludt, ott volt a vacka az ajtó mögött. Ha napközben elfáradt, akkor is oda telepedett le csak úgy ruhástul. Egyszer azt mondta nekem valaki, az ember egész életére, viselkedésére hatással van az, hogy milyen a hálószobája. Hogy csak egy zug, vackolatlan ágy, netán istálló, szénakazal. Sok igazság van ebben. Mert az alvás, az álom is hozzátartozik a neveléshez. Mint például az olvasásra tanítás.

A szótól formálódik széppé vagy elviselhetetlenné az élet, nem mindegy, hogyan ejtjük ki először, hogy süt a nap, hogy illatos a virág vagy zöld a pázsit. A szavak formálják a lelkünket, az álom is az életünket, magyarázza bennünk a csendet.

A falusi gazdák házánál például a legidősebb fiúnak az istállóban ágyaztak meg, a barmok között aludt, velük élt. Egy béreslegénytől hallottam, nincs számára csodálatosabb fekhely az istállói ágynál. Ami nem is ágy, csak egy priccs, felpolcolt deszkákra fektetett szalmazsák és egy pokróc takarónak. Álmában is hallja az ilyen helyen alvó a lovak dobbantását,

Magyar Nemzet 2005. nov. 26. 43.o.

REJTŐZKÖDŐ MAGYARORSZÁG

Kishartyán középkori temploma

LUDWIG EMIL

Nógrád megyét kettévágja a trianoni országhatár. Az itthon maradt déli felét a Zagyva menti vasút és a 21-es főút osztja tovább: keletről a Mátra lejtői ereszkednek a folyó völgyébe, a nyugati oldalon, a Cserhát dombjai közt kis palóc falvak bújnak meg. Az elmúlt hetekben tucatnyi itteni helységet jártunk be, hogy felhívjuk a figyelmet középkori műemlékeikre és egyéb látnivalóikra. (Megköszönöm nógrádi olvasóink kedves leveleit, jókívánságait, amelyekkel a megjelent írásokra reagáltak, és a sorozat folytatására bátorítanak.)

Salgótarján határától alig öt kilométerre van Kishartyán. A hatszáz lelkes község útelágazásnál fekszik, s szinte egybeér a tőle délre lévő Sóshartyánnal. A két falu között folydogáló Ménes-patak mentén rövid út vezet a Kővölgybe, amelynek oldalát jó háromszáz méter hosszú, harminc–ötven méter magas homokkőfal képezi. A 30 hektáros, természetvédelem alatt álló, látványos földtani képződmény nevezetessége a keresztrétegek tövében ásítozó barlang, amelyben egészen a XIX. század végéig remeték lakoztak. *Bél Mátyás* geográfus (1684–1749) is megemlíti a „Kőlikat" 1730 táján papírra vetett leírásában, amint a szomszédos Sóshartyán határában fakadó jódos-sós forrás sem kerülte el a figyelmét. Ez utóbbi azért is érdekes, mert régebbi keletű adatok szerint Kishartyán egyike volt a jeruzsálemi Szent János-rend nógrádi birtokainak, az ispotályos lovagok pedig rendszerint gyógyvizek közelében építkeztek.

Azt csak sejtjük, hogy a Ménes-patak melletti dombháton lévő középkori Mindenszentek-templomnak köze lehetett a keresztesekhez, írott források ugyanis nem szólnak róla, az épület régészeti feltárása pedig egyelőre várat magára. Az 1950-es években készült megyei műemléki monográfia szerint a templom a XIV. század végéről vagy a XV. század elejéről származik. Bordás boltozatát 1712-ben leverték, helyébe sík mennyezetet készítettek, és ekkor toldották meg nyugati irányban a barokk stílusú, karzatos szakasszal. Az egyhajós, hosszúkás, torony nélküli épület keleti vége a nyolcszög három oldalával záródik. Szűkület nélküli, ablaktalan, sarkain támpilléres szentélyfalai kétségkívül középkoriak. A hajó gótikus mivoltát az ablakai tanúsítják: déli falán, a félköríves kapu fölött szabálytalan sorban helyezkedik el a négy különböző formájú ablaknyílás, amely mind a csúcsíves korszakban készült. A templombelső déli oldalán észrevehető az elbontott diadalív helye, az északi szentélyfalban pedig megőrződött a lapos kőprofilokkal keretezett, alul-fölül párkányos, egyszerű szentségtartó fülke. E többnyire a kései gótika idejére datálható részletek mellett azonban találunk a templomban két olyan kőfaragványt, amelyek jóval az 1400–1500-as esztendők előtt keletkeztek. A sokszögű szentély két boltozati gyámköve – bár számtalanszor átmeszelve és megkopva – koronás férfiarcokat ábrázol, a szakállas öreg királyban *Szent Istvánt*, az ifjabbikban *Szent Imre* herceget sejtjük. A XIV. századi újraboltozást túlélt kőszobrok közeli rokona, egy román kori arcképes konzol a sziráki templomon látható, márpedig Szirák bizonyítottan a johannita lovagok egyházas birtoka volt a XIII. században.

Kishartyán történetéről annyit tudni még, hogy 1548 előtt teljesen elpusztult, 1562–63-ban a szécsényi szandzsák összeírásában szerepelt, majd hosszú ideig a nevét sem említik. 1715-ben és 1720-ban öt magyar háztartását jegyezték fel, lakossága a XX. század derekáig gyarapodott, végül néhány évtizede gyorsuló tempóban fogyatkozik.



A SZERZŐ FELVÉTELE



Veronika a kendőjét nyújtja Jézusnak

latin nyelvű kis könyvecskében a
zefoglalja a keresztút történetét és a
vel elnyerhető búcsúkat; tanácsokat
gzéséhez, kottát közöl az énekhez,
az egyes stációk imákkal, könyör-
désekkel és az énekek szövegével
ıböző módon. Ezt a részt illusztrál-
vagyis ha a keresztútjáró művészi-

érdekében – jobboldalt egy kitárt karral, térden állva imádkozó ferencest is odarajzolt a művész. A 11 x 7 centiméteres metszeten szabad szemmel nehéz apró vonásokat felfedezni, de ha a barát kezét nagyítóval megnézzük, felfedezhetjük a stigmákat, tehát minden kétséget kizáróan Szent Ferenc alakja utal a rendalapítónak és követőinek a keresztúttal való bensőséges kapcsolatára. Ugyanilyen teátrális, elnagyolt mind a

nyugtalan nyerítését, a tehenek mocorgását. Szuszogását, prüszkölését.

A nagyapa házánál is az istállóban szerettek aludni a gyerekei, apám is ott vackolt meg legénykorában. Összejöttek téli estéken a szomszéd legények, előkerült ilyenkor a kártya vagy a kocka. Szórakoztak. Néha énekeltek, mert italhoz jutottak. Csapatokba verődve lányos házakhoz jártak. Boszorkánymesékkel riogatták egymást.

Van, aki a szénakazalra esküszik. Nincs illatosabb vacok a száradó szénánál. A pelyvásban is azon lehet a legjobban elszundítani. De alkalmas erre a száradóban lévő hereszéna is, meg a frissen fattyalt kukorica, ami már kiment a divatból. Manapság nem kapálnak, nem egyelnek, van erre alkalmas gyomirtó szer.

A nagybátyámnál jártam egyszer a tanyán, ahol körbevezetett. Megmutatta az ólakat, a fészert, a pelyvást, és amikor a pufók szalmakazal mellett mentünk el, feltűnt nekem a kazal mögött egy vacoknak tűnő mélyedés. Ez meg mi?

A rokon bevallotta, hogy azt ő készítette titokban, hogy a felesége se vegye észre. Alvóhely. Vagy inkább csak pihenőhely.

„Tudod, néha mindenből elegem van, unom az egész világot, nem akarok embereket látni, s ilyenkor behúzódom a szalmakazalba, és jól kipihenem magam. Jobb az álmom itt, mint a szobában az ágyamban…"

A nagyapa is így volt a gang végében kibe


DIMENZIOK
KISHAZI MARGIT • MANNUYLOFF VALEREY
KIALLITASSA A PICASSO POINT CLUBBAN
MEGNYITO 1993 DECEMBER 10. 20.00

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-397

Kisházi Margit

LOBOGÓ

1954 DEC 2

1021

Gyermekrajz-pályázat

KISHÁZI MARGIT

Törökbálint, VII/c osztályos tanuló rajza:

Őrsi megbeszélés





„SÚLY-TALA-NUL”

Súlytalanul, vagy csak hasonlóan? Földközelben, de nem a földön és nem is az égben! Gyakran adódnak ilyen helyzetek a sportban, amikor a versenyzők egy-egy bravúros

minden ünnepén, tánczban és lakodalomban, murikon és a táborban is. Ott állottak a Rákóczy-nóta bölcseje mellett; a szabadság harczaiban ők is elhagyták családjukat, tüzhelyöket a kuruczokkal együtt, hogy lelkesítsék őket a labanczok ellen:

Rég elhagytam kis kunyhómat,
Elhagytam menyasszonyomat,
Hogy a nemes jó uraknak
Kedvök szerint muzsikáljak,
Ha megverték a németet,
Azt a czudar, hitvány ebet!

A kurucz-időből való régi nótájok ez, hazafias nemzeti érzületök egy elég jellemző vonása, elegendő arra, hogy ellensulyozza nagyidai szereplésöknek Arany János által kissé drastikusan színezett komikumát.

Sajnos, hogy a hegedűre nézve kevés ily vonatkozás van régi hagyományaikban. Az erdélyi czigányoknak van egy érdekes balladájuk Czinka Pannáról, a mult század közepe táján szerepelt nagyhirű hegedű-virtuóz czigánynőről, a kinek művészetét ország-világ bámulta és több nyelven dicsőítették. (Evva Lajos a «Reform» 1873. május 30-iki számában megjelent czikkében írja, hogy unokája volt a Rákóczy-nóta szerzőjének; Polko Eliz csinos novellát és Ökröss Bálint népszinművet irt róla, a melynek bevezetésében megfoghatatlan módon félre vannak magyarázva a Pannára irt latin versek; Jókainak «Szeretve mind a vérpadig» regényében is szerepel.) Abban a czigány balladában a hatalmas úrfi megöleti az őt és palotáját visszautasító Czinka Panna apját és üldözi a leányt, ki az erdőben az égből hullott hust eszik és ettől megvész (czigány babona), végre pedig megtalálja testvérét és csókjától meggyógyul. Érdekes vonások, de szó sincs hegedűről s Panna világhirü művészetéről, a mi nem igen mutat a czigánynak a hegedű iránti érdeklődésére.

Most ritka a nő-muzsikus, de a fekete fehérnép, ugylátszik, élénken érdeklődik urának vagy kedvesének hegedűs volta iránt, sőt büszke is reá. A hegedü teremtéséről szóló s alább tárgyalandó rege végére emlékeztet ez a dal:

A rózsámnak nagy a hire,
Van is neki sok irígye . . .
Hegedül ő a világnak,
Kedve szerint tánczot járnak,
Sírnak, rínak, verekednek,
Bottal ütik egymást agyon,
Csak hogy legyen nagy vigalom!

Csakhogy nagy lelkesedésökben és vigalmukban néha a czigányt ütik agyon, vagy legalább agyba-főbe.

Foly a patak sebesen . . .
Hegedüs a kedvesem!
Foly a patak de lassan . . .
Él a babám urasan!

Mintha azt mondaná: kedvesem fürge játékával pénzt szerez magának s aztán elkölti szép kényelmesen. Hosszabb epigramszerü a következő:

Piros kendő fejemen:
Muzsikus a kedvesem.
Sárga kendő fejemen:
Notárus a kedvesem.
Fehér kendő fejemen:
Úrfi az én kedvesem.
Ha fekete a kendőm:
Czigány csak a szeretőm!

Különös, hogy a leány itt megkülönbözteti a muzsikust a czigánytól. Ehhez hasonló tartalmu, de tökéletesebb szerkezetű, románczszerű e csinos dal, a melynek párja megvan a legtöbb nép költészetében, nálunk is több variánsban:

Patak csörg a réten át,
Lány hallgatja szózatát:
«Lány, kovácsot ne szeress,
Kormos mindig és szennyes!
Lányka, utast ne szeress,
Elfeled és mást keres!
Lányka, urfit ne szeress,
Halovány és beteges!
Lány, csak hegedüst szeress,
Nótájától szűd repes!

De úgy látszik, a czigány leányok még sem méltányolják mindig kellőképen a barna muzsikust. Erről szintén elegikusan panaszkodik ez a dal:

Kis kertemnek rózsafái . . .
A madárnak el kell szállni;
A hol nyáron dalla, költe,
Onnan száll most messze földre.

Barna csinos szép leányok,
Bú lesz távozásom rátok;
Majd még mondja a leányok gyöngye:
«A muzsikus bárcsak visszajönne!»

Mert bús, rideg télen, mikor a természetben nem sok gyönyörűsége telik a czigánynak sem, bizony jól esik neki is, ha meghúzhatja magát valami zugban és szivderítő zenével űzheti unalmát, csillapíthatja buját-baját, s ha az öröm kifejezésére nem is igen használja a hegedüt: bánatában még is csak talál enyhülést a saját játékában. A zene gondüző, búfelejtő hatása általános emberi, azt a czigány is érzi, és «derül zordon homloka» s ilyenkor igazán kegyelettel van hegedűje iránt és igen gyöngéden szól róla:

Sátramban csak bú terem,
Életem csak gyötrelem,
Egyedül a hegedű,
Az maradt még hozzám hű;
Hogyha hangját hallgatom:
Felejtem nagy bánatom.

Vagy:

Búbánat a szivemben,
Krajczár sincs a zsebemben;
Elhuzom a nótámat,
Elalszik a búbánat.

Búfelejtőnek találjuk a hegedüt Gyulafehérvár vidékén, egy lokalizált helyzetképben:

Hej, Várallya tájékán
Együtt vigad legény s lyán;
Tánczra kelnek minden nap,
Nincs is náluk boldogabb.
Ha hegedű nem volna,
Hej de sok könyű folyna;
Isten adta a nótát,
Hogy ne sírjon a világ!

Hasonló szerepe van a hegedűnek a szintén e vidékről való (poplákai) kis dalban, a melyben azonban a pálinkával osztozik a vigasztaló hatásban:

Az emberek, szegények,
Hej, mit tevők lennének,
Ha pálinka s hegedű nem volna;
A világon de sok könnyű folyna.

Néha el van bizakodva, s mintha asszekurálta volna jó kedvét a hegedűjénél, fittyet hány a bánatnak:

Olyan bánat nem is lehet,
Mely megölné a kedvemet;
Mert jó kedvem véghetetlen,
A bánattól megóv engem;
Hegedűszó, vigalom
Tultesz minden bánaton!

Hébe-hóba minden árnyék nélkül való víg kedve kerekedik; gondtalan életével dicsekedik, a melyet a hegedűnek köszönhet, mint a délvidéki czigányoknak, kiknek költészete általában derültebb, e vidám dalában:

Nagy a világ kereken . . .
Sátramnál nincs egyebem,
Mégis vigan élek én,
Úrral nem cserélek én,
Holnappal nem gondolok;
Vígan telnek a napok,
Vígan élem világom;
Mindenütt van barátom,
Hegedülök szüntelen:
Vígan élem életem!

Máskor azonban az utolsó menedék, a végső vigasz a hegedüje:

Nem ismertem az apám,
Nincs barátnak gondja rám;
Édes anyám rég meghalt,
A babám is rég megcsalt.
Nem volt soha e világon
Nekem egy csepp boldogságom;
Te egyedül, hegedű.
Maradtál még hozzám hű!

Szegény árva feje! Egyedül van, nincs asszony a háznál, pedig de bölcsen mondja egyik közmondása: Háztartás asszony nélkül: hegedű húr nélkül! Sajátos furfangos gondolkozását, különös szokásait érdekesen, velősen jellemző, sok találó megfigyelést mutató közmondásaiban még többször előfordúl a hegedű: Néma ember: hegedű húr nélkül. — Sánta ember táncza: repedt hegedü hangja. — Hegedűszó dalt fakaszt. — Szundikáló hegedűsnek üres a tányérja. — Rendesen nagyobb tündérmesékbe szőtt találós meséi közt is találtam egyet, a mely a hegedűt rejtegeti:

Kis deszkácska négy zsinórral,
Kis botocska sok szőrszállal,
Szerelmes párokat
Víg tánczra csalogat!

A hegedű néha őt magát is becsalja a csárdába:

Hegedűszó és a dal
Engem a kocsmába csal.
Szeretem én a kocsmát,
Mint a leány a rózsát;
A leánynak virág kell,
A legény meg italt nyel.

Ugy látszik, maga is muzsikáltatja magát néha és iszik hozzá, akár egy gentry. De hogy a hegedűszót nem tartja, legalább magára nézve, a mulatság és vigalom, az öröm és kéj nélkülözhetetlen kellékének, azt világosan, bár kissé mesterkélten kifejezi a Möskesch-féle gyüjtemény (Haideblümchen, Bukarest 1873.) következő dala:

A hegedüs érdeme.

Hogyha már elhallgatott a hegedű,
Lesz a legény csak igazán jókedvű,
A csárdában ölbe kapja babáját,
Ölelgeti, s csókolgatja a száját.

Azért kár is zsörtölődni, hisz mindegy,
Csárdából a hegedüs ha el is megy —
Elég tőle, hogyha tánczra, vígságra
Kicsalt minket sátrainkból nótája.

Szabadabb lesz enyelgésünk és dalunk,
Tüzesebben ölelünk és csókolunk . . .
Szerelemmel hogyha tele a szivünk:
Hej! hegedüs nélkül is ellehetünk!

Dr. Hermann Antal.

(Folyt. köv.)

A KISHEGYESI CSATAEMLÉK.

1848/9-diki szabadságharczunk annyi kálváriája közül egy ismét meg lőn jelölve a vértanúk emlékoszlopával.

Eddig csak történetirásunk őrizte, a népkegyelet adta szájról szájra annak a térnek véres emlékezetét, mely Bácsmegyének telecskai fensíkján a természetnek oly bőkezű áldásaiban bővölködik. Ma már büszke obeliszk hirdeti ott is, mint nemzeti dicsőségünk egyik határköve, a magyar szabadságharcz egyik győzedelmét.

Mit örökít meg itt a vértanuk érczoszlopa?

. . . 1849. év julius havában Bácsmegye szivébe hatol Jellasics, a hadi szerencse által elkapatott horvát bán. Nyomában nem csak katonavér, de teljes pusztulás. Guyon Rikhard tábornok Kishegyes, Szeghegy és Feketehegy előtt üt tábort. Hadi tervének czélja az, hogy Kmetty közreműködésével az elbizakodott bánt két tűz közé szorítsa. Ehhez képest intéz csatarendet és a támadást julius 15-ére tűzi ki. Jellasics azonban orvtámadással előzi meg Guyon szándékát; Verbásznál átkelve a Ferencz-csatornán, julius 14-ének éjjelén, a tulerő nyers gőgjével veti magát pihenő honvédeinkre. A legelkeseredettebb tusák egyike fejlődik ki. Végre a tíz órai harcz ingadozó esélyeit eldönti a mieink halált megvető elszántsága. A kevély bánt 12,000 emberével teljesen megveri Guyon 7000 honvédje. Jellasics futva menekül át a Ferencz-csatornán, de hátában az üldöző ellenséggel Titelig meg se pihenhet. A kishegyesi győzelem kiszorította Bácsmegyéből az ellenséges hadakat.

Ezt az úgynevezett *hegyesi* diadalt örökíti meg az az obeliszk, melyet Bácsmegyében, a telecskai dombok magaslatán, ott állítottak föl, a hol Kis-Hegyes, Szeghegy és Feketehegy határai összeszögellenek, hogy ébren tartaná az utódokban a kötelességérzetet és intené, hogy nemzeti dicsőségünk örökeihez méltók maradjanak.

A mozgalom, a most már magasztos rendeltetésének átadott honvédsíremlék felállítása iránt, még a 70-es években indult meg. A hazafias ügyet később a bácsmegyei honvédegyesület vette kezébe, míg végre ennek és a bácsmegyei alispánnak, Schmausz Endrének odaadó buzgólkodása folytán a megye közönségének kegyeletes adakozásából el nem muló érczbe öntetett.

E honvédemlék méreteinek arányossága és az izléses kivitel által egyaránt kitünő. A szobor talpa falazott alapon nyugszik. Lábánál két lépcsős, mauthauseni szürke gránit-talapzat veszi körül. Maga a bronczirozott vasba öntött obeliszk három darabból áll, fölfelé tetszetős arányokban fogyván, míg tetején gömbdíszszel végződik. A szobor magassága, alépítmény nélkül, öt méternyi, és így a telecskai dombok magaslatán

állva, hatása teljes. A szobortalp, négy oldalán, ugyanannyi feliratot visel.

Keleti oldalán ezt:

«Siremlék vagyok én, száz vértanu nyugszik alattam,
Kik honukért, honodért, estek el, itt, e mezőn.
Szent végrendeletük hálásan vésve szivedbe,
Add unokáidnak még ezer évig odább:
Honfi, szeresd a hazát! Élj, halj érette! Csak akkor
Lesz bármily sorsban nagy, szabad és a tied!»

Déli oldalán ez áll:

«E hely környékén győzte le 1849. julius 14-én Guyon Richard honvédtábornok 7000 honvéddel, 42 ágyuval, Jellachichnak 12,000 emberből, 79 ágyúból álló hadát.»

Nyugoti oldalának felirata igy szól:

«Guyon a fölnyomultában reá támadó Jellachich bánt Hegyes, Szeghegy, Fekete hegy határán vitéz honvédeivel megvervén, Verbászon át Kátyra futamította s vármegyenkből kiszorította.»

Északi oldalán pedig ez áll:

«Bács-Bodrogh vármegyének a névtelen szabadság-hősök iránt kegyeletes közönsége adakozásából emeltetett 1887. julius 17-én.»

A díszes emléket négyszögben hat-hat méternyi oldalméretü vasrács keriti be, sóskúti talpkövekbe erősített rácsoszlopokkal, a bejáratnál kétszárnyu rácskapuval. A rács pálczái 80 cm.magasak.

Az emlék az Oetl-féle gyár műve és teljes kiállítása 1900 frtba került. A maga nemében szép és különösen szilárd mű. Méltó őre alatta alvó hőseink emlékezetének idő és enyészet ellen.

*

Ez év julius 17-én ment végbe ennek a csataemléknek ünnepélyes leleplezése. Délelőtti 10 órakor már ezrivel hullámzott az egyre szaporodó közönség a csataemlék közelében s az előtte összefutó öt országut kegyeletes búcsujárás nyüzsgő mozgalmát mutatta. Ünneplő ruhában, ünnepi hangulattal gyülekezett a nép közelből és messze földről, tüntető csoportokba verődve össze a szabadságharcz egy-egy öreg honvéde körül.

A betakart obeliszk rácsoszlopai, a felvert sátrak ormai nemzeti zászlókat lobogtatnak; lengésükre egy Szeghegy alatti halom tetejéről az alvó vértanuk közös sirjainak egyikéről, gyászlobogó ingatja fekete szárnyát.

Mikor az obeliszk lábánál már halomra gyültek a kegyeletnek odarakott koszorúi: pontban 11 órakor felléptek a lombozott korlátu ünnepi emelvényre az ünnepély szerepvivői. Az emelvény közvetlen közelében a szabadságharcznak még élő s itt megjelent öreg honvédei, — mellettük az ünnepélyt rendező három községből alakult dalárda foglaltak helyet.

A hullámzó néptenger csakhamar szinbe verődött az ünnepély központja körül. Az ünnepélyt a rendező bizottság alelnöke, *Cziráky* József kishegyesi jegyző nyitotta meg, átérzett beszédben adva elő az önvédelmi harcz indító okait, és méltatva a csataemlék jelentőségét, mint az önfeláldozó honszerelem szent szimbolumát. Beszéde alatt lehullt a szobor leple, s a közönség egy névtelen ihlet sugallatára emelé le fővegeit, és csöndes áhitattal kiséré a dalárda által elkezdett «Hymnus» énekét.

Majd *Balassy* Endre czimzetes kanonok, kishegyesi plébános tartotta meg felavató beszédét. Előadása hatásos, tartalma magvas volt. A honszeretetre való fohászos intelem beszéde végét már az ima magaslatára emelte.

Most *Bakay* Károly feketehegyi tanitó olvasta fel Zomborcsevits Györgynek a hegyesi csatáról szóló, pályanyertes emlékiratát. A felolvasás azon epizódjánál, mely Kafga Gyulának, a hegyesi csatában részt vett honvédszázadosnak megsebesülésével foglalkozik, a közriadalom szárnyára veszi a jelenlevő öreg honvédet, Kafga Gyulát; a sebütő, de megőrzött golyót ereklyeképen adják kézről kézre, hőse pedig az ünnepélynek mindvégig egyik állandó központja lesz.

Következett *Dömötör* Pálnak ez alkalomra irt ünnepi ódája, melyet dr. Lovászy Márton szavalt el, kisértetve az elragadtatás minden jelétől, melyben a költőnek és az előadónak egyaránt osztoznia kell. Ha a hatás legmagasabb fokának mértéke a köny: ugy e költemény elérte azt*.

Ezután *Cziráky* József meleg szavakkal adta át a csata emlékét a megyehatóságot képviselő alispánnak, Schmausz Endrének, a ki a honfihálának immár felavatott oltárához méltó szavakkal vette át a diadalemlék kulcsait, hazafias fogadalmat téve, hogy a megye a kegyeletnek fényes monumentumát hiven őrizni fogja.

Befejezésül a dalárda énekelte el a «Szózat»-ot és ezzel az ünnepély felavató része véget ért.

A felavatást ott a harcztéren sátorokban rendezett díszebéd követte. A fősátorban adott banketen kétszázan vettek részt. Itt az első felköszöntőt *Schmausz* Endre megyei alispán mondotta a koronás királyra és az uralkodó családjára. A második poharat *Kozma* László zombori ügyvéd köszönté föl nemzetünk vezérhősére és prófétájára, Kossuth Lajosra. *Szilády* János feketehegyi ref. lelkész a szabadságharcz honvédeire, különösen pedig Tisza Lászlóra, az országos honvéd-egyesület elnökére emelt poharat.

Ebéd alatt a leglelkesebb hangulat uralkodott. Az öreg honvédek váltakozva lettek a tüntetések és körmenetek központjai, s közülök a leereszkedő estével már nem egy kerekedett tánczra ugyanazon a téren, melyen 38 évvel azelőtt véres fegyver-tánczot jára.

KOZMA LÁSZLÓ.

* E költeményt, mely több napilapunkban is megjelent, mi is közöltük társlapunk, a «V.-Krónika» közelebbi számában. — *Szerk.*

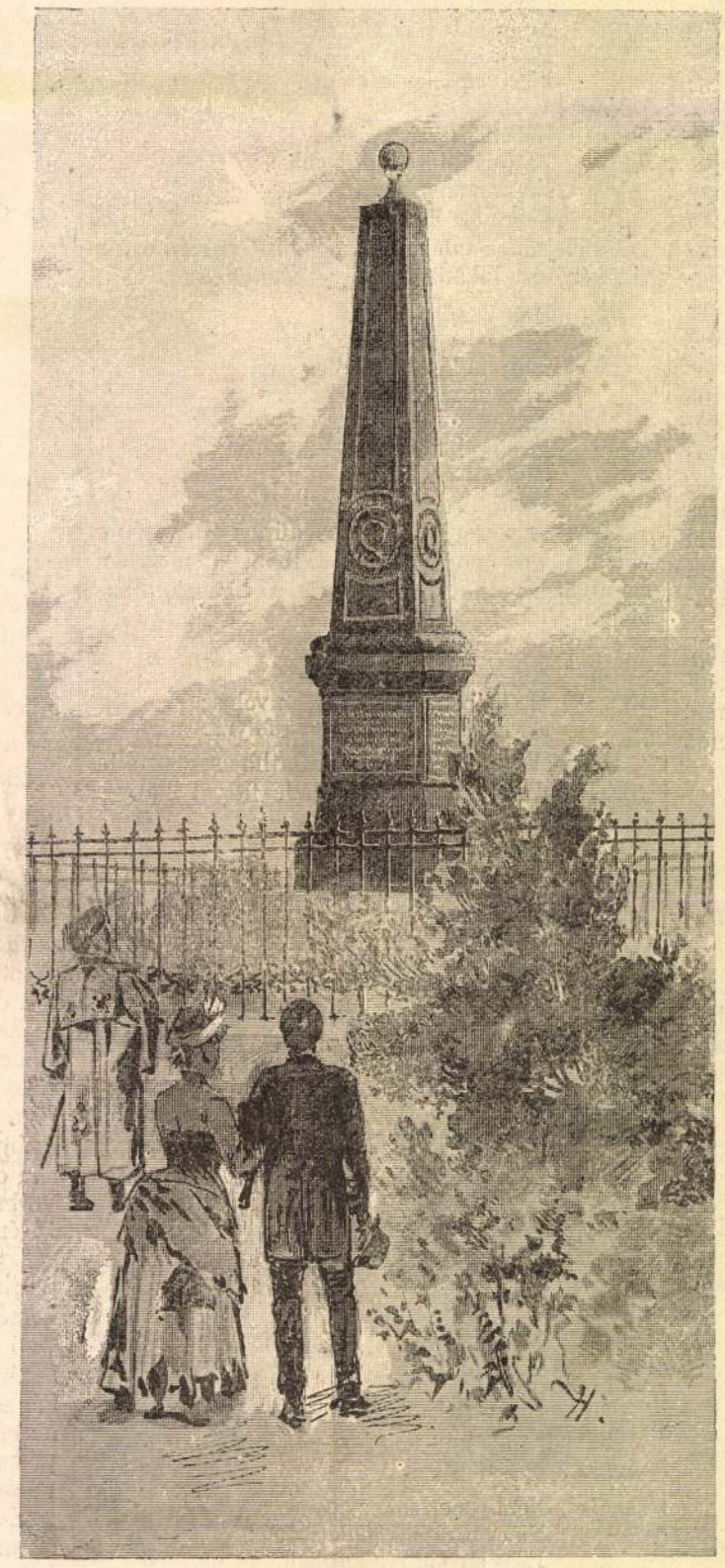

A KISHEGYESI CSATAEMLÉK.
Fénykép után rajzolta Háry Gyula.

EGYVELEG.

* **Nők párbajai** már a régi időkben is előfordultak. 1701-ben Turinban Rocca grófnő s Bellegard marquisnő egy bezárt szobában segédek nélkül párbajoztak, az egyik karján, a másik hasán kapott sebet s ha a szolgák be nem törik az ajtót, megölik egymást. 1687-ben Francziaországban két nő férje helyett pisztoly-párbajt vivott s az egyik el is esett.

* **Hajfonatukra tettek esküt** a középkori német nők, igy Sakler történész szerint Hohenzollerni Verona grófnő 1403-ban. A grófnő, miután hajfonata valódiságát megvizsgálták, kénytelen volt azt balkarjára göngyölni s azután szivére tenni, jobb karját pedig a biró botjára tette. A bécsi városi tanács 1351-iki rendelete szerint két hajfonatra voltak kötelesek esküdni.

* **Az ember átlagos sulya.** A hires franczia anthropolog, dr. Broca számítása szerint az egészséges embernek annyi kilogrammot kellene nyomnia, a hány centiméter magas, egy métert nem számítva. Az egy méter és 80 centiméter magasságu férfiunak tehát 80 kilo súlyúnak kell lennie. Ha többet vagy kevesebbet nyom, már kövérnek vagy soványnak lehet mondani.

* **Szörnyeteg nő volt** a mult század elején Schad Borbála Magda, egy előkelő ulmi család tagja. Weyermann krónikája szerint egy karja oly vastag volt, mint egy középtestalkatu férfi dereka. Fejével nem nézhetett ki közönséges ablakon; dereka 5¼ röfnyi volt; lábai még vastagabbak, mint karjai — valóban méltó társa az ugyane korban élt Bright Edének, a legvastagabb angolnak. Reggelire 12 tál ételt evett, ebédre 7 font húst mellékételekkel s e mellett napközben 6—8 kenyeret és 1½ itcze pálinkát fogyasztott el igen sok sör és bor mellett. Különben egészen ostoba volt s 1747-ben halt meg 40 éves korában.

* **Léghajóval az atlanti oczeánon át** akar menni október hóban egy franczia léghajós. Az óriás léggömböt, melynek különös szövetje lesz, St.-Nazaireban fogják feleresztteni.

* **Udvarlóinak mellképeit** hordja mellékességül egy new-yorki szépség, hasonlóan, mint az indiánok ellenségeik scalpjait.

* **82,000 német** lakik jelenleg ismét Francziaországban, kik mind a nagy német-franczia háboru után költöztek oda s számuk folytonosan gyarapodik, jeléül, hogy a franczia német-gyülölete inkább csak elméleti.

* **Az Indiában lakó perzsák,** kik különösen Bombayban mint vagyonos kereskedők s a régi perzsa hit buzgó követői általában ismertetnek, ujabban nagyon megváltoztak, az ujabb nemzedék nem is akar kereskedő lenni, hanem orvos, ügyvéd vagy mérnök s a leányok is angol szokásokat követnek.

* **Szétrepedt hegy.** Jávában egy nagy földrengés következtében egy hegy hét részre repedt. A hol az előtt egyetlen hegy állt, most hét hegycsúcs emelkedik mindenik 7000 láb magasra.

* **A claque megteremtője** Maria Antoinette királynő volt. Gluck «Alceste»-jének előadását, a párisiak német-gyülöletétől tartván, biztosítani akarta s ezért Artois és Provence grófokat felkérte, hogy hű lovagjaival tapsoljanak, midőn ő legyezőjével jelt ad. A darabot 1776 április 24-én adták elő s a színi igazgatók e módszert csakhamar felkapták, s a claque lassanként teljesen kifejlődött műiparrá lett.

* **A Szajna kimélyítését** Páristól Roninig már befejezték. Mindenütt legalább 3 5 méter mélysége van, ugy hogy nagyobb tengeri hajók is járhatnak rajta. Az egész építés 50 millió frankba került. Most hozzáfognak a munkálatokhoz a Szajna alsó részén, Rouentól a tengerig.

* **A zsidó szombatnak** vasárnapra áttétele sok helyen szóba került a zsidóknál A reformot az 1900-ik évben akarják megkezdeni.

* **A déli sarkvidék** kikutatására Victoria ausztráliai állam most igen ügyesen akarja felhasználni a czethalászokat, kiknek szintén érdekükben áll, hogy még eddig ismeretlen vidékeken halászszanak. Két czethalász-hajó tulajdonosának, ha a 60-ik szélességi fokon tulról 100 tonna czetzsírt hoznak s hajójukon két természettudóst visznek el, százezer forint jutalmat adtak, ha a 70-ik fokon tulmennek, még többet.

* **A bünösök és őrültek** Marro olasz tudós számítása szerint leginkább igen korán vagy igen későn egybekelt házaspáraktól származnak. Ezen kivül még azt is kimutatta, hogy a bűnösök hőmérséklete kissé nagyobb, mint más embereké.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HEVES MEGYEI
NÉPÚJSÁG

Kishont Jenő
1965 OKT 30
1021

SZÍNHÁZI KRÓNIKA

Igazi próbahangulat uralkodott a Sirály pénteki színpadi próbáján. Megérkezett Miskolcról Lendvai Ferenc igazgató, s végignézte a próbát. Szinte előadás előtti izgalom terjeszkedett a színpadra. A darab bemutatója eltolódott a Mágnás Miska hatalmas sikere miatt, amelyet 7-én, 9-én, 10-én és 11-én is előadnak. A Sirály premierje november 12-én lesz. Igaz, hogy 6-án díszelőadás keretében a meghívott közönség már láthatja a Csehov-darabot.

★

A Sirályban mutatkozik be az egrieknek Szabó Ibi. Ahogy



mondta hosszú színipályáján „eljátszottam minden szépet és jót, amit külső adottságaim lehetővé tettek". Már két és fél éves korában színpadra lépett. Ő és Ruttkay Éva „látták el" a fővárosi színpadok gyermekszerepeit. A fővárosi operettben kezdett „felnőttként" szubrett primadonna szerepekben. „Jaj, de jó a habos sütemény" — énekelte többek között a Fiatalság bolondságban. Később az Ifjúsági Színházban eljátszott szerepei közül A kőszívű ember fiai Plankenhorst Editjére és a Noszthy fiú esete Tóth Marijára emlékezik. Következő állomásaként a Faluszínház, majd a pécsi három év következett. „Annyi szerepet játszottam ott, hogy nehéz az emlékezés". A Vígszínházban a Lysistrateban játszott, majd Kaposvárra került, onnan érkezett Egerbe. — Legkedvesebb szerepem a Szentivánéji álom Puck-ja és a Tóth Mari volt. Szeretnék izgalmas, modern karakterszerepeket kapni. Azt még nem tudom mit fogok játszani Egerben. Nem is kérdezem, legyen mindig meglepetés.

A Gárdonyi Színházban Apáti Imre, Ódry Árpád, Góth Sándor, Rátkai Márton és Páger Antal emlékével lép színpadra először a Sirályban Polina szerepében.

★

Egy kicsit műsoron kívüli premierre készül a színház gárdája. Vasárnap délelőtt bemutatják Jékely—Kocsár Mátyás király juhásza című zenés—táncos mesejátékot. Áldozatot vállalva próbaidőn túl, éjjel is próbálják a gyermekdarabot a színészek.

Kozaróczy József rendező elmondta, hogy a gyermekelőadás speciális feladat: Igaz, „ugyanúgy kell játszani, csak jobban". A gyerekek felfogóképességéhez kell alkalmazkodni és egy kicsit az igazi mesékhez is.

November 7-én és 14-én is játsszák a darabot, tájra is elviszik.

★

A Fehér Anna nagy utat járt már be vidéken. Lassan a huszadik tájelőadás felé közeledik. Pénteken Salgótarjánban, ma Kömlőn és vasárnap Karácsondon zárják egyelőre a darabbal a tájelőadások sorát.

★

A színház szakszervezeti bizottságának kezdeményezésére hétfőn tartották az első klubestet, ahol mintegy negyvenen gyűltek össze és hallgatták meg Kishont Jenő festőművészt, aki a modern festészetről tartott vitaindító előadást. Kiállította több festményét is. Az előadás után szenvedélyes és kötetlen vita kerekedett.

(—vits)

kivilágítják a P

Egri panaszos levelek nyomában

Dr. Csekey László kórházi főorvos a Baktai úti ideg- és elmeosztály betegei nevében fordult panaszos levelével szerkesztőségünkhöz, mert ahogyan írja, az ÉMÁSZ az utóbbi időben sorozatosan lekapcsolta az áramot a kórházról...

— Hogy mit jelent az áramszünet olyan kórházi osztályon — írja a levélben —, ahol a vízszolgáltatás, a fűtés, a gyógyítás a villamos energiától függ ... majd azzal zárja levelét:

— Szeretnénk az ÉMÁSZ-t megkérdezni: lehetne-e egy kicsit kevesebb az áramszünetek száma?

Lakatos László, az ÉMÁSZ egri üzemének vezetője:

— Az említett útszakaszon vezetékeket. Ezért volt ár szünet az ideg- és elmeos lyon. Azt még megemlí hogy az áramszünet időpon ról ajánlott levélben értes tük a fogyasztókat, így az ideg- és elmeosztályt is. A felújítást befejeztük, így ha valami, előre nem látott műszaki hiba nem következik be, akkor nem lesz több áramszünet a Baktai úton...

A másik panaszos levél ugyancsak az ÉMÁSZ-nak érkezett.

Szabó Jánosné egri olvasónk a következőket írja:

— Kérem, hogy egy este szíveskedjenek elsétálni a Petőfi térre. Sokan járunk arra, illetve csak járnánk. Mert nagyon kellemetlen azon a sötét, fáktól árnyékolt úton járni. Azt sze-

Lászlóhoz továbbítottuk.

— Jogos a kérdés. A régi világítási hálózatot nyáron a vihar letépte. Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy különben is már elavult, korszerűtlen volt, hiszen a vezetékek a fákra voltak felkötve. Még jó, hogy baleset nem történt belőle. A Petőfi tér nagyon forgalmas hely. Sokan látogatják a strandot, az uszodát. Azon nem lehet vita, hogy szükség van-e a kivilágítására, de hogy ez mikor és hogyan történik meg, az nem tőlünk függ. Ha a városi tanács megrendeli, akkor megcsináljuk...

Angyal Olga, az Egri Városi Tanács építési osztályának munkatársa:

— Higanygőz-lámpákkal világítjuk ki a Petőfi teret. A terv elkészült, megtárgyaltuk az ÉMÁSZ-szal, így még ebben az évben elkészül az új világítási hálózat, s megszűnik a sötét a Petőfi téren...

Tehát nem lesz több áramszünet a Baktai úton, és kivilágítják a Petőfi teret is...

— *koós* —

A szomszéd nekirugaszkodott a kérésnek.

— Kedves szomszéd! Csak egy szál gyufát kérek. A feleségem tegnap elfelejtett gyufát vásárolni. Az öngyujtómból kifogyott a kő. Csak egyetlen szál gyufát kérek. Rá akarok gyújtani.

Felsóhajtottam. Rámosolyogtam.

— Nagyon szívesen, kedves szomszéd.

Az éjjeliszekrényhez rohantam. Egész csomag gyufát hoztam és a markába nyomtam.

— Csak egy szálat, kérem. Csak egy szálat! — húzogatta ki a doboz végét, hogy egy szál gyufát kihalásszon.

— Tessék hagyni! Szóra sem érdemes.

Fejbólintással megköszönte. Elsietett.

Becsuktam az ablakot. Azzal a jó érzéssel húztam magamra a paplant, hogy segítettem egy felebarátomon.



Újtípusú bútorok

A bútorgyárak és a kereskedelem képviselői kiválasztották azokat a bútortípusokat, amelyeket jövőre mint újdonságot hoznak forgalomba. Az előző években általában 2—3 új lakószoba-garnitúrával gyarapodott a Könnyűipari Minisztériumhoz tartozó gyárak választéka, ez évben azonban a gyártmányfejlesztés sokkal erőteljesebb volt. Az újtípusú lakószoba-garnitúrák közül tízet fogadtak el, ebből öt a már ismert típusok, a Varia, a Hangulat, a Panni-fal továbbfejlesztett változata lesz.

A bútorgyárak megkezdték az új gyártmányok első sorozatainak készítését, ezek a sorozatok általában 100—100 garnitúrából állnak, jövőre azonban a legtöbb újdonságból 1000—1000 garnitúrát bocsátanak ki.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kishonthy Jenő

ÉSZAK-MAGYAR-
ORSZÁG

1966 JUN 3.

— UJ képzőművészeti alkotásokkal ismerkedhetnek meg a látogatók a miskolci, selyemréti libreszóban. A hangulatos könyvtár falát júniusban és júliusban Kishonthy Jenő egri festőművész munkái díszítik.

Kishonthy Jenő

1996. október 12.

„Igazi tanár, független alkotó”

Kishonthy Jenő festőművész tárlata a Bródy Sándor Könyvtárban

H. I.

– A népszerű egri művész, aki most 61 éves, elmondhatja magáról: nem volt unalmas élete. A generációk, amelyhez elődei tartoztak, keserves küzdelmet vívtak a puszta létért – mondta *dr. Löffler Erzsébet* történész-muzeológus tegnap délután az egri Bródy Sándor Könyvtárban a tárlatot megnyitó beszédében. Kishonthy munkássága során sokféle témához vonzódott, számtalan technikával dolgozott, s elsősorban festményein visszaköszönnek az egri utcák, az Érsekkert fái. A művésznek talán kevesebb nehézséggel kellett volna szembesülnie, ha ő maga az életében és pályáján a könnyebb utakat választja. De mert azt mindvégig inkább nehézségek kísérték, talán ezért válhatott belőle igazi tanár, független alkotó.



A mester harmadik egri kiállítása nyílt tegnap FOTÓ: GÁL GÁBOR

A harminchat esztendeje a városban élő művész harmadik egri önálló kiállítása nyílt tegnap a könyvtár galériájában, s mint azt *Nagy István*, az intézmény igazgatóhelyettese, a galéria vezetője elmondta, a mostani reprezentatív tárlat korántsem az utolsó ebben az évben. Decemberig még hármat terveznek, amelyekkel – összesen tizenhárom kamarakiállítással – idén is jelentős helyet vívtak ki Eger képzőművészeti életének reprezentálásában.

1956-os emlékmű



NEM TUDJUK MEGAKAD

Korrupció

Évente mintegy 200-300 körr mertté és indítanak a felelősök a gazdasági fejlődés előrehala tó az ilyen bűncselekmények s lenül szükség van arra, hogy a ezzel a folyamattal. Ezért szüle törvény is – hangsúlyozta csü sajtótájékoztatóján Bencze Józ ordinációs Bizottság (GKB) el

A bizottság október 15-i üléséről szólva Bencze a továbbiakban elmondta: ezáltal egyebek között a feketegazdaság környezetvédelemmel kapcsolatos aspektusait vitatták meg. A Környezetvédelmi Főfelügyelőség képviselőivel közösen készített elemzésükből kiderül: a környezetvédelmi ellenőrzések elvégzésére –

Autósok, figyelem!

Péntekre és szombatra forga-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

DÉLI HÍRLAP

1021

Kiállítás Egerben

Kishonthy Jenő

Tegnap délután megnyílt az egri megyei könyvtár előcsarnokában a Miskolcon is többször szerepelt Kishonthy Jenő festőművész Lenin-tárlata. A művész 27 grafikai lapon állított emléket századunk kimagasló egyéniségének: karakteres rajzok ábrázolják a töprengő, vitázó, majd az eltvársai között pihenő, mosolygó Lenint.

Mivel a művésznek rajzok, fotók alapján kellett megidéznie modelljét, kellő impresszió hiányában néhány portré, vázlat illusztratív jellegűvé vált. Úgy érezzük azonban, hogy a kiállítás mégis jelentős állomás Kishonthy munkásságában; mégpedig azért, mert a korábbi műveihez képest világosabb kifejezésre törekvést árul el, s némelyik műve vérbő grafikai erényekről tanúskodik.

készülékkel hívhatják a helyszínre a külföldi képviseletet őrző rendőrök. Arról még nem érkezett hír, hogy elég gyorsak-e ezek a járatok...

bos, putnyikja

nagytengelye 25 kilométer, kis tengelye pedig 20 kilométer.

A Phoebosnak burgonya formája van. A csillagászok feltételezése szerint a Phoebos nem a Mars körül keringő törmelékdarabok egyesüléséből keletkezett, hanem minden valószínűség szerint — égitest, amely a Mars vonzási körébe került.

humorából

dájára jártak, mert mindössze két és fél kilót nyomott.

— De azért életben maradt? (1916.)

EGRI KISGALÉRIA

1021

Megnyílt Kishonthy Jenő kiállítása

Szombaton délben nagy számban gyűltek össze a művészetkedvelők a Megyei Művelődési Központ dísztermében, az Egri Kisgaléria idei első kiállítására. *Bihari Sándor*, József Attila-díjas költő nyitotta meg Kishonthy Jenő kiállítását, bevezetőjében méltatta a népszerű egri festőművész eddigi munkásságát.

Kishonthy Jenő a legismertebb egri festők közé tartozik. Rendszeresen szerepel országos tárlatokon, emellett több önálló bemutatója is volt. Legutóbb például nagy sikerrel szerepelt a miskolci téli tárlaton; az ott kiállított képeit ezúttal is megtekintheti a közönség.

A kiállítást január 31-ig tekinthetik meg az érdeklődők.

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR MORNING

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPÚJSÁG

1971 JAN 17

Emlékezés Leninre születésének 101. évfordulóján

Lenin születésének 101. évfordulója tiszteletére szerdán Kaposvárott a TIT Somogy megyei szervezetének filozófiai szakosztálya és az MSZMP Somogy megyei bizottsága oktatási igazgatóságának filozófiai tanszéke emlékünnepséget rendezett, amelyen *dr. Garai László* kandidátus, az MTA Filozófiai Intézetének tudományos munkatársa *A marxista személyiségelmélet fő kérdései* címmel tartott előadást.

Ugyancsak szerdán emlékeztek meg a Pamutfonóipari Vállalat kaposvári gyárának dolgozói is Lenin születésének 101. évfordulójáról. Ebből az alkalomból az üzem *Zója előfonó C műszakos szocialista brigádjának kezdeményezésére a* gyár valamennyi brigádja csatlakozott a Lenin Kohászati Művek felhívásához, s kérte, a Magyar—Szovjet Baráti Társaságba való felvételét.

Egerben a megyei könyvtár előcsarnokában kiállítás nyílt, amelyen *Kishonthy Jenő* festőművésznek mintegy harminc — Lenint ábrázoló — grafikai műve látható. A megnyitó ünnepségen *Sipos István*, a Heves megyei pártbizottság titkára mondott beszédet.

Az évforduló alkalmából emlékünnepséget rendeztek a Nyíregyházi Dohánybeváltó és Fermentáló Gyárban is. Az ünnepségen *Kovács József*, a Nyíregyházi Tanárképző Főiskola főigazgatója méltatta a nagy proletárvezér életét és munkásságát. A gyár kollektívája úgy határozott, hogy — csatlakozva a Lenin Kohászati Művek felhívásához — kéri tagcsoportként való felvételét a Magyar—Szovjet Baráti Társaságba.

A mecseki bányaváros, Komló ifjúsága fáklyás-lampionos felvonulással köszöntötte Lenin születésének 101. évfordulóját. A dolgozó és tanuló fiatalok százai a város különböző részein gyűltek össze, s onnan vonultak a Lenin-térre, ahol a nagy forradalmár szobra áll. Itt a párt- és a KISZ-bizottság vezetői fogadták és köszöntötték az ünneplő lányokat, fiúkat.

…gek. Az MSZMP KB első titkárát a repülőtéren köszöntötték a magyar pártküldöttség korábban odaérkezett tagjai, nagykövetségünk diplomatái és a magyar kolónia tagjai.

…ának felszólalása

…gária — csakúgy, mint a Varsói Szerződésben szövetségre lépett más szocialista államok — egységesek abban az elkötelezettségükben, hogy *aktivan és következetesen folytatják a béke és a népek szabadsága védelmének lenini politikáját.* Egységünket soha senki nem bonthatja meg. Ennek egyik konkrét kifejezése pártjaink külpolitikai programjának kö… zössége, amelyet kifejtettünk az SZK… XXIV. kongresszusán és itt a bolg… kommunisták kongresszusán — mutato… rá Leonyid Brezsnyev.

Ezután a Bolgár Kommunista P…

…seink minden területen a fő feladat meg… a nép anyagi

1971 APR 22
MAGYAR HIRLAP
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., Üllői út 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Az EAK konstruktív … kedvez a béke ügyének

Közlemény Mahmud Riad moszkvai …

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-868, 337-748, 340-726

Kishonthy Jenő

NÉPÚJSÁG

1971 ÁPR 18

Lenin-portrék

Kishonthy Jenő kiállítása a megyei könyvtárban

Április 21-én, szerdán délután érdekes és témaválasztásában is ritka kiállítás nyílik Egerben, a megyei könyvtár előcsarnokában: Kishonthy Jenő festőművész mintegy 30 darabból álló „Lenin"-grafikasorozatát mutatják be az érdeklődőknek.

Az ezerarcú forradalmár portréi különböző változatokban jelennek meg a pasztell-, tus- és szénrajzokon. A portréfestést kedvelő művészt megragadta a különféle archívdokumentumokon látható Lenin-alakokból sugárzó erő, s így vállalkozott a nagyszabású portrésorozat megalkotására.

— A téma szinte kimeríthetetlen — mondta —, s még a jövőben is sok Lenint bemutató rajz elkészítésére ösztönöz.

A kiállítás ünnepélyes megnyitóján dr. Sipos István, a megyei pártbizottság titkára mond beszédet. A grafikákat az érdeklődők április 21-től május 8-ig tekinthetik meg.

műszaki vezetőnél.

EGRI VÁLLALAT KERES

gyors- és gépírókat,

valamint gépírni tudó

adminiszt-rátorokat

középiskolai végzettséggel. „Jó munkaerő" jeligére az egri Magyar Hirdetőbe.

1021

Az észak-magyarországi képzőművészek egri tárlata

Az észak-magyarországi képzőművészek idei területi — sorrendben már a harmadik kiállítása nyílt meg Egerben, a Gárdonyi Géza Színházban, hogy Salgótarján után, Miskolc és Sátoraljaújhely előtt, az egri közönség is találkozhassék a három megye festőinek, szobrászainak egyesztendei művészi termésével.

Az 1967-es tárlat részvevőit — csaknem kivétel nélkül — kedves ismerősökként üdvözöljük. Van friss kezű, fiatal alkotás, mint újdonság az egri *Kishonthy Jenőtől* és a borsodi *Farkas Andrástól*, de a miskolci ~~művész,~~ *Ficzere László* már végleg *búcsúzik* alkotói életével ezen a kiállításon.

A névsor gazdagodása és fogyatkozása azonban nem érinti különösképpen a hazai piktúra egy jelentős csoportját, ahol az egyéniségek változatosságával és a szemlélet fellelhető különbözőségével, a ma divatjának azonban túlontúl engedve vallják a kort, a kor emberét és ezzel önmagukat.

Miért emeljük ki rögtön az egyéniségek és szemléletek változatossága mellett a divatot, a kornak bizonyos kívülről jövő erős hatását? Azért szólunk róla, mert nemcsak a témák megválasztásában, de a formai és technikai megoldások tekintetében is bizonyos fokú utánzásra, bátortalanságra, a leegyszerűsített képletek — legyenek azok akár filozófiaiak is! — végig nem gondolt elfogadására késztetik a művészeket. Ezzel nem azt akarjuk kifejezésre juttatni, mintha nem látnánk a tárlat képein, festményeken, grafikákon, a szobrokon, a szőnyegkompozíción az alkotó művész személyiségének nyomát. Észrevesszük, de nem olyan mértékben, nem abban a gazdagságban, nem abban a folytonos megújulásban és újat keresésében, amellyel a művészetnek szükségképpen együtt kell járnia. Új alkotások függnek a paravánokon, de mégis mind ismerős, mert minden képen messziről megismerni az alkotót, — túl egyéniségén — aki témában és külső jegyeiben semmi újat, vagy nagyon kevés újat hozott — tavaly óta.

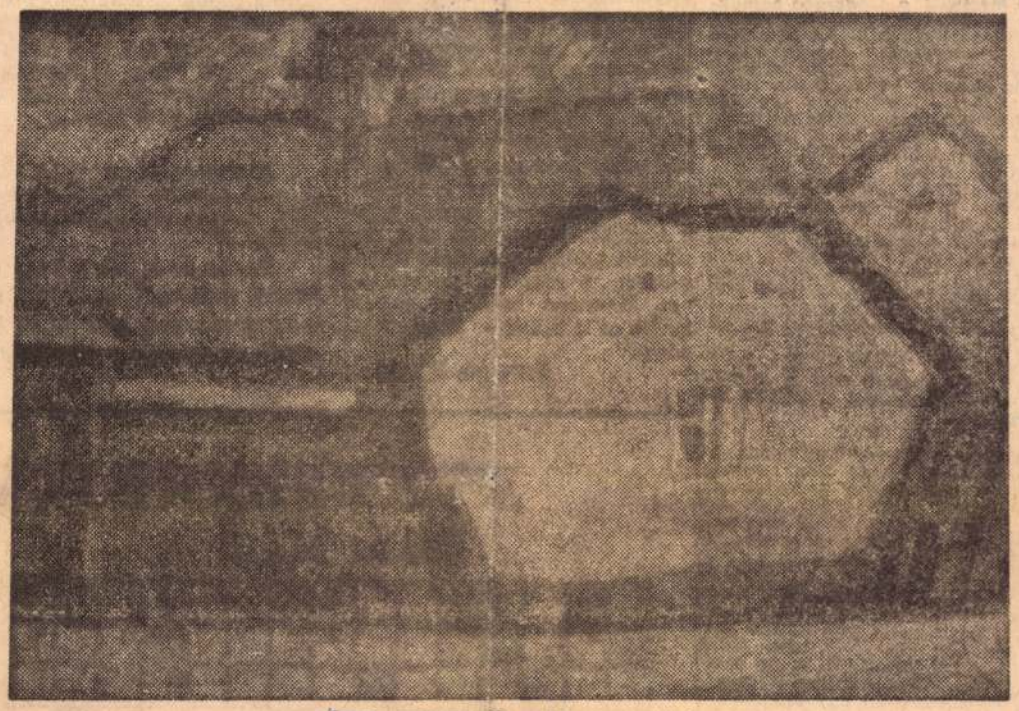

Nagy Ernő: Öreg ház (gouache)

Sokaknak úgy tetszik talán, hogy ez a sorainkban megbúvó türelmetlenség ideges kutatás valami után, aminek kiérlelésére hosszabb idő, évek kellenek. Igaz, a korra ráhajolva, kikeresni annak szíve dobbanását, megismerni azokat a mondani- és megörökítenivalókat, amelyeknek e korból feltétlenül fenn kell maradniuk műalkotásokban — nehéz feladat, egész embert, művészt kíván. De, ha ezt a mércét állítjuk szembe azzal az évek óta mindenütt és mindig tapasztalható sötét tónusú tájképfestéssel, az ember közelségét, az emberi testet sokszor ki- és megkerülő művészi magatartással, akkor előlopakodik az a gyanú a szemlélőből, hogy talán minden azért van, mert az alkotó tétován vagy éppenséggel tanácstalanul áll a korral, a kor emberével szemben. Mert csupán formai nehézségek nem indokolják ezt a „bújócskát".

Hiszünk képzőművészeink jó szándékában, alkotói ihletettségükben, de a tárlatokon állandóan jelentkező sok „indifferens téma" e gondolatok megírására késztet bennünket.

Az idei tárlatot tehát az évek óta visszatérő jelenségek tükrében ezzel a türelmetlenséggel szemléljük. S ezt nemcsak azért mondjuk el, mert a közönség egyre szélesedő rétegeiben — ez is jó jel a képzőművészek számára! — a korral szembeni passzivitásnak ez a kézzel fogható nyoma a műalkotásban kétkedő visszhangot kelt, hanem azért is, mert jó az, ha a művész a meg- és belemagyarázások helyett vitatkozó kérdést is kap az alkotások előtt meg-megálló szemlélőtől.

Innen, ebből a szemszögből nézve élmény és pihentető megállani a Borsod és Nógrád megyei alkotók közül *Czinke Ferenc* háromrészes Palócmadonnája előtt. A zománctechnika, a zománcképeket tartó fatáblák a középkori szárnyas oltárok hangulati reminiszcenciáit hozzák, mégis modern, mai ez az alkotási ritmus, harmónia, egészséges értelemben vett befejezettség sugárzik és hat a három kisméretű képről. *Feledy Gyula* Kariatidák című műve érdekes elgondolás, de bonyolultsága inkább fáraszt, mintsem a mondanivaló kutatására ingerelne.

Mazsaroff Miklós Őszi színek és Szeles idő című kompozíciója sajátos színlátásról és ritmusérzékről vall. *Pataki János* Pusztulása, *Réti Zoltán* Nógrádi dombok című munkája, *Tenkács Tibor* önarcképe, *Seres János* Szinva-partja, *Iványi Ödön* Töprengése és *Nagy Gy. Margit* Alkony című gobelin-je lépnek ki erőteljesen az utcák és tájak sorából.

A Heves megyei képzőművészek között elsősorban *Kátai Mihály* újbóli jelentkezésének örülünk. 30x50-es olajfestménye, az Egri várbejáró formailag és hangulatilag jó kompozíció éppúgy, mint Mónosbél című grafikája.

Nagy Ernő — a falusi utcák szerelmese — elszakadni látszik eddigi fehér-kékes tónusaitól és falusi Öreg házán már melegebb hangulatok érezhetők, mint eddigi „leletmentő" falusi tárgyú kompozícióin.

Blaskó János színfoltritmusai korábbi egri kiállítási anyagát juttatják eszünkbe. *Gergely Pál* most is szűkebb hazája, a Bükk mondanivalójával vételi magát észre. *Kishonthy Jenő* lírája gyermeki és asszonyi arcokat elevenít meg, báj és a harmónia szelíd örömét juttatva eszünkbe. *Balogh László* egyetlen rézkarca nem ad határozott képet egy fejlődést kereső művész sorsáról.

Id. Szabó István faszobrai mellett *Király Róbert* portréja és *Dargai Lajos* Derkovits című bronza tanúskodik az egri szobrászok szorgalmáról.

A kiállítás művészi ízlésű katalógusát *Katona László* tervezte, fotóit *Kónya Kálmán* készítette, a kiállítást pedig a festők egyéniségét és stílusát kitűnően ismerő *Baranyi Judit* rendezte.

Dr. Farkas András

Igaz. Vászja bácsi soha nem bántotta őt. Amikor azon

...vá kell tennünk

A megyei I. és II. osztályú labdarúgó-mérkőzések rendezése körül —, ahogyan a fegyelmi bizottság megállapította — az utóbbi időben nincsen minden rendben. A játékvezetők egy része nem kéri a fórendezőtől a rendezőgárda névsorát, de a fórendező is elmulasztja annak bemutatását. Itt hívjuk fel a játékvezetők figyelmét arra, hogy a szabályoknak, előírásoknak megfelelően, addig ne kezdjék el a mérkőzés levezetését, amíg a fórendezők a rendezőgárda névsorát be nem mutatják, és míg meg nem győződtek arról, hogy e gárda nemcsak a papíron létezik, hanem valóban biztosítani lehet velük a rendet...

*

Nagy a versenybírák feladata a tájékozódási sportban, amelynek egyébként legfontosabb kelléke a térkép. Az igazat megvallva versenybíróink erre fordítanak legkevesebb gondot, a legtöbben csak arra törekednek, hogy jó helyen legyenek a pontok. A pontokhoz a versenyzőknek el is kell jutniuk úgy, hogy biztosítsák részükre a legjobb és legrövidebb utat. De hogyan jusson el a versenyző a célig, ha az utak, ösvények, melyek közül választhatnak, nincsenek a térképen. Irányba fusson? A terep rendszerint bozótos, amely rontja a tájékozódás értékét. Igaz, az utóbbi időben nagy versenyeken már elfogadható térképet kapnak a versenyzők, de a járási és megyei találkozókon nem. Pedig itt lenne igazán szükség a jó térképre, hiszen az alacsonyabb osztályban érthetően kisebb képzettséggel rendelkeznek a sportolók. Ebből következik, hogy a versenybírók feladata: gondosan járja be és mérje fel a terepet, ahol a versenyt rendezni akarja. A számottevő változásokat, az úthálózat teljes egészét, az összes tereptárgyakat és a vonalas létesítményeket vezesse rá a térképre.

*

A megyei I. o. labdarúgó bajnokság eddigi legnagyobb meglepetését kétségkívül az újonc füzesabonyiak szolgáltatták nagyszerű szereplésükkel. A 11. forduló után két pont előnnyel vezetnek a bajnoki táblázaton. Hétről-hétre javulás észlelhető a csapatjátékon, amelynek eredményeképpen az utóbbi öt bajnoki mérkőzésen még pontot sem veszítettek.

Mi az FVSC sikerének titka? — kérdik sokan. Különös titkuk nincs. Erényük a fegyelmezett, szervezett csapatjáték, a «üzdeni tudás és nem utolsósorban a játékosok tehetsége. Ezért érthetetlen, hogy a játékosok még most sem kapták meg a vasutas csapatokat megillető kedvezményes utazási jegyet.

Vajon mi ennek az akadálya? Szeretnénk egyszer erre a kérdésünkre illetékesektől a választ is megkapni!

*

A nagy labdarúgó-hagyományokkal rendelkező MÁV HAC csapata nagyon mérsékelten szerepelt az NB III-ban. A jobb sorsra érdemes vasutasok jelenleg kieső zónában tanyáznak. A hatvaniak sokat panaszkodnak a játékvezetők működésére és hangsúlyozzák: Sorozatos balszerencse kíséri őket. Nem vonjuk kétségbe, van ebben is valami. De amellett sem szabad szó nélkül elmenni, hogy több játékos küzdeni akarásával is baj van. A hatvani fekete-fehérek a taktikai fegyelmet sem úgy tartják be mindig, ahogy azt edzőjük hangsúlyozza.

Ha a MÁV HAC szívvel-lélekkel játszik, játékosai betartják az edzői utasításokat, erősítik egységüket, fegyelmezetten viselkednek, még a tavaszi szezonban előbbre léphetnek a táblázaton. Erre viszont minden játékost kötelez elődjeik dicső múltja!

Somody József

A tavaszi szezonban utolsó hazai bajnoki mérkőzését vívja ma délután az Egri Dózsa NB I-es labdarúgó-csapata. Ellenfele a Szombathelyi Haladás lesz, s a két újonc csatája nagy küzdelmet ígér, hiszen a két bajnoki pontnak nagy értéke van az NB I-ben. Reméljük, ebből a küzdelemből a hazaiak kerülnek ki győztesen és szép, korszerű játékkal örvendeztetik meg a labdarúgás rajongóit. A játékosok ígérik, hogy ezzel nem is lesz hiba, de szükségesnek tartják, hogy a szurkolók is buzdítsák őket, segítsenek nekik a nehézségek leküzdésében, a feladatok megoldásában. Egyszóval, kilencven percen át zúgjon a lelátó: — Hajrá, Egri Dózsa!

Fazekas István

IGAZ LEHE...

Örömmel olvastuk a Népújságban, ... latkertben gorillaikrek születtek. Meg... dásból, hogy „Ez az első eset a világon, ... fogságban iker kölyköknek adott életet'

Bizonyára így van, hogy a természe... esetet nem ismer fogságban tartott gorillák közt... Egyszer mesélte ugyan valaki, hogy egy him gorilla ikreket szült, de ez biztosan nem igaz...

★

A gyöngyösi zenei hetekről is olvastunk megérdemelten dicsérő sorokat. Örültünk, hogy a gyöngyösi koncertek „az idén már a legkényelmesebb műélvezők igényét is kielégítették..."

Persze az is lehet, hogy a nívós zenei eseményeket felkereső műélvező közönség nem volt annyira kényelmes, mint amennyire igényes és kényes ízlésű... Hiszen éppen ebből származott a megérdemelt siker...

(Dr. Szemes)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
HEVES MEGYEI
NÉPÚJSÁG
JUN 17 1966

KERESZTREJTVÉNY

Zalka Máté

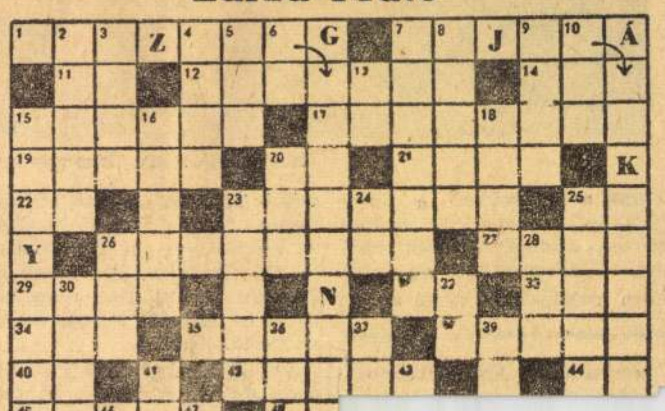

Harminc esztendeje a spanyol polgárháborúban hősi halált halt Zalka Máté regényeitetteit; miként ő fogalmazta: (Lásd rejtvényünk vízszintes 1., 7., és függőleges 15. számú soraiban.)

VIZSZINTES: 11. Azonos betűk. 12. Lírai költő. 14. Szabadrúgás következik ezután (a futballpályán). 15. Ponttól pontig tart. 17. Móricz Zsigmond egyik műve. 19. Idegen férfinév (... Delon). 20. Francia „és". 21. Szemöldök igéje. 22. Gallium vegyjele. 23. Lángra loban. 25. Vissza: nátrium. 26. Túrára megy. 27. Sertés hátgerince, húsostul. 29. Brit védnökség Délnyugat-Ázsiá-

...II. kongresszusa elé

...ben jól haladnak az előkészületek

adatokból megállapíthatjuk: Heves megye sportmozgalma az elmúlt négy év alatt jelentősen fejlődött, csak néhány adat: a sportkörök száma 161-ről 177-re, a sportköri tagok száma 30 255-ről 34 264-re, az aktív sportolók száma 13 778-ról 14 613-ra növekedett. Az üzemi bajnokságokban 2251 fő helyett 7202 fő vett részt, s az NB I-es csapatok száma 5-ről 9-re emelkedett.

Vajon mit hoz az elkövetkezendő, újabb négy év?

A rádió és televízió

Június 11., vasárnap

KOSSUTH: 8.10: Don Carlos. Részletek Verdi operájából. 8.55: Édes anyanyelvünk. — 9.00: Dörmögőék születésnapja. „Dörmögő Dömötör" c. gyermeklap 10 éves évfordulójára összeállította: Csetényi Anikó. — 9.48: Bemutatjuk az MRT gyermekkórusának új felvételeit. — 10.00: Szivárvány. — 12.10: Nem azért mondom... Hámos György írása. — 13.00: Művészlemezek. — 13.40: Tudósaink arcképcsarnoka. Alexits György akadémikussal beszélget Kerényi

URH: 18.05: Hanglemezparádé. — 19.00: Hangszerszólók. — 19.12: Mózes és Áron. Részletek Schönberg operájából. — 19.45: A dzessz kedvelőinek. — 20.00: Romantikus zongoramuzsika. — 21.07: Besanconi Fesztivál, 1966. A Holland Rádió szimfonikus zenekarának és énekakrának hangversenye, vezényel Jean Fournet. Berlioz: Faust elkárhozása — oratórium.

TELEVÍZIÓ: 9.10: Iskola-tv. Angol nyelv. 9.25: Műsorismertetés. — 9.25: Hétmérföldes kamera. 9.45: Leningrád-sorozat. A kert művé-

Kishonthy Jenő

1021

Kishonthy Jenő kiállítása az egri kisgalériában

Ez az egyéni tárlat — értékeiben és hatását tekintve — több is, kevesebb is annál mint amit a művész magából megmutatott Miskolcon. Több azért, mert szélesebb skálát mutat be, pasztelljeivel és akvarelljeivel, de különösen színes krétáival mozgalmassá teszi festészetéről alkotott képünket. Hatásában már nem annyira egységes és zárt, mert néhány képével vitába kellett bocsátkoznunk.

Ami az eddig ismert portrékon túl új és határozottan felfelé ívelő tendencia a művésznél az, hogy az eddigi fölényes rajzkészséget, a vonalak és formák finom harmóniája már nemcsak biztos szemmértékre utal, hanem arról is tanúskodik, hogy egyik leglényegesebb eleme munkájának. *A tékozló fiú megtérése*, a *Merengő*, az *Ágyban olvasó*, a *Támaszkodó lány*, a *Könyöklő nő* színes krétában, pasztellben és akvarellben egyaránt ugyanazt mutatja: a művész keze könnyedén és lendületesen veti papírra a témát és azt a lelki tartalmat, ami a témát megfogalmazni kényszeríti. A felsorolt művek bizonyítékul szolgálnak arra is, hogy Kishonthy egy adott pillanat érzelmi telítettségét pontosan örökíti meg, egy sajátságosan és csak képben, vagy inkább így mondanánk, csak arckifejezésben elbeszélhető állapotot vetít ki magából a formákkal. A tékozló fiú megtérésén az öreg arcból a szem a végtelenbe tekint ,mintha túl lenne már minden summázáson: az a pillanat épp most következett be, a megtéréssel, amiért érdemes volt élnie. A Merengőben ugyanez az ihletett és csendes pillanat már sokkal leheletszerűbb, s nemcsak azért, mert a fiatal lány arcán a gond súlya ismeretlen.

Nem véletlenül állítja a tárlat legfeltűnőbb helyére a művészi szándék az *Anya gyermekével* című alkotást. Ennek a háttértelen együttesnek, ennek a vonalakból összefont képköltemények hatása belengi az egész termet.

A *Dohánygyári munkásnők* mozgalmassága, lüktető elevensége felfrissíti a portrékör hatását.

S ezzel eljutottunk a kiállítás gerincét alkotó képekhez. A portrék között néhány idegen arcon kívül — azok is mind kitűnően rajzoltak és a jellemeket mozgalmasan hozzák — az önarcképek foglalják le az érdeklődést. Egyrészt azért, mert a művész sok változatban vall önmagáról, másrészt azért is, mert ezek a munkák stílusban és keresésben leginkább mutatják a várható fejlődés irányát.



Anya gyermekével.

Már a miskolci tárlaton megjelent négy arcképpel kapcsolatban megállapíthattuk, hogy a művész a saját arcán át sok-sok, a lélekben végbemenő változást tükröztet. Néha az az érzésünk, hogy jobb híján rakja fel a gondokat, gondolatokat, érzelmeket, szenvedélyeket a saját arcára, úgyannyira, hogy a szemlélő néha alig hiszi, hogy mindig ugyanarról az arcról van szó. És mindez zöldben, de inkább sárgában. Az arcképek tónusa mindig ugyanaz. *A Festő az állványnál* című képen fogalmazza meg talán a festő a legideálisabban mindazt, ami benne robbanásszerűen kifejezést keres. A mélyen érző és az önmaga megértetésén munkálkodó művész a tárlat anyagának bizonysága szerint is kitörni igyekszik személyének ilyen elszigeteltségéből és az a korszak, amikor csak önmagával van elfoglalva és csak a saját állapotát, gondját festi meg, már eltűnni látszik. Ezt a megállapításunkat támasztják alá azok a kis rajzok, krokik is, amik a tárlaton helyet kapnak és itt-ott a jókedély, a finom humor rezdüléseit is jelzik: a tanulmányrajzokra gondolunk.

A kiállítás katalógusában azt írja a művész, hogy jó magyar festő akar lenni. S mintha csak bizonyítani akarná, Arany János pipás portréját kapjuk tőle.

A dráma és az allegória nem Kishonthy világa. A kék színben megfestett *Éjszaka* és a rémülten ránk tekintő lány csak sejteti, mi-nő belső zajgás vonulhat le az alkotó képzeletében.

Örömünkre szolgál, hogy a kiállításon sok új indítás érezhető, témában, stílusban egyaránt. Várjuk, hogy Kishonthy, aki ilyen biztonsággal jellemez, keressen és találjon újabb és újabb arcokat, amelynek a segítségével változatosabb, izgalmasabb és talán derűsebb világot épít ki maga köré és azoknak is, akik megszerették művészetét. Talán nincs messze ebben a fejlődésben és kitartó munkásságban az az idő sem, amikor zsánerképek érett hangulatát kaphatjuk Kishonthy képein.

Farkas András

Tanfolyam[ok] elméleti k[ör]ben fel a ko[ngresszus]

Beszélgetés [a] párt[oktatás] [mun]kájáról

Az elmúlt év végén lezajlott X. pártkongresszus sokrétű és átfogó anyaga értékelésének, következtetéseinek és határozatainak alapos ismerete nélkülözhetetlen a további munkához.

Ezért is szükséges, hogy az anyagot mind szélesebb körben megismerjék, tanulmányozzák és feldolgozzák.

A „hogyan?" kérdésével Lévai Ferencet, az MSZMP Heves megyei Bizottságának osztályvezetőjét kerestük fel.

— Az elmúlt héten hagyta jóvá a megyei párt-végrehajtóbizottság a kongresszus határozatainak feldolgozásáról szóló javaslatot. A politikai oktatási év második felében minden tanfolyamon a X. kongresszus anyagait dolgozzák fel. Ennek keretében foglalkoznak a harmadik ötéves terv eredményeivel, tapasztalataival, illetve a negyedik ötéves terv célkitűzéseivel — összefüggésben a helyi tennivalókkal. Adalékkal bőségesen szolgálnak a különböző szintű pártértekezletek anyagai is.

— Milyen témakörök szerint dolgozzák fel a X. pártkongresszus dokumentumait?

— A megyei pártbizottság propaganda- és művelődési osztálya a munka segítésére egy útmutatót készített. Az anyag feldolgozásához öt témakört javasoltunk. *Az első:* Társadalmunk szocialista fejlődése; A munkásosztály vezető szerepe, a munkás—paraszt szövetség; A szocialista demokrácia fejlesztése. *A második* témakör a párt vezető szerepével, a tömegszervezetek és a tömegmozgalmak tevékenységével és a pártmunka továbbfejlesztésével foglalkozik. Gazdasági építőmunkánk eredményei és feladatai, a szocialista népgazdaság és a tervgazdálkodás továbbfejlesztése szerepel a

— Milyen oktatási formákban dolgozzák fel a megyében a kongresszusi határozatokat?

— A tanfolyamok jellegétől függően differenciáltan foglalkozunk a témával. Az esti egyetem szakosító tagozatán a hároméves általános tagozaton és a marxizmus—leninizmus esti középfokú iskolák a tananyaggal párhuzamosan dolgozzák fel a kongresszus és a megyei pártértekezlet anyagát. A pártszervezetek új titkárai és vezetőségi tagjai részére egy-, illetve kéthetes bentlakásos tanfolyamot szervezünk, egymást követő turnusokban. A kongresszusi téma mellett ezek az elvtársak foglalkoznak a pártmunka módszereivel is, hogy későbbi munkájukhoz még több segítséget kapjanak. A tanfolyamokon központi és megyei előadók tartanak előadást. A járási és városi pártbizottságok hat-nyolc napos tanfolyamokat szerveznek az alapszervezetekben régebben dolgozó funkcionáriusok részére. Az öthónapos továbbképző tanfolyamon hét témában, az elméleti konferenciákon pedig négy fő témában dolgozzák fel a kongresszusi határozatokat. Valamennyi szervezett tömegpropaganda-tanfolyamon hét foglalkozást tartunk a kongresszus anyagá-

képpen foglalkoznak a kongresszus anyagával az állami, társadalmi és tömegszervezetek?

— A sajátos feladattal összhangban e szervek propagandamunkájában is a kongresszus és a pártértekezlet határozatainak ismertetése és érvényesítése a legfőbb feladat. Az SZMT gyöngyösi vezetőképző tanfolyamán a különböző szakszervezeti tisztségviselők dolgozzák fel a témát. A KISZ-nél a különböző politikai vitakörön, alapszervi taggyűléseken, s minden ifjúsági akción erre fektetik a fő hangsúlyt, hiszen ez előkészületet is jelent az idén sorra kerülő KISZ-kongresszusra. A népfront, a TIT, a Vöröskereszt, a MTESZ és a Magyar Közgazdász Társulás Heves megyei Szervezete is feladatának tekinti, hogy mind szélesebb körben megismertesse, tudatosítsa a kongresszus határozatait sajátos munkája során. A közép- és általános iskolai tantestületek elméleti konferencián három témakörben dolgozzák fel a pártkongresszus anyagát. A gazdasági egységek, hivatalok, intézmények pártszervezeteinek irányításával olyan rendezvényekre kerül sor, ahol minden szinten és széles körben megismertetik a kongresszus határozatait.

(K. G.)

Falu hóban

Kishonthy Zsuzsa
festő

M.D.K.

"Táj" c. képe és ceruza és szénrajzai
képviseltik a kiállításon.

Ecsery Elemér: Fiatal agrár művészek bemutatkozása.
Művészet, 1961. november – 43 p.

M:1:N

M. D. K

KISHONTHY Jenő festő

Kiállítása Egerben

Nagy Ernő és ~~Kishonthy Jenő~~ Szilágyi Elek

társaságában

Magyar Nemzet 1961. aug. 20. 9. l.

MDK

Kishonthy Jenő

Ülő munkás olaj 60x60

Fiatal Képzőművészek Studiója IV.Kiállitása.
Ernst Múzeum 1963.Június. Kat. 18.1.

Kishonthy Jenő, [ ] M Dh

A lengyelországi Przemysl városában négy fiatal egyi képzőművész, Körtük Kis=honthy Jenő alkotásaiból tárlatot nyitottak.

— : Ma hallottuk 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. nov. 27.

MDK

Kishonthy Jenő

Ülő munkás, cf.

Fiatal képzőművészek szemléje. Ernst Muz.
1963. jun.

M.D.K.

Kishonti Ferenc
festő

Munkáit a Heves megyei kiállításon
bemutatta.

Tóth Ervin: A Heves megyei képzőművészek tárlatáról
Alföld, 1964. május - 45 kép.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kisoutsi Jenő

HEVES MEGYEI NÉPUJSÁG

1963 OKT 23

mamag a kerecsendi Aranykalász Tsz-nek. A 14 hold termését már elcsépelték.

— KISHONTI Jenő festőművész képzőművészeti kiállítását rendez a parádsasvári SZOT-üdülőben.

— PETŐFIBÁNYÁN társadalmi munkások segítségével

végzi a helymeghatározást.

Kishontyi Jenő, festő MDL

Kiállítása nyílt meg Egerben (aug 19-én).

— : Hír 14.(

NÉPSZABADSÁG bp. 1961. aug. 20.

M.D.K.

Kishontyi Jenő
grafikus

A Heves megyei képzőművészeti Munka csoport kiállításan vett részt. Anyám c. képe (repro)

Hírek.
Művészet, 1961 július — 44 l.

Kishonty Jenő

„Szerelmesek"

„Öregnyomy" c. munkái szerepelnek

a Miskolci Galéria Rajz Viállitásán.

Napjaink 1971 junius 4.old.

Kiskanty Jenő

Müve szerepel az I.Miskolci Téli Tárlaton

Napjaink 1971 január
5.old.

Kishonthy Jenő

Öregasszony, repr.

Rajzok. É-magyarországi festő és grafikus művészek rajzkiállítása a Miskolci Galériában

MDK

Kishonthy Jenő

Kiállitási kritika

Hevesmegyei népujság 1968 aug.11.

Ügyiratszám:

Ügyintézőnk:

Budapest, 196 _____

ORSZÁGOS TERME
BUDAPEST, V.
TELEF

4081 66. FNYV. 9. t. (N)

Kiskanthy Jeno"

grafikait mutatta be a miskolci Sza-
nyi István Teremben, 1968. március 28-
ápr. 12. /: Faller László összeállítása :/

„Művészet" folyóirat, Budapest, 1968. más-
odik 3. sz.

4 pl.

Kishonthy Jenő

Képekkel

Szerepel az alább. tárlaton

Borbély László: Az első miskolci
Téli Tárlat

Napjaink 1971 I.

Kistanty Jenő

Kettős önarcképe (eml.)

Arckepel az alábbi Tárlaton

Fekete Judit: Téli Tárlat
Miskolcon

Nagyar Mennet 1970 XII:16

Kishonthy Zsó

Önarckép II. olaj 40 × 40 cm

Stúdió '70. Ernst Múzeum Bp. 1970. Kiáll. kat.
Bev.: Bereczky Loránd.

Kishonthy Jenő

Szerepel az alábbi tárlaton

Kovács Gyula: Studió 1958-68

Művészet 1969 IV. sz. 3 old.

Kishonthy Jenő

Két pasztellje: Kislányfej,
Terhesnő (emb.) szerepel az
alábbi tárlatok

Farkas András: A északmagyarországi
képzőművészek ötödik kiállításáról

Heves megyei Négyjség 1969 IV-20.

MDK

Kishonthy Jenő

Önarckép, o.

Fiatalok Studiója 1966. Ernst Muz.

M.D.f.

Fiskovtky Jenő
festő

Egerben, a Dobó István Vármúzeumban volt tárlata.

— Kiallitások

Művészet, 1967 október - 48 lap

M.D.

Kishonthy Jenő

festő-

Női portréját mutatta be

Kovács Gyula: Érsek - magyarországi képzőművészek..
Művészet, 1967. október - 46 lap.

KISHONTY JENŐ

„Raszputin" c. képe szerepel a megyei képzőművészek tárlatán, Gyöngyösön. (eml).

(G. Molnár F.): Ké4 gyöngyösi tárlatról.

NÉPÚJSÁG - EGER, 1971. szept. 24.

Kiskonty Ferő

„Kettős önarckép" c. műve
szerepel a Miskolci Téli Tárlaton

Magyar Nemzet 1970 december 16
4. old.

Kishonty Jenő
festő-

Részt vett a tárlaton.

Kovács Gyula: Az Első Salgótarjáni Tavaszi Tárlatról
Műveszet, 1971. junius - 45 lap.

Kishantly Jenő

Szerelmesek, kréta

Öregasszony, szén

Rajzok
Miskolci Galéria

Kishonthy Jenő

Főprengő, ceruza

Rajzot
Miskolci Galéria

Kishanthy Jenő

Öregasszony, rep.

Rajzol
Miskolci Galéria

Kistonthy Jenő

Szerepel az alábbi Tárlaton

b.l: Az első Miskolci Téli Tárlat

Déli Hislap 1970 XII. 7

Kishonti Jenő

Szerepcsi a salpóharyáni
havasi táslatok

T. E.: A havasi táslat előtt

Nógrád 1971 III. 12

Kishontby Jenő
festő.

Önarchiyai is hollósportrésnak
kifejező erejé Kokoschkát és Van
Gogh-ot idéri.

Borbély László: Az I.miskolci téli tárlat.
Müvészet, 1971.április - 36.oldal.

Kishegyesi csata-emlék (1848/49.)

Hány Gyula rajza fénykép után. 1887-ben állitották fel.
Vas. Ujs. 1887. 532. l.

Ezt az emléket a szerb megszállás alatt elpusztitották.
Ujból, de a községben való felállítása érdekében 1942. ben a község elöljárósága lépéseket tett a MOB-nál.

Feladó:
Déri Múzeum igazgatósága
DEBRECEN.

Műemléke





Hivatalból
díj átalányozva.



M.D.K.

Kisházi Zoltán

villanyszerelő

A Tokaji Dolgozók Képzőművész Iskolájának hallgatója 1949.

Képzőművészeti élet a felszabadulás után 417.l.

A MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOK. KÖZPONT FORRÁSKIADVÁNYAI II.

Bp. 1965.

Kishán István
iparmüvész
31 éves
(bírói ítélet folytán kivégzés)
+1946. VI. 22.
X. her sjhöztemető

Halotti főkönyv
186.

KISGYÖRGY Tamás

BANKÓ András: Erdély képzőművészetéért. =
Uj Magyarország, 1992. augusztus 7. 10.p.

Dunaföldvári Vármuzeum Galériája, Szülőföldem
Erdély c. kiáll. 1992

1.	Zsámbék	1972.	52.129
i és pénzügyi			
2.	Zsámbék	1972.	52.130
fütésének			
se		Bp. 1971.	52.436
dalom 1. 1971.		Bp. 1973.	52.800
dalom 2. 1971.		Bp. 1973.	52.801
ismeretekbe		Bp. 1973.	53.070
rvezése 1. /			
		Bp. 1973.	53.071
rvezése 2. /			
		Bp. 1973.	53.072
rvezése 1. /			
		Bp. 1973.	53.073
rvezése 2. /			
		Bp. 1973.	53.074
s vitaülése a			
mozásának belső			
		Bp. 1972.	53.935
sági számlakeret			
		Bp. 1971.	53.937
sági számlakeret			
		Bp. 1971.	53.939
k a hatékonyabb			
		Bp. 1972.	54.091
gazdálkodásának			
		Bp. 1972.	54.354
gazdálkodásának			
		Bp. 1972.	54.356
gazdálkodásának			
		Bp. 1972.	54.358

KISGYÖRGY Tamás *141*
Sepsiszentgyörgy, 1942. december 17.
IA Képz. Főisk. Kvár,
grafikus

Banner Erdély

Kisgyörgy Tamás

Architektura

Repr.

Korunk 1970. VIII. 1274.

Kisgyörgy Tamás, grafikus

Magyari Lajos művét illusztrálta.

Czerhalmi Zsuzsa: Magyari Lajos: Csoma Sándor naplója 768-769.

TISZATÁJ. Szeged, 1971. augusztus XXV/8.

Kisfaludy Tamás

Óda a morphoz

Repül.

Korunk, 1970. május. 771. old.

Kisgyörgy Tamás

3/3 (színes kollográfia)

Korunk, 1974. jún. 33. erf. 6n. 803p.

Kisgyörgy Tamás

A sepsiszentgyörgyi művészek 1971. jún-ban a szabadkai Múzeumban rendezett kiállításán rát vett műveivel.

A Két, 1971. jún. 11. 2 évf. 24 sz. 9 p.

Kisgyörgy Tamás – Kiss Béla

A föld ajándéka (fotó) Falfestmény a sepsiszentgyörgyi Sugás teremben.

A Hét, 1974. febr. 1. 5. ev. 5 sz. 4 p.

Kisgyörgy Tamás

Illusztrációja
Goga-illusztrációk

Bálint Tibor: Játszmatok nak szépen.
Kornak, Kolozsvár 1966. T. 77. V. 705. 778

Kisgyörgy Tamás

„Óda a Naphoz", vegy.

Korunk, Kolozsvár, 1970/5.

771.l.

Kisquörgy Tamás

Lorca - illusztráció Repr.

„Nemzethőzi összefogás" -"-
(Ill. a Guernica hőtethez)

„Számüzetés" -"-

Korunk, Kolozsvár 1960. VII. 1078; 979; 973

Kisgyörgy János

díszítő festő

1934. szakmunkásvizsgát

tett.jó

Iparm.Isk.Évk.

1930-34. 48.l.

Kisgyörgy János

díszítő festő

1931. május, elégs.

Iparm. Isk. Évk.

1930-34. 47. l.



194. kép. *Turibulum, XII. század.*

TÁL,
a Bűnbeesés trébelt jelenetével és körirattal.
Nürnbergi munka, 1500 körül.
Réz, átm. 29·5 cm.
Gerevich PA, 260. l. — Egyházművkiáll. 1930., 401. szám.

TÁL,
Ádám és Éva trébelt alakjával.
Nürnbergi munka, 1500 körül.
Réz, átm. 29 cm.
Gerevich PA, 260. l.

TÁL,
Agnus Dei trébelt képével és felirattal.
Nürnbergi munka, 1500 körül.
Réz, átm. 39 cm.
Gerevich PA, 260. l.

TÁL,
Szent György trébelt képével és felirattal.

MDK

Kisgyörgy János

Lágymányosi részlet, of.

Fiatal művészek kiáll. Műcs. 1933. szept. 21 l.

MDK

Kisgyörgy János, festőm.

Annak ellenére, h. tanulmányi t csak nemrég fejezte be, máris több szép sikert aratott.
Legutóljára a Fiatalok kiállításán tünt fel "Lágymányosi táj" c. képével, művészi megoldása kiérlelten jó kritikát kapott.
" Lágymányosi részlet". Repr. 4.l.

Szász Károly- Műteremlátogatás.

Művész-Élet. 1934. 1-2.sz. 10.l.

1933- 16-21. sz.

Kisgyörgy János festőművész

Lágymányosi részlet

Fiatal Művészek Kiállitása katalógusa 1933.
Műcsarnok.

Kisgyörgy János MDK

Lágymányosi részlet, olf.

Mücsarnok 1933 Fiatal müvészek kiállitása

Kiegyezés János

Legyen nyoci részlet, stb.

Kisgyörgy János
festő
1928-34
Iparm. Isk. Évk.
1930-34. 45. l.



80. kép. *Giovanni di Fao*

Vászon, olaj, 128×102 cm.
Az Erba—Odescalchi-gyűjteményből.
Restaurálta Endrődi Sebestyén, 1916.
—ó: Az esztergomi hercegprímási képtár. Magyar Korona, III., 1879., 20. szám. — Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 763. l. — Maszlaghy II., 112. szám. (Guido Reni.) — Gerevich: Az Újság, 1916., júl. 20, 3. l. — Gerevich PA, 241. l. (Artemisia Gentileschi.) — Nagy, Zoltán: La mostra della pittura napoletana. Corvina, 1938., 585. l. (Képe 586. l. után.)

GIAMPIETRINO (milánói festő, működött 1510—1530 közt)
Madonna Jézussal, (79. kép)
Fa, tempera és olaj 64×50 cm.
A Bertinelli-gyűjteményből.

Kisgyörgy János

festő

Lágymányosi részlet

c. képe repr. -

Művész-Élet

1934. 1-2. sz.

Kisgyörgy János

festő

Műcs. kiáll. 1933 tól

Pipics 115 l.

Suky Benedek kelyhe, 1440 körül. E

Kelch des Benedikt Suky. Um 14

A sárospataki vár Per

A keresdi Beth

Das Bethlen-Kaste

Die Perényi-Loggia des Schloss

Diószegi Péter : Süköd György

Kolozsvári Márton és György Szent

Martin und Georg von Kolozsvári :

Kolozsvári Márton és György

Martin und Georg von Kolozsvár

Kisgyörgy János

festő

1928–29

Éinisk 1930. 85. l.

Kisgyörgy János

festő Mucsarosk

1933. szept. Fiatal művészek

kiáll. 158.

KISGYALÁNGÁZLÓPUSZTA

Festetich kastély

BALÁZS Andor: Kastélyok völgye, Somogyország.
= Magyar Fórum, 1993.május 27. 20.

HEATER WÜRFEL THEATER WÜRFEL THEATER

énk meghívni Önt a

THEATER
ZINHÁZ
ári u. 2.

ltal rendezendõ
maszkabálra, amely

2-én (szombaton)

ndezésre.

i kezdetét és *pitymallatig* tart.

ájárulásként kenyérre kenhetõ fenséges
andó sütiket vár az Rendezõség, de
rvírozható étek prezentálása sem kerül

Kisgörgényi Nagyvárady János

készítette a nagyernyei ref. templom famennyezetet 1788-ban.

Debreczeni László 1933

240. l.

Kisgergei pasztoforium

Dornyai Béla:

A nográdmeggei Kisgerge renaissance pasztoforiuma.

Arch. Ért. 1928.

237. l.

Orsz. Paedagogiai Könyvtár és Tanszer-
múzeum VII. 70, 71. — Hiva-
talos Értesítője VII. 71.

Kisgarami rk.

templom
meeget stilben
1892-ben épittette
a kincstár

Velics 1894-

8 j. l.

2908

21. P. Peel.

(Életrajzi adatai ismeretlenek.)

Fürdő után.

La kandallóban

A perzsa-szőnyeggel bevont teremben balra kandalló van, melyben tüz lobog. Előtte két leányka látható, kik a fürdőből kijövén szárítgatják magukat. Az egyik a földön ül s térdeire könyököl, a másik áll és kezeit előre tartva sütkérezik. Mind a kettő a tűz felé fordul. Szőke hajuk kontyba fogva van feltűzve. A kandallóra hatkarú gyertyatartót tettek, mellette aranyozott keretü kályhaellenző köti le figyelmünket s jobbra egy pár kivágott czipőcske hever a sarokban. Jelzése alól jobbra: »PAUL PEEL PARIS 1890.«

264

Vászon, méretei 147·5 : 110 cm.

1891: III. 153. — 1892: III. 153. — 1893: IV. 234. — 1894: IV. 21. — 1895: IV. 21. — 1896: IV. 21. — 1897: IV. 21. — 1898: IV. 21.

Vétetett 1890-ben. — Magy. Képt. 530. — Ltsza 362.

Kisfülpösi ref-

templom

Gótikus, külön álló
faharangtorony el-
nehány gótikus
körénlet.

Debreczeni L.

1928. 148, 149. l.

Kisfarkas Imre és Radnay József festőművészek

A vasutasok szakszervezetének képzőművész-iskolája 1947-ben alakult meg, 28 taggal, "Képzőművészeti Kör" cimmel, a két festőművész vezetésével. "A képzőművészeti kör vázlatos története" c. kiadvány_yra hivatkozik Lipp Tamás "Együtt" c. riportjában,a Kör müködésével kapcsolatban. A tagok első nagyszabásu megnyilvánulása, a háboru alatt lerombolt pályaudvarok és vasuti hidak megörökitése volt. 1959-ben a müncheni Nemzetközi Vasutas Képzőművészeti Kiállitáson nagy sikerrel vettek részt. A tagok közül többen önálló kiállitást rendeztek és külföldi kitüntetésben is részesültek.
A Kör ma már 180 taggal rendelkezik.
Élet és Irodalom, Bp. 1974. juni. 1. XVIII.évf
22. sz. 16. lap.

Kisfaludas Imre, festőművész

Kirchmayer Károly emlékezik vissza: „Újpesten rendezett kiállítást a Magyar Kommunista Párt 1947-ben, ahol harmadik díjat nyertem. Ott hívtak meg a vasutas szakszervezeti központi képzőművészeti körök akkori vezetői, Radnai József és Kisfaludas Imre festőművészek, hogy mint friss diplomás tanítsak. Egy évi próbaidőről volt szó... s azóta 35 év telt el."

Földes Tamás: a szobrászművészet és köre.
Magyar Vasutas, 1982. május 14.

Kisfaludy Imre

A Vasutas Képzőművészeti Kör alapításakor Kisfaludy Imre és Radnay József volt az ennek és szakmai irányító.

Tasnádi Attila: Élmények emberformálás
Nyíregyháza, 1973. febr. 25.

Kisfalvy Vilmos

l

Kalimüerul

73.1 -

zbeli) festő után.

dból.

afordult. Szeme, szem-
aranyabroncs. Öltözete :
aranyékszerrel és kivá-
mezett gallérján, a nefe-
ok vannak. A nyakába
koszorúttartó két alak-
yszem köti le figyelmün-
VNGARIAE«.

elt. sz. 468. — Megrendelés
1-jén 350 K-án (108–893).
-én. — Elszámoltatott 1894
jóváhagyta az 1894 július
894).

atok. 1894 : I. 40. *Ismeret-*
907 : I. 47. *Német festő után :*

irban őrzött eredetiről má-

Kistalvy Vilmos

l.

Gereczerapitár

413. h.

Montecuculi R.

Mellig, hétnyolczad jobb
daillonban. Gündör parókáj
sza kicsiny s arcza lebere
jének csipke végei elöl lelógn
díszitett medaillont hadi é
talapzaton két sorban:

„Raymund D. ö
Montecuc
s ettöl jobbra: „Sysang s
Rézmetszet, négyszö

„Besondere und ge
Raymvndi Montecuculi
des Autoris. Leipzig, Ver
laden 1736." Czimlap.

Kisfalvi

Szurszabó Debrecen

1804.

Görffy szür

136. l.

Kisfalussy Dezsőné

egyike a utolsó debreceni mérőskalácsos mestereknek

Béres András: Népi díszítőművészet Hajdú-Bihar megyében, Debrecen, 1955.

41.o.

Kisfalusi Márta

a Felszabadulás lakótelepen a könyvtár komplex művelődési intézmény-ként rendezték meg a művész tárlatát.

Losonci Miklós: Művész és közönség.
Pest Megyei Hírlap, 1978. ápr. 20.

Kisfaludi Márta,

a Szentendrei Nyár keretében az idén Tapiószelén és Vácott vonul fel a szentendrei művészet mesterek és díjalkotók részvételével. — A művész műve is szerepel a tárlatokon.

Sasonci Miklós: a Szentendrei Nyár tárlatai.
Pest Megyei Hírlap, 1978. júl. 12.

Kisfalusi Márta, keramikus

a Szentendrei Múzeumban látható júl. hó végéig a „Pest megyei tárlat, 1980" c. kiállítás, melyen a művész művei, kagylós tálai szerepelnek.

|említve|.

Losonci Miklós: Pest megyei tárlat, 1980.
Pest Megyei Hírlap, 1980. júl. 2.

Kisfaludi Márta keramikus művész

Részt vesz munkáival a szentendrei Pestmegyei Tárlaton

cikket l. „Barcsay Jenő festőművész" címszó alatt

Losonci Miklós cikke: „Pest Megyei Tárlat 1978" címmel
Pest Megyei Hírlap 1978. X. 15.

Kisfalusi Márta

/1/

"Vázas szobrok" címmel Vadas József ir az ötödik országos kerámia biennáléról, melyet Pécsett rendeztek. A kritika fejezeteinek alcimei utalnak a felsoroltak művészi szemléletére, meghatározza az egyes művészcsoportok helyét, ismerteti és értékeli a bemutatott műveket:
"Egy kis statisztika" c. alatt Szekeres Károly alkotásait méltatva összehasonlitásképpen megemlit néhány kevésbé érdemleges művet. Az "Egy kis esztétika" c. rész Csekovszky Árpád, Garányi József, Majoros Hédi és Staindl Katalin munkáit birálja, Schrammel Imre műveit nagyra értékeli.
"Egy kis stilusgyakorlat" c. fejezet következik az élen Gádor István munkájával, melyet szembe állit a fiatalokéval: /Csavlek Etelka, Ősz Szabó Antónia, Sövegjártó Mária/ hátrányára.
Élet és Irodalom, Bp. 1978. juni. 24. XXII. évf. 25. sz. 13. lap.

Kisfalusi Márta

Az /1/ sz. cédulán szereplő alcim alatt felsoroltak után következik: Ambrus Éva, Fürtös György, Hőgye Katalin, Kisfalusi Márta, Kovács Gyula, Ortutay Tamás, Polgár Ildikó, Tuza László.
Az "Egy kis értékelés" c. alatt a fenti művészek munkáinak minősitése folyik.
"Egy kivétel" c. alatt a biennálé fődijasa, Benkő Ilona müveit igen magasra értékeli a kritika.
"Egy kis utópia" c. utolsó fejezetben Horváth László, Horváth Szabolcs, Móker Zsuzsanna, Németh János művészek felsorolása mellett összefoglalja a tárlaton látottak alapján kialakult képet, rámutat a kerámiában rejlő lehetőségekre, kiemeli közterekre, épületekre alkalmas diszitő szerepét.
A Vadas-féle kritikát lásd: Gádor István nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. juni. 24. XXII. évf. 25. sz. 13. lap.

Kispaluri Márta

„Kalaposok" (rajz)

Kovács Gyula: Az uj müvésztelep lakói Szentendrén.
MÜVÉSZET, 1970.október - 23.lap

Kiofalusi Márta
keramikus

Kolsis Ynne festőfelesége, aki most
negyedéves hallgató a Főiskolán.
Kerámia képei és használati tárgyai
mázis ezett keramikusnak mutatják.

Kovács Gyula: Az uj müvésztelep lakói Szentendrén.
MÜVÉSZET, 1970.október - 23.lap.

Kisfaludi Márta

Az Iparművészeti Főiskola
Textiltanszakának utolsó éves
hallgatója. Kocsis Imre festő felesége.

Pestmegyei Hírlap 1970 október 8
4-old.

Kispalusi Márta, iparművész

– a Főiskolán utolsóéves kerámikus. Az angyalföldi József Attila művelődési ház kerámiaszakkörében dolgozott. Harmadmagával vették fel a főiskolára. Most tanít a művelődési házban. Dolgozik a szentendrei művésztelepen.

Tamás Erika: A telepiek
Magyar Ifjúság, 1970. XII. 4. 13. l.

Kisfalusi Márta keramikus makói kiállításán méltatta a művész alkotásait.

K.i.: Kiállítás Makón.
Szabad Föld, 1977. dec. 18.

Mucsi András művészettörténész.

Kisfalusi Marta
(Bp. 1946 -

Müveivel résztvett az V. Országos
Kerámia Biennálén - Pécs, 1978.

- Katalógus a könyvtárban -

Kisfalusi Mária

Kalaposok c. falkerámiája (Pest megyei tárlat 70, Szentendre, Ferenczy múzeum) erősen Barcsay-katásra vall.

Bojár Judu: Kiállításról – kiállításra; Magyar Hírlap, 1970. IV. 21. 9. l.

KISFALUSI MÁRIA

említve mint Szentendrén letelepedett művész

Losonci Miklós: Sövegjártó Mária kerámiái. Szentendre, Pest megyei Művelődési Központ

UJ TÜKÖR 1980/XVII39.sz.4.o.

PERTORINI REZSŐ
XVIII. századi gordonka

CLEMENTI: B-dúr szonáta, op. 24. No. 2.
MOZART: c-moll fantázia, K. 396.
HAYDN: Skót népdalfeldolgozások

BEETHOVEN: G-dúr rondó, op. 51. No. 2.
MOZART: C-dúr zongoratrió, K. 548.

Jegyek 30–50 forintos áron válthatók az Országos Filharmónia jegypénztárában (V., Vörösmarty tér 1.), tel.: 376-222, a Zeneakadémián, tel.: 420–179 és az üzemi közönségszervezőknél.

A műsorváltoztatás jogát fenntartjuk!

F. k.: O. F. ig. – 85-374 GENERALART Dorogi Ny

Kisfalusi Márta

Ötesztendős a szentendrei művésztelep c. kiállításon szerepét Asszonyi Tamás, Bálint Ildikó, Dienes Pál, Hajdu László, Jávor Piroska, Kisfalusi Márta, Kocsis Imre, Kóka Ferenc, Ligeti Erika, Lukoviczky Endre, Gy. Molnár István, Papachristos Andreas, Pirk János, Rajki László, Rozsa Péter.

Magyar Hirlap 1974/146 6.old.

Kisfalusi Márta, keramikusművész

Férjével, Kocsis Imre festő-grafikusművésszel a szentendrei új művésztelepen lakik.

Menyhárt László: Bemutatjuk Kocsis Imrét.

Pestmegyei Hírlap, 1974. dec. 1.

Kispalusi Márta
keramikus

„Cégér" művével jelentkezett a
tárlaton.

Bozóky Mária: Pest megyei tárlat.
Művészet, 1972. január - 40 oldal.

Kisfaludi Márta

Edénytervező, részt vesz a kiállításon.

Jubileumi Iparművészeti Kiállítás Műcsarnok, 1975. jún – júl.

Kisfalusi Márta

Említve

Hallanna Erzsébet Panonyai ünnepelt

Dunántúli Napló, Pécs 1969. aug. 29.

Kisfalusi Márta

A várpalotai Bányásznap keretében megnyílt a Hontörténeti Múzeum képzőművészeti gyűjteményének kiállítása. A művész az ~~ott~~ szereplő művét a múzeumnak adományozta.

Láttuk, hallottuk.

1973. szept. 9. Petőfi 12.02 | 11 | KGyné

Kisfalusi Márta

Antoni Rozália bábkiállitása a balatonfüredi Iparművészeti bemutató teremben

Kisfalusi Márta "Tálak" c. kiállitása a szentendrei Művelődési Központban augusztus 12.-ig,

Gaál Éva grafikai kiállitása a Kulturális Kapcsolatok Intézetének Kiállitótermében augusztus 12.-ig,

Maróti Géza: "Krétarajzok" c. kiállitása az Iparművészeti Muzeumban október 7.-ig megtekinthető, -mint a lap közli a kulturális eseményeket ismertető rovatában.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. juli. 28.
XXIII. évf. 30. sz. 8. lap.

Kisfaludi Márta

művei szerepeltek a szentendrei uj
művésztelep kiállitásán

Vác, Vak Bottyán Muzeum kiállitóterme
Görög templom, 1978. jul. 7-3o.

-katalógus a könyvtárban-

Kisfalni kegykép

Kassai püspökség,
Sáros m.
és templom

Repr.

Schaefer-kegyh.
50, 51. l.

MDK.

Kishonthy Jenő

Kiállitási hir

Müvészet 1967 okt.p.47.

MDK

Kishonthy Jenő

Önarckép, o.

Fiatalok Studiója 1966. Ernst Muz.

Kiskoutky Jenő
festő

M.D.K.

Műveiből humanum
sugárzik.

Kovács Gyula: Stúdió 1958-68.
Művészet, 1969. április - 3 lap.

Kishonthy Jenő
festő

M.D.K

„Leányarchép"
„Tájkép"
} repro

Kovács Gyula: Kishonthy Jenő festészete
Művészet, 1968. január – 13 lap

Kishonthy Jenő

Palaky Dezső: Művészet a mozgásban (Kishonthy Jenő) – Hevesmegyei Népújság 1967. aug. 16.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 197o. 1.sz. 68-1o7. l./

81. l.

Kishonti Jenő

1. Kislányfej	pastell	40×50
2. Terhesnő	—11—	61×80

V. Észak-Magyarországi Területi Képzőművészeti Kiállítás Salgótarján 1969

Kiskonthy Jenő
festő

MDY.

Resit vett a tarlaton.

Losonci Miklós: A Stúdió festői
Művészet, 1969. január - 24 kap.

Kishonthy Jenő
festő

M.D.Y

Festészete behatolás a mely Arlagba.
Az ember megértése és ábrázolása
bennyszer számára, amitől nem lud
szabadulni.

Kovács Gyula: Kishonthy Jenő festészete
Művészet, 1969. január – 13 lap

Kishonthy Jenő
festő

M.D.K.

A Studió kiállításain sar
Észak-magyarországi Képző-
művészek Tárlatain mutatva
be festményeit. Főleg portrét
fest.

Kovács Gyula: Kishonthy Jenő festeszete
Művészet, 1968 január - 13 lap

Kishontby Jenő
festő

M.D.K

Törölte a dekorativitást kifejezési
kellektárából, képein a szinek nek
csak ábrázoló és érzelemkifejező
funkciójuk van.

Kovács Gyula: Kishontby Jenő festészete
Művészet, 1969. januar – 13 lap

M.D.V

Kishonthy Jenő
festő

Ha ismeri a szemelyiségteljes sorsat igazán találó portrékat alkot. Ilyeneket festett családja tagjairól, barátairól.

Kovács Gyula: Kishonthy Jenő festeszete
Művészet, 1968 január – 13 lap

Kishonti Jenő festő

Egri lakos, de sokat tartózkodik a keszeméti művésztelepen

Magas Ifjúság 1962 III 10

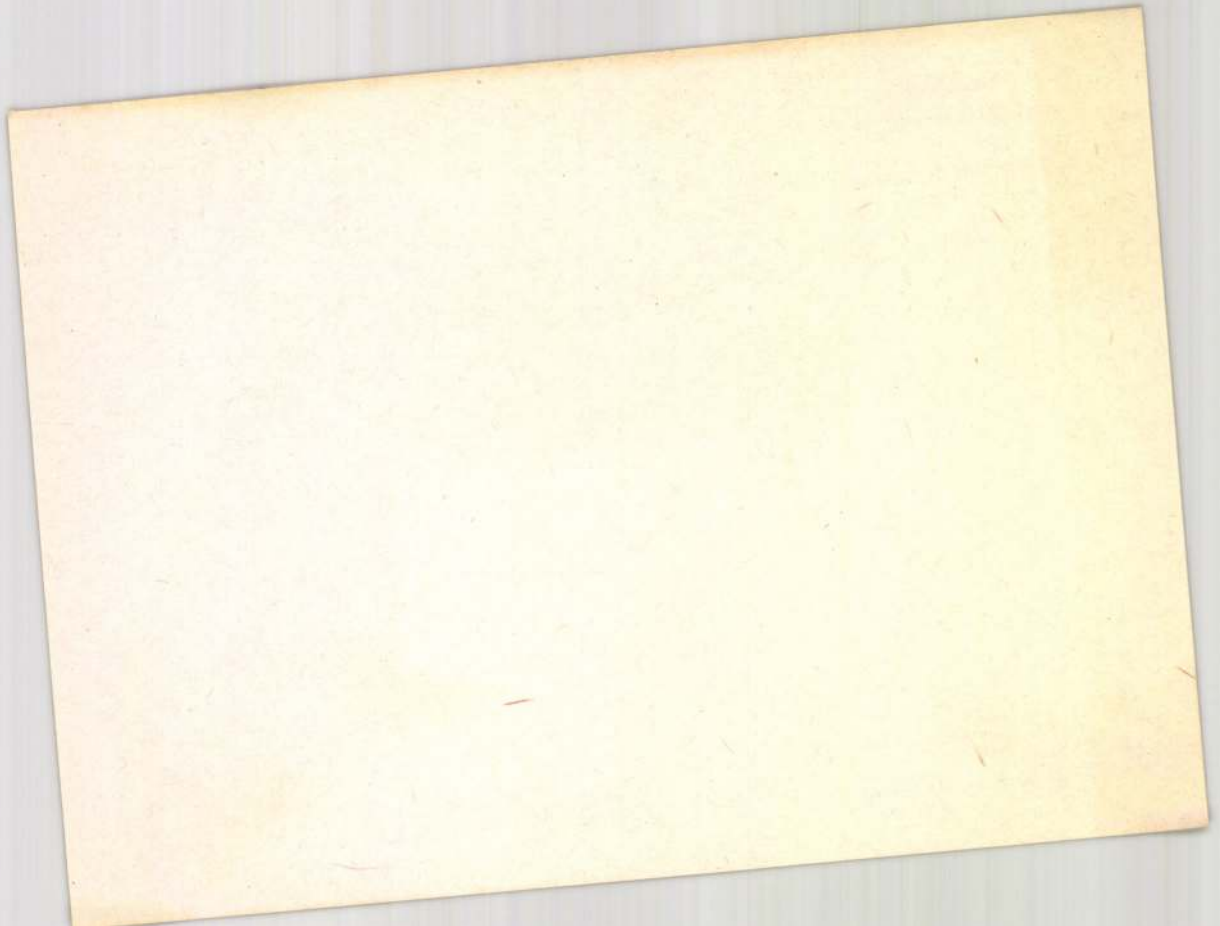

MDK

Kishonthy Jenő

Kiállitási hir

Művészet 1968 márc.p.48

MDK

Kishonthy Jenő

L.Z. portréja, o.

Studió 67. Fiatal képzőm. kiáll. Ernst Múz.1967.

MDK

Kishonthy Jenő

Női portré, o.

3. Észak-magyarországi területi képzőm.kiáll. 1967. Salgótarján, Eger, Miskolc, Sátoraljaujhely

MDK

Kishonthy Jenő

Alvó lány, kr.

Alvó csecsemő, cer.

Ülő asszony, tus

3. Észak-magyarországi területi képzőm. kiáll. 1967. Salgótarján, Eger, Miskolc, Sátoraljaujhely

MDK.

Kishonthy Jenő

Kiállitási kritika

Müvészet 1967 okt.p.46.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 JUL 21

Népújság Heves

Kishonthy Jenő

1021

Kishonthy Jenő budapesti kiállításáról

Kishonthy Jenő nevét jól ismeri a művészetpártoló egri közönség. Képei több ízben szerepeltek, s megtalálhatók közintézményeink falain. A művész most kilépett megyénk területéről. Munkáival Budapesten, a Kulturális Kapcsolatok Intézetének Dorottya utcai kiállítóhelyiségében vendégeskedik június 30. és július 23. között. Ez a bemutatkozás fontos esemény. Először történik meg, hogy Heves megyében működő festőt ilyen rangos helyen, hivatalosan is megismerhet a szakma és a közönség. Mert *bármilyen fejlett némely vidéki városunk művészeti élete, még mindig tapasztalható bizonyos Budapest-centrizmus.* Így az „igazi debütálás" — legalábbis a szakma részére —, a fővárosban történik!

Kishonthy kiállítása: *önlemérés.* Nekünk pedig alkalom, hogy bővebben foglalkozzunk a fiatal festővel. Azzal az emberrel, aki az olykor mostoha körülmények ellenére szívósan próbálja Egerben művészlétét megteremteni, festő életmódját kialakítani.

Egyébként 25 festményt, 6 rajzot, 4 plakettet vitt a művész Budapestre. Ezek egy része már szerepelt tavaly januárban egri kiállításon. Az akkori és a mostani anyagot összehasonlítva kétségkívül egy szemléletbeli tágulási folyamatot vehetünk észre az alkotásokon. Kinyílást, s tartalmi bővülést konkrét értelemben, önarcképektől, kettős arcképektől a több alakos kompozíciókig. A művész színskálája ugyanakkor szélesebbé, festésmódja oldottabbá, lazábbá vált.

Egyenes vonalban követhetjük ezt a folyamatot a *Vízió, Ember és angyal* című képektől — amelyek belső hangulatot fejeztek ki —, a legutolsó festményig, a *Zsuzsanna és a vénekig*, mely már önmaga szűkebb problémáitól való eltávolodást, kilépést jelent, s a kiállítás egyik legszebb darabja. Tágító szemléletnek példája, színesebb megoldásban, az *Anya gyermekével* című festmény és a *Földessy-portré* is.

Kishonthy Jenő tárlatán látszik egyébként, hogy nem kiállításra dolgozó művész. Most három év anyaga, megannyi érlelt munkái került a nézők elé. *Tartalmuk fő jellemzője az emberközpontúság.* Tájak, csendéleti témák kevéssé érdeklik, annál inkább az ember. Gyakran pszichologizál, modelljeinek belső énjét próbálja ellesni.

Azonkívül még szükséges kimondanunk: *festőnk nem dolgozik látványos eszközökkel, nem a forma felbontásával akar modern lenni.* Am közérthetősége nem gondolatszegénység, nem a mondanivaló hiánya, hanem a lényeg meglátásából adódó szűkszavúság. Színvilága pedig igen kiérlelt, harmonikus. Nagy

Készül a kenyérnek-való . . .



A főmolnárnak már csak az ellenőrzés szerepe jut a gépek mellett.

Hosszú hajú fiú, kapasz, hél jobb kenyeret lehet [illegible]

erőssége a rajztudás. Némely grafikája szinte szobrászian plasztikus.

Kishonthy Jenő vasárnap záruló kiállításának anyaga, hadd jegyezzük fel ezt is, Budapest után Sirokban, a helyi művelődési házban, majd pedig Recsken, a bányász kultúrotthonban kerül ismét bemutatásra. *Ezek a meghívások, illetve szereplések első lépései, megvalósulási formái annak a szérződésnek, amelyet a Mátravidéki Fémművekkel kötött a művész.*

A gyár, fejlődésével járó gondjai közepette, vállalta ezt a kötelezettséget, helyesen ismerve fel a tényt, miszerint a termelő üzemek anyagi lehetőségeikkel kötelesek résztvevői a szocialista kultúra megteremtésének.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 MÁJ 11

Népújság Heves

Kishonthy Jenő festő, – művész

Üzemi tárlat Sirokban

1021

A siroki Mátravidéki Fémművekben – megyénkben először – üzemi tárlatot rendeztek, amelynek keretében *Kishonthy Jenő* egri festőművész alkotásait tekinthették meg az üzem dolgozói. A kiállítás érdekessége, az, hogy a művész egyúttal „tárlatvezető" is, hiszen úgyszólván naponta válaszol a látogató dolgozók, képzőművészek kérdéseire.

A kiállítás 14-ig tart nyitva.

9.55 Fizika.
(Ált. isk. 7. oszt.)
Hajógyártás. Tanulmányi kirándulás.
11.05 Fizika.
(Ált. isk. 8. oszt.)
Az energiamegmaradás törvénye. Az erőmű.
11.55 Német nyelv.
(Középisk. I—II. oszt.)
Bad Elsterben.
13.10 Orosz nyelv. (Ism.)
14.05 Magyar irodalom. (Ism.)
14.55 Fizika. (Ism.)

4196 FNYV. I.

Kisbonthy Gerő festőművéra

MEGHÍVÓ

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK MŰCSARNOK

MEGHÍVJA ÖNT

KISHONTHY JENŐ

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

1972 JÚNIUS 30-ÁN PÉNTEKEN DÉLUTÁN 16 ÓRAKOR

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:

BAKÓ FERENC

A HEVES MEGYEI MÚZEUMOK IGAZGATÓJA

A KIÁLLÍTÁS NYITVA: 1972. JÚNIUS 30 - JÚLIUS 16

KULTURÁLIS KAPCSOLATOK INTÉZETE KIÁLLÍTÁSI TERME

BUDAPEST V., DOROTTYA UTCA 8.

Kishonthy Jenő festőművész

1021

Művészeti díjasaink

Kishonthy Jenő



Belső tűz, mélyről fakadó ritmus, sűrű, de fékezett érzelmi jelleg, a mimika visszafojtott kifejezőereje jellemzi képeit. És van bennük valami rendkívüli szuggesztió is. Az érzelem-hullámokon átvillan azonban a valóság tömörítő és határozott körvonalú ábrázolása.

Harmóniát sugárzó alkotások létrehozója, tehetséges művésznemzedékhez tartozik, 1960-ban végezte a Képzőművészeti Főiskolát. Nem tűr semmilyen kötöttséget, kizárólag a festészetnek és a festészetből él. Ars poeticájáról így vall.

— A művészet az emberből indul ki és az emberhez tér vissza. Fontosnak tartom éppen ezért, hogy képének legyen meg a szépségigénye és humánuma. Fontosnak tartom továbbá az állandó kapcsolatot mai életünkkel. Ezt a kötöttséget azonban nem akarom a külsőséges alkalmazkodás aprópénzére váltani. Nem értek egyet a konvenciók kiszolgálásával, hanem arra törekszem, hogy korunkat valóságosan szolgáljam. Az alkotóművésznek azzal a felelősségtudattal kell közelednie munkájához, amelyet minden magas fokon szakosított munka megkövetel. Azon igyekszem, hogy műveim a legteljesebb mértékben megőrizzék a művészi alkotás tartalmi jelentőségét, és a ma emberének életérzését adják vissza.

— És hogyan találja meg erre a módot?

— Amint mondtam, az ember és az emberi lét alapformái érdekelnek. De nem a külsőségek, hanem ezek belső lényege. A lét az emberi pszichikumon átszűrve magasabb törvényszerűségeket rejthet magában, jelképi tartalmak hordozója lehet.

Vívódó embereket fest. Különös hangulat árad ezekből a képekből. Itt van példának újabb alkotásai közül két vászna: a *Házaspár* és a *Merengő*. A testek merevek, szinte leszögezettek, beszélni- és hallgatnivalójuk van. Arcuk jellege más és más, csak a tekintetük rokon. Az a rokon bennük, hogy mindegyik belülről ég. Arról vallanak, hogy lelkük máshol, nem a hétköznapok közönyös világában jár. És szuggesztívek, mert tartásuk mozdulatlansága sokkal több, jelentékenyebb, mint amit a köznapi nyugalom igényelne.

Műtermében a festőállványon nagy méretű vászon, készülő új mű. Témája a keresztre feszített ember. A kereszt alakja „Y"-t formál, már-már szinte felkiáltójelet mutat. A kereszt tövében görnyedt alak — az anya. Az arc maszk, alatta szomorú ember gyászol.

— Azon igyekszem, hogy segítsek a mások által észlelt, de meg nem fogalmazottat kimondani. Ha a néző bele tudja élni magát egy kép atmoszférájába, képessé válik arra is, hogy olyan új zugokat fedezzen fel, amelyek létezését már gyakran sejtette, de bizonyosságot nem tudott felőlük.

Az utóbbi időben kiállítások gyakori szereplője Kishonthy Jenő. Az 1970-es Téli tárlatra 4 festményt és 2 rajzot válogattak tőle. 1971-ben önálló kiállítása volt Egerben, s ugyancsak kiállították a Leninről készített rajzsorozatát. A gyöngyösi szüret képzőművészeti tárlatán munkáit *SZOT-díjjal* jutalmazták. 1972-ben a Kulturális Kapcsolatok Intézetének kiállítótermében mutatkozott be egyéni tárlaton. Heves megyéből ő volt a legelső, s eddig egyetlen is, aki e rangos helyen kiállíthatott. A kiállítást igen elismerő kritikával fogadták. Itt a Népszava cikkéből idézünk: *„Társadalmi felelősség és az emberi humánum felkutatása adja kezébe az ecsetet... A művészet folyamatosságát megszakító avantgarddal fordul szembe, bizonyítani festészetével, hogy a lényeg mindig a humánum, a kor humánuma... Festészete ebben a zűrzavaros, modernkedő világban helytállás, konzekvens magatartás."*

Kishonthy Jenőt nemrég a Heves megyei Tanács alapította művészeti díj III. fokozatával tüntették ki, magas színvonalú festészeti tevékenységéért.

— *Legújabb tervei?*

— Szocialista szerződésem van a siroki gyárral, itt rendezek üzemi tárlatot. Egyéni tárlatom lesz még ez évben Tatabányán és szó van egy debreceni kiállítás megrendezéséről is.

(pataky)

Fock J

Népújság Heves
1973 OKT 18
MAGYAR HÍRLAP
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-128

(Folytatás az 1. oldalról)

hogy ebben az évben 22 házasság történt a gyáron belül, 24 gyereknek adtak nevet és jövőre 34 gyerek születésére számítanak. Ezekből adódnak a gondok is: az óvodai, a bölcsődei ellátás még nincs megoldva a gyárnál.

A munkaversenyről szólva elmondotta, hogy jelenleg 28 brigádban több mint 400 fő vesz részt a munkaversenyben az üzemben.

Befejezésül arról szólt az igazgató: *a munka minőségét bizonyítja, hogy elenyésző a panasz termékeikre, a vállalat és a központ között jó a kapcsolat, az általános gyáregységi problémák náluk nem jelentkeznek.*

Fock Jenő érdeklődéssel figyelte a tájékoztatót, többször közbekérdezett és a következőket mondta: régen ismeri a VILATI-t, a VILATI termékeivel minden nemzetközi kiállításon, vásáron találkozik. Szép gyár ez, nagyon szép — mondotta —, és arra kérte a vezetőket, el ne feledkezzenek a VILATI régi tevékenységéről, hogy az egyre növekvő export mellett a hazai szükségleteket is ki tudják elégíteni.

Felhívta a figyelmet a menet közben rendszeres minőségellenőrzésre, majd megköszönte a tájékoztatást és jó munkát kívánt a gyár kollektívájának.

Ezután Fock Jenő a társaságában levő megyei, városi vezetők kíséretében az Egri Dohánygyárat kereste fel, ahol az irodaház előtt előbb *Magda Robika, Horváth Kriszti,* és *Balogh Imike* óvodások verssel és virágcsokorral köszöntötték a magas rangú vendéget, majd a gyár vezetői: *Domán László* igazgató, *Kaszás Imre*, az üzemi párt-csúcsvezetőségének titkára, *Bárdos Józsefné*, a szakszervezeti bizottság titkára és *Czeglédi László*, a KISZ üzemi csúcsvezetőségének titkára üdvözölte kormányunk elnökét.

Az ünnepi fogadtatás után a gyár tanácskozótermében Domán László igazgató tartott rövid ismertetőt a 77 éves gyár életéről, munkájáról, eredményeiről.

Többek között elmondotta az 1971-ben befejeződött rekonstrukció eredményeként megkétszeresére nőtt a gyár termelése, a vállalat termelési értéke meghaladja a 700 millió forintot, ma az Egri Dohánygyár hazánk legkorszerűbb dohánygyára.

— A sikeresen végrehaj-

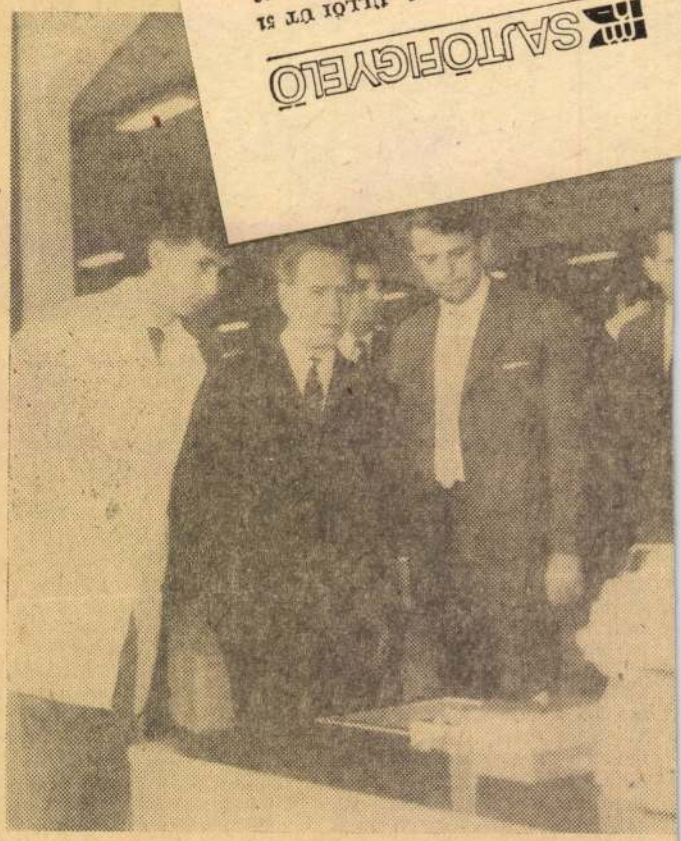

A VILATI egri gyárának új termékeivel ismerke

jobban, hogy az ezerfős kollektívából jelenleg is nem kevesebb mint négyszázan

Kormányunk elnöke — a tájékoztatás közben nem is először — ismét közbe

Kishonthy Jenő, festő

HEVES MEGYEI KÉPZŐMŰVÉSZEK mutatkoznak be a Ganz-Mávag Művelődési Központban megnyílt kiállításon. A látogatók Kishonthy Jenő festőművész, Mérai József amatőr festőművész és Trojan Marian Jozef grafikusművész alkotásait ismerhetik meg.

8.

-i kh

Népszabadság, Bp. 1979 febr. 20.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Hevesi Szemle

1976 DEC

1021

Kishonthy Jenő



Kishonthy Jenő: Tanulmányfej

és néhány mondattal a laikus számára is világossá teszi a találmány útját a gondolattól az elfogadásig. Másokról nem beszél, ő viszont mentegetőzik. Szerepe a Szilvási ügyben is hasznos és mindenképpen ártatlan, bizonygatja, holott nem is vádolja őt senki. Elköszönök. Ez az öreg is utánam jön, de őt a szorongás hajtja, nem a közlési vágy. Hagyom, hadd főjön még egy éjszakát. Órámra nézek, elnézését kérem és másnapra beszélek meg vele randevút. Reggel 9 órakor a gyáron kívül, egy meghitt presszóban találkozunk. Most én kérem a konyakot.

— Hol végeztél, kérlek? Már bocsáss meg — teszi hozzá őszinte, kedves arccal. — A régi iskolát érzem rajtad...

— Verik úrnál kezdtem, bátyám. Igazad van, az volt ám a régi iskola. Verik úr kisiparos volt Gyöngyösön — válaszolom elmélázva az inasévek emlékein.

Manfréd zavarba jön, koccint, fenékig issza a pohár tartalmát.

— Faludi Pista csinálta és Kovalik — mondja Manfréd minden átmenet nélkül.

— Kovalik agyafúrt lakatos, a gyár esze. Faludi Pista művelt gyerek, kezdő mérnök, nemrég nősült, jön a gyerek... Szilvásit csak bevették. Igazgató volt és jó barát. Hatalom volt, aki kegyeket oszt és kegyvesztettekké tesz embereket. Faludi Pista a szerkesztésben dolgozik...

A konyakot én is megiszom és elbúcsúzom öreg, úri barátomtól. A

nem vezet
azért a s
ludinak sz
arca. Zseb
és az ol
gyolta az
Faludit, h
nálja, rajz
A befogó pofán változtasson, meg még néhány apróságon, mondotta a süketek erős hangján. Faludi is kottaolvasó ember volt, azonnal megértette feladatát. Néhány nap múlva a rajz elkészült, bevitték Szilvásihoz, annak is tetszett, ő is változtatott rajta valamit, aztán átmentek a főmérnökhöz, Szegecki azonnal ráismert Benei munkájára, de egy szót sem szólt, neki is „tetszett". Ekkor kellett Manfréd úr esze. És az mindig a helyén volt. Ahogyan ő mondta, néhány hónap alatt tisztába rakta az ügyet, s letette a Találmányi Hivatal asztalára. Neki egy vasat sem adtak, örüljön a vén reakciós, hogy egyáltalán él. Faludinak kinyomták a szemét húszezerrel. Szegeckinek kifizettek háromszázezret egy hasonló újításért. Hogy Szilvási és Kovalik mit kapott, azt már tudjuk. Ekkor jelent meg a színen az új trónkövetelő, Benei. Az első per után, ha el is vesztette Benei, azért mindenki tudta a gyárban, hogy mi történt...

Otthagytam a fiatalembert. Ezeket a gyár udvarán baktatva gondoltam végig. A főmérnökhöz nem volt kedvem visszamenni, forgott a gyomrom. Egy óra múlva csengettem Szilvásiék lakásán. Az öregúr,

Kishonthy Jenő

KISHONTHY JENŐ festőművész tárlata tegnap nyílt meg Egerben, a Rudnay Gyula-teremben. A kiállításon húsz olajfestmény látható, amelynek többsége a történelmi város egy-egy részletét ábrázolja.

Magyar Hirlap 1977/52/6

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPÚJSÁG (HEVES)

Kishonthy Jenő

1978 SEP 17

1021

SZEPTEMBER 16—24-IG KÉPZŐMŰVÉSZETI VILÁGHÉT

Utcák, terek kultúrája

Mint már hírül adtuk, az idén ismét megrendezik a Képzőművészeti Világhetet. A szeptember 16—24-ig tartó programsorozat mottója ezúttal: „Utcák, terek kultúrája". A rendezők — mint ebből is kitűnik — a környezetesztétikára irányítják a figyelmet.

A Képzőművészeti Világhéten látható többek közt megyénkben — Bélapátfalván, illetve Bükkszéken — Kishonthy Jenő és id. Szabó István tárlata. Alkotásaik közül képünkön a Vázlat és a Beteg gyermekét vivő anya című. Szintén e hét alkalmából mutatjuk be Major Máté akadémikust, építészeink egyik legjelesebbjét.



magazin



Gyenes Gitta:

Salzburgi emlék

Kishonthy Jenő: festőművész



Kishonthy Jenő: Menyasszony, papír, pasztell, 48×64 cm, 1970

Művészet, Budapest, 1979. aug. 33. old.

Kishonthy Jenő

Menyasszony



Kishonthy Jenő: Menyasszony, papír, pasztell, 48×64 cm, 1970

Összeállitotta: F.Ludányi Gabriella:
Heves megye képzőművészei.
MÜVÉSZET, 1979.augusztus - 32.lap

Kishonthi Jenő



KISHONTHI JENŐ festőművész kiállítását tegnap nyitották meg Egerben, a Gárdonyi Géza Színházban.

Magyar Hirlap 1981/5/22/11

Kishonti Jeno

KISHONTY JENŐ festőművész alkotásaiból nyílt bemutató csütörtökön a Budapest Galéria Lajos utcai kiállítóházában. Bernáth Aurél és Papp Gyula tanítványának olajfestményeit és akvarelljeit március 15-ig tekinthetik meg az érdeklődők.

TÉRŐZÁRAS KONZERVEK kísér

Népszabadság, 1987. 11. 13



Kishonthy Jenő

— **A Hevesi Szemle Galériája** néven új kiállítóhelyiség nyílt Egerben, a megyei művelődési központban. A kiállítóteremben az egri folyóirat köré tömörülő képzőművészek kapnak fórumot. Jelenleg Kishonthy Jenő, egri festőművész alkotásait tekinthetik meg az érdeklődők.

Népszava 1986. IV. 8.

Kishonti Jenő

Kishonti Jenő és Zsámboki Péter festőművész közös tárlata a Budapest Galéria Kiállítóházában március 15-ig tart nyitva (III. ker. Lajos u. 158.).

Magyar Nemzet 1984 II. 20.

Kishonthy Jenő

Kishonthy Jenő festőművész alkotásaiból nyílt meg bemutató csütörtökön a Budapest Galéria Lajos utcai kiállítóházában. A tárlatot kiegészítik a művész egyik tanítványának, a fiatal Zsámbok Péternek a festményei és tanulmányrajzai.

Magyar Nemzet 1987. 11. 13.

Kishonti Jenő festőművész

• *A Hevesi Szemle Galériájának tárlatát nyitja meg Tolnay Klári kétszeres Kossuth-díjas, kiváló művész szombat délután 3 órakor Egerben, a megyei művelődési központban. A kiállítás anyagát Borics Pál szobrászművész hagyatékából, Gink Károly és Pilisy Elemér fotóiból, valamint Kishonty Jenő festőművész és tanítványa, Zsámbok Péter alkotásaiból válogatták.*

Népszabadság, 1986. III. 28

KISHONTHY Zsolt

Magyar Nemzet
PÉNTEK, 1991. május 31.

KIÁLLÍTÓTEREMBEN

Műanyagnyulak

Körös-körül újjáéledő nyúltetemeket láthatnak az egy éve alapított Missionart Galériában. A *nyúltetem* szó eddig csupán a sportlovak lábán kifejlődő izületi elváltozást jelentette. Mostantól művészeti fogalmat is jelöl majd ez a műszó. *Jurecskó* László és *Kishonthy* Zsolt ugyanis olyan etológiai-művészettörténeti kísérletet hajtottak végre, amelyet jegyezni fognak. Tudtuk eddig is, hogy a nyúl a termékenység és a férfierő, a félénkség és a menekülés és mindezek révén a tovairamló élet szimbóluma volt. Papíruszra írták, rézbe karcolták már ezt olyannyiszor, hogy a *nyúlság* emblémává alakult. Századunk képzőművészeti avantgárdja azután olyan újabb mítoszokkal állt elő, amelyek összezavarták a polgárt. *Duchamp* a nyúl „Y" alakban kandikáló füleiben is az androgynitas ősállapotának hím-nő képét, *Kokoschka* a félelemtől megdermedt nyusziban saját szexuális frusztrációját, a nyúlhájban pedig Joseph *Beuys* – a jégmezőre zuhant repülős – az újjászületés gyógyító sámánját vélte felfedezni. A szerteágazó vízióktól a laikus közönség megrettent, az avantgárd műveket gyanakodva szemlélte, olyan úri huncutságot látott azokban, amelyekbe a „szélhámos" profi művészek és elemzők bármit belemagyarázhatnak.

A most rendezett kiállításra a galériások nyúlkísérletet terveztek. A pincéjükben talált rejtélyes műanyag nyúltetemeket szétküldték a magyar avantgard legtekintélyesebb műtermeibe, hogy kontrollálják a „megfejtéseket". Ilyesmit tett a múlt században a *Royal Asiatic Society* is, amikor lepecsételt borítékokba zárva juttatta el a nyelvtudósokhoz egy frissen felfedezett ékírásos szöveg kópiáit. A kétkedők meglepetten vehették tudomásul, hogy a fordítások megegyeznek. Lehet, hogy a múlt század szellemi csúcsteljesítményeit a régészek produkálták, a miénket pedig az avantgárd? Mi mindenesetre most egy fordított áldozati szertartás részesei lehetünk. A műanyag nyúltetemeket a különféle és egymástól függetlenül dolgozó alkotók szinte azonos módon készítették fel az újjászületésre. A totemet kivégzésnek, a szexet bordélynak, a nyúltársadalom működését vadászatnak, a halált és az újjászületést rítusnak, ornamentikának fordították ezen a szakrális-vizuális nyelven. Bebizonyosodott, hogy a nyitott szemmel alvó nyúl álma láttatható, csak éppen a csukott pillájú nyársnyulak nem tapasztalhatják, hogy a rózsaszín giccsé elvarázsolt művészet hogyan változik vissza eredeti minőségébe.

Ereklyetartóba illesztették tárgyukat *Julius* Gyula, *Zoltán* Sándor és *Faa* Balázs, oltárra állították *Stefanovits* Péter, *ef Zámbó* István vagy *Prutkay* Péter. Babaruhát készített nyulainak *Stuiber* Zsuzsa, de olyat, amely egyszerre hasonlít a húsvéti csomagolásra, de a törzsi művészet testfestés motívumaira is. *Lévay* Jenő toll-ruhájával egész nyúltotemoszlopot ékesít, *Várnagy* Ildikó sámánköpenye egyszerre konyhai kötény is. *Bukta* Imre védőpajzsa inkább címer, amelyhez véletlenül sarlót és kalapácsot is mellékelni lehet, mert *Szabados* Árpád és ef Zámbó István ezeket a jelvényeket a műanyagnyúl jelével ötvözték. Tulajdonképpen az egész akció vált egyetlen művé, amelyet vétek lenne megbontani és egyenként értékesíteni. Ha akadna olyan mecénás, aki megőrizné mindezt együtt, úgy a kilencvenes évek avantgárd művészetéről páratlan értékű dokumentum maradhatna az utókorra.

Az Első magyar műanyagnyúl kiállítás június 2-ig látható a miskolci Missionart Galériában, a Széchenyi utca 35. alatt.

(szegő)

KÖZLEMÉNYEK

— LEMENTEK AZ ÁRAK A TIHANYI TRAVELNÁL: Tengerparti és nonstop útjai: Korfu szállodai elhelyezés, 10 nap félpanzióval 18 430, Spanyolország 12 400-tól, Görögország 8500-tól, Olaszország 5800-tól (Jesolo—Rimini), Velence 1890, München 1890, Trieszt 1390, Tarvisio 1290, Bécs 550. Jelentkezés: VIII., Rákóczi u. 25., 138-0015, Lenin krt. 41., Royal Szálló mellett, 122-3827, Wesselényi u. 18., 142-7742. X

— Nyári intenzív angol nyelvtanfolyamok! Az INTERNATIONAL HOUSE LANGUAGE SCHOOL, Budapest egyik legnagyobb, angliai központú nyelviskolája háromhetes, heti 5x4 órás délelőtti és délutáni, valamint 4x4 órás esti **intenzív angol nyelvtanfolyamokat** indít több nyelvi szinten kezdőtől haladóig. Kezdési időpontok: 1991. június 17., július 8., július 29. Szintfelmérés és beiratkozás: régi diákoknak 1991. június 3—4-én, új hallgatóinknak június 5—7-én 9.00—17.00-ig a II. ker., Bimbó út 7. szám alatti nyelviskolánkban. Tel/fax: 115-5275. X

— TENGERPARTI NYARALÁSOK AZ EUROTOURSSZAL. Spanyolország 7650, Görögország 2800, Olaszország 6850 Ft/hét fő ártól, amíg a készlet tart. Eurotours, Ó utca 15. 111-8813, 153-4548, Natours Travel, Győri út 12/B, 175-0019, Taverna Service, Teréz krt. 19., 153-4766, Color Tours, Gyöngyös, 37/13-083, Panoráma Utazási Iroda, Pécs, 72/32-822, Sláger Tours, Tatabánya, 34/10-004, Kiwa Tours, 1145 Budapest, Thököly u. 119., tel.: 183-5078 **VELÜNK CSAK A NAPTÓL FÖ A FEJE!** X

— FIGYELEM, NEM BEVÁSÁRLÓÚT! Párizs, 6 nap, 11 900 Ft és 10 DM, 5 nap, 9900 Ft és 10 DEM. Utazás Ikarus Lux autóbusszal. Elhelyezés belvárosi szállodában, reggelivel, kétszer félnapos szak-idegenvezetéssel. Indulás folyamatosan. EUROTOURS, Ó u. 15. 111-8813, Cooptourist főiroda, Kossuth L. tér 13., 111-8803, Natours Travel, Győri út 12/B, 175-0019, Taverna Service, Teréz krt. 52., 153-4766, Color Tours, Gyöngyös, 37/13-083, Kisalföld Volán Győr, 96/17-133, Sláger Tours, Tatabánya, 34/10-004. **100 000 Ft nyeremény vár önre, ha velünk utaz'k.** X

— Pingvin magánóvodában nyári programok (úszás, német nyelvoktatás, természetjárás) 3—7 éveseknek. 156-0066. X

— Üdülés a spanyol tengerparton! Autóbusszal: 1991. június 12—25. között. Tranzitszállások reggelivel Monaco környékén, 7 éjszaka, teljes ellátással, viparti szállodában, Barcelona közelében. Részvételi díj: 27 000 Ft/felnőtt. Egyéni utazással augusztusban és szeptemberben az üdülés részvételi díja: 17 880 Ft, ill. 15 180 Ft felnőtt. **Gyermekár: 990 Ft-tól!** Költőpénzt biztosítunk. **Jelentkezés:** SIO-[illegible] Klauzál tér

— A Malév Air Tours legújabb ajánlatai: kedvezményes londoni városlátogatás július 7—10-ig szállás, félpanziós ellátás, windsori kirándulás, részvételi díj: 39 100 Ft fő. Fehér éjszakák Helsinkiben június 2—4-ig. Részvételi díj: 29 900 Ft, mely kevesebb, mint egy repülőjegy ára. Részletes felvilágosítás a Malév Air Tours irodában: Budapest, Roosevelt tér 2., tel.: 118-6614, 118-4212. X

— A Légiforgalmi és Repülőtéri Igazgatóság Z—325 868 — 875 számú kitöltetlen, aláírt és lebélyegzett elszámolási utalványai, valamint a 7. sz. Anyagellátási Osztály MNB—232-90173-2825 számú bélyegzője elveszett. Felhasználásuk 1991. május 27-től érvénytelen! X

— Intenzív angol és német kezdő nyelvtanfolyamok indulnak június 17-től az Óbudai Társaskörben (III., Kiskorona u. 7., volt Magyar L. u., telefon: 180-5288). Információ és beiratkozás június 3-tól 7-ig naponta 14—18 óráig a helyszínen. X

— A Peremartoni Vegyipari Vállalat, mint az INTERMEDIER és az 5+1 GÁZDAKÖTVÉNY kibocsátója értesíti a kötvények tulajdonosait, hogy az 1990. évi VI. törvény 34. §-ában foglaltaknak megfelelően a vállalat pénzügyi, gazdasági helyzetét, legfontosabb mérlegadatait bemutató éves jelentést az alábbi helyeken tekintheti meg: DUNABANK Budapest V., József A. u. 8. sz. (pénztár). MHB Veszprém, Budapesti u. 5., közgazdasági osztály, Peremartoni Vegyipari Vállalat, pénzügyi számviteli főosztály. X

— A NIVELCO Műszeripari Kft., 1131 Budapest, Béke u. 118., tel.: 402-980 tfax: 297-260, MNB 218-98055 222735 4. sz. bélyegzőjét ellopták. Ennek használata 1991. május 30-tól érvénytelen. X

— Reklámáron Németországba! Július 16-án Mercedes autóbuszokkal Budapestről öt városba (München, Stuttgart, Frankfurt, Köln, Essen). Visszaindulás augusztus 8-án. Jelentkezni lehet oda-, ill. visszaútra is. Az egyszeri út ára 500—900 Ft fő. TANTURA Kft., 1065 Bp., Lázár u. 6. Tel.: 131-5368, 132-5527. X

— Angoltanfolyamok Angliában! Az International House iskolahálózat angliai iskolái várják a konvertibilis valutával fizető hallgatókat (felnőtteket és gyerekeket). További információért forduljon az INTERNATIONAL HOUSE LANGUAGE SCHOOLhoz, II., Bimbó u. 7. Telefon fax: 115-5275, tel.: 115-4013. X

— Érettségizett fiatalok, figyelem! Titkárnőképző tanfolyam: Egy év alatt perfekt gépírás, komplex irodai ismeretek, első idegen nyelv, társalgási szinten, második idegen nyelv alapszinten. Tandíj: 660 órára 68 500 Ft. **Szuperintenzív nyelvtanfolyamok:** Egy év alatt angol vagy német kezdőtől a középfokú nyelvvizsgáig, ill.

MISKOLCI PORTRÉ

A galériás



Kishonthy Zsolt
Fotó: Laczó József

Miskolc (ÉM – B.A.) – Apró titkok: egy magángalériába nem az utcáról szédülnek be a vevők. Egy ilyen intézményt néhány, jó esetben tucatnyi műgyűjtő tart el. A gyűjtők – legalábbis ezen a környéken – nem a leggazdagabb emberek. Tehetősek, de nem annyira, hogy családi házakban éljenek. Képeik panellakásaik falait borítják.

Vannak persze igényeik, amiből az is következik, hogy egy magángalériásnak akadnak kötelezettségei: olykor együtt vacsorázni az ügyfeleivel, társasági életet élni. Vagyis jól öltözött szakmának gondolnád az övékét. Ehhez képest Kishonthy Zsoltot – az első miskolci magángalériást – emberemlékezet óta csak kordfarmerokban, puha – rendszerint kockás – ingekben láttad.

„Nem bírom a nyakkendőt. Nem tudnék zakóban járni, mint a bankfiúk" – mondja erre. Tipikus független értelmiségi reakció.

Amivel nem azt akarod mondani, hogy a maga életét élő, önmagát, lehetőségeit próbálgató értelmiségiekkel Dunát lehetne rekeszteni.

Egyelőre kevés az olyan vállalkozó kedvű szakember, aki egyszer csak vesz egy nagy levegőt, s biztos állást maga mögött hagyva a kecsegtető ígéretet, de a fenyegető bukást is kínáló bizonytalant választja.

Mint a 37 éves Kishonthy Zsolt, aki múzeumi művészettörténész létére 3 éve Jurecskó Lászlóval megalapította a város első magángalériáját, a MissionArt-ot.

Utólag elismeri: nem igazán pontosan tudták, hogy mire is vállalkoznak. Kezdetben régiségekkel is kereskedtek, de most már csak a magyar képzőművészettel foglalkoznak: a 19. század végi, a 20. század elejei és a kortárs avantgárd alkotókkal. Megbecsült és ismert galéria lett az övék. Tesznek is érte, hogy így maradjon a helyzet. Nagy dobásuk volt, amikor megrendezték a Nagybánya kiállítást. Ezután minden évben egy-egy – olykor elfeledett – nagybányai mestert mutatnak majd be tárlatukon, s monográfiát is kiadnak róla.

A magángalériás állítja: nem döntött rosszul, amikor hátat fordított a múzeumnak. Teljes mértékben elégedettnek tartja magát: azt csinálja, amit szeret és meg is tud élni belőle. Ember vágyhat-e többre?

Ólomhúszast öntött magának

Nem csak számolva, simogatva is jó a papírpénz

Miskolc (ÉM) – Egyre több a hamis pénzzel kapcsolatos bűncselekmény ezen a környéken is – derült ki abból a beszélgetésből, amelyet munkatársunk folytatott a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Rendőr-főkapitányságon dr. Erdélyi László alezredessel és Kavecsánszki László főhadnaggyal.

Amíg tavaly az év első hét hónapjában tizenegy nyomozást rendeltek el hamis pénz ügyben, addig idén már tizennyolcat. Tévedés lenne azt hinni, hogy nyáron több hamis fizetőeszköz kerül forgalomba. Ezen a vidéken ez nem az idegenforgalom függvénye, hiszen jelentős idegenforgalomról errefelé nem beszélnek a szakemberek sem. Akkor hát mi a magyarázata az egyre több hamisítványnak? A szakemberek szerint ez együtt jár az Európához való közeledésünkkel. A határok nyitottabbá válásával bekerülnek az országba azok a technikai eszközök, amelyekkel a valódihoz megszólalásig hasonló hamisítványok készíthetők. A rendőrök bizonyos tényekből arra következtetnek, hogy célország lett a miénk. Vagyis a külföldön elállított hamis pénzektől itt akarnak megszabadulni a gyártóik.

Az egyre gyakrabban felbukkanó hamisított forintokat pedig arra szánják, hogy az olyan külföldiekre sózzák rá, akiknek valutáját nem jegyzi a Magyar Nemzeti Bank. Vagyis akik inkább magánforgalomban igyekeznek magyar pénzt szerezni. (Egyre több a hamis forint. És valószínűleg még több is lesz, hiszen viszonylag olcsón beszerezhetőek a bubble-jet, azaz a tintasugaras eljárással dolgozó gépek, amelyekkel a lézer fénymásolóknál is jobb minőségű hamisítványokat tudnak előállítani nagyobb szériában.)

Forintból elsősorban az ezres és az ötezres címletűeket másolják. A külföldi pénzek közül szintén a nagyobb címletűeket hamisítják. Így például a százdollárost, a kétszázmárkást. Kivételek azért vannak.

Mint az a fiú, aki a horgászáshoz ólomnehezéket öntve tökéletesítgette a technikáját. Végül a maga szórakozására olyan húszforintos érmék kerültek ki a „magánöntödéjéből", amelyek szemre voltak olyan jók, mint az igaziak. Nem akarta ezeket sehol sem elsütni. Mégis baj kerekedett a dologból, mert az édesapja a kocsmába indulva felmarkolt egy adag ólomhúszast a fia fiókjából. A papa nem tudta, hogy hamis az érme, a csapos viszont a pénz pengéséből jött rá a turpisságra.

A hamisítványok minősége egyébként erősen eltérő. A legtöbbet azonban egy kis odafigyeléssel meg lehet különböztetni az igazitól. (Leszámítva azt a százdollárost, ami már Magyarországon is forgalomba került, és aminek a felismerése az igazi szakemberek számára sem igazán könnyű dolog.) A valódi pénznek más a tapintása. Ezt mélynyomással készítik.

Ha az ember végigfuttatja a felületén az ujjbegyét, jól ki tudja tapintani a bankó finom bordázatát. A hamisítványokat vagy fénymásolóval, vagy síknyomással gyártják, tapintásuk teljesen sima. A hamis bankók felismerésében jó szolgálatot tehetnek az ultraviola lámpák is, amelyet a rendőrök melegen ajánlanak mindenkinek, aki pénzzel foglalkozik és amelyet több újságban reklámoznak a csomagküldő szolgálatok.

Ha valaki gyanakszik rá, hogy bárhol hamis pénzt adtak neki, a legokosabban akkor jár el, ha elviszi a bankba. Ha a tulajdonában van a hamis bankó, az ugyanis még nem büntetendő. De ha valakire megpróbálja rátukmálni, azzal már bűnt követ el. És kettőtől nyolc évig terjedhet a büntetése annak, aki hamis pénzt készít, illetve forgalmaz.

Gyermekek honi rajzasztala

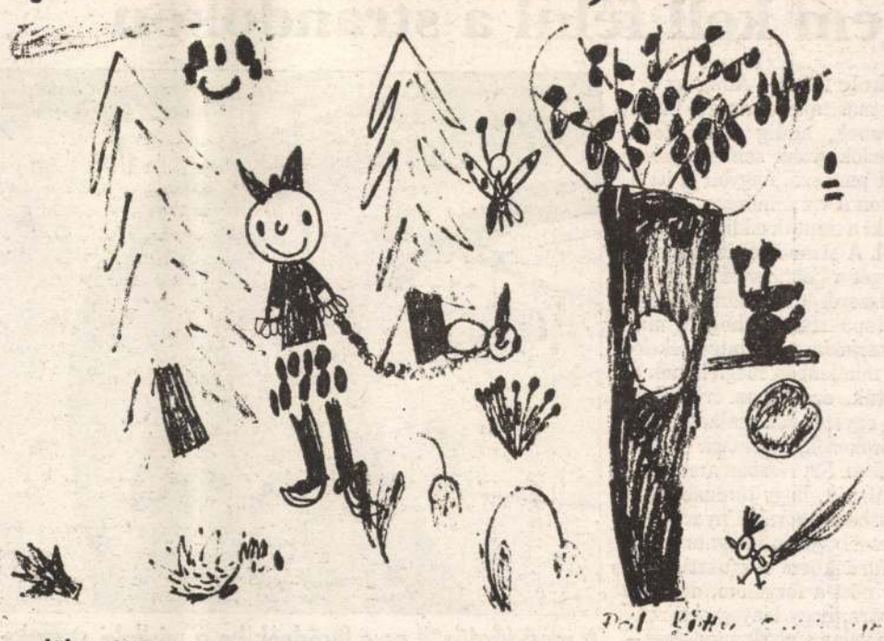

Az erdőben jártam

A 6 és fél éves Pál Kitty rajza a miskolci Reményi utcai óvodából

Kiestek a megyei első osztályból

Márton Szilvia

Felsőzsolca (ÉM) – A felsőzsolcai labdarúgócsapat sajnos az egész idényben hullámvölgyben volt, s ennek következménye a kiesés lett. A küzdő, győzni akaró fiúkat sorozatban elkerülte a szerencse, így az őszi idényt a járási csapatokkal kezdhetik. Hogy ennek milyen okai vannak? Nehéz erre magyarázatot adni.

Ha jól szemügyre vesszük a dolgot, akkor láthatjuk, hogy a kiesésben szerepet vállaltak többek között a vezetőségi tagok. Hisz vezetőségi ülések nem voltak, nem beszélték meg a gondokat, s ezzel az irányítással nem csoda, hogy megindult a lejtőn a zsolcai futball csapat.

Szerepet játszott az edző: nem volt elég dinamikus, elég következetes, döntései sokszor helytelen vágányra terelték a mérkőzések menetét. Sok engedményt tett a játékosoknak, így nem tudta megkövetelni, hogy sűrűbben látogassák az edzéseket. De az edző úrnak is be kell látnia, hogy mindez nem csak az anyagiakon múlott.

Tulajdonképpen az sem állítható, hogy a kiesés egyik szerves oka a felszerelés hiánya, mert bármilyen szakadt mezzel, foltozott nadrággal bent lehetett volna maradni a megyei I. osztályban, ha tudnának igazi futballt játszani a csapat tagjai. Hogy mire jó egy szponzor, azt sajnos nem tudták megtapasztalni, hisz a kezdeti ígérgetések nem váltak valóra.

S nem utolsó sorban fontos szerepük volt a kiesésben a játékosoknak, bármennyire nem akarják elismerni. Mert az mégiscsak furcsa, hogy a mérkőzéseken sorozatban az utolsó öt percben dőlt el a találkozó sorsa, sajnos nem a zsolcai csapat javára.

Ez annak is köszönhető, hogy nem gyakran látogatták az alapozásokat, edzéseket. Így a játékosok ellustultak, eltunyultak, s nem bírták már szusszal a 90 percet. A kieséshez persze hozzájárult még néhány játékos passzív hozzáállása is. Az edző átlag 5-7 fővel tudott foglalkozni az edzéseken, s ez kevés volt ahhoz, hogy újabb taktikákat, stratégiákat dolgozzanak ki.

Az utánpótlással kapcsolatban cáfolnom kell Szabó Sándor szavait, hisz Felsőzsolcán utánpótlás mindig is volt, s a községben nem maradt el az utánpótlás-nevelés egy évtizedig sem.

Az más kérdés, hogy a jól játszó, általában győző ifjúsági csapat tagjai nem szívesen álltak be a felnőtt csapatba úgymond „lejáratni magukat". Sőt, 1992 őszén még serdülő csapat is verbuválódott, amelynek fiatal résztvevői – bármennyire is tapasztalatlanok voltak még – várták a mérkőzések napjait, s lelkesedésükből meríthettek volna a felnőtt csapat tagjai.

Az tény, hogy szeretni kell a futballt, másképp nem lehet játszani. De manapság a játék szeretete már édeskevés a győzelemhez. A jobb eredmény eléréséhez tudásra is szükség van. Az edző szerződése lejárt. Bár az egyik riportban azt közölte, hogy nem folytatja tovább edzői tevékenységét Zsolcán, mégis maradt a csapatnál, s újabb két évre kötötte le magát. Ez a tény nagyon foglalkoztatott, s megkérdeztem az ügyben Kemény Lászlót, a felsőzsolcai MEDOSZ SE elnökét.

– Tulajdonképpen mi volt a cél ezzel az újabb szerződéskötéssel?

– A cél a visszakerülés. Úgy gondolom, hogy a kiesésben a játékosok ugyanolyan szerepet játszottak, mint az edző. S ha együtt estek ki, akkor együtt is kerüljenek vissza.

– Mi lesz akkor, ha nem sikerül visszatornásznia magát a csapatnak?

– Akkor tényleg megtörténik az edzőváltás.

A beszélgetésből mindössze ennyit idéztem volna. Az elnök szavaiból azt vettem ki, hogy bízik a csapatban, az edzőben. Reménykedik a jobb teljesítményben, eredményben, abban, hogy a játékosok megkomolyodnak, s a visszakerüléssel kivívhatják a többi csapat elismerését.

Ugyanebben bizakodnak a szurkolótábor tagjai és Zsolca lakosai.

Nem kell félni a strandokon

Miskolc (ÉM) – Amíg az ország más tájairól riasztó hírek érkeznek, addig a miskolci strandok vizére senkinek sem lehet panasza, nagyon jó itt a nyáron a víz minősége. Ez derült ki a minták eddigi elemzéséből. A strandok vizének minőségét a tisztiorvosi szolgálat rendszeresen ellenőrzi. Eddig azt tapasztalták, hogy a magyar szabvány szerinti értékeknek mindenben megfelelnek a minták, ezeket az értékeket még egyszer sem haladta meg a kórokozók, bacilusok száma a vízben. Ezt részben azzal magyarázzák, hogy júniusban és júliusban a korábbi nyaraknál kevesebb volt a látogató a helyi fürdőkben. Augusztusban már nőtt a forgalom, de nem annyira, hogy lényegesen rontotta volna a vizek minőségét – kaptuk a hírt a megyei tisztiorvosi szolgálat illetékesétől.



A most fürdőzők nem fürödnek be a miskolci strandokon. Megfelel a szabványnak a víz minősége.

Fotó: Laczó József

A víz az úr

Miskolc (ÉM – KAG) – Bocsássanak meg a morbid felvetésért, de a mostanában divatba jövő fogadási irodákban a nyári hónapok alatt akár arra is fogadhatnának, hogy vajon hányan veszítik életüket hetente fürdőzés közben? Pedig ez egyáltalán nem játék, kiváltképp az áldozatok és hozzátartozóik szemszögéből. És soha nem lehet tudni, ki lesz a következő.

Megelőzhetők-e ezek a vízi tragédiák? Nagy részük az lehetne, de az ember általában önhitt. Úgy véli, ha tud úszni, már bármit megtehet a vízzel. Pedig a víz az úr!

Elgondolkodtató, hogy a vízbefultak jelentős hányada úszni tudónak tartotta magát. Hiszen úszott tavaly nyáron is, meg az azelőttieken is! Más évszakokban viszont csak hébe-hóba. De amikor kiderül, hogy ez nem elegendő, már késő...

Hát még aki nem is tud igazán, mert nem volt módja megtanulni rendesen! Az úszóoktatók a megmondhatói, mennyit ér a kötelező óvodai-iskolai úszásoktatás annyi óraszámban, ami nálunk szokásos. A szlovákoknál például – pedig még ők sem tartoznak a fejlett Európához – minden évben elviszik a diákokat egy hétre úszni. Olyankor nincs számukra tanítás, óra, dolgozat, lecke – csak az úszás. Hogy miért? Ki érti ezt magyar ésszel?

Ámbátor önmagában az úsznitudás sem óvhat meg a bajtól, ha nem párosul kellő elővigyázatossággal és józan gondolkodással.

Falunap, szeretetben

Kistokaj (ÉM) – A szeretet és gondoskodás jegyében rendezik meg idén augusztus 20-án a második falunapot Kistokajban.

Most 20-án reggel 6-kor a zenés ébresztőt a falufutás követi majd. Lesz kerékpárverseny, s az utcák napok óta zajló focibajnokságának döntőjét is a falunapra hirdették meg. A kistokaji iskolások táncbemutatóját biztosan sokan nézik majd meg. A rendőrök lovas-, motoros- és technikai bemutatót tartanak. A családok vetélkedőjére délután fél 5-től fél 6-ig várják a nevezőket.

Rögtön ezután lesz a díjkiosztó ünnepség, ahol a helyi SZDSZ-szervezet képviselőjétől vehetik át az arra érdemesek a jutalmakat. Kutya- és postagalamb bemutató után a falunapot a reggelbe nyúló utcabál zárja. Az egész napos programból érdemes még megemlíteni a délelőtt 10-kor kezdődő ökumenikus istentiszteletet, s az ezt követő kegyeletes aktust, amikor megkoszorúzzák a hősök emléktábláját. A Szent István-napi ünnepi beszédet Bajor Józsefné polgármester mondja délután fél 2-kor.

Kishöflány

(Sopron vm)

Gloriette 163. l.

Zádor – Rado

43. szoba

Van párja! 352. szám

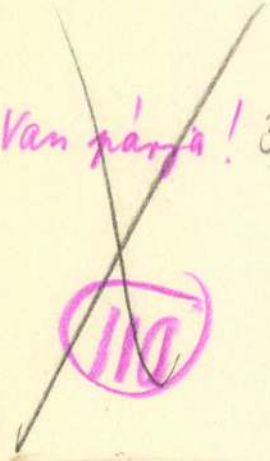

Kishöflányi crúcsives
templom.

l.

Thirfelsödmaintúl
180. l.

Egyéb lelet VIII. 157.

Kishuta

l.

Csíkvári Abauj

192. l.

Kis Höflány Sopron

Storno 1877.

$7^{III} = 1^{öl}$

1) alapraj hozzámutat.

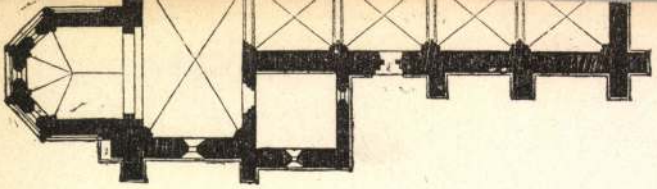

31.

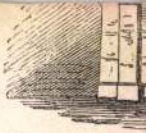







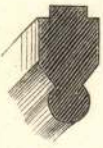



51. 50. 49.



47.



Kiskomáromi Ötvös, János Nr. 98

Sein Name ist – neben dem Brotteller (Kat. Nr. 98) – aus dem Protokoll des Debreziner Stadtrates bekannt, als der Rat erlaubte, *obwohl er keinen Geschlechtsbrief aufzeigen konnte, weil sein Heimatort, Kiskomárom, von fremden Nationen geraubt war, trotzdem, da er in der Stadt lernte*, daß er in die Zunft aufgenommen werde.

Schätze 1991

listis' stb.' pénzei Nagy-Görögországban sokkal N. Sándor előtt készültek és Hiero' fejével nevét is mutatják köriratukon. De valljon e' fejeket és arczokat arczképeknek, olly arczképeknek tekinthetjük-e, millyenek a' miéink lenni szoktak, az más kérdés, és meg kell vallanom, ámbár Nagy-Görögország' lakosainak sokkal több alkalmok lett volna az arczképezéshez haladni, mivel ők közel viszonyban éltek a' tuscusokkal, kiknek az arczképezés legrégibb korszakok óta kezök' ügyében volt. meg kell vallanom. mondom. hogy a' typicus fel-

[illegible]

marabb mint az anyaországban. *Nagy Sándor tehát Nagy-Görögországból sem szerezhetett magának müvészt, ki az arczképezéshez kellőleg értett volna.*

[illegible] hogy N. Sándor valódi arczképével épen nem birunk, [illegible]

Kishnileci rk. pléb.

Acmplom.

Szepes om.

Div Felsöm

236 l.

581. Dessewffy Arisztid.

Vállig ~~látható~~ és kissé ba
előre fésüli, bajusza hosszú, ~~és~~ körs
hord és bal válla alatt babérgaly va
jelzése jobbra a vállnál: Zala Gy.

Eredeti kerek gypsz-medail
Készitette: Zala György.
Az 1848/9-iki szabadsághar
Átvétetett az 1896: IV. 8-

904.V.5.

KISHONTHY Jenő festő

12. 31 p.

Új Művészet 1992

Kishonthy Jenő

A Szinyei Merse Pál művészeti alkotóközösség néhány hónappal ezelőtt alakult. Most vásárlással egybekötött kiállítást rendeznek a Vasas Műv. i Központban. – Pető János, Kishonthy Jenő és még több művész munkái szerepelnek a tárlaton.

Megvehetők a kiállított művek.

Déli Hírlap, 1984. nov. 30.

Kishonthy Jenő

Mai jatalok - festmény

Levesi Szemle 1985/3

Kishonti Jenő

Ma délután nyílik a General art Studió akvarell, pasztell, quass, olajpasztell bemutatója. A kiállítást olyan nevek fémjelzik, mint Kishonti Jenő, Erdélyi Ételka, Würtz Ádám, Lacza Márta, Szikora Tamás.

Jó reggelt!

1984. VI. 18. Kossuth 4.25

Kishonthy Jenő,

Az idén másodízben rendezi meg a Hatvani Galéria a portrébiennálét. A két évvel ezelőtti első alkalom bizonyította a gondolat életkepességét. — A művész profilból jellemzett asszonya szerepel a biennálén. /említve/,

Farkas András: Arcok és sorsok,
Népújság /Heves/, 1949. dec. 6.

Kishovty Jenő

Az „Arcok és sorsok" címmel összeállított országos gyűjtemény kiállítását Hatvanban rendezték még.

A művész „Marika" c. műve szerepel a tárlaton.

Farkas András: Portrébiennálé Hatvanban.
Hevesi Szemle, 1980. márc. Gold.

Kishorthy Jenő, grafikus festő

L: Mátis K.

Goór Y: Művénteleszt.. 75-89

Forrás, Keszthely, 1980. maré. XII/3.

Kishonthy Jenő
festőművész

A művész Edelényben született 1935-ben. A Képzőművészeti Főiskola festő tanszakán 1960-ban végzett, Papp Gyula, majd Bernáth Aurél tanitványaként. A művész 1949-től él Egerben.

Összeállitotta:

F.Ludányi Gabriella: Heves megye képzőművészei. MŰVÉSZET, 1979. augusztus - 32.lap.

Kishonthy Jenő
festőművész

A művész két izben kapta meg Derkovits-ösztöndijat, elnyerte Heves megye Tanácsa művészeti diját és nivódiját.

Összeállitotta:
F.Ludányi Gabriella: Heves megye képzőművészei.
MÜVÉSZET,1979.augusztus - 32.lap.

Kishonthy Jenő, jestő

L: Szentirmai Zoltán

8.

–: O Szentirmay . . . .

Esti Hirlap Bp. 1979 okt. 12.

Kishonthy Jenő
festőművész

A művész résztvesz a területi és csoportkiállitásokon, több egyéni kiállitása volt Egerben és Budapesten: Fiatal Művészek Klubja, 1962. Vármuzeum, 1971, Kulturális Kapcsolatok Intézete: 1972., Eger Város Tanácsa, 1975., Képcsarnok 1977., Ganz-MÁVAG Művelődési Központ 1979., Tagja a Művészeti Alapnak és a Képző- és Iparművészek Szövetségének.

Összeállitotta:
F.Ludányi Gabriella: Heves megye képzőművészei.
MŰVÉSZET,1979.augusztus - 32.lap.

Kishonty Jenő, festő

Kiállítási kalendárium

Budapesten:

A művész kiállítását a Ganz-Mávagban rendezték.

Szocialista Művészetért, 1979. ápr. 4.

Kishonthy Jenő

Kőhegyi Gyula grafikusművész kiállitása a Ferencvárosi Pincetárlat helyiségében március 2.-ig, Tóth Valéria és Kligl Sándor szobrászművészek kiállitása a Pesterzsébeti Muzeumban március 13.-ig tart nyitva. Kocsis Imre grafikusművész kiállitását a Magyar Nemzeti Galériában március 1.-én, Reich Károly grafikusművész kiállitását a Csók István Galériában március 3.-án, Kishonthy Jenő festőművész kiállitását az egri Rudnay Gyula Teremben március 3.-án, Zsignár István festőművész kiállitását március 5.-án a nagykanizsai Egry József teremben nyitják meg. -közli a lap a kulturális események c. rovatban.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. febr. 26. XXI. évf. 9. sz. 8. lap.

Kiskonty Senö festö
(Edelény, 1935 -

Kiállítása az egri Rudnay Teremben
Bp. 1977. III. 3 - 17.
- Katalógus a Könyvtárban -

Kishonthy Gyula

Mai magyar képzőművészek alkotásai-ból rendezett kiállítást az egri megyei tanács művelődési osztálya, melyen sze-repelnek a művész művei.

Népújság, 1946. febr. 20.

Kishonti Jenő, festő

A kecskeméti művésztelep kiállítását a Megyei Művelődési Központban rendezték, melyen a művész szerepel műveivel. Két gyermekárca felvöttesen fürkésző. A mindvégig hideg színekből kiemelkedik a szászszorszép virág-foltja. (említve)

Halász Ferenc: Bemutatkozik a művésztelep.

Petőfi Népe, 1976. nov. 7.

Kishonty Jenő, festő

L: Reich Károly

— Ma nyílik

Esti Hírlap, Bp. 1977. márc. 3.

2.

Kishonti Jenő

Kisláányfej pasztell 40x50
Terhesnő —"— 61x80

V. Északmagyarországi területi
képzőművészeti kiállítás
algótarján 1969.

Kisbonthy Jenő

1. Önarckép olaj 60×70
2. Házsorok — 70×70

Miskolci Téli Tárlat 1970

Kiskonthy Jenő

Kettős arckép repr.

Miskolci Téli Tárlat 1970

Kéthly Anna

Lenin VIII. rajz 46x30

Miskolci Téli Tárlat 1970

Kishonthy Jenő

1. Lenin I. rajz 39x45

2. Lenin II. — " — 43x41

Miskolci Téli Tárlat 1970

Kishonthy Jenő

1. Önarckép I. olajpasztell 50×40
2. — " — II. pasztell 30×30

I. Salgótarjáni Tavaszi Tárlat 1971.

Kishonti Jenő

Kislány fej (paszt.), 40×50
Terhesnő (–"–), 61×80

V. Északmagyarországi területi képző-
művészeti kiállítás, Salgótarján, 1969.

Kishonthy Jenő

Az egri Rudnay Gyula teremben megnyílt kiállításon szerepelnek művei.

Népújság (Heves), 1974. nov. 22.

Kiskonthy Jenő

1. Kettős arckép olaj 60×50
2. Önarckép — " — 50×40

Miskolci Téli Tárlat 1970

Kiskanty Jenő

neve emlitve

Müvészettörténeti Értesitő 1972

305. old.

Kishontthy Jenő

Expresszó

Országos Akvarell Biennálé

Eger, 1974.

Kishonthy Jenő

Vitatkozó
Romantika

IV. Országos Akvarell Bienmálé
Eger, 1974.

Kishonty Jenő, Jestő

Kiállít Egerben.

— : Hír

8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974 nov. 22

Kishonthy Jenő festő

a megjeszékhelyen mutatkozik be műveivel nov. 21.-én, a Rudnay-teremben, az egri festők kiállításán.

Népújság (Heves), 1974.

Kishontyi Jenő, Jestő

Kiállít Egerben.

— : Hallottuk 2.

ESTI HIRLAP, B 1974. nov. 19.

Kiskonty Jenő festő

a Kulturális Kapcsolatok Intézetének

Ziállítótermében nyílt Ziállítása

Népszava 1972 július 7

2. old.

Kishontky Jenő

Önarckép I. repr.

Kishontky Jenő festőművésznek
kiállítása Kult. Kapcs. Int. 1972.

Kishontky Jenő

Kettős arckép rejt.

Kishontky Jenő festőművésznek
kiállítása Kult. Kapcs. Ind. 1972.

Kishonthy Jenő

Szerelmesek repr.

Kishonthy Jenő festőművész
kiállítása Kult. Kapcs. Ind. 1972.

Kishonthy Jenő

29. Lenin bronzérem 8cm ⌀

30. Anya gyermekével —"— 11cm ⌀

Kishonthy Jenő festőművész
kiállítása Kult. Kap. Int. 1972.

Kishonthy Jenő

27. Gárdonyi I. bronzérem 8cm ∅
28. — " — II. — " — 11cm ∅

Kishonthy Jenő festőművész
kiállítása Kult. Kap. Int. 1972.

Kishonthy Jenő

25. Rajzoló akv. 30x32
26. Merengő kréta 41x53

Kishonthy Jenő festőművész
kiállítása Kult. Kap. Int. 1972.

Kishontfy Jenő

23. Az igazságkereső halála ceruza 42×45

24. Töprengő ceruza, lavéta 31×40

Kishontfy Jenő festőművész
kiállítása kult. Kap. Int. 1972.

Kishontky Jenő

21. Menyasszony pastell 48×68

22. Szerelmesek kréta 47×52

Kishontky Jenő festőművész
kiállítása kult. Kap. Int. 1972.

Kishontky Jenő

19. Figura virággal olaj 60×60

20. Önarckép III. -"- 40×40

Kishontky Jenő festőművész
kiállítása kult. Kap. Int. 1972.

Kishonthy Jenő

17. Vízió olaj 30,5 x 22

18. Jenő az állványnál pasztell 60 x 46

Kishonthy Jenő festőművész kiállítása Kult. Kap. Int. 1972.

Kishontthy Jenő

15. Anya gyermekével olaj 50x61

16. Ember és angyal — " — 25x30,5

Kishontthy Jenő festőművész
kiállítása Kult. Kap. Int. 1972.

Kishonthy Jenő

13. Raszputyin olaj 75x80

14. Támaszkodó nő —"— 70x60

Kishonthy Jenő festőművész kiállítása Kult. Kap. Int. 1972.

Kishonthy Jenő

11. Önarckép II. olaj 50x40

12. Költő —"— 80x80

Kishonthy Jenő festőművész
kiállítása Kult. Kap. Int. 1972.

Kishonthy Jenő

9. Szomorúság olaj 45×61
80×60

10. Dr. Földessy —"—
Árpád arcképe

Kishonthy Jenő festőművész
kiállítása Kult. Kap. Int. 1972.

Kishonthy Jenő

7. Önarckép I. olajpast. 50×40

8. A tékozló fiú olaj 50×55
megtérése

Kishonthy Jenő festőművész
kiállítása Kult. Kap. Int. 1972.

Kishonthy Jenő

5. Rét figura olaj 60 x 50

6. Zöld önarchép —"— 50 x 40

Kishonthy Jenő festőművész
kiállítása Kult. Rap. Int.
1972.

Kishonthy Jenő

3. Kettős arckép olaj 60×50

4. Házaspár —"— 70×70

Kishonthy Jenő festőművész
kiállítása Kult. Kap. Int.
1972.

Kishonthy Jenő

1. Csavargó olaj 85x60

2. Bolond —"— 50x50

Kishonthy Jenő festőművész kiállítása Kult. Kap. Int. 1972.

Kishonthy Jenő festőművész,

a Kulturális Kapcsolatok Kiállítási Termében jún. 30.-án nyílik meg tárlata.

Nógrád, Salgótarján, 1942. jún. 14.

Kishonthy Jenő

A tárlaton bemutatott művei:

„Önarckép", olaj, 60 x 50 cm.,

„Házaspár", olaj, 70 x 70 cm,

„Kettős arckép", olaj, 60 x 50 cm (reprodukció)

„Önarckép", olaj, 50 x 40 cm.

Kovács Béla: Miskolci téli tárlat '70.

Miskolc, 1970

Kishonthy Jenő

A tárlaton bemutatott művei:

„Lenin" I., rajz, 39 x 45.5 cm,

„Lenin II", rajz, 43 x 41.5 cm,

„Lenin VIII.", rajz, 46 x 30 cm.

Kovács Béla: Miskolci téli tárlat '70.

Miskolc, 1970.

Kishonthy Jenő

Bemutatott művei:

„Dipanó I.", rézkarc, 8.5 x 6 cm.

„Dipanó II.", rézkarc, 11.5 x 9.5 cm.

Katona József: VI. Miskolci országos grafikai biennálé, Miskolc, 1971.

Kisbarthy Jenő

Zöld csendélet

olaj 50×40

XII. Szegedi Nyári Tárlat

Kishonthy Jenő

Disnó I–II rézkarc

8,5 x 6

6. Miskolci Országos Biennálé 71
Grafika

Késhonthy Jeno
festő

Festői értékük teszi emlékezetessé
a müvész képeit.

Kovács Gyula: A IV.Országos Akvarell Biennálé Egerben.
Müvészet, 1974.szeptember - 28. lap

Kishonthy Jenő

A Képcsarnok Váll. e hóban kiállítást rendez a Heves megyei művészek alkotásaiból, melyen művei szerepelni fognak.

Népújság, Eger, 1972. márc. 9.

Kishonthy Jenő

Kilenc egri képzőművész közös kiállításán szerepelnek művei. „Anya gyermekével" c. témát többször feldolgozza képein és szerepel két Gárdonyi-plakettje. (szülőtve).

Farkas András: Kilencen az egri Rudnay-teremben,

Népújság, 1972. márc. 18.

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK MŰCSARNOK

MEGHÍVJA ÖNT

KISHONTHY JENŐ

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

1972 JÚNIUS 30-ÁN PÉNTEKEN DÉLUTÁN 16 ÓRAKOR

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:

BAKÓ FERENC

A HEVES MEGYEI MÚZEUMOK IGAZGATÓJA

A KIÁLLÍTÁS NYITVA: 1972. JÚNIUS 30 - JÚLIUS 16

KULTURÁLIS KAPCSOLATOK INTÉZETE KIÁLLÍTÁSI TERME

BUDAPEST V., DOROTTYA UTCA 8.

4196 FNYV. I.

Kishonthy Jenő

festőművész tárlatát május 15-én a Képcsarnok szo noki Aba-Novok termében nyitották meg.

Magyar Hirlap 1975 134/8

Kishonthy Jenő, festő

Kiállítása nyílik a Kult. Kapcsolatok Intézetében.

— : Hallottuk

2.

EST/HIRLAP, Bp. 1972. jún. 26.

Kishonthy Jenő

Az I. salgótarjáni tavaszi tárlaton önarcképei szerepelnek. (említve.)

Papp Lajos: kaj új tavaszi szegszemléről.

Északmagyarország, 1971. ápr. 28.

Kishonthy Jenő, Eger.

A VI. miskolci országos grafikai biennálén két kisméretű rézkarca szerepelt.

Papp Lajos: Gazdagrág, gazdagodás nélkül?

Északmagyarország, 1971. dec. 12.

Kishonthy Jenő, egri grafikus

Megnyílt Miskolcon a hatodik országos grafikai ~~kiv~~ biennálé, melyen két rézkarc-miniatűrje szerepelt. (említve.)

(m. gy.): Egri műnészek az orsz. grafikai biennálén.

Népújság, Eger, 1971. dec. 7.

Kishonthy Jenő, festő

A kult. Kapcsolatok Intézetében tekinthető meg tárlata.

—: A hét végi kulturális programból 10.

Népszabadság, Bp. 1972. júl. 11.

Kishontky Jenő

Szerelmesek, kréta, 48x53
Öregasszony, szén, 29 x 30
Töpvenyő, cenzoraji 31x40

Rajzok. É-magyarországi festő és grafikus
művészek rajzkiállítása a Miskolci
galériában

Kishonthy Jenő
grafikus

Közel 20 esztendeje dolgozik
Egerben a művész. Egernek és
a mátrai tájnak hivatott festője.

Moldovay Győző: Kishonthy Jenő grafikái.
Művészet, 1971. szeptember – 42 lap.

Kishonthy Jenő
grafikus

Sok közös tárlaton szerepelt a Művész
nemzeg volt kiállítása Miskolcon. Ezt
a kiállítást egy egri tárlat követte.

~~Kishonthy Jenő~~:
Moldovay Győző: Kishonthy Jenő grafikái.

Müvészet, 1971.szeptember - 42.oldal

Kishonthy Jenő
grafikus

A Heves Megyei Könyvtár anlájában
27 grafikai lapon állított emléket
Leninnek. Ezek a munkák, ceruza
rajzok, tusvárlatok, pasztellek.

~~Kishonthy Jenő:~~
Moldovay Győző: Kishonthy Jenő grafikái.
Müvészet, 1971.szeptember - 42.oldal

Kishonthy Jenő
grafikus

Lenin képei, Lenin életének különböző megnyilvánulásait mutatják be.

~~Kishonthy Jenő~~:
Moldovay Győző: Kishonthy Jenő grafikái.
Művészet, 1971.szeptember - 42.oldal

Kishonty Jenő

rajzai szerepelnek az

Észak-magyarországi Művészek Kiállítása a miskolci galériában

Észak-magyarország 1971 május 12
4. old.

Kishonthy Jenő

Öregasszony portréja szerepelt az Észak-Magyarországi festő és grafikusművészek kiállításán. (említve.)

Papp Lajos: Rajzok Észak-Magyarországi művészek kiállítása a miskolci galériában.

Északmagyarország, 1971. máj. 12.

Kishonthy Jenő

Egerben élő művész

Moldvay Győző: A Nemzeti Galéria várja
Eger művészeit

Népújság, Eger, 1971. ápr. 7.

Kisbarthy Gyula

A gyöngyöi magyar képzőművészeti kiállításon harmadik díjat nyerte el művével.

Népújság, Eger, 1941. sept. 15.

K. shonthy Jenő MDK

Felszabadulásunk 20 évfordulójára megjelenő Kiadvány számára a Képzőművészeti alap megbizásából rézkarcot készitett

az egri árnyékszlai borkombinátról
az abasá ri Szőlőoltványtelepről

--: ~~XX/Rézkarc/~~ 12 RÉZKARC.
Hevesmegyei Népujság 1964 nov. 29.

Kishorti Jenő
festő

Szobrokat az Aba-Novák
Teremben május 15-én
nyílt meg Kishorti Jenő
tárlata.

– Ki állítása napján
Művészet, 1975. május – 49 oldal.

Kishonti Jenő, festő

jat.

A Szolnok megyei Mezőtúron *Kishonti Jenő* festőművész Lenin-portréit állították ki. A Tolna megyei Regöly községben felavatták a jelentős társadalmi ösz-

– November 7-i ünnepségek országszerte 4,

NÉPSZABADSÁG,

Bp. 1975. nov. 7.

Kishonty Jenő festő

Festők csoportos kiállítása nyílik Egerben nov. 21.-én, melyen szerepelnek művei.

Esti Hírlap, 1974. nov. 19.

Kishonti Jenő

A szolnoki Aba-Novák Teremben Kishonti Jenő festőművész,
A Fényes Adolf Teremben Réti Mátyás festőművész kiállitását május 15.-én nyitják meg,
-közli a kulturális eseményeket ismertető rovat.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. május 10.
XIX. évf. 19. sz. 8. lap.

Kishonthy Jenő festő

a Hatvani Galériában rendezett tárlaton szerepelnek képei. Az egyi dohánygyári asszonyokról festett képén színeiben is jól megfigyelt és élménnyé vált pillanatot adja vissza. (említve). – „Ketten" c. képe (említve)

Farkas András: Heves megyei képzőművészek a Hatvani Galériában.

Népújság (Heves), 1975. aug. 31.

Kishonty József
festő

Részt vett a pályázaton

Vadas József: Családi ünnepek és a művészet.
MŰVÉSZET, 1973.március - 3.oldal

Kishonthy Jenő

az egerben élő festőművész a fővárosban, a Kulturális Kapcsolatok Intézetében rendezett kiállításán mutatta be műveit.

Tasnádi Attila: Kiállítási kalauz.

Népszava, 1972. júl. 7.

Kisfaludy Egyesület

textil

1931-32

Iparm. Isk. Évk.

1930-34. 45. l.

Ramboux 238. szám. — Ipolyi Arnold képgyüjteménye. Új Magyar Sion, II., 1871., 370—371. l. — Lepold—Homor 77. l. — Gerevich PA, 224. l. (Képe 223. l.) (Giovanni di Paolo.) — Benesch Belved, 70. l. (Sienai festő.) —Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi, 10. szám. (Képe a táblák közt.) — Gerevich: IPGY, 95. l. (Képe 89. l.) — Exhibition of Italian Art. Royal Academy of Arts. London, 1930., 74. szám. — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 6. l. — Berti Toesca, 944—946. l. (Képe 943. l.) (Giovanni di Paolo.) — Berenson, 245. l. (Giovanni di Paolo.) — Delogu, 184. l. (Képe 173. l.) (Giovanni di Paolo.) — Lepold—Lippay 55. l.

Jézus születése (81. kép)

A kereten az Atyaisten.

Csúcsos felső záródással, fa, tempera, 153·5 × 72 cm.

Rényi 16—17. l. — Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 674—675. l. — Maszlaghy II., 91. szám. (Cimabue.) — Gerevich: Az Újság, 1916., júl. 20, 3. lap. — Lepold—Homor 97. l. — Van Marle, IX., 1927., 448. l. (Giovanni di Paolo.) — Gerevich PA, 225. l. — Benesch Belved, 70. l. (Sienai festő.) — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 6. l. — Berti Toesca, 946. l. (Giovanni di Paolo, segédekkel.) — Lepold—Lippay 55. l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

SZOLNOK MEGYEI
NÉPLAP

1967 AUG 14.

1021

SZOLNOK ME

Kulturális krónika

— Az évadnyitó társulati ülés előtt három nappal már több mint kétezer felnőtt bérlettulajdonosa volt a Szigligeti Színháznak. Ha figyelembe vesszük, hogy a bérletezés október közepéig tart, akkor a színház közönségbázisa szempontjából is bizakodóan tekinthetünk az új évad elé.

— A kisújszállásiak új büszkesége, a sok-sok társadalmi munkaórával épült szép strandfürdő máris egy szép képzőművészeti alkotással gyarapodott. A parkjában állították fel Papi Lajos kisújszállási művész kútszobrát.

— Az 1967/68 népművelési évadban filmklub indul a karcagi Déryné művelődési házban. A klub tagsági könyvvel rendelkező tagjai havonta két olyan filmtörténeti jelentőségű filmet tekinthetnek meg, amelyek a budapesti Filmmúzeum műsorán is szerepelnek. A vetítések előtt meghívott előadók tartanak rövid ismertetést a filmekről. Az első előadásra október közepén kerül sor.

— A minden évben megrendezett mezőkövesdi Kisjankó Bori népművészeti emlékkiállításon az idén is részt vett a karcagi Népművészeti Háziipari Szövetkezet. Az ősi kunsági hímzéssel díszített karcagi terítők és párnák a kiállításon nagy tetszést arattak.

— **KARCAGON** az Arany János utcai általános iskola igazgatósága szeptember 1-től első osztályos zenei tagozatot is indít. Így a zeneiskola a jövő évtől már az előképzésen túljutott gyermekekkel foglalkozhat, ez nagyban elősegíti majd a zenetanárok munkáját.

— **EGY HÓNAPJA** tart a dinnye-dömping Abádszalókon. A MÉK eddig 260 vagonnal vásárolt fel. Még mintegy 50 vagonra számítanak.

A MÁV közleménye

A MÁV vezérigazgatósága közli, hogy a Keleti pályaudvar vágányzatának átépítése miatt augusztus 29-én, kedden, 30-án, szerdán és 31-én, csütörtökön — a korábban már közölteken kívül további személyszállító vonatok indulnak Budapest Keleti pályaudvar helyett Budapest Józsefváros pályaudvarról, illetőleg érkeznek oda.

Felvilágosítást az állomások adnak.

Közérdekű közlemény

„A Postavezérigazgatóság az új megyei telefonkönyveket rövidesen kiadatja. Az illetékes postaszerveknek a névsorokéziratot megszabott határidőre el kell készíteniök. Ahhoz, hogy a telefonkönyvvel kapcsolatban a könyv megjelenése után az észrevételek és a panaszok száma minél kisebb legyen és hogy a telefonkönyv az előfizetők kívánságának megfelelően a valóságos adatokat tartalmazza, feltétlenül szükséges, hogy a telefonelőfizetők a nevükben elnevezésükben, foglalkozásukban, rangjukban 1964. óta keletkezett változásokat, valamint a névsor megjelenésével kapcsolatos esetleges kívánságaikat —, ha eddig nem jelentették volna be — utólag, de legkésőbb e hó végéig a megyeszékhelyen működő postai Távközlési Üzemnek írásban jelentsék be. (Cím: Postai megyei Távközlési Üzemek Szolnok.)

A határidő után érkező bejelentéseket már nem vagy csak kivételesen veheti a posta figyelembe. A változások és felmerülő kívánságok bejelentése elsősorban magának a telefonelőfizetőnek az érdeke, adott esetben azonban a változás bejelentő

Megérkeztek az első népi hímzések a Kisjankó Bori-pályázatra

1021

A díjkiosztó ünnepség augusztus 14-én lesz Mezőkövesden

Mezőkövesden az idén rendezik meg harmadszor a híres matyó hímzőasszony, néhai Kisjankó Bori emlékére kiírt országos hímzőpályázatot. Ezen Szentistván, Tard, Sárköz, Buzsák, Kalocsa, Mezőkövesd, Hódmezővásárhely ismert hímzőasszonyain kívül részt vesznek az ország különböző tájain működő díszítőművészeti szakkörök vezetői és tagjai is. A pályázat célja, hogy a hagyományos motívumok felhasználásával olyan művészi értékű hímzéseket készítsenek, amelyek alkalmasak a modern lakások díszítésére is. Több borsodi díszítőművészeti szakkör az idén érdekes kezdeményezést valósított meg. Így például a szerencsi, az ózdi, az arlói és az encsi szakkörök tagjai közül többen felkeresték a népművészetéről híres matyó falvakat, s a helyszínen tanulmányozták az ősi mintákat, azok színösszetételét, és a tapasztalatokat hasznosítva készítették el a falvédőket, terítőket és garnitúrákat. A népi művészetről híres vidékekről: Szentistvánból, Karcagról, Sárközből és Tardról az első pályamunkák már megérkeztek a mezőkövesdi művelődési házba. Az alkotások zsürizésére augusztus 5-én és 6-án kerül sor. A bíráló bizottság az ország különböző részeiből mintegy 500 pályamunkát vár. A legszebb három hímzést Kisjankó Bori-díjjal és 3000—3000 forint pénzjutalommal tüntetik ki, 18 pályamunkát pedig több mint 10 000 forinttal díjaznak.

A díjkiosztó ünnepséget augusztus 14-én Mezőkövesd új művelődési házában rendezik meg. Ezen a napon még egy érdekes kiállítás nyílik a „matyó fővárosban". Hazánk felszabadulásának 20. évfordulója alkalmából az országban működő népművészeti és iparművészeti szakkörök részére is pályázatot írtak ki. A legszebb fafaragások, fazekasmunkák, kerámia tárgyak, valamint szőttesek alkotóit pénzjutalomban részesítik, a beérkezett pályamunkákat pedig kiállításon mutatják be.

Az ünnep során Mezőkövesden lesz a népművészet mestereinek háromnapos találkozója. Ebből az alkalomból a népművészek megtekintik Kisjankó Bori múzeumnak berendezett hajdani lakóházát, szakmai tanácskozásokat folytatnak, és kirándulnak Borsod legszebb tájaira.

az első ilyen mikroközpont tervét. *Püspöklak* és a tőle fél kilométernyire levő *Geresd* kö... fel az új községközpont... tes házakból álló lakót... irodaházzal, egészségüg... ménnyel, iskolával, m... házzal, óvodával, bölcső... jes üzletsorral és a spo... A település módja a do... dős tájnak megfelelő „... pülés" lesz. Ezzel megszű... véglathatatlanul kanyargó... utcák, helyükbe zárt tel... egység lép, melyek magja a...

közművesítik.

NÉPSZABADSÁG
1965 JUL 29
Magyar Hírdető
SAJTÓIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

A népi milíciának azonban Bumedien nem akar kiképzőket, Medeghri pedig fegyvereket adni. Medeghri 1964 nyarán kénytelen lemondani, a belügyminisztérium vezetését is Ben Bella veszi át. A milícia megszervezésére azonban már nincs ereje az elnöknek, és a korábbi függetlenségi front FLN élcsapattá, tényleges párttá való átalakítása is csak lassan haladhat.

VERSENYFUTÁS

Ben Bella ebben a belső harcban lemondatja Slimane őrnagyot, átveszi a tájékoztatási tárcát is, korlátozza a „katonaminiszterek" hatáskörét. A Bumedien-csoport a kormányban, Medeghri távozása után, már csak magára az ezredesre és Buteflika külügyminiszterre korlátozódik. És az afroázsiai konferencia előestéjén Buteflika leváltása is napirendre kerül...

Az ellenállás azonban erős. Ez megnyilvánul Bonn és az arab államok konfliktusában is. Ben Bellának csak nagy nehezen sikerül elérnie az EAK és a többi arab ország iránti szolidaritást kifejező diplomáciai szakítást. Amikor az afroázsiai csúcsértekezlet előkészítésére összehívják a negyven algériai nagykövetet, Ben Bella kijelenti előttük, hogy a külpolitika irányítását magának tartja fenn, és hogy meg kell szüntetni a külügyminisztériumban a „kettős vezetést". Ez már Buteflika dezavuálásával egyértelmű.

Kevesen tudták Algírban, hogy az elnök javaslatára az FLN politikai bizottságában már meghozták a határozatot Buteflika leváltására; a határozat végrehajtását az afroázsiai konferenciát követő napokra tűzték ki. Bumedien ekkor Kairóban van, az arab kormányfők értekezletén képviseli Algériát.

Kisjankó Bori

Meghalt Kisjankó Bori, a híres matyó népművész

Kisjankó Bori, a híres mezőkövesdi matyó népművész július 14-én, délben, 73 éves korában váratlanul elhúnyt. Már gyermekkorában rajzolt, s fiatalon is a legjobb mezőkövesdi matyó rajzolók közé tartozott. Tehetségét később nemcsak az országban, de messze külföldön is ismerték. Keze alól évente többezer munkadarab került ki. Művészetében az eredeti magyar motívumok megörökítésére törekedett, de *számos új motívummal is gazdagította a népművészetet.* Mindig nagy szeretettel tanította a fiatalokat, a jövő népművészeit. Népköztársaságunk a mult évben munkásságának elismeréséül a *népművészet mestere* címmel tüntette ki. (MTI)

Magyar Nemzet 1954. július 15.

Megkezdődött a Kisjankó Bori-emlékpályázatra készült munkák „előzsürizése"

1021

A Borsod megyei Tanács által az idén — hatodik alkalommal — meghirdetett *Kisjankó Bori-emlékpályázaton* a népművészeken kívül csaknem 200 hímzőszakkör is részt vesz.

Az egy-egy járás szakkörei által készített legszebb hímzéseket kiállításokon mutatják be, s ott döntik el: melyeket küldik el a Kisjankó Bori-pályázatra. Az első ilyen „előzsürizésre" — néprajzkutatók, szakkörvezetők és népművészek részvételével — csütörtökön került sor Borsodszentgyörgyön. A következő hetekben Abaújszántón, Encsen és más helyeken is megrendezik ezeket a kiállításokat, hogy a legértékesebb anyag „indulhasson" a Mezőkövesden augusztus 10-én nyíló emlékkiállításon.

A szakkörök tagjain kívül részt vesznek a versengésben többek között a matyóföldi, a palócvidéki hímzőasszonyok, a buzsáki, sárközi „fróasszonyok" és a kalocsai „pingálóasszonyok" is.

Az első három helyezettet emlékplakettel és 3000—3000 forinttal jutalmazzák, míg további 12 helyezettnek összesen 21 000 forint jutalmat osztanak ki.

(Budapest XVI. Mátyásföld, Margit u. 2.)

A sorsolás előtt 9 órakor

LOTTÓ

műsoros

o

FELLÉPNEK:

Vámosi János, Záray Márta ... kések
Gálfy János bűvész. Kísér: Szentirmai Ákos

Konferál: dr. Váradi György

BELÉPÉS DÍJTALAN!

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
NÉPSZABADSÁG
1966 APR 26

Kis Jankó Bori emlékére

A Magyar Művelődési Intézet népi iparművészeti osztálya, Mezőkövesd Város Önkormányzata és a mezőkövesdi Közösségi Ház ez évben is meghirdette az Országos Kis Jankó Bori Hímzéspályázatot, amely immár XXI. alkalommal kerül megrendezésre.

A pályázat célja, a magyar népi hímzések és viseletek hagyományainak megőrzése és továbbfejlesztése, a régebbi, kevésbé ismert stílusok felkutatása és feldolgozása, továbbá olyan népi iparművészeti hímzések készítése, amelyek mind művészeti, mind használati érték szempontjából megfelelnek a mai kor követelményeinek.

A pályázaton bárki részt vehet olyan önállóan tervezett alkotásokkal, amelyek országos pályázaton, kiállításon a Magyar Művelődési Intézet népi iparművészeti osztálya bíráló bizottsága előtt nem szerepeltek és kereskedelmi forgalomba még nem kerültek.

Pályázni csak új alkotásokkal, maximum öt önálló darabbal lehet.

Az összetartozó tárgyegyüttes vagy garnitúra önálló pályamunkának számít. A tervezést önálló pályamunkának tekintik, de a kivitelező önállóan nem vehet részt a pályázaton.

A pályázat jeligés, az alkotásokat 1996. május 31-ig Közösségi Ház, Mezőkövesd, Szent László tér 24. címre kell eljuttatni.

A Kis Jankó Bori-pályázatra két kategóriában lehet nevezni:

öltözködés: a különböző tájegységek viseleteinek és a rajtuk szereplő hímzések felhasználásával készült ruhákkal, lakástextília kategóriában pedig népi hímzéshagyományokat feldolgozó lakástextíliákkal, együttesekkel.

A pályázat eredményhirdetésére és a kiállítás megnyitására 1996. június 29-én 11 órakor kerül sor a mezőkövesdi Közösségi Házban. A kiállítás június 29–szeptember 31-ig tekinthető meg.

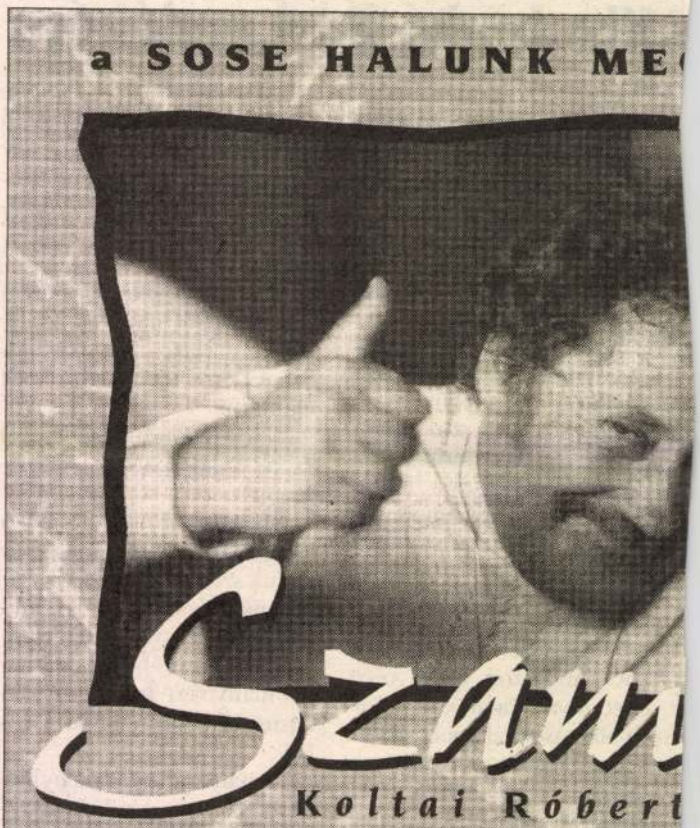
a SOSE HALUNK ME
Szám
Koltai Róbert
FŐSZEREPBEN KOLTAI RÓBERT ÉS GÖRÖ
TOVÁBBI SZEREPEKBEN KEREKES ÉVA LÁSZLÓ ZSOLT MOLNÁR
LUKÁTS ANDOR POGÁNY JUDIT FORGATÓKÖNYV VÁMOS MI
OPERATŐR GÓZON FRANCISCO ZENE DÉS LÁSZLÓ

Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1968 JUL
MUNKA

1021

RENDEZVÉNYEK AUGUSZTUS 20-RA



Augusztus 20-i szabadtéri hangverseny

Hagyományos már, hogy a nyári rendezvények augusztus 20-a körül sűrűsödnek. Az intézmények és rendezőszervek szándéka színessé tenni az ünnepet, új tradíciókra szoktatni az embereket, az öntevékeny művészeti csoportoknak alkalmat teremteni a fellépésre, képességeik, színvonaluk összehasonlítására. Fesztiválok, ifjúsági találkozók, kiállítások, népművészeti hetek teszik emlékezetessé az idén is alkotmányunk, és a munkás-paraszt szövetség ünnepét.

Ajánlásul és biztatásként hívjuk fel a figyelmet ezekre a műsorokra.

A tervek szerint a leggazdagabb program **Hajdú megyében** lesz.

Az érdeklődők Debrecenben megtekinthetik a **Nemzetközi Gyermekrajz Pályázat Kiállítását,** részt vehetnek a **Hortobágyi Hídi-Vásáron,** amelyet a népművészet jegyében rendeznek meg. Augusztus 21-én **Országos Virágkarnevál** lesz Debrecenben. **Hajdúszoboszlón augusztus 19-én aratóünnepet tartanak** felvonulással, újkenyér-átadással, **másnap Megyei Ifjúsági Találkozóra kerül sor.**

A változatosságban **Győr megye** sem marad el, épphogy befejeződik augusztus 15-én a reprezentatív **Győri Nyár,** ahol a nagymúltú zenei hagyományokat folytatják, **Sopronban a II. Országos Fúvószenekari Fesztivál** kezdődik, amely 19-én és 20-án nagy idegenforgalmi látványosságnak is ígérkezik, a fertőrákosi kőfejtőben adnak hangversenyt. **Kapuvár Honismereti Napok** rendezésével hívja fel a figyelmet.

Borsodban politikai megnyilvánulás a **Bányász Ifjúsági Találkozó,** a Bán-patak völgyében. A **Bükkaljai Hetek idején Emőd** községben művészeti csoportok mutatkoznak be, kórusok lépnek fel, mezőgazdasági előadások hangzanak el. 18-án és 19-én **hangverseny** lesz **az Aggteleki Cseppkőbarlangban, a Miskolci Galériában a tokaji művésztelep résztvevői állítanak ki. Mezőkövesden a Kis Jankó Bori Emlékpályázat legjobb hímzéseiből rendeznek kiállítást,** fafaragásokkal, fazekasművészeti tárgyakkal kibővítve.

Ezenkívül a **Szombathelyi Savária Ünnepi Játékok** római kori karneváljában, zenei eseményeiben gyönyörködhetnek a látogatók. **Szegeden az V. Eszperantószeminárium tartja üléseit** 10—20-áig, a **Szegedi Szabadtéri Játékok idején,** mikor a tízéves jubileum jegyében augusztus 13, 16 és 19-én **az Aidát adják elő,** 18 és 19-én pedig **az Állami Népi Együttes lép fel** a program záróműsoraként. A **csongrádi Szövetkezeti Napot** 20-án rendezik.

Figyelemre méltó esemény az **Országos Nemzetiségi Fesztivál Keszthelyen, Hollókőn a Palóc Napok,** az **Országos Nyári Színjátszó Napok Egerben,** a **Tatai Napok, a Budapesti,** augusztus 19-én kezdődő **Városligeti Hetek,** a **Gyulai Székely Aladár Országos Fotókiállítás,** a **Komárom megyei Falusi Szövetkezeti Táncfesztivál** — többek között.

Magyar Hírlapkiadó
SAJTÓFIGYELŐ

FIATALK(

MUNKAV

Az üzemek, vállalatok jelentős számban foglalkoztatnak 14—18 éves korú fiatalokat, és az elkövetkező időben számuk még jelentősen növekedni fog. Ez a körülmény indokolja, hogy lapunk e helyen emlékeztessen a fiatalkorúak érdekeinek védelmét szolgáló érvényes rendelkezésekre.

A MUNKA TÖRVÉNYKÖNYVE, a vállalati kollektív szerződések külön rendelkeznek a 18 éven aluli munkavállalókról. *E rendelkezések betartása elkerülhetővé teszi, hogy a fiatalkorút fizikai, szellemi, erkölcsi fejlődését veszélyeztető munkakörülmények között foglalkoztassák,* másrészt elősegíti fizikai, szellemi, erkölcsi fejlődését, szakmai képzését, művelődését.

Külön szabályozás szerint történik a 14. életévét betöltött fiatalkorú munkaviszonyba lépése. *Az alkalmazás során ezt a fiatalkorút kora miatt semmilyen hátrányos megkülönböztetésben nem szabad részesiteni, hanem ugyanolyan jogosultságok mellett kell alkalmazi, mint a felnőttkorú dolgozókat.* Ugyanakkor, mivel e fiatalok szervezete még fejlődésben, növekedésben van, több munkakört, illetve munkahelyet nem szabad velük betölteni, és ezeket a vállalatok tilalmi listája tartalmazza. A szakszervezeti és KISZ-szervek állandóan figyelemmel kísérik, hogy a tilalmi listára felvett munkahelyre, munkakörbe még akkor se alkalmazzanak fiatalkorút, ha oda ő maga jelentkezik, és az orvosi vizsgálat eredménye szerint teljesen egészséges.

Orvosi vizsgálat és orvosi engedély szükséges a fiatalkorúnak bármely munkahely betöltése előtt még akkor is, ha felnőtt dolgozóknál hasonló esetekben ez nem mindig kötelező. A fiatalkorút, ha munkaköre

---

A legfiatalabb szervezett munkások

SZAKMUNKÁSTANULÓK A SZAKSZERVEZETBEN

6500 NÉPMŰVÉSZ

Kevés népművészeti alkotás a parasztotthonokban

Örömmel állapíthatjuk meg, hogy a magyar népművészet a felszabadulás óta évről évre gyarapodó sikereket arat külföldön és belföldön egyaránt. Nemcsak a népi tánccsoportok, énekarok vagy énekesek, de a népi díszítőművészek is.

Ez utóbbiak sikerei mögött az ország különböző vidékein élő, több mint 6500 szövetkezetbe tömörült alkotó népművész áll, köztük 500 olyan, aki kiemelkedő művészi tevékenységével a *Népi Iparművészeti Tanács* népi iparművészi igazolványát érdemelte ki. A legjobbak csoportját pedig 72 kormánykitüntetéses *„Népművészet Mestere"* alkotja. Ha ehhez a lelkes sereghez, amely napi házimunkája mellett főfoglalkozásként vesz részt a népművészeti tárgyak készítésében, hozzávesszük a szövetkezeti szervezeten kívüli szövőket, hímzőket, faragókat, fazekasokat és egyéb népi alkotókat, akkor látjuk, hogy ma is milyen számottevő tömeg az, amely tájegysége népi díszítőművészeti hagyományait folytatja.

Ahhoz, hogy egy gyár évi 160 millió forintnyi terméket állítson elő, általában gépek sokaságára, nagy telephelyre van szüksége. Népi iparművészeink évente 160 millió forintot érő népművészeti termékkel gazdagítják hazánkat, úgy, hogy a *„telephelyük"* általában egy-egy falusi konyha, vagy legföljebb a gölöncsér régi-régi műhelye.

A világ minden tájára eljutnak a magyar népi hímzések, fazekasmunkák és egyebek. Itthon pedig a *Népművészeti Vállalat* 73 szaküzlete árusítja ezeket a becses portékákat.

Bori néni és a többiek

Jóleső érzéssel gondolok egy-egy *„hivatásos"* népművészünkkel folytatott meghitt, baráti beszélgetésemre, amelyből kiderült, hogy alkotó kedvüket nemcsak a tisztes kereseti lehetőség és az erkölcsi megbecsülés fűti, hanem a hivatás szeretete és a hagyományok kellő értékelése.

Sohasem felejtem el néhai *Kis Janka Bori* néninek, a matyó hímzés mesterének alkotói izgalmát, aki szabad kézből, utánozhatatlan könnyedséggel és biztonsággal rajzolt előtervezés nélkül a sima vászonlapra. És örökké az emlékezetemben él a szintén meghalt kalocsai *Király Ilus* néninek az a mondása is, hogy élete fő művének, értelmének azt tartja, hogy „írott" virágmintáival szépet tudott nyújtani, örömöt tudott okozni az embereknek. És számtalanszor kifejtette, menynyire örül annak, hogy megérhette a népművészetnek, a paraszti alkotásnak a megbecsülését.

Az utóbbit különösen az idősebb népművészek hangoztatják még ma is, hiszen nemcsak a levéltárak, hanem a szájhagyomány is megőrizte a jobbágyelnyomatás sötét korszakának azokat a bírósági ítéleteit és emlékeit, amikor az úri és osztráknak hódolt hatóságok tömlöc-, bot- és pénzbüntetéssel sújtották azt a jobbágyot, aki egy-egy népi hímzésű ruhadarabot vagy cifrázottabb holmit mert viselni.

Giccsek — giccsek

A népművészeti alkotások divatba jöttek, ámde vásárlóik *csaknem kizárólag* városiak és külföldiek. Parasztságunk, és különösen a paraszti fiatalság sajnálatos módon inkább a készítők soraiban vesz részt, mintsem az alkalmazók, az átvevők között. Sokszor fordulok meg a hivatott népi iparművészek lakásán és szomorúan kell tapasztalnom, hogy még az alkotók élgárdájához tartozók sem élnek, vagy legalábbis nem élnek eléggé saját tájegységük régi vagy új népi díszítőművészeti alkotásaival.

És még sajnálatosabb, hogy túlzottan sok helyen találkozni parasztságunk lakásán a vásári, a valamikori kispolgári ízlés silányságaival, giccsekkel.

Zala példája

Fel kell ismerjük ebben a jelenségben az 1930-as évek átkos örökségét, amikor parasztságunk igyekezett mindenáron és mindenben „úrivá", „városivá" lenni, kritika nélkül átvette az akkori kispolgári világ minden giccsét és igyekezett szabadulni attól, ami paraszti. Sohasem felejtem el, hogy a *homokmégyi Peák Pöre* néni, a pingálás mestere, amikor még közvetlenül a felszabadulás után szóvá tettem, miért nem azt a szép, régi, *„tarkapamukos"* hímzett kötényét akasztja a falra, amit a sublótban rejteget, ahelyett a csúf, ízléstelen, vásári falvédő helyett, amit a falra rakott, azt felelte, hogy *„... ugyan mán, az a kötő csak amulyan parasztos, nem való azt kitönni..."* Nem értékelte, mert „csak parasztos", viszont az ízléstelen falvédőt felrakta, mert azt a városi házaknál is látta.

Amíg a parasztsághoz való tartozás hátrányos volt, mert előítéletekkel mellőzést vont maga után, addig bizonyos fokig érthető volt, hogy parasztságunk tartózkodott a népművészet alkalmazásától. Ma azonban ez a magatartás már érthetetlen.

Vannak jó példák is, mert *Zalában* és a *palóc* vidéken több helyen népi szőtteseket ajándékoznak nászajándékként és a falusi ablakokban ízlésesen, jól odaillően hangulatos szőttes szádafüggönyöket is látni. De ez, sajnos, csak kivétel és nem ez az általános.

Dr. Pintér Imre
népművészeti osztályvezető

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
SZABAD FÖLD

A Buda ze

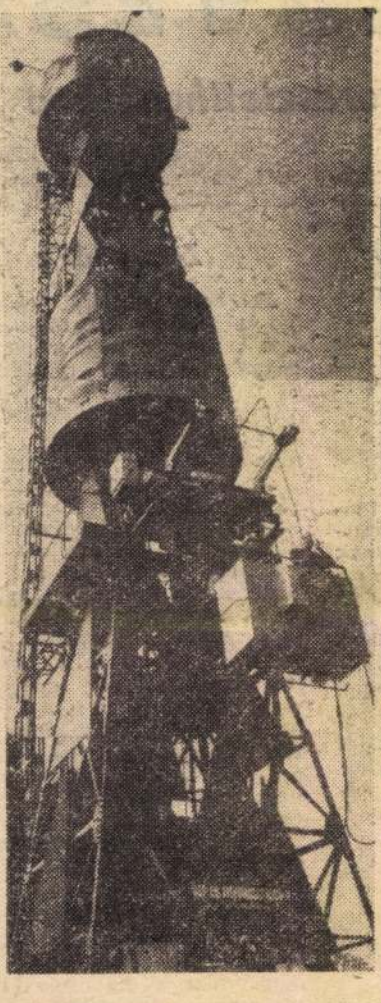

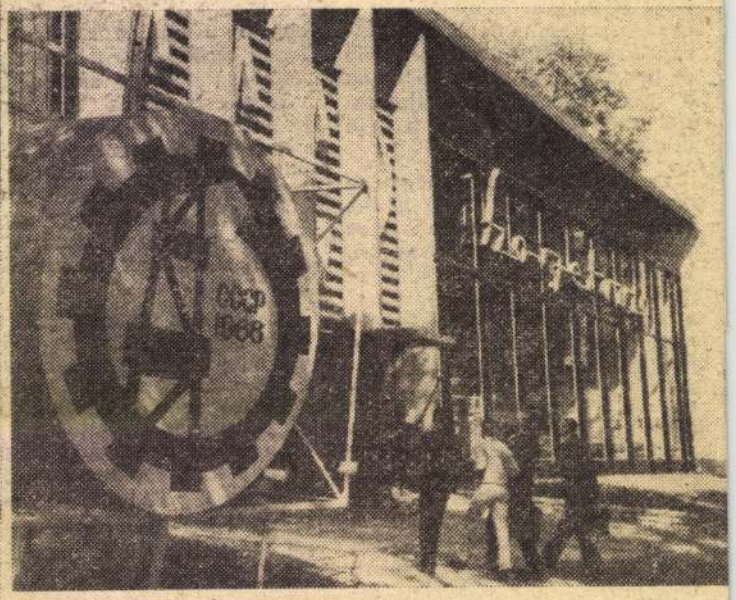

Tízezrek látogattak el már az első napokban a Szovjetunió pavilon jába. A petrokémiai berendezések mellett különösen nagy tetszé aratott a nemesprém-bemutató is

A Gép- és Felvonószerelő Vállalat óriási acéltornya
(Berendi Ferenc felvételei)



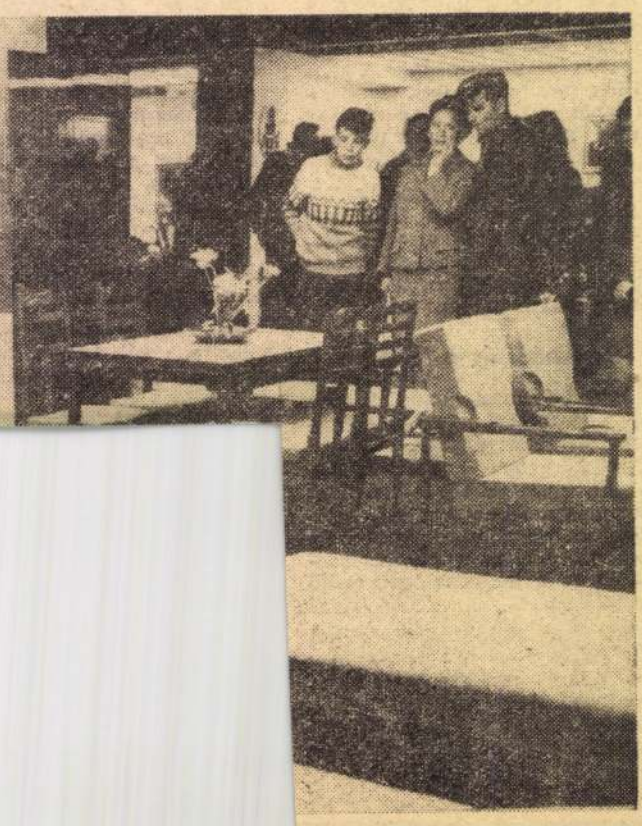

Kisjankó Bori

Eltemették Kisjankó Borit, a népművészet mesterét

Pénteken délután eltemették *Kisjankó* Borit, a *»népművészet mestere«* címmel kitüntetett híres matyó népművészt. Temetését a mezőkövesdi matyó háziipari szövetkezet rendezte. A mezőkövesdiek százai kísérték utolsó útjára a magyar népművészet egyik legkiválóbb művelőjét. Sírjánál a Népművészeti Intézet, a Néprajzi Múzeum, a megyei tanács népművelési osztálya és a helyi szervek képviselői mondtak búcsúbeszédet.

Magyar Nemzet.

1954. jul. 17.

Elektrajzát bekérni a Közvegyi dolgozóktól.

Castelli!

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Kisjankó Bori

ESTI HIRLAP

1965 JUN 19.

ORSZÁGOS HIMZŐ-pályázatot hirdettek Kisjankó Bori, a néhai híres matyó himzőasszony emlékére. Az érdekes vetélkedőn többek között a palóc vidék, Buzsák, Mezőkövesd, Sárköz, Kalocsa és Hódmezővásárhely legjobb himzőasszonyai vesznek részt.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kisjankó Bori

HÉTFŐI HIREK

1965 MÁJ 10

HIMZŐ PÁLYAZAT. A híres matyó hímzőasszony, Kisjankó Bori emlékére ebben az évben is meghirdették az országos képzőművészeti hímző pályázatot. A legszebb három alkotást három-három ezer forinttal és emlékéremmel jutalmazzák. A beérkezett pályaműveket kiállításon mutatják be az érdeklődőknek.

tek tapasztalhatták: a gyár

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor-u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

1957 AUG 2

„Népművész-család" Mezőkövesden

A mezőkövesdi matyó háziipari szövetkezetben jelenleg 15 népművész készíti a szebbnél szebb népművészeti remekeket, a szücsmintás, matyórózsás terítőket, hímzett blúzokat. A matyó asszonyok formaterlemző, hogy az első matyó népművész, Kis Jankó Bori „néni" halála után most egy másik matyó család tagjai érdemelték ki munkájukkal a csaknem 600 mezőkövesdi hímzőasszony osztatlan megbecsülését.

A „nagymama" Csuhai Józsefné, a jelenleg élő legöregebb kövesdi népművész. Bár már 63 éves — de még mindig szemüveg nélkül rajzolja elő és hímezi ki a szebbnél szebb matyó mintákat. Leánya, Pataki Jánosné szintén népművész. És a népművész címre terjesztik elő a család legfiatalabb tagját is, a 16 éves Pataki Marikát, aki a mezőkövesdi gimnázium tanulója. Különösen rajztehetségével tűnt ki. Már elkészítette a népművész cím elnyeréséhez szükséges három „remeket" is — régi matyó minták felhasználásával önállóan tervezett meg és rajzolt elő terítőket, hímzésmintákat.

A „népművész-család" legfiatalabb tagja mellett ugyancsak fiatal népművészt avatnak rövidesen Mezőkövesden Molnár Bori és a 14 éves Szabó Erzsi személyében, akiknek kézügyességét az „öreg" népművészek is elismeréssel emlegetik. Velük együtt a népművészek száma 18-ra emelkedik.



...ön indulatai...

...ga hülye, mit
...megint; okos
»Kik ezek a
...valami tszcs-
...s malacai?!«
... ehhez hason-
...mérgezett nyi-
...ltek a levegő-
... és bizonyára
...hasonló volt a
...inden vonat-

...közönség, fia-
...lók! Egyálta-
...llik és méltat-
...elfogás és vi-
...mindkét köz-
...ag múltjából
... jelenünk-

...értelme, hogy
...neg erejével,
...tést »gyako-
...yíltan és bur-
...st vigyünk a
... hiszen ez
... mint lélek-
... fiatal nem-
...yűlölködésre
...tív nevelése
...kor szeretet-

nek és megbe...
kellene a szív...
koznia.

Ami pedig ...
ráltságot illet...
talán nem jó ...
ványt állit ki magáról
sem Sáta, sem Dédes
sportszerető közönsége
akkor, amikor tág teret
enged a féktelen gyű-
lölködés ilyen formái-
nak, inkább értsük meg
végre, hogy a művelt-
séget a viselkedés mér-
céje szabja meg! Ez a
sportra is vonatkozik!

Új alapokra helye-
zett népi rendőrségünk
pedig lépjen fel teljes
szigorral és fékezze
meg ezt az eléggé el-
harapózott »délameri-
kai« sportszellemre
emlékeztető kirívó vi-
selkedést, hiszen 1956
októbere jó lecke volt
arra, hogy hová jut
egy nemzet a széthúzás
útján!

SIK ISTVÁN

... meg levettek...

Ez igaz, de eddig magas volt a
sertés ára a szarvasmarha árához
képest Ezért a termelők inkább ser-
tést tenyésztettek és elhanyagolták
a szarvasmarha tenyésztését. A kor-
mányzat az árkiegyenlítéssel el
akarja érni a szarvasmarhatenyész-
tés fellendítését. Emellett továbbra
is kifizetődő a sertéshízlalás.

Hát megmondom őszintén, nem

Kis Jankó Bori emlékezete

A híres matyó hímzőasszony, néhai *Kis Jankó Bori* emlékére az idén is országos népművészeti hímzőpályázatot hirdettek. Ezen *Palócföld*, *Buzsák*, *Mezőkövesd*, *Sárköz*, *Kalocsa* és *Hódmezővásárhely* legjobb hímzőasszonyain kívül részt vesznek a díszítőművészeti szakkörök vezetői és tagjai is. Céljuk, hogy a hagyományos motívumok felhasználásával olyan népművészeti hímzéseket készítsenek, amelyek a mai igényeket kielégítik és a korszerű lakások díszévé válnak.

A pályamunkák tervezését és kivarrását számos helyen már megkezdték. A három matyó faluban: *Mezőkövesden*, *Szentistvánban* és *Tardon* például 25 népművész mintegy 50 függönyt, étkezési garnitúrát, párnahuzatot és díszes falvédőt készít.

Az ünnepséget *Mezőkövesd* új művelődési házában augusztus 15-én rendezik meg. A beérkezett pályamunkákat — amelyekből több mint ötszázat várnak — kiállításon mutatják be. Ugyanekkor rendezik meg a népművészet mestereinek háromnapos találkozóját. Ebből az alkalomból a népművészek megtekintik Kis Jankó Bori múzeumnak berendezett hajdani lakóházát, szakmai megbeszéléseket tartanak, és kirándulnak Borsod legszebb tájaira.

mosan, elszíneződésel
tek meg. Az ötméter
vel pedig a felületér
vert napfényben oly
sulásokat észleltek, a
Földön csak a növény

Tehát nemcsak
okoskodás, hanem
mérés adatai látszanal
síteni a tényt, hogy

SZABAD FÖLD
1965 MÁJ 16
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
SAJTÓFIGYELŐ
Magyar Hirdető

Sebészeti lángszóró

A *New York-i Columbia Egye-m* orvostudományi karán olyan ebészeti műszert készítettek, melynek *„pengéje”* égő gázsugár. A gázsugár szempillantás att *„szétporlasztja”* a szövetet, megalvasztja a vért és lehevé teszi, hogy a sebész *„szára-n”*, vérveszteség nélkül, gyorn és biztosan operáljon.

A gázsugár legmelegebb része 36 000 fokos, ami a nap felszíni hőmérsékletének kétszerese. Ugyanúgy ragyog, mint a nap legfényesebb része. Sugárzásának határt kell szabni: — 271 fokra lehűtött burokkal veszik körül, ami a „penge” tűhegyfinomságát biztosítja.

Szövetkezeti Hírlap

Kisjankó Bori.

1957 APR 15

népművészet

4.70

A NÉPMŰVÉSZET ÉS HÁZIIPAR HELYZETÉRŐL

A népművészeti és művészi háziipar reprezentatív kiállításokon bemutatott új termékeit és alkotásait az elmúlt években úgyszólván csak az 1955. májusában megrendezett Budapesti Helyiipari Vásáron ismerhete meg a nagyközönség. A Háziipari Szövetség és a Népi Iparművészeti Tanács rendezésében megtartott kiállítások félmilliós látogatóközönsége két vendégkönyvet írt tele elragadtatott, csodálatát tükröző megjegyzésekkel.

Indokolt tehát, hogy egyre szélesebb körben ismertessük meg a népművészet és művészi háziipar szövetkezeti termékeit.

A Háziipari Szövetség 120 szövetkezetében készítik a közszükségleti, ruházati és lakásdíszítési cikkeket szerte az országban. Nagyobbrészt helyi nyersanyagokat, valamint a nagyipar által már fel nem dolgozható anyagokat használnak fel. Ez persze korántsem jelenti azt, hogy az áruk minősége gyengébb. Az elkészítés munkaigényessége, a művészi kézimunka ezeket a cikkeket külföldön is versenyképesekké teszik.

Nyugaton igen kedveltek a sárközi, paszabi és palóc szőttesek, a kalocsa-környéki és matyó színes hímzések, a halasi csipke, a höveji és turai telepeken készített, népi motívumokkal díszített modern blúzok.

A Budapest Kötő HSZ kézi- és gépi kötöttáruit ismerik a tengerentúlon is (szinte kivétel nélkül egyedi darabok) és ismerik a tóalmáskörnyéki gobelint, a régi torontáli hagyományú és modern mintákkal készített békésszentandrási, békéscsabai, mezőtúri szőnyegeket. Ezeken a helyeken újabban kézicsomózású magyar perzsát is készítenek. Modern lakásokban is igen szép dísztárgyak a mezőtúri cserepek, a kaposvári szövetkezetek sárközi fazekasárui, habánmintájú tálai, vázái, étkészletei. A mezőtúriak művészetében Svájcban, a kaposváriakéban Törökországban, Egyiptomban és Angliában gyönyörködnek a megrendelők. Ugyanakkor bő választékhoz jutnak hazai vásárlóink is.

A népművészeti és a művészi háziipar árucikkei az évszázados és évtizedes sajátos hagyományok felhasználásával készülnek. Az előállítás kiválóságáról, művészeti és technikai szakirányítás gondoskodik.

A szövetkezeti mozgalomban is érvényesült az a felfogás, hogy a népművészet alapja a háziipar. A zavartalan alkotómunkát, a művészi tevékenységet biztosítja, hogy a háziipari szövetkezetek tiszta nyereségük egy részét a Népi Iparművészeti Alap fenntartására fordítják, amelyet maguk hoztak létre. A Népi Iparművészeti Tanács, a szövetkezeti népművészeti mozgalom elvi és művészeti irányítója. A Tanács a tiszta nyereségből létesített alapból építette a **mezőkövesdi Matyó-Házat, a Kisjankó Bori Emlékházat, (amelyet a világhírű matyó népművészről neveztek el) a Tápéi Gyékényházat, a decsi Sárközi Népművészeti Házat, a mezőtúri Fazekasházat és a szécsényi Palócházat.**

A népművészeti házaknak igen sok a külföldi látogatója. Az érdeklődést mutatja az is, hogy állandóan kérnek ismertető anyagokat nemcsak a baráti népi demokratikus országok, hanem a kapitalista államok is a Háziipari Szövetségtől. Sajnálatos, hogy mi magunk nem ismertettük eléggé ezeknek a népművészeti házaknak a munkáját, célját, nem készülnek róluk ismeretterjesztők, vagy a szokásos levelezőlapok, például az IBUSZ részére.

A háziipari szövetkezetek a HISZÖV irányításával az ÁRTEX-en és a MODEX-en keresztül közvetlenül exportálnak. Az elmúlt években például több millió értékű kötöttárut, hímzett blúzokat, kézimunkát, csipkéket, torontáli és perzsaszőnyegeket, gobelint, kosár, és fonásárut, seprűt, népművészeti árut és sok egyéb háziipari cikket exportáltak a nyugati és keleti államokba nagy sikerrel. A jövő biztató az export, s a hazai piac szempontjából is. A kül- és belkereskedelmi vállalatok igénye egyre fokozódik s a szövetkezetek termelése lépést tart az igényekkel.

Negyvenötezren dolgoztak az elmúlt esztendőben a háziiparban, s ez a szám állandóan emelkedik. Újabb ezreket lehetne bekapcsolni a termelésbe, mert a munkalehetőség nagy s a magyar népművészet és művészi háziipar termékei további sikereket érnének el bel- és külföldön egyaránt. Fűz-, gyékény- és csuhéfonással például tíz-tizenkétezren foglalkoznak ma szövetkezeteinkben, a külföldi érdeklődés fokozódik. Ha megfelelő tanfolyamokon képeznénk az embereket s lenne elegendő nyersanyagunk, teljes mértékben kielégíthetnők az igényeket.

És még egy gond: kevés a megfelelő üzlethelyiség. Budapesten nemrég nyílt a Tanács körúton egy fonásáru szaküzletünk, amely előtt igen sok érdeklődőt látni nap mint nap. Nem csoda. Az üzletben igen sok keresett cikket talál a vásárló: modern lakásba való fonott bútort, gyékényszőnyeget, fonott szatyrot s a nők által annyira kedvelt különböző formájú hengerkosarakat. Nagyon elgondolkoztatja az embert, hogy fővárosunkban — a többi népi demokratikus államtól eltérően — az illetékesek még ma sem tudtak olyan megfelelő helyiségeket biztosítani, amelyekben méltó keretek között mutathatnánk be ezeket a szép és hasznos termékeket, alkotásokat.

A népművészet és a művészi háziipar — amint látjuk — igen nagy lépésekkel halad előre, sikereket ér el belföldön és külföldön egyaránt. Úgy gondoljuk, éppen ezért mindenfajta támogatást, méltánylást megérdemel.

Kiss Ivor

Jókai-ny. 4760

Belkereskedelem

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227-651, 221-285

labdarugó-csapatok mérkőznek meg a Szpartakusz-kupáért

ben is különféle sportben és versenyeket rendez Bu és a megyeszékhelyeken.

ládi sarok

abakelengye beszerzésével készüljön a szülő hivatására

az iskolába kerül — ha a gyermeket előkészítjük ezekre a változásokra, nem okoznak számára megrázkódtatást. Ha váratlanul érik, néha még súlyos traumákat is okozhatnak, amelyek további életére is hatnak. Gondoljunk arra, hogy az egyén fejlődésében magában hordja egész múltját. Egy-egy súlyos megrázkódtatás — ha utólag nem tudjuk kellőképpen ellensúlyozni — a gyermek felnőtt életében is érvényesítheti káros befolyását. Ha tehát a szülők s a nevelők jól ismerik a gyermek fejlődésének törvényeit, különösebb zökkenők nélkül keresztülsegíthetik a gyermeket ezeken a nehéz életszakaszokon.

— Mit tehetünk tehát, hogy az ilyen káros hatásokat elkerüljük?

— Ez elsősorban társadalmi feladat, amelyet a múltban nagyon elhanyagoltunk és még ma sem pótoltuk a mulasztást. Meg kell tanítanunk a szülőket a gyermek fejlődésének ismeretére, s a helyes nevelésre. Társadalmunk igen nagy gondot fordít arra, hogy kiki a szakmáját legalaposabban ismerje, ne legyen idegen számára az a „nyersanyag", amellyel dolgozik. Nem így állunk azonban a gyermeknevelés feladatával. Az emberek túlnyomó többsége apa és anya lesz, nevel, anélkül, hogy ismerné a legalapvetőbb nevelési

gusok együttes működését igényli, alig van Pesten, vidékről nem is beszélve. Mulasztásunk az is, hogy nincsenek megfelelő intézeteink még, ahol elhelyezhetnénk az olyan gyermekeket, akiknek családon belüli helyes nevelése nem biztosított. Ezek a hiányosságok tehát igen szűkre szabják lehetőségeinket, mégis, fenti tanácsunk közelebb visz bennünket a probléma megoldásához.

VIRÁGMINTÁS TERÍTŐ

A terítőt 100-as horgolócérnából készítjük, külön-külön csillagokból, tetszés szerinti nagyságban.

10 láncszemet horgolunk, amelyet köralakba összekapcsolunk. Az összekapcsolás után hat láncszemet horgolunk, amely kezdésnél az egymás mellé kerülő 3—3 kétrahajtásos pálcával készült első virágszirmhoz tartozik.

A mintasor tehát 8x3 kétrahajtásos pálcákból áll. A szirmok között négyszer 12 és négyszer 6 láncszemet horgolunk.

A szirom közötti láncszemeknél először mindig a 12 láncszemet horgoljuk meg és hattal fejezzük be, majd a szálat elszakítjuk és eldolgozzuk.

A következő csillagot (virágot) ugyanúgy kezdjük, mint az elsőt (10 láncszem, stb.). Az első szirom elkészítése után azonban már az összekapcsolást végezzük a következőképpen:

Az első szirom után megcsináljuk a 12 láncszem felét, tehát 6 láncszemet — és összefogjuk a kész csillaggal (virággal), úgy, hogy a kész és a megkezdett csillagnak a visszáját tesszük egymásra — majd a ráhajtás nélkül leöltünk a 12 láncszem közepéhez. Azután ismét 6 láncszemet horgolunk és megcsináljuk a második szirmot.

A második szirom után a 6 láncszemnek a felét, tehát 3 láncszemet horgolunk és ráhajtás nélkül kapcsoljuk a kész csillag 6 láncszemből álló sziromközti láncszemébe. A kapcsolás után 3 láncszemmel visszatérve folytatjuk a csillagot, míg a 8 szirmot meg nem csináltuk.

Az első kész, illetve az első sor csillaghoz (virághoz) a következő megkezdett csillagot, (virágot) három helyen, a második csillag (virág-sor). megkezdése után pedig 6 helyen, tehát egy-egy csillag mindkét oldalához hozzá kell kapcsolni.

Amikor a terítőt a kívánt nagyságban elkészítettük, szélét 2 sor 12—12 láncszemből álló befejező résszel körülhorgoljuk.

Kisjankó Bori

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor-u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

DÉLMAGYARORSZÁG
SZEGED

1957 AUG

A népművészet tárháza

Mezőhegyes főterén messzire látszik a Matyóház. Messzeföldön híres múzeum. Vendégkönyvébe Európa, Ázsia országaiból jött látogatók jegyezték be nevüket. A múzeum a Mezőség felszabadulás előtti életének, az akkori, egész országot bejáró summások sanyarú sorsának „tárgyi" bizonyítékait, a mezőségi emberek mindennapi életéhez használt bútorokat, felszerelési tárgyakat, ruházatot mutatja az érdeklődőknek. A híres mezőkövesdi kézimunka, hímzés, az olyan népművészek, mint Kisjankó Bori néni remekeinek valóságos tárháza ez az épület. A látogatók órákhosszat állnak egy-egy százszínű, pompás ruhadarab vagy ágynemű előtt, csodálattal adóznak a Mezőség, Mezőkövesd népének szlése, színérzéke, fantáziája láttán.

Képünk a múzeum matyó szobáját mutatja.

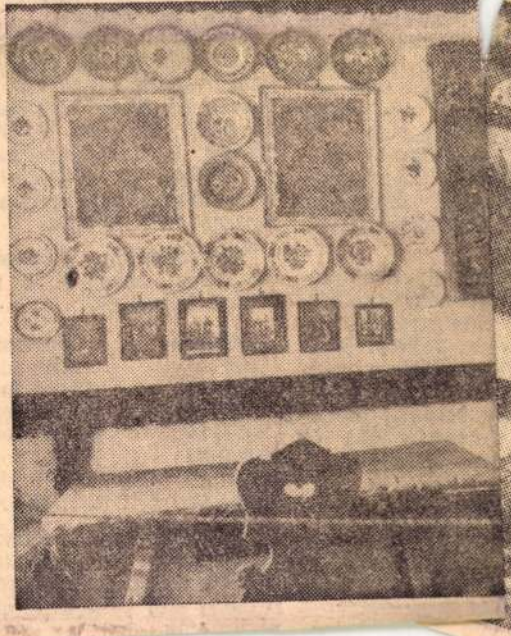



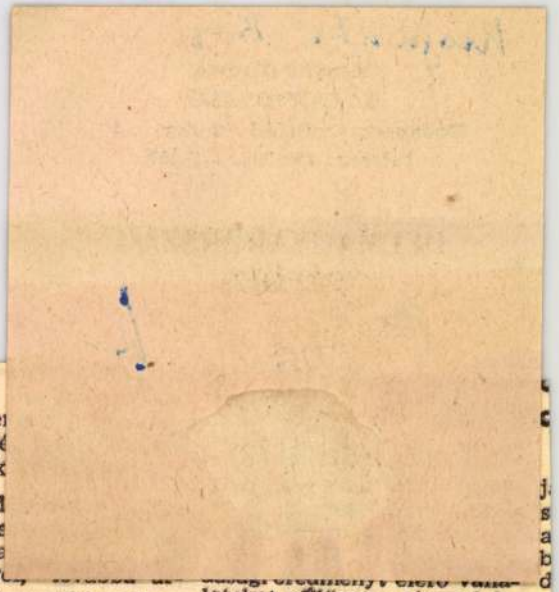

rékosságra,
növelésére,
kosságra, e
tásra, minősé
portfeladatok

Gondoskod
zóknak a te
zések megva
mozgósításár

ról, hogy a termelésben élenjárók megfelelő erkölcsi és anyagi megbecsülésben részesüljenek.

A termelési tanács... és a szocialista munkav...

A dolgozóknak a termelés gazdálkodás irányításába és ellenőrzésébe való bevonásának, valamint a termelési feladatok eredményes megvalósítására való mozgósításuknak üzemen belüli legfontosabb fórumai a termelési tanácskozások.

Ennek érdekében minden vállalatnál, üzemben — továbbiakban üzemekben — termelési egységenkint (műhelyenkint, osztályonkint, munkacsoportonkint stb.) negyedévenkint tervismertetéssel, félévenkint mérlegbeszámolóval egybekötött termelési tanácskozásokat kell tartani. Szükség esetén, vagy amikor az üzemek, műhelyek stb. dolgozói kérik, illetve az üzemi szakszervezeti szervek javasolják, az adott termelési egység mű-...ki-gazdasági vezetője kö-...

ség előtt áll... feladatok és ... latos problém... elsősorban ... melést elős... ket határo... célkitűzése... hoz szüksé... szaki, sze... sek) és ... tása.

b) A ... záson a ... gyalva ... lok elé... tosságo... felelő ... ni, csd... lyek ... azok ... kere...

c) ... zése... cial... és ... erő dolgozók

...kozásokról ...versenyről

... közvetlen terv... az ezzel kapcso... mák megvitatása, ... gazdaságos ter... gítő célkitűzése... anak meg; — e ... megvalósításá... feltételek (mű... ési intézkedé... lszerek kialakí...

...lési tanácsko... ókkal megtár... lakítani a cé... a helyi sajá... jobban meg... rmákat (egyé... gád, műhe... eny stb.) és ... szervezeti

...l a célkitű... sát. A szo... senyben jó ...i-gazdasági ... dolgozók

latokat »Élüzem« címmel lehet kitüntetni, s a kitüntetett vállalatokat megfelelő pénzjutalomban kell részesíteni.

Az »Élüzem« címet annak a vállalatnak lehet adományozni, amely a megállapított célkitűzéseket fél éven át a legeredményesebben teljesítette. A mezőgazdaságban és minden olyan idényjellegű vállalatnál, ahol a féléves értékelés nem oldható meg, az illetékes minisztérium és a szakszervezet ettől eltérően évenkint egyszer is adományozhatja. Ez esetben az »Élüzem« kitüntetéssel járó pénzjutalom kétszeresét kell adni.

A pénzjutalom összege a vállalatok létszámától függően a következő:

Létszám:	Pénzösszeg
100 fő	5000 forint
500 fő	15 000 forint
1000 fő	25 000 forint
5000 fő	100 000 forint
10 000 fő	150 000 forint
15 000 fő	200 000 forint
15 000 fő felett	250 000 forint

A megállapított létszámhatáron belül levő vállalatokat létszámarányuknak megfelelően kell pénzjutalomban részesíteni.

Kis Jankó Bori
Északmagyarország,
Miskolc
1957 FEB 2

470

EGY VILÁG DICSÉRI AZ ARANYKEZŰ NÉPMŰVÉSZEK MUNKÁJÁT

Ötéves a mezőkövesdi „Matyó" háziipari és népművészeti szövetkezet — Kövesdi fiatalok, pedagógusok, ne engedjétek elhervadni a terítőkön díszelgő rózsákat

Az országban talán nincs is olyan tájegység, mely annyira ismert népművészetéről, mint Mezőkövesd. A matyó hímzés áttörte a megyehatárt, áttörte az országhatárt és meghódította az egész világot. Színes, gazdag, tiszta művészetről tanuskodó motívumai Amerikától Spanyolországig, Skandináviától a Balkánig kedveltekké váltak. Alig száz éves gyökere van, de arról olyan életerős gyümölcs érett, mely párját ritkítja.

A mezőkövesdi »Matyó« háziipari és népművészeti szövetkezet erre az értékes örökségre épült. Öt évvel ezelőtt kezdte meg működését. Köréje tömörültek a mezőkövesdi népművészek. Rajzolóasszonyok, hímzőasszonyok. Ott volt Kisjankó Bori, kit alig két éve kisértek ki utolsó útjára, ott volt Kisjankó Mari, aki nemrégen, decemberben követte nővérét a sirba, ott voltak az öreg, színesképzeletű hímzők, ott voltak a matyó népművészet őrzői, ápolói.

A kezdeti nehézségek megmutatkoztak, de nem sokáig. Elindult a kis szövetkezet újra országot, világot hódítani. Talán nagy szavaknak tünnek ezek, pedig valóban úgy történt. Egyszerűen meghódították a világot. Mindig több és több országba indultak el a szállítmányok, melyek itt, Mezőkövesden születtek. Csodálatosan szép terítők, párnák, falvédők hajózták át a tengert, hogy Amerikában díszítsék az otthonokat, eljutottak Angliába, Franciaországba, Németországba, hogy élményt nyújtsanak a szép kedvelőinek, eljutottak sok országba, több világrészbe.

Ma már milliomos a szövetkezet. Csupán az elmúlt évben exportüzletekből mintegy tízmillió forint jövedelem származott. Tehát jó »üzletnek« bizonyult a szövetkezés.

Aki azonban ismerte Kisjankó Borit, Kisjankó Marit, aki ismeri Csuhai Józsefnét és a többi ma élő matyó népművészt, az állíthatja bátran, hogy számukra nem az üzlet a fontos, hanem a művészet. A jövedelem biztosítja azt, hogy a mindennapi kenyérért nem kell harcot folytatniok más téren, nem vonja el őket senki kedves munkájuktól. Élhetnek szép művészetüknek gondtalanul, szinte szerelmesen.

Ötéves forduló. Szép idő, munkában, eredményekben gazdag idő. Ennél a határállomásnál azonban álljunk meg egy pillanatra és vessünk tekintetünket előre. Van-e »jövő« a szövetkezet előtt. Ez annyi, mintha azt kérdeznénk meg, hogy van-e jövő a matyó népművészet előtt. Az igényeket és az eredményeket nézve bátran állíthatjuk, hogy van. De ha körülnézünk a népművészek között, akkor kétségeink támadnak. Alig tizenkét népművész munkálkodik már csak. Csupán egy tucat. Ők is vagy öregek, vagy idősebbek. A legfiatalabb is már a negyedik évtizedet tapossa. »Utánpótlás« nincs. A fiatalságot valahogy nem érdekli a szép hagyomány. Szomorú, de sajnos ez tény.

Köszöntjük a szövetkezetet, a matyó művészeket az ötéves forduló alkalmával, tisztelettel emlékezünk Kisjankó Borira és Marira, az aranykezű népművészekre, további jó, eredményekben gazdag munkát kívánunk, de elmondjuk az intő, még időben történő figyelmeztetést is: ne engedjék elhalni ezt a szép kincset, ne engedjék a feledés homályába veszni a matyó népművészetet, ne engedjék elhervadni, megsemmisülni a párnákon, terítőkön díszelgő rózsákat. Ez a népművészek feladata, akiknek tovább kell adni tudásukat, ez a helyi pedagógusok feladata, akiknek az iskolában kell már népszerűsíteniök a népművészetet, ez egész Mezőkövesd feladata, ez mindannyiunk feladata, ez közügy.

1

2.

amikor ugrani készül. Apró szemeivel feltekint és megriad. A fokos ismét rá néz. Pont a homloka irányába. No, hogy a fene egyen meg! Az arc meg vigyorog. Kárörvendőn és vérszomjasan.

Nem ismert rá saját magára.

Félni kezd. Egész testében megremeg és arcát kezébe fekteti.

Igy egy pillanatra magához tér, elszáll fejéből a kábulat és gondolkodni próbál.

Mi is történt ma? De nehéz összeszedni. A titkár rárontott a tanácsházán, hogy »Mit csinál még most is itt? Forradalom van, nem érti? Lángokban áll az ország, s maga itt ül. A legnagyobb nyugalomban? Bámul a levegőbe és rágja a ceruza végét, ahelyett, hogy cselekedne, vagy menekülne? Mire vár! A somlyói szűzre? Meneküljön, még lehet. Hát miért nem menekül? Vagy azt akarja, hogy agyonverjék? Agyonütik, mint a kutyát. A kapu előtt már a címert verik . . .«

Nem. A címert csak azután verték. Vagy előbb?

Hogy is volt? Mi történt velem? Megzavarodtam? Dehát gondolkodok. Nem zavarodtam meg, csak az összefüggéseket nem értem!

Újra a falra tekint. Megint a képre réved. Nézi, nézi hunyorgatva és elborul a tekintete. A fokos megint fenyegeti, mintha kutyát dobna vele . . .

Megborzad és összerázkódik. Két kezét pedig védekezőleg tárja maga elé.

— Nem! Ne bántsatok, hallgassatok meg, emberek! Jószomszédok, ismerősök. Hát én vagyok az, ismertek?! Ne bántsatok, mit akartok?

Az asztalon ott áll a vizespohár. Jobbkezével eléri. Jó, erős p háborúból hozta. Söröskorsó. szeret inni. Szinte belefekszik kába.

Megragadja, szorongatja, az könyökre támaszkodva isz erővel belevágja a képbe. Jól Eltalálta. A kép lepereg és az üvegcserepek ezer darabban hullnak a földre. Csak a víz maradt fent, ahogy odaloccsant. De nem! Az is lefolyik. Utat keres magának a fal résein.

Agyát ellepi a vad forróság, tüdeje hevesen követeli a levegőt, nekiront az ajtónak és fél kézzel feltépi.

— István!

Az asszony ott áll előtte mezítláb, ahogy kiugrott az ágyból. Hálóinge nyitott fodrán kibuggyant a melle, félkézzel szégyenlősen összehúzza és vár riadtan, futásra készen, az első gyanús mozdulatra várva, mint a nyúl.

A férfi megtorpan, elhagyja ereje. Megkapaszkodik az ajtófélfában.

— Nem bántalak. Ne ijedj meg. Elveszítettem az eszemet. De már jól vagyok, Mari!

— Félek!

— Tőlem?

— Magától . . :

Kende hallgat néhány percig. A hallgatás lopódzott kettejük közé. Úgy érzi ebben a pillanatban, hogy végtelen messzeségbe távolodtak egymástól. Ez az asszony már nem az, aki volt. Eltántorodott mellőle, amikor a legjobban magára maradt. Most már egyedül van, mint az ujja. Mélységes csalódás suhan át rajta, jártányi ereje is elhagyja. Keserűen, mélyen, szívbőlszakadóan felsóhajt és kitámolyog a szobából.

Lesepri a sezlonról a macskát és a tolvajt. És röhögtek rajta. Ittak fájdalmát. Mintha a vérét szívtál volna. Rajta vettek kielégülést: éne keltek és káromkodtak; röhögtek é győzelmi mámorban fürödtek, miköz ben ő lopva a kertek alatt futott é peregtek, a szájába folytak sós köny nyei. Ő volt hozzájuk a legközelebb és mégis ő állt tőlük a legtávolabb Ő volt a célpont, feléje irányult min den. Megérti őket . . . ő is megvadult az előbb. Önönmaga arcképét zúzta össze. Őt is így szedték volna szét. A komája is köztük volt. A sógora is. Ez fáj. Nagyon fáj. Ők legalább tudhatták volna, hogy nem bűnös: szólhattak volna egy jó szót az érdekében. Mondhatták volna, hogy ő, Kende István nem tehet semmiről. Nem gazdagodott meg a tanácselnökségben. Az idegei mentek rá a sok herce-hurca miatt. A járásnál szabotálást kiabáltak rá, a megyénél meg ávóval fenyegették. A falunak akart jót. Mindig az emberek érdekét nézte. Dehát ő a beadás, meg a tagosítás ellen nem tehetett semmit. Ő kis ember volt. Neki végre kellett hajtani a parancsot, mert, ha nem hajtja végre, végrehajtotta volna más. Egy tanácselnököt könnyű volt lecserélni. Ő nem akart transzferálást, mert attól megszégyenítőbb és siralmasabb dolog nincs a világon. Azt hazudt a telefonba is, amikor a járásról kér dezték, hogy nincs hátrálékos. Pé dig volt. Az útról fordultak vissza

Eddig mintegy 50 matyóasszony jelentette be, hogy részt vesz a Kis Jankó Bori-díj elnyerésére kiírt országos pályázaton

1021

Az idén lesz tíz esztendeje, hogy a borsodi matyóvidék híres rajzoló és hímző asszonyát, az azóta elhunyt Kis Jankó Bori nénit a Népművészet mestere címmel tüntették ki. Az évforduló alkalmából a Borsod megyei Tanács, a Népi Iparművészeti Tanács és a Mezőkövesdi Matyóház Kis Jankó Bori-díjat alapított és elnyerésére országos pályázatot írt ki. A pályázat célja, hogy a népművészek, a háziipari szövetkezetek és díszítő szakkörök tagjai a hagyományos motívumok felhasználásával olyan korszerű, népi iparművészeti hímzéseket készítsenek, amelyek mind művészeti, mind használati szempontból megfelelnek a mai igényeknek. A pályázaton a népművészet mestereinek és a népművészeknek kötelező részt venniök.

A legszebb három alkotást 3—3 ezer forintos Kis Jankó Bori-díjjal jutalmazzák. Ezenkívül a Népi Iparművészeti Tanács és a HISZÖV a legjobban sikerült 16 iparművészeti hímzésekkel díszített korszerű terítő, függöny, párna, étkezési és asztalterítési garnitúrák alkotói között több mint 10 ezer forint jutalmat oszt szét. A pályamunkákat július 31-ig kell beküldeni a miskolci Herman Ottó Múzeumba.

A Kis Jankó Bori-díj elnyerésére kiírt országos pályázatra Mezőkövesdről, Szentistvánból és Tard községből eddig mintegy ötven hímzőasszony, köztük 25 népművész, jelentkezett. Az asszonyok már megkezdték a régi matyórózsákkal díszített és a korszerű lakásokat széppé tevő használati tárgyak tervezését, valamint a motívumok rajzolását. A Kis Jankó Bori-díj átadására augusztus 20-án Mezőkövesden kerül sor. Ebből az alkalomból az ősi matyó községben találkozót tartanak az ország legjobb népművészei és a múzeumban kiállításon mutatják be a pályázatra beküldött hímzéseket, alkotásokat.

ttest helyén, a Székesfehérv
yót építenek. A gépkocsik a
úton haladnak.

1963 APR 24
ÉSZAKMAGYARORSZÁG
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

zipar szereplése nzetközi Vásáron

szítünk és ezeket karácsonyfa szerűen hegesztjük össze.

Több érdekességgel akarjuk meglepni a látogatókat. Többek között először állítunk ki papírgyári hengert. Ez azért is érdekes, mert eddig ilyen hengereket import útján szereztünk be. A csavargyár most ünnepli fennállásának ötvenedik évét, és ez alkalomból emlékveretet bocsátunk ki.

zíciót. Bemutatnak különféle kohászati készítményeket, samottéglagyári termékeket és egyik berendezésük kicsinyített mását.

Nagy a készülődés a December 4 Drótművekben is. Az egyik helyiségben már készen áll egy absztrakt drótkomplexum, amellyel ötletes módon mutatják be a különféle vastagságú huzalaikat. A lakatosműhely egyik munkapadján most készül egy gyors-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kis Jankó Bori

SZABAD FÖLD

1963 MÁJ 12

Az idén lesz tíz esztendeje, hogy a borsodi matyóvidék híres rajzoló és hímzőasszonyát, az azóta elhunyt *Kiss Jankó Borinénit*, az iparművészet mestere címmel tüntették ki. Ez alkalomból a Borsod megyei Tanács, a Népi Iparművészeti Tanács és a Mezőkövesdi Matyóház *Kiss Jankó Bori-díjat alapított és pályázatot írt ki.* A pályázatra eddig mintegy ötven hímzőasszony, köztük 25 népművész jelentkezett.

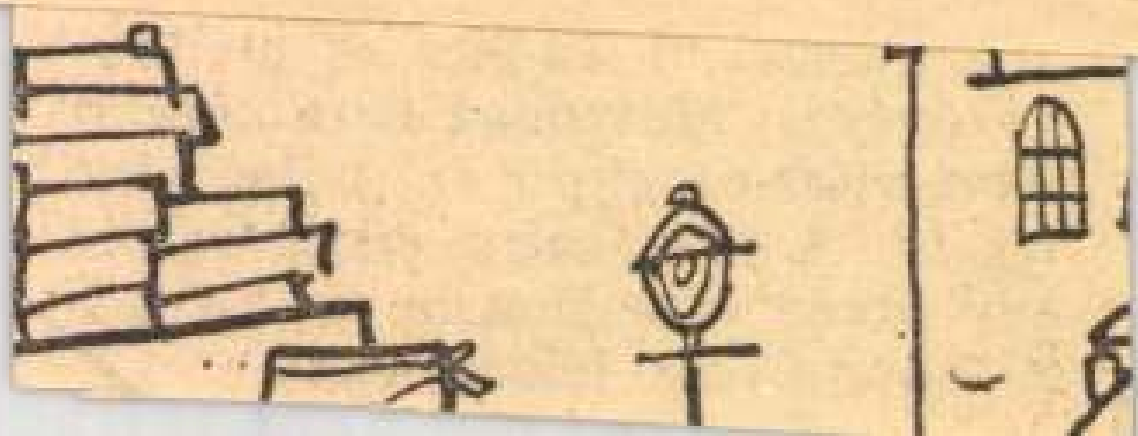

1021

Kis Jankó Bori

1970.VIII.14. /Z.

Déli krónika. /2/

Miskolci tudósitónk Tréba Gyula 1 perces jelentése következik.

- Ma délelőtt Mezőkövesden a Matyóföld fővárosában 2 jelentős országos kulturális rendezvényre került sor.

Kis Jankó Borira, a hires matyó himzőasszonyre emlékeznek hazánk minden részéből összegyült népi,diszitő-müvészeti szakkör vezetők.

A 3 napos tanácskozásra 8o szakember érkezett.

Az előadások meghallgatásán és a vitán tul a diszitő müvészek, szakkörvezetők gyüjtő munkát végeznek, az északi iparvidék népmüvészeti tájaink.

Bődonyban, Mátraberecskén,Szentistvánban és Tard községben tanulmányozzák a régi palóc motivumok szinösszetételét és kivarrási módjukat.

Ezzel egyidőben tartják Mezőkövesden ugyancsak 3 napos tanácskozásukat a Hazafias Népfront rendezésében az ország honismereti szakkör vezetői.

A konferencia témája a népi gyermekjátékok gyüjtése,megőrzése, és azok felhasználása a korszerü iskolai nevelésben.

A Miskolci Herman Ottó Muzeum által gyüjtött népi játékokból sezntistváni,ózdi,mezőkövesdi,mezőcsáti, és miskolci gyermekegyüttesek bemutatókat tartanak.

A két tanácskozás résztvevői délután megkoszoruzzák Kis Jankó Bori sirját a mezőkövesdi temetőben.

1970.VIII.14. /Z.

Déli krónika. /2/

Miskolci tudósitónk Tréba Gyula 1 perces jelentése következik.

- Ma délelőtt Mezőkövesden a Matyóföld fővárosában 2 jelentős országos kulturális rendezvényre került sor.

Kis Jankó Borira, a híres matyó himzőasszonyre emlékeznek hazánk minden részéből összegyült népi,diszitő-művészeti szakkör vezetők.

A 3 napos tanácskozásra 8o szakember érkezett.

Az előadások meghallgatásán és a vitán tul a diszitő művészek, szakkörvezetők gyüjtő munkát végeznek, az északi iparvidék népmüvészeti tájaink.

Bodonyban, Mátraberecskén,Szentistvánban és Tard községben tanulmányozzák a régi palóc motivumok szinösszetételét és kivarrási módjukat.

Ezzel egyidőben tartják Mezőkövesden ugyancsak 3 napos tanácskozásukat a Hazafias Népfront rendezésében az ország honismereti szakkör vezetői.

A konferencia témája a népi gyermekjátékok gyüjtése,megőrzése, és azok felhasználása a korszerü iskolai nevelésben.

A Miskolci Herman Ottó Muzeum által gyüjtött népi játékokból szentistváni,ózdi,mezőkövesdi,mezőcsáti, és miskolci gyermekegyüttesek bemutatókat tartanak.

A két tanácskozás résztvevői délután megkoszoruzzák Kis Jankó Bori sirját a mezőkövesdi temetőben.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1971 MÁJ 30.

Az 5. országos Kisjankó Bori himzőkiállítást augusztus 12-én és 13-án rendezik meg Mezőkövesden. A kiállításon az új hímzések mellett bemutatják az elmúlt öt esztendőben Kisjankó Bori emlékéremmel kitüntetett munkákat is.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Kiss László Bori
NÉPSZAVA
1967 JAN 11.

1021

Fesztiválok, országos kiállítások...

Elkészült 1967 nagyobb kulturális eseményeinek menetrendje

Az Országos Népművelési Tanács mellett működő művészeti albizottság jóváhagyta a fesztiválok és egyéb nagyobb kulturális rendezvények idei programját, amely gazdagabb és változatosabb lesz, mint a korábbi években.

A sort március 15. és április 4. között *a nemzetközi mozgalmi dalfesztivál* nyitja. Április 4-én kezdődik Balatonszárszón a *József Attila szavalóverseny*, s áprilisban lesz Miskolcon a *fotószakkörök országos kiállítása is.* A májusi programból a váci »*Duna-kanyar dalostalálkozó*«, a tánc- és dzsesszzenekarok salgótarjáni seregszemléje és a fővárosban a *képzőművészeti körök országos kiállítása* emelkedik ki. Júniusban tartják Szarvason a Justh Zsigmond országos *színjátszó napokat*, a pedagógus-kórusok soproni találkozóját, Szolnokon az alföldi népi táncosok seregszemléjét, júliusban pedig Szegeden *a szakszervezetek népi táncfesztiválját.* Augusztus eseménye lesz Veszprémben a nemzetiségi népitánc-verseny, Mezőkövesden az országos Kis-Jankó Bori emlékpályázat.

A *Vasas szimfonikus zenekarainak* »*mérkőzésére*« szeptemberben, énekkari fesztiváljára novemberben kerül sor a fővárosban. Ugyancsak novemberben rendezik Pécsett az *országos bábjátékos napokat.* A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának méltó megünneplésére is gazdag kulturális program készül.

(gy. i. gy.)

tért a vál
amikor az ú
tudakolták, r
szítéseket tet

valamennyi fő közlek

Minden vonalon közlekednek a v

Kedd este, lapzárta előtt a közlekedési viszonyokról, a hó- és időjárási helyzetről a következő tájékoztatásokat kaptuk.

KPM Közúti Főigazgatóságának ügyelete: Viszonylag csendesebb napunk volt. Csak *Zalában* zavarta erős szél az utak felszabadításában részt vevők munkáját. Kedd estére valamennyi fő közlekedési utat sikerült szabaddá tenni, bár néhány útvonalon csak egy nyomon tudnak közlekedni a járművek. Változatlanul rossz a helyzet *Vas, Zala, Győr, Veszprém* és *Borsod* megyében; összesen 220 be- és összekötő úton 70—150 centiméteres hógátak állják a járművek útját.

MÁVAUT: Néhány vonalon nem közlekedtek a járatok. Változatlanul Borsodban és Zalá

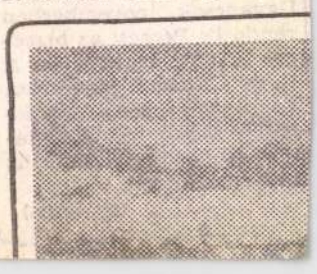

1964. július 14, kedd

A Nap kelte 4.01 órakor, nyugta 19.38 órakor.
A Hold kelte 9.45 órakor, nyugta 22.49 órakor.
Névnap: Eörs.

1021



Ma 10 éve, 1954. július 14-én halt meg 76 éves korában Kis Jankó Bori, mezőkövesdi népművész, a leghíresebb matyó „íróasszony". Már gyermekkorában feltűnt ügyes rajzkészségével és fiatalon a legjobb mezőkövesdi mintatervezők közé emelkedett. Tehetségét és munkáit később messze az ország határain túl is megismerték és megbecsülték. Keze alól évente sok száz remek munkadarab került ki. Művészetében az eredeti és hagyományos magyaros motívumok alkalmazására törekedett, de sok új ötletes mintával is gyarapította a népművészetet. Mindig nagy szeretettel és odaadással tanította a fiatalokat, a jövő népművészeit. Munkásságát Népköztársaságunk a Munka Érdemrend kitüntetéssel, egy évvel halála előtt pedig a Népművészet Mestere megtisztelő cím adományozásával ismerte el. A nagynevű népi művészasszony egykori mezőkövesdi lakóházát múzeummá alakították át.

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG
1964 JUL
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1:0. A gól után is a miskolciak kezdeményeztek többet. Regőczi 20 méteres nagy lövését a hazai kapus bravurral tudta hárítani. Szünetig a hazaiak alig jöttek el az MVSC 16 osáig.

A II. félidőben lendületes támadott a Haladás, nagy nyomás nehezedett a vendégcsapat kapujára. Benkő védett két éles lövést. A miskolci fiúk határtalan lelkesedéssel és jól játszva elejét vették a szombathelyi góloknak. Negyedóra után az MVSC vette át az irá-

dö... az MVSC ... csapata csoportelsőként bejutott az országos döntőbe. Jók: Benkő, Vertig, Kósa, Imre, Hernádi I., Regőczi, Mahay.

GS

Az MVSC második lett a Vasutas Kupában

Miskolci VSC—Győri MAV DAC 1:1 (1:0)

Szombathely, 3000 néző. Vezette: Fülöp.

MVSC: Miskolci—Homovics, Buna, Szabó—Zoller, Krompaszki—Kallus, Marosi, Telenkó Tóth, (Fekete), Buczkó.

Az első félidő az MVSC támadásainak jegyében telt el. Egyik szép támadást a másik

után vezette, és a győri védelem csak szerencséjének köszönheti, hogy nem esett legalább három gól már az első félidőben. Az egyik formás, tervszerű támadás végén Kallus középre adta a labdát, és Telenkó kapásból bebombázta. 1:0. Továbbra is fölényben volt

Kis Jenkó Bori

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1963 JUL 24

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

Az alkotmány ünnepén adják át az új avasi kilátót

1021

Borsod megyében a népfront-bizottságok és a tömegszervezetek már hozzáfogtak az augusztus 20-i ünnepségek előkészítéséhez. Ezen a napon a városok és a falvak dolgozói vidáman köszöntik az alkotmány törvénybeiktatásának évfordulóját és az új kenyér ünnepét. Augusztus 20 gazdag programját szinte már mindenütt kidolgozták. Eszerint a miskolci nagyüzemek dolgozói nagyszabású népünnepélyeket rendeznek a Bükk legszebb tájain, a Csanyik-völgyben, a Király-tetőn és a perecesi erdőkben. A vidám kirándulásokra meghívták az általuk patronált termelőszövetkezetek küldötteit is. Az egésznapos szórakozást az öntevékeny művészeti csoportok műsora, tréfás játékok és táncok teszik változatossá.

Nasszer b

(Folytatás az 1. oldalról.)

kuszi kormány nem azt a Szíriát képviseli, amellyel aláírtuk a hármas szövetség egyezményét.

Az EAK és az Iraki Köztársaság közötti kölcsönös viszonyról szólva Nasszer elnök megemlítette, hogy

kudottseget vezeti, a hét második felében visszatér Washingtonba. Meg nem erősített hírek szerint Kennedy Rusk amerikai külügyminiszter vezetésével az amerikai kongresz-

adott közös közlemény hangsúlyozza, hogy

további haladást értek el a levegőben, a világűrben és a víz alatt végzett nukleáris fegyverkísérletek eltiltását kimondó szerződés megszövegezésében.

Ezenkívül folytatták az eszmecserét a feleket kölcsönösen érintő más kérdésekről is.

A közlemény bejelenti, hogy szerdán újabb ülést tartanak.

Nyugati hírügynökségek megállapítása szerint a háromhatalmi atomcsend-tárgyalásokon hétfőn újabb haladást értek el. Nyugati megfigyelők valószínűnek tartják, hogy néhány napon belül megállapodás születik.

Állítólag már készen is van a szerződéstervezet és Harriman, aki az amerikai

moszkvai eredményh

A minisztere szolt Henderso képviselő java szerint Macmil vezetni az ang az ENSZ köve sén. Az angol nek így jó al szokásos csúcst sérő ünnepélye hangulat mellő nia Kennedyvel es Hruscsovval.

Macmillan hangoztatta,

mindent kész megtenni, ami az ilyen találkozót előmozdíthatná,

azonban a következő néhány nap dönti majd el, hogy sor kerül-e majd erre.

A jelenlegi moszkvai tárgyalásokról szólva az angol mi-

latával kapcsolatban, nogy kö csönös ellenőrzéssel vágjana elébe a meglepetésszerű tám dás lehetőségének. Hivatal helyről még nem foglaltak á lást a javaslattal kapcsola ban, csak azt hangoztatt hogy az „gondos tanulmány zást igényel". Közben azonb kormánykörökben cseppet s titkolják, hogy aggódnak a

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Kis Jankó Bori

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1964 JAN 24.

— AZ IDÉN ismét országos pályázatot hirdetnek a „Kis Jankó Bori-díj" elnyerésére. A pályázaton hazánk különböző tájairól — így a Matyóföldről, Kalocsáról, Hódmezővásárhelyről, Recskről és a Nyírségből — mintegy háromszáz hímzőasszony nevezésére számítanak és a legjobbak között húszezer forint értékű díjat osztanak szét. A díjkiosztó ünnepséget augusztus 20-án Mezőkövesd új művelődési házában tartják.

nagyaktiva

A Magyar Teke Szövetsé
a közelmúltban országos
nagyaktíva értekezletet ren
dezett Budapesten. Nyolc
van küldött jelent meg
tanácskozáson, a megyc
szövetségek közül egyedü

Kisjankó Bori, a népművészet mestere

1021

1974. VIII. 18. 8.50. Kossuth /11/ - Vné -

Lányok, asszonyok

- Mai számunk tartalma.
A magyar népiiparművészet hagyományai, egy pályázat tükrében.
Teljes butorválaszték az ujonnan megnyilt gyermekbutor áruházban.
Népolitika a gyakorlatban.
Milyen legyen korunk ideális felesége?
És végül, vendégségben az irekszemcsei öregek klubjában.

1974. VIII. 18. 8.50 Kossuth

Lányok, asszonyok

- Értékes hagyományaink tiszteles tovább éltetése annak a pályázatnak, amelyről Kapusi Rózsa riportja számol be.
- Husz éve halt meg Kisjankó Bori a népmüvészet mestere. Halálának 20. évfordulóján szülővárosában, Mezőkövesden szobor hirdeti az emlékét. De nemcsak a szobor, hanem a Kisjankó Bori emlékpályázat is, himző pályázat,,amelyet minden évben meghirdetnek. A pályázat felhivása hiven tükrözi ennek a célját. A magyar népi himzések hagyományainak, motivumainak felhasználásával olyan népi iparmüvészeti himzések készitése, amelyek mind müvészeti, mind használati szempontból a mai igé-nyeknek megfelelnek. A Kisjankó Bori emlékpályázat egyik szervezője a Háziipari és Népiiparmüvészeti Szövetkezete Országos

1974. VIII. 18. 8.50. Kossuth /11/ - Vné -

Lányok, asszonyok

- Mai számunk tartalma.

A magyar népiiparmüvészet hagyományai, egy pályázat tükrében.

Teljes butorválasztók az ujonnan megnyilt gyermekbutor áruházban.

Népolitika a gyakorlatban.

Milyen legyen korunk ideális felesége?

És végül, fendégségben az irekszemcsei öregek klubjában.

1974. VIII. 18. 8.50 Kossuth

Lányok, asszonyok

- Értékes hagyományaink tiszteles tovább éltetése annak a pályázatnak, amelyről Kapusi Rózsa riportja számol be.

- Husz éve halt meg Kisjankó Bori a népmüvészet mestere.

Halálának 20. évfordulóján szülévárosában, Mezőkövesden szobor hirdeti az emlékét. De nemcsak a szobor, hanem a Kisjankó Bori emlékpályázat is, hiszó pályázat, amelyet minden évben meghirdetnek. A pályázat felhivása hiven tükrözi annak a célját. A magyar népi hiszések hagyományainak, motivumainak felhasználásával olyan népi iparmüvészeti hiszések készitése, amelyek mind müvészeti, mind használati szempontból a mai igé-nyeknek megfelelnek. A Kisjankó Bori emlékpályázat egyik szer-vezője a Háziipari és Népiiparmüvészeti Szövetkezete Országos

Szövetsége, és személy szerint annak elnökasszonya, Dr. Pilis Pálné is.

- Tizenegyedszer hirdettük meg a Kisjankó Bori emlékpályázatot, ahova több mint ezer darab mű érkezett, a négyszáz pályázó között egyaránt találunk fiatalokat, idősebbeket, olyan területekről is kerültek pályamunkák, amelyek eddig nem jelentkeztek. Például, Zala, Somogy, Vas-megye vagy Jászárokszállás, ahol a régi XVII. XVIII. századbeli párnavégek kerültek felujitásra.

- Ezeknek a pályázatoknak van egy ilyen hagyományt felkutató, hagyományt megőrző hatása is.

- Igen. Hogy csak egyet említsek, a békési himzés ezelőtt négy évvel jelentkezett. A szövetkezetek részéről több mint fele érkezett be a pályamunkáknak, az is rendkivül nagy örröm, volt, hogy különböző egyéniek is figyelemmel kisérik a pályázatot és bekapcsolódtak. Dijat hárman kaptak, Dienes Mátyásné Diezőkövesdről, Dancs Béláné népiiparmüvész Mátészalkáról és Csikos Sándorné népiiparmüvész Karcagról.

- Valamennyiüknek igen ismert neve van.

- Nem ujoncok a szakmában és talán ahhoz, hogy valaki nivódijat érjen el nagyon nehéz dolog ujoncként betörni, pereze ilyenre is volt már példa.

- Rendkivülien népszerüek ma a népmüvészeti alkotások. Perze egy kicsit zavarban vagyok, akkor, amikor azt mondom,

hogy népmüvészeti. Mert talán nem is ez a helyes kifejezés, hanem egy kicsit ezek az alkotások az iparmüvészet és a népmüvészet keveréke.

- 1952-ben kezdődött ez a vita, hogy népmüvészet vagy nem népmüvészet, és utána a tudományos szakemberek Ortutai professzorral az élén mondották, hogy népi iparmüvészet, ha visszatekintünk keletre és az ötezeréves perzsa szőnyeget, mint népmüvészetet fogadjuk el és azt, hogy ez öt társadalmi formációt kibirt és mai ish bizonyos értelemben uralkodó a szőnyeg kulturában népi iparmüvészet és ugy gondolom, hogy amit ma a mi tagjaink müvelnek, az népi iparmüvészet. A parasztí hagyományok felujitása, az alkotóknak a felkeresése, amit a husz év során végeztünk, nem volt haszontalan, rendkivül nagy érdeklődésre tart számot, mind külföldön, mind belföldön. Ha végig nézzük a nyugati divatlapokat a Burdát vagy sorolhatnám a többit is, egyre többször jelennek meg az általunk készitett bluzok, népmüvészeti himzéssel, diszitéssel ellátott ruhák. A világon tarott kiállitásaink az idén Ausztráliában, Londonban, Stassburgban, jelentős helyet kap a magyar népidiszitő müvészet, nagy sikert arat, mint divat és iránymutató.

- Mi ennek a hatalmas sikernek a titka?

- Magyarországon a himzés technika az olyan széles és olyan változatos. Ahány néprajzi egység, annyi féle öltéstechnika.

Annyi diszitési mód, annyi megjelenési forma. Ezt a változatosságot gyáriipar, gépitechnológia biztositani nem tudja. A siker titka talán az, hogy egyéni, az, hogy a készitőnek egy kicsit az lelkét, a xszivét is bele adja,a darabbal szoros kapcsolata van.

Kis Jankó Beri népmüvész M.D.K.

a népmüvészet mestere

a matyóvidék himzőasszonya.

10 esztendeje tüntették ki.

Napló

Magyar Nemzet 1963. augusztus 14. 4.1.

KIS JANKÓ Bori néni nép művész

TÓBIÁS Á: Kis J. Bori néni, Emlékkiáll, Fényes A. t.

Művelt Nép 1955 ut ért. 50. h. dec. 11. 3 l.

Kis Janko Bori hímző M.D.K.

matyó hímzés

„Száradfordulón (XIX·XX sz.) egyénisé-
gének döntő szerepe volt a matyó hímző-
művészet virágzásában. Országos hírű
kitüntetett művész.

Miskolci Hermann Ottó Múzeum kiállí-
tásai. 1957. Vezető 12. lap

MDK

Kis Jankó Bori népmüvész

Gönczi-Szabó: Az 1956.évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliografiája Müvért 1957.VI.évf.4.sz.346.l

MDK

Kisjankó Bori a népművészet mestere ; matyó

mintái szerepelnek a Műcsarnok augusztus 20-a tiszteletére megnyílt népművészeti és iparművészeti kiállításán.

Dégh Linda : Népművészeti és iparművészeti kiállítás.

Nők Lapja, Bp. 1953. augusztus 27. [6. l.]

MDK

Kiss Jankó Bori

l. még: Kisjankó Bori

Nők Lapja, Bp. 1953. augusztus 27.
[6. l.]

MDK

Kisjankó Bori

l. még: Kiss Jankó Bori

Nők lapja, Bp. 1953. január 1. [20. l.]

Kisjankó Bori
Népmüvészet mestere

III. Magyar Iparmüvészeti és Népmüvészeti kiállitás Iparmüvészeti Muzeum, katalogusa Bp, 1955
13 lap

MDK

Kiss Jankó Bori

merőkövesdi író-asszony

a merőkövesdi háziipari szövetkezet tagja. (Fényképe sepr.)

Merőkövesden felavatták az ország első háziipari szövetkezeti székházát. (képtelirat.)

Nők lapja, Bp. 1953. január 1. [20.l.]

Kis Jankó Bori, Limző MDG

A Borsod megyei Tanács és
a Népi Iparművészeti
Tanács együttesen alapította
a Kis Jankó Bori díjat.
– Kiosztották a Kis Jankó Bori-díjat
12.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. aug. 20.

Kis Jankó Boni

A Népművészet mestere. Halálának 10. évfordulójára a Borsod m. Tanács, a Népi Iparműv. Tanács és a Mezőkövesdi Matyóház Kis Jankó Boni díjat alapított és elnyerésére országos pályázatot hirdetett.

említve.

Napjaink, 1963 6. szám, 12. lap.

Kis Jankó Bori, népművész MDK

Az idén másodszor hirdették meg a matyó hímzőasszony emlékére alapított pályázatot.

—: Kis Jankó Bori-emlékpályázat

10.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. júl. 12.

MDK

Kisjankó Bori, népművész
hímzőasszony

Körel tíz esztendeje, hogy meghalt Mezőkövesd híres hímzőasszonya. Most díjat létesítettek emlékére és kiállítást rendeznek műveiből.

— : „Kisjankó Bori néni" díj 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. szept. 11.

Kis Jankó Bori, népművész
hímző

MDK

Borsod megye Kis Jankó Bori emlékére művészeti díjat alapított s Mezőkövesden kiállítást rendezett.

Molnár László: Népművészeti pályázat és kiállítás Kis Jankó Bori emlékére 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. szept. 3.

MDK

Kisjankó Bori, népművész
hímző

A mai mezőkövesdi lányok, asszonyok: a „Matyóház lányai, Kisjankó Bori unokái." Lehetnek vagy ötvenen.

Gerencsér Miklós. Matyó rózsa 6

Népszabadság, Bp. 1968. febr. 6.

Kisjankó Bori népmüvész M.D.K.

A népmüvészet mestere

Róla elnevezett dijat alapitott a Borsod megyei tanács a melyet minden év aug. 20-án adnak át Mezőkövesden a 1 gjobb himző-és szövőasszonyoknak, faragóknak, népi énekeseknek és mesemondóknak.

Napló

Magyar Nemzet 1963. március 1.4.1.

Kis Jankó Bori, népművész
hímző - rajzoló

M Dh

Néhány éve húnyt el zseniális népművész.
A legbonyolultabb mintákat is előrajzolás
nélkül hímezte vászonra.

Balogh László: „Nevöket Mátyás Királytól vették"
(A matyók.)

5. l.

ESTI HIRLAP

Bp. 1961. szept. 10.

Badál

Kisjankó Bori kerámiáit rendezi

Müvelt Nép
1954.aug.15./V.évf.23.sz./6.l.

/Muzeummá alakitják Kisjankó Bori mezőkövesdi házát/

mdk.

Kis Sankó Bori a népművészet mestere

Munkaérdemrenddel kitüntetett népművész.
A mezőkövesdi népművészeti lagyományok legkiválobb művelője.

Ábrák a emlap belsőoldalán

Lengyel Gyorgyi: Mezőkövesd Művészete

Népművelés 1954, 1 évf. 4 sz.

MDK

filo /Mihályfi Ernőné/

Kis Jankó Bori

Gádor István I.

" " II.

II. Plakátkiáll. 1956. N.Szal.

14. 1.

mák

Kis Sankó Bori

1854–1927 /

által rajzolt gyapjúval hímzett, lapos és szárőltéssel kivárt lepedővég látható a miskolci Herman Ottó Múzeumban. Szamos motívumában kuzsuhatás.

Dajaszászyné Dietz Vilma: A mezőkövesdi kuzsu

Veprajzi Múzeum Évkönyve, 1956 80 l.

mdk

id. Kis Sanko Bori

által rajzolt lepedővégeket látott a leánya szomolyan. (Ezt többször emlegette.)

Dajaszászyné Dietz Vilma: A mezőkövesdi Kuczsu

Néprajzi Muzeum Évkönyve, 1956, 81. l.

mdk

Kis Janko Bori néni

már 4 éves korában tudta, hogy nagyapja (Nagy Janos ragadványnéven Kis Jankó szűcsmester) műhelyében hogyan kell szétosztani a színes selyemfonalat: fehér börre bordót, meggyszínt feketét zöldet lilát és fehéret, piros börre tűzsárgát feketét fehéret kétféle lilát kétféle zöldet.

Dajaszászyné Dietz Vilma: A mezőkövesdi kuzsu.

Néprajzi Muzeum Évkönyve. 1956, 67. l.

Kis Jankó Bori, népművész

Mezőkövesden aug. 19-én
Kis Jankó Bori emlékkiállítás
nyílik meg.

– : A Matyó Múzeum Kérnil a Kis Jankó
Bori-kiállításra 9.

NÉPSZABADSÁG Dr. 1964. aug. 7.

Kis Jankó Bori, népművész MDk

Az emlékére alapított pályázatra 455 alkotást küldtek be.

-: Kulturális hírek 9

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. júl. 17.

Kis Jankó Bori, hímzőasszony, népszűvész

MDH

4 Matyóföld egykori híres hímzőasszonya emlékére alapított díjat 369 személy pályázta meg.

—: Röviden

6.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. aug. 15.

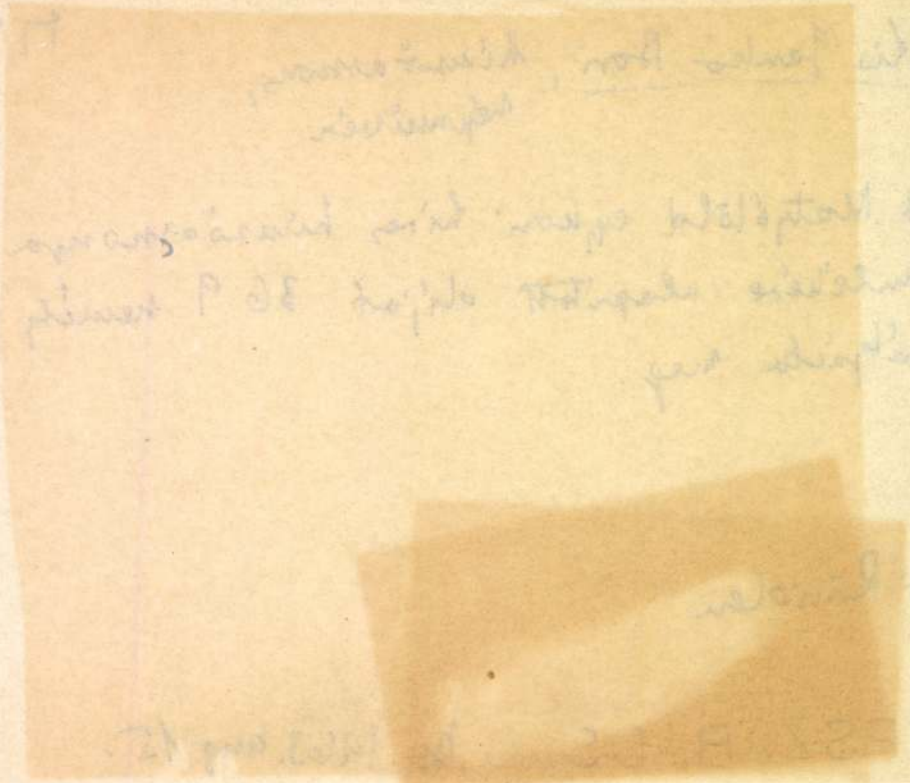

MDK.

Kisgankó Bori

Kiállitási hir

Magyar Nemzet 1967 márc. 12.

MDK

Kisjankó Bori, hímzőasszony

Augusztusban ismét megrendezik Kisjankó Bori emlékére a már szokásos népművészeti kiállítást.

— : Hír

6.

ESTI HIRLAP, Bp. 1967. jul. 5

MDK

Kisjankó Bori, népművész
hímzőasszony

Emlékét őrzi a róla elnevezett emlékpályázat és a pályázatot követő kiállítás.

– Megnyílt a Kisjankó Bori
hímzőkiállítás 8

Népszabadság Bp, 1967. aug. 13.

a Kisjankó Bori

emlékpályázatot és Ziallétást

az idén rendezik meg hetedszer.

Merőkövesden.

Magyar Nemzet

1969 jan. 25.

MDK

Ki sjankó Bori

Matyóföld népmüvésze emlékét őrzi a Mezőkövesdi Muzeum. Itt őrzik 12 népmüvész legszebb munkáit.

Esti Hirlap 1957. II. évf.febr.5. 29.szám 2 old.

2.

Kis Tankó Bori, népművész M. Dh.

Egykori háza ma múzeum Mezőkövesden. Világhíres volt életében is Kis Tankó Bori néni, a „népművészet mestere". Arca keletics vágású, szigorú tekintetű.

Egy falisőnyegének „száz virágos" nevet adta. K. i. száz, különböző motívumból" készítette. Virágmintáinak nevet is adott: „Kinyílott tulipán", „Akácleveli kinyílott rózsa", „Gulórózsa", „Dohánylevelű rózsa", „Csillag", „Pávafarkas tulipán", „Recésszélű rózsa" stb – (Mások munkáinál is kén volt a névadásra: „csókos rózsa", „hazagos rózsa" stb)

Szabadi Sándor: Matyó népművészek között.

Népszabadság, 1960. júl. 29. 9. l.

Kis Jankó Bori néni MDK

az első matyó népművész.
Halála után Csuhai Józsefné , "a Nagymama "
a legöregebb kövesdi népművész

---:"Népművészcsalád" Mezőkövesden.
Északmagyarország. 1957. aug. 2.

Kisjankó Bori MDK

matyó népművész

---: Egy világ dicséri az aranykezü népművészek munkáját.
ÉSZAKMAGYARORSZÁG, Miskolc. 1957. febr. 2.

Kisjankó Bori, népmű vész MDK

A matyó hímzőasszony emlékére alapított díj elnyerésére 527 pályamű érkezett.

- Kiosztották a Kisjankó Bori Emlékérmeket 7

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1965. aug. 15.

Gáspárné (lásd Kis Jankó Bori

78 éves, gazdag alkotó
képzelettel megáldott
⊥ matyó kiváló ⊥ íróasszony.
Mezőkövesden (?)
Lásd meg Kis Jankó
Bori és Jankó Bori
néven is
írod

Népművészeti és iparmű-
vészeti kiállítás. Műcsar-
nok 1953. aug.-okt.
16. l.

Fenti született 1875-ben.

1953
7.8
1875
1953

Kirimi

Kisjankó Borinéni
matyó íróasszony

Müvelt Nép, 1954. jún. 25. 8. ved

Kirimi

Kisjankó Borinéni
(matyó íróasszony)

Művelt Nép, 1952. jun. 6. 17. old.

Kisjankó Bori

Mezőkövesd

népművészeti textil-
munkákkal
szerepelt az alábbi ki-
állításon.

Domanoszky György:
Népművészeti és par-
művészeti kiállítás.
Sz. M. 1953. 201. l.

A mezőkövesdi hagyo-
mányok továbbfejlesz-
tője.

Kisjankó Bori

mezőkövesdi népművész, a Munka-érdemrend és a Népművészet Mestere kitüntetések tulajdonosa, a képző- és Iparmův. Szöv. tagja

+ 1954 nyarán

Kisjankó Bori

a mezőkövesdi
népművészet kép-
viselője.

Munka Érdemren-
des volt és a
Népművészet mes-
tere.

† 1954.

Szabad Művészet

1954. 238. l.

Kisjankó Bori

A mezőkövesdi matyóhímzés híres előrajzolójának, a tavaly elhúnyt Kisjankó Borinak, a népművészet mesterének munkáiból kiállítás nyílt a Fényes Adolf-teremben (VII., Rákóczi út 30).

Magyar Nemzet

1955. dec. 2.

Kisimi

Kis Jankó Borinéni
(matyó himzőasszony)

Művelt Nép, 1952. máj. 5. 17. old.

Kirimi

Kisjankó Bori mezőrövesdi
himzőasszony

Művelt Nő, 1954. jul. 18. 7. old.

Kisjankó Bori

Emlékkiállítás, augusztusban,

Magyar Nemzet, 1967 III. 12. 9.o.

Kisjankó Bori

Kiállítás Mezőkövesden

Magyar Nemzet, 1967. V. 30.

Kinjarkó Bori

Emlékérdijat kapott Bóta Józsefné.

Alacsar Henrik, 1967. VIII. 13. 4. o.

Kisjankó Bori

Emlékérdijat kapott Molnár
Józsefné

Magyar Nemzet, 1967. VIII. 13. 4. o.

Kis Jankó Bori; hímzőcsoport
népművész.

MDK

Emléshére rendezték meg
a mezőkövesdi hímző-
kiállítást.

— : Kézimunka művészei ; 6

ESTI HIRLAP, Bp. 1968 aug. 12.

MDK

Kisjankó Boris

III. Ipar- és Népművészeti kiáll. Iparműv. Muz. Bp. 1955. 13 l.

MDK

Kisjankó Bori népm.

3. M. ipm. és népmüv. kiáll. 1955. Ipm. Muz.

Kis Jankó István

A leghíresebb matyó hímzőasszony Kis Jankó Bori volt. Az ő rokona a most 72 éves matyó szücsmesterséget folytató Kis Jankó István, a népművészet mestere. Munkájában csak a matyó népművészet díszítőelemeit, a csokros rózsát, a szomorú rózsát, és a tulipánokat használja fel. Csikóbőrös és matyó sallangos kulacsokat készít, de keze alól kerülnek ki dohány-zacskók, kisháskák, üveg bevonatok, fali képek és fonatos ostorok is.

Észak-Magyarország 1973/57 Sold

Honismeret
2002/1

ÉVFORDULÓK

Emlékezés a 125 esztendeje született Kis Jankó Borira

A sors különös ajándékának tartom, hogy a mezőkövesdi matyó hímzés nagy mesterével, Kis Jankó Borival annak idején találkozhattam. Saját maga ismertetett meg hímzéseivel és közvetlenül nyerhettem betekintést alkotó munkájába, sőt életútjának eseményeibe is.

Talán különösnek találja az olvasó, hogy ez a találkozás nem a Matyó Házban, vagy kiállításon, s nem is az ő – azóta múzeumnak berendezett – otthonában, hanem hangversenyen történt. 1947-et írtak akkor. Túl voltunk a második világháború borzalmain. Folyt a romok eltakarítása, de még nem nehezedett ránk diktatúra. Telve voltunk bizakodással, tenni akarással. Ez jellemezte kulturális életünket is. Egyik mozgatója a szabadművelődés volt. Tömegeket tudott mozgósítani, s a kultúra minden ágában értékeket eljuttatni főként azokhoz a rétegekhez, melyek ezektől addig el voltak zárva. Összegyűjtötte a népi hagyományokért, s az egyetemes emberi kultúra értékeiért lelkesedni tudó, érte tenni vágyó embereket és szabadművelődési ügyvezetői tanfolyamokon készítette fel őket erre a feladatra. Mivel ekkor a Sályban végzett zenei ismeretterjesztő tevékenységemre már országosan is felfigyeltek, bevontak ebbe a munkába. László öcsémmel meg három sályi leánnyal hegedű, zongora számokból, dalokból, versekből összeállított „munka műsorunkkal" végigjártuk a megye szabadművelődési ügyvezetői tanfolyamait. Sárospatak, Abaújszántó meg Miskolc után augusztus 19-én Mezőkövesden került sor *Sály falu hangversenyére.*

Mikor a hangverseny megkezdése előtt széttekintettem közönségünkön, meglepődve fedeztem fel soraikban egy népviseletbe öltözött matyó asszonyt is. Bár furcsának tűnt az értelmiségiekből, jórészt pedagógusokból toborzott közönség között falusi asszonyt látni, mégsem kételkedtem abban, hogy műsorunk, melynek első része „nyugati mesterek", Lully, Alessandro Scarlatti, Tartini, Schubert műveiből állott és csak a második része állt Bartók, Kodály magyar népzenében gyökerező műveiből, erre a matyó asszonyra is meg fogja tenni a hatását. Hiszen sályi munkám során számtalanszor meggyőződtem arról, hogy az egyszerű falusi nép is megértéssel, örömmel fogadja a zeneirodalom igazi értékeit, ha megfelelő módon tárják elébe. De hogy ilyen nagy hatással lesz a mi matyó asszonyunkra, arra nem is mertem gondolni. A műsor után a tanfolyam vezetőjével azonnal odajött hozzánk, sorra ölelt bennünket és meghívott otthonába. Akkor tudtuk meg, hogy ez a kedves, szép, értékes muzsikáért ennyire lelkesedni tudó asszony Kis Jankó Bori, a nagyhírű matyó hímzés kiváló művelője, sőt valójában annak a szűcshímzésből való egyik megalkotója. Boldogan tettünk eleget meghívásának, s így töltöttünk vele otthonában egy felejthetetlen estét.

Már házát is megcsodáltuk. A rózsás tányérokkal, cserepekkel ékesített „pitart", a „tiszta szoba" búbos kemencéjét, padkáján a szőttes takaróval, a tulipános ládát, a „torónusos nyoszolyát", a sarokpadot, előtte a keményfa asztallal, melyen rajzai készültek, amit ő ezért „varázs-asztalomnak" nevezett, a sarokpad folytatását képező hosszúpadot, rajta a guzsallyal. Aztán, mivel odakint már sötétedni kezdett, meggyújtotta a petróleumégős függőlámpáját, mire együtt mondtuk: Jó estét kívánok! Utána leültetett bennünket, majd sorra szedte elő szebbnél-szebb hímzéseit. Sőt együttesem tagjait fel is öltöztette matyó ruhába. Közben aztán megeredt a nyelve. Mesélt és mesélt.

Ekkor derült ki, hogy valódi neve Gáspár Antalné Molnár Borbála. A Kis Jankó név nagyapjának csupán gúnyneve, ragadványneve. Nagy Jánosnak hívták, aki 1870 körül született Nagy Gergely juhásznak és feleségének, Fehér Erzsébetnek 20 évi házassága után. Egyetlen fiúgyermek volt. Kis növésű, de nagyon ügyes fiú. Nem csoda, hogy szülei nagyon féltették.

Édesanyja nem engedte az utca gyerekei közé, nehogy megdobálják, vagy megverjék. Mindig mondogatta neki: Jaj, jaj, kis Jankó, kis Jankó, ne menj a rossz gyerekek közé, mert valami baj ér. Ülj csak ide mellém, majd én vigyázok rád. Az utcabeli asszonyok ezért aztán gúnyolták. Ők is mondogatták: kis Jankó, kis Jankó. Ez aztán rajta maradt, reá „ragadt". Így lett Nagy Jánosból Kis Jankó. S a ragadványnév utódaira is átöröklődött.

Ez a nagyapa, Kis Jankó Nagy János híres szűcsmester lett, aki hat legénnyel meg két fiával, Palival és Istvánnak dolgozott műhelyében, s az ott készített bundákat, kuzsukat szép mintákkal díszítették. Ebben a munkába Bori leánya is segédkezett. Megtetszettek neki a minták és megpróbálta azokkal saját használati tárgyait is díszíteni. Sőt, a mintákat továbbfejlesztette és hímzésein is kezdte alkalmazni. Ezek után a rokonoknak, ismerősöknek is megtetszettek, utánozni is próbálták, s Bori szívesen elő is rajzolta nekik. Így lett lassan híres íróasszony.

Nem csoda, ha az 1876-ban született, s ugyancsak Bori nevet viselő leánya, a mi Bori nénink is ott sündörgött körülötte. Már 4-5 éves korában segített a selymeket szétosztani a szűcsöknek. Kicsi gyerek létére azt is tudta, hogy a fehér bőrre bordó, fekete, zöld és lila, piros bőrre meg sárga, fekete, fehér meg lila selyemfonalat kell használni a minták kivarrására. Rajzolgatni is megpróbált. „Lopkodta a mintákat és ki is varrta." A lakásban, a „házban" akkoriban a gyerekek helye a kemence-sutban, a kemencepadkának a kemence és fal közötti részén volt, hogy a felnőtteknek láb alatt ne legyenek. A kicsi Bori is ott kucorgott. Ám egyszer a sutban „kivarrta" a köténye sarkát. Mikor ezt édesanyja meglátta, nagyon megörült neki. Büszkén mutogatta ismerőseinek.

A kicsi Bori bizony gyenge testalkatú gyerek volt, s így iskolába csak 7 éves korában adták fel. Már akkor nagyon szépen rajzolt, s ezt a „tudományát" édesanyja fontosabbnak tartotta az iskolánál is, ezért onnan gyakran ki is kérte rajzban, hímzésben való segítésre. Különösen húsvét előtt volt nagy szüksége leánya segítségére. Ugyanis Kövesden a feltámadási körmenetre új surcokat illett felvenni. A legénysorba bevetteknek, az „új legényeknek" meg hímzett elejű, lobogós gyolcs inget, s ugyancsak hímzett surcot. Természetesen a nagy leányok is tetszeni akartak, s így aztán Bori néni édesanyjának a húsvét előtti időben nagyon megszaporodott a dolga. Ugyancsak szüksége volt kisleánya segítségére. Iskolába nem is járt, csak négy – valójában igen kurta – évig. De ott is mindig rajzolt, sőt szépen tudott horgolni. Született kézimunka-tehetség volt. Nagyobb korában szőni is megtanult.

Mint „nagy leány", nagyon dolgos, szorgalmas volt. Nemcsak a házkörüli munkában segített édesanyjának, hanem most már megrendelésre is sokat rajzolt, hímzett, s ezzel szépen keresett. Nem csoda, hogy sok anya szerette volna fia számára feleségnek megnyerni. Járogattak is szaporán házukhoz a legények a „legényjáró napokon". S ha búcsú volt valahol, hozták neki onnan a mézeskalácsszíveket.

Téli időben fonó is volt náluk. Ide természetesen legények is jártak, mert a fonó nemcsak munka – hanem szórakozó hely is volt. S ez adta a legjobb alkalmat a fiatal leányok és legények találkozására. Ha a fonásban elfáradtak a lányok, mentek a játékok. „Kútba estem, ki húz ki?", meg a társaik. És zengett az ének. Hogy Mezőkövesden, s általában ezen az észak-magyarországi részen olyan gazdag népdalkincs található, az nagyrészt a fonóházak kitűnő dalolási alkalmainak köszönhető. Bori néninek a népdalok is éppúgy vérévé váltak, akárcsak a szép minták. Az értékes népdalokból pedig – ahogyan azt Kodály Zoltán is vallotta – egyenes út vezet a zene nagy mestereinek alkotásai felé. Talán ezért is hatott rá oly nagyon a „Sály falu hangversenye".

Bori néni későbbi férje, Gáspár Márton nem a fonóházi estéken, nem is a legényjáró napokon járogatott hozzájuk, mert más utcából való volt. A szigorú, íratlan törvények akkoriban azt követelték, hogy csak utcabeli legények és leányok házasodhatnak össze. Utcájuk legényei meg is akarták verni Mártont. Ám ebben az időben már kiszolgált katona volt és akkori szokás szerint nem egyedül járt „jányozni", hanem barátai is kísérték. Azokat pedig úgy választotta meg, hogy jó verekedő emberek legyenek. Bori néni jövendőbelijének mégis őt szemelte ki édesanyja testvére, Pali bátyja, mert együtt szolgált vele a katonaságnál és jó embernek tartotta. Bori hajlott is a szóra és már 15 évesen gyönyörű „jegysurcot" varrt Mártonnak. Még abban az évben, 1891-ben férjhez is ment hozzá. Egy évig az anyósánál laktak, azután visszaköltöztek az édesanyja házába. Ebben a házban akkor tizenegyen éltek. Édesanyja, édesapja, Pali

nagybátyja, annak András testvére és felesége, Dorogi Erzsébet, Mari testvére és az ő gyermekei.

A „nagycsalád" nőtagjai, ha dolgoztak is keveset a határban, inkább „varrással" foglalkoztak. De Bori néni szeretett a határban is lenni, mert ott látta a kék eget, a mezei virágokat és örült a szép színeknek. Nagyon szerette a virágokat. Kertjében is sok virágot ápolt, gondozott. Azokat gyakran nézegette, majd emlékezetből lerajzolta. De sohasem másolta a természetet. Nem a virág látványát igyekezett papírra vetni, hanem mindig stilizált virágokat rajzolt. Úgy, ahogyan a lelkén átszűrődve, mintává álmodta azokat. Nem hiába nevezte rajzolt virágait „álmai virágjainak".

Közben hat fiúgyermeket hozott világra. De csak négyet tudott felnevelni, mert az első és utolsó gyermeke meghalt. Életében a szomorúságból is kivette a részét. Ám a rajzolásban, hímzésben mindig vigasztalást talált. Készített számtalan korozsmát, férfiinget, surcot, lepedővéget. Munkái egyre jobban terjedtek nemcsak a környéken, idehaza, hanem határainkon, sőt a tengeren túl is. Világhírnevet szereztek nem csupán neki, hanem Mezőkövesdnek és vele együtt a magyar népi díszítőművészetnek.

Szenvedélyes rajzoló tehetsége még a velünk töltött estén sem hagyta nyugodni. Papírt, ceruzát vett elő és legnagyobb örömünkre nekünk is rajzolt. De ahogyan rajzolt, azon elámultunk. Villámgyorsan futott ceruzája a papíron. Határozottan, javítgatás nélkül. Nem osztotta be a felületet, s nem tervezgette, hogy hová mit tegyen. Elkezdte a rajzolgatást a papír sarkában, aztán ceruzája alatt nőtt a folyóka, megjelentek a rózsák, melyekből száz különbözőt is tudott rajzolni, s a végén ott volt a daloló madár. Annak ellenére, hogy a rajz két oldalán nem voltak egészen egyforma motívumok, mégis csodálatos egységben tündökölt az egész. Akárcsak a virágos mező, melyet nem kertész ültetett be előre elkészített terv szerint, hanem nőtt magától, mégis csodálatosan, ahogyan annak titokzatos törvényeit a Teremtő alkotta meg.

Boldogan köszöntük meg Bori néninek ezt a páratlan értékű ajándékot. Vendégkönyvébe, melyet büszkén mutogatott, ha jól emlékszem ilyesmit írtam: „Azért jöttünk Mezőkövesdre, hogy hangversenyünkkel művészetet hozzunk, de Bori nénitől mi kaptunk igazi művészetet."

Mikor évek múlva ismét eljutottam Mezőkövesdre, s elzarándokoltam Bori néni házába, már csak Mari testvére fogadott. Bori néni 1954-ben eltávozott az élők sorából. De az a mezőkövesdi matyó hímzés, amit ő tett motívumkincsében gazdagabbá, színesebbé, él. Élteti, alkotásra serkenti a népművészeket az ő nevét viselő, két évenként megrendezésre kerülő országos hímzőpályázat. Nevét megtanulták mindenütt a nagyvilágban, ahová hímzései eljutottak. S ezek ma is szerte a világban a magyar nép alkotó tehetségéről tesznek bizonyságot, akárcsak Bori néni szobra, mely most már ott díszlik a mezőkövesdi Közösségi Ház előtt. Némaságában is arra int, arra tanít, hogy becsüljük, szeressük, ápoljuk azt, ami a miénk.



Mezőkövesd, Tölgyfa u. 19. Az utolsó matyó üstökös ház
(Tóth János: Népi építészetünk hagyományai c. könyvéből)

Barsi Ernő

A tudomány mártírja

Emlékezés Tarisznyás Márton néprajzkutatóra

„Gyergyószentmiklós városát és a gyergyói-medence falvait sehogy sem tudom elképzelni nélküle. Mindenütt ott volt – híva vagy kéretlen –, ahol a gyergyói nép tegnapi és mai sorsáról szó esett." (Cseke Péter)

Vannak kutatók, akik egész életüket szentelik hazájuk szűkebb tájegységének kutatására. Voltak a múltban is ilyenek, akik nevét őrzi a jelen és talán kellőképpen becsüli is. Ehhez a fajtához tartozott Tarisznyás Márton a gyergyóditrói születésű, örmény származású néprajzkutató. Szülőföldjének története a legrégibb idők óta szorosan összefügg a székelység történetével. A medence vonzásközpontja Gyergyószentmiklós 1907-ben emelkedett városi rangra. A városiasodás folyamatában nagy szerepe volt az örménység XVII. századi letelepedésének. Az örmény telepesek 1656-ban kőkápolnát építettek, majd barokk stílusban örmény katolikus templomot. Az Örménytemplom utca elején lévő Városi Múzeum ugyancsak barokk stílusban épült. 1990. május 18-án vette föl Tarisznyás Márton egykori múzeumigazgató nevét, akinek munkája és élete egyaránt összefonódott az intézménnyel. Hogyan honnan indult és ki is volt e nagyszerű szerény ember? Ezekre a kérdésekre próbál válaszolni a dolgozat.

Gyermekkori indíttatás

Tarisznyás Mártont (1927–1980) már gyermekkorában megérintették azok az élmények, melyek irányt szabtak pályaképének. Családjának felmenői az anyagi áldozattól sem riadtak vissza, annak érdekében, hogy a népi kultúra értékeit kézhez kaphassa az utókor. Ő maga így vallott tanulmánykötetében a kezdetekről: „Onnan kell elindulnom, hogy őseim már a XVII. század második felétől Gyergyószentmiklóson éltek. Mesterségüknél fogva, lévén takácsok, tímárok, mészárosok és kereskedők, mindig szoros kapcsolatban voltak a környék lakosságával. Így alkalmuk nyílt a népélet megismerésére (...) A környezetről szerzett első ismereteim a családi beszélgetések voltak. Negyven év távlatában is előttem állanak ők, szüleim, rokonaink, ismerőseink alakjai, akik egyszerű szavakkal tárták fel a népi múlt egy-egy mozzanatát. Ezért jóleső örömmel tölt el, hogy közléseiket, habár töredékesen is, de itt közölhetem. Legyen ez, egyúttal irántuk való kötelező tiszteletadásom jele is."

Gimnazista korában önképzőköri tevékenysége keretében már foglalkozott Gyergyó történetével. Népszokásokat gyűjtött, a népi életmódot és hagyományokat tanulmányozta. Elhivatottságáról meggyőzte tanárait, akik korán felismerték vonzalmát és hangsúlyozottabb történelmi előképzésben részesítették.

Páll Vilmos történelem-földrajz szakos tanár, Tarisznyás egyik példaképe, így emlékszik vissza egykori tanítványára: *„Fegyelmezett, szorgalmas diák volt, aki korai érdeklődést tanusított a történelem földrajz és néprajz iránt. Ezen tárgyakban annyira tájékozott volt, hogy sokszor még engem is kijavított. Mindig volt egy szerény hozzáfűznivalója az adott témához. Nem volt megalkuvó, azonosult a magyarsággal, és mindig magyarként viselkedett. Büszke vagyok rá, arra, hogy tanítványom volt, akire felnéz a gyergyói székelység, mint olyanra, aki szabadságát, életét áldozta."*

Az érettségi vizsgán helyismereti tájékozottságára és felkészültségére felfigyelt Gunda Béla néprajzprofesszor. Elbeszélgetett Tarisznyással a gyergyói-medence történeti és néprajzi kutatásának fontosságáról, aminek nyomán a maturanduszban még inkább megerősödött a néprajzi kérdések iránti érdeklődése.

Etnográfusnak készült, de mivel nem volt önálló néprajz szak, 1948-ban beiratkozott a kolozsvári Bolyai Tudományegyetem történelem-földrajz szakára. Sok biztatást kapott Tulogdy János, Szabó T. Attila, Jakó Zsigmond professzoraitól. Kós Károly és Nagy Jenő az erdélyi magyarság, különösen a székelység életformájának kevésbé ismert tárgyköreire hívták fel figyelmét. Vámszer Géza a csíki és gyergyói vidék alapos ismerője is ösztönözte, feladatokat jelölve ki Tarisznyás számára. Így gyűjtötte 1948–1950 között Gyergyószentmiklóson a történeti emlékeket, a népi hagyományokat, ezekről többször is tartott előadást az egyetemen. Részt vett az egyetem és a Néprajzi Társaság kolozsvári fiókja által szervezett néprajzi kutatásban Torockón, Kalotaszegen, Mezőkatonán és Kászonban.

1950 nyarától a Gyergyói Múzeum egyik szervezőjeként bejárta a gyergyói falvakat számba véve az itt található történeti és művészeti értékeket. A szárhegyi kastély megóvása érde-

Kis Sanki Bori

motivumainak rajza
a 9. oldalon

Napjaink 197o julius

Kisjankó Bori, hímzőasszony

Egy 1914-ben rajzolt matyórózsás motívuma látható a Mezőkövesden kiadott füzet borítólapján.

— : Nivódíjas hímzések

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. aug. 7.

Kisjankó Bori, népművész,
hímzőasszony

Tizenegyedik alkalommal írták
Ki az emlékére alapított pályázatot.

-: Kisjankó Bori-pályázat 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. jún. 19.

Kisjankó Bori, hímzőasszony

A mezőkövesdi hímzőasszony emlékezetére ez idén tizedszer rendezik meg a hímzőpályázatot s kiállítást.

— : Jubilál a Kisjankó Bori-kiállítás 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. júl. 20.

Kisjankó Bori, hímzőasszony

A matyóhímzés újabb virág-
zását indította meg munkás-
ságával.

(ts.b.j.): Kráda az ablakon 3.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. ápr. 30.

Kis Jankó Bori, hímzőasszony

„a híres matyó hímzőasszony, Kis Jankó Bori emlékére" tizedszer rendezik meg a hímzőművének szeregnem léjét Mezőkövesden.

—: Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1972. aug. 2.

Kis Jankó Bori, hímző

A tanácskozás keretében volt a
Kis Jankó Bori hímzőpályázat
díjkiosztó ünnepsége,
és megkoszorúzták Kis Jankó Bori
szobrát.

– Népművészeti tanácskozás Mezőkövesden 9.

Népszabadság, Bp. 1972. aug. 6.

Kisjankó Bori

Takács Erzsébet művészi tehetségét ő ismerte fel.

Népszava, 1975. május 9. 103. évf. 107. sz. Gy.

Kisjankó Bori

Neve Takács Erzsébet mesterekként említve.

Népszava, 1975. máj. 25. 103. erf. 121 pr. 9 p.



Kissné, Herpay Katalin: Batik
Mévémet, Budapest, 1974. 10. 22. (ald.)



A posztnagybányai törekvések továbbélését példázza a galéria anyagában *Szentiványi Lajos* („Bélatelepi nádasok", „Lemenő nap"), *Miskolczy László* („Tél"'), *Tamás Ervin* (korai csendélete) és a Gresham-körhöz tartozó *Hrabéczy Ernő* („Önarckép tanulmány").

Debrecen képzőművészeti múltjában az 1927–1949 között működött Ady Társaság jelentette azt a haladó művészeti csoportosulást, amely célul tűzte ki a debreceni művészet bekapcsolását az országos vérkeringésbe és a modern magyar művészet népszerűsítését Debrecenben. Képzőművészeti osztályának tagjait – *Medgyessy Ferencet, Gáborjáni Szabó Kálmánt, Vadász Endrét, Holló Lászlót, Félegyházi Lászlót, Senyei Oláh Istvánt* – a vidékiség, a civis szellem elleni harc és szigorú kvalitásigény kapcsolta össze. A társaság művészei közül *Vadász Endre, Holló László, Senyei Oláh* 30-as, 40-es években készült alkotásait mutatja be a galéria a Déri Múzeum letéti anyagából. Az Ady Társaság ma is élő két reprezentánsa, Holló és Félegyházi adja megmegújuló művészetével azt a példát, erkölcsi erőt, amely nyomán a közép- és fiatal generáció halad. Ez a példa az elkötelezettség, kötődés az Alföldhöz, a Hajdúsághoz, a tágabb és szűkebb környezet adta témákhoz, emberi gondokhoz, élményekhez. *Biró Lajos, Kapcsa János, Bényi Árpád, Pál Gyula* stb. expresszív

Kis Jankó Bori

Emlékháza Mezőkövesden megtekinthető d.e. 10-este 6.-ig

Kiállítás.

Északmagyarország, 1974. aug. 4,

Kis Jankó Bori, népművész

Mezőkövesden ismét megnyílt a Kis Jankó Bori Emlékmúzeum.

Híven megőzi Kis Jankó Bori használati tárgyait.

— : Hír

8

Nérszabadság, Bp. 1974. febr. 17.

Kis Jankó Bori
emlékkára Mezőkövesden lát-
ható.

Kiállítás.
Szabadmagyarország, 1974. szept. 15.

Kisjankó Bori, népművész, hímzőasszony MDK

A híres matyó hímzőasszony emlékét megörökítő ünnepségre az előkészületek megkezdődtek.

—: Pályamunkák a Kisjankó Bori emlékkiállításra 9

NÉPSZABADSÁG, bp. 1966. júl. 9.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KISALFÖLD

Kis Jankó Bori

1966 AUG 14

órakor.

*

90 ÉVE, 1878. augusztus 17-én
született

1021

Kis Jankó Bori

mezőkövesdi népművész, a leghíresebb matyó „íróasszony". Már gyermekkorában feltűnt ügyes rajzkészségével, és fiatalon a legjobb mezőkövesdi mintatervezők közé emelkedett. Tehetségét és munkáit később nemcsak az országban ismerték el, hanem messze az ország határain túl is megbecsülték. Keze alól évente sok száz remek munkadarab került ki. Művészetében az eredeti és hagyományos magyaros motívumok alkalmazására törekedett, de sok új ötletes mintával is gyarapította a népművészetét. Mindig nagy szeretettel és odaadással tanította a fiatalokat, a jövő népművészeit. Munkásságát Népköztársaságunk a Munkaérdemrend kitüntetéssel és — egy evvel halála előtt — a népművészet mestere megtisztelő cím adományozásával ismerte el. A nagynevű népi művészasszony 1954-ben, 76 éves korában hunyt el. Egykori mezőkövesdi lakóházát múzeummá alakították át.

*

*

„Ez mégis csak kibírhatatlan, hogy ennyit telefonálnak!" — méltatlankodott augusztus 3-án, 16—17 óra között a soproni telefonközpontos, a negyedik hívószám elójegyzésekor: Beleg 18-at kértem, hogy a meghibásadott, nélkülözhetetlen SZK—3-as kombájnhoz alkatrészt szerezzek. Ha a telefonközpontosnak közömbös is, de a népgazdaságnak nem, hogy a kombájn egy órát, vagy

Kisjankó Bori, népművész MDK

A Petényi-család személyesen ismerte Kisjankó Borit.

(níti): Telemás magánmúzeum 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1966. márc. 10.

Kisjankó Bori
népmüvész

M.D.G.

Méltatás

Dr. Marcos Ottó: Az első megyei . . .
Dunántúli Napló, 1954. március 7 - 4 lap

Kis illyei ref. templom

klenodiumok leirása,
rajzai.

Templom alaprajza
u keje.

Berendezés részletek.

Harang felirat.

Debreczeni László 1932.

34–36, 38–39. l.

Kisjankó Bori

VI. országos emlékkiállítás nyílt a mezőkövesdi művelődési házban.

Kulturális kornika (Kisjankó Bori)

Magyar Hírlap, 1968. augusztus 11. 9. l.

Kisjankó Bori
népművész

Méltatás

D. Feher Ilsuzsa: Takács Erzsébet hi alletása
Művészet, 1970. junius - 47 lap.

Kisújklódi ref. templom

Klenodiumok leltára, rajzai.

Debreczeni László 1931.

26 – 27 l.

Kisida

l.

Csikvári Abaúj

193. C.

A BUDAPESTI KIR. MAGY. PÁZMÁNY PÉTER TUDOMÁNYEGYETEM
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI ÉS KERESZTÉNY RÉGÉSZETI INTÉZETÉNEK
DOLGOZATAI. 37. SZ. (IGAZGATÓ: GEREVICH TIBOR)

37

DUTKA MÁRIA

AZ ESZTERGOMI KERESZTÉNY MUZEUM GOBELINJEI

MDK

Kisichnitz József

Részt vett a soproni képzőművészeti munkacsoport őszi tárlatán, amely okt 28-án zárult.

Rácz Ernő: Sopron képzőművészeti életéről. KISALFÖLD. 1962. nov. 1.

Kis Jankó Bori, hímző

Országos fafaragó-kiállítás nyílik Balatonlellén

Emlékpályázat Kis Jankó Bori hímző tiszteletére

(Tudósítónktól.)

Somogy megye Tanácsa, a Háziipari és Népi Iparművészeti Szövetkezetek Országos Szövetsége, valamint a Népi Iparművészeti Tanács közös rendezésében szombaton nyílik meg *Balatonlellén*, a művelődési házban az *id. Kapoli Antal országos faragókiállítás*. A szeptember 5-ig nyitva tartó nagyszabású népművészeti kiállítás megnyitó ünnepsége keretében nyújtják át az *országos faragópályázat* díjait, s értékelik a gazdag pályázati anyagot.

Ugyancsak a napokban kerül sor a magyar népművészet egy másik rangos eseményére: augusztus 13-án *Mezőkövesden* lesz a *XII. országos Kis Jankó Bori hímző emlékpályázat* díjkiosztó ünnepsége és kiállításának megnyitója. Ez alkalommal megkoszorúzzák — *születésének 100. évfordulóján* — Kis Jankó Bori szobrát; a megnyitó ünnepség keretében a mezőkövesdi Matyó együttes ad ünnepi műsort.

— : Országos faragó-kiállítás 9.

Népszabadság Bp. 1976. aug. 4.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726
1974 AUG 26
Budapester Rundschau

Borbála Kiss Jankó
1021

Matyó-Kunst

In der nordungarischen Stadt Mezőkövesd wurde einer Bauernfrau, Borbála Kiss Jankó, ein Denkmal gesetzt. Was konnte „Tante Bori" daß sie eine Auszeichnung erhielt, die sonst nur großen Persönlichkeiten der Geschichte zukommt? Zeichnen und sticken. Ihre ehemaligen Schüler — heute Meister der Volkskunst — sagen: unnachahmbar. Ihre berühmte Zeichnung mit den hundert Rosen — jede einzelne ist von anderer Farbe, anderer Form, es gibt nicht zwei gleiche — wird auf in- und ausländischen Ausstellungen gezeigt. Mit ihren herrlichen Rosen eroberte sie sich die Achtung der nachfolgenden Generation, denn die Rose ist das wichtigste Element in der Kunst des Matyó-Volkes. Das Zentrum des Matyó-Landes, Mezőkövesd, war vor nicht so langer Zeit noch genauso wie die anderen Großgemeinden der Gegend. Noch vor dreißig Jahren wurde der Frau mißbilligend nachgeschaut, die ohne den reich bestickten Hut auf die Straße trat; heute tragen die jungen Frauen auch hier Maxi- und Miniröcke und Blue Jeans. Eine Zeitlang schien es so, als habe die Entwicklung nach dem Zweiten Weltkrieg auch die Kunst des Matyó-Volkes hinweggefegt. Vor 25 Jahren fand die letzte — heute schon als Kuriosum geltende — Hochzeit in Volkstracht statt. Und die typischen schilfgedeckten Häuser wurden durch mehrstöckige Ziegelhäuser ersetzt. Die von den Eltern auf die Kinder vererbten, überaus wertvollen bestickten Kleider gelangten ins Museum oder auf den Dachboden.

Aber die Matyókunst ist nicht gestorben, sie schlief nur einige Jahren den Dornröschenschlaf. Die Mezőkövesder fanden bald eine Möglichkeit, die edle Tradition ihrer Vorfahren ins Zeitalter der Raumschiffe und Computer hinüberzuretten. Die Seiden- und Kaschmirkleider wurden vom Boden heruntergeholt: daraus entstanden Puppen. Der prachtvoll gekleidete Matyóbursche und seine Braut erschienen gar bald in den Budapester Geschäften, in Kiosken des Fremdenverkehrs und auf den Märkten.

Den Puppen folgten Dekken, Pantoffen, bestickte Kleider und Blusen. Mitte der 50er Jahre schlossen sich mehrere hundert Frauen zusammen und gründeten eine „Matyófabrik" (die berühmteste Zeichnerin, Bori Kiss Jankó, arbeitete hier in ihren letzten Lebensjahren). Die Genossenschaft für Heimindustrie hat heute schon mehr als 2000 Mitglieder — zum Großteil Frauen. Sie stellen 4000 verschiedene Artikel, von rosenbemalten Möbeln bis zum bunten Osterei und dem Weihnachtsbaumschmuck — her. Es ist Mode im ganzen Land, moderne Wohnungen mit Volkskunstgegenständen zu verschönern, und besonders gesucht sind die in Farben und Formen so reichen Matyógegenstände. Die Genossenschaft hat daneben auch feste Besteller im Ausland.

Die Vorsitzende selbst ist auch Kunstgewerblerin, und vor einem Vierteljahrhundert trug sie noch Matyókleidung. Eine Zeitlang drohte dem rosigen Matyógeschäft die Gefahr, keinen Kunstgewerbler-Nachwuchs zu finden. Die Stickerei kann ja nicht mechanisiert werden, auch heute noch wird dabei genauso verfahren wie vor Jahrhunderten. Nötig sind fleißige und überaus geschickte Finger. Die meisten Mitglieder der Genossenschaft sind schon älter, unter der heutigen Jugend gibt es nicht so viele Naturtalente, sie hat das Sticken nicht so in ihrem



Blut wie ihre Mütter und Großmütter. Deshalb starteten die Leiter der Genossenschaft in den letzten Jahren eine Aktion: Das Zeichnen und Sticken wird bereits in der Grundschule im polytechnischen Unterricht gelehrt, die weiblichen Schüler des Gymnasiums verbringen ihr Praktikum während der Sommerferien in den Stickereiwerkstätten. Auch die Arbeitskräftewerbung in der Umgebung erwies sich als erfolgreich, denn in den umliegenden Ortschaften entstehen immer mehr Zweigstellen.

In Mezőkövesd bewahrt man die Traditionen auch auf andere Weise. Es wurde ein Matyó-Museum eingerichtet, drei alte Häuser wurden als Miniskansen ausgestaltet, so auch das Haus von „Tante Bori". Die zwei Statuen am Hauptplatz symbolisieren die Vergangenheit der etwa 20 000 Mezőkövesder. Aus dem Schatten des Kulturhauses schaut „Tante Bori" auf den vor dem Rathaus stehenden König Matthias Corvinus. Die zeichnende Frau war die Mutter des Kunstgewerbes im Dorf, und die Matyóer achten König Matthias wie ihren Vater. Von ihm soll ihr Name abstammen, und er erhob Mezőkövesd Ende des 15. Jahrhunderts zum ersten Mal in den Stadtrang. Die Großgemeinde wurde vor zwei Jahren erneut zur Stadt ernannt, und auch gegenwärtig steht sie vor einer großen Entwicklung. Im nahgelegenen Bükkábrány wird eins der größten Kraftwerke (mit Lignit betrieben) Ungarns errichtet, und für die Bauarbeiter wird in Mezőkövesd ein Wohnviertel gebaut.

György Czippán

FUSSBALL

Meisterschaft mit neuen Leistungsnormen

Am 31. August kommt das runde Leder auch in der I. Klasse der Nationalliga ins Rollen. Im Unterschied zur bisherigen Praxis wird am Sonnabend gespielt und, falls es keine Länderspiele oder internationalen Pokalspiele gibt, auch am Mittwoch.

Dies ist aber nur eine der zahlreichen Maßnahmen, die das neue Präsidium des Fußballverbandes im Rahmen eines anspruchsvollen Reformprogrammes getroffen hat. Um eine Zersplitterung der Kräfte zu verhindern, wurde die Zahl der Mannschaften in den verschiedenen Klassen der Nationalliga von 216 auf 116 herabgesetzt. Mit Hilfe eines neuen Transfersystems wurden die Spieler daran interessiert, in höhere Klassen aufzusteigen. Nach dem Modell des englischen Managersystems wird fortan der Cheftrainer für den ganzen fachlichen Bereich der Fußballsektion verantwortlich sein; auch dem Nachwuchs wird mehr Aufmerksamkeit gewidmet.

Das neue Fußballgremium meint es auch mit Ordnung und Disziplin durchaus ernst: Bekannte Klubfunktionäre bekamen empfindliche Disziplinstrafen aufgebrummt, weil sie einigen Spielern Geld und Wohnung versprachen, um sie zu ihrem Verein zu locken. Die Prämien wurden den effektiven Leistungen angepaßt — vorbei sind die schönen Zeiten, da verwöhnte Stars nach durchzechter Nacht und miesem Spiel höhere Prämien kassieren, als fleißige, doch weniger berühmte Kameraden.

Ungarische Fachleute kehrten von der jüngsten Weltmeisterschaft mit der einmütigen Erkenntnis nach Hause, daß es im Trainigssystem radikaler Veränderungen bedarf: Ungarns Kicker seien mit und auch ohne Ball viel langsamer und bewegten sich viel weniger als die internationalen Spitzenspieler und seien den Serienspielen einfach physisch nicht gewachsen. Deshalb wurden für die I. und II. NL-Klasse verbindliche Leistungnormen vorgeschrieben, (z. B. 100×30 m Sprint, Weitsprung usw.). In sog.



IBUS

DAS GRÖSSTE REISEBÜ
ERWARTET S

IBUSZ

WIR SICHERN IHNE
ANGENEHMEN, SORG
UND INHALTSRE
AUFENTHALT

UNGAR

Unterhaltungs- und
Folkloreprogramme
in Budapest
am Balaton
in der Pusza
am Donauknie

IBUSZ DIREKTION
Budapest, V.,
Felszabadulás tér 5.
Tel.: 180—860.
Telex: 22 4976

IBUS
REISI
102. B
Karl-
Tel.:
Telex

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726
1976 AUG 23
Budapester Rundschau

Bori Kis Jankó

1021

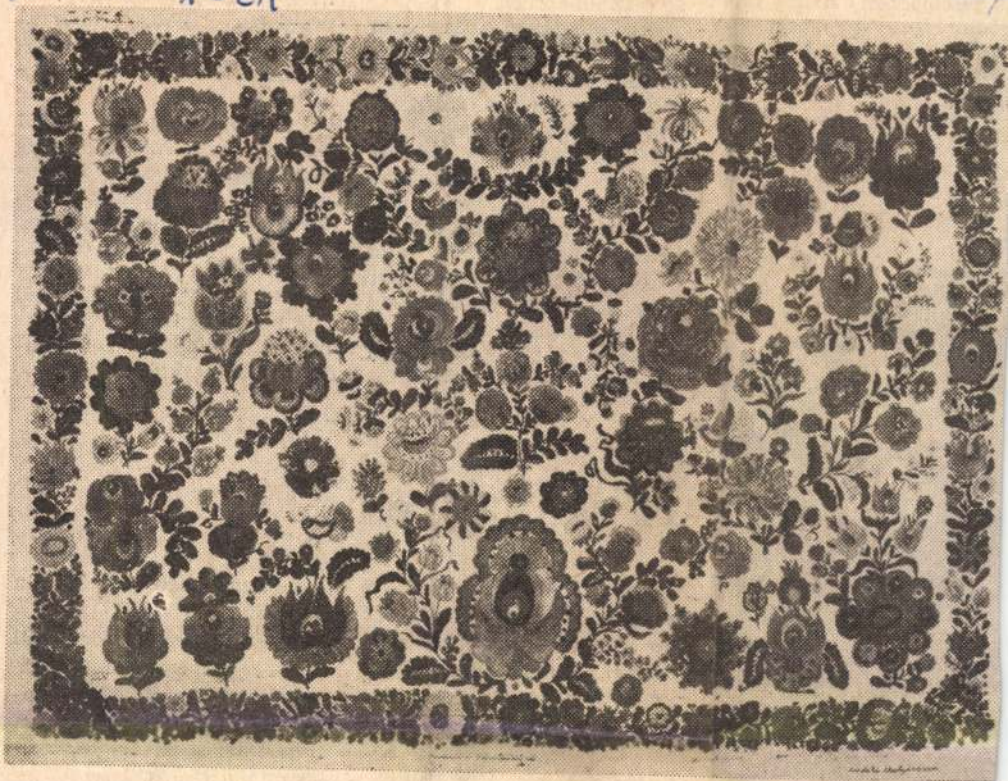

Bori Kis Jankó: Matyó-Rosen

geschrieben hat, daß die Muse ihn zu finden mochte. Die allerdings egnete ihm getreu und lich.



zu diesem Zweck prakti sche Maßnahmen."

Das Dokument, das den UNO-Generalsekretär zugesandt wurde, unterstützt voll und ganz das umfangreiche internationale Friedensprogramm der Sowjetunion, welches auf die Stärkung des Friedens und der Sicherheit, auf die Sicherung der Freiheit und Unabhängigkeit der Völker sowie auf die Erweiterung der multilateralen Zusammenarbeit zwischen den Ländern abgezielt ist.

Möglichkeiten auch in Zukunft für die Stärkung des Weltfriedens, die Festigung der internationalen Sicherheit, die Förderung der friedlichen Koexistenz und der nutzbringenden Zusammenarbeit alles zu tun", endet die Erklärung.

Ernennungen

Der Präsidialrat der UVR entband den Staatssekretär im Außenministerium, *József Marjai*, außerordentlichen und bevollmächtigten Botschafter, von seinem Posten als Staatssekretär und betraute ihn mit der Leitung der ungarischen Botschaft in Moskau.

Der Ministerrat löste *Pál Rácz*, stellvertretenden Außenminister, von seinem Posten ab und ernannte ihn zum Staatssekretär des Außenministeriums.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1976 AUG 23

Budapester Rundschau

Bori Kis Jankó

1021



Vor 100 Jahren wurde die Volkskünstlerin Bori Kis Jankó geboren. Aus diesem Anlaß bringt die BR einen Beitrag über die Matyó-Kunst, deren Repräsentant die „Blumenmutter" war (S. 11) sowie Abbildungen ihrer bunten und phantasiereichen Werke (S. 2, 4, 10, 11). Bild oben: Gestickter Wandteppich (Detail)

dieses Wasser mit Amsterdamer oder Venezianischem Eifer die anstandsvollen ungarischen Strohdächer widerspiegelt. Und noch so manches hält Tihany in seinen Armen verborgen!

Die durch Armut bewirkte Schlichtheit der Schönheit ist dem Kenner nur umso kostbarer und wirkungsvoller. Wer für die Holzschnitzereien von Vater Kapolyi einen anderen Maßstab des Geschmakkes gelten läßt als für das Parlamentsgebäude in Budapest, ist ein Analphabet in der Ästhetik, denn für beide gilt ja dieselbe Regel, wenn gleich ihre Masse verschieden ist. Der Anspruch, das Auge zu ergötzen, wirkt sich mit dreifacher Kraft aus wenn wenigstens einen Streifen um das Fenster mit Kalk bestrichen hat, wer das ganze Haus zu tünchen und zu verputzen außerstande war Und erst der Zierat, aus Lehm geknetet, womit eine junge Frau oder ein trippelndes Mütterchen der Mörtelputz schmückte! Die in oder aus Lehm geformte römische Jahreszahl auf der baufälligen Hütte, zehn- oder zwanzigmal mit Kalk überstrichen, und dennoch mit der Entschlossenheit der Pyramiden die Zeit zu überleben gewillt! Der verwitterte Rauchfang über dem Rohrdach, mit seinen vollendeten Konturen bis heute den Glauben des 1846 noch

des Sammlers durchwandern um zu sehen, was wir mitnehmen könnten. Bemühen wir uns vielmehr, ein *collectihonneur* auch in dem Sinne zu sein, daß wir an die Wand unserer Seele hängen, was unser Blick noch an Ort und Stelle erfassen kann. Wie viele gibt es ihrer doch, der schwindenden Bilder und der ätherisch-leicht flüchtigen Freuden!

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1976 AUG 23

Budapester Rundschau

Bori Kis Jankó

1021

Hüterin uralter Muster

Das Erbe der „Blumenmutter"

Seit uralten Zeiten gilt Mezőkövesd (an der Grenzlinie zwischen der Ungarischen Tiefebene und dem Bükk-Gebirge) als reichste „Werkstatt" der ungarischen Volkskunst. Die Hüterin der uralten Muster war die am 27. August 1876 geborene und bis zu ihrem Tod im Sommer 1954 wirkende Frau Bori Kis Jankó, die die traditionelle Matyó-Volkskunst mit vielen phantasievollen, herrlichen Motiven bereicherte.

Ich erinnere mich an den Nachmittag einige Monate vor ihrem Tod, als ich sie in Mezőkövesd besucht habe. Die Dämmerung zog bereits herauf. Ich ging durch kleine Gassen, vorbei an niedrigen Matyó-Häusern, bis ich an ein schilfgedecktes Haus, Kökényköz 18, gelangte, wo Bori Kis Jankó wohnte. Soviel wußte ich bereits über sie, daß ihre Schrift kraklig und ihre Stimme von den Anstrengungen eines 77 Jahre langen Lebens heiser geworden war, sie aber noch immer wie eine echte Volkskünstlerin in der größten Farbenpracht zeichnen kann.

Vor mir hatte dieses kleine Haus auch schon andere Besucher; zum größten Erstaunen der Künstlerin englische Lords, schweizerische Industrielle, französische Minister und amerikanische Millionäre — sie kamen noch in der Zeit zwischen den beiden Weltkriegen. Damals kaufte man ihre schönsten Handarbeiten für wenige Pengő.

„Ich mußte verkaufen, denn schließlich hatte ich vier Kinder aufzuziehen..."

Das Hundert-Rosen-Motiv

Noch heute habe ich das Gesicht der betagten, zerbrechlichen Frau vor mir, wie sie sich über einen großen Bogen Papier beugt und mit sicherer Hand das märchenhafte Hundert-Rosen-Motiv niederzeichnet. Was ist nun dieses Hundert-Rosen-Motiv eigentlich? Es ist die Schöpfung von jemandem, dem auch im Traum blumenbestickte Decken erscheinen, die einer blühenden Wiese gleichen. „Zornige Rosen", „Kußrosen", Matyó-Rosen, „Fichtenrosen", „Erdbeerrosen" und Pfingstrosen, wie sie gerade im Herzen von Bori Kis Jankó erstanden und wie es sie längst zu Staub gewordene, berühmte Matyó-Frauen lehrten.

Die von Blumen träumte...

Und es fällt mir ein: Damals wurde sie von jungen Dichtern voller Hochachtung „Blumenmutter" getauft, weil sie jede Blume, die sie erblickte, sofort malte, und wenn sie von Blumen geträumt hatte, des Morgens die schönste Matyó-Rose zeichnete...

Die Matyó-Kunst entstand einzig und allein in Mezőkövesd, einer Ortschaft mit immerhin 20 000 Einwohnern. Es herrschte dort große Armut, doch umso farbenprächtiger ist die dortige Volkstracht. Die armen Leute von Mezőkövesd setzten — vielleicht um sich zu trösten — ihr ganzes Geld in teure Kleidungsstücke um. In den Notjahren nach dem Ersten Weltkrieg ereignete es sich deshalb, daß am Aschermittwoch 1924 die örtlichen Pfarrer im Einvernehmen mit den Familienvätern die Frauen und Mädchen aufforderten, die Goldspitze und andere Werte von ihren Kleidungsstücken abzutrennen und diese — begleitet von Bußliedern — auf einem Scheiterhaufen vor der Kirche zu verbrennen. Frau Bori Kis Jankó erinnerte sich noch an dieses Ereignis. Von da an stickten die Matyó-Frauen aus teuerem Material nur noch für andere, für sich selbst höchstens insgeheim, indem sie sich das Essen vom Mund absparten.



Bori Kis Jankó vermittelt der Jugend ihre Kenntnisse

Symbolik der Farben

Die Farben in den Matyó-Stickereien haben eine uralte Symbolik: Schwarz bedeutet die Erde, der das Leben entspringt, Rot ist der Sommer und die Freude, Blau ist die Farbe des Kummers, der Vergänglichkeit. Der Matyó-Name für die einzelnen Farben gehört eigentlich in ein Lehrbuch: „affenfarben" heißt dunkelgrün, hellgrün wird als „gänsefarben", kräftiges Grün als „bauernfarben" und erdbeerrot als „lungenfarben" bezeichnet. Die hellen Farben waren die der Jugend, die dunkleren die der Alten.

Am schönsten und farbenprächtigsten ist eine Hochzeit im Matyóland, wenn die Braut „unter der Sonne", also im Mittelpunkt steht.

Frau Bori Kis Jankó erhielt 1953 als eine der ersten die damals neu eingeführte Auszeichnung „Meister der Volkskkunst". Nach ihrem Tod wurde ihr Haus zu einem Museum eingerichtet, und 1963 gründete der Rat für Volkskunstgewerbe den „Bori Kis Jankó-Gedächtnispreis", den jedes Jahr eine der besten Stickerinnen des Landes erhält.

Nachdem ich mich von ihr verabschiedet hatte, begleitete sie mich bis zum Tor. Im Vorgarten blieb sie kurz stehen, pflückte eine Blume und reichte sie mir zum Andenken. Und sie winkte mir aus dem kleinen Tor noch nach, als ich auf der krummen Gasse schon sehr weit gegangen war.

Áron Tóbiás



Zeichnung zu einer seidenbestickten Schürze

KISJANKÓ Bori

sprung. Ich hatte einen neuen Weltrekord aufgestellt — mir blieb die Sprache weg. Die übrigen Wettkämpfer verloren nach meinem Wurf ihr Selbstvertrauen. Siitonen blieb mit seinem Ergebnis fast sieben Meter, Hovinen sogar mehr als zehn Meter hinter dem meinen zurück."

Es muß noch hinzugeführt werden, daß Németh bei seinem sechsten Versuch 86,84 Meter erreichte und damit die Bronzemedaille gewonnen hätte.

Nach dem Olympiasieg ist die Frage berechtigt: Wie soll es weitergehen?

„Ich machte meine sportliche Laufbahn von meinem Resultat in Montreal abhängig. Jetzt bin ich 30 Jahre alt. Wenn sich nach anderthalb Jahrzehnten aktivem Sport kein gutes Ergebnis einstellt, hat es keinen Sinn weiterzumachen. So aber lohnt es sich. Das Speerwerfen ist kein Sport der ganz Jungen. Der sowjetische Sportler Lusis warf mit 34 Jahren Weltrekord, Gergely Kulcsár wurde mit 33 bei den Sommerspielen in Mexiko Dritter. Wenn ich Verletzungen vermeiden kann — was bei Speerwerfern nicht gerade einfach ist —, möchte ich in Moskau wieder dabei sein. An meinem Arbeitsplatz im Außenhandelsunternehmen NIKEX hilft man mir viel, so daß ich oft zu Wettkämpfen reisen kann."

Obwohl Miklós Németh tatsächlich viel trainiert und an Wettkämpfen teilnimmt, versieht er doch eine verantwortungsvolle Arbeit. Er hat zwei Diplome — ist Sportlehrer und absolvierte an der Wirtschaftsuniversität die Fachrichtung Internationale Beziehungen. Die Sprachprüfung der Oberstufe hat er in Englisch und Russisch abgelegt. Damit verfügt er also genau über die Ausbildung, die man als Mitarbeiter einer Aussenhandelsfirma benötigt. Am Tag nach seiner Rückkehr aus Montreal arbeitete Miklós Németh schon wieder. Man kann also höhere Bildung, Arbeit und sportliche Betätigung auf internationalem Niveau miteinander vereinen. Dazu bedarf es jedoch Ausdauer, die für Miklós Németh typisch ist.

Róbert Zsolt

Körperwärme spürt. Es will nun einmal die natürliche Ordnung der Dinge und der Kinos, daß die Sechsuhrmenschen außerstande seien, den Achtuhrleuten von der Besichtigung eines Films abzuraten oder sie gerade hierzu zu überreden.

Und doch, wie ich so dahinziehe vor dem Spalier der Achtuhrmenschen, die begierig meine Blicke heischen, möchte ich ihnen am liebsten zuflüstern: „Nur ja nicht hineingehen, der Film ist schlecht und stinklangweilig! Kehrt heim, Ihr Frauen, und machet lieber die Wäsche! Und Ihr Männer, eilet in die Bastelstube noch ehe es zu spät wird!" Oder nur einen kurzen Hinweis: Schnell, zurück zur Kasse...

Ich tue es nicht, sondern gehe meines Weges, mit breitem Grinsen übers Gesicht, obwohl das soeben Gesehene ursprünglich nicht zum Lachen, sondern zum Weinen war: eine Tragödie, nicht gut genug um darüber zu weinen...

Sie meinen, ich hätte die Achtuhrleute irregeführt? Na wenn schon! Vor zwei Stunden taten die Vieruhrleute haargenau dasselbe mit uns!

Sándor Novobatzky



Botanischer Garten

Raritäten der Natur

Budapest gehört zu den wenigen Weltstädten Europas, wo außer den geologischen Gegebenheiten Raritäten der Natur zu finden sind, die unter Naturschutz gestellt sind. Neben dem Landesamt für Naturschutz, der Hauptabteilung für Landwirtschaft im Hauptstädtischen Rat und der Budapester Staatlichen Forstdirektion kümmern sich verschiedene gesellschaftliche Organe um Erledigung diesbezüglicher Aufgaben. Der Budapester Botanische Garten ist auf der linken Seite der Donau, inmitten des Steinmeeres der Stadt zu finden. Ganz genau: VIII. Bezirk, Illés utca.

Einst nannte man ihn „Kräutergarten" (Füvészkert). Unter diesem Namen kommt er auch in dem weltberühmten Jugendroman von Ferenc Molnár „Die Jungen aus der Paulstraße" vor. Zur Zeit, als der Roman spielt, herrschte hier noch Wildnis. Heute hat sich vieles verändert, und der einstige Kräutergarten wird von Kliniken gegrenzt und ist eigentlich der Botanische Garten der Wissenschaftlichen Universität Eötvös Loránd (Hortius Botanicus Universitatis). Hier untersuchen die Studenten die Pflanzenwelt Ungarns, die sie systematisiert haben.

Der Garten ist aber auch für die Öffentlichkeit da. Ältere Menschen haben hier die Möglichkeit, den Tag erholsam zu verbringen.

Die Besucher können sich in diesem Naturschutzgarten an der Flora aus den verschiedensten Gegenden der Welt erfreuen. Am sehenswertesten ist das Viktoria Haus — das einzige in Ungarn —, wo Viktoria-Sorten, Tamarisken und sonstige Raritäten gezogen werden. Das 70 m lange und 20 m hohe Palmenhaus ist voll mit prächtigen Palmenarten. Im tropischen Farnhaus sind riesige Farnkräuter zu bewundern, im Bromelia-Haus farbenprächtige Ananasbäume. Schmuck des Treibhauses ist die rosa Medinilla magnifica, das Orchideenhaus, das Kaktus- und das Sukkulenta-Haus mit seinen Besonderheiten aus Afrika und Amerika.

Wissenschaftliche Sehenswürdigkeit des Botanischen Gartens ist die Ausstellung für Pflanzenentwicklungsgeschichte. 6000 Pflanzenarten und ihre Varianten sind zu besichtigen.

Wie in allen Weltstädten, ist auch die Luft von Budapest verschmutzt, was die Nadel- und Laubbäume ebenso wie die Sträucher jedoch gut vertragen. Nicht wenige Bäume sind älter als hundert Jahre, so der japanische und der chinesische Apfelbaum, die reichblühende japanische Akazie, der Feigenbaum, die duftenden Ölbäume, usw. Man vergißt völlig, daß außerhalb dieser Naturwelt der großstädtische Alltag seinen Gang geht.

Sándor Ják

Programmangebot in Stadt und Land

22.—29. AUGUST

20. 8.— 6. Okt.	Kulturwochen an der Körös	Békés
20. Aug.— 16. Sept.	Landesfotoausstellung	Szarvas
20. Aug.— 25. Sept.	Aquarell-Biennale	Eger
21.—27.	Schwanensee — Auftritt des Rigaer Ballettensembles auf der Freilichtbühne der Margareteninsel	Budapest
26.—30.	Internationales Schachturnier um den Balatoncup	Zánka
27.—29.	Tage des Komitats Heves — Ausstellungen der Industrie, Landwirtschaft und Lebensmittelwirtschaft	Heves
27.—29.	Landesmeisterschaft der Athleten	Budapest
27.—29.	Junioren-Boxkampf Ungarn—Jugoslawien	Nagykanizsa
27.—29.	Internationales Radrennen um den Mecsekcup	Pécs
28., 29.	Sinfoniekonzert auf der Fischerbastei	Budapest
28.—29.	Junioren Ruderregatta Ungarn—Polen	Mohács
29.	Konzert im Burgmuseum	Esztergom
29.	Landesmeisterschaft im Marathonlauf	Nyíregyháza
29.	Weinlese im Komitat Heves — Aufmarsch gemäß den Traditionen der Weinlese	Heves
29.	Puppenspiel auf der Freilichtbühne in Városmajor	Budapest

STÄNDIGE PROGRAMME

Ausstellung „Geschichte des Balatoner Oberlandes von der Urzeit bis zur Landnahme" im Bakonymuseum	Veszprém
Folklorevorführungen im Hauptstädtischen Kulturhaus (XI. Fehérvári út 47)	Budapest
Gulaschparty in Hűvösvölgy — Folkloreabende mit ungarischem Abendessen	Budapest
Jugendpark in Buda (I. Ybl Miklós tér 1—3) — Unterhaltungsstätte der Jugend mit Musik und Tanz	Budapest
Ausstellung gotischer Statuen im Budaer Burgpalast	Budapest
Schiffe auf dem Balaton — Ausstellung zur Geschichte der Balatonschiffahrt im Balatonmuseum	Keszthely

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1976 AUG 2 3

Budapester Rundschau

Bori Kis Jankó

/ 1021

34/1976



Bori Kis Jankó: Besticktes Rückenteil einer Pelzjacke

BUDAP
RUNDSC
WOCHENZEITUNG FÜR POLITIK, W

Dr. Imre Markója, Staatssekretär im Justizminister

Rechtschöpfung – Rechtsp

In Theorie und Praxis des Strafrechts sammelten sich in Ungarn und im Ausland Erfahrungen an, die eine weitere Entwicklung unseres Strafrechts verlangen. Dieser Prozeß hält schon seit Jahren an.

Über einige der vorrangigsten Aufgaben, die vor dem Justizwesen stehen, informierte Staatssekretär Dr. Imre Markója unseren Mitarbeiter.

Wie würden Sie die Weiterentwicklung der Strafgesetze im Rahmen einer Reform der Rechtsregeln des Justizwesens darlegen?

Der Prozeß des Aufbaus der entwickelten sozialistischen Gesellschaft erforderte und erfordert die weitere Modernisierung des sozialis-

fähr zwei Jahren die Erarbeitung eines neuen Strafgesetzbuches in Angriff.

Es wäre verfrüht, ausführlich auf die Vorstellungen bezüglich des Inhalts des neuen Gesetzes einzugehen. Die Vorbereitungen sind zur Zeit bei der Ausarbeitung

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Bori Kis Jankó

1976 AUG 23

Budapester Rundschau

1021



Bori Kis Jankó: HERZliche Widmung, 1952

Mais 70—90 dt/ha, Zuckerrüben 450—550, Kartoffeln 250—350, Heu 80—120 dt/ha. In solchen landwirtschaftlichen Betrieben werden die Pflanzen in der Entwicklungsperiode 3- bis 4mal bewässert. Die Erträge liegen pro Hektar um 3000 bis 3500 Forint höher als in den

Pflanzen bewäs
Wasser am m
spruchen. Noch
der Anteil des
groß, und paral
Anteil des Zwe
gering. Vor al
Gemüse. Rübe
Sojabohnen, Lu
selt werden.

...IER MILLIARDEN FÜR ENTWICKLUNG

Nach der Untersuchung ...er verschiedenen Faktoren, ...e die Wirtschaftlichkeit ...d die Entwicklung der Bewässerung in der Landwirtschaft betreffen, darf wohl ...e Frage gestellt werden, ...ie es weitergehen soll?

Die Richtlini
wicklung der
in der Landwi
den in einem
Ministerrates
legt. Dementspr
ten die vorhan
serungskapazitä

SAJTOFIGYELO
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1976 AUG 20
DAILY NEWS

Bori Kis Jankó

1021

MAN NENNT SIE „MATTHIAS' SÖHNE"

Die Stickereien und Volkstrachten der Matyós

Sie sind weit über die Grenzen Ungarns hinaus bekannt, die Matyós (sprich: matjoos), eine ethnische Gruppe im Norden Ungarns, die durch ihre farbenprächtigen Stickereien und ihre Volkstrachten berühmt wurde. Über sie vermerkte der Große Kalender für das Jahr 1860: „Ihren Namen nehmen sie von König Matthias, der ihnen mehr Freiheit schenkte, ja sogar ein' Brief in Mezőkövesd ausgegeben und unterzeichnet hat, davon sie Matthias' Söhne und schließlich später Matyós genannt." In der Tat ist „Matyó" eine Koseform des Namens „Mátyás" (Matthias).

Zur Gruppe der Matyós gehören drei Orte: die Stadt Mezőkövesd, die Gemeinden Tard und Szentistván. Die Volkstracht der Matyós, die bis zur ersten Hälfte des vorigen Jahrhunderts völlig der im Tiefland üblichen glich, hatte später manche Eigentümlichkeiten aufzuweisen. Obwohl die Matyós ein Volk ohne Land waren, sich in anderen Gegenden Ungarns zu landwirtschaftlichen Arbeiten verdingen mußten, schufen sie einen glänzenden und abwechslungsreichen Stil, der sich seit der zweiten Hälfte des vorigen Jahrhunderts verfolgen läßt. Ein Vermögen an goldenen und silbernen Spitzen trugen die Matyó-Frauen an ihrer Kleidung, doch in den zwanziger Jahren hat man die Spitzen auf Geheiß der Kirche verbrannt, und heute erinnert nur noch eines der in Seide gestickten Motive der Matyó-Schürzen an die einst reiche Gold- und Silberzierde.

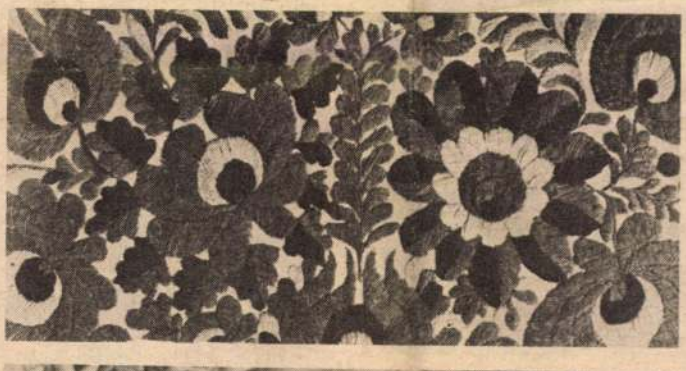

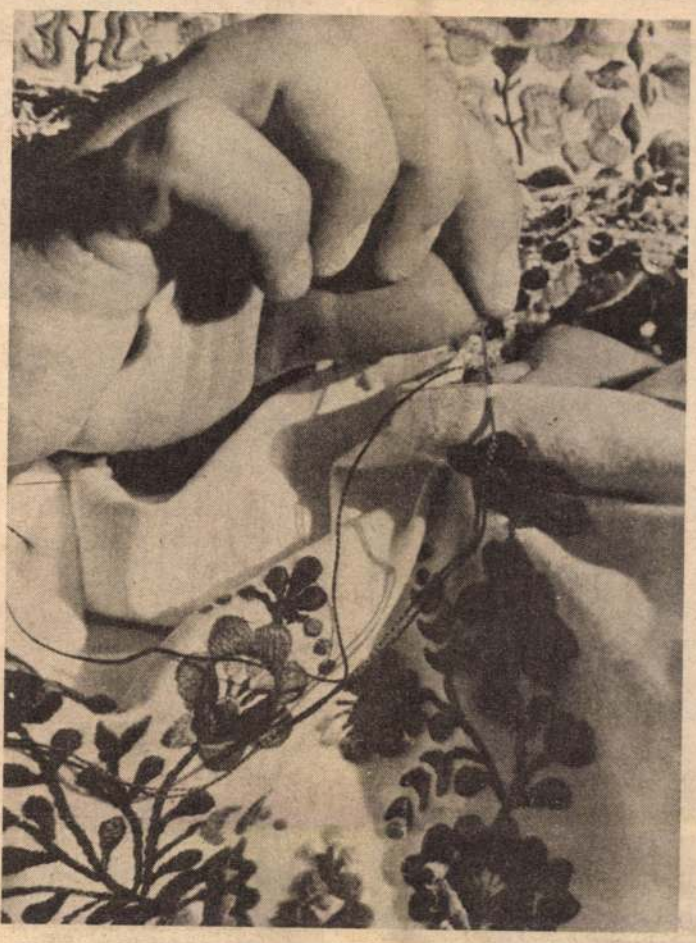

So entstehen die Matyó-Stickereien



Bori Kisjanko (sie verstarb in den fünfziger Jahren) in ihrem Haus in Mezőkövesd, das heute als Museum eingerichtet ist.

In fast unerreichbare Ferne gerückt, heute nur noch in musealen Exemplaren vorhanden, sind die Kreuzsticharbeiten der Matyós und ihre Kürschnerstickerei, mit der eine bis zur Hüfte reichende pelzgefütterte Jacke der Frauen, „kuzsu" genannt, verziert wurde. Zu den ältesten Stickereien aber gehören auch einfache Leinennähte an den Enden von Bettlaken, rot und blau verziert, wie denn auch diese Farben lange Zeit hindurch allein dominierten. Und obwohl die Kürschnerstickerei eine reine Männerarbeit war, wirkten ihre Motive doch auch auf die Stickereien der Frauen, die es im Laufe der Jahrzehnte verstanden, alle Farbenpracht der ungarischen Wiesen und Gärten auf Leinwand und Seide zu zaubern. Interessant ist ihr Märchen von der Bedeutung der Zierfarben: Bei ihnen ist schwarz das Symbol der Erde, aus der das Leben sprießt, rot die Farbe des Sommers, des Lichtes und der Freude, blau die der Trauer und Vergänglichkeit. Erst 1927 wurden ihre Brautkleider weiß, früher trug die Braut ein schwarzes Kleid.

Während die Frauen im nördlicher gelegenen Oberland gern korpulent erscheinen, empfanden die Matyós einen hohen, schlanken Wuchs als schön, den sie durch lange, schmale Röcke noch betonten. Und über dem Rock trugen sie eine schwarze Schürze, auf der die ganze Pracht ihrer Stickereien zur Geltung kam. Früher trugen jungvermählte Frauen vor der Geburt ihres ersten Kindes einen schwarzen Schleier auf spitzer Haube, später auf einem Rolltuch eine Menge Wollkugeln. Wie im ganzen Land wurden die Mädchen im Jungfernkranz, die Frauen in ihrer Haube bestattet. Charakteristisch für die Männer war das Hemd mit sehr weiten, überlangen Ärmeln, dessen Ränder reich bestickt wurden, und ihr Hut ähnelte einer Melone, nur war er viel höher, wurde mit bunten Bändern umkränzt, mit künstlichen Blumensträußen geschmückt.

Zu den bedeutendsten Schöpferinnen lebendiger Muster und farbenprächtiger Stickereien zählte die in den fünfziger Jahren verstorbene Bori Kisjankó; an sie erinnert heute ein Museum, das in ihrem einstigen Wohnhaus in Mezőkövesd eingerichtet wurde. Ihr zu Ehren findet in Mezőkövesd alljährlich ein Wettbewerb der schönsten Stickereien des Landes statt (die diesjährige Ausstellung ist bis zum 13. September geöffnet.) Ist die Volkstracht auch im Aussterben begriffen, hat dadurch die Matyó-Stickerei ihre traditionelle Funktion verloren, so erinnern doch die die ganze Fläche ausfüllenden Stickereien stilisierter Blumen der heimischen Gärten, allen voran die Rose in ihren tausend Spielarten, auf Blusen, Decken, Läufern und Kissen an eine Volkskunst, die an Farbenpracht ihresgleichen sucht.

— b. e. —

Das Parlamentsgebäude

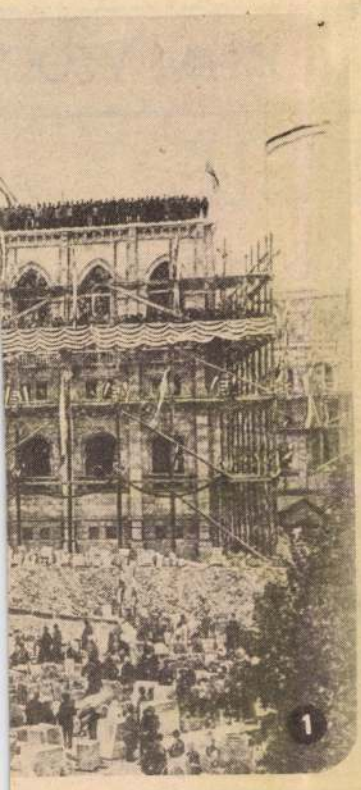







Als das herrliche Parlamentsgebäude an der Donau 1902 seiner Bestimmung übergeben wurde, galt es als eines der größten Bauwerke der Welt. Das Werk des Architekten Imre Steindl wurde seither vielfach an Größe, jedoch nur selten an Schönheit übertroffen. Der eklektische Baustil tut der einheitlichen und harmonischen Wirkung keinen Abbruch. Im Zweiten Weltkrieg wurde das Parlamentsgebäude stark beschädigt, die Restaurierungsarbeiten dauerten bis 1951.

1. **1885 wurde mit dem Bau begonnen, am 8. Oktober 1902 fand die feierliche Übergabe statt. Im Vordergrund dieser Aufnahme aus der Bauzeit einige der 550 000 gemeißelten Steine, die das Gebäude verzieren.**
2. **Die Länge des schönsten und würdevollsten Gebäudes in der Hauptstadt mißt 268 m.**
3. **Sitzungssaal des Abgeordnetenhauses.**
4. **Die Kuppel hat eine Höhe von 96 m, die Wände des Kuppelsaales sind mit Königsstatuen geschmückt.**
5. **„Die Landnahme der Ungarn", Gemälde von Mihály Munkácsy, im Empfangssaal des Präsidenten der Republik Ungarn.**
6. **Teilansicht der Galatreppe. Laufteppiche in einer Länge von über drei Kilometer bedecken die Fliesen der Korridore.**
7. **Der zentrale Leuchter im Kuppelsaal. Zur inneren Ausschmückung der Wände wurden 40 kg 22karätigen Goldes verwendet.**

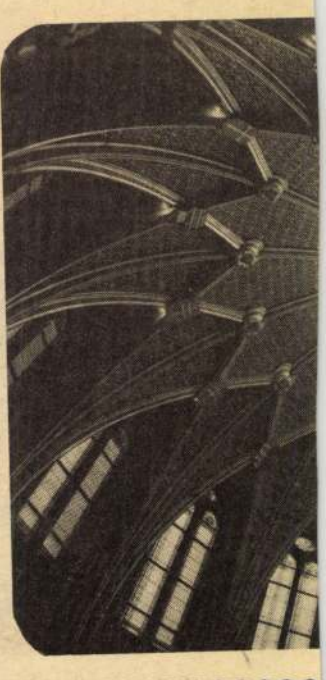

1" noch die Ägäis

über den griechischen Antrag auf Erlaß provisorischer Schutzmaßnahmen veranstalten, die für die Zeit bis zu einer endgültigen Entscheidung im derzeitigen Streitfall mit der Türkei gelten sollen. Dies hat der Gerichtshof der Vereinten Nationen am Donnerstag in Den Haag mitgeteilt.

PKP warnt vor Rechtsruck

Lissabon, 19. Aug. (ADN) — Die Politische Kommission des ZK der Portugiesischen Kommunistischen Partei hat in einer Erklärung zum Programm der von der Sozialistischen Partei gebildeten Minderheitsregierung festgestellt, das Kabinett schicke sich an, einen Kurs einzuschlagen, der zu einem Rechtsruck führen kann. Dieser würde ernste Gefahren für das demokratische Regime und für die wichtigsten Errungenschaften der April-Revolution des Jahres 1974 heraufbeschwören.

Die PKP betont ihre Entschlossenheit, den Kampf gegen alle Arbeiter- und volksfeindlichen Maßnahmen fortzusetzen, die sich aus einer rechtsgerichteten Politik der Regierung ergeben könnten. Zugleich bekräftig die Partei, sie sei keinesfalls daran interessiert, daß ein eventuelles Fiasko der Politik der SP-Regierung zu einer Niederlage für die portugiesische Demokratie selbst wird. Deshalb werde sie sich auch in Zukunft entschieden der Offensive der Rechtskräfte entgegenstellen und bestrebt sein, die Möglichkeiten für eine demokratische, linke Politik in Portugal zu erhalten. Zugleich werde die Partei alle Schritte der Regierung unterstützen, die im Interesse der Werktägigen liegen und für die Verteidigung der demokratischen Freiheiten und Errungenschaften der Revolution geeignet sind.

Libyen beschuldigt Sadat

UNO/New York, 19. Aug. (DPA/Reuter) — Libyen hat in einer am Mittwochabend veröffentlichten Verbalnote an UNO-Mitgliedsstaaten den ägyptischen Staatspräsidenten Anwar el-Sadat beschuldigt, eine Aktion zur Ermordung des libyschen Regierungschef Muammar Gaddafi zu planen.

Als angeblichen Beweis dafür zitierte die libysche UNO-Mission eine Erklärung Sadats gegenüber der kuweitischen Zeitung „Assiyasah", in der er wörtlich gesagt habe, zulassen, daß mir Gaddafi durch die Finger schlüpft"

Die Arabische Republik Libyen betrachte diese Erklärung des ägyptischen Präsidenten als einen ernsthaften Präzedenzfall in den internationalen Beziehungen. In der Note heißt es, erstmals in der Geschichte erkläre ein Staatspräsident damit seine Absicht, gegen einen anderen Staatspräsidenten Terror anzuwenden. Die Worte Sadats seien in der Weltpresse wiedergegeben und niemals dementiert wor-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 MÁR 27

Daily News

Bori Kis Jankó

1021



PHOTO MTI

Nach gründlicher Restaurierung wurde eines der interessantesten Museen in Nordungarn in Mezőkövesd (Land der Matyós) wieder eröffnet. In einem alten Bauernhaus werden handgewebte Polster, Bett- und Tischwäsche von der verstorbenen Volkskünstlerin Bori Kis Jankó gezeigt.

SPORT

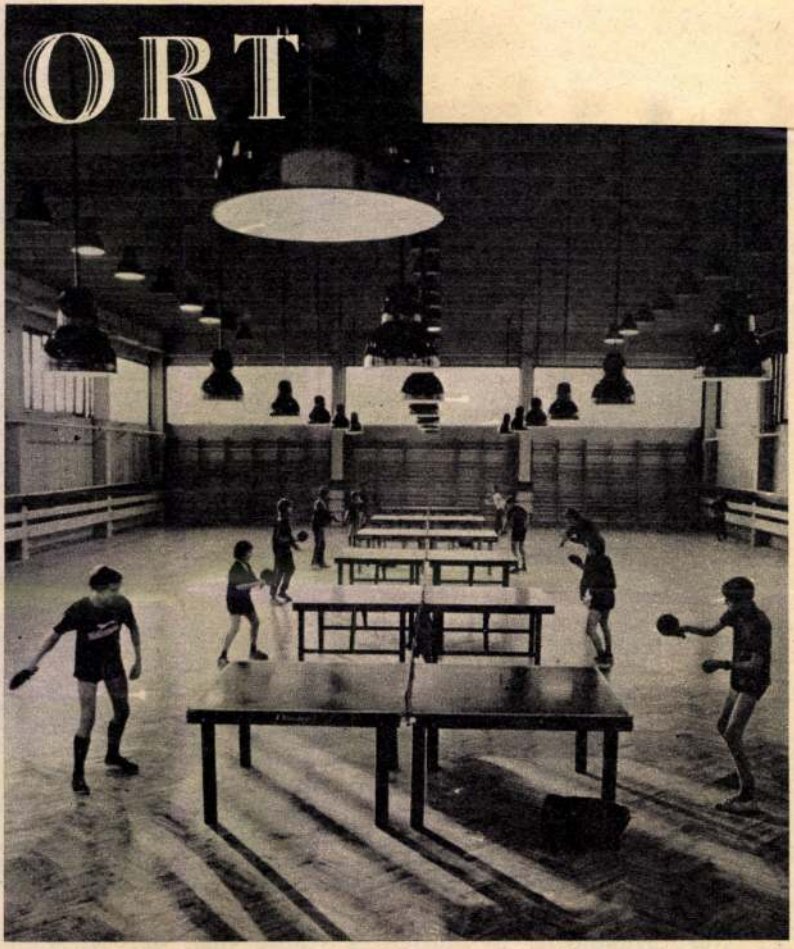

Die erste Tischtennis-Halle Ungarns wurde dieser Tage ihrer Bestimmung übergeben. Sie gehört dem Budapester Eisenbahner-Sportklub und ist rund 600 Quadratmeter groß. In der Halle kann gleichzeitig an 13 Tischen gespielt werden, sie bietet 300 Zuschauern Platz.

FOTO MTI — B. DANIS

FÜNFKAMPF

Fontainebleau/Frankreich —

IN KÜRZE

Ljubljana —

Schweizer Heini Hemmi 2:39,02. Punktestand im Europacup: 1.

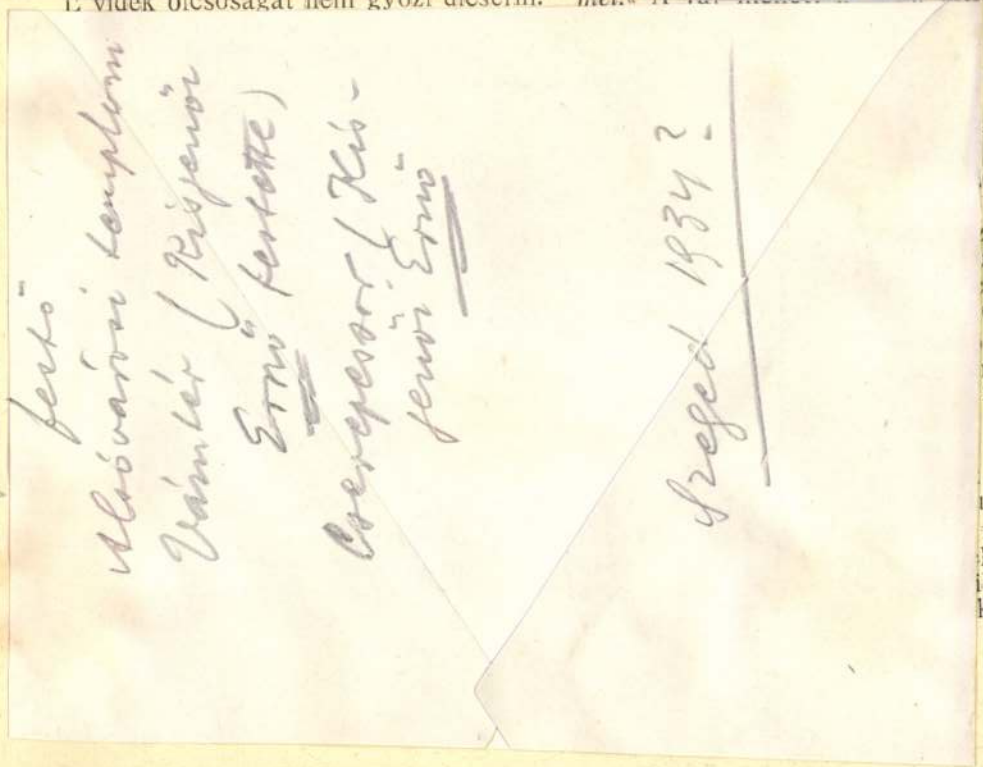

Kisjenői Jenő

festő

Alsóvárosi templom

Vámtér (Kisjenői Ernő festette)

Cserepessor (Kisjenői Ernő

Szeged 1934?

rancsára Bécsből a *Magas Portához* az évi szokásos adószámba menő »*ajándék*« átadására. A követséget *Petz Bertalan* császári orátor vezette. Velement gyógyszerészi minőségben *Lubenau*. A követség személyzetében, amely *magyar* ruhát viselt, magyarok is voltak: *Gábor* János, irnok, *Grave* Boldizsár, pozsonyi orgonista és zeneszerző, *Szabó* Balázs, magyar szabó, *Horvát* Péter, a tolmács, *Tóth* János, *Szigeti* Márton főlovász és több magyar lovász.

Törvény szerint még tartott a fegyverszünet, de ép akkor dulta fel a török Koppány erősségét, amelyet rövidesen *Zrinyi* Miklós, a költő egyik legragyogóbb fegyvertényével bosszult meg. Jó félszázados volt már akkor a török világ a Délvidéken. *Lubenau* feljegyzései ugy a hódoltság korának kezdetére vetnek világot. Sajnos, a várakról, erősségekről, községekről készitett rajzai elvesztek, vagy még lappanganak valahol, de feljegyzései némileg kárpótolnak bennünket, mert áldoltak. Sok itt a magyar kereskedő, de még több a törökáru. A magyar végvárok vitézei még Eger alól is eddig szoktak portyázni. Utasaink itt töltik az éjtszakát és szomoruan elmélkednek arról, a sok elpusztitott templomról, amelyek romjait napközben a nagy sorsfolyó partján látták.«

Febr. 26-án mentek tovább. Szép ligetek és tölgyerdők közt vitt utjok. Estére *Kalocsával* szemben kötöttek ki. »Nagy helységet láttunk a sikon, hatalmas, romladozó várral. Ez lett volna a kalocsai (»Julusta«) püspökség, most teljesen fel van dulva.«

A császári követ parancsára *Mohácson* a csatatér megszemlélésére indultak, »ahol Lajos király a *malom mellett* lovastól az ingoványba zuhant és a mocsárba fulladt.

Nem messze e helytől öreg, kiszáradt tölgy áll, »amely köré sok ezer kereszténynek fejét és csontjait örök emlékeztetésül ugy rakták egymásra, hogy szinte elboritják a tölgyet.« E halálfa láttán

Kiska Judit

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

festőművész

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

1984 OKT 2 3

Színek és formák küzdelme



Kiska Juditnak 24 éves korára már megadatott bejárni a világot. A festőnő 18 éves volt, mikor Kanadában élve egy montreali kiállításon mutatkozott be először, s azóta sem szakadt meg kapcsolata sem a külfölddel, sem a közönséggel. Most, hogy a szarvasi Tessedik Sámuel Múzeumban önálló kiállítási lehetőséget kapott, kissé hazatért, hiszen rokoni szálak, gyerekkori emlékek fűzik a városhoz.

A múzeum bátorsága mindenképp elismerésre méltó, hogy vállalta a képek bemutatását. Látáskultúránk ma — sajnos — közel sem olyan fejlett, hogy egy védjegynévvel nem bíró fiatal művész *nonfiguratív* képei elevé ne váltsanak ki ellenkezést.

Kiska Judit képeinek *nincs természeti modellje*, a képek önmaguk akarnak önálló és öntörvényű tárgyként létezni. Ami hangulatot sugallnak (persze, ez nemcsak a műélvező személyiségétől, de pillanatnyi állapotától is függ), amennyire képesek esztétikusak lenni, annyira hatnak ránk, s annyiféle értékesek számunkra. Túl egyszerűnek tűnhet ez a megközelítés, de talán használhatóbb, mintha lila gőzökbe burkolnánk az igazságot.

Persze lehet e munkákat a bennük levő, a létrehozásukon fáradozó szakmai tudás alapján értékelni. Ez már kevésbé a közönség feladata. Kiska Judit igyekszik megkönnyíteni az ítészek dolgát. Néhány figurális alkotással megmutatja, tud ő rajzolni, festeni, de hát a nonfiguratív stílus mellett szánta el magát. Kicsit mentegetőzés ízű gesztus, bizonytalanságot mutat, mégsem felesleges, mert a közönséget (nyilván) meggyőzi. Számomra azonban sokkal meggyőzőbb a többséget képviselő képeken megjelenő szakmai tudás és *egyéni kísérletező hajlam*.

Kiska Judit festményein színek küzdenek ki egymástól felületet. Az alkotó sajátos esztétikumkeresése biztosít egy-egy színnek jogot a terjeszkedésre. A művész kíváncsian figyeli, miket tud a festék, az ecset, a rongy és a műterem-boszorkánykonyha megannyi kelléke. A műélvező azonban szeret érteni, hasonlítani, így gyakran teszi fel a kérdést az ilyen típusú képek láttán: mihez is hasonlít ez? Természetes, hogy szeretünk minden látottat valamihez kötni. Néha első látásra megszületik a hasonlat, s már mondjuk is, hogy ez olyan, mint...

Mégis, aligha fontos a természeti tárgy kísértetfüggönyének ellebbentése. Az a találó asszociáció, amikor önmagukból látunk bele valamit ezekbe a festményekbe, *akár egy érzést, akár egy hangulatot, akár még egy ennél is megfoghatatlanabb, kimondhatatlanabb valamit.*

Egyet azonban tisztán látnunk kell: e képek meglehetősen *közel állnak az iparművészet gondolkodásmódjához*. Ám ez a kijelentés még akkor sem szabad, hogy lebecsülést jelentsen, ha tudjuk; a képzőművészet esztétikailag, filozófiailag magasabb rendű az iparművészetnél. Ez a stílus ugyanis rengeteget tehet ízlésünkért, látáskultúránkért.

Kiska Judit szakmai tudásról és az elmélyültségre való készségéről nemcsak a figurális képek, de a *Folyamatok* címet viselő sorozatok is vallanak. E sorozat képeinek módosulásai mintha választásra szeretnének bennünket késztetni. Kinek ez, kinek az tetszik közülük, ezért vagy azért, egy színért, kontúrért, felületért. Ám a nagy tanulsága ezeknek, hogy *nincs végeredmény, csak előzmény és következmény van*, s a sor mindig újra kezdhető elölről, ám a többi kép megismerése után már mást látunk az elsőben. Jelképes, szép gondolat, míves kivitelezésben. Igazsága érvényes mindannyiunkra, így a művészre is.

Ungár Tamás

Fotó: Kovács Erzsébet

at a Sár

a az elmúlt években ha-nni. A tőkés országokban ez llalatot akkor alapítanak, eségét kívánják intenzíveb-eruházási lehetőségek szű-sai voltak az elsődleges ser-alékok feltárására, a piaci zkodáshoz, a nyereség meg-oz vezethet.

len munkákat gyorsítani kellett, hogy ezekben ne nőjenek tovább a veszteségeik. Persze, hogy megéljenek, újabb és újabb feladatokat vállaltak, s ismét ki kellett érdemelniük a város és annak vonzáskörzetébe tartozó beruházók szimpátiáját. Ez is sikerült.

— A jelenről, a jövőről van mit mondanunk, a múltról ne beszéljünk. Megváltozott légkörben dolgozó építőmunkásaink munkájukkal bizonyították, megállják a helyüket — folytatja az igazgató. S mi mindenre is gondolt?

Szeretnék bebizonyítani: a tavalyi nyereség nem volt véletlen. Ez év januárjától életbe lépett szabályozók változása egymillió forint többletköltséget jelentenek a kisvállalatnak. Mindezek figyelembevételével célkitűzésük erre az évre a 4,5 millió forint nyereség elérése. Ez háromnegyed éves szinten meghaladja a 2 millió forintot, sok létesítményüket ezekben a hetekben, az év végéig folyamatosan adják át. Ezek ismeretében minden bizonnyal az idén túlszárnyalják a 45 millió forintos termelési érték elérését.

Az említett számadatok az eredményességet hivatottak felvillantani. Hogy mindezek miből is jöttek, illetve jönnek össze?

A kisvállalat az Állami Fejlesztési Bankkal ez évben kötött szerződést a felújítás munkák arányának növelésére. Minden felújítási munkát elvállaltak, de az igények a térségben e munkák iránt csökkennek, ezért megyén kívülre is kényszerültek.

— Az idén lesznek még felújításaink, de jövőre...?! — tárja szét kezeit. — Alig kaptunk egy-két megrendelést, ezzel szemben 1985-re kapacitásunknak a fele új munkákra már lekötött. A jövő évi tervünk, s ez azonos az ÁFB-vel kötött megállapodásunkkal, vagyis hogy elérjük az 50 millió forintos termelési értéket, melyből 15 millió forint felújításokból származik, s ezenkívül részt veszünk a könnyűszerkezetes technológiák elterjesztésében, megvalósításában — magyarázza Sándor Imre.

A szeghalmi leányvállalat komolyan felkészült a fenntartási munkákra. Mi sem bizonyítja jobban, hogy a körösladányi Metakémia Ipari Szövetkezettel együtt új tetőszigetelési technológiával kísérleteznek, mely alkalmas új tetők szigetelésére, a nehéz fedéllemezt kiváltja, vagy azok javítására alkalmazható.

Ebben az évben nagy elképzelésekkel indultak. Gazdálkodásukra viszont rányomta bélyegét a mások pénztelensége, magyarán, a megrendelők nem tudták kifizetni az átadott beruházást, s így hitelekkel kényszerültek gazdálkodni. Két vállalat például 3-3 millió forintot több mint kéthónapos késéssel utalt át. A hitelekre mintegy 400 ezer forint kamatot fizettek, s ez természetesen a nyereséget érzékenyen érinti. Ennek ellenére, a jelenlegi helyzetet ismerve, a tervekben szereplő nyereség biztosnak látszik.

Az év végére újdonsággal is jelentkeznek a piacon: a már korábban — az AGROBER szabadalma alapján — gyártott meliorációs műtárgyak mellett megkezdik az új típusú tiltók előállítását, melyek több célra alkalmasak, egyebek között a rizstelepekre is.

— A kis hal is jó hal, tartja a német mondás. Mi ezt úgy értelmezzük: a kis munka is jó munka, elvállaljuk, mert boldogulni akarunk — mondja búcsúzáskor Sándor Imre.

Szekeres András

módosított társadalombiztosítási, munkajogi és számviteli szabályokat, továbbá az ezekkel kapcsolatos állásfoglalásokat.

A fővállalkozói gazdasági ismeretek elsajátítására, illetőleg az export-fővállalkozás keretében tartós külföldi szolgálatot teljesítő dolgozók részére hasznos segédletnek ígérkezik A fővállalkozással kapcsolatos jogszabályok gyűjteménye címzás szervezésével és lebonyolításával kapcsolatos elszámolási szabályokról, valamint a belföldi beruházási célú fővállalkozások és az export-fővállalkozások szabályairól. Kézikönyvként használhatják a beruházásokat lebonyolító szervezetek, és azok a gazdálkodók, amelyek fő profiljuk mellett fővállalkozói vagy ahhoz kapcsolódó tevékenységet is folytatnak.

Számviteli, módszertani útmutató címet viseli a negyedik kiadvány, amely elsősorban azoknak a vállalatoknak

Kiska Judit



Kiska Judit festőművész 45 nonfiguratív művét bemutató kiállítás nyílt szombaton Szarvason a Tessedik Sámuel Múzeumban. Megnyitót Kornidesz Mihály, a Magyar Televízió elnöke mondott.

Magyar Nemzet 1984. X. 7.

Kisjenői K. Ernő
szegedi nincvész
részt vett az
alábbi kiállításon

Szeged 1932

Kisjenői Klein
Ernő
festő Szegeden

Emlitve
Szeged 1937
Tehát a Kisjenői Jenő
nev saptóhiba a
fenti nev helyett

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
108 1/21 szám
Mk. 921 sz. 1/13 bó. 1

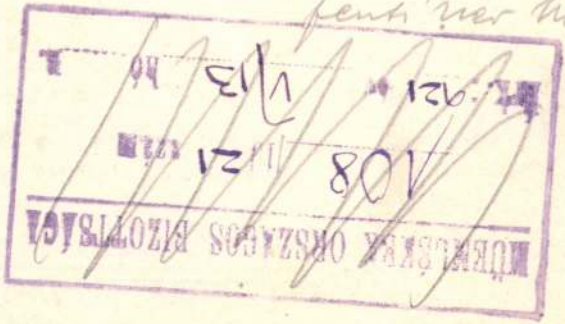

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M.

1921 évi 1906. számv. sz.

XIII ügyosztály

A válaszban a megkeresés számának és évének pontos feljegyzése kéretik.

Méltóságos

K e r t é s z

keb.min.tan

mint a Müemlékek Ors

bizto

- F.évi március hó 22-én

kelt átiratara tisztelettel

emlékek Orsz.Bizottságának 1

naplószámadása csak akkor le

MDK

Kisjenői K. Ernő

Búsulók,

Magyar Művészek szegedi reprezentativ kiállitása. 1930. Kat. 60.1.

Kisjenöi Ennö

Művével nerepel a hegedi képzőművészeti Egyesület nagy Táslatán.

Szegedi Uj Vemredék, 934. XI. 18.

Kisjenői Ernő

Szerepel a Szegedi Képzőm.Egyesület tárlatán.

Szegedi Uj Nemzedék,935.IV.14.

Kisjenői Klein Ernő

Alsóvárosi temploma és tájképei, a Szegedi Képzőm. Társ. tav. kiáll. -án.

Délmagyarország, 935. IV. 14.

Kisjankó Mari MDK

matyó népművész

---: Egy világ dicséri az aranykezü népművészek munkáját.
ÉSZAKMAGYARORSZÁG, Miskolc. 1957. febr. 2.

Kis Jankó Mari, népművész

Arról nevezetes, hogy semmit sem rajzolt meg előre, hanem rögtön a szíma rászorza dolgozott: „varrt", ahogy Mezőkövesden a hímzést nevezik.

A Kis Jankó Bori Múzeumban többet között egy futója őrzi művészetét a maga tökéletességében. Harmonikusabb alkotást körzővel, vonalzóval sem szerkeszthettek volna. Fő motívumai: madár-, rózsa-, tulipán-, eper-szőlőminták.

Szabadi Sándor: Matyó népművészek között

Népszabadság. Bp. 1960. júl. 29. 9. l

MDK

Kisjenöi Ernö, festöm.

az élö szegedi pikturát képviseli.

A Szegedi Fészek Klub reprezentativ kiáll.-a.
II. rész: Szegeden élö müvészek csoportja.
Képzömüvészet. 1930. 34. sz. 224.l.

MDK

Kiss Jankó Nagy István

szűcsmester

a mezőkövesdi háziipari szövetkezet tagja. (Fényképe repr.)

Mezőkövesdem felavatták... (Képtelirat.)

Nők Lapja, Bp. 1953. január 1. [20.l.]

Kisjenői Klein Ernő

pestő Szegeden

Irod

NémedySzeged 420 l.

Kiskálló

(kabolcsm)

Kiskapusi egyszori

Gyeröffy-kuria.

Kolozsvár.

Kelemen Lajos:

Kalotaszeg történelmi és műemlékei.

Kolozsvári Szemle

1944. 103. l.

Kiskapusi ref.

templom

lásd

Umling Lőrinc

alatt is.

UM

Actiengesellschaft
stablishment Ltd.
224-260, 224-267



Alapíttatott — Fondée en: 186
Táviratcím — Télégramme:
ATHENAEUM BUDAPES

Kiskapusi ref. templom

festett belső dörzetére

id. Umling Lorinc-

tól 1742–43.

(Kalotaszeg)

Foglár 57, 58. l

98. l

rd Schleich.

er 12-én. † Münchenben 1874
8-án.

fel, a hol az előtérben balról
kanyáját, míg a jobbról elte-
és hátra kanyarodó mély úton
s két, mellette foglalatoskodó
földmíves szánt két lóval; a
város bontakozik ki, a hová
távozó szekér és e mögött
Az égboltot zivataros felhők

leich

44 cm. — Lelt. sz. 4361. — Becs-
Pálffy János hagyománya 1907

— Az átvételre és az átvétel jövő-
lásd a 4351 lelt. számnál. — Bejelen-
453–913).
ző adatok a Szépművészeti Múzeum-
hleich: Tájkép.
e vonatkozó egyéb adatok és pedig:
547–909. pag. 6. N° 4). *Eduard*
älde, im grossen vergoldeten Holz-
nit Messingstab befestigt. 92 hoch,

(1818–909. pag. 3. N° IX : 3).
Im grossen vergoldeten Holzrahmen,
singstab befestigt (Salon);
yzékben (1896–912. N° IV : 11),

ban (2165–912. N° 11). *Eduard*
älde, auf Leinwand, 92 : 146 cm.

III
953 (4361).
982 (142)
ii (10ii)

Kiskapusi templom
Trajója, XIII. v.
Szentélye épült
1503
Két Gyeröffy-siremlék
Kelemen Lajos:
Kolozsvári Hemle
1944. 105. l.
A templom képével
a 110. lapon.

Kiskartal pusztai

Podmaniczky-Gastély

Verseg közelében

nagy Ennyitarat, park-

jaban csillagvizsgáló

Bartpestbalp

101. P.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Kiskedei templom
festett mennyezete
1805

az E.K.E. kolozsvári
muzeumában

Foglár 24. l

Förstner Tivadar –
A kedei templom
mennyezete. Erdély
1907. 35–39. l.

Római művészeti iskola III. 154.

Kiskendi ref. templom

Kokuszserleg aranyozott ezüst foglalatban
XVI—XVII. sz.

Ónedények -
Ezüst pohár

Debreczeni Lajos 1933.
215, 216. l.

79 Kiskálló (Haboles)
Kállósemjéntől 6 km
10130

Kath. templom
empire
jelentéktelen
hagymasisches
fatorony

Nyirsègi utam 1938



EGYETEMI NYOMDA

SZEPTEMBER-OKTÓBER

30 nap — 39. hét

25 Vasárnap	
26 Hétfő	
27 Kedd	
28 Szerda	
29 Csütörtök	
30 Péntek	
1 Szombat	

Kiskalló

Szabolcsi

Kőegyhár, Emlitve

1483

Borovszky Magyarország vm Szabolcs

3,30 l.

Kiskálló

(Szabolcs vm)

Kállay kúria, XVIII sz.

Inségdomb, Kállay Bertalan az 1830-as években felsőmagyarországi inségesekkel hányatta.

Gör. kath. templom

XIX sz. eleje

Borovszky: Magy. orsz. vm Szabolcs

36 l.

esetben eljutnak annak az egységes egész-
hez, mely egy képet eredményez. Mégis azt hiszem, hogy meg lehet ítélni egy művész erejét és életképességét, ha őt a természet közvetlenül inspirálja és mégis képes az érzéseit rendezni, sőt képes gyakrabban és különböző napokon magát ugyanazon lelki állapotba helyezni: ily képesség olyan embert tételez fel, aki eléggé képes önmagát fegyelmezni.

A legegyszerűbb eszközökkel bírja a festő a legjobban kifejezni magát. Ha írtózik a banalitástól, nem azáltal fogja elkerülni, hogy különös külsőben jelentkezik, hogy bizaran rajzol, vagy excentrikus szineket használ. Kifejezési eszközeinek majdnem természeti kényszerüséggel kell temperamentumából kifolynia. Kell, hogy lelke oly egyszerű legyen, hogy elhitesse vele, hogy csak festette, amit látott. Szeretem Chardin mondását: »Szineket rakok fel, míg hasonlóvá lesz«, vagy pedig Césanne-ét: »A másolatát akarom megcsinálni«, vagy Rodinét: »Másoljátok a természetet«, Vinci szokta

Kiskállós gör. kath.
fiskegyház
(Szabolcsvm)
Temploma épült 1852-
ben

Borovszky Szabolcsvm Szabolcs

348 l.

Kiskereszti templom harangja (Sáros vm)

874. TALPAS POHÁR, réteges üveg, p
felirattal. Magyar, Bidermeyer. —
„Emlékül" Aufschrift. Ungarisch, E

875. TINTATARTÓ, köszörült rózsaszir
Tintenbehälter, geschliffenes Glas mi
um 1840.

876. HAT VIRÁGTARTÓ, köszörült üv
behälter, geschliffenes Glas. Böhmis

877. ILLATSZERES PALACK, aljjal é
gokkal és állatalakokkal. Cseh, 1840
Glas, mit Ranken in Gold und Silber,

878. NAGY POHÁR, fuvott üveg, kupo
Grosses Glas, konisch, mit eingeschn

879. KÉT PALACK, dugóval, köszörült
Flaschen mit Stopsel, Rubinglas ges

880. TALPAS TÁLKA, fehér réteges üve
satz, weisses Überfangglas, mit farb

881. ÜVEGHÁTLAPFESTÉS, római ruh
Hinterglasmalerei, ein Jüngling stehe

882. TEATARTÓ DUGÓVAL, fehér réte

l. Arch. Ert. 1920-22
1/3. l.

EG. — GLAS.

861—920.

köszörült üveg, kelyhén piros alapon beköszörülve
sser Prunkpokal mit Deckel, geschliffenes Glas, am
Böhmisch, Biedermeyer.

szörült üveg, kelyhén piros alapon beköszörülve erdőben
rosser Prunkpokal mit Deckel, geschliffenes Glas, am
ein Hirschenpaar. Böhmisch. Biedermeyer.

kal. Cseh, XIX. sz. e. — Flakon, geschliffenes Glas mit

— Flasche, aus braunem Glas. Biedermeyer.

luszteres szárral, kagylós, gerezdes kelyhén beköszörülve
f. — Stenglglas, geschliffen, mit Balusterschaft, am
eine Bärenjagd. Böhmisch, e. H. XVIII. Jh.

baluszteres szárral, kelyhén domboru palmetta és akan-
orláshajó és német felirat. Szilézia, XVIII. sz. e. f. —
mit Balusterschaft, am Kelch zwischen reliefierten Pal-
nittene Landschaft und deutsche Aufschrift. Schlesien,

domboru palmettás és aranyozott peremmel, kelyhén
szára rézfoglalatu. Szilézia, XVIII. sz. — Stenglglas

Kiskéri Balogh János

festő.

l. még Balogh János alatt is.

— **(Ki tud róla?)** *Wald* Józsefné háztartásbeli asszony, akinek a Szigetvári-utca 18. sz. házban van lakása, a főkapitányságon bejelentette, hogy albérlője, *Balogh* János festőművész eltünt. A bejelentés szerint a 34 éves festőművész julius elsején elment hazulról és azóta nem látták. *Kiskéri-Balogh* János személyleirása: magas, kékszemü férfi, hajszine barna, tarkóján forradások nyomai láthatók. Eltünésekor szürke ruhát viselt. A rendőrség nyomozást indított az eltünt festőművész után.

Nemzeti Ujság

1939. jul. 26.

CONTACT: KIS-KÉRY CSILLA
1085 BP., MÁRIA U. 11. III/1.
(36 1) 138 11 10 — PHONE

VIGADÓ GALÉRIA
BUDAPEST V., VIGADÓ TÉR 2.

A KIÁLLÍTÁST TÁMOGATTA:

MŰVÉSZETI ÉS SZABADMŰVELŐDÉSI ALAPÍTVÁNY
MAGYAR ALKOTÓMŰVÉSZETI KÖZALAPÍTVÁNY
MAGYAR ALKOTÓMŰVÉSZEK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
NEMZETI KULTURÁLIS ALAP

SZERETETTEL MEGHÍVJUK ÖNT ÉS KEDVES CSALÁDJÁT A VIGADÓ GALÉRIÁBA

KIS-KÉRY CSILLA

VÉNUSZTÉRKÉP

CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

A KIÁLLÍTÁST 1997. JÚNIUS 17-ÉN 17 ÓRAKOR MEGNYITJA

SZIRTES JÁNOS KÉPZŐMŰVÉSZ

HANGOK **KANALAS ÉVA**

MURAY JUDIT — KIS-KÉRY CSILLA RUHÁK

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ
1997. 06. 17. — 07. 06 -IG NAPONTA 10—18 ÓRÁIG (HÉTFŐN ZÁRVA)



Kiskéri Csilla

Komputergrafika

Magyar Narancs 1988. VII. 28.

MDK

Kiskin György, festö

Csendélet. Olajf.

Nemzeti Szalon.-Öszi Tárlat. 1932.szept. Kat.

MDK.

Kiskin György, festőm.

Neve nem ismeretlen a magyar közönség előtt. Görögországban dolgozott. Konstantinápolyban egy kollektiv kiállitásával komoly sikert aratott. A Rádióban is többször szerepelt. Magyar asszony a felesége.

"A nagy dátum." 1914 ?.13. Repr.
/Dayka Gábor 18 éves hadapród sirkeresztjére a legitimációról rárajzolta üszkös fával a nevét és -az édes anya képét a nála talált fényképről./ Folkmann bánatos emlékezése barátjára D.G. -ra.
Folkmann Ferenc: Dayka Gábor pajtásomnak.
Müvész -Élet 1932. szept.

/ Kiskin Gy. emigráns orosz. Huszárfőhadnagy./



A GLOBUS NYOMDAI MŰINTÉZET RT. MÉLYNYOMÁSA —
FELELŐS KIADÓ: BARÁNYAY LAJOS.
NYOMDAIGAZGATÓ: ANGERMAYER KÁROLY





Dr. Vedres Béla apátplébános iktatta be ünnepélyel keretek között dr. Mihalecz János szentesi plébánost

Dr. Mihalecz János Szentes uj plébánosa





Szeptember 3-án szentelik fel Pomázon a török hódoltság alatt elpusztult templomrom helyére épült görögkatolikus templomot, amelynek belső restaurálási munkálatait Kiskin György orosz festőművész végezte bizánci stilusban

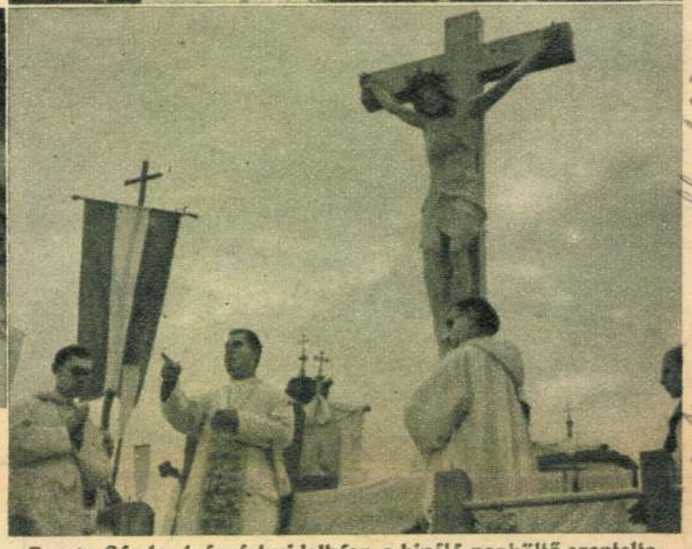

Puszta Sándor leányfalusi lelkész, a kiváló papköltő szentelte meg a szentendrei szigeten a vizenjáró turisták Kereszt-emlékművét, amelyet Visnyovszky Lajos egyházművész tervezett. Az emlékmű Täuber Vilmos és felesége, született wessetzi Wessetzky Vilma adománya





Jung Benedek O. S. B. huszonöt éve plébános Győrszentmártonban



Dr. Berczay-Amant Zoltán műtörténész rádióelőadást tartott az észtországi Tallinnban Hunfalvyról



Az első magyar női cimbalomtrió, (Tarjáni Tóth Ida, Komlósi Anna és nemesdőri Perentey Ibolya), amely a nyári hónapokban nagy sikerrel hangversenyezett Svédországban, Dániában és Norvégiában



Az elmult vasárnap avatták fel Nagyszőllősön az ercsi cukorgyár munkásai által adományozott országzászlót

Nemzeti Ujsag Kepes mell. 1939. szept. 3.

Kiskinizs

l.

Csikvári Ábrahám

193. l.

Kiskomárom (Zala m.)

Rk. templom

Barokk, épült XVIII. század
második fele
Egyetlen homlokzati torony,
mely két emeletes. Torony
sisáját megújítottak 1913-ban
A templom dött, a bejáratával egy
tengelyben (Immaculata szobra
a XIX. sz. közepéről. Tole
sebbre szent Flori m. szobra 1656 ból
balra szent Sebestyén szobra 1871-
ből. Mind a három szobrot rem-
vélta (ezt s átfaragta Hild
nagyhamizsai kőfaragó 1887-ben
A templom belsejében Dorfmeister
freskó a szentélyben és 3
szupla festmény a hajóban
A főoltárkép és 2 mellékol-
tárkép Dorfmeister munk
vaskorunok 1870-es évekből,
a hajó két oldalán, forzet-
mell. A freskó a szentélyben
Lignálva 1781-és évszámmal
Befejezte 1783-ban

Kiskomárom

Szószék copf XVIII. sz. vége,
kitimo állapotban van, két
mellékoltár copf XVIII. sz. vége
állapotban van. Főoltár copf XVIII
sz. vége, tabernakulum és annak fel-
építmeje nem szép. Keresztelő
medence barokkos fehér mörvány, rajta
a donátor ismerve 1698 évszámmal
Ez a barokkot megelőző templum
bel való. A medence fedele
copf, felette Jezus megkeresztelte
fabol fehere festet
lésinek jelemete fehér és ara-
zozott szoborcsoportozat, ger nagy
művészi értelmi. Kegyszerek közt
egy nagyon szép copf stílus
monstrancia ezüst sastyk
ábrázoló hitelesítő ellel és C S
mesterjeggel. A kehely copf, tal-
pa tűzben aranyozott vörösréz, a
modus és cuppa aranyozott ezüst.

Leppoldal megbeszélni
kiskomárom restaurálast

Kiskomarom

Lepold Antallal jul. 7-én Esztergomban megbeszéltem a restaurálás ügyét. Az esztergomi papnevelő a hegyér, a káptalan ennek nevében intézkedik. A káptalan hajlandó a restaurálás költségeihez 3-4 ezer pengő készpénzzel hozzájárulni, azon kívül adja az állványozást, a kőművest és egyéb szükséges mesterembert. A művésznek is segédeinek hosztot lakást ad. A kőrség ad 5000 P. részletekben. Ilyen feltételek mellett a restaurálás Sándor Bélával azt hiszem végrehajtható.

Kentvényi

VII. 7.

Kiskomárom

(Zalamegye)

Kiskomáromi János

otvös

Kenyérosztó tál
1680
debreceni ref. nagy-
templom
tulajd.

Jml

Nagy kanna 1680
debreceni ref.
kistemplom tulajd.

Jml

NÁPOLY

Dóm: Endre királyfi sírkápolnája a kriptában

Tábori Kornél: Magyar vonatkozású szobrművek a világ városaiban. Pesti Napló, 1938 dec. 25, 581

Kiskomáromi Ötvös János

Debreceni ref. cyph.
nagy kenyérlál
1780

Jml

Felső-szentmárton, plébánia

65

Kiskomáromi János

ötv.

l.

(Kőmagyötv.)

579. l.

M	N	O	P	Q	R	S	Sz	T	U	V	W	X
18	19 20 21 VIII	22 23 IX	24 25 X	26 27 XI	28 XII	29 30 31						

Sz.:

Marcali. Sz.: 1.

	Tartozik	Követel	X	Egyenleg
	35.-	35.-		—

579 — **Johannes Kiskomáromi,** e. 1680.

Vésett jelzésekkel — *Mitgravierten Signaturen:*

a) Kenyérosztó tál, közepén koszorúban felirat. — *Hostienschüssel, in der Mitte Inschrift in Blumenkranz.*

„. . . 1680. KISKOMÁROMI : ÖTVES : IANOS"

Ref. egyház, Debrecen — *Ref. Kirche, Debrezin.*

b) Hasonló tárgy ugyanott. — *Ähnlicher Gegenstand daselbst.*

„. . . 1680. K : K : EÖTVES : IANOS" *(Eötves, ötvös = Goldschmied.)*

Kiskomáromi Ötvös János

aronos Ráiz Janóssal

Debrecen XVII. sz.

Zolötv Debr. 12. l.

ALCSÚT

kastély

Ünnepély Alcsúton. VL 1880, 809.1.

Kiskomáromi Rácz Ötvös

János

Debrecen 1678.

aronos Rácz Ötvös János-

sal.

Zoltötv Debr. 15 l.

ERCSI

kápolna, Venne Eötvös J. sírja

—á— —r—: Az ercsi-i kápolna. VL
1871, 109–110l.

Kiskomáromi Rácz János, [iparművén]

h.: Hegedi Márton

86-87

Sz. Kürti K.: B. Bobrovszky J.: A XVII sz. mezővárosok iparmův.

Alföld, Debrecen, 1980. szept.

XXXI/9

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1971 AUG 25

Népújság Heves

Kis-Kovács Gyula szobrászművész

1021

Százötven éves a Miskolci Nemzeti Színház

Jubileumi társulati ülés
Koszorúzási ünnepség a Déryné-szobornál
A Csongor és Tünde premierje

1823. augusztus 24-én ünnepélyes méltósággal gördült fel a függöny Miskolcon az ország első magyar nyelvű kőszínházában. Kereken 150 esztendő telt el azóta, s most a hálás utókor a nagy jubileumhoz méltó körülmények között ünnepelte az eseményt, így emlékezvén azokra az elődökre, akik lelkesedésükkel, akarásukkal és anyagi hozzájárulásukkal is segítették az új színház felépítését.

A jubileumi ünnepségen ott voltak Borsod megye, valamint Miskolc város vezetői — Heves megyét *Szalay István*, a megyei tanács elnökhelyettese és *Polgár Miklós*, a megyei pártbizottság osztályvezetője képviselte — a színház barátai, a társulat tagjai és számosan azok a művészek, akik az elmúlt években vagy évtizedekben a miskolci színháznál kezdték pályájukat.

Délelőtt 10 órakor a Miskolci Nemzeti Színház nézőtéri társalgójában ünnepélyes keretek között leleplezték az emléktáblát. *Kis-Kovács Gyula* szobrászművész alkotását, amelyet a 150. évfordulóra készített. Ezután a vendégek megtekintették a színház másfél évszázados történetét bemutató kiállítást.

A színházteremben rendezett ünnepi társulati ülés a Himnusz hangjaival kezdődött, majd *Major Tamás* kétszeres Kossuth-díjas, Kiváló művész, a Nemzeti Színház főrendezője mondta el Petőfi Sándor *Levél egy színész barátomhoz* című versét. Ezt követően *Sallós Gábor*, a színház igazgatója tartott elnöki megnyitót, amelyet *dr. Simó Jenő*, művelődésügyi miniszterhelyettes ünnepi beszéde követte. Beszédében visszatekintett a színházalapítás nehéz éveire, méltatta a Miskolci Nemzeti Színház munkáját, de foglalkozott a színházművészet egészét érintő aktuális gondokkal, problémákkal is.

A szakma nevében *Kazimir Károly* Kossuth-díjas, Érdemes művész, a Magyar Színházművészeti Szövetség főtitkára köszöntötte az ünnepi társulati ülést, majd *dr. Malonyay Dezső*, a Művelődésügyi Minisztérium Színházi Főosztályának vezetője a társulat 16 tagjának nyújtott át minisztériumi kitüntetést. A Miskolci Városi Tanács által alapított Déryné gyűrűt *Bárczi Béla*, a városi tanács elnöke adta át *Csiszér András* színművésznek. A kitüntetések átadása után az üzemek küldöttei köszöntötték a jubiláló színházat.

Délután folytatódott az ünnepi program, megkoszorúzták Déryné szobrát, este pedig bemutatták Vörösmarty Mihály *Csongor és Tünde* című játékát, amelyet *Orosz György* Jászai-díjas rendezett.

A Gyöngyösön zajló Zsigmondy csillagszerző emlékverseny színhelye nem mondható ideális versenyteremnek. Elég sok a zavaró körülmény, pedig a „házigazdák", élükön Juhász László gondnokkal, mindent megtesznek a csend biztosítására, de a Mátraalji Szénbányák hivatalháza munkahely!

Minden dicséretet megérdemelnek a versenyzők, hogy a zavaró körülmények ellenére is magas színvonalú, izgalmas, sportszerű küzdelmeket vívnak.

A második forduló után meglepetésre már csak a kecskeméti Szabó és a GYESE mesterjelöltje, Bubenkó százszázalékos. Veretlen még Sándor Tamás, az Egri Vasas kitűnősége is.

Eredmények:

Kiss P.—Rosenzweig 1:0. Világos döntetlen ajánlatát sötét visszautasította és már az ilyenkor szokásos eredmény sem váratott sokáig magára: sötét a 30. lépés után feladta!

Kladiva—Szabó 0:1. A sötét figurákat irányító fiatal kecskeméti versenyző ötletes játékkal meglepte ellenfelét, és ragyogó támadás végén a 25. lépés után győzött.

Sándor—Kiss L. 1:0. Elvezetes, nagy küzdelem, hatalmas időzavarral. A sötét színekkel játszó szolnoki versenyző előnyösebb állást harcolt ki. Világos nagy időzavarba került, az idegesség pedig — ellenfelére hatott! Az időzavar alatt világos jobbjai jobbá[ra] a 41. lépés ut[án] szerítette ell[en] Kiss balszer[ű] vívott, amely [el]egri versenyző [ny]játékát és gy[ő]

Bubenkó—He[rc] két részről ó[ri]tűnő és maga[s]. A nagy kapk[o]kó mattolta [el]pésben.

Tóth I.—Tót[h] A találkozó k[ö]gül egyszerűs[ö]lépés után ért[ék]

Horváth—Tőzsér 0:1. Világos több hibát is vétett. A fiatal kecskeméti versenyző szabadgyalogját érvényesíteni tudta és a 86. lépés után Horváth feladta!

Állás: Szabó, Bubenkó 2—2 pont, Sándor 1,5 pont.

sek. Tíz órakor AZPC Amersfoort—Ruda Hvezda Kosice, 11 órakor Egri Vízmű—Egri Dózsa, 17 órakor AZPC Amersfoort—Egri Vízmű, 18 óra, Ruda Hvezda Kosice—Egri Dózsa találkozóra került sor.

Hírek a gyöngyösi járásból

A gyöngyösi járási sportfelügyelőség a községi sportkörökkel karöltve Atkáron, Vámosgyörkön és Szücsiben az alkotmánynapi ünnepség keretében labdarúgó-kupaküzdelmeket rendezett.

Atkáron négy felnőtt csapat mérkőzött az Alkotmány Kupa vándorserlegért. Az Atkári Tsz SK meghívására a csehszlovák Zseh csapata is részt vett a villámtornán, amelynek kezdete előtt Gyöngyösi József országgyűlési képviselő ünnepi beszédet mondott. A színvonalas összecsapásokat ezerkétszáz néző tekintette meg. Itt a következő sorrend alakult ki: 1. Atkár, 2. Gyöngyöspata, 3. Zseh, 4. Vámosgyörk. A díszes vándorserleget Sípos István, a járási LSZ tagja adta át a győztes atkári csapatnak.

*

Vámosgyörkön szintén négy csapat mérkőzött meg az ifjúsági együttesek Alkotmány Kupájáért. Bíró Miklós községi tanácselnök ünnepélyes megnyitója után nagy érdeklődés kísérte a színvonalas összecsapásokat. A következő sorrend alakult ki: 1. Nagyfüged, 2. Hort, 3. Atkár, 4. Vámosgyörk. A győztes nagy-

Hét végi sportműsor

SZOMBAT:

Kosárlabda: Dobó István férfikupa, Eger, Szilágyi Gimn.

Sakk: Zsigmondy emlékverseny ötödik fordulója, Gyöngyös, 15.30.

Labdarúgás: Egri Dózsa Öregfiúk—DFC Belgrád Öregfiúk barátságos nemzetközi mérkőzés, Eger, stadion 13.30.

VASÁRNAP:

Kosárlabda: Dobó István férfi kupa Eger, Szilágyi Gimn.

Labdarúgás: Egri Dózsa—Ganz-MAVAG NB I. B-s mérkőzés, Eger, stadion, 16. V.: Nagy B. Előtte 14 órakor Egri Sportiskola—Noszvaj mérkőzést rendezik meg. *NB III-as mérkőzések:* GYES[E] 16, Petr[i] Petőf[i]

Kiskőrösi Petőfi-szobor

MAGYARSÁG

Melléklet a Magyarság 1928 szeptember 30-iki számához. (39.)

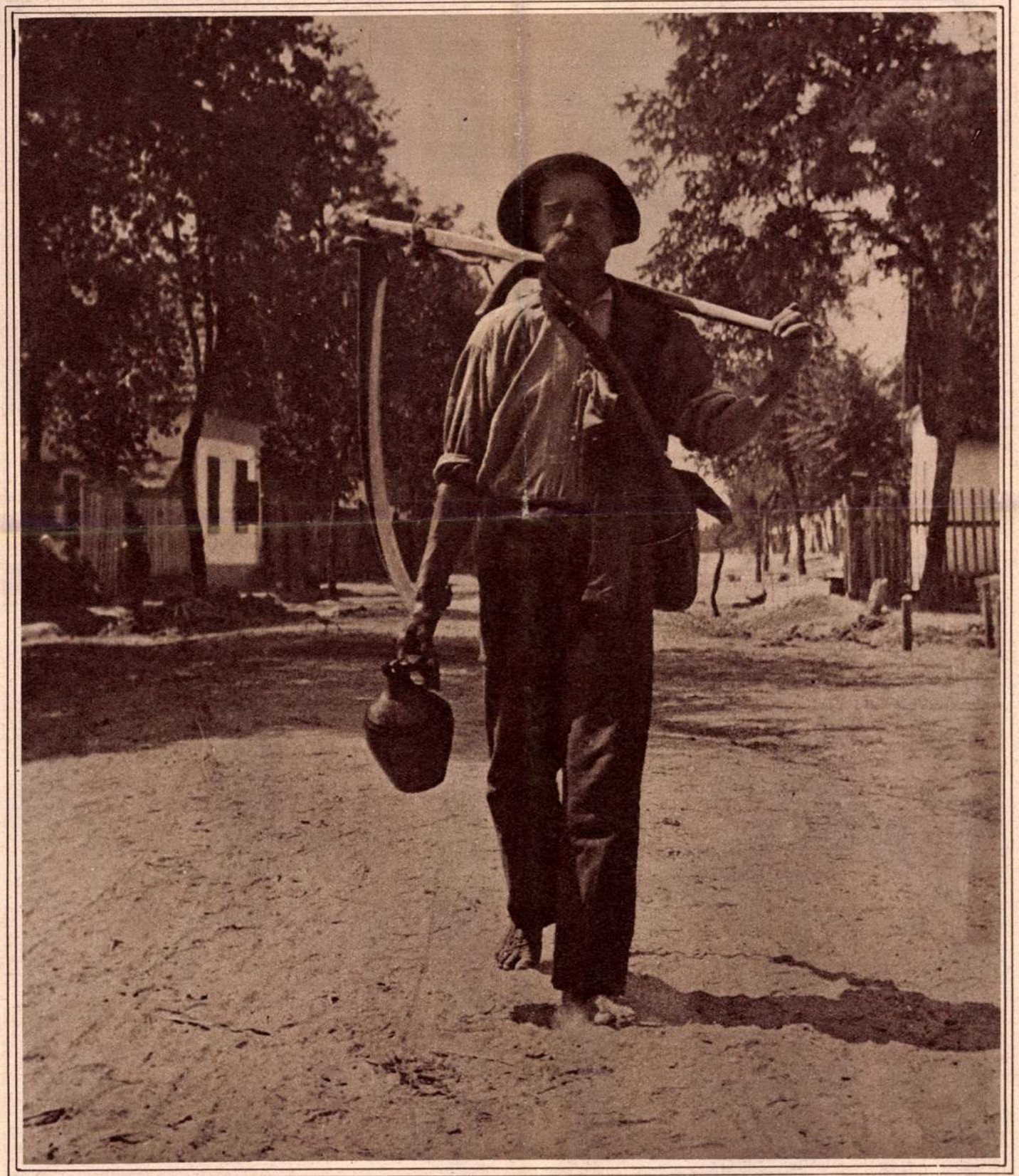

A MUNKÁBAMENŐ (Tápé).

(Kerny István felvétele.)

Petőfi emléke Kiskőrösön

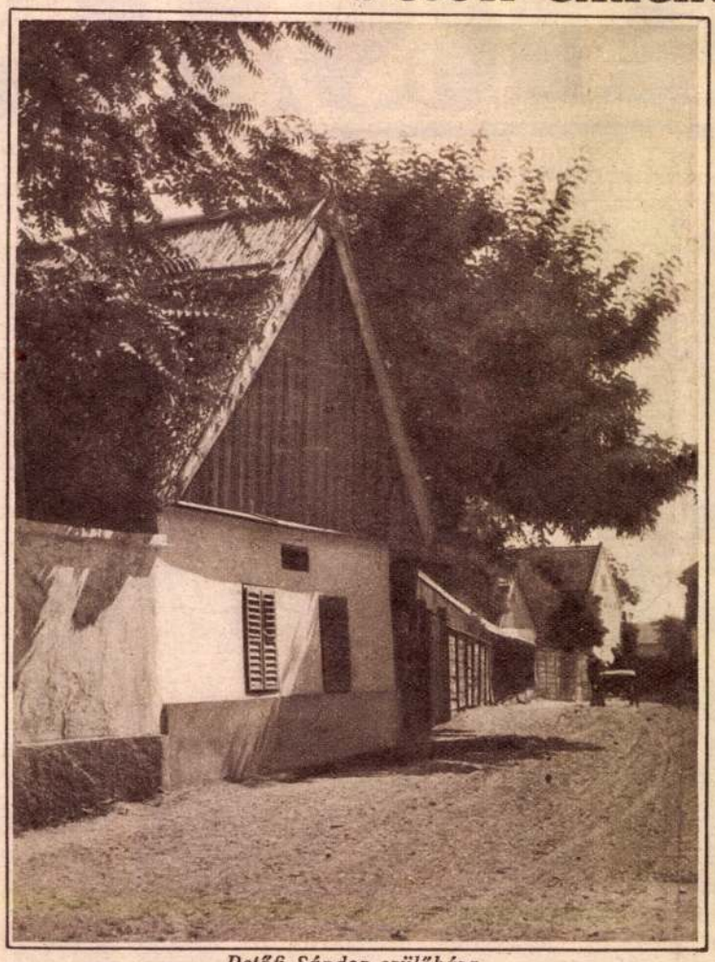

Petőfi Sándor szülőháza.



Benczur Petőfi-portréja a lakásban.

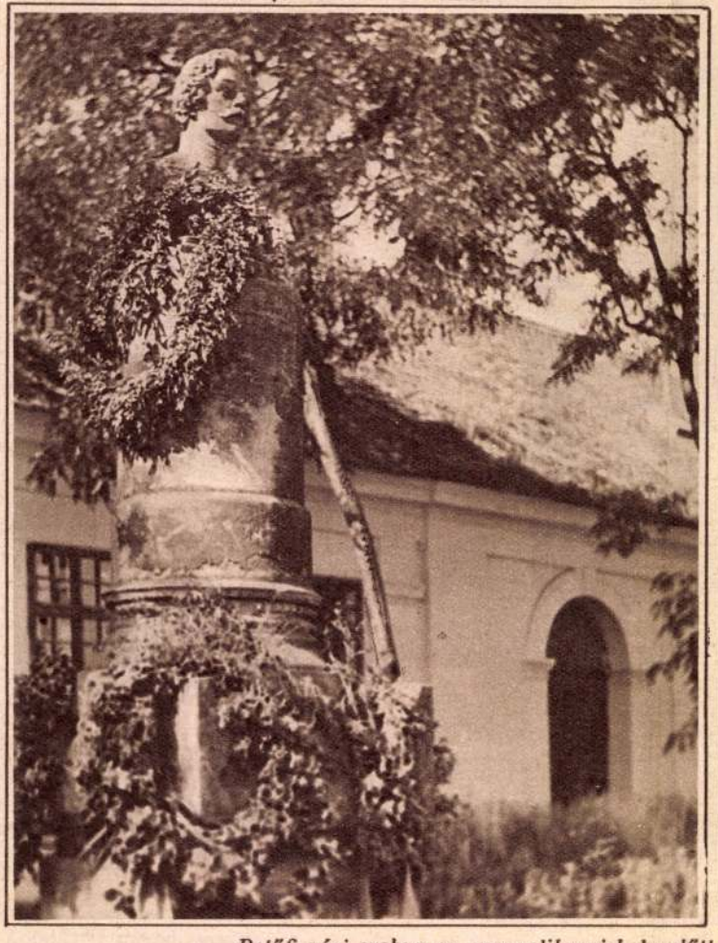

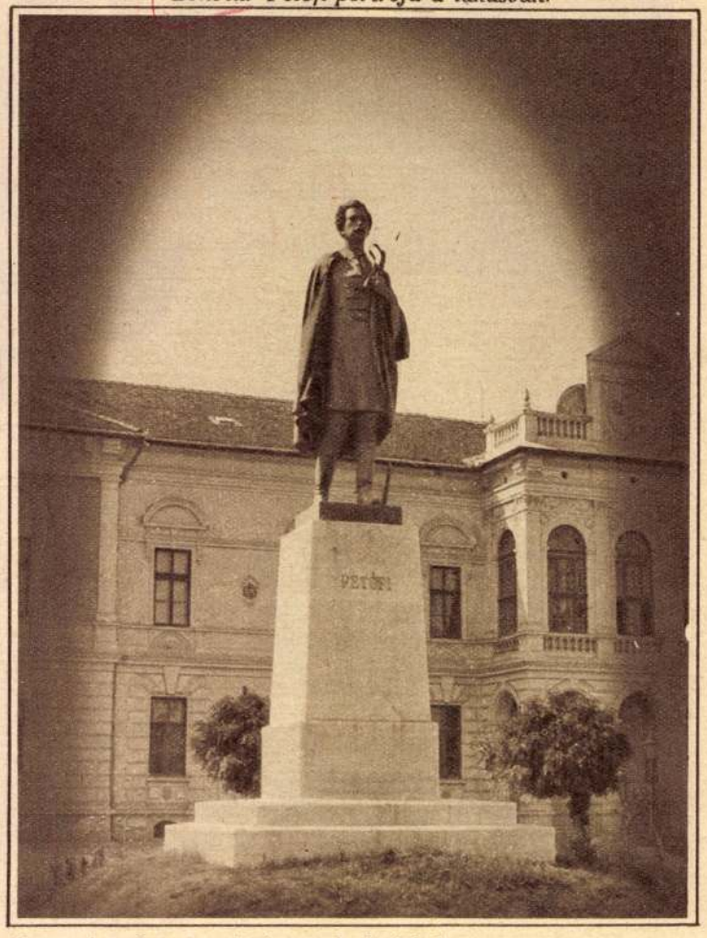

Petőfi régi szobra az evangelikus iskola előtt és az uj szobor, amelyet nem lepleztek le.

Kiskun István

Tagja volt az 1932-ben létesült Rudnay művész-telepnek (az ő alapítása!) a Nyíregyháza melletti Góstón.

„Dr. Vigvány László magángyűjteménye". — Műgyűjtő, 1969. 1. sz., 16. l.

Kiskőrösi Petőfi-nobor

kepe repr.

Ezer év Pest Vármegye

földjén. H. és é. n.

(1942?) 143-l.

Kitől?

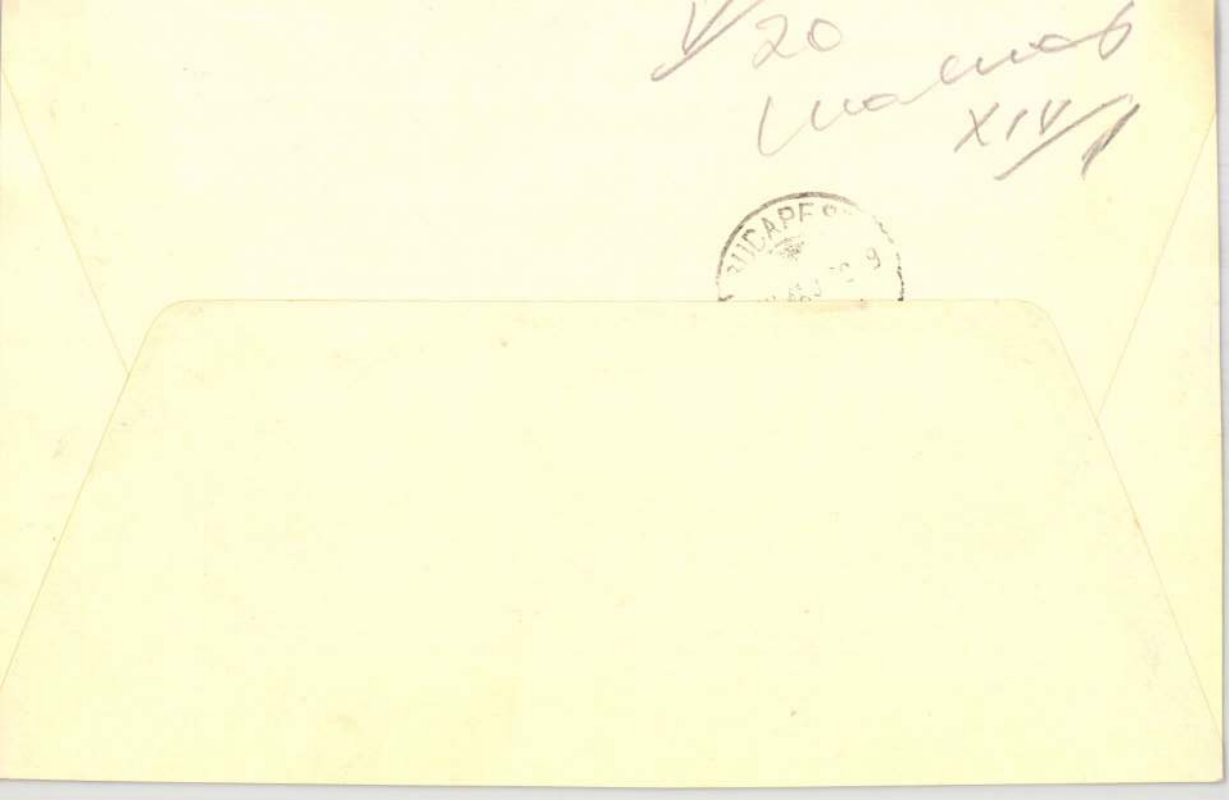

20
Шашов
XIV/1

BUCAREST
9

Kiskőrös, Petőfi-ház

KISKŐRÖS

Petőfi-ház

Petőfi-ház Kiskőrösön. VV 1880, 710 l.

Kiskőrösi ref. templom

XVIII. sz.

l.

Ravasz Boriska:

A magyar állam és a protestántizmus Mária Terézia uralkodásának második feleben.

Bpest, 1935.

71. 72. l.

23. Koronázás. Flamand műhelyből, XVII. szá-
zad. Bibliai jelenet, bordűrje hiányzik. A
következőnek párja. Gyapjú, 252 x 160 cm

Az Ipolyi-gyűjteményből.

Lutka, 75 l.

Ipolyi, Bihar vármegye, 251. szám.

MAGYARORSZÁG,

«a nagy megcsonkitott»

Gino Cucchetti munkája

Egy kitünő sziciliai (palermói) publicista, Gino *Cucchetti* 1930 óta sürüen ellátogat hazánkba, hogy itt időzése alatt tanulmányozza a magyar viszonyokat. Látogatásai során olasz és magyar történelmi és irodalmi témákról több előadást tartott Budapesten a *Külügyi Társaságban* és az *Otthon Klubban*, Székesfehérvárott, Debrecenben, Pécsett, Szegeden, Győrött, Nagykanizsán s mindezeken a helyeken *langoló szeretettel nyilatkozott Magyarországról*, akkor pedig, amikor a Szabadság-téren az Országzászló előtt mondott lelkes reviziós beszédet, valósággal elragadta hallgatóságát. Gino *Cucchetti* magyarországi tapasztalatairól már több jeles munkában számolt be hazájának, s csak legutóbb, 1937 végén bocsájtotta ki „*Ungheria, la grande mutilata*" cimü kitünő monografiáját. A 400 lapra terjedő hatalmas kötet részben Magyarországnak a világháborus szerepét ismerteti rokonszenvesen, részben az olasz-magyar barátság kérdését fejtegeti behatóan, részben pedig Magyarország történelmét, müvelődését s jelenlegi irodalmi életét és gazdasági helyzetét világitja meg. A munka minden lapja Magyarország meleg szeretetéről és a szerzőnek a revizió bekövetkezésébe vetett törhetetlen bizalmáról tesz tanubizonyságot.

A munka a világháborus Magyarország vonatkozásait mesterien körvonalazza, kiemeli a magyarok vétlenségét a háboru előidézésében, magasztalja a magyar katonai erényeket és a legalaposabb tanulmányozásra valló részletes leirását adja a sok cselvetésnek, az utódállamok politikusai részéről elkövetett minden félrevezetésnek és visszaélésnek, melyeknek Magyarország áldozatul esett. Vázolja Csonka-Magyarország talpraállását, bőven foglalkozik Mussolini határozott állásfoglalásával a revizió mellett, élvezetes összeállitásban tárja az olvasó elé Mussolini sok hires beszédét és hirlapi cikkeit, amelyekben politikájának egyik sarkpontjává tette a trianoni békediktátum revizióját. Meggyőződéssel bizonyitja be, hogy *Mussolini* és egész Olaszország ma is rendületlenül áll a revizió eszméjének valóraváltása mellett. Külön fejezeteket szán a négyhatalmi paktum, majd a római protokolum beható ismertetésének, közben részletesen kiterjeszkedik a *Tardieu*-féle tervre is, mely teljesen csődöt mondott és amellyel szemben az olaszok kezdettől fogva a leghatározottabban ellentétes álláspontra helyezkedtek. Bőven ismerteti a munka az olasz-jugoszláv egyezményt is, amely a szerző meggyőződése szerint semmiben sem korlátozza az olasz politikát Ausztria függetlenségének megóvására és a magyar revizió megvalósitására irányuló szándékaiban. Nagyon elitéli a munka Franciaországnak és Csehországnak az orosz szovjettel kötött egyezményeit, amelyeket teljes szövegükben közzé tesz. Külön tanulmányszámba megy a munkának a magyar irodalom és müvészet részletes ismertetését tartalmazó része, valamint, hogy külön fejezet számol be az olasz nyelv és irodalom magyarországi felkarolásáról, aminek keretében a szerző nem mulasztja el, hogy rá ne mutasson arra, hogy amig a magyar irók és költők kiváló müvei nagyobbára olvashatók olasz nyelven is, addig *a modern olasz irodalom termékei közül keveset forditottak le magyarra.*

Meg kell még jegyeznünk, hogy a kitünő munkát magyar tollból eredő két előszó vezeti be, egyiket *Herczeg* Ferenc, másikat báró *Villani* Frigyes római magyar követ irta. Mindkettő elismerően méltatja Gino *Cucchettinek* nagy érdemeit az olasz-magyar barátság kimélyitése terén.

„Néhány szó a magyar munkáskérdésről"

Néhai gróf *Károlyi* Sándor, a magyarországi szövetkezeti mozgalom uttörő apostola az 1895. évben „*Néhány szó a magyar munkáskérdésről*" cimmel igen értékes tanulmányt irt. Azok az alapvető igazságok és életrevaló eszmék, melyeket a szövetkezeti apostol tanulmányában a munkásügyi és szociális kérdésekkel kapcsolatban igazi ihlettel, igen meleg emberbaráti szeretettel és ritka szociális érzéssel 42 évvel ezelőtt hirdetett, még ma is, a legsulyosabb munkásügyi és szociális viszonyok idejében nagyon időszerüek és *a munkásügyi és szociális kérdések megoldásánál teljes figyelmet érdemelnek.*

A tanulmányt, miután a forgalomból kikerült, nehogy feledésbe menjen, az O. K. H. kötelékében dr. *Steuer* György vezetése alatt működő földmunkások vállalkozó szövetkezetei ujból kiadták. A tanulmányhoz dr. Steuer György „Megemlékezés gróf Károlyi Sándorról" cimmel bevezetést irt, melyben kiemeli, hogy gróf Károlyi Sándor a szövetkezetek megalakitásával a legszélesebb néprétegeknek az önmagukon való segités és önerejükből való fejlődés minden lehetőséget meg akarta adni.

A földmunkásszövetkezetek *Károlyi* Sándor grófnak e munkásügyi és szociális tanulmányát, amint ezt Steuer György megirja, azért adták ki, hogy egyrészt ezzel is, mint a szövetkezeti mozgalom legfrissebb hajtásai, másfélévtizedes közhasznu működésük alkalmával tanubizonyságát adják a lánglelkü szövetkezeti apostol eszméihez való igaz hüségüknek és mélységes kegyeletüknek, másrészt pedig a halhatatlan szövetkezeti vezérnek nép- és nemzetmentő szövetkezeti, munkásügyi és szociális eszméit emlékezetébe idézzék azoknak a szociálpolitikusoknak, akik az országot, a falusi népet és munkásnépünket a hangzatos szavakon tul, a mindennél szebben beszélő s a nemzet életében és fejlődésében egyedül értékes cselekedetekkel vannak hivatva szolgálni.

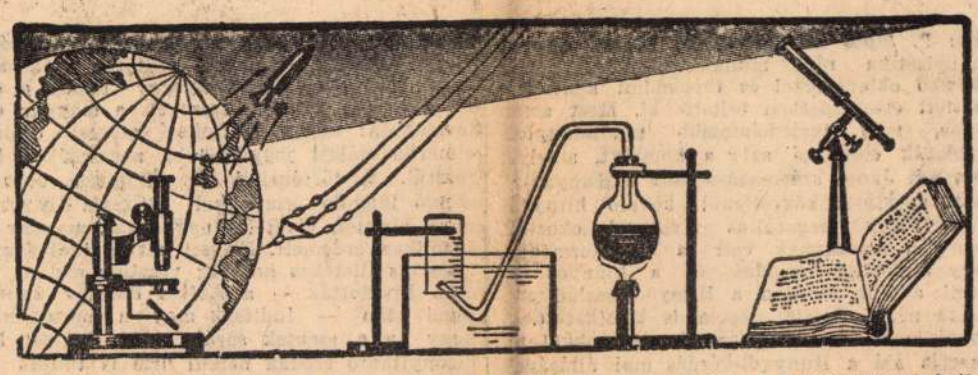

Néhai gróf Károlyi Sándor, aki az uzsora ellen szövetkezeti alapon harcba szólitotta az ország egész társadalmát, a kisgazdát, kisiparost és munkást egyaránt és akinek közéleti fénye, mert tündökölve ment el, állandóan visszasugárzik, a maga nemében egyedül álló munkásügyi és szociális tanulmányában a legbehatóbban a következő kérdésekkel foglalkozott: A munkások és kisemberek védelme. — A kapitalisztikus gazdálkodás és az alacsony munkabérek idézik elő a kivándorlást. — Munkaadó és munkás együttmüködése. — A munkásvédelem célkitüzései. — Munkát a munkásnak, önsegélyt és gyámkodást a gyengék részére. — Munkaalkalmakkal előzzük meg a kivándorlást. — Nem fejlődtek azok a termelési ágak, melyek a tőkének, földmivelésnek és a munkásoknak egyaránt hasznára letteк volna.

A munkaalkalmak erősitik a munkást és ezáltal a magyarságot. — Telepitéssel kell uj otthont adni. — A telepités végrehajtása szövetkezeti alapon. — A telepités pénzügyi lebonyolitása. — A hitelszövetkezetek adjanak pénzt a földvásárláshoz. — A telepitésnek szociális végrehajtásával a munkást is birtokhoz kell juttatni. — Az önsegélyre felépitett társadalom egészséges.

Munkásnépünknek is meg kell adni az önsegélyre alapitott szervezkedés lehetőségét. — A vidéki értelmiség támogassa a munkások szervezkedését. — A munkások és a munkaadók érdekképviseletei közösen a társadalmi békét szolgálják.

A munkások érdekképviseletének feladatköre. — A munkások szociális biztositása. — Önsegély és államszocializmus. — A megélhetés a társadalmi béke alapja.

Munkát, testvériséget és szabadságot a munkásnak, önsegély és oltalom a gyengének.

— Mindezek a természeti törvényeken alapulnak. Ha ezeket ignoráljuk — irta néhai gróf Károlyi Sándor — mégis meg fog történni mindaz, amit a természeti törvények rendelnek, csakhogy érdes és fájós lesz, ha a természeti törvény magát megboszulja.

Igy tehát szerény tanácsunk, hogy a közgazdasági és szociális kérdésekben a humanizmus felé tereljük a gondolkodást, várva, hogy ez óvja meg a társadalmi békét, melyet előzunk s melynek felboruiásától tartunk, mert utóbbi időben nagyon is gyakran elfeledtiik a testvériséget.

AZ UJ SZELLEMISÉG

(TRIKÁL J.: AZ UJ SZELLEMISÉG. SZENT ISTVÁN TÁRSULAT 1937)

A karácsonyi ujdonságok könyveimét irom élre. Annak a mélyen látó gondolkodónak tollából került ki a könyv, aki évtizedek óta tanára a Pázmány Péter tud. egyetemen a bölcseletnek.

Trikál József neve ismert név a tudományos körökben. Hosszu sorozatot adnak ki müvei, amelyeket röviden ez a néhány szó jellemez: a kiérett bölcs szellemértékei.

Az uj szellemiség is ebből a fajtából való. Olyan bölcsességet elárulo és az uj szellemiséget oly biztos kézzel korekretizáló elmélyülés, hogy szinte észrevétlenül belénk lopja a bölcs leszürt élettartalmát.

A mü tárgyalási módjául a régi párbeszédes alakot választja. Tanitó és tanitvány cserélik gondolataikat. De nem a szellemi alárendeltség viszonyában, hanem amint a szerző mondja: „a tanitvány szinte egyenrangu a tanitóval". Innét van az, hogy egyes fejezetekben (pl.: A régi szellemiség; A bölcsek; Uj szellemiség és egyéniség stb.) a tanitvány előtt alázkodik a tanitó. A szerző tételét *a régi szellemiség, az uj szellemiség szövőszékénél, az uj szellemiség kialakitása, az uj szellemiség lelki megujhodása és befejező összefoglalása* osztja. A mult megitélése, majd kialakulása, de különösen az uj szellemiség hozta lelki megujhodás rajza egyenesen üditő oázisközelség. Majdnem azt irtam ide: jó nekünk itt lennünk!... Olyan sivár, olyan kilátástalan, olyan ködös az ujabb irók festette élethorizont. Mintha a sötétség lelke ülné meg ezt a pusztulásra itélt életet. Nincs itt dal, hiányzik a fény, elalszik a lélek tüze... Fenyegetve közeleg az élet falanxtere után a fagyos eszkimóvilág... *Ilyen* beálitás után magasságii levegő, ózondus illat, szellemi fellélegzés, feszülő életerő terjed körülöttünk, midőn Trikál könyvét olvassuk.

Bár a mü bölcseleti alapgnodlatu és transzcendens történésü, bár gondolatfüzérei a logika törvényei szerint szövődnek, melyre azt kell mondanunk, hogy élvezetes és stilusfinomsága miatt könnyen olvasható. De ezt a kiválóságát nem a tárgyi nehézségek elkerülésével vagy a ciapongi képzelet kilengésével és szabadonbocsátásával éri el, hanem a finom hangszereléssel és bölcs csevegésével szerzi meg. Az egész könyv olvasása alatt azt érzi az olvasó, hogy fokozódva hangolódik az iró lelke. Először mélább zene muzsikál belőle, később áhitozás akkordjai zsongnak és végül az Ur dicsőségét zengő, a Szentlélek áldásáért fohászkodó égi himnuszok ütemei szállnak... És ez a finom lélekmuzsika nem marad a hallási élmény és egyszerü birtokállomány. A vágyakozó emberi lelket élő hárfává varázsolja és kipengeti rajta az uj szellemiség vigaszteljes, derüs, isteni melódiáját.

Végül is ez a bölcs lélekmüvész legnagyobb érdeme és ez a müvének minden másnál nagyobb értéke.

Dr. Marczell Mihály.

Biráskodásunk huszévi mérlege

irta: OLCHVÁRY ZOLTÁN

nyug. kir. itélőtáblai elnök

Igazságszolgáltatásunk legutóbbi huszévi mérlegét csak akkor állapithatjuk meg, ha már tiszta képet nyertünk azokról a nehézségekről, amelyekkel biráskodásunknak meg kellett és meg kell küzdenie.

E nehézségek között elsősorban áll a birák tulterhelése éspedig nemcsak a munkateher mennyisége, hanem minősége tekintetében is. Ennek oka az, hogy a tételes jogszabályok ujból és annyira felszaporodtak, hogy azok utvesztőjében eligazodni mind nehezebbé vált. Az eljárás egyszerüsitésére vonatkozó eddigi kisérletek a kivánt célt nem érték el és bizonyos, hogy nem szolgáltak az itélkezés javára.

Alig állitották az itélőbirákat nehezebb helyzet elé, mint mostanában. A jelenlegi helyzetben ugyanis a birónak általában véve széleskörüen és gyakorta oly nagy körültekintéssel kell eljárnia, amelybe csaknem félelemszerü aggodalom vegyül, hogy vajjon az anyagi igazság kiszolgáltatás esetén nem sérti-e meg a sokezer törvényhely rendelkezését? Ezt a küzdelmes munkát azok, akik még nem biráskodtak rendszerint sem mérlegelni, sem méltányolni nem tudják eléggé.

Nem helyeselhetők azok az intézkedések, amelyek az egyes birói hatáskör kiterjesztéséről, a perbeli értékhatárokról és a fellebbviteli korlátozásokról szólanak. Az ilyen „egyszerüsitések" nem váltak az igazságszolgáltatás előnyére.

Tapasztaljuk azt, hogy a Kuria jogegységi tanácsai elé utalt kérdések folyton sokasodnak és ma már valósággal elárasztották a tanácsokat. Nemcsak legfelsőbb bíróságunk helyzetére, hanem az alsóbbfoku bíróságok itélkezésére is kedvezőtlenül hat ez, mert nem csekély mértékben csökkentette az alsóbbfoku bíróságok itélkezésének önállóságát, a jogalkotásban való részvételüket.

Kárhoztatandó az irásbeliség tultengése. Bíróságunkra hárul az a feladat, hogy ezt a tultengést az ügy érdekében a költség-megállapitás utján visszaszoritsák.

Ami pedig a birói határozatokat illeti, ugy látszik az az aprólékos részletesség, amely tételes szabályainkat jellemzi, a birók legtöbbje átveszi s ez az oka annak, hogy az itéletek indokolásai szükségtelenül terjedelmesek.

Az elmondottakból főleg az a tanulság von-

ható le, hogy fel kell hagyni az eljárás egyszerüsitésének széleskörü és kazuistikus módjával, vagyis el kell kerülni azt, hogy egyszerüsités cimén egy-egy kodexnyi ujabb tételes szabály bonyolitsa és nehezitse az itélkezést. Továbbá, hogy az itélkezés jósága kivánná meg, hogy a törvényszéken a polgári perekben az egyes biró előkészitése után tanácsban döntsenek. A törvényszékek munkaterhe ezzel csupán csekély mértékben növekednék meg.

Ezeket a figyelemre méltó s biráskodásunk javitását célzó gondolatokat fejti ki a *Magyar Jogi Szemle* folyó évi 1 számában *Olchváry* Zoltán ny. kir. itélőtáblai elnök.

Ugyanebben a számban található alapos tanulmány dr. *Patakfalvy* László ügyvédtől az uj német részvénytörvényről. Dr. *Rhorer* István kir. törvényszéki biró „A telki szolgalom elbirtoklásai". dr. *Bartha* István ügyvéd „A fellebbviteli érték a gyakorlatban" cimen irtak cikkeket.

A „Kritikai szemle" cimü rovatban *Zsoldos* Benő ny. kir. itélőtáblai biró kritizálja azt a mostoha elbánást, amelyben egyes bíróságok dologi szükségleteinek kielégitésénél részesülnek.

Az „Irodalom" rovat több ujabban megjelent könyv ismertetését hozza, amelyek közül ki kell emelnünk dr. *Degré* Miklósnak, a budapesti kir. itélőtábla ny. elnökének az olasz büntetőtörvénykönyv forditásáról irt ismertetését. A forditást dr. *Angyal* Pál és dr. *Rácz* György végezték. Kiemelendő továbbá a dr. *Szladits* Károly egyetemi professzor 30 éves tanári jubileuma alkalmából „Ünnepi dolgozatok" cimen megjelent müről szóló ismertetés, amely gyüjteményes munkát a jubiláns professzor tanitványai állitották össze.

Az „Előadások" cimü rovatban olvassuk dr. *Kuncz* Ödön egyetemi tanárnak „A részvénytársaság szervezetének problémái" cimen a Magyar Jogászegyletben tartott nagy érdeklődést keltett előadásának kivonatát.

SZTRIHA KÁLMÁN:

Kiskundorozsma története

Karácsony előtt igen érdekes monografia hagyta el Szegeden a sajtót. *Sztriha* Kálmán kiskundorozsmai esperesplebános irta meg szülővárosa iránti szeretetből, éveken keresztül gyüjtve a szükséges adatokat a neves helyi földi szinkatolikus község történetét. Mikor az ember a Szegedre száguldó gyorsvonatból kitekint és megpillantja az égre törő karcsu dorozsmai tornyot, a még mindig sebesen kalimpáló szélmalomvitorlák felett, dehogy is sejti, hogy a nagytemplom alatt lapuló szerény domb körül milyen mozgalmas fejezete zajlott a magyar történelmi multnak. Hogyan lett az első, XIII. század eleji feljegyzés tanusága szerint Druzsba birtokosa nevéről nevezett Druzsba-telep, tatár-török dulás után, pusztitó tüzvészek és mindent elsöprő árvizek után, Druzsma-Duruzsma neveken keresztül a mai virágzó Dorozsma nagyközséggé. A komoly irodalmi értékkel rendelkező könyvnek egyes fejezetei, különösen Dorozsmának a Szegeddel való összecsapásainak leirásai ugy hatnak, mint egy izgalmas regény. Megkapja az olvasót, hogy Szeged, a maga akkori nagyságától elkapatott hatalom, hogyan érezteti erejét a nála sokkal gyengébb, eredeti kun lakosaitól kipusztitott jászsági és palócsági településekkel benépesitett szorgalmas, dolgos dorozsmaiakkal, hogyan dulja fel kaszálásuk, egész évi nehéz munkájuk eredményét, hogyan hajtja el barmaikat s kergeti ki tanyájukból a lakosokat. És hogyan ébred öntudatra Dorozsma népe, midőn 1720-ban fegyveres sereggel indul a hatalmas szomszéd ellen s a szállásokat feldulva, pusztitva halad egész a városig, ahol gróf Herberstein akkori szegedi városparancsnok katonáival formális csatában megütközik, de visszavonulni kénytelen. A szerző szerint, mint aki szülőfaluját legjobban ismeri, a dorozsmai kiskunok akkor sem mentek, de ma sem mennek a szomszédba egy kis virtusért.

A két város villongása tovább folyt egészen 1721-ig, amikor Szeged a pozsonyi és bécsi hatóságokhoz fordult, kenegetve különféle értékes ajándékokkal a hivatásos kereket. — még csak „tekenyős békát" is 884 darabot vittek ajándékba, ami akkor szivet gyöngyörködtető kellemesség lehetett — az iránt, hogy a szerinte sulyos jogtalanság: a kiskunok birtokfoglalása ellen orvoslást kapjon. Ám, a kunok mindenható patrónusa, *Orczy* István sarkára állott és Szeged kénytelen volt rendes törvényes pert inditani vélt igaza érdekében a német lovagrend ellen, amely a tö ök háboruk után hasznos szolgálataiért ötszázezer forint ellenében ura lett az összes jászkun területeknek. Szeged panasza szerint a német lovagrend a valódi kun lakosság kipusztitása után nem respektálta Szeged városnak Mátyás király adománylevele alapján

örökölt társtulajdonosi jogát. Igy azután elindult a nagy per, amely 1837-ben békés kiegyezéssel végződött, amikor is Dorozsmát szabad kiskun területté nyilvánitották.

Ettől kezdve a község élete egyenes uton megy a nyugodt és csendes fejlődés felé. Nem sokára bekövetkezik a *redemptio*, az önmegváltás, amikor is a község százhatvan jómódu polgára áldozatkészségével lehetővé teszi, hogy félmillió kifizetésével szabaddá legyen téve az ősi kun föld. Dorozsma többé nem a német lovagrend tulajdona, hanem polgárainak szabad birtoka. A XIX. század elején városi cimet is kap, de 1872-ben ismét nagyközségnek emlitik a feljegyzések. Dolgos, szorgalmas lakossága, amely rendületlenül megőrizte ősei katolikus hitét, rengeteg csapást szenved el. 1739-ben, majd 1831-ben a kolera, 1863-ban a szörnyü alföldi aszály, 1875—76-ban irtózatos tüzvész teszi tönkre a község népének vagyonát, 1879-ben pedig Szegeddel együtt Dorozsmát is elpusztitja az árviz. De a megpróbáltatások sem tudták szorgalmas népének életkedvét szegni s ma már több, mint 20.000 lakosával egyik legszámottevőbb községe az Alföldnek.

Sztriha esperes 350 oldalon keresztül tárgyalja igen nagy gonddal és szeretettel szülővárosának nyolcszáz éves multját. Munkája nem szokványos száraz monográfia. Élvezetes olvasmány, helyenkint szinte a nagy történelmi regények levegője csapja meg az olvasót. Nincs az a jelentéktelennek látszó dolog, amelyre a kiváló lelkipásztor figyelme ki ne terjedt volna, ugyhogy könyvét mindenkor forrásmunkának is lehet tekinteni.

— A község történetének összeállitásánál — irja bevezető vallomásaiban — az a cél lebegett előttem, hogy e kun község tiszteletreméltó multját magával a lakossággal is megismertessem, *akiket ilymódon szeretnék a szükebb szülőföld megbecsülésére és szeretetére buzditani.* Itt, a községi multban annyi szép törekvés, verejtékes munka, vallásos buzgóság és hazafias érzés bontakozik, hogy kár lenne ezeket csokorba nem kötni és a mai nemzedék elé nem tárni. *Ezért áldoztam időt és fáradságot, hogy mint ennek a községnek lelkipásztora, könyvemen keresztül is tanitsam hiveimet az ősök tiszteletére és az elmult idők munkájának megbecsülésére.* Hiszen a multban, a régi idők emlékezetében hatalmas éltető erő rejlik. Benne már elpihentek a szenvedélyek, belőle már kiveszett az üszkös életsalak, ráfeküdt az idők fényező patinája s most már ugy tárul elénk, mint a legszebb, leghatalmasabb üzenet, mint kivánatos régi jó világ. S ebből a szép hangulatból emelkedik ki azután a buzditás, a törekvés, a haladás legnagyobb értékei. *A mult ismeretére szükség van, mert rá épül a jövő..*

A tudós szerző valóban szeretetteljes ajándékkal kedveskedett Kiskundorozsmának a karácsonyi ünnepekre. Megérdemli, hogy értékes munkáját megértéssel és jóindulattal fogadják.

A csinos kiállitású müvet, melynek cimlapját a község büszkesége: karcsu tornyu temploma és egy szélmalom diszíti és számos érdekes kép teszi változatossá, Kiskundorozsma község közönsége adta ki.

A vakság megelőzése

Az *Orvosi Továbbképzés Központi Bizottságának* és az *Országos Közegészségügyi Egyesületnek a vakság megelőzésére alakult szakosztálya* szombaton este a *Budapesti Királyi Orvos-Egyesületben* előadóestet rendezett. *Grósz* Emil elnöki megnyitó beszédében kifejtette, hogy a vakság megelőzésének magyar nemzeti bizottságát 1936. decemberében alakitották meg. A bizottság tevékenysége anyagi eszközök hiánya miatt egyelőre a felvilágositás munkájára és a társadalom érdeklődésének felkeltésére szoritkozik.

Petres József, az OTI alelnöke, a szemnek az iparban való védelméről tartott előadást. *A vakság elleni küzdelemben* — ugymond — *iparegészségügyi vonatkozásban a baleseti szemsérülések és a foglalkozási szembetegségek szerepelnek és az összes baleseti sérülések 6.8 százaléka esik a szemártalmakra.*

Az érdekes előadást az OTI szembalesetek elháritását propagáló filmjének bemutatása fejezte be.

Léndrt Lajos a *ragályos szembajok* ellen való védekezést fejtegette. Ismertette a *trachoma* elleni védekezést, amely az 1886. évi V. t.-c.-en alapul. Magyarországon jelenleg körülbelül *15.000 trachomást* tartanak nyilván. A rendszeres járóbeteg-kezelés és a kórházi ápolás eredménnyel járt, mert *évről-évre apad a sulyos betegek száma*, de szükség van a küzdelem folytatására, mert különben a betegség ujból elterjed.

Bartók Imre az 1928 óta a *Vakok Országos Intézetével* kapcsolatosan működő csökkentlátásuak iskolájáról adott elő, végül az elnöklő *Grósz* Emil professzor örömét fejezte ki, hogy a csökkentlátásuak oktatásának ügyét a szakosztály agilis alelnöke, *Horváth* Béla professzor vette kezébe, ami biztos eredményt igér.

— **Fráter Lénárd: Hunyadi magyar származása oklevelekben.** Három évvel ezelőtt P. *Uzdóczy Zadravecz* István volt tábori püspök közzétette Mátraverebély-Szentkut kegyhely történetét. Ebben jelent meg elsőizben nyomtatásban az a megállapitás, hogy *Hunyadi János az ott birtokos Vereb-családból származott.* Ugyanezt a tényt a jelen munka szerzője: P. *Sipos Lénárd O. F. M.*, a magyar publicisztika régi munkása a Teológiában 1935-ben oklevelekkel és történelmi adatokkal bővitett értekezésében fejtette ki. Most aztán ujabb, még terjedelmesebb tanulmányban igyekszik elosztani azt a homályt, amelyet Hunyadi János származása köré a Hunyadiak korát majdnem közvetlenül követő hitujitás és a török megszállás zivatarai okoztak. Ennek a homálynak volt a következménye, hogy különféle legendák és a hiányos oklevéli adatok alapján a Hunyadi-család eredetére nézve tizféle teória is keletkezett. A szerző most megállapitja és adatokkal támasztja alá a Hunyadi-kérdés mai állásának összefoglalása után a Vereb-hunyadi leszármazást. A mátraverebélyi ősrégi templomban 1403-ból származó hollós cimerü siremlék szerint ott nyugszik Péter, Györgynek fia, győzhetetlen katona, Erdély egykori alvajdája. Ujabban előkerült Ulászlónak 1441-ben kelt bejktató levele, mely Jánost ezen alvajda fiának mondja. A sirkövön lévő cimer a Hunyadi-cimer őse; ez és az oklevél együttesen félreértést kizáró módon hirdeti, hogy ennek a vajdának a fia. Ezt a megállapitást a szerző sok adattal támasztja alá és elvetvén az eddigi téves teoriákat, leszögezi: Hunyadi ing-vérig magyar, ennek a de Verebvagy Verebély-családnak szülötte, Péternek, az erdélyi alvajdának, György fiának a fia. Ez a család 1180-tól szerepel a magyar oklevelekben: ősrégi, birtokos nemesi család, cimerhasználati joggal, több nemzedéken keresztül. A történelmi megállapitás után a szerző lángoló szavakkal méltatja Hunyadi nagy alakját, kivételes nagyságát, magyar és katolikus érdemeit. Felveti azt az inditványt, hogy az illetékes hatóság vezetése mellett az arra hivatottak — a Kettős Szentév ünnepségei után — inditsák meg a mozgalmat, hogy ha a szentek sorába való iktatást behizonyitható csodák nélkül nem is tudjuk elérni: ez a „hit pajzsa" és „Krisztus atlétája" nyerje meg legalább a Jézus Krisztusnak tiszteletreméltó szolgája kitüntető és csakis ilyen kivételes nagyságu, lelkeket megillető cimet, hogy mint ilyen álljon tündöklő példaképen mindazon nemesen gondolkozó magyar ember előtt, aki a vészteljes időben hazájáért, vallásáért, a magyar nemzet boldogabb jövőjéért komolyan és önzetlenül dolgozni akar. Azon a hiányon is segiteni kell, hogy sehol sincs az országban hozzá méltó emlék, amely hirdetné időtlen időkig, hogy hazájának és vallásának védője volt haláláig. *(f.)*

FARSANG

Lezajlott az első nagybál — a Jogászbál

Az 1938-as farsang immár hivatalosan is megkezdődött: szombaton éjjel megrendezték a *Jogászbált*. A Vigadó aranyoirádás falai és bronz csillárjai alatt ismét dobogó szivü, illetődött elsőbálos kisleányok gyülekeztek, az emelvényen ismét elhelyezkedett a cigány és mellette a jazz-zenekar, a piros szőnyeges lépcsőkön pedig ismét sort álltak a frakkos, pálcás urak, várták az előkelőségeket. A Jogászbál agilis rendezőinek nagy fájdalmára a legmagasabb rangban levő magyar jogász, a betegeskedő *Lázár* Andor igazságügyminiszter nem volt jelen a Jogászbálon. A minisztert *Mikecz* Ödön államtitkár képviselte. Egymás után kisérték fel a lépcsőn *Pátaky* Arnold protektort, *Magyary* Zoltán jogi kari dékánt, *Eckhardt* Ferenc prodékánt és *Tasnády-Nagy* András államtitkárt, akik a Vigadó tükörfala alatt levő emelvényen helyezkedtek el.

Az 1938-as Jogászbált az *ujszerü látványosságok* jegyében rendezte meg az agilis bálelnökség. Volt *keringőnyitás* a külön „farsangi nyitókeringő" zenéjére, utána *Kálmán* Etelka, az Operaház művésznője táncolt álomszép keringőfantáziát a Rózsa-lovagból, magyar ruhás leányok lendületes palotást mutattak be. Majd a diszemelvénnyel szemben elhelyezett sokméteres és óriási ezüst paragrafussal diszitett ezüstkapun keresztül bevonultak az először bálozó fehérruhás fiatal leányok és óriási kört formáltak. A kör közepén a bálelnökség vitéz *Pintér* Géza, *Tolcsváry Nagy* Gabival, *Ősz* Iván *Saxlehner* Latinkával és *Törley* József *Segner* Andreával megkezdték a táncot a hagyományos *Nem ütik a jogászt agyon* csárdás hangjaira. A bálnyitás feszes formaságai mögött azonban szabad és igaz jókedv parázslott. A leányokból alkotott kör egyszerre megbomlott, egy-egy fehérruhás kislányhoz egy-egy feketefrakkos gavallér lépett és néhány pere mulva már vidám forgatagban libegett száz és száz szoknya, suhogott a sokszinü selyem, gyöngyözött a bálikacagás.

A táncos forgatagban leginkább *tüll-* és *muszlinruhás* kipirult arcu, jókedvü leányokat lehetett látni. Akadt néhány *csipkeruha* is, de taft alig volt. Igen szépen hatottak a most divatba jött *erős szinü tüllruhák*. Mint az egyik szakértő bálozó leánytól megtudtuk, főleg a *tüzpiros* és a *királykék* tüllruhák dominálnak. Érdekesek voltak azok a tüllruhák, amelyeknek szoknyáit különböző szinü tüllsávokból állitották össze. Azt is megtudtuk, hogy rendkivül bő szoknya a divat az idén és hogy ezek bizony nagyon drágák, mert a ruhákhoz nagyon sok méter tüllanyag kell.

A Jogászbál Old boy jogászai később, a nyitás után, a fiatalokra bizták a táncot, ők maguk a *dohányzót* és a *Bart* keresték fel. A Jogászbál látványosságaihoz méltó módon csatlakozott a mostani Bár, amely *szabályos börtönt* ábrázolt. A falról óriási láncok és vasgolyók csüngtek alá, a képletes ablak erősou el volt rácsozva, sőt még rács födte a különböző hangulatlámpákat is. Az ötletes Bár nagy tetszést váltott ki és nagy elismeréssel fogadták a szupékor kiosztott kedves kis tánerend-ajándékot is. **(n. g.)**

A Jogász Bál palotását a következő leányok táncolták: Kuhárszky Judit, Istvánffy Márta, Istvánffy Lally, Simay Baba, Just Ria, Majunke Zsuzska, Barta Flóra, p. Székely Magda, Biró Lilla, Paizs Anny, Benesch Culi, Rozsnyay Klári, Barczy Magda, Mártonffy Mária, Heidrich Terka, Heidrich Kató, Heckl Judit, Gaár Ria, Révész Adry, Heckel Margit.

A Jogász Bálon megjelentek még a következő leányok: Heckl Juci és Margit, Korányi Márta, Molnár Judit, Bellus Erzsébet, Török Éva, Kutaszky Julia, Sándorffy Marien, Csák Mária, Elsner Lulu, p. Széchy Judit és Magdus, Ráth Ida, Baranyai Grete, Lady Brigitha, Szabó Hárs Anny, Benke Magda, Verner Edina, Gavrik Ilonka, Kertész Alice, Drismyey Klára, Horváth Illy, Szilvay Illy, Barcsy Magda, Ambrózy Aghy, Mott Gabi, Schön Andrea, Stromer Edit, Földes Éva, Dezső Klári, Vadass Edit, dr. Ullmann Lenke, Hollossy Uthy Mariann, Gáspár Ilma (Ujpest), Rassay Márta, Stádl Edit, Kocsis Éva, Rényi Dorothea, Rökk Edit, Julia Zink (Zára), Vécsey Éva, Rohrböck Márta, Kozalik Ilonka, Farkasfalvy Zsuzsa, Leinwetter Baba, Tárnok Pöntyi, Markovits Sára, Tavasz Márta, Kiss Márta, Várkonyi Sári, Paulovits Nelly, Gandel Erzsébet, Vasdinnyei Éva és Mariska, Eckhardt Márta, Szász Illy, Halász Nati, Stoffelbach Jean, br. Krav Anci, Wieser Lola, Quininy Hella, Bellegrader Piroska, Ory Hilda, Bánhegyi Iris, Nagy Baba, Wagner Zenni, Paulinyi Getti, Waigand Csiby, Wein Nadin.

Felvidéki Bál

Jubiláris Felvidéki Bál zajlott le a szombati farsangnyitó báli éjszakán a Britannia-szálló fenyődiszes báltermében. Jubiláris volt az idei Felvidéki Bál, mert az idén *tizenötödször gyü'ekeztek össze egy farsangi estélyre* azok, akiknek lelkében ott él a kárpáti havasok és a felvidéki hegyek erdőkoszoruzta világa. A bejáratnál kuruc egyenruhás hajduk álltak fel, bent pedig valóságos felvidéki panorámát varázsolt elő a balzsamos, fenyődiszes terem. A Felvidéki Bálon nemcsak a Felvidékről a magyar fővárosba származott táncos flatalság jelent meg, ott volt a felvidéki származásu és azóta magas rangba jutott már-már deresdő, „idősebb korosztály". Az előkelőségeket dr. *Lukács* Géza bálelnök és *Horváth* Béla, a Felvidéki Szövetség főtitkára fogadta a rendezőbizottság élén. Belsőbb *Vaszkó* Endre szövetségi elnök és dr. *Javornitzky* Jenő alelnök köszöntötték a megjelenteket. A bált megelőző hangulatos műsor során *Winter* Éva táncművésznő balettkeringőt mutatott be, majd pedig a Turul Szövetség Szőmmives Bajtárs-Egyesületének táncesoportja *Keörmendy Bückkel* Baba vezetésével diszpalotást lejtett el.

A csárdásnyitó párok voltak a Felvidéki Bálon (az urak a Felvidéki Bál 15 év alatt volt bálelnökei és rendezői): dr. Ertl Jánosné—dr. Javornitzky Jenő, Szent Istványi Sárika—dr. Lukács Géza, Gundelfingen Márta—Welkó Rezső, Ney Klára—dr. Jeszenszky Gerő, Bartha Baba—dr. Lublóváry Balázs, Szent Istvány Etti—dr. Urbánszky Andor, Teőke Magdi—Keszthelyi Jenő, Barcsay Baby—dr. Szent Istványi József, Teőke Klári—Dudits Dénes, Schöpf Éva—dr. Ohlschlaeger Andor, Móricz Kató—Pauer István, Koronka Sári—Váradi Várady György.

Keringőnyitó párok voltak: Ney Kati—dr. Szent Iványi Gábor, Derea Klarisse—dr. Oláh Ákos, Inántsy Papp Irén—Orincsay József, Heffner Emmi—Hubert István, Sajóhelyi Erzsébet—Páter Balázs, Imre Sári—dr. Jankura János, Javornitzky Irén—dr. Kiszely Olivér, Mosánszky Éva—dr. Erődy Frigyes, Koronka Juci—Zboray Gusztáv, Fenyvessy Lici—Moczár István, Matits Valéria—dr. Kálnay András, Sineki Balás Gitta—dr. Karniss Nándor, Schaller Dóra—Zboray László, Samu Ilonka—Hoványi István.

A Felvidéki Bálon megjelent leányok: Fenyvessy Lici, Fenyvessy Lola, nemes Czeisberger Beby, Javornitzky Irén (Székesfehérvár), Imre Sarolta, Viola Baba, Gedeon Klára, Inántsy Irén, Keiner Klára, Lajszky Rózsi, Pámer Karola, Barcsay Éva, Gundelfingen Márta, Könczey Judit, Samu Ilonka, Schöpf Éva, sipeki Balás Gitta, Matits Valéria, Haeffner Mária, Haeffner Emmi, Mosánszky Éva, Mosánszky Józsa, Koronka Judith, Koronka Sári, Szent Iványi Sári, Szent Iványi Etti, csépánfalvi Teőke Klára, csépánfalvi Teőke Magda, Bogdány Vera, Burghardt Ilona, Máriássy Klára, Sépsy Gabriella, Szereday Mária, Szereday Edith, Szabó Gizella, Maksa Mária, Erős Baba, Erős Sári, Zakács Klára, Fábián Aranka, Nagy Margit, Zajzon Dodó, Varga Sarolta, apcsay Vörös Ilona, Szepessy Katalin, Ney Klára, Ney Kató, Temesy Jeni, Bálogh Gizi, Rakay Rita, Zboray Ilonka (Pomáz), László Iduska, Baán Ilonka, Koralewsky Gertrud, dabasi Halász Bözsi, Bigner Wanda, Szaszák Manci, Kvaszkó Erzsébet.

Gazdász Bál. Január 29-én tartja a *Műegyetemi Mezőgazdasági Hallgatók Egyesülete* a hagyományos Gazdász Bált, amely uj nyitásával nemcsak az idei bálok pompás kiemelkedő eseménye, de egyben a gazdatársadalom familiáris találkozója is lesz. Báliroda: Esterházy-utca 3. T.: 14—45—50.

Báli kesztyüujdonságok a szezon meglepetései.

A 10. Ciszter-tea február 5-én lesz a *Hungária-szálló* összes termeiben. A kiváló rendezőgárda ifj. *Gyárfás* Gyula, *Lexa* László, *Petzrik* Jenő és *Tagányi* Imre vezetésével szorgalmasan készíti elő a farsang leghangulatosabb eseményének igérkező teát. (Báliroda: Horthy Miklós-ut 25. Tel.: 269—233.)

A Fészek Klub jelmezes müterembálja. A Fészek Művészek Klubja február 19-én jelmezes müterembált rendez. A Fészek Bál, amelyet a klub képzőmüvész tagjai rendeznek, érdekességével, eredeti ötleteivel az idén is müvészi eseménye lesz a farsangi mulatságoknak.

Egész éjjel táncolhat *Vágó* Viktor legujabb frizuráival, mert tartósak és divatosak. Gyors hajszáritás villany nélkül. Tel.: 18-85-49. Petőfi Sándor-utca 1. (Apponyi-tér).

Jubiláris Patvarista Bál. A báli szezon kiemelkedő eseménye lesz az idei Patvarista Bál, melyet február 5-én rendez meg a magyar jogászvilág előkelőségeinek jelenlétében az Ügyvédjelöltek Országos Szövetsége 25 éves fennállása alkalmából.

A Corvin Bál február 5-én ismét megrendezik a Szent Gellért-szállóban, a szokásos keretek között. A közönség szórakoztatásáról Ilnitzky-jazz és Sárközy cigányzenekara, valamint a rendezőség gondoskodik.

Báli naptár 1938 farsangjára

Január	12.	Protestáns-tea (Hungária).
	15.	Szepesi Bál (Hungária).
	15.	Medikus Bál (Gellért).
	15.	Austria Bál (Osztrák követség).
	15.	Tanitó Bál (Budai Vigadó).
	15.	Sycambria-táncest (Fő-utca 83.).
	22.	Magyar-Lengyel Bál (Bristol).
	22.	Protestáns Bál (Hungária).
	23.	Fővárosi Gázművek teaestélye (Britannia).
	26.	Vöröskereszt Bál (Dunapalota).
	29.	Gazdász Bál (Hungária).
	29.	BEAC-tea (Gellért).
	29.	Familia Bál (Britannia).
Február	1.	Americana Bál (Gellért).
	1.	Atléta Bál (Vigadó).
	1.	Széchenyi Bál (Hungária).
	1.	Hungária Evezősök táncestje (Országos Kaszinó).
	1.	Katolikus tanárnők táncestje (Tisztviselő Kaszinó).
	1.	III. ker. Katolikus Bál (Öröm-utcai Kulturház).
	2.	Regnum Marianum Bál (Britannia).
	3.	Állatorvos Bál (Hungária).
	4.	Pesti Szent Imre Bál (Bristol).
	4.	Technológus Bál (Britannia).
	5.	Ciszter-tea (Hungária).
	5.	Budai Katolikus Kör Bálja.
	5.	Jubiláris Patvarista Bál.
	5.	Corporatio Sodiana (Irányi-utca 17.).
	5.	Vitézi Bál (Vigadó).
	5.	Kereszt. Tanügyi Bál (Budai Vigadó).
	5.	Detektiv Bál (Britannia).
	5.	Corvin Bál (Gellért).
	5.	Szittya Bál (Gyógyszerész Kaszinó).
	6	Sváb Bál (Budai Vigadó).
	8.	Ügyvédek Nemzeti Egyes. táncestje (Britannia).
	9.	Katolikus Társaság Bálja (Vigadó).
	12.	Közgazdász Bál (Hungária).
	12.	Rencés-táncestély (Dunapalota).
	12.	Gyógyszerész Bál (Országos Kaszinó).
	12.	VOGE Bál (Vasuti és Hajózási Club).
	12.	BLKE-tea (BLKE-klubház).

KÉT KÖLTŐ

I.

— **Hámori Lajos:** *Hazajáró lélek.* Versek. Ányos-kiadás.) Fatal költő első kötete. Szép. S ezzel már jellemeztem is. Több ez a jelző egymagában, mintha sok mondatot irtam volna le. Hisz ő sem akart mást, mint belemarkolni a rózsák viruló szirmaiba s megdobálni velé a tavaszt, az időt, mindent, ami elfut, az életet.

A tünő idő lázméröje vagy
Oly lágy a hangod, mint a délután
Csendes zenéje. De már este lett.
Lázasan futsz a szökő fény után.

Lehever néha a magány rétjére s onnan néz a csillagokra, Isten szemébe s hogy visszatérve a kiinduló sugáron, magába tekintsen. Problémája még nem sok, még sokat látja önmagát s igy nem ér rá kifelé nézni. Versei is a belső horizont csillagjait ragyogják elénk. S itt látjuk a vallásosság felé hajló lélek rezdüléseit, ami minden versében érték. Ez köti és tartja verseit az belső és külső fejlődésének biztató utja. Szerelmi lirája friss s a hazajáró lélek fehérségébe fürdeti bele szivét, mert már elment a kedves, de hazajár, akiről azt hitte már nem kerül elő: de

Evek sötétjét tépi szét a fénysugár
dalolni kezd a régen elfeledett tó
s kilépsz belőle élve, bársonyos-puhán
mint homályból ujraéledt freskó.

Van jópár társa, mely hasonló szép, tiszta, mint pásztorsip a lankáu merengő tavaszi alkonyatba. A szép induláshoz jó folytatást kivánunk.

II.

— **Réthy Zoltán:** *Én igy imádkozom,* (Versek; Ányos kiadás.) A házsongárdi temetőre hulló fénysugár melegébe mártott toll irta e verseket. Székely vér, székely szív, székely akarat. Nem magának valló lira ez, bár lira minden sora, mert a magyar bölcsők fölé szó virágos álmokat s az édesanyákat dalolja bennük. Mintha csak vád akarna lenni, sikoltás az anyátlan korban! Értük irodott minden sora, mert ők hozzák a tavaszt, a jövőt és a feltámadást. Alig dalolták még szebben azt a mozdulatát az anyai kéznek, mikor bölcsőt ringat:

Beteljesül, hogy végzetem a gyermek
S én értc élni, élni akarok,
Nem kardhüvelyben — bölcsőkben pihennek
A győzelmet jelentő holnapok.

E kötetben legszebbek talán a magyar versek, melyek Gyuladiákával rokonok. Nem hazafias páthosz, hanem magyar szív füti őket. A magyar falut járó orvos poétaszeme mindent meglát. Oh, ha olyan szép lenne minden, amilyennek ő szeretné látni... De az élet dübörgő valóság, mely osztályokat, kasztokat épit s ennek csak akkor lesz vége,

...ha majd minden ember
Elmondja a Miatyánkot hiba nélkül!

A mai rendbe nem nyugszik bele, mely elrabolta a bölcsőtől az asszonyt:

Engedjétek az asszonyokat
Vissza a gyermek bölcsőjéhez!
Járjunk darócba, szőttes ingbe
Mely embert és szivet melenget
S a szív teremtsen a világon
Az uj helyett egy ujabb rendet!

A költő gazdag lelkének sugaránál jól esett melegedni. Az Ányos Irodalmi Kör jól választott, mikor a két könyvet kiadta, mert mindkettővel nyert a magyar lira.

Tuszta Sándor.

Kiskundorozsmai

rk. templom

(Csongrád vm)

1793-96. épült.

1907-ben renoválták

A Külsellki tanyák

közti templom 1910-ben

épült

Chobotvác

391. l.

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

Kiskunfélegyháza

(Pest vm)

Városház 221., 338. l.

Zádor – Rados

~~43. vroba.~~

~~Párja 35 3. vrám~~

Kiskunfélegyháza

Városi Múzeum

E. G. I. 565. l

Kiskunfélegyházi Városi Múzeum Könyvtára

Üzenet az Apponyi-térről!

Mindenkit érdekel!

Kiskunfélegyházai ízr

semplom

(Pest vm)

Emlitvel

Chobotvác 359.l

Kiskunfélegyházai Th

Képolna

1880-ban épült.

1902-től önálló

javadalom.

Chobotvác

359. l.

Kiskunfélegyházai rk

templom

(Pest vm)

1) Óplébánia templom.

Épült 1744 – 1752.

1904-ben restaurálták

2) Újplébánia templom.

Épült 1876-ban Pártos

1873 –

Gyula terveinek –

neorenesszánsz stilben

Chobotvác 354-359 l.

Kiskunfélegyháza

Szerelemhegyi Tivadar

Kiskunfélegyháza város
monografiája.
Nagykörös 1882.

Kiskunfélegyháza

A régi iskolaépület-
boltíves folyosója.

Repr.

Imrényi Szabó Imre-

Öreg udvarházak
Bp. 1944. 81. l.

Graf 285

Rómában 1520-ban.

nna.

A (szembe néző)

~~drezdai festmenye után készült e képecske, a~~
~~a gyermek Jezussal terdig ábrázolja.~~ Jobb-
ő gyermek Jelyst karolja át, kinek bal lába lelógó ~~a~~
~~tatja~~. Mindkettejök fejét dicsfény övezi. Máriának
ás szeme barna, ~~a fejéről~~ lelógó fátyolja csikos,
ünü ~~[illegible]~~ dereka (aranynyal himezett, szolnyája kék.
körülvett gyermeknek rövid haja pedig világos
„R. Geüdtner." A kép sarkai ~~[illegible]~~ vágottak.
tei 21·5 : 17·6 cm. — Magy. Képt. 285. — Dep. régi
ajándéka 1872. junius 18. — Száma az Orsz. Kép-
árban 941/98. —

Sz. N. 941/98

vonatkozó adatok a Nemz. Muzeum-
92: Bej. 27.

Kiskunfélegyházai

rk. templom és

fögimnázium

képe repr.

Magyverecke

IV. 8 i. l.

Kiskunfélegyházai vá-
roshára

Lechner Ödön követője-
nek műve

Képe repr.

Magy Verecke

II. 37. l.



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kiskunfélegyházai
belvárosi rk. plébi. templom
képe repr.

Kiss Szikl kath. Magy
7 bi. l.

KISKUNFÉLEGYHÁZA

Nepomuki Szt.János szobor

SZÁSZ András: Helyükre kerülnek a régi szobrok. = Petőfi Népe, 1994. április 11. 3. p. ill.

R IGAZSÁG
T PÁRTJA



Í V Ó !

18.00 órai kezdettel

rendszerváltás"

KISKUNFÉLEGYHÁZA

Jirasek-ház

SZÁSZ András: Mi lesz a félegyházi Jirasek-ház sorsa? = Petőfi Népe, 1994. március 24. 3. ill.

Na, egyszercsak kezdett feljárni hozzá egy közös barátjuk. Izé volt az illető... olyan hogyishívják... aki fogadásokat köt a lóversenyen... Szóval, akinél fogadásokat kötnek...

– Bukméker – mondja Rabán.

egymást, az asszony becsületből válni akart. De Kótai nem egyezett bele. Bolondság, azt mondta. Elpanaszolta egyszer nekem, csak úgy fél szavakkal, mert minket igen szeretett. Az uram, a Gyula, szegényem, ő is sokszor segített nekik, ha baj

vosért, mert rossz volt a telefonjuk. Istennek hála, csak megvágta magát, nem vérzett el, nem volt olyan nagy az a vágás, de mégis azt kell hinnem, hogy komolyan gondolta. Szörnyű sikoltozás volt!...

(Folytatjuk)

Mi lesz a félegyházi Jirasek-ház sorsa?

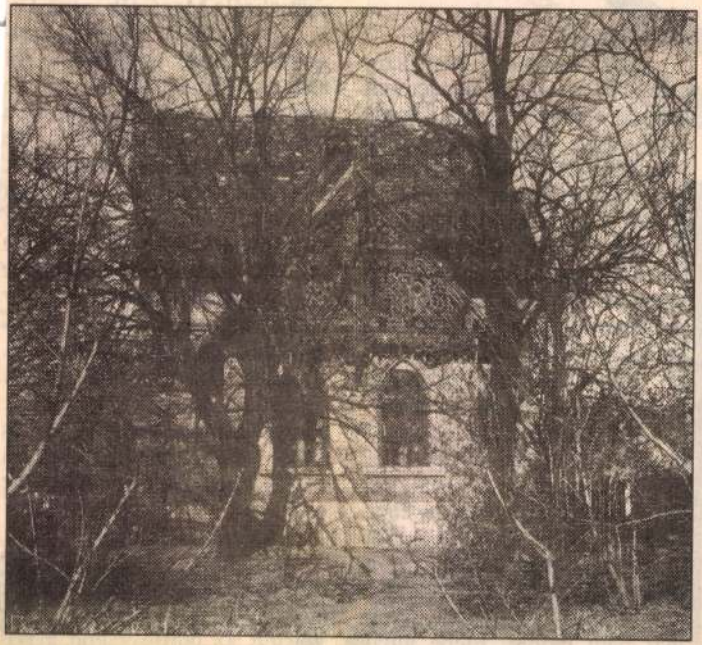

● Az omlatag házat már sűrűn benőtte a gaz.

Az elmúlt héten már beszámoltunk arról, hogy a kiskunfélegyházi Honvéd-pálya mögött egy értékesnek tűnő, öreg ház, a Jirasek féle ház omladozik gazdátlanul. Az épülettel kapcsolatosan Seres Balázs, a helyi önkormányzat műszaki osztályának megbízott vezetője elmondta: a város valóban szeretné megmenteni az inkább csak tetszetős, de valóban régi épületet. Annál is inkább, mivel állapota mára már életveszélyessé vált. Félő, hogy az egyre gyengülő tetőszerkezet egy vihar esetén összedől, és lezuhanó súlya alatt összeomlik maga az épület is. Az épület műszaki állapotáról két éve részletes leírás készült, többször is meghirdették, de mindeddig nem akadt olyan vállalkozó, aki elvállalta volna felújítását.

Ebben bizonyára az is közrejátszik – fűzte hozzá Tóth László, a gazdasági osztály vezetője, hogy nem kívánják eladni, ugyanis a város nem akarja a tulajdonjogot kiadni a kezéből, csupán – kedvező feltételek mellett – hosszú távon bérbe adnák. Felhasználását illetően azt tartanák a legcélszerűbbnek, ha könyvtár vagy képzőművészeti kör, műterem, galéria esetleg közösségi ház vagy nyugdíjasklub kapna helyet benne.

Helyreállítási költségeit öthatmillió forintra becsülték, természetesen ez annak is a függvénye, milyen céllal újítják fel. Bérlője viszont a felújítás fejében a teljes bérleti időre mentesülne a bérleti díj fizetése alól.

Szász András

Naptár

Április 11., hétfő. Névnap: Leó, Szaniszló.

Névnapozóknak

Leó: görög eredetű név, jelentése: oroszlán. Köszöntjük a névnapjukat ma tartó Ariel, Ariella, Gemma, Glória, Godiva, Laura, Leon és Leona nevű olvasóinkat is!

Évforduló

50 éve hunyt el a kecskeméti születésű színművész, Forgács Rózsi. A Thália társulatának, majd a Magyar Színházban, később a kolozsvári társulatnak, ezt követően a budapesti Nemzeti Színháznak volt a tagja. Saját társulat alakításával is próbálkozott, de csődbe ment. 1927-ben visszavonult a színpadtól, 1944-ben öngyilkos lett.

Ökumenikus naptár

A római katolikusok ma Szent Szaniszlóra emlékeznek. A vértanú püspök Szczepanovoban született, 1079-ben Krakkóban hunyt el. Reformszellemű pap volt; Boleszláv király ölette meg a Szent Mihály-templomban, az oltárnál. Meggyilkolták és meg is csonkították: kezét, lábát levágták.

Mi, hol, mikor?

● Ma a 15 órakor kezdődő Petőfi-emlékműsorra várják az érdeklődőket a szabadszállási művelődési házba. ● A kiskun-

Ma ünnepeljük a költészet napját

Ma ünnepeljük a költészet napját, József Attila születésének évfordulóján.

Beszédek, megemlékezések hangzanak el, verseskönyvek jelennek meg. Sok mindenre gondolhatunk e kettős ünnepen. A lírára, amely érzelemmel itatja át a világot. Ünnepelhetjük a költőiséget, az érzelmes hangulati emelkedettséget, ami csak nagyon riktán adatik meg nekünk. Emlékezhetünk a költőkre, akik kötetekbe gyűjtve adják gondolataikat, hogy osztozzunk velük. S végül, nem feledkezhetünk meg az olvasókról sem, akik áldoznak azért, hogy minél jobban megismerjék korunk szellemét, gondolatvilágát. Bennük még érzéseket, gondolatokat keltenek a költői képek, hangzatok, ők még tudják, hogy a vers a legtermészetesebb beszéd.

S ha ma ünnepelünk, ne tegyük ezt kötelességből. Méltatlan lenne, ha mindezek ismeretében csak mondvacsinált ünnep lenne a költészet napja.

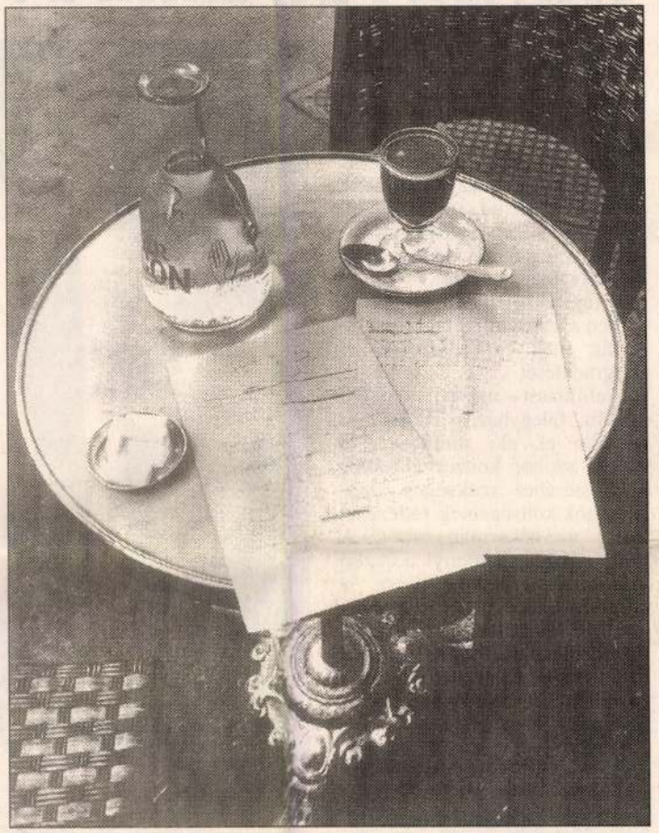

● Kávéházi asztal Párizsban, Ady verseivel. André Kertész felvétele a Magyar Fotográfiai Múzeum kiállításáról.

Rendezvények

Ma Bácsalmáson a könyvtárban 14 órakor kezdődik a Szép magyar beszéd területi versenye.

Kiskunfélegyházán fél 3-kor kor a városi könyvtár olvasótermében Sziláncki Katalin színművész Játsszunk együtt című gyermekműsorára várják az általános iskolák alsó tagozatos napközis csoportjainak versszeretőit.

Városföldön a klubkönyvtárban 18 órakor költészet napi műsorral nyílik Tóth István fotóművész kiállítása.

Holnap Baján az Újvárosi ÁMK-ban 11-kor gyermekműsort, 15 órakor a Jelky András nyivárosi fiókkönyvtárában 14.30-tól az általános iskolák felső tagozatosainak Ungár Andrea és Szluka Judit, a kecskeméti tanítóképző hallgatói adnak zenés irodalmi műsort.

Szerdán Baján, a városi könyvtárban 18 órakor kezdődik a Terednek élek című antológiai ankét. A bajai költők kötetét a szerkesztő, Sinkovics Péter (újvidéki Magyar Szó szerkesztője) mutatja be. A program az Ártér Szerkesztőség, a József Attila Művelődési Központ és a könyvtár közös rendezvénye.

Kiskunhalason, a városi könyvtárban 14 órakor kezdődik a Kazinczy-verseny.

Csütörtökön Kiskunfélegyházán, a Hattyúház olvasótermében a fiatal művészek pódi-

Meghívó kiállításra

A Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat és a Türr István Múzeum tisztelettel meghívja az érdeklődőket kedden 16 órára a bajai Türr István Múzeum Roosevelt téri kiállítótermébe, a vajdasági képzőművészek kiállításának megnyitójára. Megnyitót mond dr. Stojan Berber, a Szerb Köztársaság Vajdaság Autonóm Tartomány alelnöke. A kiállítás megtekinthető hétfő kivételével 10–16 óráig.

Emlékezés

Születésének 155. évfordulóján Ferenczy Idára, Erzsébet ki-

MAI MŰSOR

TV I. MŰSOR

6.00: Műsorismertetés
6.03: Falutévé
6.25: Határtól – határig
6.35: Üzlet
6.45: Híradó
7.00–9.00: Napkelte
9.00–12.00: Napközi
9.30: Riviéra
Európai tévéfilmsorozat
10.30: Walt Disney bemutatja (ism.)
11.30: Játék
12.00: Déli harangszó
12.07: Déli üzlet
12.32: Welcome to Hungary!
13.02: Képújság
13.10: Joseph Haydn: G-dúr (Oxford) szimfónia Nr. 92.
13.40: Menedzsment
Mi a menedzsment?
13.55: Glória az ősi ház körül
Angol tévéfilmsorozat VI/1.
A Beaumont-ház
14.20: Stan és Pan
Amerikai rajzfilmsorozat
Két taktikás botanikus
14.25: Műsorismertetés
14.30: Költészet napja, 1994
15.40: Falutévé (ism.)
16.00: Híradó. Időjárás
16.12: Közöttünk élnek
16.27: Jelképtár – A kapu
16.32: Tükör
16.45: Külügyi ügyek
Holland-kanadai filmsorozat
17.15: Hagyomány
17.55: Cimbora
18.20: Zenelánc
18.30: Szerencsekerék
19.03: A mi erdőnk
Szlovák rajzfilmsorozat
19.12: „Engedjétek hozzám!"
19.19: Választási műsor
19.30: Híradó (Feliratozva is!)
20.15: Illatszertár
Tévéjáték 75'
21.35: Választási vitaműsor
22.42: Kortalan szerelem
Amerikai tévéfilm 92'
0.14: BBC-híradó
0.34: Képújság

TV II. MŰSOR

18.10: Színes tintákról álmodom
19.40: Trio Stendhal
19.55: Rendszerváltók Pozsgay Imre
20.45: „Születésnapomra"
21.00: Híradó
21.20: Sámán
Magyar film 90'
22.50: József Attila: Talán eltűnök hirtelen

KOSSUTH

4.30–8.10: Reggeli Krónika
Benne: Óránként hírek
8.10: Törvénykönyv
8.40–10.59: Napközben
11.05: Szonda
11.37: Urak, úrfiak
Rádiójáték 1. rész
12.00: Déli Krónika
12.30: Ki nyer ma? (élő)
12.50: Külpolitikai figyelő
13.00: Hírek
13.05: Vallási híradó
13.30: Evangélikus műsor
14.00: Hírek
14.05: Klasszikusok mindenkinek
15.00: Hírek
15.05: Nyitnikék
16.00: Délutáni Krónika
16.20: Szabolcsi Bence élete és pályája 3. rész
17.00: Hírek
17.05: Eco-mix
18.00: Esti Krónika
19.00: Hírek
19.05: Sportvilág
19.40: Összeállította: Dobai Péter
20.00: Hírek
20.05: A népzene hagyományőrzői
20.30: Határok nélkül
21.00: Hírek
21.05: Irodalmi összeállítás
22.00: Késő esti Krónika
22.30: „Hol van az Isten..."
23.00: Hírek
URH: 6.30–6.45: A BBC reggeli magyar műsora
6.55–9.00: Körzeti magazinok
15.00: Közvetítés az Országgyűlésről
17.00–18.00: Az Amerika

SZENNYVÍZTELEP MÉG AZ IDÉN

Csatornázás Kerekegyházán

Már ebben az évben megkezdik a szennyvíztisztító telep építését Kerekegyházán. A legutóbbi képviselőtestületi döntés szerint a kiírt pályázatot a debreceni Keviép Kft nyerte; ők jogosultak a csatornahálózat kiépítésére is. Mindezt 77, illetve 68 millióért vállalták, ami a beérkezett pályázatokat tekintve a legjobb ajánlatnak bizonyult. A képviselők két és fél órás egyeztetés után döntöttek a debreceni cég mellett, bár többen támogatták volna a kecskeméti Bácsvíz Rt-t, a konkurrens cég ajánlata kétségkívül kedvezőbb volt. A képviselők alapvető szempontnak tekintették, hogy a beruházáshoz ne kelljen jelentős hitelt felvenni. Az állami céltámogatás igénybe vétele pedig csak úgy lehetséges, ha az építkezést 97-ig elhúzzák. A debreceni Köviép mellett szólt az az érv is, hogy a cég hajlandó volt biztosítást kötni; ha önhibájából nem tudja befejezni az építést, kártérítést ad a nagyközségnek.

Hogy mennyire szükséges a beruházás, mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy egyetlen napon körülbelül 1000 köbméter szennyvíz ömlik Kerekegyháza talajába.

Más kérdés, s ez a képviselők között is felmerült, mekkora terheket ró az 1996–97-ben megindúló csatornázás a polgárokra? Czakó István polgármester hangsúlyozta, hogy jelenlegi áron néhány tízezer forintról van szó.

Lehetetlen viszont előre megjósolni, hogy két-három év múlva mire lehet számítani.

Támogatják a lakásépítőket

A kalocsai önkormányzat elmúlt heti ülésén lakáscélú helyi támogatásról alkottak rendeletet. Önkormányzati támogatásban az részesülhet, aki legalább két éve bejelentett lakással rendelkezik a városban, vagy minimum három éve kalocsai telephelyű vállalatnál dolgozik. A kizáró körülmények között szerepel: az a család, amelyik 100 négyzetméter hasznos alapterületű lakást épít, vásárol vagy újít fel, s az együtt lakó személyek száma négy fő, vagy ennél kevesebb.

SÁRKÖZY: BÍZZANAK MAGUKBAN!

A francia siker titka

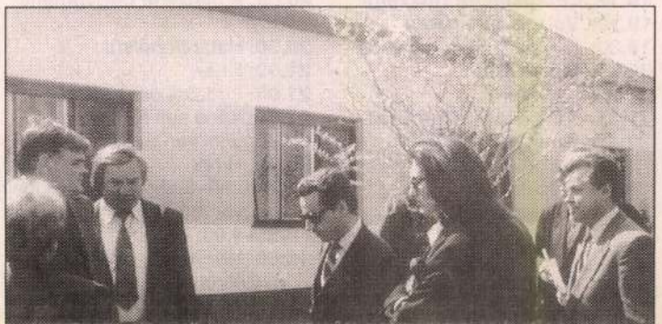

Helyükre kerülnek a régi szobrok

Május végére elkészül a félegyházi Szent János tér névadójának, Nepomuki Szent János szobrának a felújítása. A szobor az ötvenes évekig díszítette a teret, majd ledöntötték és traktorral bevontatták az Ótemplom plébániájának udvarára. Az eltelt évtizedek alatt vastag moharéteg lepte be, és valósággal teleszívta magát vízzel. Végtagjai, fejének egy darabja letört, ebben a lepusztult állapotban találták meg és határozták el megmentését.

Felújítását – ingyen – Bozóki István, félegyházi sírkőkészítő vállalta el, aki mindössze a működő szobor konzerválásához és festéséhez szükséges alapanyagok költségeinek fedezését kérte az önkormányzattól. A restaurálási véleményt Laczkó János restaurátor művész, a megyei múzeum igazgatóhelyettese készítette el. A festékek előállításához részben eredeti 18. századi, részben Bozóki mester apósának receptúráit használják majd.

Az még egyelőre nem eldöntött, hogy eredeti helyére vagy pedig a szakmaközi művelődési ház egyik ablakának helyén kiképzett fülkébe kerül majd felállításra az évtizedekig elveszettnek hitt szobor.

A napokban kaptunk levelet Podmaniczki Imrétől, Páhi plébánosától, aki örömmel közölte, hogy a kiskőrösi rendőrök bravúros gyorsasággal megtalálták a március 25-én, a templom lourdesi barlangjából ellopott Szűzanya-, illetve a Páhi határában felállított és ugyanaznap ellopott, úgynevezett „zarándokszobrot".

Mindhárom szobor sorsára a közeljövőben még visszatérünk.

Szász András



● Bozóki István műhelyében áll a felfüggesztett szobor.

MENNYIT ESZIK EGY ÓVODÁS?

Dolgozni vagy otthon maradni?

Ott kell hagyni a munkahelyemet, vagy négyórás állás után néznem, ami biztos, hogy nem sikerülne – panaszolta a minap egy kétségbeesett tatarházi fiatalasszony lapunk bácsalmási szerkesztőségében. – Két óvodás gyermekem van, napközisek, mert januárban szeHétezer forint marad a fizetésemből tisztán, ezért dolgozok nyolc órát. Ha otthon maradok és főzök a családnak, ezt nem kapom, de munkanélküli segélyként vagy jövedelempótló támogatásként majdnem ennyit megkaphatok. Igaz, azt hallottuk, hogy az önkormányzat nem kolai napközi nyersanyagnormája 100, a felnőtt étkeztetésé 140 forint. Ez nem minden esetben azonos a térítési díjjal.

— Az óvodások és az iskolások normája tehát azonos?

— Olyan jelzéseket kaptunk, hogy az óvodában is elkel az iskolás adag. Az a célunk, hogy a

Kecskeméti közgyűlés

Dr. Orosz László irodalomtudós díszpolgári kitüntetésének átadásával kezdődik ma 13 órakor a kecskeméti városháza dísztermében a képviselő-testületi ülés. A közgyűlésen – egyebek mellett – szó lesz a Termostár Kft. és a Démász Rt. tulajdonában lévő Hőszolgáltató Kft. egyesítéséről és három oktatási intézményvezető kinevezéséről.

Küldöttgyűlés az Univernél

A kecskeméti székhellyel rendelkező Univer Szövetkezet – amely elsősorban a háziasszonyok körében közkedvelt termékeivel, a világ szinte minden piacán jelen van – 4724 tagjának képviseletében a küldöttgyűlés tegnap elfogadta a tavalyi évről szóló gazdasági beszámolót és az idei üzleti tervet. A szövetkezet tavaly 136 millió forintos adózott eredménnyel zárt. A részletekre visszatérünk.

KÖZÉLETI HÍREK

● A Munkáspárt választási nagygyűlést tart Bácsalmáson április 12-én (kedden) délután 5 órakor. Előadók: dr. Thürmer Gyula, a Munkáspárt elnöke, dr. Südi Bertalan, a 10. választási körzet országgyűlési egyéni képviselőjelöltje, és Erős Jó-

VASÁRNAP

BUDAPEST, 1926 — A MAGYARSAG KÉPES MELLÉKLETE — VASÁRNAP, JUNIUS 13



Kiskunhalasi szélmalom

A haldokló szélmalom

A szigetország legtekintélyesebb napilapja, a *Times*, minden számában egy teljes oldal illusztrációt közöl. A minap a stockenchurchi domb rombadőlt szélmalmának képét közölte és másnap a szerkesztői postában megható levelet olvastunk.



Holland bakos szélmalom

„Szomoru kép a stockenchurchi szélmalom pusztulása — irja egy angol ur, — aki nem hajlandó a „régi jó idők" minden hangulatát feláldozni a modern technika vivmányainak. Sussexben tavaly ugyanigy omlott össze a ringmeri és a fristoni szélmalom. A fából épült malmok nem tartósak, az ácsmunka leromlik és a molnár belátja, hogy a szélmalmok ideje lepergett; nem is sokat törődik a javításával.

Néhány év előtt Hastings közelében még 40 szélmalom kelepelt, ma már egy kezünk ujjain megszámolhatjuk, hány dacol még a technika haladásával és az elemek tombolásával. Még néhány ilyen esztendő és a szélmalmok festői körvonalai teljesen hiányozni fognak az angol táj képéből.

Az élő szélmalmok napjai meg vannak számolva; kihalnak, mint a nemes vad és hova-tovább már csak néhány példány őrzi emléküket a muzeumokban.

A sussexi régészeti társulat ez év tavaszán megvásárolta a ditchlingi szélmalmot, hogy restaurálva fentartsa a multnak ezt a szép emlékét.

Hazájuk még ma is — Hollandia. Minden holland város kellő közepén ma is ott imbolyog roppant árnyékuk s a váltakozó széllel hol sebesen forog, hol álmosan bólintgat hófehér vitorlájuk. A holland festőiskola kezei alól kikerült vásznakon is csak elvétve hiányzik a hol tornyos, hol bakos, hol tömzsi, hol karcsun a magasba szökő szélmalom. Mert Hollandia népe hálás a szélmalmoknak, hiszen nekik köszönheti létét. A hollandusok szélmalmai ugyanis nem lisztet, hanem vizet őrölnek: kiszivattyuzzák a csatornák vizét, hogy a tenger árja el ne boritsa a szerény nép békés otthonát.

Keleten is széltében használták még a közelmultban: Déloroszországban a világháboru végén még tucatjával sorakoztak egymás mellé, de éppen a háborus évek során sok malom hullott el ott is. Hol mint megfigyelő állomást, hol mint kémlelő helyet ágyuzták össze és robbantották fel. Pedig régen minden malom szenthely volt; aki a törvény sujtó keze elől malomba menekült, menedéket nyert.

A Balkán-háboruban sokat szerepeltek Csataldzsa és Drinápoly környékének a



A potsdami Historische Windmühle

szélmalmai; Schaffer bécsi professzor szép sorozatukat örökitette meg.

Egyebütt azonban még gyorsabb iramban pusztulnak. A berlini Kurfürstendamm képe száz év előtt még holland tájnak tetszett — ma már irmagja sem akad a szélmalomnak.

Harmadéve pedig a Montmartre utolsó

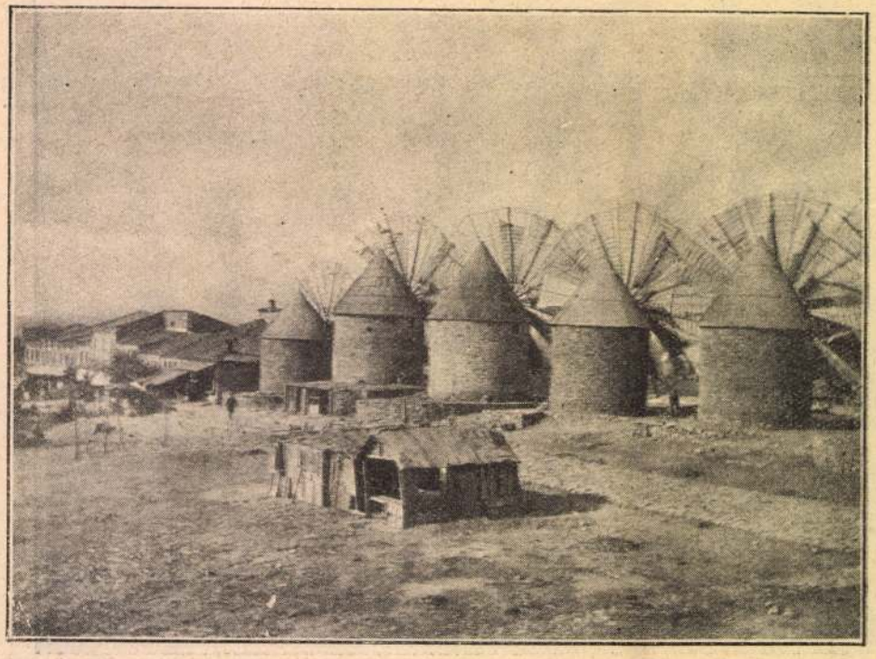

Szélmalmok Drinápoly környékén



Szokolovi szélmalom



A Montmartre utolsó szélmalma

szélmalma is rombadőlt s a francia sajtó hasábokon át parentálta el Őspáris poetikus emlékét.

Csak nálunk, idehaza nem látom a megilletődést az arcokon, valahányszor egy szélmalmunk vitorlái megállnak, háza rombadől, molnárja elhal. Pedig a magyar alföld hangulatából is kedves vonás pusztul el vele.

Másfél évtizede még könyvet irtam a magyar szélmalmokról; ma nem tudom áll-e még annyi, hogy egy rövid kis cikk kitelnék belőlük. Valahányszor végigfutok az alföldön, akár délnek, Szeged felé, akár keletre, Debrecen irányában, egyre kevesebb vitorla póklábai merednek a végtelen azurba: itt is, amott is „fölhagyják a szélmolnárkodást" s helyébe hol a szélmotor, hol a gőzmalom lép.

Most azután a tengerentul fellépett a szélmalom legujabb — egyben legidomtalanabb — versenytársa, a rotorvitorla is. George Jacobs Newyorkban Flettner rotorhajó gondolatát vitte át a szélmalom vitorláira s a szélmolnárok régi, szép, kecsesen karcsu alkotmányát ezek a technikai torzok foglalják el.

Hollandia egyetlen malmot sem enged pusztulni, Anglia régészei megvesznek egy szélmalmot, a németek féltő kegyelettel őrzik Nagy Frigyes potsdami szélmolnárának készségét.

Hol van az a magyar tudományos, társadalmi vagy a honismeretet szolgáló egyesülés, amely megmenti a Magyar Alföld csendjébe, végtelen távlatába oly csodásan beilleszkedő szélmalmait, legalább egy dorozsmait, egy kis, meg egy nagykunságit.

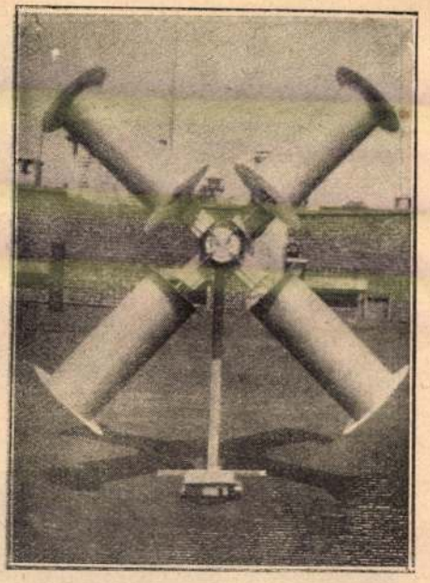

A rotor

Hát valóban senki sem érzi már át Petőfi sorait:

Ugy szeretek állni
A szélmalmok előtt! elnézem ezeket
Amint vitorlájok hányja, egyre hányja
A cigánykereket. **Lambrecht Kálmán.**

Petőfi apjának mészárszéke Dunavecsén

Ezt a képet *Dunavecséről* küldték be nekünk s a rajta látható házból mérte ki több, mint nyolcvan esztendővel ezelőtt, a Nagy Pál birtokosgazda juhait *Petrovics* István mészárosmester, akkor mint székállólegény, a Petőfi édesapja.

Mert abban az időben már leszegényedett. „Sok öröme telt a kisebbik fiában, a Pistában, — mondogatják még ma is az öreg vecseiek, — de a Sándor miatt annál többet kesergett".

Dunavecsén élnek még a Petőfi nyomai! Talán életben van még *Csikay* Imre nyugalmazott főbiró ur: őt még Nagy Zsuzsika, Petőfi veesei ideálja tartotta keresztvizre. És ha él még *Kovács* Bálint bátyánk, nyugalmazott igazgató ur, ő is sokat beszélhet a költőről. Az igazgató ur ugyanis — egészen fiatal korában — kartársa volt *Balla* István tanitókáplán urnak, a Zsuzsika későbbi férjének és *Bernolák* tanitó urnak. Ők ketten voltak Dunavecsén a Petőfi barátai és sokat emlegették negyven esztendő mulva is.

Dunavecsén 1844-ben tartózkodott utoljára Petőfi, akkor már mint országos nevü ember, csaknem két hónapig. Ekkor ajánlotta föl neki — ma is meglevő — háza első szobáját Nagy Pál ur és igy a képen látható szülei lakásba csak látogatóba járt át a költő. A Nagy Pál házában találkozott aztán a fiatal Nagy Zsuzsikával s néhány szépséges verset is irt hozzá. Dehát Zsuzsika jómódu kisasszony volt, Petőfi pedig segéd-szerkesztő mindössze, tehát vékonytárcáju ember. Zsuzsika a Balla István felesége lett, négy évvel később.

Aztán elment és nem került vissza soha többé Dunavecsére. Csak a hire szállt és lett nagyobb hónapról-hónapra. A folyóiratokat, melyekben a költeményei jöttek, mindig megküldte az édesanyjának, a vecsei kis házba. Erre különös gondja volt Petőfinek. Ekkor már az apa is büszkélkedve emlegette a fiát, szegény anyja pedig, aki talpraesett teremtés volt s hibásan beszélt magyarul, mindig azt felelte a kérdezősködőknek:

— Amit Sándor ir, azt mind jól értem...

Fognak-e még valaha ugy irni magyarul?





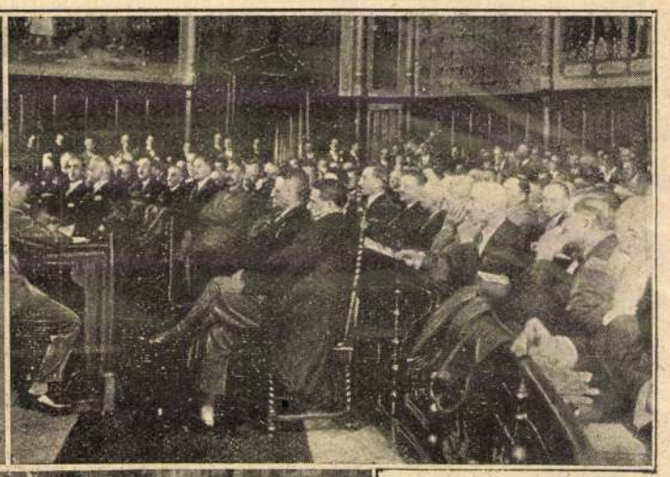



A budapesti 1. ker., Böszörményi-uti polgári leányiskola ifjusági vöröskereszt-csoportja önképzőkörének tavaszi ünnepélye.

*

A magyar gyümölcs napja Kecskeméten. Országos gyülés a városháza nagytermében.

*

A trianoni szerződés aláirásának gyászos évfordulóján csöndes demonstrációt rendeztek a Szabadságtéren. Háttérben a gyászlepellel borított irrendenta szobor.

*

A VII. kerületi leventék tornája a Millenneumi pályán.

*

A csenyétei földmives mükedvelők csoportja. Középen csikdelnei Incze Antal förendező.

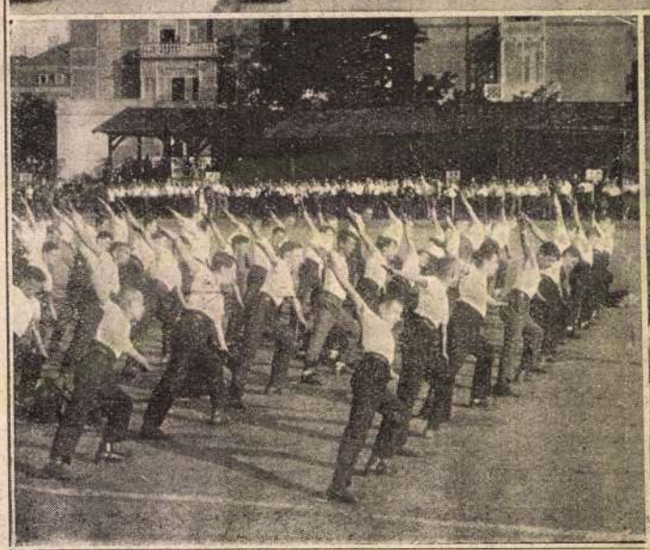



Kiskunhalasi Végh-
kurza

Repr.
Imrényi – Szabó Imre
Öreg udvarházak.
Bp. 1944. 103. l.

~~s~~ kissé balra fordult és fülkében áll ~~látható~~
ta dombor mives oszlopokon és pilléréken
ikányszerű buzogányt tart, baljával
fogja. Kucsmáját forgó díszíti, bajuszt
öseinek alja hosszú, ujj nélküli mentéje
Jobbrál a földön tollas sisakja köti le fi-
n ~~[illegible]~~ gyermekek ábrázolvák, oldalt s a falon
s a talapzat elején a feliratnak szánt
lekündött Amorettek állnak.

éretei a vonalkeretnek 42·3 : 28·8 cm.

421

140/96 № 324.

Kiskunhalasi kuruc szóbor

képe repr.

Ezer év Pest Vármegye földjén. H. és. é. n.

(1942?) 89. l.

kitöl?

Kiskunhalas

Irod

Nagy Sreder Ferenc

Kiskun-Halas város egyházainak, iskoláinak és közművelődésének története. (Kiskun-Halas város története oklevéltárral. III. rész) Kiskunhalas, 1936. 8-r. 142 l.

A számtiszt.

9. §.

Az esetenként kirendelhető számtiszt teendői az előadó által állapíttatnak meg; ebből következik, hogy közvetlenül az előadónak van alárendelve. Teendőit az «Ügyrend» 15. §-a írja elő.

A gépíró.

10. §.

A gépíró teendőit a fogalmazványok letisztázása és egyéb irásmunkák alkotják. Részletesen az alább következő «Ügyrend» szól róla.

A napidijas és az irodai kisegítők.

11. §.

A napidijas és irodai kisegítők teendőit az előadó állapítja meg.

A szolga.

12. §.

A szolga közvetlenül az előadó rendelkezése alatt áll. Teendői az alább kö-

Az Erdély Művészetéért Alapítvány
Vármegye Galéria
(1052 Budapest, Vármegye utca 11.)

szeretettel meghívja

Kislégbi Nagy Ádám

festőművész

kiállításának

1993. november 25-én 17 órakor tartandó megnyitójára.

A kiállítást megnyitja: ***Dr. Legeza József***

A tárlat megtekinthető 1993. december 31-ig
kedd, szerda, csütörtök, péntek 10–18 óráig.

Temesvár
1990 fametszet, 50x68 cm

"Minden magyar felelős
minden magyarért"

Szabó Dezső

ERDÉLY MŰVÉSZETÉRT ALAPÍTVÁNY

Vármegye Galéria
1052 Budapest, Vármegye utca 11.
Telefon+fax: 118-8148

Erdély Művészetéért Alapítvány
1675 Budapest, Postafiók 133.
MNB 217-98089-5421

Erdély Művészetéért Alapítvány
Vármegye Galéria
1052 Budapest, Vármegye utca 11.

Sinkovits Péter
főszerkesztő
Új Művészet Szerkesztősége

Budapest
Báthori utca 10.

NYOMTATVÁNY

1054

Kiskunhalasi vir. templom

Emlitve

Chobotvać 361. l.

Kiskunhalasi rlf. templom

Emlitve

Chobotvác

360, 361. l.

Kiskunhalasi rk. templom

(Pertorm)

l.

Chobotvác

361. l.

Kiskúnlacházai ref.
templom

A.

Chobotvár 245. l.

Kath. templom mics
a kořsegben

A m. kir. József Nádor Műszaki és Gazda
ságí és állatorvosi kara megilletődötten és mély fájda

Dr. Járm

a kórbonctan

a m. kir. József Nádor Műegyetem mezőgazdasági és
a kir. m. Pázmány Péter-tudományegyetemen az össze

Kiskunlacházai

ref. templom

(Pest vm)

Ep. 1741

l.

Bár Bpestbalp.

47. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Kiskúnmajsai ízr

Szemplom

(Pest om)

Emlitve

Chobotvać

363. C.

Kiskúnmajsai tk.

Templom

(Pest vm)

Epült 1804-10-ben

Chobotvári

362, 363. l.

KISLÉGHY NAGY ÁDÁM 1074 Budapest, Huszár u. 8.

1961-ben születtem Budapesten.
1985-ben szereztem diplomát a Képzőművészeti Főiskola festő szakán.
1985 óta tagja vagyok a MK Művészeti Alapjának és a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának.
1987-ben két görög katolikus templom ikonosztionját festettem meg. (Tiborszállás, Márk).
1989 óta egy őrségi faluban élek.



I was born in 1961 in Budapest.
I graduated from the painting course of the Hungarian College of Fine Arts in 1985.
I've been a member of the Studio of Young Artists and the Hungarian Foundation of Fine Arts since 1985.
In 1987 I painted the ikons of two orthodox catholic churches (Tiborszállás, Márk).
Since 1989 I live in a village in the „Őrség".

KISLÉGHY Nagy Ádám

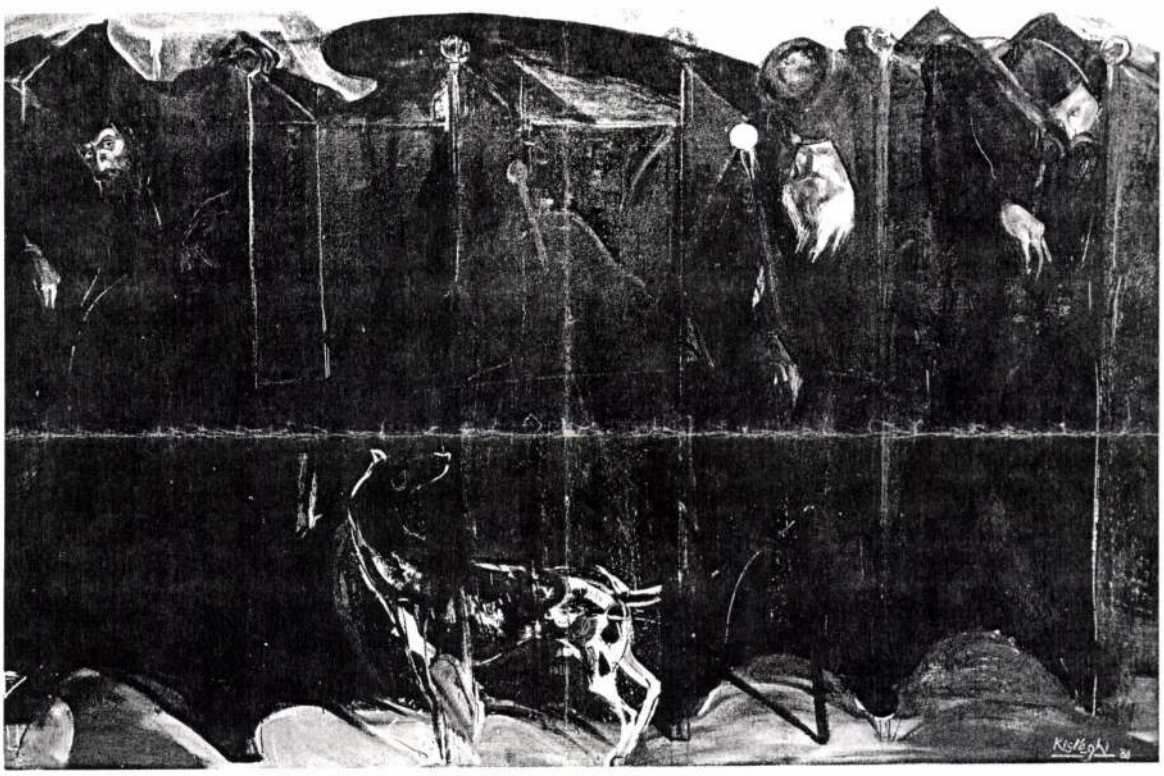

Kiállítások/Exhibitions:

1985. Almássy téri Szabadidő Központ, Budapest (Tóth Csabával)
1986. Salgótarjáni Tavaszi Tárlat, Salgótarján
Szegedi Nyári Tárlat, Szeged
Önálló kiállítás, Körmend
Kiskörös
1987. Bartók Galéria, Budapest
Képzőművészeti Főiskolák Nemzetközi Biennáléja, Toulouse
1988. „Stúdió '88", Ernst Múzeum, Budapest
1989. Nagykőrösi Grafikai Tárlat, Nagykőrös
1990. „Utolsó lapok", Stúdió Galéria, Budapest (egyéni)

SZOMBATHELYI KÉPTÁR

MEGHÍVÓ

KISLÉGHI NAGY ÁDÁM

FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSÁRA

1993. MÁRCIUS 12-ÉN 17 ÓRAKOR

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:

BÁNHEGYI MIKSA

BENCÉS SZERZETES

ZENE **KAMP SALAMON**

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ: ÁPRILIS 12-IG

HAZATÉRŐK

Egyéni kiállítások:

1985	Budapest, Kortárs Művészeti Fórum (Tóth Csabával)
1986	Körmend, Színház
1990	Budapest, Studió Galéria — „Utolsó lapok" —
1992	Celldömölk, Művelődési Központ
1993	Szombathely, Képtár
1993	Szombathely, Médium Galéria
1993	Budapest, Vármegye Galéria

Csoportos kiállítások:

1985	óta: rendszeresen részt vesz a Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesületnek éves kiállításain.
1986	Salgótarján, Tavaszi Tárlat
1986	Szegedi Nyári Tárlat
1986	Kiskőrös, Művelődési Központ
1987	Toulouse, Képzőművészeti Akadémiák Nemzetközi Biennáléja
1987	Budapest, Bartók Galéria — Végzős főiskolások kiállítása
1989	Nagykőrös, Grafikai Tárlat
1991	Szentendre, Pince Galéria — „Ecce homo"
1991	Szombathely, Médium Galéria — „Tűrttiltott" —
1991	Pécs, Művészetek Háza — AIDS elleni plakátkiállítás
1992	Szombathely, Képtár — „A gondolat valósága" —
1992	Graz, Minorita Galéria — „Kenyér és bor asztaltársaság" —

Solo exhibitions:

1985	*Budapest, Contemporary (with Csaba Tóth)*
1986	*Körmend, Theatre*
1990	*Budapest, Studio Gallery — "The Last Pages" —*
1992	*Celldömölk, Culture Centre*
1993	*Szombathely, Picture Gallery*
1993	*Medium Gallery, Szombathely*
1993	*Vármegye Gallery, Budapest*

Collective exhibitions:

1985	*started to participate at the annual exhibitions of the Young Artists Studio*
1986	*Salgótarján, Spring Exhibition*
1986	*Szeged, Summer Exhibition*
1986	*Kiskőrös, Culture Centre*
1987	*Toulouse, International Biennals of Academies of Art*
1987	*Budapest, Bartók Gallery, Graduates' Exhibitions*
1989	*Nagykőrös, Graphic Exhibitions*
1991	*Szentendre, Pince Gallery, — "Ecce homo"*
1991	*Szombathely, Medium Gallery — "Tolerated - forbidden" —*
1991	*Pécs, "Művészetek Háza" — "AIDS" poster exhibition*
1992	*Szombathely, Picture Gallery — "Reality of Thought" —*
1992	*Graz, Minorita Gallery — "Bread and Wine Table Society" —*



ATHOS
1988. 200 x 300 cm olaj, vászon

AZ ESZTERGOMI KERESZTÉNY MÚZEUM

MEGHÍVJA ÖNT ÉS BARÁTAIT
1994. MÁRCIUS 13 - ÁN 16 ÓRÁRA

KISLÉGHI NAGY ÁDÁM

FESTŐMŰVÉSZ
KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA.

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:
DR. **LŐRINCZ ZOLTÁN**
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

ZENE:
BUXTEHUDE: MISSA BREVIS

A kiállítás megtekinthető:
április 24-ig, naponta (hétfő kivételével) 10 -18 óráig

Életrajz

1961	Budapesten született.
1980	A budapesti Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában érettségizett.
1980	Domanovszky díj
1985	Diplomázott a Képzőművészeti Főiskola festő szakán. Mestere Sváby Lajos volt.
1985	Kortárs Művészeti Fórum, Nívódíj
1985	Tagja a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének és a Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesületnek.
1987	Herman Lipót díj
1987	Megfesti a tiborszállási és mérki görög - katolikus templomok ikonosztáziáját.
1990	Freskót festett a rákoscsabai görög - katolikus templom homlokzatán.
1990	Apokalipszis freskót fest Barcelona mellett egy falu templomában.

C. V.

1961	*Born in Budapest.*
1980	*Finished the Budapest Secondary School of Art.*
1980	*Domanovszky Prize*
1985	*Graduated from the College of Art, where he had been taught painting by Lajos Sváby.*
1985	*Contemporary Art Forum, Award*
1985	*became a member of Hungarian Artists National Association and Young Artists Studio*
1987	*Lipot Herman Prize*
1987	*Painted the iconostas for the Greek Catholic Churches in Tiborszállás and Mérk.*
1990	*Painted a fresco in a Greek Catholic Church, Budapest (Rákoscsaba).*
1990	*Painted an apocalypse fresco for a village church near Barcelone.*

Kisléghi Nagy Ádám

festőművész kiállítása

a Sárospataki Képtárban

Sárospatak, Szent Erzsébet u. 14.

Megtekinthető:
1995. augusztus 20-tól szeptember 30-ig
hétfő kivételével naponta 10-től 18-ig

⌘

Kisléghi Nagy Ádám

1961-ben született Budapesten.

1980-ban érettségizett a budapesti Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában.
1985-ben szerzett diplomát a Képzőművészeti Főiskola festő szakán. Mestere Svaby Lajos volt.
1985 óta tagja a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének és a Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesületnek.
1987-ben megfestette a tiborszállási és a mérki görög katolikus templomok ikonosztázionjait.
1990 nyarán freskót festett a rákoscsabai görög katolikus templom homlokzatára.
1990 szeptemberében Apokalipszis freskót festett egy Barcelona melletti falu templomába.
1994 óta tagja a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének.

Szőcén, egy Vas megyei faluban él 1989 óta.

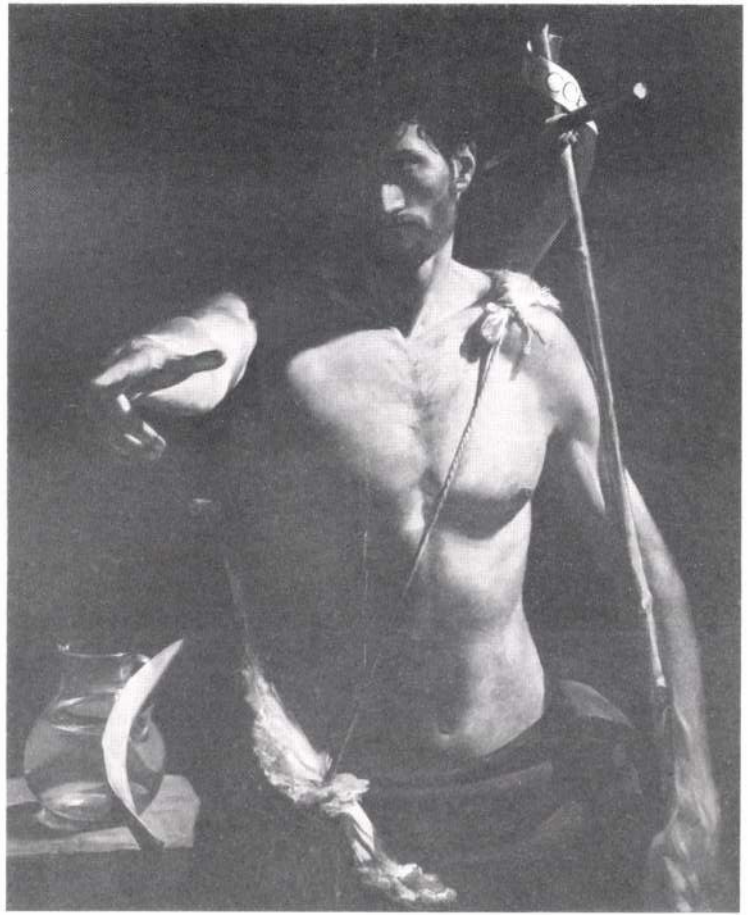

Keresztelő János 1993. (olaj, vászon, 80x100 cm)

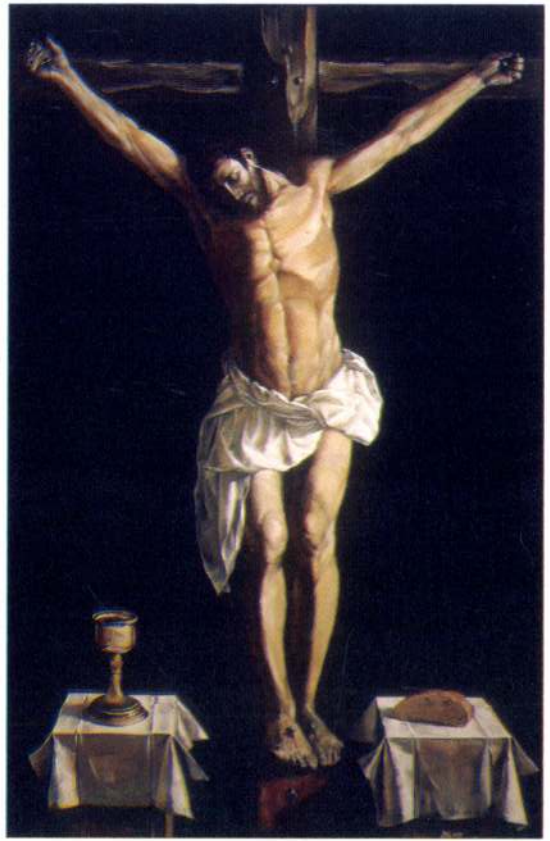

Kisléghi

KISLÉGHI NAGY Ádám

ARS SACRA

"Kisléghi Nagy Ádám kiállításán kaotikus idők nemzette képekkel találkozunk. Mindannyian magunkban hordjuk, s ide is elhozzuk ezt a zűrzavart. Belelátjuk a képekbe, s talán valaki már ki is mondta meggondolatlanul: itt is érzelmek és stílusok káoszával nézünk szemközt, s mintha a művész is utat, netán kiutat keresne ebből a kilátástalan kavargásból.

Hol vannak ezeknek a képeknek a forrásai, hol vannak az alkotónak valamilyen időtálló talajba kapaszkodó, tartást és magasbatörést biztosító gyökerei? Talán a szent ikonfestőnél Feofán Greknél, s ha nála, Görögországban van az orosz földön, Rubljov oldalán? Esetleg Borromei Szent Károly extázisában: s ha ott, Milánóban vagy a Hasburg-Bécsben? Esetleg az ibériai félszigeten: a nagypénteken háromszor Szent Istennek, "hágiosz ho Theosznak" kiáltott Felfeszített keresztjében?...

Ars sacra, szent művészet Kisléghi Nagy Ádám művészete. Szent a tematikájában. Nincs benne semmi profán, semmi olyan, ami nem kaphatna helyet a "szent ligetben" a művészetek templomában, de nem kell kívül rekednie a keresztény templomok küszöbén sem. Pedig - különösen az 1987-es esztendő képeiben - mintha kétségbe vonná ezt a szent tematikát...

Kisléghi Nagy Ádám elindult és kitartóan jár ezen a via sacrán, a művészetnek a szent útján. Talán kanyargósnak tűnhet az útja, hiszen mindig eltér a sznob divatostól, a divatos meghökkenéstől, a meghökkenés ellentétes irányú, mindig felesleges, mégis soha meg nem únt attitüdjétől.

De nem lenne emberi ez a szent művészet, ha az első lépésektől kezdve nyílegyenesen, megingás nélkül járta volna és járná végig a művészetek meredek útját. Az emberségért, a szentségért, a szépségért mindig meg kellett és meg kell szenvednie mindenkinek: a művésznek és a befogadónak egyaránt. S ez jól van így. Nem baj, ha ebben a kínlódásban is részesít bennünket az alkotó. Jobb ez így, mintha valamely talán hazug, de éppen "menő" izmus maniérájával akarna bennünket elkápráztatni."...

Benhegyi B. Miksa

(Emberhalász, második évfolyam 5. szám. 1993. május)



Assisi Szent Ferenc 1993. (olaj, vászon, 120x150 cm)

⇦ A borítólapon: *Kenyér és bor* 1993. (vászon, olaj, 214x133 cm)

Díjak:

1980. Domanovszky díj
1985. Kortárs Művészeti Fórum, Nívódíj
1987. Herman Lipót díj

Egyéni kiállítások:

1985. Kortárs Művészeti Fórum, Budapest (Tóth Csabával)
1986. Körmend, Színház
1990. Budapest, Stúdió Galéria - "Utolsó lapok"
1992. Celldömölk, Művelődési Központ
1993. Szombathely, Képtár
1993. Szombathely, Médium Galéria
1993. Budapest, Vármegye Galéria
1994. Esztergom, Keresztény Múzeum

Csoportos kiállítások:

1985.óta rendszeres részvétel a Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesületének éves kiállításain
1986. Salgótarján, Tavaszi Tárlat
1986. Szegedi Nyári Tárlat
1986. Kiskőrös, Művelődési Központ
1987. Toulouse, Képzőművészeti Akadémiák Nemzetközi Biennáléja
1987. Budapest, Bartók Galéria - Végzős főiskolások kiállítása
1989. Nagykőrös, Grafikai Tárlat
1991. Szentendre, Pince Galéria - "Ecce homo"
1991. Szombathely, Médium Galéria - "Tűrttiltott"
1991. Pécs, Művészetek Háza - AIDS elleni plakátkiállítás / 2. díj
1992. Szombathely, Képtár - "A gondolat valósága"
1992. Graz (Ausztria), Minorita Galéria - "Kenyér és bor asztaltársaság"
1994. Kolding (Dánia), Kunstmuseet Trapholt - "Magyar Rapszódia"

MEGHÍVÓ

Tisztelettel meghívjuk
1995. augusztus 20-án 17 órára

a Sárospataki Képtárba
(Szent Erzsébet út 14.)

Kisléghi Nagy Ádám
festőművész
kiállításának megnyitójára.

A tárlatot megnyitja:
Kuklay Antal
plébános, művészettörténész.

Közreműködik:
Telenkó János
fagott

A kiállítást a művész rendezte.

A megvalósulást támogatták:
Herman Ottó Múzeum
Sárospatak Város Önkormányzata.

Egyéni kiállítások:

1985	Budapest, Kortárs Művészeti Fórum (Tóth Csabával)
1986	Körmend, Színház
1990	Budapest, Studió Galéria — „Utolsó lapok" —
1992	Celldömölk, Művelődési Központ
1993	Szombathely, Képtár
1993	Szombathely, Médium Galéria
1993	Budapest, Vármegye Galéria

Csoportos kiállítások:

1985	óta: rendszeresen részt vesz a Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesületnek éves kiállításain.
1986	Salgótarján, Tavaszi Tárlat
1986	Szegedi Nyári Tárlat
1986	Kiskőrös, Művelődési Központ
1987	Toulouse, Képzőművészeti Akadémiák Nemzetközi Biennáléja
1987	Budapest, Bartók Galéria — Végzős főiskolások kiállítása
1989	Nagykőrös, Grafikai Tárlat
1991	Szentendre, Pince Galéria — „Ecce homo"
1991	Szombathely, Médium Galéria — „Tűrttiltott" —
1991	Pécs, Művészetek Háza — AIDS elleni plakátkiállítás
1992	Szombathely, Képtár — „A gondolat valósága" —
1992	Graz, Minorita Galéria — „Kenyér és bor asztaltársaság" —

Solo exhibitions:

1985	*Budapest, Contemporary (with Csaba Tóth)*
1986	*Körmend, Theatre*
1990	*Budapest, Studio Gallery — "The Last Pages" —*
1992	*Celldömölk, Culture Centre*
1993	*Szombathely, Picture Gallery*
1993	*Medium Gallery, Szombathely*
1993	*Vármegye Gallery, Budapest*

Collective exhibitions:

1985	*started to participate at the annual exhibitions of the Young Artists Studio*
1986	*Salgótarján, Spring Exhibition*
1986	*Szeged, Summer Exhibition*
1986	*Kiskőrös, Culture Centre*
1987	*Toulouse, International Biennals of Academies of Art*
1987	*Budapest, Bartók Gallery, Graduates' Exhibitions*
1989	*Nagykőrös, Graphic Exhibitions*
1991	*Szentendre, Pince Gallery, — "Ecce homo"*
1991	*Szombathely, Medium Gallery — "Tolerated - forbidden" —*
1991	*Pécs, "Művészetek Háza" — "AIDS" poster exhibition*
1992	*Szombathely, Picture Gallery — "Reality of Thought" —*
1992	*Graz, Minorita Gallery — "Bread and Wine Table Society" —*

Kiskéghi Nagy Ádám



ATHOS
1988. 200 x 300 cm, olaj, vászon

AZ ESZTERGOMI KERESZTÉNY MÚZEUM

MEGHÍVJA ÖNT ÉS BARÁTAIT
1994. MÁRCIUS 13 - ÁN 16 ÓRÁRA

KISLÉGHI NAGY ÁDÁM

FESTŐMŰVÉSZ
KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA.

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:
DR. **LŐRINCZ ZOLTÁN**
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

ZENE:
BUXTEHUDE: MISSA BREVIS

A kiállítás megtekinthető:
április 24-ig, naponta (hétfő kivételével) 10 -18 óráig

Életrajz		C. V.	
1961	Budapesten született.	*1961*	*Born in Budapest.*
1980	A budapesti Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában érettségizett.	*1980*	*Finished the Budapest Secondary School of Art.*
1980	Domanovszky díj	*1980*	*Domanovszky Prize*
1985	Diplomázott a Képzőművészeti Főiskola festő szakán. Mestere Sváby Lajos volt.	*1985*	*Graduated from the College of Art, where he had been taught painting by Lajos Sváby.*
1985	Kortárs Művészeti Fórum, Nívódíj	*1985*	*Contemporary Art Forum, Award*
1985	Tagja a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének és a Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesületnek.	*1985*	*became a member of Hungarian Artists National Association and Young Artists Studio*
1987	Herman Lipót díj	*1987*	*Lipot Herman Prize*
1987	Megfesti a tiborszállási és mérki görög - katolikus templomok ikonosztáziáját.	*1987*	*Painted the iconostas for the Greek Catholic Churches in Tiborszállás and Mérk.*
1990	Freskót festett a rákoscsabai görög - katolikus templom homlokzatán.	*1990*	*Painted a fresco in a Greek Catholic Church, Budapest (Rákoscsaba).*
1990	Apokalipszis freskót fest Barcelona mellett egy falu templomában.	*1990*	*Painted an apocalypse fresco for a village church near Barcelone.*

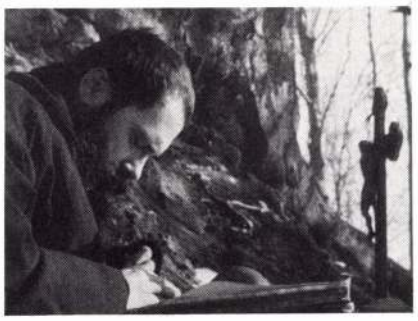

KISLÉGHI NAGY Ádám

Budapesten született.	**1961**	Born in Budapest.
A budapesti Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában érettségizett.	**1980**	Fnished the Budapest Secondary School of Art.
A Képzőművészeti Főiskolán diplomázott. Mestere Sváby Lajos volt.	**1985**	Graduated from the College of Art, where he had been taught painting by Lajos Sváby.
Megfesti a tiborszállási és mérki görög-katolikus templomok ikonosztázionját.	**1987**	Painted the iconostas for the Greek Catholic Churches in Tiborszállás and Márk.
Apokalipszis freskót fest Barcelona mellett egy falu templomában.	**1990**	Painted an apocalypse fresco for a village church near Barcelona.
Szombathelyen a Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskolán tanít.	**1992**	Starts teaching for the Teachers' Training College in Szombathely.

EGYÉNI KIÁLLÍTÁSOK		**SOLO EXHIBITIONS**
Budapest, Kortárs Művészeti Fórum (Tóth Csabával)	**1985**	Budapest, Contemporary Art Forum (with Csaba Tóth)
Körmend, Színház	**1986**	Körmend, Theatre
Budapest, Studió Galéria - "Utolsó lapok"	**1990**	Budapest, Studio Gallery - "The Last Pages"
Celldömölk, Művelődési Központ	**1992**	Celldömölk, Culture Centre

CSOPORTOS KIÁLLÍTÁSOK		**COLLECTIVE EXHIBITIONS**
Toulouse, Képzőművészeti Akadémiák Nemzetközi Biennáléja	**1987**	Toulouse, International Biennals of Academies of Art
Szombathely, Médium Galéria - "Tűrttiltott"	**1991**	Szombathely, Medium Gallery - "Tolerated-forbidden"
Szombathely, Képtár - "A gondolat valósága"	**1992**	Szombathely, Picture Gallery - "Reality of Thought"
Graz, Minorita Galéria - "Kenyér és bor asztaltársaság"	**1992**	Graz, Minorita Gallery - "Bread and Wine Table Society"
Budapest, Ernst Múzeum - Fiatal Képzőművészek Stúdiója	**1992**	Budapest, Ernst Museum - Studio of Young Artists

In Budapest geboren.	**1961**	Nato a Budapest.
Machte er das Abitur in der Fachmittelschule für Bildende und angewandte Kunst in Budapest.	**1980**	Ha fatto l'esame di maturitá alla scuola professionale d'arte di Budapest.
Erwarb er sein Diplom an der Hochschule für Bildende Künste als Maler, sein Meister war Lajos Sváby.	**1985**	Ha terminato gli studi all'Accademia delle Belle Arti, dal maestro Sváby Lajos.
Malte er die Ikonostasen der griechisch-katholischen Kirchen von Mérk und Tiborszállás.	**1987**	Ha iconi delle chiese greche cattoliche fatto a Tiborszállás ed Mérk.
Malte er ein Apokalypse-Fresko in einer Dorfkirche bei Barcelona.	**1990**	Ha lavorato in una chiesa vicino a Barcelona.
Unterrichtet er an der Pädagogischen Hochschule Berzsenyi Dániel in Szombathely.	**1992**	È professore della scuola "Berzsenyi Dániel" di Szombathely.

EINZELAUSSTELLUNGEN		**ESPOSIZIONI PERSONALI**
Budapest, Forum der zeitgenössischen Kunst (mit Csaba Tóth)	**1985**	Budapest, Foro di Artisti (con Tóth Csaba)
Körmend, Theater	**1986**	Körmend, Teatro
Budapest, Studio-Galerie - "Letzte Blätter"	**1990**	Budapest, Galleria - "Le ultime pagine"
Celldömölk, Kulturzentrum	**1992**	Celldömölk, Centro di Cultura

GRUPPENAUSSTELLUNGEN		**ESPOSIZIONI DI GRUPPO**
Toulouse, Internationale Biennale von Kunstakademien	**1987**	Toulouse, Biennale Internazionale dell' Accademie delle Belle Arti
Szombathely, Medium-Galerie - "Geduldetverboten"	**1991**	Szombathely, Galleria Medium - "Tollerato-proibito"
Szombathely, Galerie - "Die Realität des Gedankens"	**1992**	Szombathely, Galleria dei Quadri - "La realtá del pensiero"
Graz, Minoriten-Galerie - "Brot und Wein Tischgesellschaft"	**1992**	Graz, Galeria Dei Minoriti - "Compagnia con pane e vino"
Budapest, Ernst-Museum - Studio Junger Künstler	**1992**	Budapest, Museo "Ernst" - Studio delli Artisti Giovani



MELKIZIDEK
1987. 226 X 155 CM OLAJ, VÁSZON

MELCHIZEDEK
1987. 226 X 155 CM OIL ON CANVAS

MELKISEDEK
1987. 226 X 155 CM ÖL, LEINWAND

MELKIZIDEK
1987. 226 X 155 CM OLIO TELE



ATHOS
1988. 200 X 300 CM OLAJ, VÁSZON

ATHOS
1988. 200 X 300 CM OIL ON CANVAS

ATHOS
1988. 200 X 300 CM ÖL, LEINWAND

ATHOS
1988. 200 X 300 CM OLIO, TELA



SZENT
1987. 200 X 70 CM OLAJ, VÁSZON

SAINT
1987. 200 X 70 CM OIL ON CANVAS

HEILIGER
1987. 200 X 70 CM ÖL, LEINWAND

SANTA
1987. 200 X 70 CM OLIO, TELA

A Zebegényi Községi Könyvtár Galéria
tisztelettel meghívja Önt, családját és barátait

KISLÉGHI NAGY ÁDÁM
festőművész kiállítására

Megnyitja: T. SZŐNYI ZSUZSA
1999. június 20-án, vasárnap 15 órakor

Közreműködik: BOGÁNYI GERGELY zongoraművész

Zebegény, Petőfi tér 5.


dmh
DUNAKANYAR MŰVÉSZETI HETEK

ARS SACRA

Ars Sacra: szent művészet, mert a művészet szent. Nem profán, nem öncél, nem „geg". A művészet törvény, de nem öntörvény. Szent, mert szolgál, mint az angyalok. Mélyről indít ugyan, de fölemel és nem letaszít. A művészet maga a nagyszívűség, sohasem kicsinyes. Egyedien egyetemes, személyesen általános. Valóság és nem imitáció. A művészet gondolat és nem asszociáció. Minőség. Kinyilatkozás és nem ködösítés. Érzelem, de nem érzékiség. Nem történet, hanem létező. Ezért nem antik és nem modern. Iránytű, szeizmográf, mindig időszerű. Állandóan változik és mégis állandó. Tömondat és nem fecsegés. A művészet gyönyörködtető és fájdalmas. A rejtettről az érthetőn keresztül tud szólni, nem pedig a rejtettről a rejtetten keresztül. Mindenkihez, nemcsak az elithez.

Szent a művészet, mert mindenkié. Mindannyiunk ügye. A művészet nem kisajátítható. Nem a kultúrmajmok műbalhés bulija, nem kifizetődő. Nem show-műsor, és a művész nem showman.

A művész nem önjelölt, hanem kiválasztott. Ő a tanúságtevő, a hitelesítő. Ő a szőlővessző. A művész a tanítvány, aki másokat tanít. Ő az, aki nem érti a világot, de érti a létet. Abnormális és ezért normális. Tudja, hogy mit nem tud és ezért tud valamit. Tudása ott kezdődik, ahol az értelem végződik. A művész táplálékot nyújt, az erkölcs táplálékát. Művészete gyógyszer, amely a tömegkultúra moslékától megbetegedett lélek infúziója.

A művészet a vegetálásba süllyedt ember megszégyenítője. A szépséget szeretők vígasztalása. A tisztaszívűeké. A művészet a fára visszamászni vágyó ember visszatartója. Vágy, az emelkedettség vágya. Sóhaj, a tökéletlen sóhaja a tökéletes felé. A művészet élmény, a teljesség vágyának élménye. Töredék, a tökéletesség szilánkja. Szent a művészet, mert a legszentebbtől kér bocsánatot. Az igaz szépsége, a bűnbánat öröme. Ez a gyógyulás kezdete. A művészet a vég dicsősége és a kezdet oltalomérzése. A megragadhatatlant megragadhatóvá tévő. Természetesen természetfeletti. A művészet hit, tehát vallás, hitvallás. A teremtés dicsérete, és a Teremtő magasztalása. A művészet magasztosság. A rekviemek derűje és békessége, a fájdalmak Golgotájának optimizmusa. A művészet a megsemmisült egzisztencia örömujjongása.

Így tehát az én szókincsem: magasztosság és áhítat, mint Bach passiójában Krisztus köré vonósokkal szerkesztett glória. Az én hangom is elcsuklik az evangélistáéval együtt Jézus nevének kiejtésekor. Mert együtt éneklem a kórussal a H-moll mise Credo-jában; hogy „hiszek az egy Istenben, a Mindenható Atyában, a Mennynek és Földnek, minden láthatónak és láthatatlannak Teremtőjében". Majd az „Et incarnatus est" titokzatos remegésében megértem a művészet születését is, és egyetlen igaz voltát.

Mert ehhez képest minden más csupán narkotikum; és mert „országának nem lesz vége."

A kiállítást támogatta:
Szeged Város Önkormányzata
JATE Kulturális Titkárság
FÖLDÉP Kft.

Keresztelő Szent János, 1993 (olaj, vászon, 80 x 100 cm)

KISLÉGHI

Nagy Ádám

Miserere

Szeged, Móra Ferenc Múzeum, Képtár 1995

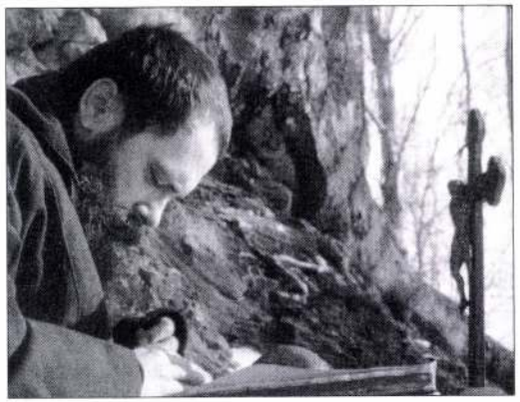

KISLÉGHI NAGY ÁDÁM

1961-ben született Budapesten.
1980-ban érettségizett a budapesti Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában.
1985-ben szerzett diplomát a Képzőművészeti Főiskola festőszakán. Mestere Sváby Lajos volt.
1985 óta tagja a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének és a Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesületnek.
1987-ben megfestette a tiborszállási és a mérki görög-katolikus templomok ikonosztázionjait.
1990 nyarán freskót festett a rákoscsabai görög-katolikus templom homlokzatára.
1990 szeptemberében Apokalipszis freskót festett egy Barcelona melletti falu templomába.
1994 óta tagja a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének.
1995-ben elnyerte a Művelődési és Közoktatási Minisztérium ösztöndíját a Római Magyar Akadémiára.

Díjak:

1980 Domanovszky díj
1985 Kortárs Művészeti Fórum, Nívódíj
1987 Herman Lipót díj

Egyéni kiállítások:

1985 Budapest, Kortárs Művészeti Fórum (Tóth Csabával)
1986 Körmend, Színház
1990 Budapest, Stúdió Galéria „Utolsó lapok"
1992 Celldömölk, Művelődési Központ
1993 Szombathely, Képtár
1993 Szombathely, Médium Galéria
1993 Budapest, Vármegye Galéria
1994 Esztergom, Keresztény Múzeum
1995 Sárospatak, Képtár

Csoportos kiállítások:

1985 óta rendszeres részvétel a Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesületének kiállításain.
1986 Salgótarján, Tavaszi Tárlat
1986 Kiskőrös, Művelődési Központ
1986 Szegedi Nyári Tárlat
1987 Toulouse (Franciaország), Képzőművészeti Akadémiák Nemzetközi biennáléja
1987 Budapest, Bartók Galéria
– Végzős főiskolások kiállítása
1989 Nagykőrös, Grafikai Tárlat
1991 Szentendre, Pince Galéria – „Ecce Homo"
1991 Szombathely, Médium Galéria – „Tűrttiltott"
1991 Pécs, Művészetek Háza
– AIDS elleni plakátkiállítás (2. díj)
1992 Szombathely, Képtár – „A gondolat valósága"
– „Kenyér és bor asztaltársaság"
1992 Graz (Ausztria), Minorita Galéria
1994 Kolding (Dánia), Kunstmuseet Trapholt
– „Magyar Rapszódia"
1995 Stadtschlaining (Ausztria) Conzentrum Pannonisches Kunstforum '95



Borromei Szent Károly, 1991 olaj, vászon (174 x 99 cm)

KISLÈGHI NAGY ÁDÁM

„A csendben és magányban megtalál

A kartauziaknál – Szlovéniában

A magas, gótikus templom tornyába felkúszó harangkötelet kezére csavarja, és lassan húzni kezdi a szerzetes. Zsoltárverssel kezdődik a mise, a *Kyrie eleison* gregorián dallammal szólal meg, az evangéliumot szlovénul énekli a lektor. A szerzetespap kitárt karral az oltár felé fordulva alig hallhatóan, szinte némán mondja a latin misekánont. Csend van a templomban, a misét bemutató pap hosszan széttárt karja mutatja, hogy a prefációnál tartunk. Néma mozdulatok, lassan magasba emelkedő kehely, és a templomtorony kisebbik, halk, mély hangú harangja jelzi a mise központi részét. Hosszú a csönd, amíg az ember Sanguis Cristhi-re várakozik. A mise végén a szerzetesek S alakú testhelyzetben, jobb könyökükre támaszkodva borulnak le az oltár előtt néhány perces hangtalan adorációra.

A fehér csuhás barátok, a kartauzi szerzetesek miséjén a csend, a néma mozdulatokkal, vagy dallammal kísért miserészek a szemlélődés kapujába vezetik az embert. A szerzetesi élet megújítása volt a célja Szent Brúnónak, amikor a XI. század végén hat társával megtelepedett a Chartreuse hegyvidéken, és egészen a „magánynak és a lelki szegénységnek" kezdtek élni. A Kárpát-medencében is hamar követőkre talált a siva-

uzi Névtelen, az Erdy-kódex alkotója, – de ma nincs jelen a szerzetesközösség magyar földön.

Magyarországhoz legközelebb Szlovéniában élnek kartauziak. Budapesttől hat és fél óra autóút vezet a Mura, a Dráva, a Száva, a Krka folyókon át a szlovén hegyek közé Pleterjébe. Érdeklődők csak a múzeummá alakított ősi templomig, vagy portáig juthatnak – a kartauzi kolostorok látogatókat nem fogadnak, csak a szerzetesek rokonait, évente egyszer. A maguk sajátos módján nyitottak a világra: több nyelven, köztük magyarul is olvasható a honlapjuk; a jelenlegi német prior pedig nemrég egy interjúban beszélt a magányt és hallgatást a közösségi élettel egyesítő kartauzi életforma üzenetéről.

A hatszáz évvel ezelőtt alapított pleterjei kolostorba hosszabb kényszerszünet után, száz éve költöztek vissza a szerzetesek. A múlt század eleji nagy vallási fellendülés benépesítette a kolostort, de a kom-

„Hogy a magány és a puszta cs
hoz az azt kedvelőknek, azt csak az
Itt az erős emberek kedvükre vissza
gukban, amennyit csak akarnak, sz
nyek csíráit, és boldogan táplálkozh
vel. Itt megszerzik azt a szemet, m
a Jegyest szerelemmel, melynek ti
tevékeny tétlenséget űznek, és n
meg. Itt a küzdelem fáradságáért a
ő atlétáinak: a békével, melyet a vi
való örömmel" (Szent Brúnó, a

munizmus ideje alatt nem érkezett utánpótlás, az idős atyák és barátok a '80-as, '90-es években kihaltak. Ma kevesebb mint húsz szerzetes él a kolostorban: szlovének, horvátok, németek, magyarok és egy amerikai. A három magyar kartauzi közül J. atya a legidősebb, túl nyolcvanadik életévén. Ő hosszabb németországi lelkipásztorkodás után, élete derekán öltötte magára a fehér csuhát. Mellette két fiatal magyar szerzetes él a szlovén rendházban, F. atya friss örökfogadalmas, D. testvér második ideiglenes fogadalma előtt áll.

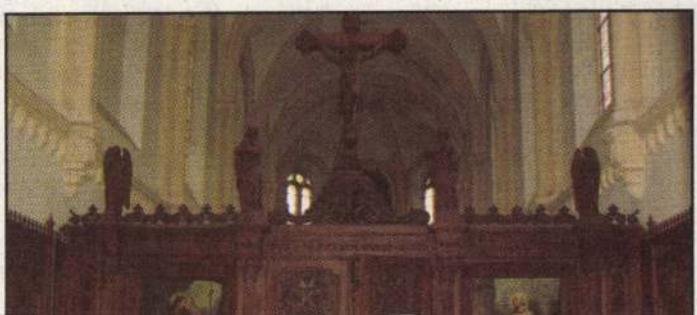

„A művészet gyönyörködtető és fájdalmas"

Kisléghi Nagy Ádám *festőművész kapta idén a Molnár-C. Pál Baráti Kör díját, amelyet a székesfehérvári Szent István Művelődési Ház Szent Korona Galériájában vehetett át november 6-án. Az 1986-ban alapított, Molnár-C. Pál barátaiból és tisztelőiből álló, rangos művészi társaság november 28-áig látogatható, nagyszabású kiállítással adózik a száztíz éve született mester emlékének. Itt tekinthető meg a kitüntetett szombathelyi festőművész egyik legszebb alkotása is.*

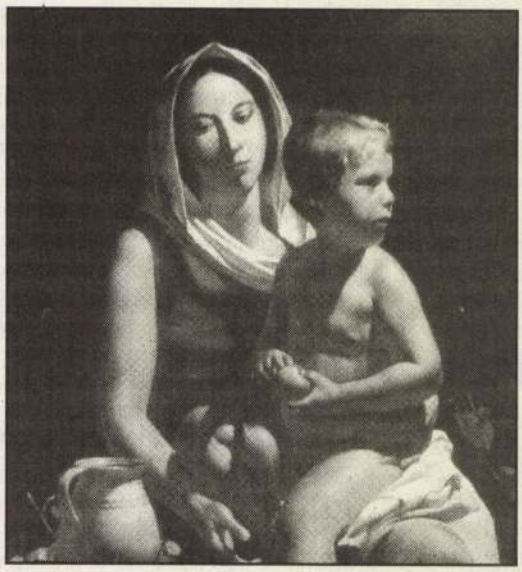

– Már régóta arra rendezkedtem be, hogy nem fogok az életem folyamán elismerést kapni, ezért minden méltatás meglepetésként ér. Felmértem, hogy a világ milyen irányba halad, és nem tartottam valószínűnek, hogy méltányolják a munkámat, ezért is ért váratlanul, hogy januárban az Év emberévé választottak Vas megyében, most pedig megkaphattam a Molnár-C. Pál Baráti Kör kitüntetését – mondja Kisléghi Nagy Ádám.

A szombathelyi székesegyházba készített *Angyali üdvözlet*, a *Pásztorok imádása*, a *Levétel a keresztről* és *A Szentlélek eljövetele* című olajfestmények megfestője mindig is nyíltan vállalta a kereszténységet mint festői alapot, dacára annak, hogy elköteleződése olykor ellenérzést vált ki a szakmai körökből.

– Ha engem üldözött a világ, titeket is üldözni fog, mondta Jézus. Én ehhez tartom magam, és teljesen egyéni utat járok. Nem ápolok szakmai kapcsolatokat, nem hasonlítgatom magam másokhoz, és nem kívánom meghatározni a helyem a művészvilágban. Nem veszek részt kiállításmegnyitókon és egyéb társadalmi rendezvényeken, egyszerűen csak követem azt a benső hangot, amelyet tizenkét esztendősen meghallottam. Ez az egy számít, semmi más – vallja a festőművész.

A szakrális figurális festészetet gyakorló művész ebben a mostani, posztmodern, középpont és tengely nélküli világban, amely fe-

zettséggel, de már témái megválasztásával is a világban zajló igénytelenség és igaztalanság ellen tiltakozik, rejtőzködve, csendesen.

– Hitem szerint az alkotó nem fölszabadítja magát, hanem gúzsba köti, hogy ábrázolhasson, miként azt a Teremtő is tette. A valódi művész ragaszkodik a mesterségbeli tudás legjavához, a veretes és szigorú kompozícióhoz, a feszes formavilághoz. Nem elégedhet meg a divat diktálta olcsó, pillanatnyi megoldásokkal. Ezért, ha muzsikus lennék, fúgát komponálnék, költőként hexameterben írnék, festőként pedig a tenebrosót használom. Az Újszövetség minden egyes jelenete megérint, különösen azok, amelyekben a Megtestesült Isten szerepel. Számomra nincs felemelőbb téma, mint az ő alakja. Az elmúlt években érezhetően közelebb kerültem a Teremtőhöz, hiszen a művészet önismerettel járó benső folyamat, amely egyszerre gyönyörködtető és fájdalmas, és ha az ember megismeri önmagát, akkor a benne lakozó természetfelettit ismeri meg – azt, aki Isten képmása. Most már egyre inkább vágyom rá – és nem csak művészi értelemben –, hogy szemtől szemben találkozhassam Istennel – mondja



KISLÉGHI NAGY Ádám

AS

Budapesten született.	**1961**	Born in Budapest.
A budapesti Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában érettségizett.	**1980**	Fnished the Budapest Secondary School of Art.
A Képzőművészeti Főiskolán diplomázott. Mestere Sváby Lajos volt.	**1985**	Graduated from the College of Art, where he had been taught painting by Lajos Sváby.
Megfesti a tiborszállási és mérki görög-katolikus templomok ikonosztázionját.	**1987**	Painted the iconostas for the Greek Catholic Churches in Tiborszállás and Márk.
Apokalipszis freskót fest Barcelona mellett egy falu templomában.	**1990**	Painted an apocalypse fresco for a village church near Barcelona.
Szombathelyen a Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskolán tanít.	**1992**	Starts teaching for the Teachers' Training College in Szombathely.

EGYÉNI KIÁLLÍTÁSOK

SOLO EXHIBITIONS

Budapest, Kortárs Művészeti Fórum (Tóth Csabával)	**1985**	Budapest, Contemporary Art Forum (with Csaba Tóth)
Körmend, Színház	**1986**	Körmend, Theatre
Budapest, Studió Galéria - "Utolsó lapok"	**1990**	Budapest, Studio Gallery - "The Last Pages"
Celldömölk, Művelődési Központ	**1992**	Celldömölk, Culture Centre

CSOPORTOS KIÁLLÍTÁSOK

COLLECTIVE EXHIBITIONS

Toulouse, Képzőművészeti Akadémiák Nemzetközi Biennáléja	**1987**	Toulouse, International Biennals of Academies of Art
Szombathely, Médium Galéria - "Tűrttiltott"	**1991**	Szombathely, Medium Gallery - "Tolerated-forbidden"
Szombathely, Képtár - "A gondolat valósága"	**1992**	Szombathely, Picture Gallery - "Reality of Thought"
Graz, Minorita Galéria - "Kenyér és bor asztaltársaság"	**1992**	Graz, Minorita Gallery - "Bread and Wine Table Society"
Budapest, Ernst Múzeum - Fiatal Képzőművészek Stúdiója	**1992**	Budapest, Ernst Museum - Studio of Young Artists

In Budapest geboren.	**1961**	Nato a Budapest.
Machte er das Abitur in der Fachmittelschule für Bildende und angewandte Kunst in Budapest.	**1980**	Ha fatto l'esame di maturitá alla scuola professionale d'arte di Budapest.
Erwarb er sein Diplom an der Hochschule für Bildende Künste als Maler, sein Meister war Lajos Sváby.	**1985**	Ha terminato gli studi all'Accademia delle Belle Arti, dal maestro Sváby Lajos.
Malte er die Ikonostasen der griechisch-katholischen Kirchen von Mérk und Tiborszállás.	**1987**	Ha iconi delle chiese greche cattoliche fatto a Tiborszállás ed Mérk.
Malte er ein Apokalypse-Fresko in einer Dorfkirche bei Barcelona.	**1990**	Ha lavorato in una chiesa vicino a Barcelona.
Unterrichtet er an der Pädagogischen Hochschule Berzsenyi Dániel in Szombathely.	**1992**	È professore della scuola "Berzsenyi Dániel" di Szombathely.

EINZELAUSSTELLUNGEN

ESPOSIZIONI PERSONALI

Budapest, Forum der zeitgenössischen Kunst (mit Csaba Tóth)	**1985**	Budapest, Foro di Artisti (con Tóth Csaba)
Körmend, Theater	**1986**	Körmend, Teatro
Budapest, Studio-Galerie - "Letzte Blätter"	**1990**	Budapest, Galleria - "Le ultime pagine"
Celldömölk, Kulturzentrum	**1992**	Celldömölk, Centro di Cultura

GRUPPENAUSSTELLUNGEN

ESPOSIZIONI DI GRUPPO

Toulouse, Internationale Biennale von Kunstakademien	**1987**	Toulouse, Biennale Internazionale dell' Accademie delle Belle Arti
Szombathely, Medium-Galerie - "Geduldetverboten"	**1991**	Szombathely, Galleria Medium - "Tollerato-proibito"
Szombathely, Galerie - "Die Realität des Gedankens"	**1992**	Szombathely, Galleria dei Quadri - "La realtá del pensiero"
Graz, Minoriten-Galerie - "Brot und Wein Tischgesellschaft"	**1992**	Graz, Galeria Dei Minoriti - "Compagnia con pane e vino"
Budapest, Ernst-Museum - Studio Junger Künstler	**1992**	Budapest, Museo "Ernst" - Studio delli Artisti Giovani



MELKIZIDEK
1987. 226 X 155 CM OLAJ, VÁSZON

MELCHIZEDEK
1987. 226 X 155 CM OIL ON CANVAS

MELKISEDEK
1987. 226 X 155 CM ÖL, LEINWAND

MELKIZIDEK
1987. 226 X 155 CM OLIO TELE



ATHOS
1988. 200 X 300 CM OLAJ, VÁSZON

ATHOS
1988. 200 X 300 CM OIL ON CANVAS

ATHOS
1988. 200 X 300 CM ÖL, LEINWAND

ATHOS
1988. 200 X 300 CM OLIO, TELA



SZENT
1987. 200 X 70 CM OLAJ, VÁSZON

SAINT
1987. 200 X 70 CM OIL ON CANVAS

HEILIGER
1987. 200 X 70 CM ÖL, LEINWAND

SANTA
1987. 200 X 70 CM OLIO, TELA

KISLÉGHI NAGY ÁDÁM festőművész

Kiállítás: Sárospatak, képtár

Észak-Magyarország

95. 09. 12 Kiállítások 6. oldal

főkötőszegélyen *(Krausen)* és pártán kívül az
pohár, tálkészleteken kívül Anna Treletsch hagy
feleségének, Margarethának 1435-ös hagyatékáb
Johannes Weisser patríciusnak és városi tanácsta
8 közönséges gombról meg egy nagy palástka
köpenyről rendelkezett, s ugyanakkor egy másik
ezüstneműket sorol fel végrendeletében, köztük
köztük kókuszdióból valót is. Egy évtizeden ke
özvegye sógornőjének hagyatékáért, míg az ügy
hagyatékban nyers arany- és ezüsttömbökön,
ezüstpárta, 3 ezüsttál, aranyozott ezüstcsatok, 12
láncszerű) volt. Ezen felül 4 „szász módra d
asztalneműk, feldolgozatlan posztó, barchent, b
hagyatéki javak közé.

A jelek szerint tehát a polgári háztartásokban
mint a nemesség és az arisztokrácia köreiben, s
luxustárgyak szerzésének bizonyos normák is mé
az olasz származású 15. századi sókamarás, Od
Lőkös Jánosné több részletben vett át. Ez a n
ruhákat tartalmazó hagyaték nyilvánvalóan n
különböző jegyzékekből teljes terjedelmében ner
pénz- és talán zálogügyletei, kereskedelmi tevé
tehetett szert ekkora vagyonra. Különösen ta
amelyben egyes tárgyak latin megnevezése melle
chillekpohar, zyleuspohar; galea = sysak; pelvis
weerthal; flabellum harangos; timpanum = dob

Sopronban korszakunkból fennmaradt két k
ezek sem térnek el lényegesen a polgári hagya
Mátyás és a húsz évvel később hagyatkozó Ra

Kisléghi Nagy Ádám festőművész

Szegő György: Exodus. Studió 88 kiállítás az Ernst Múzeumban.

Kisléghi Nagy Ádámtól kriptofil szentkép (említve) látható.

Művészet, 1989., 4., 40-old.



A Móra Ferenc Múzeum
tisztelettel meghívja Önt
a Képtár *(Horváth Mihály u. 5.)*
II. emeleti kiállítótermébe

KISLÉGHI NAGY ÁDÁM

festőművész

Miserere

című kiállításának megnyitójára.

A tárlatot 1995. október 6-án
pénteken du. fél 5 órakor

BARSI BALÁZS

nyitja meg.

Közreműködik:
SZEGEDI BARTÓK KÓRUS

A kiállítás megtekinthető:
1996. január 1-jéig (hétfő kivételével) 10-17 óráig

KISLÉGHI NAGY Ádám

MN 1998. aug. 5.

ARS SACRA címmel Ozsvári Csaba ötvös- és Kisléghi Nagy Ádám festőművész közös tárlata nyílik meg augusztus 22-én, szombat délután öt órakor a tihanyi bencés apátság galériájában (András tér 1.).

Személynévmutató

A. S. 402
Ábrahám Ráfael 972
Ács József 699, 973
Acsay Judit 11, 195, 556, 807, 876, 918,
1163, 1173, 1213, 1239, 1336, 1409
Aczél Géza 699
Aczél György 86
Ádám Zoltán 779
Addison, Joseph 12
Adorján Imre 947
Agárdi Gáborné 87
Agárdy Gábor 974
Ágh Ajkelin Lajos 1084
Ágh István 1341
Ágostházi László 105, 860, 975
Ágoston Mária 551
Ágoston Mihály 290
Ahlin, Janne 1204
Aknai Tamás 684
Aknay János 976
Akopian, Gravard 428
Albert László 977
Albertini Béla 643, 668, 747, 907
Albrecht Sándor 1241
Alföldy Jenő 250
Alimov, Szergej 978
Almár György 979

ARS SACRA

Kisléghi Nagy Ádám kiállításán* kaotikus idők nemzette képekkel találkozunk. Mindannyian magunkban hordjuk, s ide is elhozzuk ezt a zűrzavart. Belelátjuk a képekbe, s talán valaki már ki is mondta meggondolatlanul: itt is érzelmek és stílusok káoszával nézünk szemközt, s mintha a művész is utat, netán kiutat keresne ebből a kilátástalan kavargásból.

Hol vannak ezeknek a képeknek a forrásai, hol vannak az alkotónak valamilyen időtálló talajba kapaszkodó, tartást és magasbatörést biztosító gyökerei? Talán a szent ikonfestőnél Feofán Greknél, s ha nála, Görögországban van az orosz földön, Rubljov oldalán? Esetleg Borromei Szent Károly extázisában: s ha ott, Milánóban vagy a Hasburg-Bécsben? Esetleg az ibériai félszigeten: a nagypénteken háromszor Szent Istennek, „hágiosz ho Theosznak" kiáltott Felfeszített keresztjében?

Ennek a teljes Európát átszelő útnak egy látszólag nagyon jelentéktelen kis pontján, Tiborszálláson találkoztam kiállító művészünkkel és alkotásával. Szent volt az alkalom: a görögkatolikus szentély felszentelése.

Ars sacra, szent művészet Kisléghi Nagy Ádám művészete. Szent a tematikájában. Nincs benne semmi profán, semmi olyan, ami nem kaphatna helyet a „szent ligetben", a művészetek templomában, de nem kell kívül rekednie a keresztény templomok küszöbén sem. Pedig – különösen az 1987-es esztendő képeiben – mintha kétségbe vonná ezt a szent tematikát. Igaza van Melkizedeknek? Valóban megtörtént a csoda? Valóban szent a Szent? A Holtak szigetére kívánkozó, vagy oda száműzött ÉN áll elénk ezeken a képeken kihívóan, aki kétségbe vonja saját egzisztenciáját, hivatását és küldetését is.

De aztán mégis ujjongva mondja ki hitét a szentben a püspök-reverenda, a csipkés karing elragadtatásában: mellét verve mondja ki hitét a szentben a bűnbánat két napján, Hamvazószerdán és Nagypénteken. Kettős hazatalálás ez.

Ars sacra ez, a szent tér művészete, ahogy azt mindig is értette az ember: szent az a tér, amelyet kiválasztunk és elkülönítünk a világ többi terétől, hogy magasztos, vallásos vagy más formájú metafizikus célt szolgáljon. Olyan művészet ez, amely képes megszentelni a teret. Pedig igazi teret, ahogyan azt a klasszikus képlátás tanítja, talán csak a Hatodik Pecsét című alkotás mutat. De milyen tér az, amelyet elhagynak lakói, hogy barlangokba rejtezzenek? Az Athosz tere leszűkített, belső tér, a lélek tere, a legintimebb szféra, a lemeztelenített emberi lét – s ez sokkal több a test lemeztelenítésénél – marad magára egy olyan magányos térben, ahol csak Isten a társa. S a koporsóba zárt, vagy a Holtak szigetére száműzött lét már a végső térbe, a tér nélkül való végtelenségbe torkollik.

Ars sacra ez, hiszen szent a művész. Ezen a szentségen természetesen nem a kanonizált szentek életének szentségét értem, hanem annak a művésznek a szent voltát, aki vállalja, hogy elkülönül mindentől, ami profán, de nem az „odi profanum vulgus", a kívülrekedt tömeg gyűlöletének és megvetésének az érzésével, nem a kirekesztés szándékával, hanem annak a Kiválasztottnak az elkötelezettségével, aki – Ábrahámként és Mózesként, prófétaként vagy napjaink karizmatikusaként – az elhivatottak küldetésével hív mindenkit, hogy vele együtt lépjenek be a szent szférájába. Föl akar emelni ő. Nem a szokványosnak, nem a divatosan meghökkentőnek az útján csalogat bennünket, színei, vonalai és kompozíciói nehéz és meredek hegyi útra hívnak mindannyiunkat.

De nekünk, nézőknek, befogadóknak is szentnek kell lennünk, hiszen szent a néző is. Szent akkor, amikor szentet fogad be. De hogy ezt megtehesse, hogy magába szívhassa a szent alkotást, magának is meg kell tisztulnia. Csodálatos az a tudat, hogy nem kell előre megtisztulnom, mint megannyi szentély papjának, hanem magában a szent térben a szent alkotások kisugárzásában kapom meg azt a tisztaságot, amely alkalmassá tesz a befogadásra, az ebben az értelemben vett megszentelődésre.

De közbevethetné valaki: a szent nem esztétikai kategória. A „szent" szó valóban nem az. De a magasztos, a teret átváltoztató, a vátészi küldetéssel bíró, a katarzist adó: mindez ősi-emberi kategóriája a művészi szépnek.

Kisléghi Nagy Ádám elindult és kitartóan jár ezen a via sacrán, a művészetnek a szent útján. Talán kanyargósnak tűnhet az útja, hiszen mindig eltér a sznob divatostól, a divatos meghökkentéstől, a meghökkentés ellentétes irányú, mindig felesleges, mégis soha meg nem únt attitüdjétől.

De nem lenne emberi ez a szent művészet, ha az első lépésektől kezdve nyílegyenesen, megingás nélkül járta volna és járná végig a művészek mindig köves, mindig meredek útját. Az emberségért, a szentségért, a szépségért mindig meg kellett és meg kell szenvednie mindenkinek: a művésznek és a befogadónak egyaránt. S ez jól van így. Nem baj, ha ebben a kínlódásban is részesít bennünket az alkotó. Jobb ez így, mintha valamely talán hazug, de éppen „menő" izmus maniérájával akarna bennünket elkápráztatni.

Kisléghi Nagy Ádámmal együtt kell kínlódnunk. Hiszen az ő kínjai

*Kisléghi Nagy Ádám kiállításának megnyitója – Szombathely, 1993. március 12-én

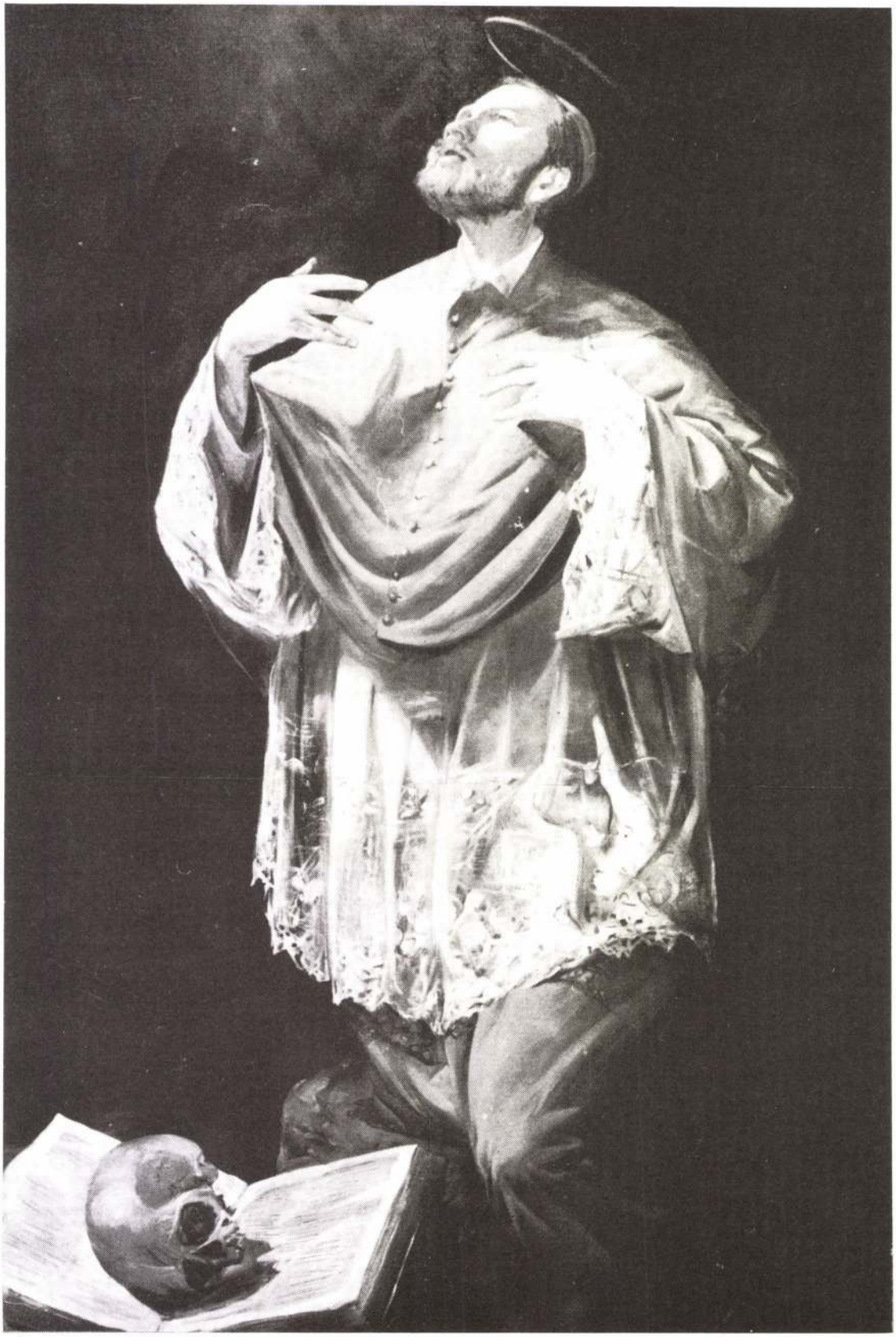

Kisléghi Nagy Ádám: Borromei Szent Károly

a mieink is: művészi kitárulkozásával nekünk tart tükröt. Nekem is személyesen. S hadd legyek most egy percre egészen szubjektív. Az én tükröm az Athosz című kép. Az enyém, aki pannonhalmi szerzetesközösségemben naponta közel két teljes órát töltök el a közös zsolozsmázásban. Hogyan állok, hogyan ülök ott? A többiektől elkülönülve, szinte szeparéban, vagy velük együtt, közösségben? Magam vagyok a tér végtelenségében Istennel, vagy magamba görcsölődve egyedül? – Talán megtalálom a helyemet a stallumok valamelyikében.

Csak a kutya nyugtalanít. Valóban a hűség kutyája? Az egyedüli úrnak készséggel szolgáló házőrző vagy vadászkutya, aki nem magának, hanem Istennek őrzi az aklot vagy szerzi a zsákmányt? Gyötör a kérdés, hiszen az írás Izaiás szavaival „néma kutyákról" beszél, amelyek „nem tudnak ugatni" sem. Pál apostol pedig egy helyütt úgy beszél a „kontár mesteremberekről", mint kutyákról.

Bocsánatot kérek, sorstársaim, kínlódó barátaim, hogy ennyire szubjektív merlem lenni. S a bocsánat mellett még egyet kérek: keresse meg magának mindenki azt a képet, amellyel szembe kell néznie, mert nyugtalanítja, kínlódásra készteti. S ha csak egynek közülünk mond egyetlen kép is valamit – s ebben nem kételkedem –, akkor vitathatatlan magas művészi értékei mellett azzal is elérte célját Kisléghi Nagy Ádám művészete (vagy talán csak ezzel érte el igazán?): jobbá és ezért szebbé, szebbé és ezért jobbá tette a világot.

Bánhegyi B. Miksa

A+RT

Miasszonyunk- oltár

a Baross Gábor telepi római katolikus plébánia-templomban

A formai és tartalmi megoldások keresése között, az oltárművészet alakulását áttekintve a középkori szárnyasoltárok megoldását, azt, hogy középen a címszent nagyobb méretű alakját kisebb jelenetek sorával övezik, találtam a legmegfelelőbbnek. Munkám során, a tervezéskor természetesen modern, korszerű szellemben, ám az előképek hangulatát átmentve, és sajátos magyar ízt adva az ábrázolásoknak, alakítottam ki a rajzi alapot. Mária tisztelete a magyar katolikus egyházban nagy múltra tekint vissza. Alakja ma is nagy tiszteletnek örvend.

Az apokrif iratok, a legendák, valamint a hagyomány életének számos jelenetét őrizték meg, melyek mindig kedvelt témái voltak a művészetnek, én is ezekhez nyúltam.

Minden oltárnak, de általában véve, minden egyházművészeti alkotásnak is, ha nem pusztán ornamentika díszíti, ún. ikonográfiai programja van. Ettől a gyakorlattól én sem térhettem el.

Az általam készített Miasszonyunk-oltár központi helyén Mária alakja látható. A megkoronázott Szent Szűz karján tartja a gyermek Jézust. A „Jelenések könyvé"-ből ismert Imaculata-alakot összevontam a Madonna ábrázolással: így a bűnt jelképező sárkánykígyón tapos a napbaöltözött, tizenkét csillaggal övezett fejű Asszony. Feje mögött lángsugaras napkorongból glória, ruháján a cizellált hímzések ősi mintákat, indasort, életfát idéznek. Jobbján a kis Jézus, kis Megváltó. Hosszú, kapcsos ingecskében, kezén és lábán a majdani halálára utaló sebhelyekkel, áldásra emelt kézzel tartja Mária szíve fölé, mint pecsétet, a Szentlelket – galamb képében.

A kisebb reliefek Mária életének a hagyományokban megőrzött jelenetei közül ábrázolnak nyolcat. Az ikonográfiai jobb oldalon Jézus születése előtti, míg a másikon halála utáni négy epizódot jelenítettem meg.

A bal oldali reliefek:
- Joachim imája
- Mária születése
- Angyali üdvözlet
- Vizitáció

(A hagyomány szerint Anna asszony, Mária anyja, az ószövetségi papi családból, Áron nemzetségéből származott. Juda Betlehem nevű városában élt. Férje, Joachim, Dávid királyi nemzetségének sarja volt. Jó módúak voltak. Hosszú házasságuk azonban meddő volt, és Joachim igen bánkódott emiatt, gyakran imádkozott Istenhez, hogy támasztana neki utódot, mígnem egyszer, egyszerre, de egymástól függetlenül mindkettejüknek hírül adta egy angyal, hogy leányuk születik majd, s Máriának nevezzék, mert ő lesz az Üdvözítő anyja.

KISLÉGH Nagy Ádám

Emberhalál 1993/5

Meghívjuk Önt

Kisléghi Nagy Adám festőművész
kiállításának megnyitójára,
amely 1993. 03. 12-én 17 órakor
kezdődik.

A Szombathelyi Képtár
Hazatérők sorozatában
bemutatandó műveket
Bánhegyi Miksa bencés
szerzetes ajánlja
a közönség figyelmébe.

Kamp Salamon, a debreceni
Kodály-kórus vezetője
erre az alkalomra szerzett
művének ősbemutatója
is ekkor lesz.

A kiállítás április 12-ig
tekinthető meg.

Kislégi

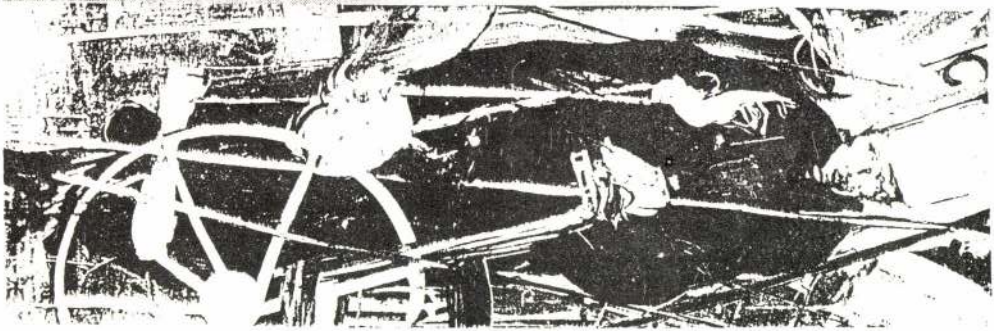

A kiállítás támogatói:
Nemzeti Kulturális Alapprogram
Vas Megyei Közgyűlés Közművelődési és Ifjúsági Bizottsága
Markó Péter, a Vas Megyei Közgyűlés elnöke



A Szentlélek eljövetele, 2003. olaj, vászon, 3,8 x 4,2 m, Szombathelyi Székesegyház

ÚJBAROKK

Kisléghi Nagy Ádám festőművész kiállítása
Szombathelyi Képtár, 2005. május 19. – június 26.

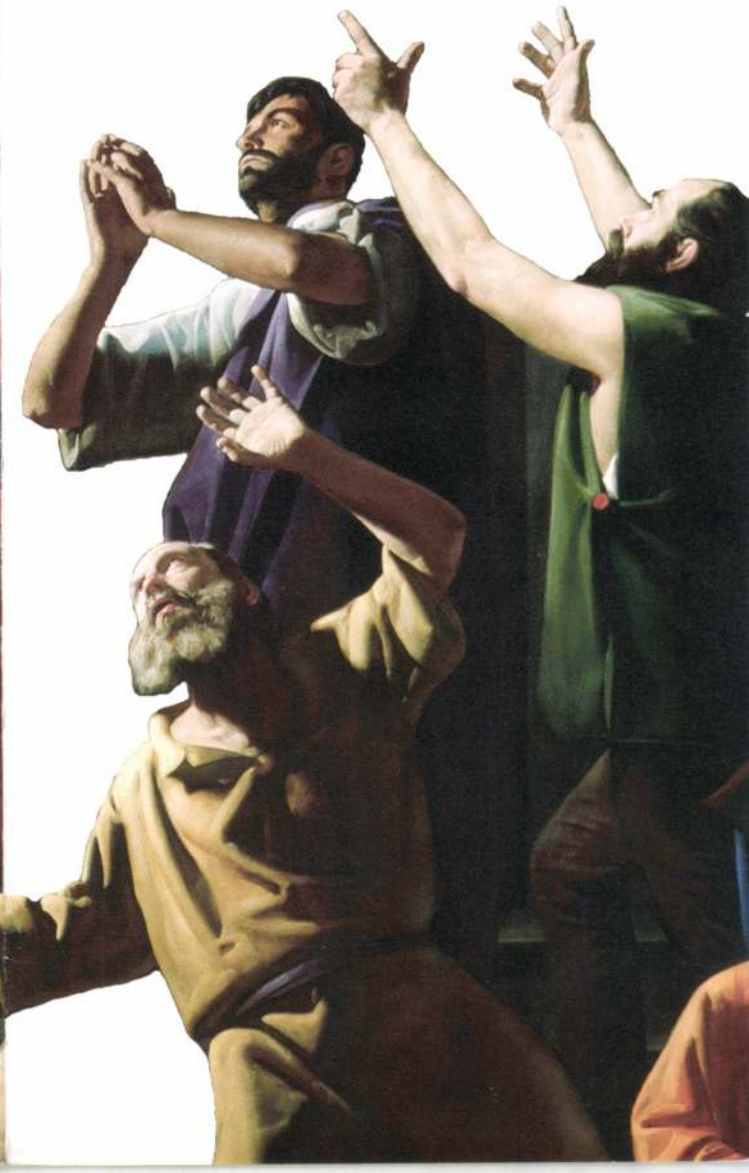

www.kisleghi.com
Nyomdai előkészítés: Nagy Tamás




Európa megmenekülésének egyetlen útját abban látom, ha a reneszánszhoz hasonlóan a „barokkba " menekül. Európa Bábelének barokkba való átmentését létkérdésnek tartom. Európa ezért a barokkhoz hasonlatosan hozza vissza a középkor lelkét. A XXI. századi barokk szép földjén az emberi lét a föld és az ég között kiegyensúlyozottabb, ugyanakkor izgalmasabb is. Örökli a reneszánsz optimizmusát, ami átsegíti azokon a katarzisokon, amelyek a középkori embert olyannyira kínozták és sújtották. A barokk imádságos lelke szellemében fogalmazott Vörösmarty Mihály soraival:
„Ember vagyunk, a föld s az ég fia,
Lelkünk a szárny, mely ég felé viszen".
(Antalóczy Zoltán)






A Szombathelyi Képtár
tisztelettel meghívja Önt

Kisléghi Nagy Ádám

festőművész

ÚJBAROKK

című kiállításának megnyitójára.
A tárlatot 2005. május 19-én, csütörtökön 17 órakor

Hoffmann Béla
irodalomtörténész
nyitja meg.

Közreműködik:
Kalló Zsolt
hegedűművész

A kiállítás megtekinthető:
2005. június 26-ig
(hétfő kivételével 10–17 óráig, szerdán 10–18 óráig)
Szombathely, Rákóczi u. 12.

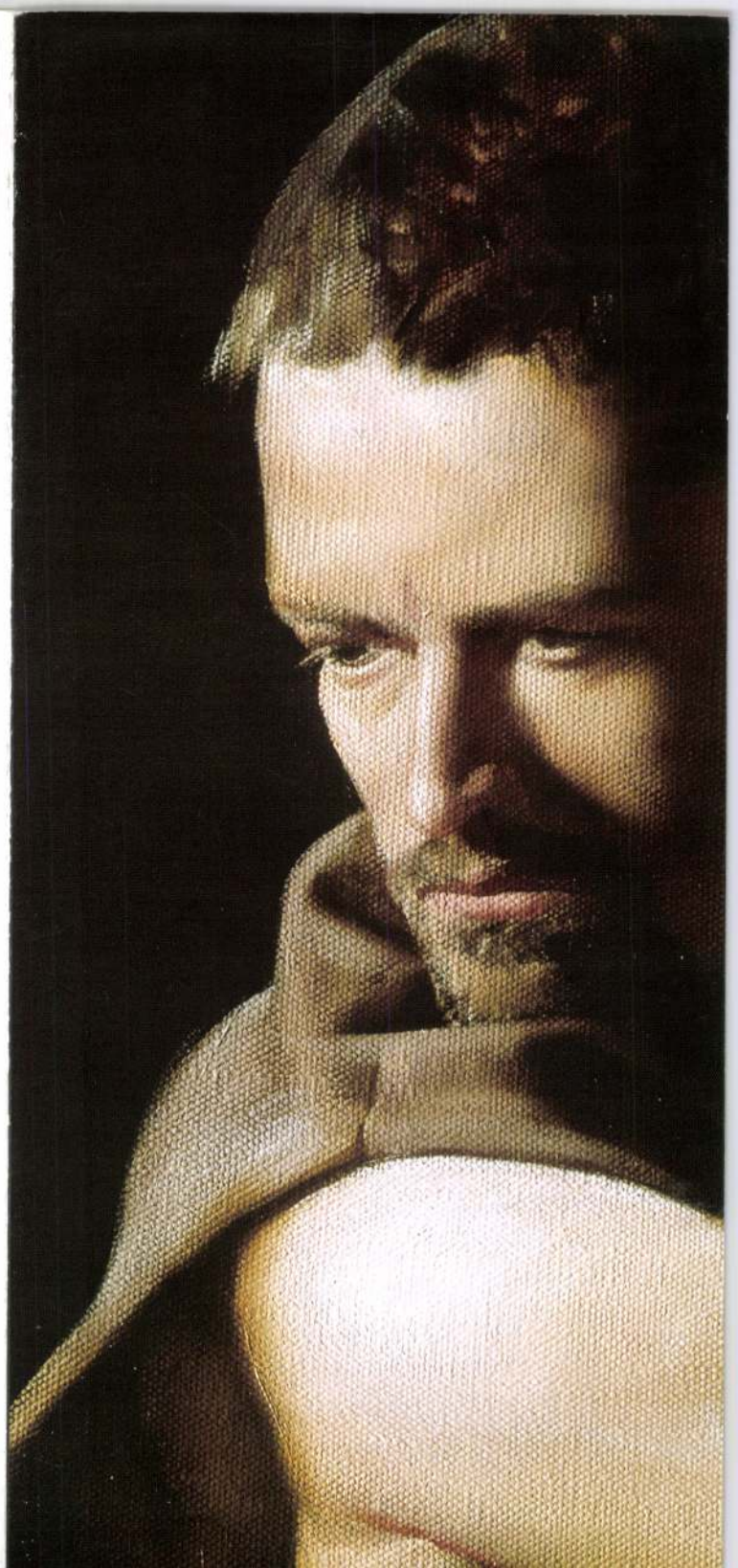

Kisléghy Nagy István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, VIII., Blaha Lujza-tér 3
Telefon: 139-292

1957 MAR 31

ESTI HIRLAP

470

A balatoni bajok orvoslásáról tanácskoztak az építőművészek

A Magyar Építőművészek Szövetsége pénteken balatoni vitaestet rendezett. *Kisléghy Nagy István* építész, az Építésügyi Minisztérium főelőadója tartotț előadást és javaslatot tett az építészek legfontosabb tennivalóira a Balaton körül.

Figyelmet kell fordítani — mondotta többek között — a tó eliszaposodásának megakadályozására és arra, hogy

a csúcshegyeket ne bányásszák le.

Óvjuk a tihanyi visszhangot, gondoljunk a néprajzilag érdekes présházakra, udvarházakra, középkori templomromokra és általában a műemlékekre, a népi építészet érdekes és értékes műtárgyainak megőrzésére. A kultúráltabb és korszerű üdülés megteremtésében az építészeknek fontos feladatuk van.

Hangoztatta továbbá *Kisléghy Nagy István*, hogy nagyobb távlati terveket is ideje készíteni. Feltétlenül szükséges kijelölni a Balaton körüli üdülőterület határát. Balatonalmádi, Balatonfüred és Siófok általános rendezési tervei már elkészültek. Számos további vázlatterv kidolgozása most folyik. Nagy gondot kell fordítani a tó körüli építkezések terveire. Uj típustervekre van szükség. Vonják egységes irányítás alá a Balaton környéki építkezéseket,

különben az üdülőkörzet rövidesen szörnyű bódékkal sűrűn teletüzdelt külváros képét fogja mutatni.

Sürgős intézkedésre van szükség a strandok, árusító-pavilonok, mellékhelyiségek és egyéb építmények kérdésében is. Vonzó kultúrtájat kell teremteni a balatonpartból. Sok középkori romépület végleges pusztulás előtt áll jelenleg.

Erősen kifogásolta az előadó a tó körüli építkezések minőségét is. Sok a hevenyészett, csak külsőleg mutatós kivitelezés. Apró nyaralóknál mindennapos a kastély-architektura.

Ez felesleges többletköltséget okoz,

ugyanakkor takarékossági okokból silány és felületesen megépített nyaralókra vezet. Következésképpen fenntartási költségük aránytalanul magas. Az építészeknek meg kell teremteniök a Balaton környékén egy új, olcsó anyagú, de szilárd szerkezetű, kifogástalan kivitelezésű építkezés lehetőségét — fejezte be előadását *Kisléghy Nagy István*.

Ezután *dr. Tóth Kálmán* építész, az *Iparterv* osztályvezetője vetített képekkel kísért előadásban mutatta be a Balaton környék építészeti viszszásságait. Jellemző képekkel bizonyította, hogy

nagyértékű beruházások mennek tönkre a karbantartás hiánya, a meg nem felelő használat és a tervszerűtlen átépítések miatt.

Az összkép még nem reménytelen, mert a feltárt hibák ellenére a Balaton természeti szépségei megvannak, s csak a kormányzati szervek előrelátásán és az építészek ötletességén áll, hogy ezt a kincset méltó keretbe foglalják.

Az előadásokat tartalmas vita követte. Utána az értekezlet részvevői elhatározták, hogy a Magyar Építőművészek Szövetségén belül Balatoni Munkabizottságot alakítanak. Érintkezésbe lépnek a Balatonban érdekelt szakágak képviselőivel és munkatervet készítenek. Elhatározták egy balatoni anket rendezését is.

g. j.

...nyai vas- és
Még januárban
bért fizettek ki 10
kű termékért. Fel
javult a helyzet, n
re pedig el akarj
forint bérért száz
acélt! Tavaly a harmadik negyedévben egy óra alatt az üzem 36.47 forint értékű acélárut gyártott, útközőket a vasúti vagonokhoz, mindenfajta szivattyúalkatrészt, mágnesacélt, magyar keményfémet. Januárban ugyancsak egy óra alatt 22,38 forint értékű termék készült, februárban már elérték a 32,46 forintot, s most oda akarnak jutni, ahol tavaly abbahagyták!

A gyógyulás receptje kész.

...sen dolgoznak teljesítményért, a vállalat létszámának nem egész hét százaléka. Most ahol lehet, ott a csellengésre csábító időbért felcserélik

az igazságosabb teljesítménybérezéssel.

A vasöntők, a héjformázók már eszerint kapják a fizetésüket.

Sokfajta terv készül most a gyárban. Az egyik szerint — s ez merőben új — minden üzemrész

külön-külön költségvetést kap.

Ossza be, használja fel önállóan. Ha jól gazdálkodik a rendelkezésére bocsátott pénzzel, esztendő végére,

a nyereségfizetés idején lesz mit hazavinni a munkásoknak karácsonyi pulykára.

De aki évközben nem veri fogához a garast, könnyen úgy járhat, mint a népszerű mesében a tücsök, amely egész nyáron — míg a hangya szorgosan gyűjtögetett — hegedült a réten, s amikor leesett a hó... bizony hoppon maradt. De hogy ezt megelőzhessék, a második negyedtől érvényesek az új költségvetések. Sokat várnak tőlük.

Legalábbis annyit — mint *Kisvári Béla* igazgató mondta —, hogy

a második három hónapban többet termeljenek,

mint tavaly a harmadik évnegyedben. S aztán jöhetnek az újabb tervek: év végéig pótolni mindazt, amit részint az országos bajok, részint a gyári tünetek miatt az esztendő elején elmulasztottak.

...k könnyű volt...

...liző tanárok, talpas borozás ...ok Cinkotán

gyerekeknek is nehéz. Az osztályok zsúfoltak. Egyik helyen sincs tornaterem. Reggel nyolctól este hatig folyik a tanítás „két műszakban". Korábban szó volt róla, hogy új iskolát építenek. Nagyon kellene.

A falu 7000 lakosa zenés szórakozóhelyet szeretne. A három kocsmában csak állva lehet fogyasztani. A kultúrházban rendeznek ugyan táncestet, de oda azok mehetnek, „akiknek friss a csontjuk". Egy olyan étteremre, kávéházra volna szükség, ahol az idősebbek is otthon érezhetik magukat. Nem megoldhatatlanok a cinkotai gondok: előbbutóbb orvosolják azokat. A falu vezetői azonban úgy érzik, hogy a kerületi tanácsnak jobban fel kellene karolnia Cinkotát.

Szathmári Gábor

ÁPRILIS, ÁPRILIS

Nem vitás, hogy az április elsejei ugratás haladó hagyománynak számít, különben már régen abbahagyták volna. De nem hagyták abba! A felültetések alig változtak az elmúlt fél század alatt, sőt csaknem klasszikussá neme-

ges, de egyéb szellemi javakkal szűkösen elbocsátott fiatal

Kisléghi Nagy István, építész
Simon Mariann: Kisléghi Nagy István.

Kisléghi Nagy István 1986-ban töltötte be nyolcvanadik életévét.

Magyar Építőművészet, 1987. 4-5. szám, 40-old.

Kisléghy Nagy István

MDK

Repr: A Palota és a Várnegyed.

/a Palota Janáky István, Gerő László és Pázmándy István, a Várnegyed Kisléghy Nagy István, Zsitva Tibor és Papp Imre terve alapján/

Gronasztói Pál-Polonyi Károly: Budpest holnap. Bp. 1959. 67. lap.

M-D.U

KISLÉSHY NAGY István építész

Részvétel a pályázaton (8000 Ft)

Társtervező: Lőrig Tivadar

Döntöttek Szombathely centrumának éptési tervpályázatáról
110 000 forintot kaptak a pályázó épitészek

Magyar Nemzet 1962. április 27. 3.1.

MDK

Kisléghy Nagy István

Repr: Az Árpád-hid pesti hidfője.
/Kisléghy Nagy István és munkatársai:
Sedelmayer János és S. Beck Zsuzsa
dijnyertes terve/.

Granasztói Pál-Polonyi Károly:Budapest holnap.
Bp. 1959.
93.1.

MDK

Kisléghy Nagy István
építész

"Utak, utcák városképi elemzése".
Kézirat. 1954.

Idézi:

Granasztói Pál - Polonyi Károly?!
Budapest holnap.
Bp. 1959.
109.1.

MDK

Kislégi Nagy István

1.dij

Döntött az tengerészeti emlékmü bizottság.
Magyarország, 1936.dec.5. 9.1.

MDK

Kislégi Nagy István, Pócza József és v. Kamarássy Jenő

Pályamunkájukat 4oo pengőért megvásárolták

A Kerepesi temető uj ravatalozójára kiirt pályázat dijnyertesei. Magyarország 1939. ápr. 2o.

M.D.K.

Kisléghi Nagy István épitész

A "Belvárosi Üzletközpont" tervpályázaton dijzva
III. dij.

Társtervező: Cserba Dezső

Magyar Épitőművészet 1968/2. 4-13.l.

Kisléfi Nagy István

Első díjat nyert a Horthy Miklós tanárképzési emlékmű - pályázaton -

PK 1936. XII. 5.

A kisgazdapártban visszautasítják, hogy sorozatos támadást készítenének elő Kozma miniszter ellen

Rátz Kálmán az ellenzéket támadja

— *Az Est tudósítójától* —

Klein Antal képviselőnek Tolna megye szombati közgyűlésén történt felszólalása a meglepetés erejével hatott. Klein éles támadást intézett *Kozma* Miklós belügyminiszter ellen: a rádióval kapcsolatban *összeférhetetlenséggel vádolta meg a minisztert,* akivel szemben választási és egyéb politikai okokból is a legnagyobb bizalmatlanságát fejezte ki.

A belügyminiszter még szombaton este nyilatkozott: Klein Antal beszéde következtében összeférhetetlenségi bejelentést kíván tenni önmaga ellen, a képviselő egyéb állításai miatt pedig *rágalmazás címén bűnvádi feljelentést tesz.*

A független kisgazdapárt egyik vezetőtagja ma délelőtt a következőket jelentette ki ebben az ügyben *Az Est* munkatársa előtt:

— Klein Antal képviselő szombati beszédével kapcsolatban olyan hírek kerültek forgalomba, *mintha ez a beszéd csak bevezetője volna annak a koncentrikus támadássorozatnak, amelyet a független kisgazdapárt készített elő a belügyminiszter ellen.* Ezek a hírek egyáltalában nem felelnek meg a valóságnak:

a független kisgazdapárt részéről semmiféle támadássorozat előkészítve nincs,

Klein Antal akciója teljesen önálló, egyéni jellegű; a párt vezetőségének álláspontja szerint a párt képviselőtagjai mint törvényhatósági bizottságok tagjai teljesen önállóan, függetlenül gyakorolhatják a bírálat jogát, ebben senki sem befolyásolhatja őket, még a párt vezetősége sem.

Klein Antal támadását azonban nagyobbszabású akció láncszemének tekinteni nem lehet,

az ilyen beállítás feltétlenül rosszhiszemű.

Munkatársunk egyébként jól tájékozott helyen is érdeklődött arról, megtörtént-e már a belügyminiszter összeférhetetlenségi bejelentése és ha igen, milyen formában. Kérdésünkre azt a felvilágosítást kaptuk, hogy

a belügyminiszter bekérte Szekszárdról a pontos adatokat a közgyűlés lefolyásáról, bekérte Klein Antal beszédének hiteles szövegét, ennek alapján fogja azután megtenni az összeférhetetlenségi bejelentést,

erre tehát csak akkor kerül sor, amikor a pontos adatok megérkeznek.

Rátz Kálmán támadása az ellenzék ellen

A szekszárdi támadás egy politikai beszámoló keretében is szóba került. *Rátz* Kálmán képviselő Bodrogkeresztúron beszámolóbeszédet mondott, részletesen ismertette az elmult hónapok politikai eseményeit, a Darányi-kormány célkitűzéseit, majd *rátért az ellenzék egy részének különös magatartására.* Mint mondotta: nem foglalkoznak lényegi közgazdasági politikai produktív bírálattal, hanem *személyi hajszával,* amelynek céltáblájául legutóbb ismét a belügyminisztert választották.

— Valósággal szerelmi ostromot folytat az ellenzék nagyrésze a kormány és a NEP ellen — mondotta *Rátz* Kálmán. Az ellenzék egyik fővezére sorra dícsérte a kormányt, de úgy, hogy *mégis célzatosan kihagyhasson két nem szeretett minisztert,* elsősorban is Kozma Miklóst, akit éppen éles támadásban részesített Klein Antal Eckhardt-párti képviselő.

— Úgy látszik, *Klein Antal specializálni akarja magát a belügyminiszterbuktatásban.* Kozma Miklós azonban meg fogja védeni magát, nincs szüksége védőpajzsra. A leginkább csak személyi hajszában kimerülő, a hatalom felé aknamunkával törő politikát a legélesebben el kell ítélni.

A választói gyűlés végül is bizalmi táviratot küldött a miniszterelnöknek és a belügyminiszternek.

Szűkebb pályázat a tengerészeti emlékműre

— *Az Est tudósítójától* —

A mult héten részletesen ismertettük a zsűri döntését a haditengerészeti emlékműpályázatra beérkezett pályaművek felett. A zsűri most a *végleges kiviteli tervek elkészítésére* a következő díjnyertes, illetve dícséretet nyert pályázókat hívta meg. (Természetesen ettől függetlenül kiadták a díjakat.)

I. *Kislégi Nagy* István, *Bócza* János és *Boldogfalvi Farkas* Sándor.

II. Miskolczy László és *Szentgyörgyi* István.

III. *Csáth* Géza, *Pázmándy* István és *Rumy-Rajky* István.

IV. *Koller* Gyula és *Kallós* Elek.

V. *Greff* Lajos.

Az OMBC Szerviczky-csapata nyerte a MAC brids-serlegét



— *Az Est tudósítójától* —

Vasárnap este ért véget az Országos Kaszinóban a MAC Ernyey Károly vándordíjáért megtartott bridgecsapatverseny. Az eredmény a következő:

I. OMBC csapata (Dr. Szerviczky—gróf Zichy—Korányiné—dr. Szigeti—Ferenczy);

II. Országos Kaszinó (Holub—vitéz Ladányi—Siegescu—Lukácsy);

III. VBTT első csapata (Láng—Mikiczky—Bikár—vitéz Bánó—Isekutz—Döbrös—Solthy);

IV. és egyben *a legjobb hölgycsapatnak kiírt díj nyertese a BLKE női csapata* (Paksyné—Kapuváryné—Messiné—Schréderné—Kerényi Iry—Bereghyné).

A *vigaszdíjat* a mult évi védő Nemzeti Bank (vitéz Dániel—Hajós—Kulifay—Schreiner—Szentkirályi) csapata nyerte.

A versenyben *14 csapat indult,* közöttük a kaposvári Stefaics—Barcsay team. Ez a csapat nem került ugyan a döntőbe, de az egyetlen együttes volt, amely a győztes bridsklubot kilenc meccsponttal megverte.

A rendezés *Szatmáry* Kálmán és dr. *Kovács* György érdeme.

Ügyvédek és ügynökök csalási bűnpere a táblán

— *Az Est tudósítójától* —

Ismeretes az a csalási bűnper, melynek vádlottjai dr. *Győry* István ügyvéd, *Klein* Dezső házgondnok, dr. *Krassó* Dezső ügyvéd és *Wagner* Antal ügynök voltak. A vád szerint a vádlottak megismerkedtek dr. *Szabó* Andor pénzügyi titkárral, aki a központi díj- és illetékkiszabási hivatalban teljesített szolgálatot és *pénzjutalmak ellenében rávették a pénzügyi titkárt arra, hogy kirótt, de be nem fizetett illetékeket a hivatalos könyvekben befizetettekként tüntesse fel.*

A vádlottak annakidején kihallgatásuk során azzal védekeztek, hogy ők az illetékeket befizették, az összegek *Szabó* Andor kezén tüntek el. Szabó ellen is megindult annakidején az eljárás, de őt a törvényszéki elmeorvosszakértők véleménye alapján

elmebetegnek nyilvánították.

és az eljárást vele szemben megszüntették. A törvényszék *Győry* István ügyvédet *egyévi börtönre, Klein* Dezsőt *7 hónapi börtönre, Krassó* Dezső ügyvédet *egyévi börtönre* és *Wagner* Antalt *7 hónapi börtönbüntetésre* ítélte.

Fellebbezés folytán a mai napra tűzött ki tárgyalást a tábla *Tóth*-tanácsa. A tárgyalás előreláthatóan napokig fog tartani.

Agyonlőtt egy detektív egy rendőrkapitányt

Zenta, december 21
(Az Est tudósítójától)

Tegnap éjjel a Fehér hajóhoz címzett vendéglő egyik különtermében *a szolgálatot teljesítő detektív agyonlőtte Vujecsevics Novák rendőrkapitányt,* a bűnügyi osztály volt főnökét, akit egy hónappal ezelőtt állásától felfüggesztettek. A rendőrkapitány és fivére, *Vujecsevics* Vuko állami végrehajtó szombaton a Fehér hajó különtermében borozott.

Féltizenkettőkor lépett be a helyiségbe *Borzáski* Szredoje szolgálatot teljesítő detektív. Amikor belépett a különteremben, köszönt, de *Vujecsevics* Vuko *minden ok nélkül szidalmazni kezdte,* majd *arculütötte.* Borzáski lefogta támadójának két karját és ártalmatlanná akarta tenni, mire a verekedésbe beleavatkozott Vujecsevics Novák rendőrkapitány is és rákiáltott a detektívre:

— Nem hagyod az öcsémet!? Takarodj innen!

A detektívnek még válaszolni sem volt ideje, a testvérek leteperték a földre, ütni, verni, fojtogatni kezdték. Borzáski látva szorongatott helyzetét,

előrántotta revolverét és a következő pillanatban három lövés dördült el, amelyek közül kettő a rendőrkapitányt találta.

Mire a rendőri bizottság a helyszínre kiszállt, Vujecsevics rendőrkapitány *meghalt.*

Karcag új polgármesterét december 29-én választják meg

Karcag, december 21

A megüresedett karcagi polgármesteri állásra kiírt pályázat, mint *Az Est* megírta, november 27-én járt le. *Madarász* István tiszteletbeli főszolgabíró és dr. *Sántha* Miklós karcagi ügyvéd nyujtotta be pályázatát. *Alexander* Imre, Szolnok megye főispánja most *december 29-re tűzte ki a polgármesterválasztást,* ami rendkívüli közgyűlés keretében történik majd meg.

A legolcsóbb, a legszebb ajándék a könyv!

Ajándéknak alkalmas könyvek a legnagyobb választékban kaphatók

AZ EST könyvkereskedésében.
Budapest, VII. ker., Erzsébet körút 18–20.

Csütörtök délután gyertyagyujtás előtt
d. u. 3 órakor gyermekelőadás a Vígszínházban
Édes karácsony
és Makrancos királykisasszony. Jegyek Az Estnél

1933 TARZAN, AZ ŐSERDŐK URA
1935 TARZAN ÉS PAJTÁSA
1937 TARZAN FOGSÁGA

Mont-Blanc Faber-„Castell“ Parker-féle
töltőtollak
aranytollal P 3.—-tól
acéltollal... P 1.50-től
és
takarékirónok
nagy választékban raktáron
CORVIN
A JÓ MINŐSÉGEK ÁRUHÁZA

HÍREK

— **T. Hirdetőinkhez! Az Est kiadóhivatala tisztelettel felkéri Az Est hirdetőit, hogy a december 24-én megjelenő karácsonyi számra hirdetéseiket szerda (23-ika) este 6 óráig feladni szíveskedjenek. A megjelenés napján se expresszhirdetést, se más hirdetést már nem vehetünk fel.**

— **Nagy fametszet-kiállítás Varsóban.** *Varsóból* jelentik: Nemzetközi fametszetkiállítás nyílt meg Varsóban tegnap. A kiállításon *23 állam 250 grafikusművésze 600 fametszettel szerepe*. A művészek között sok az osztrák, a francia, a magyar, olasz és angol. *(T)*

— **Bikát nyert egy bridsverseny győztese.** *Londonból* jelentik: Egy csendes kis vidéki városkában, *St. Albans*-ban bridsversenyt rendeztek. Az első díjat titokban tartották és a szép fiatal vöröshajú Mrs. Winnifred *Shorrocks* így csak diadala pillanatában tudta meg, hogy a gondosan titkolt nyeremény — *egy élő bika*. Előzetesen természetesen óriási derültség fogadta a bejelentést, kivált amikor hozzátették, hogy a nyertes *köteles végigvezetni a bikát a város főuccáján*. Mrs. *Shorrocks* jókedvűen vette a tréfát és rögtön belement még ebbe a furcsa feltételbe is. Nemcsak a bridsverseny résztvevői, hanem a városka egész népe összegyült a díj átvételének órájában St. Albans főuccájában. Shorrocks asszony tényleg jelentkezett a díj adományozójánál, azonban szerencséje volt, mert csak egyetlen bika állt rendelkezésre és az még csak tíznapos volt. Mindenki azt hitte, hogy az a feltétel, amely kikötötte, hogy a nyertes köteles végigvezetni a főuccán, el fogja riasztani a győztest attól, hogy díját követelje, így nem gondoskodtak öregebb állatról. A kis tíznapos bika így minden veszedelem és nehézség nélkül került a nyertes birtokába.

— **Válópere után öngyilkos lett egy fiatalasszony.** *Debrecenből* jelenti tudósítónk: *Vass* Gábor debrecenkörnyéki gazda nem tudott összeférni fiatal feleségével, egy jómódú bánki gazdálkodó lányával, akit három év előtt vett el. Az asszony ez év elején szüleihez költözött. A mult héten volt a válóperi tárgyalásuk a debreceni törvényszéken. Az asszony kocsin jött be a városba. A tárgyalás után hazahajtatott, útközben *marólúgot vásárolt egy üzletben és kiitta*. A szekér kocsisa ijedten hallotta a fiatalasszony rettenetes sikoltozását és sietve a klinikára hajtatott. Vass Gábornén az orvosi beavatkozás már nem tudott segíteni, néhány órai szörnyű kínlódás után meghalt.

— **Füstbement milliárd.** *Rómából* jelentik: Olaszországban is kezd kimenni a divatból a pipa és *egyre több ember cigarettázik*. A dohánynemű Olaszországban is monopólium, sőt olyan nagy üzlet volt mindig, hogy a háború előtt a dohánymonopólium bevételeiből *fedezni lehetett az egész hadsereg költségeit*. Tavaly is jó éve volt az olasz dohányjövedéknek, amennyiben közel *egymilliárd pengő* értékű dohányneműt füstöltek az olaszok.

— **Véres ember az országúton.** *Székesfehérvárról* jelentik: Ma délután vérében megfagyott embert találtak eszméletlen állapotban Polgárdi közelében a balatoni országúton. Megállapították, hogy az iparoskülsejű embert *gépkocsi gázolta el* s a gázolás után az autó tovább hajtott. Az elgázolt ember kilétét még nem sikerült megállapítani.

— **Darányi Kálmán miniszterelnököt főgondnokává választotta a józsefvárosi református egyházközség.** Vasárnap délelőtt istentisztelet után a józsefvárosi reformátusok a salétromuccai templomban rendkívüli közgyűlést tartottak. Id. *Szabó* Aladár lelkipásztor a gyűlés elején főhászt mondott, majd bejelentette a gyűlés tárgyát: új főgondnok megválasztását. *Gergely* István gondnok javasolta, hogy *a tisztségre Darányi Kálmán miniszterelnököt válasszák meg*. Az indítványt *percekig tartó lelkes éljenzés fogadta*, majd id. *Szabó* Aladár vezető lelkész szavaira az egész gyülekezet felállva csatlakozott a javaslathoz. A lelkész szavaiban hangoztatta, hogy *a világi életében bármily magas fokra juttat is valaki Isten kegyelme, az egyház iránti kötelességét nem felejtheti el soha*.



Darányi Kálmán

— **Házasság.** *Thein* Bözsi és *Zimmermann* Gyula házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Gosztonyi Márton és *Weintraub* Sárika házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Resinger Ibolya és *Wald* György házasságot kötöttek.

Dr. *Wigner* Jenő, a princetoni (U. S. A.) egyetem tanára, eljegyezte *Franc Amelit*, a madisoni (U. S. A.) egyetem előadónőjét. (Minden külön értesítés helyett.)

László Anna (Temesvár) és *Stern* Béla (Budapest, V., Pozsonyi út 30.) házasságot kötöttek.

— **Öngyilkosság varrógéppel.** *Debrecenből* jelenti tudósítónk: *Fülöp* András negyvenkétéves debreceni szabó gyógyíthatatlan idegbeteg volt. Felesége és három gyermeke távollétében *hurkot illesztett a nyakára, a hurok végét a varrógép kerekéhez erősítette, amelyet azután teljes erővel meghajtott. A halálos szorítás azonnal megölte.*

— **Elítélték a pécsi rendőrtanácsos rágalmazóját.** *Pécsről* jelenti tudósítónk: Dr. *Zsögön* Géza rendőrtanácsos és *Szigeti* István kőművesmester között egy építkezéssel kapcsolatban per keletkezett, melynek folyamán *Szigeti* rágalmazó kifejezéseket használt a rendőrtanácsossal szemben. Emiatt a járásbíróság, most pedig a törvényszék is *egyheti fogházra* ítélte Szigetit. Az ítélet jogerős.

x **Kékes Szálló**, 1000 m, magaslati gyógyhely

x **Prostatatúltengésnél és hólyagtágulásnál**, amikor igen fontos, hogy a betegnek erőlködés nélkül mindennap könnyű bélürülése legyen, akkor reggelenként éhgyomorra egy kis pohár természetes »*Ferenc József*« keserűvíz a lehető legjobb szolgálatot teszi. Orvosok ajánlják.

x **Megnyílt az Erzsébet jégpálya** (Thököly út 115., tel.: 2—960—75) 7000 m² jégfelület, hokkipálya. Bérlet 9, tanulóknak 7 P, napijegy 60 fill., vasárnap d. u. 50 fill.

x **Kaszinólátogatóknak fontos!** A badeni bei wieni, kitzbüheli és semmeringi osztrák kaszinókban a játéküzem december 24-én (karácsony este) teljesen szünetel. 1936 december 25—26 és 1937 január 6-án a játék kezdete a Badeni Curcasinóban délelőtt 10 órától, az Alpencasino Semmeringben és a Curcasino Kitzbühelben pedig 16, illetve 17 órától.

x **Mi a legszebb, aranylag olcsó karácsonyi ajándék?** Az új találmányú, szabadalmazott »örökké forgó« villany-gramofon új korszakot nyit a rádiózó közönség részére. A hangraforgón minden gramofonlemez csodálatosan tisztán, élethűen szólal meg. A zenekari és ének-felvételek éppen úgy, mint a rendkívül kedvelt, idegen nyelveket tanító *Linguaphon*-lemezek. Uj gramofonlemezek 1 P 10 fillérért a Rákóczi út 60. szám alatti Sternberg-féle királyi udvari hangszergyárban. A Hangraforgót mindenki megveheti; havi 11 P 50 fillér részletre is kapható, 12 havi hitelre. Az érdeklődőknek ingyen küld fényképes ismertető árjegyzéket a Sternberg Ármin és Testvére kir. udv. hangszergyár.

— **A nyomorgó diákokért.** A *Magyar Nemzeti Szövetség* nevében báró *Perenyi* Zsigmond országos elnök ez évben is megújítja, az újév alkalmából évenként a magyar társadalomhoz intézni szokott ama kérését, hogy *az újévi üdvözlésekre szánt összegeket fordítsa a szegénysorsú magyar tanulóifjúság segélyezésére*. A felhívás hangoztatja, hogy az újévi üdvözlésekre úgyszólván mindenki áldoz kisebb-nagyobb összeget, a sablónos üdvözlésnek a *diáknyomor enyhítését célzó pénzbeli adománnyal való megváltása tehát külön megterhelést senkinek sem jelent*. Ellenben nagy segítség azoknak a szegény magyar diákoknak, akiknek hozzátartozóik alig tudják előteremteni a mindennapi kenyeret. Az adományokat a *Magyar Nemzeti Szövetség* (Budapest, V., *Géza* utca 4.) címre kéri akár postautalványon, akár bianco befizetési lapon a 42956. számú postatakarékpénztári csekkszámlára.

•

A *Magyar Nemzeti Diákszövetség* ez évben is *karácsonyi vacsorát rendez az elszakított területekről való szegénysorsú főiskolai hallgatók részére*. A szövetség felkéri mindazokat, akiknek módjukban áll, hogy *egy pengő beküldésével váltsák meg egy-egy ilyen szomorú helyzetben lévő diák vacsoráját*. Az összeget a diákszövetség hivatalos helyiségében (Semmelweis utca 2, földszint 1), vagy 46.511. postacsekkszámlán lehet befizetni. *A vacsora december 23-án este nyolc órakor lesz a »Turul vár«, Fővám tér 8. szám alatti helyiségében.*

— **Betegsége a halálba kergette.** *Ősi* Árpád 25 éves asztalossegéd, aki az Albert utca 51. szám alatt lakik, *felakasztotta magát. Meghalt*. Azért lett öngyilkos, mert *gyermekkora óta súlyos beteg volt, nem bírta tovább a szenvedést*.

— **Öngyilkos lett a halálos szerelmi dráma szemtanuja.** *Debrecenből* jelenti tudósítónk: *Herberger* József hajdunánási kocsislegény összeveszett menyasszonyával, *Suba* Mariskával. Pisztolyt rántott és *háromszor egymásután a leány arcába lőtt, azután sajátmagát lőtte főbe*. Fejét szétroncsolta a golyó és nyomban meghalt. Az életveszélyesen sérült leányt a debreceni klinikára hozták, de kihallgatni még nem lehetett, mert nem tért magához. A halálos szerelmi drámának szemtanuja volt *Borbély* Lajos tizenkilencéves kereskedősegéd. A rémes jelenet *annyira megviselte a gyenge idegzetű fiatalembert*, hogy *hazarohant, búcsúlevelet írt a hozzátartozóinak és az udvaron levő kútba ugrott*, ahol már csak a holttestét találták meg.

— **Eltemették a szerencsétlenül járt repülőt és öngyilkos édesanyját.** *Pécsről* jelenti tudósítónk: Szombaton, általános részvét mellett temették el *Blöny* Zoltán légügyi felügyelőt, aki *szerencsétlenül járt sportgépével* és édesanyját, aki fia elvesztése miatt *felakasztotta magát*. *Blöny* Sándornét kívánsága szerint fiával egy sírban helyezték örök nyugalomra. A temetésen megjelent *Makay* István pécsi polgármester és *Péchy* tábornokkal az élen a helyőrség tisztikara. A búcsúztatót *Lázáry* Sándor református tábori alesperes tartotta.

x **»Jobb világítás — jobb látás — jobb munka«** című akció keretében a Világítástechnikai Állomáson november hónapban két párhuzamosan haladó tanfolyam vette kezdetét. A Világítástechnikai Állomás vezetősége már most közli, hogy a jövő évben továbbképző tanfolyamot fog tartani, amelyre jelentkezéseket már most elfogad.

x **Legjobb barátunk a pontos óra.** A mai idők megkövetelik a pontosságot. De pénzünket is jól konzerváljuk, ha karácsonyra Tisszot órát veszünk. A Tissot megbízható, svájci kvalitásóra.

x **Fekete karácsonya van annak**, aki olyan ajándékot kapott, aminek nem örül. Kevés ember találja el szerettei kívánságát. Mi legyen az ajándék, amely mutatós, szép, de praktikus is?.. Cipő. Hasznos ajándék, szép is, mutatós is. De persze *Lyon cipőnek* kell lennie.

— **Kényszer-ikresítés.** *(Panaszos levél.)* Tíz év előtt, 240 P belépési díjjal telefont szereltettem fel irodámban. Mult év elején egy velem ugyanegy házban lakó ismerősöm megkért arra, engedjem meg neki, hogy telefonomra ikerállomást kapcsoltasson. Miután nekem a telefonra a délutáni órákban nélkülözhetetlen szükségem van, ehhez csak azzal a feltétellel járultam hozzá, hogy kötelező ígéretet kaptam arra nézve, hogy ikertársam a telefont *délután használni nem fogja*.

Egy éven keresztül állt fenn az ikerállomás, mígnem ez év májusában ikertársam elköltözött és állomását leszereltette. A mai napon telefonon felhívott a Távbeszélő Propaganda Iroda és közölte velem, hogy *állomásomhoz egy ikertársat fog kapcsolni*. Én kifejelentettem, hogy ikertársra szükségem nincs, eddig is csak szívességből, ismerősnek és oly feltétellel engedtem a társulást, hogy irodai óráim alatt az állomást nem használja.

A válasz, amit erre kaptam, a következő volt:

— *Akkor megváltoztatjuk a telefonszámát és megterheljük a változtatás tíz pengős díjával.*

A m. kir. postának, illetve a Távbeszélő Propaganda Irodának ez ellen az eljárása ellen a leghatározottabban tiltakozom!

Telefonom száma 10 éve ugyanegy és annak megváltoztatása fentebb ismertetett előzmények után úgy tűnik fel, *mint büntetés azért, hogy a kényszertársítást el nem fogadtam*.

Ez az eljárás nem méltó a magyar posta mutiához és nem hiszem, hogy az intézmény vezetői magukat azzal azonosítanák, vagy arra csak magyarázó mentséget is találnának. Teljes tisztelettel: dr. *Melléky* Kornél ügyvéd.

— **A TÉBE karácsonyfája.** A *Takarékpénztárak és Bankok Egyesülete* vasárnap délelőtt tartotta karácsonyfaünnepélyét *Horthy* Miklósné, *Fabinyi* Tihamér pénzügyminiszter, *Iklódy-Szabó* Andor miniszteri osztályfőnök, *Weiss* Fülöp, *Erney* Károly, *Fleissig* Sándor, báró *Madarassy-Beck* Marcel, *Milos* György, *Munk* Péter, *Rapoch* Jenő, *Alapi* Béla és mások jelenlétében. A kormányzónét *Hegedüs* Loránt, a TÉBE elnöke fogadta meleghangú beszéd kíséretében, majd *Schuler* Dezső alpolgármester a székesfőváros nevében üdvözölte a TÉBE vezetőségét, azért, mert *2800 olyan szegény gyereket látott el télikabáttal, cipővel és fehérneművel*, akiket a főváros elemiiskoláiban a tanítók kijelöltek. A kiosztást az idén is a bankvezérek feleségei vállalták, akik a gyermekeket még külön, cukorkával, süteménnyel, képeskönyvvel és játékszerrel is megajándékozták.

— **Gázolt és tovább robogott egy autó.** A Zsidókórház előtt egy autó elütötte *Kovács* Kálmán kocsimosót, aki a *Reitter Ferenc* utca 19. szám alatt lakik. A gázoló kocsi tovább robogott. Kovácsot a Zsidókórházban első segélyben részesítették, majd kihívták a mentőket, akik a kocsimosót zúzódásokkal, törésekkel a *Rókus*-kórházba szállították.

— **Gazdag leány, szegény legény szerelmi drámája.** *Bajáról* jelenti tudósítónk: *Oszvald* Kálmán 19 éves bajmoki gazdasági cseléd és *Takács* Boriska, egy jómódú gazda 17 éves leánya szerették egymást, titokban jegyet is váltottak, de a leány szülei hallani sem akartak arról, hogy a szegény béreshez menjen feleségül leányuk. *Oszvald* a napokban beszélni próbált *Takács* Józseffel, a dölyfös gazda azonban cselédeivel kidobatta. Boriska erre otthagyta szülői házát, beállt *Glazer* Béla bajmoki földbirtokoshoz cselédnek. Helyzetét és tervezett házasságát azonban reménytelennek látta, végleményével öngyilkosságra határozta el magát. *Oszvald rálőtt a leányra, azután önmagát lőtte fejbe*. Ő maga rögtön meghalt, a leányt kórházba szállították, de állapotát reménytelennek mondják.

3 karácsonyi sláger: amazon 3 drb melltartó modern, lakk bridzs-dobozban flapper gumi csodafűző 30 cm 10.80 P, modern, lakk bridzs-dobozban king nadrágtartó-készlet uraknak, hozzá lakk dohányzó-kazetta

Kisléghi - Nagy István

l.

Harrer Közm. T.

279. l.

4 ed rét

ALAPITVA 1900. ÉVBEN

SEILER LIPÓTNÉ ÉS TÁRSA

BUTORÁRUHÁZA

BUDAPEST, VI., ARADI UCCA 12.

Telefon: 29-7-28.

Fióküzlet: VI., TERÉZ-KÖRUT 22.

POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI CHEQUESZÁMLA **50.757.

BANKÖSSZEKÖTTETÉS:

BELVÁROSI TAKARÉKPÉNZTÁR OKTOGON-TÉRI FIÓKJA

MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK ANDRÁSSY-UTI FIÓKJA

Nagyságos

Dr. Szentiv

Tisztelettel kérjük

hozzánk befáradni sziveskedjék

Kisléghi Nagy István

Farkasdy Zoltán tervét az Építésügyi Minisztérium által 1962-ben, a Szt. György tér rendezésére kiirt pályázaton dijazták. Munkatársai a terv kidolgozásánál: Kisléghi Nagy István, Pál Balázs, Balla Gyula.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép.

146. l.

Parkasdy Zoltán tervét az Építésügyi Minisztérium által 1952-ben, a Szt. György tér rendezésére kiírt pályázaton díjazták. Munkatársai a terv kidolgozásánál: Kisléghi Nagy István, Pál Balázs, Balla Gyula.

Kisléghi Nagy István, építész

Megnyitót mond Vidor ferenc
építész előadása előtt az
Építőművének székházában.

— : Klubnap 8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. máj. 12.

Kisléghi Nagy István

Kathy Imre kisérelte meg Farkasdy Zoltán és munkatársai/Kisléghi Nagy István, Pál Balázs, Balla Gyula/ valamint Kiss László terveinek és Gulyás Zoltán javaslatainak összeegyeztetését a Szt. György tér rendezésének tervezésénél.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki k., 194 l., 212 k

146.l.

Kisléghi Nagy Antal

hozzászólása a MÉSZ 1968. dec. 12-i kibővített
vezetőségi ülésén.

Magyar Építőművészet, 1969. 2.sz. 11. l.

Kisléghy Nagy Iván

nevét említi a Közmunkatanács 1945 utáni tevékenységével kapcsolatban Granasztói Pál hozzászólása.

Még egyszer a Közmunkatanácsról.
Budapest, 1971. 5.sz. 10-12. l.

Kisléghy Nagy István épitész M.D.K.

Veszprém és Fejér megye főépitész

H. Barta Lajos: A balaton és a Dunakanyar főépitésze

Magyar Nemzet 1966. ápr. 6. 9.1.

Kisléghy Nagy István épitész M.D.K.

Veszprém és Fejér megye főépitész

H. Barta Lajos: A balaton és a Dunakanyar fő-
épitésze

Magyar Nemzet 1966. ápr. 6. 9.1.

< Kisléghi Nagy István és Pogány Frigyes >

tovább épitész cikke

< > A műemlék helyes értékelése.
Építés – Építészet. 1950.
6. sz. 385 – 397. l.
Szamos Eéppel

BUDAPEST, IV., ESKÜ-UT 3.

TELEFON: AUTOMATA 88-2-72
Postatakarékpénztári számla 21.609

Ngs.

P. Szentiványi Gyul

mnak

H. T.

Horthy Mnt 1

(Kislégy Nagy István
Pogány Frigyes)
tovább
építészek

(cikke) Az építészéti formalizmus lényege.
Építés – Építészet
1949. I. évf. 4. sz.
24 – 27. l.

Áthozat

Tárgy

Tételszám

Méret				Pénz			
	m^2		m^3	Egységár		Összeg	
				Kor.	fill.	Korona	fill.

< Kisléghi Magy István és Pogány Frigyes >

építészek

K.

cikke

nincs cèd

< > Népi jellegaz

építészetben.

Magyar Építőművészet

1944. 42 – 45. l.

Népekkel.

STEINBACH
Hirlap-bizományos
KISKUNHALAS

<Kisléghi Nagy István

és

Pogány Frigyes>

cikke

K.

nincs cód

< > Terek és utcák városképi vizsgálata.

Magyar. Építőművészet

1944. 108–112. l. Képpel.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

MEGHÍVÓ

A

MAGYAR MŰEMLÉKI KIÁLLÍTÁS

MEGNYITÁSÁRA 1942. NOVEMBER HÓ 25-ÉN, SZERDÁN D. U. 6 ÓRÁRA
A NEMZETI SZALON V. ERZSÉBET-TÉRI HELYISÉGEIBE.

GRÓF ZICHY JÁNOS
A NEMZETI SZALON ELNÖKE

GEREVICH TIBOR
A MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGÁNAK
ELNÖKE

HUBAY CEBRIAN ANDOR
A NEMZETI SZALON IGAZGATÓJA

A KIÁLLÍTÁS DECEMBER 8-ÁN, KEDDEN ZÁRUL. MEGTEKINTHETŐ NAPONTA
10-TŐL 4-IG.

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

NEMZETI SZALON
MŰVÉSZETI EGYESÜLET

NYOMTATVÁNY

3 f
bélyeg

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrnőnek

Budapest

41.947. — K. M. E. Ny.

(Kisléghi Nagy István
Pogány Frigyes)

nincs
céd

K. cikke

(-) Műemlékvédelem a háború utáni városrendezésben.
Tér és Forma
1947. 2. sz.
36, 37 l.
képekkel

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

NEMZETI SZALON
MŰVÉSZETI EGYESÜLET

NYOMTATVÁNY

3 f
bélyeg

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrnőnek

Budapest

41.947. — K. M. E. Ny.

MEGHÍVÓ

A

MAGYAR MŰEMLÉKI KIÁLLÍTÁS

MEGNYITÁSÁRA 1942. NOVEMBER HÓ 25-ÉN, SZERDÁN D. U. 6 ÓRÁRA
A NEMZETI SZALON V. ERZSÉBET-TÉRI HELYISÉGEIBE.

GRÓF ZICHY JÁNOS
A NEMZETI SZALON ELNÖKE

GEREVICH TIBOR
A MÜEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGÁNAK
ELNÖKE

HUBAY CEBRIAN ANDOR
A NEMZETI SZALON IGAZGATÓJA

A KIÁLLÍTÁS DECEMBER 8-ÁN, KEDDEN ZÁRUL. MEGTEKINTHETŐ NAPONTA
10-TŐL 4-IG.

A légelőmelegítés hatás

~~Bóckh József~~

~~Boldogfai Farkas Sándor~~

Kisléghi Nagy István

építész

a tengerészeti emlékmű I. díjat nyert tervezői

l.

A Pesti Városháza

1936. 12. sz. 31 l.

(Döntőtek a tengerészeti emlékmű pályázatáról)

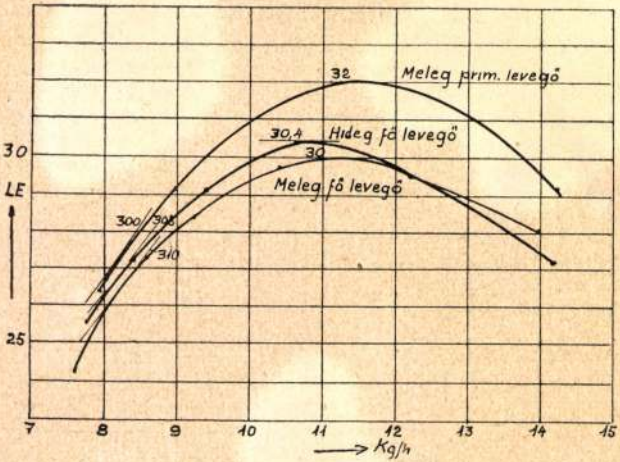

5. ábra. 800 fordulatnak megfelelő Hubendik-görbék.

égésükhöz szükséges levegőmennyiséget. Ilyenkor a melegített fölevegőnek a motor térfogati hatásfok-csökkentő hatása válik túlnyomóvá, szemben a melegítés előnyös hatásával. Ha ellenben aránylag sok a tüzelőanyag a keverékben, akkor a pontelőmelegítés már nem elégséges a tüzelőanyag elpárologtatásához, minél fogva a hideg levegőből és tüzelőanyagból álló keverék nem eléggé homogén, ami a fogyasztást növeli. Ilyenkor tehát hasznos a fölevegő melegítése, mivel ez elpárologtatja legalább egy részét a hideg levegőnél cseppalakban megmaradó tüzelőanyagrészecskéknek is Megjegyzendő, hogy ez az előny csak a nagyon gazdag ágban mutatkozik, melyet a gyakorlatban nem nagyon használunk ki. Természetesen másképen alakulhatnak a viszonyok, ha a fűtés nélküli fölevegő hőmérséklete alacsonyabb, mint a kísérleteknél volt (20° C). Ilyenkor a metszéspont minden bizonnyal a szegény ág felé tolódik el, sőt előfordulhat az is, hogy a melegített fölevegőnek

KISLÉTA (Szabolcs)

GÖR. KATH. TEMPLOM, XVIII. sz, jelentéktelen.

REF. TEMPLOM, copfstílű homlokzati toronnyal, támpilléres gótikus hajó és szentély, XV. sz.

Utazás, 1938.

KASTÉLY tornácos, klasszicizáló

Kisléta

[Szabolcs m]

Kisléghy Nagy István

okl. építőmérnök

a Fővárosi Közmunkák Tanácsának

műszaki főmérnökké

kinevezték

MMÉE Közl.

1943. 184. l



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

77. Kisléta (Szabolcs)

Máriapócstól, 6 km

és vízza a föntig

Nyirsègi utam 1938 - 1/8

Ref. templom

gotikus credeti formájá-

(tampillérés hajó és szentély XV. sz.)

ban, nemileg átala-

kítva, copf (torony homlózzatt)

Gör. Kath. templom

XVIII - XIX. sz.

nézzünk bardok

torony

Empire, Eastern

Aornacos



KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

OKTÓBER

31 nap — 41. hét

9 Vasárnap	
10 Hétfő	
11 Kedd	
12 Szerda	
13 Csütörtök	
14 Péntek	
15 Szombat	

«Végül meg kell említenünk

ajándékozta I. Géza magyar királynak a

zománcozott, drágakövekkel, filigránnal és

fejedelmek képmásaival díszített pompás

művet».

A szent koronáról német nyelven is van

több leírás, úgy, hogy szerzőnek nem sok

utánjárásába került volna ezt a szarvas hibát

elkerülni.

A könyv egyik előnyeként tüntetjük fel az

orvosok névsorát, melyet szerző függelékül

közöl.

Jánossy Ferenc.

HAUPTWERKE der Krankenchirurgie in originalgetreuen Abdrücken. Autoren: Bier, Kuttner. Berlin, 1926. X

XVIII. k. 253.2242

Kármán Éva

Mezőberény

E könyv czélja, hogy az ötvösművességnek a gyűjteményekben őrzött kiválóbb alkotásait és azoknak mestereit a történelmi fejlődés figyelembe vétele mellett megismertesse és a gyűjtemények látogatásánál mintegy útmutatóúl szolgáljon. Minthogy a fő súlyt az emlékekre fekteti, azért rövidebben végez az ó korral, melynek ötvösművészetét inkább az írott forrásokból ismerjük. Ennek daczára az ó kori ötvösség nehány szép termékét közli, melyek közűl egyet mutatványúl mi is átveszünk.

Szerző német létére, könyvének legnagyobb részét a német műveknek és mestereknek szentelte, de a többit is felöleli, sőt helyenkint magyar műveket is felemlít és az 1884. évi budapesti ötvösmű kiállításról is megemlékezik. Először az ékszereket, azután az edényeket és egyéb szereket tárgyalja korszakok szerint és az előbbi szakasz bevezetéséül, Falize párisi ötvös egy értekezésének nyomán, az ékszer jelentőségéről rövid átte-

Kisléta

(Szabolcsvm)

Szent János tiszteletére

Mentelt temploma 1336-

ban emlitve

Gencsy kúria

Ref. templom.

Épült 1700 Évről

Gör. kath. templom.

Épült 1790 ben

Borovszky: Magy. orsz. vm Szabolcs

36,37 l.

Tanuljunk szórakozva lengyelül!

Lesz még

Most kerül sajtó alá új
tesen ismertetem a len
elgondolással a magya
amit a magyar tudom

Ez az első magyar ny

Tanításmódom rendki
hető. Magánúton tört
szárazabb nyelvtani a
adom elő, hogy öreg
észrevétlenül sajátítha
tanulhat tanítani s
legyen szíves mielő
amennyi az előjeg

Lengyel nyelvtan .
Minden magyar tud
Új-török nyelvtan .

Megrendelhetők: **BOÉR GYÖRGY,**
vagy **15.390. szár**

Stádium Rt., Budapest. — 62583

Kisling (Kiesling Kitzling) Lipót

l. Karnicky lev
~~XIII~~. 32, 526. l

Kisléghy épitész MDK

Hidasi Lajos:XIII.kerületi rendelőintézet tervpályázata Magyar Epitőművészet 1955.IV.évf.11-12.sz.363.l.

Kisléghi Nagy István épitész MÓD.K.

Résztvett a Bp. ,Szent György tér beépitési tervpályázaton.

Társtervező: Farkasdy Zoltán,Pál Balász és Balla Gyula

repr. /modellfotó,alaprajz

Magyar Épitőművészet 1963/2, 17-21.l.

MDK

Kisléghi Nagy István és Pogány Frigyes

építész-ek.

cikke: Müemlékvédelem a háboru utáni városrendezésben.

Képekkel.

Tér és Forma. 1947. 2.sz. 36,37.l.

MDK

Kisléghi Nagy István és Pogány Frigyes, építész-ek.

cikke: Népi jelleg az építészetben.

Képekkel.

Magyar Epitömüvészet. 1944. 42-45.l.

MDK

Kisléghi Nagy István és Pogány Frigyes építész-ek.

cikke: Müemlék és ujjáépités.

Tér és Forma. 1946. 7-9. sz. 88-90.1.

MDK

Kisléghi Nagy István és Pogány Frigyes, építész-ek.

cikke: Terek és utcák városképi vizsgálata.

Képpel.

Magyar Epitömüvészet. 1944. 108-117.l.

MDK

Kisléghi Nagy István és Pogány Frigyes építész-ek.

dikke: A budai vár. Képekkel.

Tér és Forma. 1946. 11.sz.

JOH.SAM.KISLER, textilfe tőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Käis: Königl: PRIVILIGERT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Stadt Pressburg.
Név.- 45.- Herr Joh.Sam.Kisler
Felvétel ideje: 1771. 25. Augs.
Hová vették fel: Oedenburg, /Sopron/, 1555.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

MÜEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

NEMZETI SZALON
MŰVÉSZETI EGYESÜLET

NYOMTATVÁNY

3 f
bélyeg

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrnőnek

Budapest

41.947. — K. M. E. Ny.

MEGHÍVÓ

A

MAGYAR MŰEMLÉKI KIÁLLÍTÁS

MEGNYITÁSÁRA 1942. NOVEMBER HÓ 25-ÉN, SZERDÁN D. U. 6 ÓRÁRA
A NEMZETI SZALON V. ERZSÉBET-TÉRI HELYISÉGEIBE.

GRÓF ZICHY JÁNOS
A NEMZETI SZALON ELNÖKE

GEREVICH TIBOR
A MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGÁNAK
ELNÖKE

HUBAY CEBRIAN ANDOR
A NEMZETI SZALON IGAZGATÓJA

A KIÁLLÍTÁS DECEMBER 8-ÁN, KEDDEN ZÁRUL. MEGTEKINTHETŐ NAPONTA
10-TŐL 4-IG.

KISLÉGHY Nagy István építész

Építészet és tervezés Magyarországon 1945-1956.
Bp. [illegible]v. 1992

59.

5 alapot nyújtott a továbbtanu-
vált általánossá. Ez a tovább-
esetleg ott kezdődött, Hogy
Huber József jár Párizsban,
zy István Rómában stb./ azt
következményeit számba venni.
k /Basel, Utrecht, Genf stb./
továbbképzés rangot jelző
ekben csak korszakunk befejező,
t általánossá.

erkezeti és müszaki követelményei-
zeres oktatást, ezt korszakunk-
i a gyakorlati részt illeti,
oghoz jutni. Mégis épitészet
, hogy a fiatal jelölt valami-
esüljön. Ez rendszerint Bécsben

Kislégi Nagy István építész

A tengerémeti emlékmű pályázaton
első díjat nyert két társával
közösen kénitett munkája

Magyarság 1936 dec. 5

KISLÉGHY NAGY ISTVÁN

a városrendezés során /Városépitési Tervező Vállalat/ a kecskeméti főtér közepére /Szabadság tér/ egy keskeny, átlátást nem zavaró odeliszket tervezett, melynek tetejébe egy ágaskodó kecskebak került volna, jelölve a város középpontját.

Entz Géza - Genthon István - Szappanos Jenő: Kecskemét. Bp. 1961. Müszaki könyvkiadó. - 183 l. /Városképek - Müemlékek sorozat./ - 97. l., 172. l./198. jegyz./

MDK

Kisléphi Nagy István, építész

A Belváros rendezésére kiírt pályázaton
28000 ft-os III. díjat nyert.

Pakots György: Híd a Váci utca felett 6.

ESTI HIRLAP, Bp. 1967. dec. 4

Kisléghy Nagy István
építész

H.D.K

Az Országház u 18 számú
ház helyre állításán dolgozott

Solmay László: Ujjáépül a budai vár negyed
Művészet, 1961. Október. 18 l.

le. D. K.

KISLÉSHY NAGY István építész

16 tantermes iskola-pályázat

(megvétel)

Társtervező: Simányi Frigyes

Magyar Építőművészet 1959. 1/2. sz. 80. l.

M. D. K.

KISLÉGHY NAGY István építész

(munkatársak: S. Beck Lsuzsa, Sedelmayr János)

Riszvékl a pályázaton (Repr.)

Granasztói Pál: A budapesti Árpád-hid pesti hidpőjének városrendezési tervpályázata

Magyar Építőművészet 1957. (VI.) 5/6.

126—127. l.

Kisléghy Nagy István építény

neve emlitve

Müvészettörténeti Értesitő 1972

223. old.

KISLÉGHY NAGY ISTVÁN, épitész

Az 1961-ben a "Szombathelyi Városközpont tervpályázatára" kiirt pályázat egyik pályatervét közösen Kisléghy Nagy István és Láng Tivadar készitették. 8.000 forintos dijat nyertek. 93.old

KÁROLYI ANTAL: A szombathelyi városközpont tervpályázata 91.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, 1962. II.köt. Szombathely, 1962

Kisléghy Nagy István

cikke: Növelhető-kisebbíthető lakás?!

Magyar Ép.műv. 1971. 3. sz. 54-55. l.

M.D.K.

Kisléghi Nagy István, építész

Pócza Jórseffel körös terve 400 p-ös megvétel-ben részesült a kerepesi temető ravatalozó épületének pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1939. LX. évf.

ápr. 20. sz. 8. old.

Kislégi Nagy István MDK

épitész

A magyar Épitésügyi Minisztérium által /Papp Imre és Kislégi Nagy István/ kidolgozott városképi vizsgálat módszert Lengyelország is átvette.

Gerő: ~~[illegible]~~ ÉpMüe 232.o.

Kisléghi Nagy Zoltán építész M.O.K.

terve falusi lakóház építésére

Falusi lakóházak. Bp. 1943 82-83

Mechanical Design Technology Systems - M.O.T.

Heavy Industrial Engineering

Technical Education Act 1944 82-83

den darabot eggy csomóban látok, annak igen betses volta 's jobbító és igazító ereje és characterizáló ereje felől sokkal jobban meggyőzettettem, mint gondolni lehetne. Színelés nélkűl írom, hogy több erő van benne, mint eggy nagy oskolai Pandektába, 's a' ki nem fülével lát mint Opor, 's nem szemével hall, még ott is hol alig kandikálhat, többet érezhet, mint *Lindinger* volumenjébe. Nem kell hozzá egyébb csak látás és ízlés; de oh fájdalom! melly sokak a' Hályogi. Nehezellik sokan és érteni nem akarják, vagy néha félre is értik: de melly nyomorúltt Versezet az, melly még az Ardai Bírónak is világos értelmű: eggy szóval szeretném ha ez a' Munka, nem negyedfél árkus, hanem eggy koncz volna; mert a' többszöri olvasás által mélyebben megragadna 's nyomódnék az ízletbe, 's több tudományt terjesztene el az elmékbe, mint azoké, kik a' sovány Regulákat tiporják bé a' gyenge lelkekbe etc. etc.

Már az én Bionom és Moschusom is rövid idő alatt készen lész: a' tz és cz, a' ts és cs között való különbséget bévettem és követtem: csak némellyekben különbözöm a' Tek. A. Úr Orthographiájától, ebben tudniillik, hogy *k* betűt írtam mindenütt, a' hol a' görögbe k betű van: e' fundamentomom, mivel a' Magyarnak van K betűje, a' Latin *C*-vel azért kitenni szükségtelennek láttam — Y-lont tettem, a' hol a' görögben az van; kivévén az olly helyeket, mellyek a' szót nevetségessé tennék. p. o. Szatyrok; ne hogy *szatyroknak* olvassa a' magyar. Máskor többet erről. —

A' feleségem a' Mélt. Grófnét igen nagyon tiszteli. Én pedig ismértt szivességébe ajánlva vagyok S. Patakon Mart. 31-dikén 1811.

A' Tekintetes Adsessor Urnak alázatos kész szolgája

Nagy Ferencz mk.

[Eredetije a m. tud. Akadémia könyvtárában: M. Irod. Lev. 4r. 174. sz.]

1971.

Kazinczy — B. Wesselényi Miklósnak.

Méltóságos Báró,

különös tiszteletű kedves barátom!

Bécsből olly tudósítást vettem, hogy nem adreszírozhatjuk magunkat jobban, mint ha Kisling Leopold Urat kérjük-meg a' Státua' faragására, mert Zauner már nem vállal munkát, Prof. Fischer pedig eltölt és reá nem ér; ellenben ez a' fiatal Művész

szint úgy akar becsületért mint pénzért dolgozni, mert még mind a' kettőre nagy szüksége vagyon, ifjú lévén. Hat esztendőt töltött Rómában mint pensionnaire, 's hármat azon felül tulajdon erszényéből élvén. Olly munkákat hozott onnan, mellyeket ott önmaga dolgozott, 's a' *Hadak' Istenét engesztelő Szerelem' Istennéje* olly jól sült-el kezei alatt, hogy ezt a' fiatal-embert már is *eggy rendbe teszik régibb és elhíresedett Faragóinkkal.* A' mit Bécsből felőle írnak, meg eggyez azzal, a' mit a' tavalyi levelei a' Vaterländische Blättereknek és az Annalen der Literatur u. Kunst tavalyi Decemberi füzete mondanak felőle; 's öszve vévén a' hármat, úgy hiszem, hogy bátran megszólíthatnánk. — De Méltóságos Báró, meglepe bennünket a' Mart. 15dikén publicált parancsolat. Mit csináljunk? Most senki sem dolgoztat semmit, a' mit a' jövő Januarius utolsó napjáig halaszthat; mert az ötszörös fizetés és az a' nagy nyomorúság, melly a' Haza' leggazdagabb Nemes-emberére Herczeg Eszterházyn kezdve le a' legutolsó Napszámosig, mindent, mindent földig rontott, arra szorít bennünket, a' mi nélkül ellennünk épen nem lehet. Bátorkodnám a' Méltóságos Bárónak azt javaslani, hogy Januáriusig ne tegyünk semmi lépést. Addig keresztül megyen rajtunk ez a' vért-izzadtató kehely, 's azonnal hozzá foghatunk. Én legalább várni fogom Annak parancsolatját, a' ki tudja hogy leghűbb tisztelője kevélykedve teszi mind azt a' mit tőle Ez kiván és ő teljesíthet.

Én, Méltóságos Úr! meg tudom húzni magamat, 's el tudok élni kevéssel is; következésképen nem a' kényesség 's dölyf fakaszt panaszokra. Osztán tudom, hogy ez a' Kir. Végezés elkerülhetetlen következése volt a' veszedelemnek, mellyek hogy honnan eredtek, kiki tudja ha lát 's látni tud. Adta volna Isten, hogy ez az electricus csapás tíz esztendővel hamarább ért volna; legalább kevesebb volt volna terhünk, melly most öszveroggyant. — De ki az, a' ki a' szegény adófizető nép sorsát érzékeny szánakodás nélkül láthatja, melly ötszörösen fizeti adóját, ötszörösen az élelmére szükséges sót, és ötszörösen a' maga Magistratusát. Nekünk holnap után lesz Gyülésünk e' tárgyban. Repraesentálni akarnak. Ha ez csak Protestatio akar lenni, ám legyen. De reményli e valaki hogy a' parancsolat visszavonattassék? Nem én. Hiszen azt a' Fejedelem nem teheti. Lehet é Zemplényben a' 100 ft bankó továbbá is 100 f, holott az ott, a' hol a' Fejedelem' akaratja a' törvény, csak 20 ftot teszen? Mi lenne abból, ha a' Cseh, a' Galiciánus és az Austriai Német bejönne hozzánk 's minden elvihetőt öszve vásárolván, az egész 1060 milliót itt hagyná,

's igy Jan. utolsóján a' Bancónak minden sokasága itt volna? Rend kívűl való esetekben rend kivűl valónak kell a' segédnek is lenni, 's ez olly dolog, mellyet *előre tudatni* nem *lehetett*. Nyögjünk tehát. 's köszönjük eggy részben önn magunknak, ne csak a' vak sorsnak; mert mi örűltünk annak a' háborúnak, melly ezt a' veszélyt ránk hozta. — Nem tudom, lesz e módom szóllani, mert én nem örömest tolongok. De ha lesz, a' mit itt írok, 's még többet fogok mondani a' Gyűlésen; nevezetesen próbát teszek, ha reá vehetném e a' Magistratust, hogy szolgáljon ingyen Januáriusig, 's igy a' szegény nép' terhén könnyítsen.

Méltóztassék a' Mélt. Úr Ő Nagyságának kedves Asszony Anyjának alázatos tiszteletemet bémutatni 's kegyességeibe ajánlani Maradok a' legszentebb tisztelet' érzéseivel

a' Mélt. Bárónak

alázatos szolgája:

Széphalom Mart. 31d. 1811. Kazinczy Ferencz mpr.

[Eredetije a b. Wesselényi Miklós görcsöni levéltárában.]

1972.

Virág Benedek — Kazinczynak

Martiusban 1811.

Kedves barátom!

Minap azaz Februárius 7dikén bocsátottam hozzád egy kis levelet. Eddig elolvastad. Ihol, az abban irt kis könyv. Viszi Az, kivel már régen ismeretségben vagyok. Vale, Virág B. Budán a Rácz városban a' Plébania házban, melly a' felégett szállásomhoz két három ugrás.

Ha hozzád találna jutni imez Könyv: Historische Schauspiele von Joh. Babt. Pyerker[!] — Wien 1810, Kérlek recenseáld. Ennek szerzője nekem tanítványom vala: most Ausztriában Türnicz nevű helységben Plébános. Igen jó, 's érzékeny szivű gyerek volt. Két német, és magyar levelét vettem a' múlt hónapokban. Az egygyikben írta, hogy a' Szombathelyi Püspök, Somogyi, Mária Czelbe mentében nála volt; és igen megdicsérte a' M. Századokat, a' mellyekre mindazáltal némellyek morogtak, talám mai napig is morognak. Ha kedved duzzadna, irhatnál neki. Hazánk literatora, Item vale!

Virág Benedek.

[Eredetije a m. tud. Akadémia könyvtárában: M. Irod. Lev. 4r. 174. sz.]

1973.

Ürményi József — Kazinczynak.

Copia.

Tekéntetes Tábla Bíró Uram! Hazafiui örömmel vettem Tettes Urnak és Mlgos Dessewffy Józsefnek a' Győrnél elesett Zemplényi Nemes Vitézeknek állítandó Emlék dolgában Tettes Zemplény Vgye Rendeihez beadott V é l e m é n y é t, és azt ollyan figyelemmel, millyent mind maga a' tárgy mind pedig a' Szerzőknek nevök érdemlett, végig által olvastam. Nagy ditsőségűl szolgál a' Tettes Rendeknek, hogy a' Magyar Vitézségnek Nemzetünk méltóságához illő hála oszlopot elsők állítanak: de nem kisebb fény az is, mellyet a' Tettes Ur Mélt. Társával együtt a' Szépnek és Helyesnek egészen megfelelő jovalás által magára vont. A' vélem közöltetett munka valóban új tanúja a' Tettes Ur finom ízlésének; új hirdetője messze kiterjedt tudományának és lángnál lángolóbb hazafiuságának. Nem kételkedem azért hogy valamint várakozásomat — még a' csupán magyar felírásra is — mindenekben kielégítette: úgy a' tisztább érzésű Magyarok azt forró tisztelet indulatai között fogják olvasni, jóvá hagyni és végre hajtatni.

Igen óhajtanám, hogy a' Nemzeti ditsőség jeleiről böltsen gondoskodó Zemplény díszes példája hazánkfiait másutt is hasonló nemes tettekre felserkentené, és a' köz tisztelet és háladás emlékei országunkban számosabban emeltetnének: de még inkább szívrehatóbb gyönyörűséget éreznék a' négy egymás után uralkodó Fejedelem és Haza szolgálatában elöregedett koromban, ha azt a' mindennél drágább és kellemetesbb tapasztalást tehetném: hogy mi Magyarok a' Nemzeti Vitézségen kivűl mind a' Tudományokban, mind a' pallérozottabb Mezei Gazdálkodásban, Kézi Mesterség Gyakorlásban, Kereskedés űzésben, Fabrikákat állításban, és a' mindenféle Nemzeti S z o r g a l o m kifejtésben oda érhettünk [!], hol más Európai nagyobb Nemzetek és Országok állanak; 's a' hová nekünk szükség képen el köll jutnunk, ha Emlék oszlopokra méltó tetteket véghez vinni akarunk. E' tzélt elérésre köllene nekünk mostanában fordítani minden erőnket, és iparkodásunkat, 's felgyuladva a' Köz B o l d o g s á g szeretetétől, az ön kedvelésből következvén, kezdenünk köllene, hogy a' végszándékhoz hamarább juthassunk.

Igaz ugyan, hogy számosak még közöttünk az illyetén törekedésnek akadályai, de, ha betsülni tudjuk nemzeti fenlétünket, a' Köz

ziemlich fehlt, Situationen herbeyzuführen, und einige Charaktere sind ihm nicht misslungen. Allein die Sprache ist ganz verunglückt. Es fehlt ihr an Schönheit und an tragischem Pathos. Die Versification vollends ist unter aller Kritik.» stb.

1975. Az egész levelet v. ö. az 1980. számú levéllel.

428. lap alul 9. sor: «*Gábriel István* jövendő Sógora a' mi Fáy Andrisunknak . . .» Gábriel István Fáy Borbálát (a Fáy András testvérét) vette nőül. L. Nagy I. id. m. IV. köt. 307. és Pótl. köt. 232. lapjait.

U. o. alul 1. sor: «A' napokban vettem Prof. *Folnesics*tól is levelet.» V. ö. a *IV. k.* 1103. számú levelével s ennek jegyzetével. L. még a Szinnyei J. id. m. III. köt. 617. 618. hasábjait.

429. lap fölűl 11. sor: «A Kurir most jelenti, hogy ennekutána csak fél árkusonként eresztgeti újságait.» Czélzás a Magyar Kurir 1811. évf. 26-ik (márcz. 29-iki) számára, a melyben a szerkesztő, Decsy Sámuel, a roppant drágaságra való hivatkozással ezeket írja:

«Ezek a' szoros környűlállások bírtak minket arra, hogy a' múlt 1810-ik esztendőnek December hólnapjában ki adott tudósításunkban a M. Kurir egész esztendőre való taksáját 24 forintokra emeltük. Ez a' 24 forint akkor 24 forintot tett, most pedig a' bankótzéduláknak leszállíttatások után 4 forintnál 's 48 krajtzárnál többet nem teszen, melly a' jelen való drágaságban olly kevés, hogy abból sem magunk nem élhetünk, sem az újsághoz való papirost és a' typografust ki nem fizethettyük, és illy formán a' Magy. Kurirnál egész Európában óltsóbb újság nintsen. — A' Bécsi Német újság, mellynek taksája régibben 12, a' most lefolyt fertály esztendőben 23 forint vólt, most 78 forintra emeltetett, mellyből még itélhetik tisztelt Olvasóink, melly terhes környűlállások közzé legyünk mi tétetve. — A' M. Kurir taksáját a' jövő fertály esztendőre felyebb emelni nem tartottuk tanátsosnak. Miként kellyen magunkon segíteni tisztelt Olvasóinknak megsértések és magunk kárunk nélkűl, sok féleképen gondolkoztam, az újság írást a' Magyar Nemzet és nemzeti nyelvünk kárára félbe szakasztani nem akartuk; végtére sok gondolkozásunk után azt találtuk fel, *hogy Aprilis kezdetétől fogva a' jövő Junius végezetéig hetenként kétszer egy félárkus újsággal szolgállyunk tisztelt Olvasóinknak,* úgy mindazáltal, hogy azokba minden fontos tárgyakat summásan elő adjunk, ollyankor pedig, mikor a' hosszas előadás szükséges leszen, egész árkust nyomtattassunk. Reményljük, hogy tisztelt olvasóink a' jelenvaló igen szoros környűlállásokat szívekre vévén, ezen tselekedetünket rossz néven venni nem fogják.»

1978. 434. lap 3. kikezdés 5. sor: «A Németek közt eggy *Hofman* nevezetű számos eroberungokat tett» . . . Nyilván Cserey F. tollhibából ír *Hofman*-t *Grossmann* helyett. Grossmann Károly volt ugyanis a német színésztársaság igazgatója ez időtt Kolozsvárott, s Ferenczi Z. (id. m. 248. l.) följegyzi, hogy ezt a Grossmann Károlyt egy Jungheim nevezetű társával együtt a magyar társaság mentette meg 1811. májusában adósságaitól.

1979. 436. lap 3. kikezdés: «Ich werde alles anwenden, dass Hartleben *Galletis* Atlas auch im Ungarischen herausgebe.» Galletti J. G. A. «Allgemeine

a szobrászatot és több pártfogója akadt, így péld. Cobenzl Fülöp gr. Legismertebb művei: *Germanicus*, *A Patroklos hamvainál gyászoló Achilles*, *Hymen*, *Ganymed*, *Merkur*, stb. L. Wurzbach id. m. XI. köt. 256—259. l.

1972. 2. kikezdés: «Ha hozzád találna jutni imez Könyv: *Historische Schauspiele* von Joh. Bapt. *Pyerker*» ... Erre vonatkozólag a Hazai és Külf. Tudósítások 1811. évf. 26-ik (márcz. 30-iki) számában a következő tudósítás olvasható:

«Természeti tulajdona a' Magyarnak, hogy akkor is, midőn Hazáján kivűl idegenek között lakik, a' Hazabéli tárgyakban örömest foglalatoskodik. Ezt számtalan külföldön élő Magyarról tapasztalhattuk; 's ugyan ezt tapasztalhatjuk közörömmel ezen igen szerentsésen készült Munkának Szerzőjéről is *Pyerker Jánosról*, Steyer országban fekvő Türnicz helységnek Plébánossáról, ki Lángon, Székes-Fehérvármegyében nevekedvén — hol az Atyja uraság tiszte vala — utóbb a' mi kellemes Virág Benedekünk iskolájában a' Hazát mindenek fölött szeretni 's a' tudományokat kedvelni tüzesen megtanulta volt. Szomorújátékai (Historische Schauspiele, Wien, 1810. Die Korwinen — II. Karl der Kleine König von Ungarn — Zrinis's Tod) valóban ditső bizonyságúl szolgálnak, mi gyönyörű előmenetelt tett légyen Nagy Mesterének oktatásaiban és buzgó hazafiúi intéseiben; mert azonkívül, hogy mindegyik Szomorú Játékának tárgya nemzeti és jeles ki választást mutat, tellyes a' tárgy kidolgoztatása is mind a' három darabban tüzes hazafiúsággal, Görög, Római, — de főképen Görög Classicusi ízléssel és természeti eleven képekkel. Ékesíti nagyon a munkát még az is, hogy a' Jambusok mértékletesen Énekekkel fölváltattak, 's a' különös személy characterek állandóan egyformában és magokhoz híven adattnak elő. De vagynak mindegyik Darabnak különös kellemei is, noha azt, vajjon A' Korvinusok, vagy a' Kis Károly, vagy pedig a' Zrínyi halála Szigetnél légyen e közöttök a' legjobbik, igen nehéz meghatározni, minthogy mind a' három egészen megfelel a' maga tárgyának. Méltán kívánhatjuk, hogy e' tudós hazánkfi [!] pálya futását folytatni meg ne szűnjék; Magyar Játék színünk kedvelői közül pedig találkozzék olly figyelmetes hazafi, ki ezen Magyartól Magyar tárgyakról iratott darabokat a' Nemzeti Játék szin hasznára lefordítgassa!!»

Ugyan e műről az «Annalen der Lit. u. Kunst in dem Oest. Kaiserthume» czimű folyóirat 1811. évf. máj. füzetének 163—166. lapjain is olvasható egy rövid ismertetés, a melynek fontosabb része itt következik:

«Diese Sammlung, welche der Verf. auf dem Titelblatte *Schauspiele* nennt, enthält drey historische *Trauerspiele*. Historisch heissen sie mit Recht; denn ihr Verdienst liegt mehr in dem geschichtlichen Interesse, als in der poetischen Darstellung. Der Stoff ist durchgehends aus der ungarischen Geschichte genommen. Das erste Stück behandelt das unglückliche Schicksal der beyden Söhne des *Mathias Corvinus*, und schliesst mit dem Tode des ältern. Das Sujet des zweyten ist der Tod des Königs *Karl*, welcher den Thron von Neapel verliess, und zu seinem Unglücke den von Ungarn bestieg. Der Stoff des dritten ist die Belagerung der ungarischen Festung *Szigeth*, welche der tapfere Graf Zrini im Jahre 1566 mit weniger Mannschaft gegen die Türken vertheidigte, wobey er den Heldentod starb. Die Stoffe und insbesondere einzelne Momente sind glücklich gewählt; die Plane, vorzüglich des zweyten und dritten Stückes gut angelegt. Auch weiss der Verfasser, obwohl es ihm an Phantasie und an Gemüthstiefe

1985. számú levél még világosabban mutatja, hogy Szentgyörgyi József itt Gyöngyösi Istvánra céloz. V. ö. az 1985. számú levéllel.

1968. A levélhez csatolt bírálatok közül csak a második jelent meg az «Annalen der Lit. u. Kunst in dem Oesterr. Kaiserthume» című folyóirat 1811. évf. jún. füzetének 304—317. lapjain, de egészen más kidolgozásban, mint a hogy itt közölve van. Látni való, hogy az itteni szöveg Baróti Aeneis-fordításának nemcsak I—V., hanem VI—XII. énekeire is kiterjed; a második rész pedig csak 1813-ban jelent meg, a mi azt mutatja, hogy Kazinczy későbbi bírálatát egyesítette az első részről írottal, s Rumy ezt a bírálatot csatolta az itt közlött levélhez.

1969. 415. lap alul 12. sor: «Heute kam das Blatt No. 21. Hazai Tudósítások, das die Erscheinung meiner *Dornen u. Blumen* anzeigt.» A *Tövisek és Virágok*ról szóló tudósítás a Hazai és Külf. Tudósítások 1811. évf. 21-ik (márcz. 13-ki) számában következőleg hangzik: «Több jeles munkákat említettünk már Ujságunk folytában egy időtől fogva, mellyek csak a' mostani Vásárra jönnek a' Könyvkereskedő Boltokba. De legújabb tünemény a' Magyar Literaturában az a' gyönyörű kis Munka, melly *Tövisek és Virágok* nevét viseli. Ebben az Artistai finom ízlés a' római lélekkel párosodva tündöklik. Széphalom Ura a' nevetlen Szerző, Sáros-Patakon nyomtattatott, Budán Falka Ur metszette hozzá hazafiúságból a' nagy értelmű Vignettet, és ennek rézképének nyomtatását Fejér György Urnak jeles buzgósága áldozta fel a' munka ékesítésére.» V. ö. az 1943. és 1958. számú levelekkel.

A mire Kazinczy Rumy K-t kérte, hogy bírálja meg a *Tövisek és Virágok*at, Rumy K. teljesitette is, nagyon részletesen szólt róla az «Annalen der Lit. u. Kunst in dem Oester. Kaiserthume» czimű folyóirat 1811. évf. jún. füzetének 317—328. lapjain. E bírálatban Rumy K. felhasználja a Kazinczy adatait (1943. sz. levél), de minden egyes darabról külön megemlékezik. Közlöm a bírálat általános részét:

«Wenig, aber gediegenes Gold! Bey allen Nationen schleichen sich sehr leicht verschiedene Missbräuche in der Schriftstellerwelt ein, und überall kann man gewisse herrschende Fehler in derselben antreffen. Bey den ungrischen Schriftstellern muss beydes desto mehr der Fall seyn, weil Lesen und sich durch Lesen belehren lassen, bey diesen nicht so gewöhnlich ist, als bey den Deutschen, Französischen und Englischen. Besonders vernachlässigen sie die feinere Ausbildung des Geschmacks. Vergebens haben ihnen unsere fleissigen deutschen Nachbarn auch in dieser Rücksicht so vieles vorgearbeitet. Viele von ihnen stehen gar in dem Wahne, der Geschmack der Ungern, als einer orientalen Nation, und die Ausbildung ihrer Sprache, als einer morgenländischen, müsste ganz besondere Regeln haben. Wenigstens nehmen von den neuesten Aufklärungen der gebildeten Völker im Gebiete des Geschmacks und der Kunst unsre magyarischen Dichter selten hinlängliche Notiz. Durch diese unverzeihliche Sorglosigkeit, und durch den noch unverzeihlicheren Eigendünkel, der damit gewöhnlich verknüpft ist, lief der ungarische Parnass seit einiger Zeit Gefahr, in einen Augias-Stall verwandelt zu werden. Diesem Unfuge zu steuern, ist die Tendenz des gegenwärtigen schätzbaren ästhetischen Produktes.

«So wohlthätig die Absicht ist, so nachdrüklich und kräftig sind auch die zur Erreichung derselben angewandten Mittel. Man kann hier ohne Uebertreibung sagen, dass den berühmten Sänger von Széphalom (Franz von *Kazinczy)* die Vernunft wider die Thorheiten des grossen Haufens der Schriftsteller mit den Pfeilen des Witzes bewaffnet habe. Die drey und vierzig Epigramme, die diese kleine Sammlung enthält, sind alle gut, die meisten musterhaft. Man findet unter ihnen fast alle Abänderungen der Form, deren das Sinngedicht fähig ist, kleine Gemählde, Beschreibungen, Betrachtungen, kleine Erzählungen, Allegorien, dialogische Einkleidung, Einheit des Inhalts, Bündigkeit des Ausdrucks, verhältnissmässige Zusammenstimmung der Erwartung mit dem Aufschlusse leuchten überall unverkennbar hervor. Die meisten Epigramme besitzen satyrische Lebhaftigkeit, und diejenigen, denen diese fehlt, haben das Verdienst entweder einer anscheinenden Misshelligkeit, oder der Feinheit und Reichhaltigkeit des Hauptgedankens und seiner Einkleidung; in jedem Fall sind sie sinnreich und verdienen den Nahmen Sinngedichte. Die Sylbenmasse, welche von den Alten am gewöhnlichsten bey den Epigrammen gebraucht wurden, das elegische und jambische, finden wir auch hier angewendet, und mit solcher Sorgfalt behandelt, die fast nichts zu wünschen übrig lässt.

Da Rec. dieses kleine Werk für ein in anmuthigen Versen abgefasstes Gesetzbuch des guten Geschmackes ansieht, da er überzeugt ist, dass es in der Geschichte der ungr. schönen Literatur Epoche macht: so hält er es für seine Pflicht, hier mehr, als sonst bey Werken von diesem Umfange geschehen dürfte, ins Detail zu gehen, und hin und wieder einige Bemerkungen und Erläuterungen, vorzüglich für angehende Schriftsteller, denen er aus der vorliegender Schrift den meisten Nutzen verspricht, anzubringen.»

Itt aztán sorba veszi Rumy K. az egyes darabokat s a Kazinczy jegyzeteinek felhasználása mellett mindegyikre elmondja kedvező észrevételeit, s így végzi:

«Möge der Verf., wo nicht viele, doch gelehrige Leser finden! Mögen seine Dornen nur heilsame und leicht heilbare Ritze verursachen, und seine Blumen allen Lesern angenehm duften!»

1970. 417. lap fölül 5. sor: «A' ki nem fülével lát mint Opor . . .» Czélzás Kazinczynak a *Synizesis* című epigrammjára:

Diphtongot röviden hangzatni tilalmas Opornak.
Hall, de szemével, Opor; lát, de fülével, Opor.

U. o. 6. sor: «Többet érezhet, mint *Lindinger* volumenjébe.» Lindinger Bódognak több nagy munkája van; nem tudni, Vályi Nagy melyikre czélozhat; de valószinű, hogy az ó-kori népekről írott következő műveinek valamelyikét értheti: Staat und Charakter der Athenienser (Halle, 1766); — Charaktere denkwürdiger Nationen (Halle, 1757, 2 Th.); — Berühmte Staaten des Alterthums geschildert (Halle, 1760).

1971. 2. sor: *Kisling* (vagy *Kiesling) Lipót* híres szobrász (1770—1827); gyermekkorában az asztalos mesterséget tanulta, s csak midőn Straub, aztán Schrott és Fischer szobrászok figyelmét magára vonta, tanulta nagy buzgalommal

MDK

Kissling-Rudolf és fia Cillárgyáros
(Kissling)

1909. cillárahot állít ki (6. l.)

Plakettet nyer (11)

A debreceni iparmův. kiállitásról, D. 1909.

6.

KISLING, Joseph, pozsonyi kőművesegéd, majd pallér

J. K., Maurergesell, saját házában lakik, 2 éves fia meghalt. (1782, 72. szám, 8 l)

—

J. Kissling, Maurerpollier, †80 éves korában, Pozsony, 1829 január 29, végelgyengülésben. (1829, 130 l)

Preßburger Zeitung
(Gesellsch.)

Kisling Tamás.

Johannes Aurifaber

Hannus Soltsmid, Johannes Kyselnig v. Kisling egy személy.

1407–1440.

Nagy szombat.

1426. 1437 és 1440.

Nagyszombat Város bírája.

Fehérpatak: 132. 136. 139. l

B 173. l

Kislomníci vk. pléb

semplom

(Lepesom)

Div Felsöm.

237. l.

48. Ereklyemúz.

fordítva van ábrázolva

ira néz. Feje elől kopaszodik, haját
zakálla rövid. Atillája felett köpenyt
n. Körirata: »DESSEWFFY ARISTID« és

lon, dombormü, átmérője 63 cm.

czi emlékek muzeumából (107/95) N° VII.).
iki 14985 sz. leirat alapján.

1337

Kislomnici csucsives

templom falkéjér

(hegesvm)

Gereczefalkéjér

525. h.

~~Petőfi-Társaság~~ VIII. 118.

Kislomnici Madonna

1440 Eörül
Repr

Kampkörejk fasz obr

171. l.

Thököly Imre kigunyoltatása:

A Nagyvárd vidék
talyigán, a mely elé ~~két~~ egy
tötöst Tököli. Mellette h
csisa ruddal üti az ökr
hegy tetejeü, gunyolódó
ro Trionfale d'Emerico

RIFLESSIONI FATTE
sopra il suo stato,

s alót bálra:
„Si vendono d'Arnol
alla salita di S.

Rézmetszet, méretei a vonalhe

9411

Kislomnici szárny-
domborumvek

1440 k.

repr.

Kamp kőzepk fassobr

172. l.

Tököly Imre:

Mellig, ~~s~~ kissé jobbra ~~né~~
hord, szakálla leberetrált. At
prém. A talapzatra helyezett
szalag~~bőr van összeállítva~~. Te

Emmerich Te

s a talapzaton két sorban

Diß ist des Töckely
Der Machmethanen

Réznyetszet, méretei a

43

94

Hoppal.

KÁLMÁNDY P. Ferenc
KISMÁNYOKY Károly
LANTOS Ferenc
RÁDÓCZY F. László
VALKÓ László

KISMÁNYOKY Károly

A PÉCSI GALÉRIA
tisztelettel meghívja a
„VÁLOGATTA: AKNAI Tamás"
kiállításának megnyitására
a Széchenyi téri kiállítóterembe
1994. szeptember 1-én,
csütörtökön délután 5 órára

Megnyitja:
Dr. PÁVA Zsolt
Pécs Megyei Jogú Város
alpolgármestere

A kiállítás megtekinthető
szeptember 25-ig, naponta 12–18,
szombaton 10–18 óráig, kedd szünnap.

PÉCSI GALÉRIA • H-7601 Pécs • Pf. 162. • T/F.: +36 (72) 315-623



Ly Művészet Szerkesztősége
Sinkovits Péter

Budapest
Báthori u. 10.

1054

III

KISLŐD (Veszprém)

Kislőd

RMV 5, 364 l.

R. K. TEMPLOM építtette Bajzáth József veszprémi püspök 1780-ban. Szentélyboltozatán freskók: a Szent Család menekülése Egyptomba. Főoltárképe: Szent József Kollibachi veszprémi festőtől. Missió-kápolnáját Ranolder püspök emelte 1852-ben, ez évből való márványból faragott Szentháromság-csoportja.

(Kislődi pléb. tört)

Gulden István - A ( )

Magyar Sion 1865. 671 l

... forint azaz.....

.... forin

hivatalfőnök

Inhalt .....

Inhalt .....

Handschrift

Kislődi rk. Templom

Szt Vendel tiszteletére

(Veszprém vm)

1752-ben helyreállitatta

Biró Márton püspök.

Pehm 460. l.

Az 1748-ik alapitóleved

Wrisk 1748-ban

Kismácsédi tk.

templom

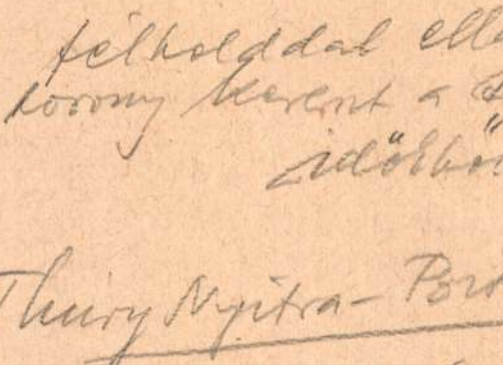

Szobor Röböl, római IV. 120.

Kismacsedi kent

Margit templom

(Malý Mačad)

Pozsony m.

l.

Ger MRE 31. l

13-as csoport:

Arad látképe fe
körül, alólról fölfelé
Kis Ernő" – „Schweic
jánics János" – „Gró
zich Károly" – „Pölte
van körben el helyezvel el.

„ARAD 184

Könyomat, méret

Lspa

Kismanyai sk.

templom

Ep. 1785

Thury Nyitra - Pozsonyvm

116 - l -

1905. március 20.

Vihalik József, min. biztosnak: az 1904. évi és korábbi áll. segélyek felhasználásáról szóló jelentés jóváhagyatik, a kiadások hitelesített kimutatása és a szerzemények leltári lajstroma bekéretik, a rendelkezésre álló összegek felhasználására nézve tervezet, s a felhasználás esetleges akadályai felől felvilágosítás kéretik (82/1905.)

Kismányoky Károly, [grafikus]

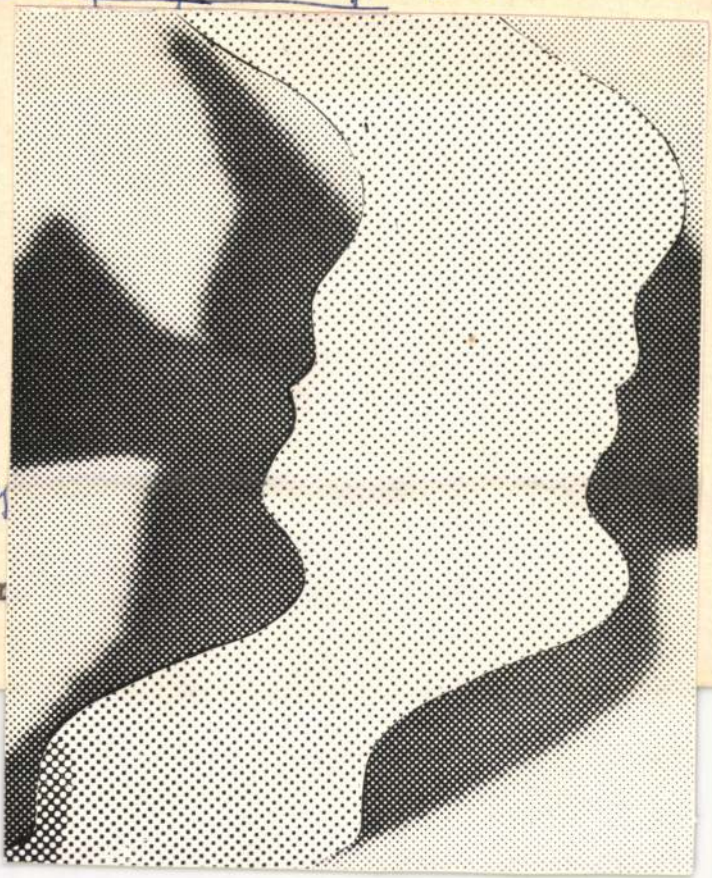

Kismány

Borító 2.

Látóhatár

116—117. Kislónya, ev. ref. fatemplom és két fatorony.

1733. „ligneum exiguum". (O. L.; C. P. D. A. 1733. jan. 26.). „Habet synagogam ligneum non dudum erectam..." (. L.; C. P. D. A. 1733. jún. 18. No. 1.)

Zágoni Albu Károly predikátor feljegyzései az anyakönyvben: „Emlékezetre méltó jegyzetek Kis Lónyáról, mellyek ide irattattak 1840 évi febr. 26."

„1762be készült a mostani fatemplom eleje, a régi fatorony vitorlája is ezen évet mutatja."

„1779be készitette Filep István Kis Lónyai lakos a mostani kathedrát és templom ajtót. Kun András biróságában. Kalmár Pál egyházfiságában. December hónapban."

„1816. a templom keleti vége kitoldatik Kovács Mihály kurátorságában."

„1830. a reformátusok két harangjait a megavult toronyból leveszik s az ekklezsia nagy kőrisfájára teszik 2 évig használván azokat ott. Ezért szokták mondani a Kis Lónyai torony minden tavasszal kileveledzik."

„1832. Az uj fatoronyba a két harang feltétetik." (Az egyesség levél az áccsal (1832.) az egyház ládájából elveszett.)

Lásd még: Lehoczky IIIb. p. 395.; Balogh p. 134.

(Bereg m.)

Domfalp

115. Kislohó, g. k. fatemplom és faharangláb.

1672. már volt fatemploma. „E kis templomnak nyoma, t. i. az oltárnak szolgált szokásos nagy kőduc, maiglan is áll még egy egyszerü harangláb és feszület mellett a falu szélén." (Lehoczky IIIb. p. 385.)

1733. „ligneum", (O. L.; C. P. D. A. 1733. jan. 26.)

Lásd még: Lehoczky IIIa. p. 59.; Gerecze p. 188.

(Bereg m.)

Dombrád

Kismanyoky Károly

Méltatás.

H. Gy: A Pécsi műhely kiállítása.
Tükör, 1977. április 24 - 41. lap.

Tismánynoki Károly [ ]

L:Ficzek Ferenc

Jelenkor,Pécs,1977.május XX/5.

Kismányoki Károly, festő

L: Dani Pál

Lóska L: Vaźlat a ... 24-29.

Mozgó Világ, Bp. 1978. ápr. IV/2.

Kismányoki Károly, [ ]

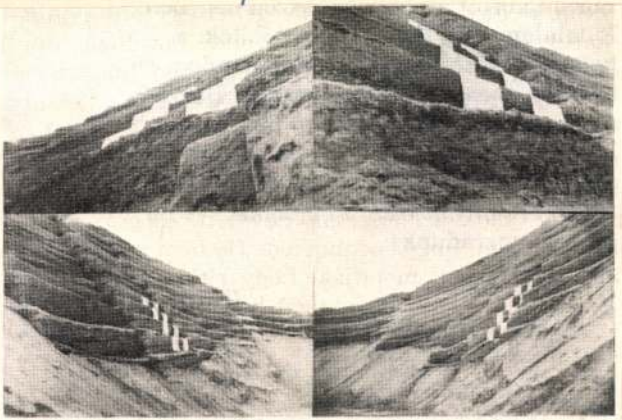

~Kismányoky Károly—Szíjártó Kálmán: Tájalakítás

Kismányoki Károly-Szíjártó Kálmán: Tájalakítás 14.

Látóhatár, Bp. 1977. augusztus

MK SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-166

Kismányoky Károly,

1982 JUN 12

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Szobrász- és grafikusművész

1021

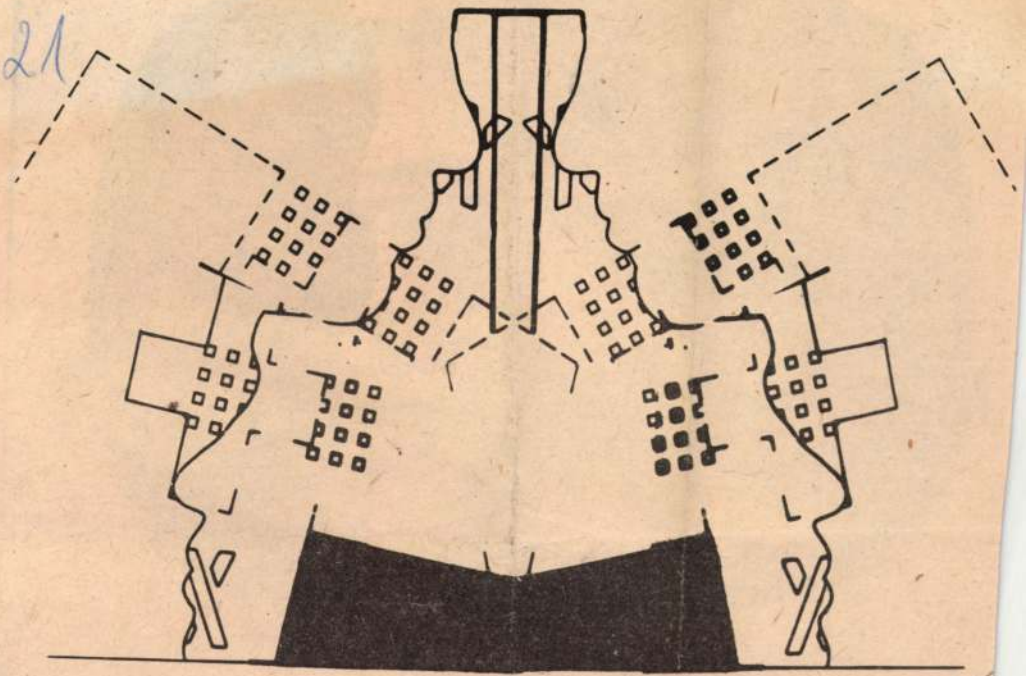

Kismányoky Károly rajza

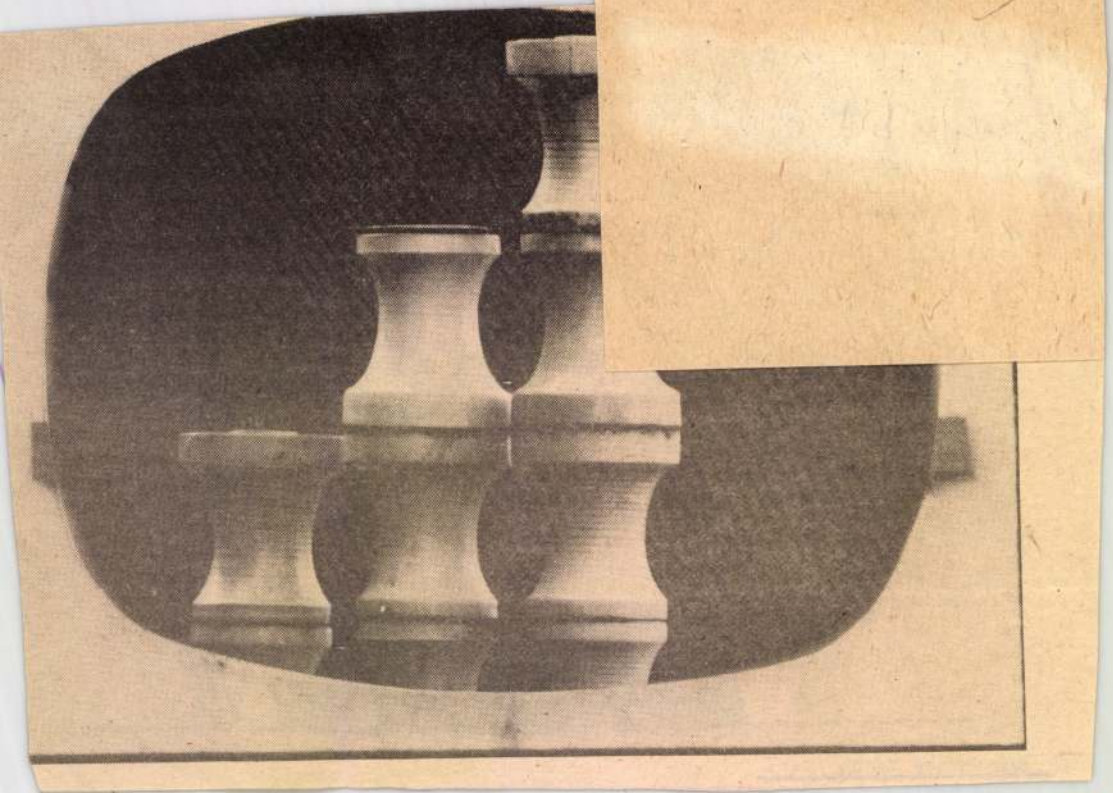

Kismónyoky Károly, grafikus

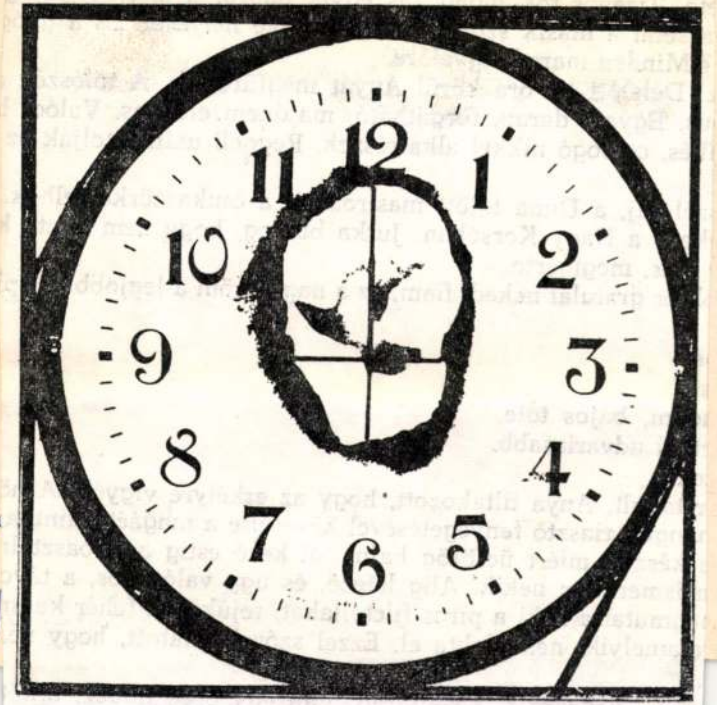

407-

XXIV/5

ekkel védekezik, ha elfárad. Van egy öreg doboz, átkö

Kismányoky Károly, grafikus



Kismányok

Jelenkor

398

XXIV/5.

tengernyi szíves ismerősöm,
de ha három barátomat,
ha előbb . . . egy derék kis embert . .
kisfiamat . . . két lányomat,
a ma még zsákolni jó erőt
s a semmirekellő álmokat . . .

Kismányoky Károly, grafikus

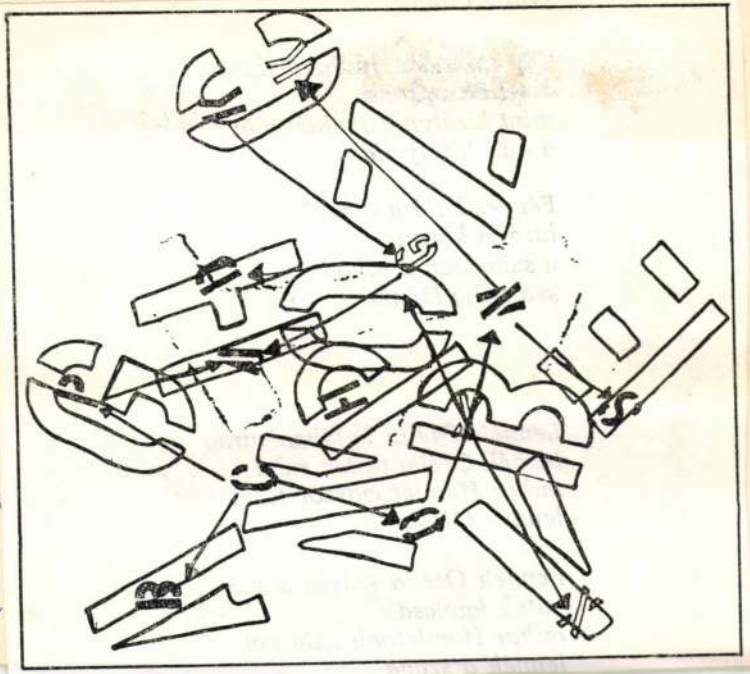

Kismó

413.

Jelen

XXIV/5.

Kismányoky Károly, grafikus

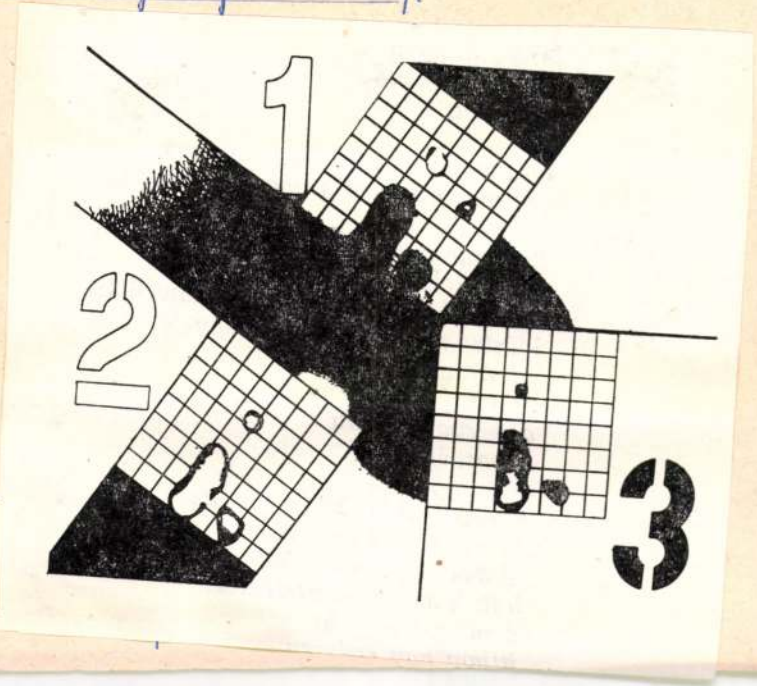

417.

XXIV/5.

Kismányoky Károly, grafikus

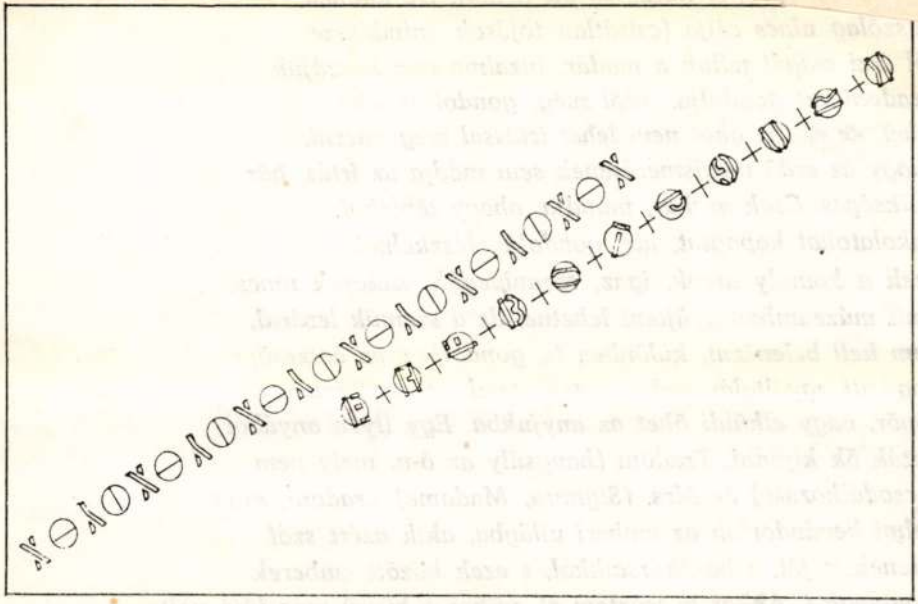

442

Kismányoky Károly, grafikus

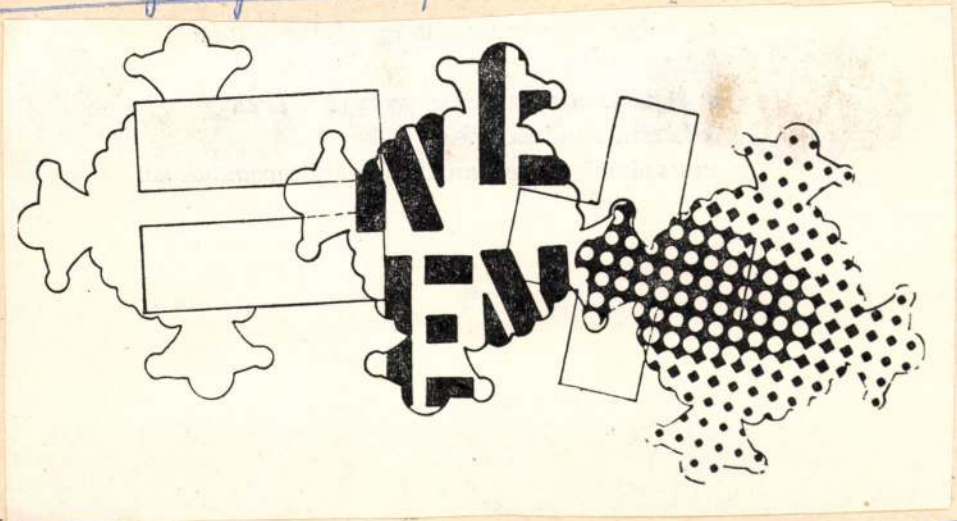

Kismányoky Károly: Rajz 455

Jelenkor, Pécs, 1981. máj XXIV/5.

Kismányoky Károly, grafikus

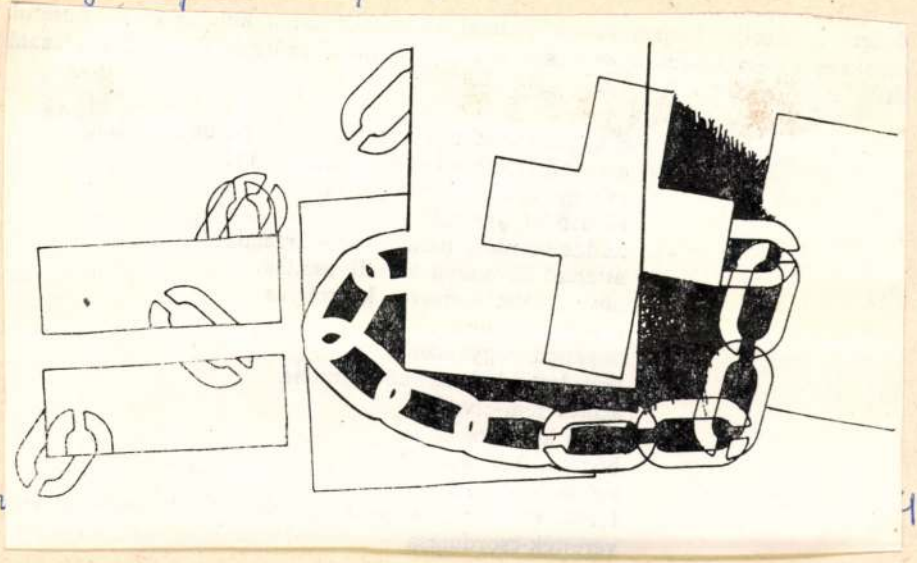

Kism

132

Jelenkor, Pécs, 1981. máj.

XX1.4/5.

terme, a másik az ugynevezett szép verset Lucanoz..." Négyen: Bubi, Luca, meg Kovács Gyurka ro tortenetet.

Kismányoky Károly

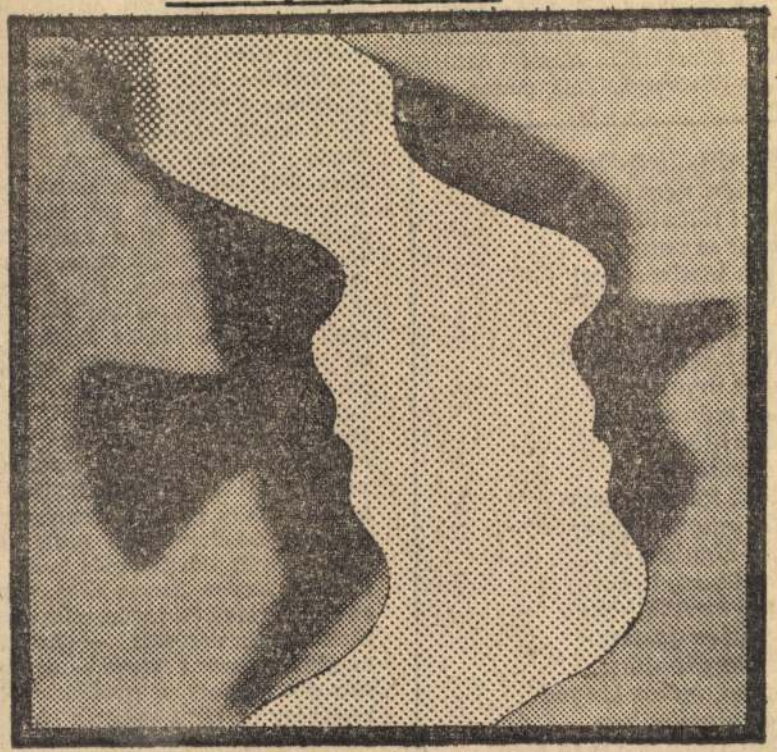

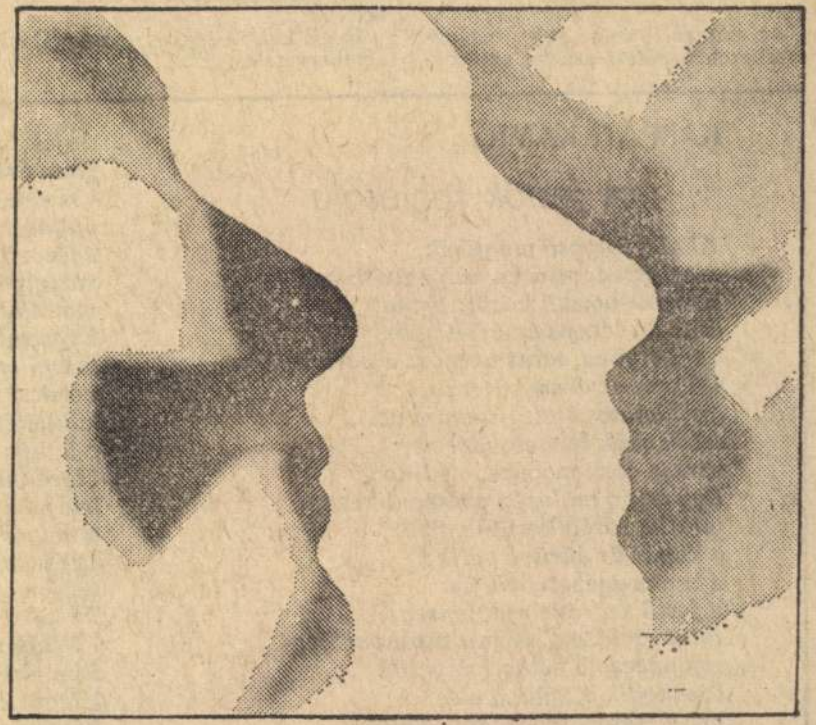

Élet és Irodalom, Bp. 1975. juli.26.
XIX. évf. 3o. sz. 12. lap.

Kismányoky Károly: Madár

főszereplő számára nincs folytatás, brutális halálával a mozgalom „emberveszteségéhez" soroltatván magát).

Az exponálás és az egész regényszerkezet sugallata szerint ez érdepe tisztán álljon előttünk a gyakorlatban, hogy a szerepelképzelés ne ütközzék tragikusan a szerephelyzettel.

Hogy kisebb legyen a mozgalom „emberveszte-sége".

jainkban a legtöbb költő megcselekszi — az is, aki át sem esett a maga avantgard korszakán —, mert készen kapta az eredményeket Kassáktól, József Attilától vagy Weörestől. Zelk persze első-

az igazi otthon, s a szellemi haza. Ha az ember az elsőt olvassa, a kötetindító gyerekkori ciklust, akkor azt gondolhatja, persze az elveszett édenről lehet a legmegrendítőbben írni, innen a versek fájdalmas, fekete-Nap ragyogása; ha a zuglói részt (tudjuk, hogy Zugló milyen személyes, egyszersmind szociális tartalmat jelent számára), akkor azt, hogy az elmúlt boldogság és a harcos ifjúság nagyfeszültségű téma, érthető a versek felizzása, ha az eltávozott mesterek és barátok idézését lapozza, a Móricz Zsigmondra, Krúdyra s a csütörtöki fogadónapot tartó Babitsra vagy Nagy Lajosra emlékezőt, akkor azt, hogy *ilyen* mesterekről nem is lehet másképpen írni, csak így, hozzájuk méltóan. (Ide tartozik különben az a remeklés is, amit nemrégiben Hunyady Sándorról írt.) Pedig hát nem a témák ihlető erején múlik e ciklusok hatása, hanem azon, hogy az emlék rezgő ösvényén, mint napsütötte cigarettafüstön — Zelktől magától veszem a képet — egyensúlyozva, ahogy a kötéltáncosok, megindult, s járni tudott a költő. És ahogyan szokta, átfűlt, behízelgő, szuggesztív hangjával maga után vonja olvasóit.

KÁRPÁTI KAMIL:

A festők folyosója

Ahol a folyosó megtörik,
meghitten, mintha kályhacsövünk
könyök-bordái között lógna,
csupasz lámpa ég éjfél után,
egyhelyben, mint horgász a parton.
Hálóját az árny kikerüli,
gyötrelmes ölelés-szomja az
ajtók szűk bemélyedéseit
rántja csak magára, ott liheg.
Egyszer a mélység pezsegni kezd,
mintha sörög kerülne vízbe,
a kopár úr sűrűvé válik:
éjszaka-igézetében jön
a festő s a reménytelenség,
mint szétázott szárny súrol padlót:
nyögdécselő beteg falépcsőn
lopakodik állványa elé,
hol a Henry Moore másolatok
únják idézőjelnélküliségük.
Nem értem, miért nem lesed meg
asszonyodat, ki fölkelő hold
vállaira semmit se vetve,
egészen kinyílt mellrózsával
rozscipó-meleg keble csúcsán
mezítláb oson a szőnyegen.
És tanulhatnál nagylányodtól:
szívét markolja inge alatt,
verdesi szagos szénaszállal
köldökétől lábujjtövéig
a lámpa ezüst vizesése.
Mosdani indult. Ráismerhetsz
kádjában a Giorgione képre;
a magas fürdő-ablakon át
az éj trapézáról benyúlik
szájon csókolni az Alkalom.
Te kétségbeesetten festesz.
Fölfelé jövet lámpát oltasz.
Épp elmúlasztod, mikor lányod
lélegzése nyárfalombjában
kész az Új Kép. Csak festenéd meg!

Kismányoki Károly

Zománcfala és „Kapcsolt formák" c. Tellkajza (eml.)
szerepel az alább. tárlatan

Borbély László: A Pécsi Képzőművészeti Studió Liám a Miskolci Galériában

Nagyjaink 1970 VII. sz.

Kismányoky Károly, grafikus

Megemlítve.

Tamás Ervin Pannónia Pécsett 8

Népszabadság, Bp. 1979 nov. 17

Kismányoki Károly, szobrász

Pécsett, a pécsi Sétatéren tegnap óta láthatók, a rendezőszervek által felkért alkotók térplasztikái. A művészek pécsi-baranyai üzemek aktív támogatásával hozták létre műveiket. A művész alkotása is szerepel itt.

Dunántúli Napló, 1978. júl. 16.

Kismanyoki Károly

A müvész kiállitást rendezett

Pécsett.

Bereczky Lóránd: Évtizedes léptekkel.

Müvészet, 1980. október 2. lap.

Kismányoki Károly

műve zenével a Pécsi Műhely 1970-80 c.

kiállításon - emlékére

Lóska Lajos „Tárgy, árnyék, médium" c. cikkét

lásd Ficzek Ferencnél

Magyar Világ 1980. szeptember

Thurmayerné Károly

In memoriam Kopernicus kiállításon a
Müszaki Egyetem aulájában szerepelt
a müvész.

Bereczky Lóránd: Évtizedes léptekkel.....
Müvészet, 1980. október - 2. lap.

Kismányoki Károly, [ ]

L: Halász Károly

P. hűcs J. Amatőr avantgarde 11

Népszabadság, Bp. 1980 aug. 3.

Kismányoky Károly [ ]

l: Farkas László

→ Krónika Borító 3.

Jelenkor, Pécs, 1981- jelö XXIV/2.

Kismányoki

A művész a Pécsi Műhely tagja, aki új kifejezési formák kialakításával kísérletezik.

Lócka Lajos: Fények és lehetőségek.
Művészet, 1981. február – 4. lap.

Kulturális Főváros száma (2005/9)

„Három kívánság" címmel arról ír, hogy legyen Pécsett egy nagy(obbacska) víz, legyenek a városban és környékén monumentális ipari és közlekedési romok (mint amilyeneket a Ruhr-vidéken látott), és legyen itt egy irodalmi központ (egy *Literaturhaus*), amely „integratív tényezőként hatna az élő magyar irodalomban".

E Pécshez kapcsolódó emlékek-fantáziák mellett a másik szépirodalmi blokk egy-egy nyugat-európai város képét, szellemét, érzületét idézi meg. Parti Nagy „Város-cédulák" című írásának alcíme — „Berlintárgy alkalomkor" — egyik nagy versének címét hívja elő: *Rókatárgy alkonyatkor.* Ahogy a versben a strófák kezdőszava a rókatárgy, a felcédulázott városszövegben a bekezdések nyitószava a Berlintárgy. A cédulák nemcsak a Berlin-élményről szólnak, hanem érintőlegesen felbukkan Pécs (meg Budapest) is, de a bekezdések zöme a német város élhetőségéről, kulturáltságáról, átváltozásairól beszél. A búcsúpasszus a szöveg státusát is megadja: „A Berlintárgy az, hogy lassan öt éve dolgozom valamin, 'ami úgy van, hogy nincs, s ezt a pár oldalt sem úgy vettem vagy választottam ki a »készülő műből«, noha természetesen hozzá tartozik, hanem megírtam erre az alkalomra és az alkalom miatt'."

Németh Gábor regényrészlete Amszterdamot, a hollandiai magyar kulturális évad időszakát idézi meg, illetve apró benyomásokat rögzít az ottani kultúra sajátosságairól, a hétköznapi érintkezési formák miénktől eltérő mozzanatairól, a szinte észrevehetetlen egymásra figyelésről, a betelepültek integrálódásáról és kívülmaradásáról. Kőrösi Zoltán lisszaboni szagokról ír, a só, a jód a szél, a Nap szagáról, a kávéházakról, az ajtók előtt füstölgő faszénsütőkről, portugáliai élményeiről. És végül a szépprózák sorában Glasgow-t festi meg Forgách András, ezt az élhető várost, amely elsősorban az ott lakóké és a diákoké, és kevésbé a turistáké. Azt a skót települést, amely 1990-ben Európa Kulturális Fővárosa volt, amely 1999-ben az építészet és dizájn városa címet viselte, 2003-ban pedig a Sport Európai Fővárosa volt.

És mindez tematikusan átvezet a lapszám interjúihoz és tanulmányaihoz, amelyek hangsúlyozottan a kulturális főváros kérdésével foglalkoznak. Ágoston Zoltán Konrád Györggyel készített interjút, aki tagja volt annak a héttagú bizottságnak, amely az EKF-címre pályázó német városok közül végül Essen és Görlitz pályázatát választotta ki (akik közül az egyik a győztes magyar várossal együtt lesz 2010-ben Európa Kulturális Fővárosa). Konrád szerint a döntés kialakításában a városok mentalitását, önmeghatározását és stratégiáját vették leginkább figyelembe. Beszámol az egyes helyszíneken szerzett élményeiről is, majd a pécsi pályázat koncepcióját elemzi-méltatja. Idekötődő emlékeiről is beszél, *A városalapító* című regényének címadásában és megszületésében Pécs által játszott szerepről.



A pécsi pályázat nemzetközi tanácsadója, Bert van Meggelen *A szövegekből épült város* címmel adott interjút Szalay Tamásnak. Van Meggelen, aki a 2001-es rotterdami EKF-programsorozat intendánsa és művészeti vezetője volt, néhány ponton Konrád Györggyel azonos nézeteket fogalmaz meg, például azt, hogy „az európai város az agórák városa. A nyilvános tereknek alapvetően azt a célt kell szolgálniuk, hogy a városlakó, a látogató jól érezze magát a városban." A rotterdami programokról szólva sok különleges ötletről tesz említést, mint a bevándorló asszonyok bevonása a programba (akik egy hatalmas textíliát hímeztek ki a saját motívumaikkal), a hajléktalanok élettereit bemutató várostúra, vagy a 2003-ban Grazban (az ottani EKF-keretében) megvalósult hajléktalanok foci-világbajnoksága.

A pécsi pályázat szövegét megíró, a pályázati kabinetet vezető Takáts Józseffel Gálosi Adrienn beszélgetett, a pályázat új jelmondatával azonos cím alatt. Takáts részletesen ismerteti a pályázat koncepcióját, elkészítésének folyamatát, az általa először (2004-ben az ÉS hasábjain) felvetett Budapest vagy Pécs alternatíva valódi tétjét. Külön kitér a pécsi pályázat regionális jellegére és vonatkozásaira. E szerint a pályázat regionális kiterjesztése koncentrikus körökben értelmezhető. „Az első körbe a (még nem létező) közigazgatási régiónk tartozik, tehát a dél-dunántúli régió (...) Második körben egy dél-magyarországi együttműködés foglalata a pályázat azzal, hogy belekerült Szeged kiemelt partnervárosként. A harmadik körben pedig mind Pécs, mind Szeged beletartozik abba a délre, délkeletre, délnyugatra mutató nemzetközi régióba, amely egy Trieszttől Temesvárig tartó, középen szélesülő (Tuzláig nyúló), a két végén elkeskenyedő sávot takar. Ez a nemzetközi kisrégió egyrészt valaha az Osztrák–Magyar Monarchia déli határsávját jelentette (...) Másrészt nagyon erősen multikulturális régió ez (...), olyan régió, amelyben erősek a lokális, nem etnikai jellegű regionalizmusok."

György Péter *A pécsi szál* című tanulmánya a pályázati kötet „recenziója", belehelyezve a pécsi pályázatot a városkutatás legújabb eredményeinek kontextusába. „A kulturális fővárosok létrehozatalának mozgalma nem új városok, hanem új múltak létrehozásával kezdődött el: nem eddig nem ismert térszerkezetek létrehozásával, hanem az elsüllyedtek feltárásából adódó lehetőségek urbanizmussá formálásával" — írja. A pécsi pályázatban a kulturális léptékváltás koncepcióját hangsúlyozza a legerőteljesebben, kiemelve ennek két vonatkozását, a láthatóvá tételt — melynek nyomán a kulturális mintázat új szemlélete teremtődik meg —, illetve a regionalizmusnak a trianoni határoktól független értelmezését. E léptékváltás következtében „eltűnik a radikális különbség, szakadék a városlakók által használt terek, intézmények, illetve a kulturális turisták és a helyi elit által használt terek között".

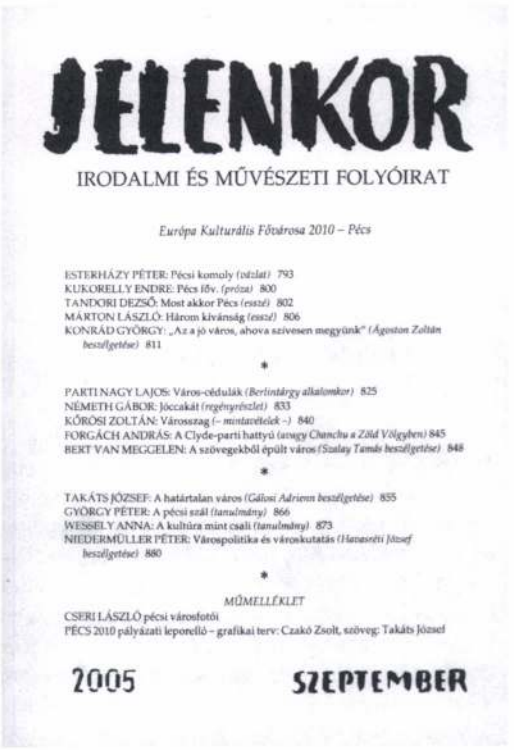

A kultúra mint csali című írásában (mely ezév tavaszán egy PTE-konferencián hangzott el) Wessely Anna a nagyvárosok 20. századi átalakulásáról, a népesség összetételében, a település tagoltságában, a városi funkciókban bekövetkező változásokról értekezik. Sorra veszi azokat a jelentős fordulatokat (szuburbanizáció, dzsentrifikáció stb.), amelyek a modern városokban bekövetkeztek, majd e folyamatban a kultúra szerepében, funkciójában megmutatkozó legújabb fejleményeket foglalja össze.

A számot *Várospolitika és városkutatás* címmel egy Niedermüller Péter által adott interjú zárja, melyet Havasréti József készített. A kulturális illetve városantropológia szempontjából izgalmas fejlemény, hogy az 1980-as évek diskurzusait jellemző multikulturális város koncepciója „jelentős mértékben *esztétizálja* a bevándorlók kultúráját és ezzel párhuzamosan kimossa az etnikai kultúrából a fogyasztás számára konvertálhatatlan társadalmi, politikai, ideológiai tartalmakat". A szimbolikus gazdaság — melyben összefonódik a gazdasági tőke és a kulturális szimbólumok — a városi kultúra fogyaszthatóvá tételét, és e kultúra folyamatos újratermelését szolgálja, ugyanakkor megszabja, hogy mi kerülhet be a hagyományból, a történelemből és a sokféleségből ebbe a körbe. Pécs pályázata kapcsán Niedermüller Péter rámutat, hogy annak középpontjában „a kulturális innovációra és intellektuális kreativitásra épülő kulturális, illetve gazdasági tevékenységek állnak. Igen nagy érdeme a pályázatnak, a város jövőképének, hogy határozottan fogalmazta meg Pécsnek ezt a *new economy*ra épülő új identitását".

A Jelenkort Cseri László pécsi városfotói illusztrálják, a számot mellékletként egy pályázati leporelló egészíti ki, ami ízelítőt ad a pécsi EKF-pályázati kötet tartalmából és arculatáról.

PMP

KOSZITS ATTILA

Jelenlét a médiatérben

Kismányoky Károly képzőművész, filmrendező, tanszékvezető

Az 1943-ban Pécsett született Kismányoky szerencsésnek vallja magát, mert mindig is kreatív, kísérletező kulturális, művészeti és oktatási területeken kapott lehetőséget. Már művészeti gimnazistaként besegíthetett kiállítások rendezésébe. A Tanárképző földrajz–rajz szakának elvégzése után a Pécs-meszesi József Attila Művelődési Ház, majd az Ifjúsági Ház művészeti vezetője (IH Galéria, képzőművészeti műhely, Yxilon Filmstúdió, diaporáma estek stb. beindítása). A hetvenes években a Pécsi Műhely egyik alapítója, a neoavantgárdon belül a konceptuális művészettel, performansszal, kompromisszumok nélküli kísérleteikkel a határokat kutatták. Ráérezve a korhangulatra, a felívelő hullámra, szinkronba kerültek a képzőművészeti világjelenségekkel. '79 és '92 között a Pannónia Filmstúdió animációs filmrendezője, munkáin nyomot hagyott a Martyn Ferenc körül csoportosuló szellemi közeg. 1986-ban Londonban vehette át a Nemzetközi Újságíró Szövetség Mari Kuttna díját a „Martyn" és a „Bauhaus-Pécs" filmekért. '92 és '98 között a Pécsi Városi Televízió igazgató-főszerkesztője, '98-tól művészeti vezetője. 2001-től a PTE Művészeti Karán a Vizuális Művészeti Intézet Mediális Művészeti Informatika Tanszékének vezetője.

— Elsődlegesen festőket és szobrászokat oktatunk, a rajz-vizuális nevelés szakon pedig rajztanárok képzése folyik. S mivel a *digitális médiatér* megnövekedésével minden művészeti ágban egyre nagyobb teret hódít a digitális technológia, az a tervünk, hogy bővülő skálán ki tudjuk szolgálni az igényeket a modern médiatér elfoglalásához. Ehhez szükségesek az ismert korszerű technikák, technológiák. Hiszen a képmennyiségnek az emberiség történelmében eddig soha nem látott özönével állunk szemben. Ennek az is következménye, hogy devalválódnak a képek, tehát a mai álló és mozgóképpel foglalkozó fiataloknak rendkívül tudatosan és jól kell ismerni a szakmát ahhoz, hogy egyáltalán felfigyeljenek rájuk. Ezt segíti a tanszék, hogy azokat a perifériális területeket is be tudják kapcsolni, amelyek a képzőművészet nagyon aktív területei. A performanszok, installációk, és az egyéb műfajok meg fognak jelenni a médiatérben, ezért *alapkoncepciója a tanszéknek a médiatér.* Hogy ennek határait megtapasztalhassák a fiatalok. Ez rendkívül sokrétű megjelenési lehetőséget kínál, ahol a művészek a médiumok különböző ötvözeteiből elő tudnak állítani újszerű, vagy annak tűnő képi és hangi megjelenéseket. Ez gyakorlatilag egy közvetett lépcső a *cybertér* felé, ahol már teljes egészében a hálózatban és a digitális rendszerekben aktivizálódik a művészet. Jelenleg a művészet még az előszobában van, hisz művelői nem képzett informatikusok. Viszont a technológia olyan szintre jutott, hogy a művészek egészen más megközelítésben már saját maguk is képesek teljes egészében önálló műalkotásokat létrehozni. Ennek eredményeként a művészet most már egyre jelentősebben, tudatosabban foglal helyet a médiarendszerben. A médiatér tehát olyan megteremtődő speciális felület, ahol a művészet természetesen jelenik meg. Jelenleg kvázi alkalmazott módon, vagy bizonyos besorolások végén kap helyet, és a korábbi módon nem tud hatni a környezetére, közegére. Hiszen más alapállásból történt a rászerveződés erre a rendszerre. Most érkezik el az idő, hogy egyre aktívabban, jelentőségteljesebben és egyre természetesebben tudja elfoglalni a helyét. Ez már látszik a mozgóképes alkotásokon, és az is, hogy egy olyan generáció lép pályára, amelyiknek már természetes közege ez a gondolkodás, és ezzel az adottsággal jelenik meg műveivel e térben.

— A Predigitális Stúdióblokkban ritka szép régi professzionális berendezések — egykor a Pannónia Filmstúdió és a Körzeti Televízió tulajdonai —, analóg film- és videovágógépek állnak az egyik sarokban. Egyfajta értékmentés, ami a jövő művészképzésének is szól, megismertetni a hallgatókkal a régi technikákat. A másik helyiségben pedig már a legmodernebb digitális berendezések is megtalálhatók, tehát napra kész ilyen vonatkozásban a tanszék. Érdekes szemléletmód, hogy a hallgatók megismerkedhetnek a régi technikákkal is, hiszen másfajta gondolkodást, művészi látásmódot kíván a hagyományos és a modern digitális technika.

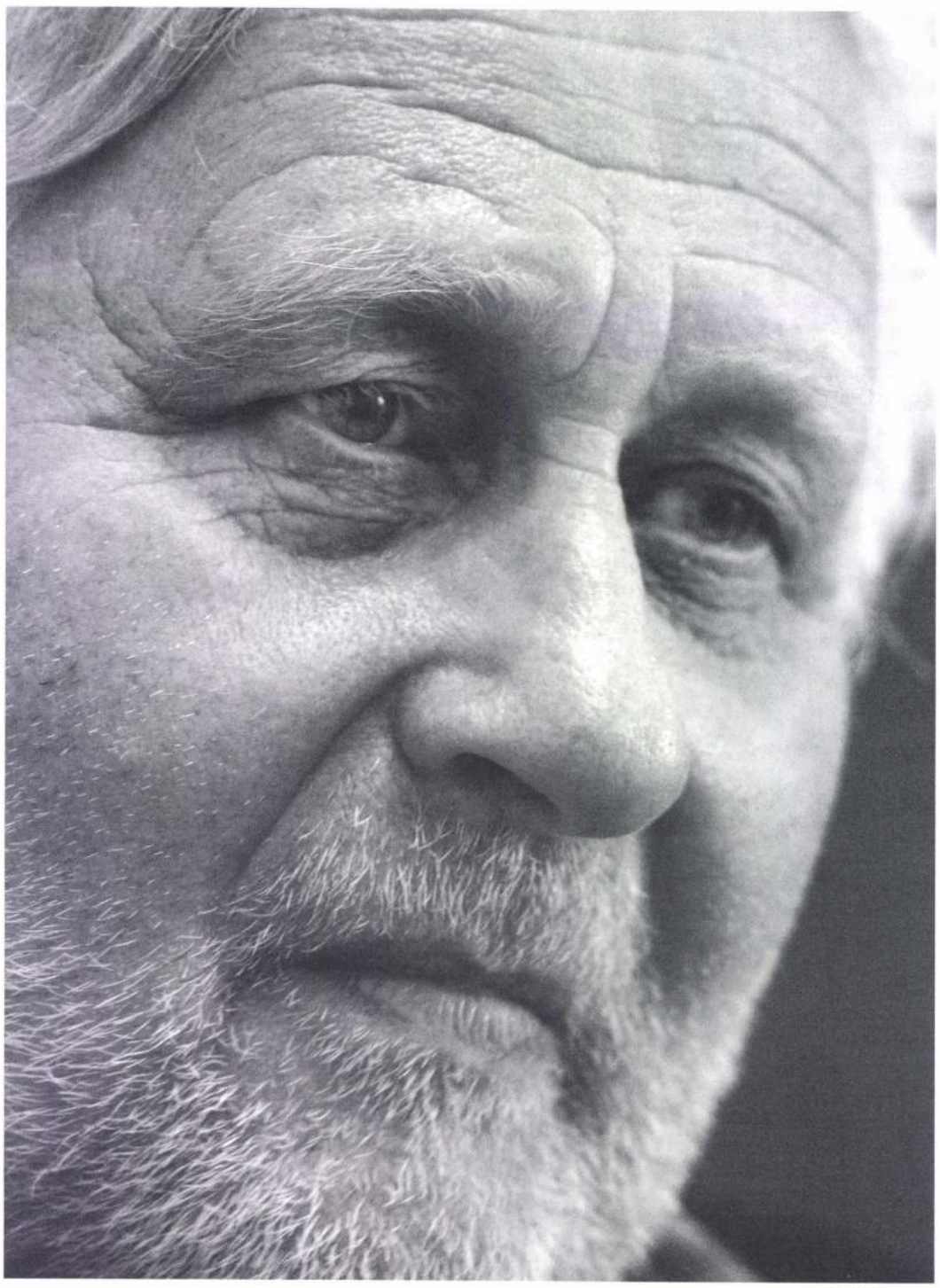

FOTÓK: TÓTH LÁSZLÓ

— A predigitális egységben gyűjtjük azokat a korábbi professzionális, most már inkább kifutó technikákat — többek között a filmes technikákat is —, amelyek pár éve-évtizede még csúcstechnológiát jelentettek. Ezekkel igen komoly műalkotások is születtek, de manapság egyre inkább muzeális értéket is jelentenek. Azt szeretnénk, ha itt egy élő alkotóműhely formálódna, ahol ezeket a technikákat közvetlenül lehetne tanulmányozni, és a korábbi tapasztalatokat felélesztení. Rengeteg szakember létezik még, akik ismerik és működtették ezeket a technikákat, korábban részt vettek az alkotómunkában. Ezek az emberek egy sajátos szemléletmódot is hordoznak, többször meghívjuk ide előadást tartani őket, hogy bemutassák a technikákat, így segítik megközelíteni a mai technológiai változásokat, problémákat. Oly gyors mértékben változott a technika, hogy azok a művészhallgatók, akik az anyaghoz, anyagformáláshoz rendkívül közel kerülnek — mert festékkel, kővel, agyaggal stb. dolgoznak —, a gondolkodásmódjuk innét vezethető át a digitális terület fele. Hisz itt közvetlenül látják a cellulóz vagy egyéb anyagok vizuális kivetítődését. Ugyanakkor ez visszafele, egy ellentétes irányban is képes a gondolkodásban, illetve az alkotásban megtermékenyítő hatást kifejteni. A művekben ezek is megjelennek, akár kivetítéssel vagy installációs formában. Tehát a régi technológiák sajátos ötvöződéssel egészen új anyagokat és megnyilvánulási formákat segítenek létrejönni.

— A Városi Televízió igazgatása is hőskorszaknak tűnik, hiszen ki kellett alakítani egy műsorstruktúrát, egyáltalán kigondolni, hogy mit kell szolgáltatni a városlakóknak.

— Szintén izgalmas, de ugyanakkor sajátos időszak volt ez: a rendszerváltás évei. Még formálódtak a ma már működő társadalmi és egyéb folyamatok, rendszerek. A média is ekkor kezdte valamilyen módon összeszedni magát, és elindult ezen a területen is az a változás, amit most sokan vagy jónak tartanak, vagy szidnak, ez megítélés kérdése. De mindenképpen *megtörtént a média felszabadulása.* Az tűnt a legfontosabbnak, hogyan, milyen feltételekkel lehet a médiában dolgozni. Hiszen a tv-, rádióstúdiók rendkívül zárt egységek, a korábbi időszakban is megvoltak a mindenki által ismert feltételrendszerek (köztük előkelő helyen a politikai megbízhatóság)... S a változásokkal egy sor, korábban a mozgókép területén dolgozó tehetséges ember is hirtelen lehetőséget kapott. Érdekes kísérletet jelentett a helyi televíziózást kitalálni, illetve kipróbálni, hisz egészen más közönségnek, más alapokról szólt. A központi televízió korábban és ma is teljesen eltérő közegből szólítja meg a nézőt. A helyi televíziózás (és rádiózás) lényege, hogy közvetlenül az első vonalból szól az emberekhez, mintegy közülük. Ennek korábban nem létezett kialakult szempontrendszere, ezt kellett megteremteni. A Helyi Televíziók Egyesületének vezetőségében lehetőséget kaptam oktatások beindítására, hogy kialakítsuk ezt a más irányultságú megközelítést segítő szemléletmódot. Sok akkori kezdő természetesen nem tudta a szakmát. A követelmények pedig ugyanúgy érvényesek voltak itt is: a képnek képnek kell lennie, szépen kell beszélni, tudni kell kérdéseket feltenni stb. Csak az alapálláson kellett változtatni, hogy ez más terület, máshonnét szólnak az egyre aktívabb szerkesztők, újságírók. Ugyanakkor óriási élmény volt, hogy az esendőségeinket, a csetléseket-botlásokat a néző megbocsátotta, mert olyan benyomásuk lehetett, hogy ez közvetlenül és csak nekik készül. Elnézték a hibáinkat, amiket most visszanézve — itt egy csomó régi kazetta, próbálom feldolgozni azt az időszakot -, hát rengeteg a tökéletlenség. De nagyon tanulságos, ahogy ezek a képek magukon viselik az első fölfedezés újdonságélményét, hogy rendkívül őszinték. Sok bennük a későbbi rutin során már lefaragódásra került hiba, de valahogy az első rácsodálkozás frissessége őrződik az anyagokon, s ez valamilyen módon sajátossá teszi a korszakot.

— Milyen feladatot jelent 1998 óta a művészeti vezetői beosztás, a rengeteg tapasztalatból ma mit lehet megvalósítani?

— Az elmúlt időszakban talán a média változott meg a legjobban, ezt tapasztalhatjuk régi anyagok, különböző filmegységek, vagy beszélgetések visszanézésénél. Tanulságos, ahogy a résztvevők is profibbak, s ezáltal dörzsöltebbek lettek. A politikusok is megtanulták a szakmát, az elleplezést, a mellébeszélést. Sok dolog előnytelenül változott, de a néző azért nem csapható be. Ebbe a zsákutcába nagyon sokan belefutnak, mert azt hiszik, hogy már oly mértékben profik, hogy valahogy elfedik azokat az igazságelemeket, amik a félhangokból, a gesztusokból, a tekintetekből is átjönnek. Óriási szerencse, hogy az emberekben létezik egy jól beültetett egyensúlyrendszer. Ugyanúgy vonatkozik a művészetre és a média bármelyik területére, hogy *hiteles munkákat kell létrehozni:* hiteles képeket festeni, hiteles képeket komponálni. Manapság sokkal nehezebb ilyen erényeket csillogtató anyagokat készíteni. Hisz látjuk, hogy mivel lehet eredményeket elérni, hogy milyen hiteltelen figurákat tud kreálni a média. Aztán összegyűrve eldobja, pszichésen is tönkretéve az illetőket. Ebben a meglehetősen cinikus és gátlástalan játékban partnerként a néző is benne van, tehát a felelősség azért kölcsönös. Nagyra becsülök sok kollégát és riportalanyt is, akiket a legjobb szándékok vezérelnek, de látom, hogy nem azt kódoljuk, és nem tudom az okát. Biztos, hogy a megváltozott körülményekben és bennünk is ott a hiba. Az esetek nagy részében a legjobb szándék is visszafordul, és valami kiszámíthatatlan, nyomon nem követhető, sajátosan torz rendszerben jelenik meg. A *média torzító szemüvegén* egy rendkívüli módon felgyorsult társadalmi közeg jön át, amelyik képtelen megemészteni és visszafelé megérlelni gondolatokat, vagy leszűrni a tapasztalatokat. Így kicsikét egy *eszeveszett mókuskerékben való rohangászásnak* tűnik sok minden. S nagyon sokak felelőssége és kötelezettsége ezen ügyek, vagy a mögöttesek meglátása. A Művészeti Karon is a mögötteseket próbáljuk a hallgatókkal megértetni. A televízióban pedig hetenként készítek egy negyvenperces műsort, hosszabb körüljárást igénylő témákból. A meggyőződésem most a *tradíciók felé* fordított, s ez nem a múlthoz, hanem azokhoz *a gyökerekhez visszafordulás, melyek segítik megérteni a jelent is.* Pécs sajátos közeg, mélyek a tradíciók. És ha ezeket a múltbeli üzeneteket képesek vagyunk jól kódolni, akkor képesek vagyunk a progresszivitásra is, ugyanakkor egy szerves előrelépésre, építkezésre. Manapság az egy felületen, a meglehetősen villanásszerű tömeges létezések sűrűjében vagyunk. Csak egyetlen módon tudunk valójában összefüggéseket teremteni, hogyha át tudjuk látni a mostani létezésünk okát, ha tényleg képesek vagyunk egy idődimenzióban is gondolkodni.

Kismányoky Károly: Bauhaus

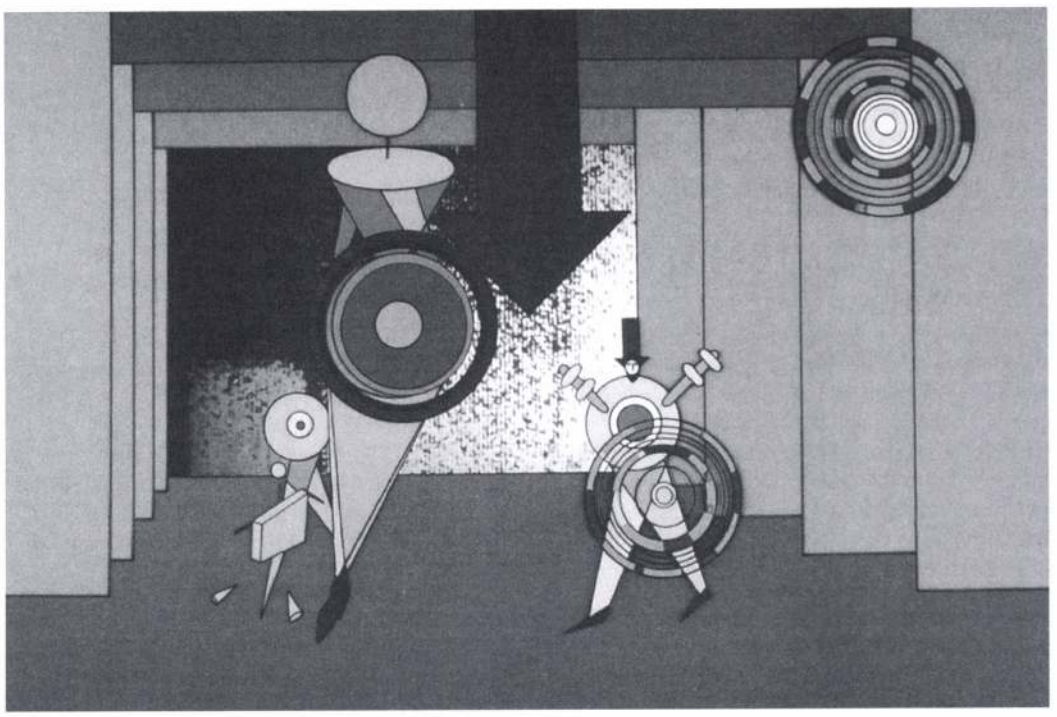

— Miért épp „Jelenlét" a címe az említett műsornak?

— Nem ok nélkül, mert a tudatos jelenlét minden ember feladata. Természetesen én a művészetek felől közelítek. De akár a tudomány felől, vagy bármilyen irányból közelítünk, mindig az ember tudatos létezését kell megcélozni. Akár egy sportolónál, hisz azt az egyetlen percet, vagy pillanatot kell jól megugrania, átugrania, vagy jól teljesítenie, amire évtizedekig készül. Ha az a pillanat nem úgy jön össze, akkor vesztett. Ha nem is ennyire szembeötlően, de akár képzőművészként vagy filmesként is vannak mindannyiunknak ilyen pillanatai. Amikor vagy teljesítünk, vagy nem teljesítünk, de nem látható olyan nyilvánvalóan, mint a sportban, ahol a dobogók ugye megmutatják... A sportolóknál szokásos felkészülést mindenki számára meg kellene valósítani. Hisz milyen tragédia náluk a második helyezés. Az már nem első, nem is beszélve arról, aki kiesik. De *az időben való jelenlét, az időegységgel való szinkronitás segít a teljesítményben.* Szándékom, hogy ezek a műsorok felhívják a figyelmet arra, hogyan tudunk néha szerencsével, vagy a véletlen különös közreműködésével hirtelen szinkronba kerülni azzal az időegységgel, amikor a teljesítményünk a csúcson van. Valahogy ennek a megérzése lenne a legfontosabb.

— Sokszor látni kamerával a kezében kulturális eseményeken, kiállítás-megnyitókon, performanszokon. Sőt a világörökségi helyszíneken, ahol jelenleg a feltárások, átalakítások folynak. Hová készül ez a sok film?

— Ezek egyrészt feladatok. Tanszékünk szerződésben áll az Örökség Kht.-val. Mi dokumentáljuk a Cella Septichora kibontását, régészeti kutatását és megépítését. Ugyanakkor együtt dolgozunk azon a dokumentációs rendszeren, amit a



Kinnagyly Karcsi

későbbi időszak emberei át tudnak majd nézni. Többek között azt, hogyan történt a kibontás, milyen problémákat jelentett, milyen gondolatok vetődtek fel egyáltalán a régészekben. Ez egy teljes körű dokumentáció lesz. A hallgatók és a tanszék dolgozói, akik részt vesznek ebben, nem szakemberek. Ehhez éppen ilyen pártatlan szem kell, hogy mindent rögzíteni tudjunk. A későbbi időszak fogja eldönteni ezek fontosságát, amikor a szakemberek már egy bizonyos idő távlatából helyére teszik majd a dolgokat. Látják a különbségeket, és ezeket az elemzéseik során már jobban meg tudják állapítani, mint az első pillanatban. De tapasztalom, és a hallgatók visszajelzéseiből is azt szűrtem le, hogy kevés az ilyen alkalom, ahol ennyit lehet tanulni a múltból és a jelenből. Egyedülállóan izgalmas dolog, amikor kiderülnek olyan eddig nem tudott, vagy csak sejtett dolgok, vagy amikről esetleg fogalmunk sem volt. Pl. a Sétatér környéki, dóm-székesegyház-bazilika környéki terület különlegessége. Egyre inkább kiderül a folyamatosság, főleg most, hogy megtalálták az Árpád-kori és honfoglalás kori sírokat is. Tehát nemcsak római, nemcsak esetleg a rómaiak előtti pannóniai időszak különlegességei, nemcsak a török kori csaták nyomai, és a barokk, hanem ez az egész folyamat olyan rendkívül tanulságos és érdekes, ami elég kevés van a világon. Emlegetik Trója dombjának a 15-20 egymásra épülő rétegét, ami nagyon izgalmas folyamatosságot mutat. És itt is különlegesek az összeépülések, amiket a későbbiekben fognak kibontani, értelmezni. Most a Kárpát-medencében rendkívül ritka folyamatosságot tapasztalhatjuk, hiszen az itteni történelmi körülmények miatt bizonyos fölépülések után a megszűnések, a török, tatár, egyéb okok miatti elpusztulások, utána újraindulások a jellemzőek. Általában Európára, és főleg a keleti részére jellemzőek a lökéshullámszerű újraindulások. Itt viszont szervesebb, folyamatosabb összeépülés tapasztalható, s ez a különlegessége ennek a pontnak. Az ásatások most talán azt mutatják, hogy valóban szakrális hely, ami köré Pécs épült.

— A Pécsi Műhely meghatározó az életében, művészi fejlődésében. Időnként összejönnek a régi társakkal, mint most a nyáron is egy paksi alkotótáborban...

— Érdekes lehetőség volt, nagyon rég dolgoztunk együtt. Azért most is különböző törésvonalak mellett találkoztunk, hiszen mindenkinek más-más munkája is van. Ilyen hosszú időre még soha nem is tudtunk összejönni, de remek hangulatú aktív együttműködés volt. Halász Karcsi szervezésében működik több éve a Paksi Alkotótábor, a Művészeti Karról és az országból is több alkotó jött ide. A Szentendrei Műhelyt építő fe Lugossy Lacától kezdve sokakkal rendkívül jólesett találkozni. Az volt az összbenyomásunk, hogy mindenki tudott a másikról mindent. És pontosan ugyanazok a szinkronpontok, ugyanazok a problémák, vagy a nehézségeknek valamilyen módon való legyőzése mutattak érdekes azonosságokat. Ami még érdekes, annak ellenére, hogy tanítunk, a fiatalabb művészek jelenléte, hiszen itt már mindenki művészként alkotott. Bár nem tudom, hogy kimondható-e az, hogy „végzett művész", hiszen a művész soha nem végez... Az egyetemi oktatásban nem megtapasztalható generációs mentalitásbeli különbségek viszont kijöttek. Egy jelentős küszöb átlépése történt meg valamilyen módon észrevétlenül. Visszamenőleg megmutatkozik egy határ. A mi nemzedékünkre az volt jellemző, hogy rendkívül erős nyomás alatt jöttek létre a munkák. Ennek sajátos törvényei tehát presszió alatt alakultak ki. A mai generáció egy depresszív (nem depressziós!) időszakban van, amikor nincs nyomás. Nem tudom, hogy ez jobb vagy rosszabb, de teljes egészében más. Másképp kódolunk dolgokat, nemcsak a nosztalgia miatt, hogy miként emlékezünk az ún. hőskorszakokra. A „mindent szabad" időszakban készült munkák mások, mint a nyomás alattiak. Ezért nem lehet összehasonlítani a két korban létrejött dolgokat, mert más gondolkodásmód szüleményei. Ez már egy küszöbön túli dolog, amit nagy szimpátiával figyelünk, de a mi kódrendszerünktől, a prés alatti alkotási tevékenységünktől ez már távol van. Jó, hogy a mai fiatal generáció is megpróbálja szimpátiával nézni a dolgainkat, de nem érti meg, és nem is követelhető meg tőlük, hogy megértsék, hiszen egy választófalon túl van a kettő. A későbbiekben így kell majd értékelni a munkákat, ez lesz a különbség.

— Pakson mit sikerült most konkrétan létrehozni?

— Mindig bizonyos fokig úgy megyek oda — most már másodszor —, hogy a Paksi Múzeumban lévő szép pécsi műhelyes egységüket bővítsem. Elég sok művet adtunk már és vásároltak is. Amiket oda készítek, más szempontból egészíti ki az ott lévő műveinket. Most egy konkrét vizuális költészeti anyagot csináltam, két méter magas,

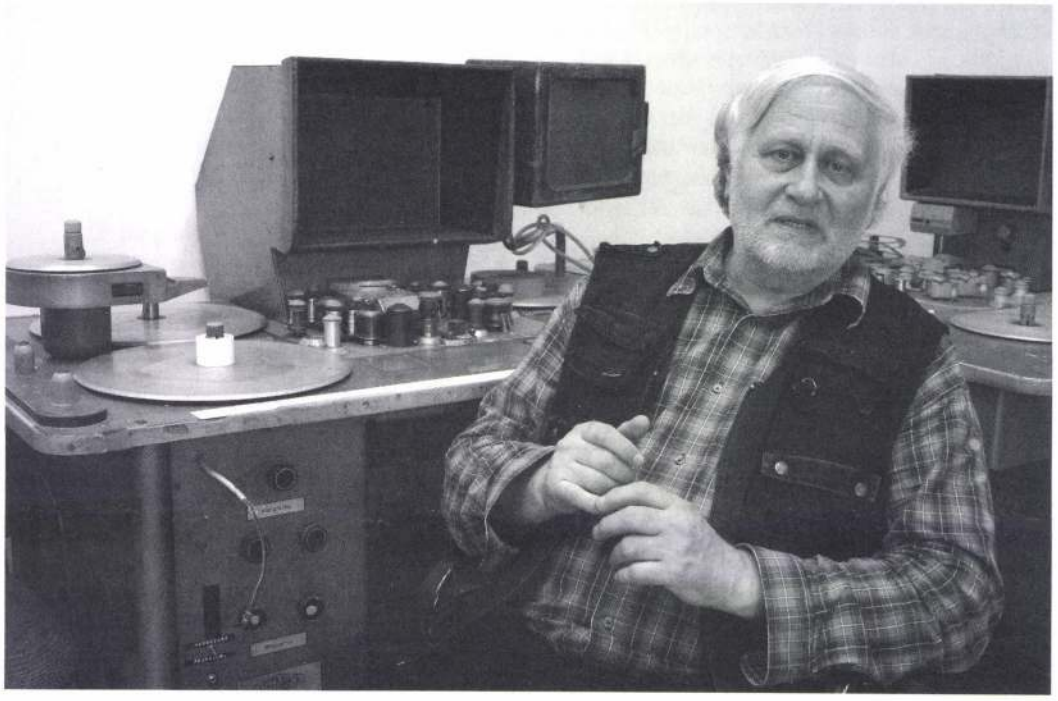

Triptichon elnevezésű vizuális blogot. Hogy két óra alatt mennyi blog-szöveget és mennyi vizuális képi anyagot tudok begyűjteni meghatározott helyekről, a meghatározott időegységen belül. Gyakorlatilag csak a végén olvastam végig, és ez már egy másik korszak hozzátétele egy korábbi elképzeléshez. Majdnem lehetetlen a hetvenes évekhez illeszteni a 21. század mentalitását, de most ez érdekelt.

— Milyen új elképzelésekkel foglalkozik most az egyetemi oktatásban?

— Egyre fontosabb dolgok szükségesek a továbblépéshez, és ehhez készek a tervek. Többek között egy olyan szak indítása, ahova valóban hasznos és hosszú távon jelentőséggel bíró feladatokat és képzéseket tudunk beépíteni. Nem egyszerű ezt elképzelni, amikor pillanatokon belül változik a technika, változnak a szoftverek, és a gondolkodásmódban is van egy nagyarányú csepp-folyósság. Így nem könnyű hosszú távon tervezni, főleg médiaügyekben. Azokat a szakmai alapokat tanítjuk, amelyek hosszú távon is egyértelműen igazak. Ennek az alapja egy jól működő és kutatható adatbázisháttér, e nélkül nincs semmiféle továbblépés. Itt a lényeg a kutathatóság, hiszen egyetemről van szó. Azon dolgozunk Kosaras Attila kollégámmal, az Univ TV igazgató, főszerkesztőjével, hogy létrehozzunk egy olyan mozgóképes archívumot az Egyetemi Levéltárral közösen, amelyik kutatható és ún. kreatív adatbázis. Tehát a hallgatók szabadon felhasználhatják az anyagokat. A másik feladata és funkciója az lenne, hogy több helyen, többszörösen őrizze a mozgóképes értékeket. Hisz az itt lévő 10–12-15 éves kazetták már nagyon nehezen játszhatók le, porlanak szét, és egy ilyen médiaörökséggel felelősséggel kell bánni. Szeretném, ha széles körű gyűjtés eredményeképpen egy kutatható adatbázis jönne létre. Ennek megvannak a szervezeti és személyi feltételei, most próbálunk pályázatokkal valamilyen hátteret is teremteni ehhez. Mindenki jó szándékkal áll hozzá, belátják a szükségességét. A Pécs TV-ben is egy jól működő adatbázis formálódott, csak ott más a funkció. Itt mi olyan „mellékes dolgokat" is képesek vagyunk rögzíteni, ami most nem fontos, de később elképzelhető, hogy az lesz. Megvan például a Jacques Derrida-ról készített anyag, más pótolhatatlan felvételeinkkel együtt. Ilyen a Horváth Olivértől kapott Super 8-as felvételek rögzítése is. A hatvanas évek busójárásáról az ő anyagát vetítettük nemrég, ez is pótolhatatlan. Tehát ez lenne az új funkciónk, szakemberek közreműködésével rögzíteni és tárolni ilyen anyagokat. Mi az első vonalban találkozunk ezekkel, nekünk adják oda. De a későbbiekben át kell tudni adnunk annak a generációnak, amelyik majd őrzi, és felelősséggel kezeli ezeket a mozgóképes egységeket.

— Pécsett nem tervez valamilyen megmutatkozást saját alkotásokból, hogy ne csak Pakson láthassuk az elkészült munkákat?

— Nem. Ez koncepció kérdése. Nekem csak a Pécsi Műhellyel közösen voltak kiállításaim, saját tárlat valahogy föl sem vetődött bennem. De ez nem azt jelenti, hogy nem dolgozom. Foglalkoztatnak meg nem oldott kérdések, számtalan az ilyen, mint mindenkinél. Ugyanakkor léteznek kinyíló kapuk teljesen új területekkel. Ezt nem tudom másképp elmondani, mert a művészetben is, de a kutatásoknál is az alkotó, vagy a teremtő ember érzi, hogy most megnyílik valami, de nem tudja megfogalmazni. Ugyanakkor tudja, hogy most azon a területen kell továbbmenni, és ez az alkotásoknál is érződik. A művészetben is — mivel ellátunk már egy új területére, de mi még nem látjuk az összefüggéseket —, ez számtalan esetben tapasztalható. Régen, a zene és a képzőművészet története során sem vették észre a nyilvánvaló tanulságokat. Ahhoz tovább kell lépni előre, hogy ezek a dolgok jelentőssé váljanak. Azért tartom lényegesnek az archiválást, a különböző rögzítéseket, mert nem tudhatjuk, mi válik fontossá, de az irányt jól lehet sejteni, érezni. Ez a döntő a jelenlétben. ■

KISMÁNYOKI KÁROLY

Kép-vers / ver-kép
Bp. PIM, 1987

Életrajzi adatok:

1943-ban született Pécsen. 1969-ben végzett a Pécsi Tanárképző Főiskolán. A Pécsi Műhely egyik alapítója. Jelenleg filmeket készít.

Fontosabb egyéni kiállítások:

1969. Budapest, Fiatal Művészek Klubja
1971. Pécs, Liszt terem
1986. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria (filmbemutató)

Fontosabb csoportos kiállítások:

1972. Lahti, Pécsi művészek
Pécs, Janus Pannonius Múzeum – Modern grafika '72
1973. Budapest, Műegyetem – In memoriam Kopernikusz
Zagreb, Galerija Studenskog Centra – Xerox
Pécs – Kép, tárgy, akció
1974. Budapest, Fiatal Művészek Stúdiója – Kép/Vers
1974. Oldenburger Kunstverein – Ungarische Kunst '74
Szombathely, Savaria Múzeum – XX. századi magyar grafika
1975. Budapest, Fiatal Művészek Klubja – Kollázs
1976. Hatvan, Hatvany Lajos Múzeum – Expozíció. Fotó/Művészet
Amszterdam, Rotterdam – Visual Poetry
1980. Székesfehérvár, Csók István Képtár – Pécsi Műhely 1970–1980
Budapest, Bercsényi Klub – A 70-es évek művészete 1.
1983. Budapest, a Budapest Galéria Lajos utcai kiállítóháza – Helyzet

Kiállított művek:

TE és K 1972, papír, vegyes technika, 29,5x21 cm
EGY–SOK 1972, papír, vegyes technika, 29,5x21 cm
MIT–IGY 1972, papír, vegyes technika, 29,5x21 cm

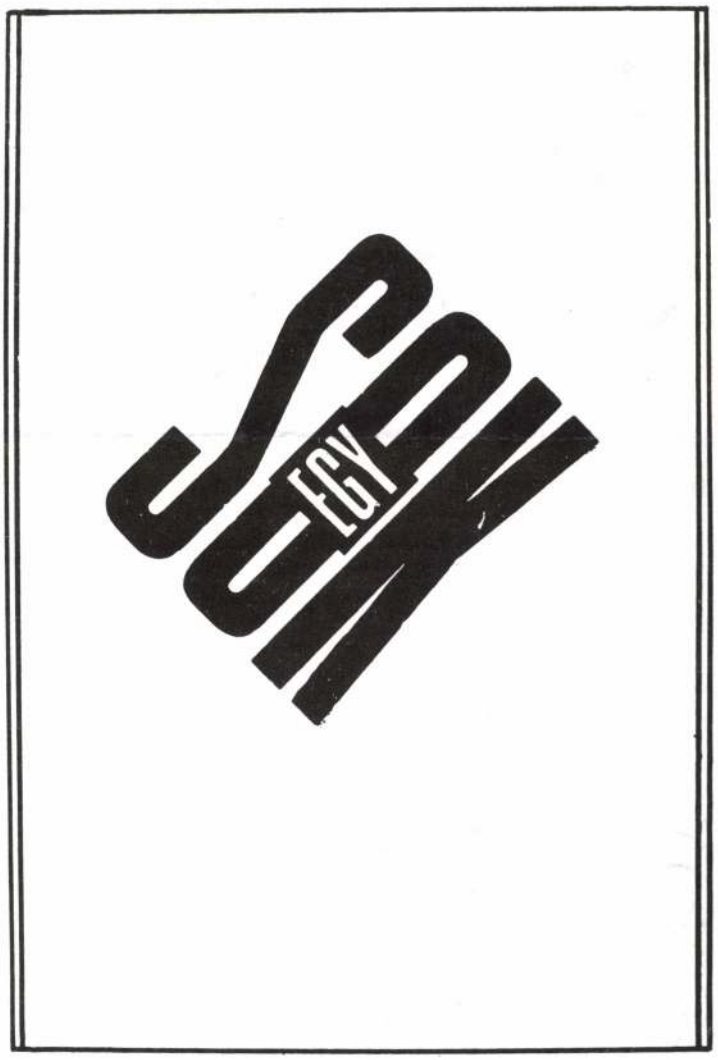

Egy-Sok 1972

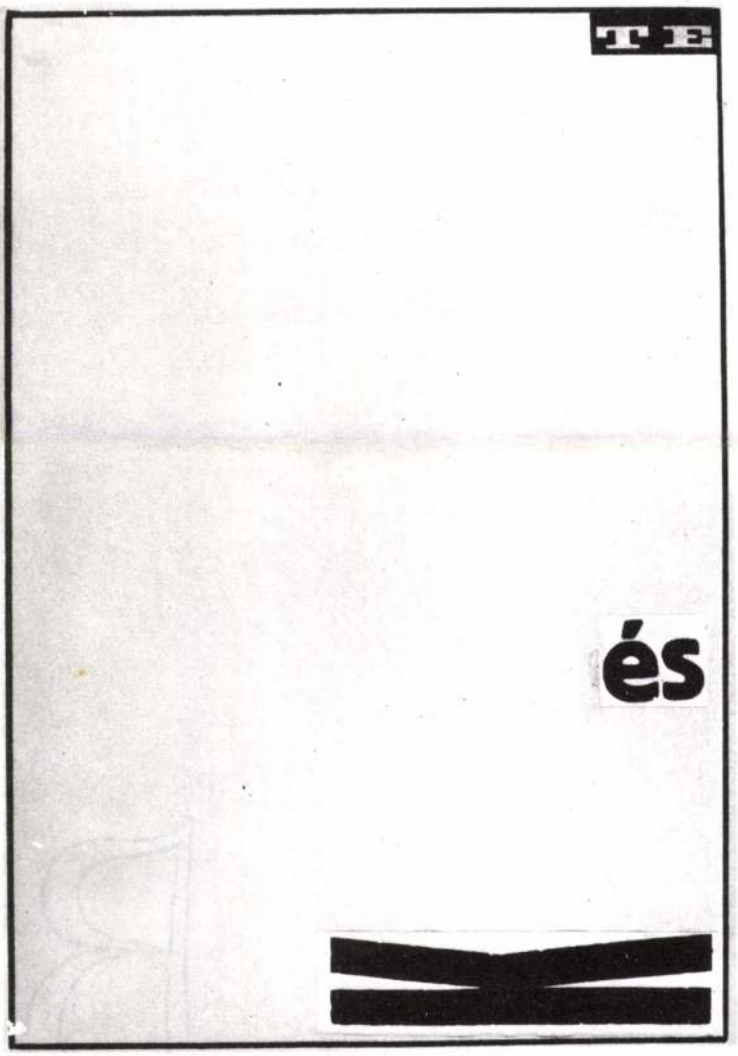

Te és K 1972

KISS IRÉN

Életrajzi adatok:

1947-ben született Budapesten. 1979 és 1982 között ösztöndíjasként a neoavantgárd mozgalmakat tanulmányozta. Jelenleg a New Hungarian Quarterly szerkesztője. Első verseskötete 1974-ben jelent meg. 1984-ben részt vett a hadersdorfi Magyar Műhely találkozón. Kiállításokon nem szerepelt.

Kiállított művek:

Betűképek 1986, papír, xerox, 29,5x21 cm

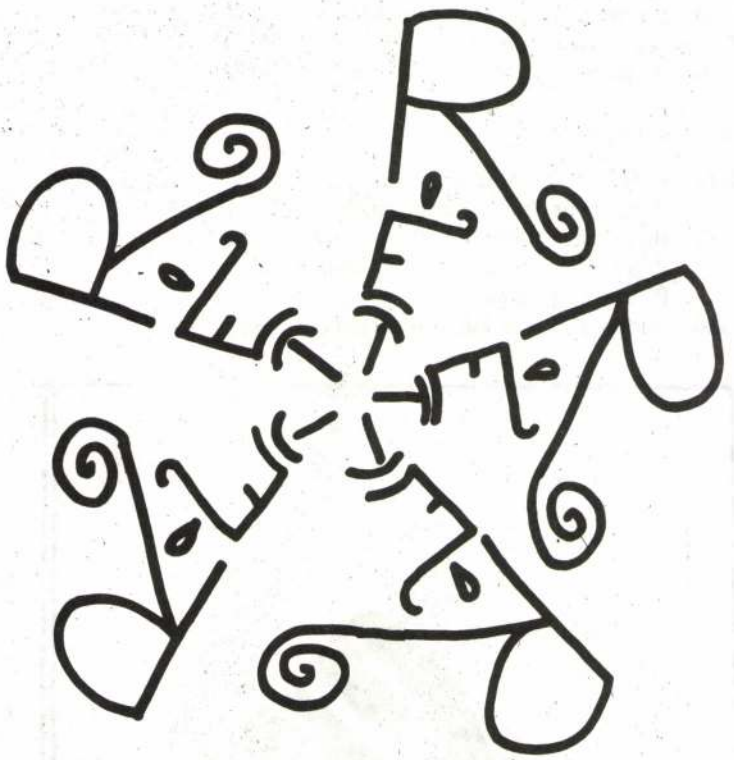

Betűkép 1986



Betűkép 1986

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1976 SEP. 4.

Kismányoki Károly

TÁJÉKOZÓ

1021

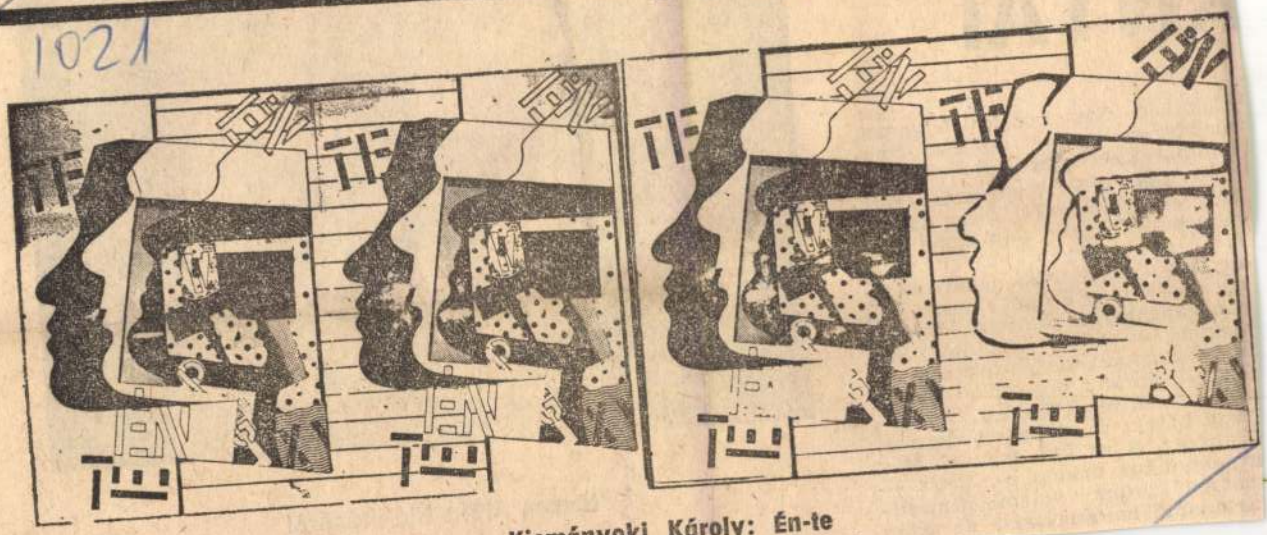

Kismányoki Károly: Én-te

RNYAI

alakul ki olyan irodalmi folyamat, melyet az olvasó szellemi izgalommal kísérhetne figyelemmel.

3. *Modernség.* Fantommá vált. Már — a tömegeket régen figyelmen kívül hagyva — magunk közt is jelentékenyebbnek imponál egy-egy formai trükk (amire kitűnően céloz egyébként Tornai is), neoavantgard blöff, mint egy jól megtermett költői őszinteség. Stílusok (vannak) modor-tükreibe estünk. Utánzatot olvasunk. Mérték, áthallás: Illyés, Weöres, Juhász, Nagy László, és előkelően idegenül Pilinszky. S az új? A más? Még tragikomikus módon — itt-ott — számon kérünk valami nemzeti-társadalmi hatósugárzást, de aztán



Nemes Attila kiállításáról

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1976 OKT 2
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest
Kismányoki Károly

1021

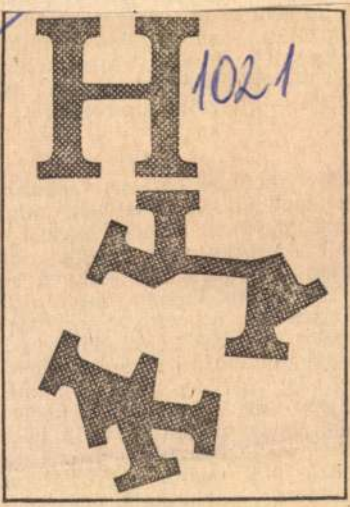

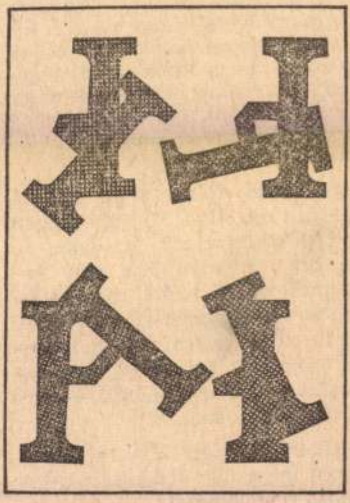

Kismányoki Károly: Betűk

naiman, ...
tud furakodni. Valami univerzális áztatószerben úszunk valahányan; sohasem vagyunk távolabb az új, tömeges zenétől, mint néhány méterre vagy néhány percre. Lakott területen nem is tudunk úgy körülfülelni, hogy ne hallanánk a lüktetését. Az univerzális áztatószer kifejezés azt jelenti, hogy valami hangulatos, kedvcsináló, egyetértést könnyítő oldatban úszunk. Nincs összejövetel, hogy ne ömölne valamilyen forrásból ez az oldat. Beszédtémának pompásak a zeneszámok. Ha nehéz a szívünk vagy már nem hiszünk egymásnak, még mindig lehet zeneszámokról, előadókról beszélni.

Hogy ez jó dolog, s az emberi közeledés egyetlen fajtáját sem szabad lekicsinyelni? Valóban jó dolog, hogy könnyebben szót értünk, amikor egyébként már nehezen tudnánk egymáshoz közeledni. De nem kéne egyszer már a beszédet is megpróbálni? Minden zenei kíséret, aláfestés nélkül — önmagában és önmagáért?

És külön a zenét? Úgy, ahogy a ó zenét egyedül érdemes: bele-

1970 JAN

1021

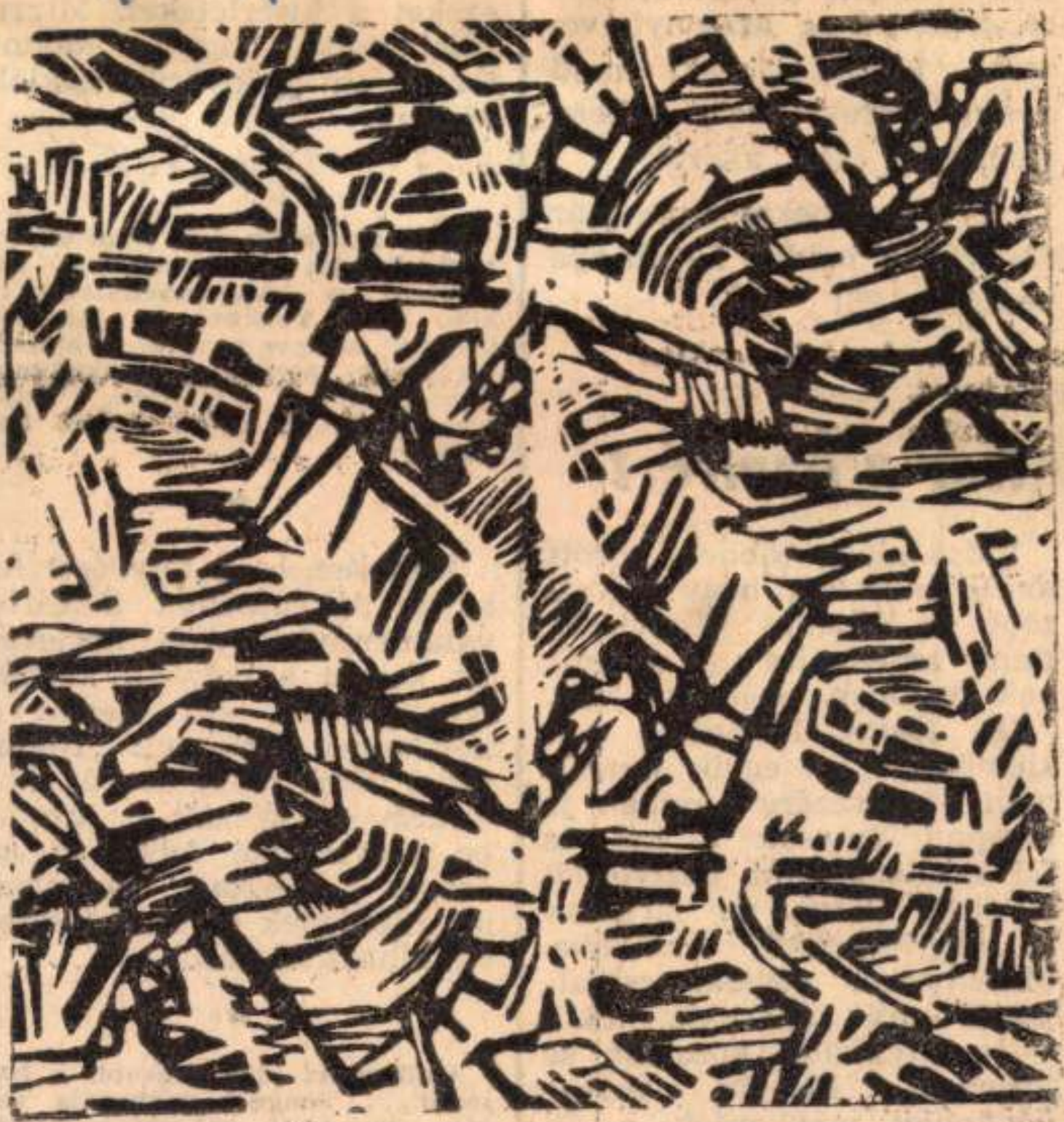

KISMÁNYOKI KÁROLY RAJZA

mekei. A
gan jelent
re fisztes
szek fe
annyi gy
amennyit

A 18 g
42 éves.
pedig —

—

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
Pécs
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 136-060, 337-748, 340-726

Kái

Indonéziára többek között az is jellemző, hogy sokkal több az állami tisztviselő, mint amennyire az államnak valóban szüksége van. Dr. Hatta, Indonézia volt alelnöke, az egyik muzulmán párt vezére azonban jó receptet javasol: a két és fél millió állami tisztviselőt fel kell kérni, ne járjanak az (úgynevezett) munkába. Maradjanak otthon, csináljanak amit akarnak, csak — a hivatalok közelébe se jöjjenek. Elsején persze ugyanúgy megkapják a fizetésüket, mint eddig.

De mi értelme van ennek? Sok — bizonygatja dr.

Folyvást, csak... Az egyik nyugatnémet kisvaros valamennyi orvosa körlevelet kapott a helybeli kórház igazgatójától, szó szerint a következő szöveggel: „Tekintettel arra, hogy az új halottasház elkészült és üzembe helyezhető, felkérem az összes orvosokat, nyomban intézkedjenek rendeltetésszerű kihasználásáról."

*

Amikor az alga erősebb a hajónál... Tengeri próbaútja során egy hajó sebessége hirtelen a kiszámítottnál jóval magasabbra emelkedett, majd — ugyancsak megmagyarázhatatlanul — az előírt szint alá süllyedt. A próbaúton részt vevő

ÉLET ÉS IRODALOM

1975 OKT 2 5

Kismányoki Károly

/1021

MŰVÉSZE

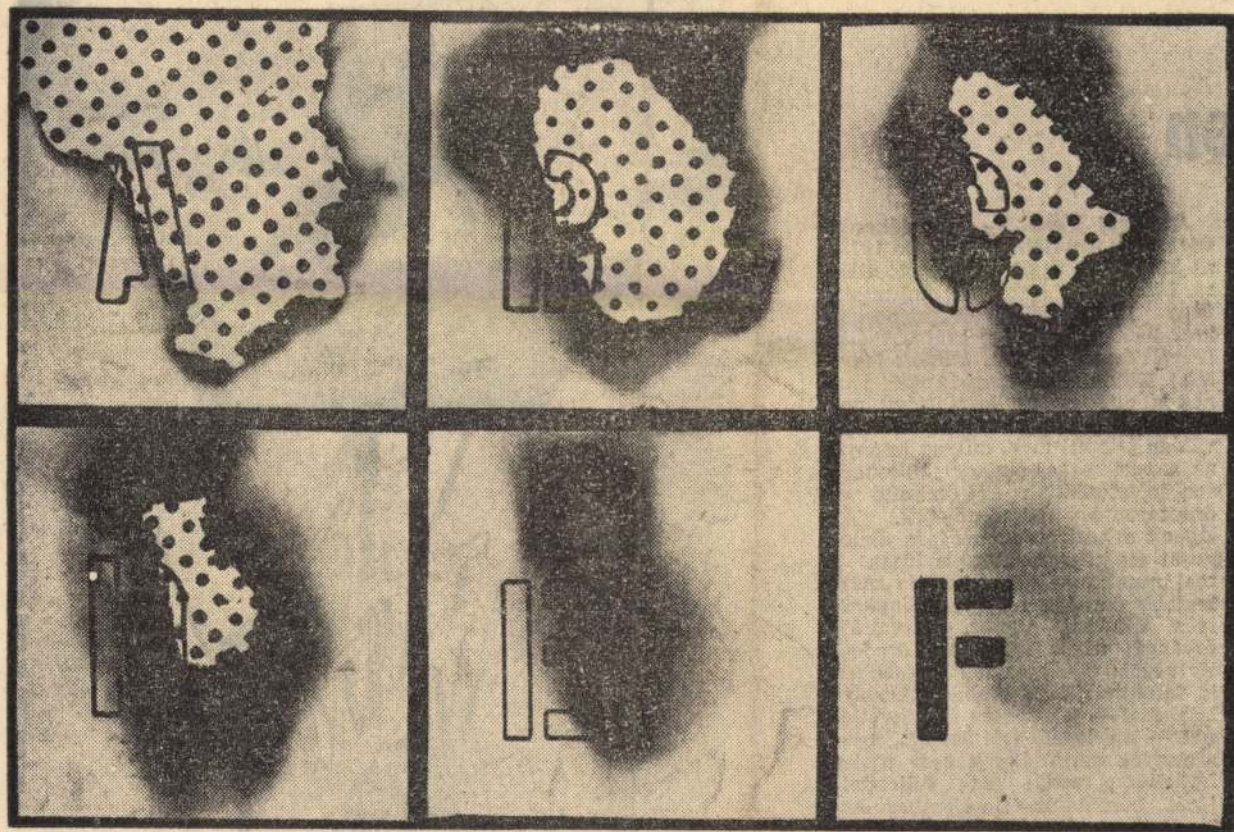

Kismányoki Károly: Betűk

MAGYAR HÍRLAP
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

ÖNYVEK

en

Az *Angi Vera* — töredékesen végleges formájában — az író 1973-as kötetének egyik erős tartópillére. Már csak akkor ír erőltetett, vagy jelentéktelen ötletsziporkákat, ha nagyon nekiveselkedik. (*Férfiklimax, El nem küldött levelek.*) Különben — egymás után jönnek a döbbenetes feszültségű novellák. A *Vendég az esküvőn* kiválóan jeleníti meg, milyen iszonyú az a találkozás, amikor kölcsönösen lelepleződnek az önámító és önsorsrontó sikeremberek. Az *Agyak a horizonton* pompás dialógusai életképsorozatot nyitnak a mai munkáséletről. A széria máig legjobb darabja, az *Egy gyönyörű szép délután*, tömör, hitvallásértékű, utánozhatatlanul eredeti. És végül: olyan összeütközésekben is felszikrázik az emberi viszonylatainkat — jelképesen és közvetlenül — mérlegelő írói kritika, mint a fanyar mulatságnak sem utolsó *Nyárközép csodái* (egy füllel-faljáró, bámulatos fiatalember kalandjai) vagy a *Kacsasült délelőtt tízkor* és a *Party*, amelyek Nagy Lajosian kínos köznapi események-

TÁJ

Kismányoky Károly

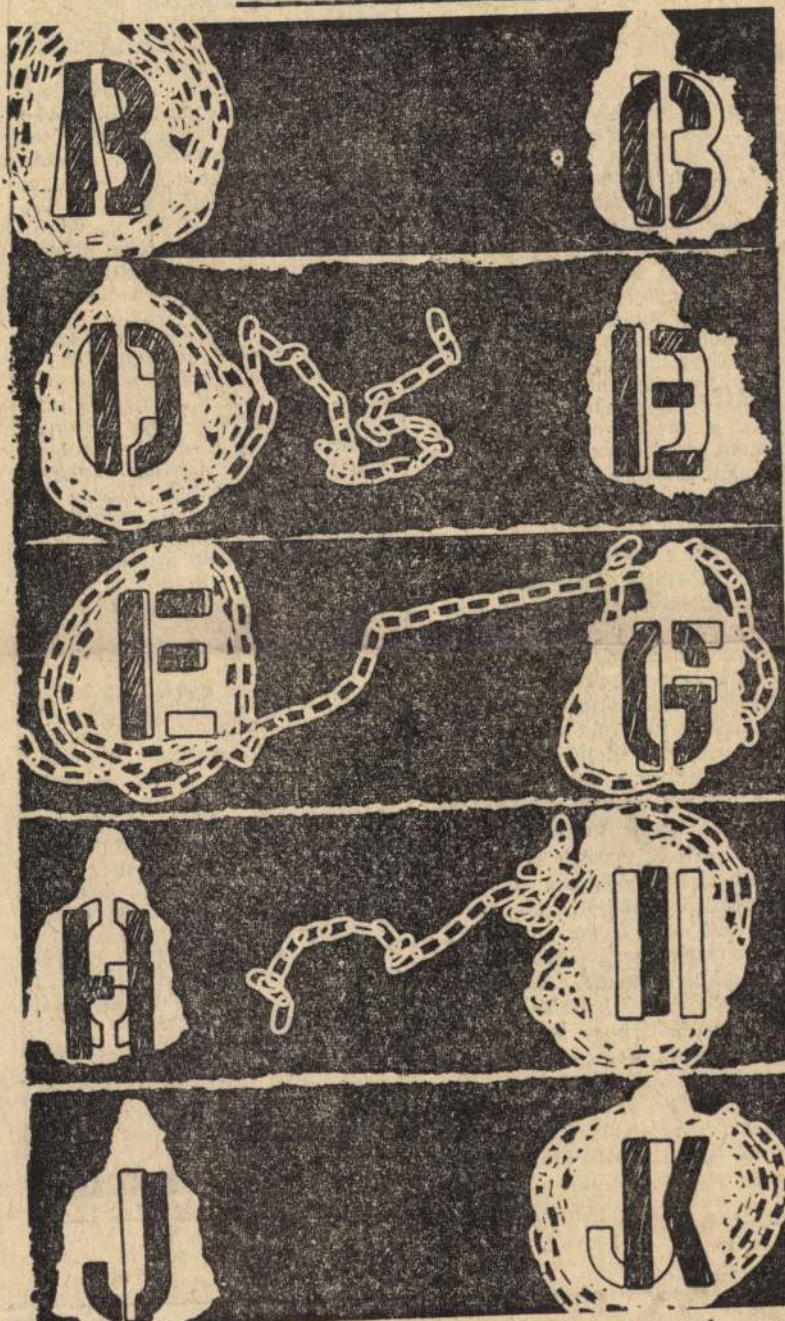

Kismányoky Károly: Betűk

Élet és Irodalom, Bp. 1975. juli.26. XIX.
évf.3o.sz.7. lap

~~A Gravos díj idei kitüntetettje~~
~~Simon István~~

M AKAR
LENNI

yel lapban

majd a két nő között, és így tovább... Így született a Homo Faber. Mert az ilyen játéknak nálam mindig ez a következménye: impulzusra van szükségem, hogy megörökítsem gondolataimat."

Frisch igyekszik elszigetelni magát a világtól, de úgy, hogy az ne ártson írói-művészi érzékenységének. Nagyon fél attól, hogy halála után mindaz, amit alkotott, megsemmisülhet. „Bennem tudat alatt mindig él a vágy, hogy ez is, az is fennmaradjon utánam. Mikor írok, eltűnik a magányosságom. Nincs kétségem, hogy arra, amit írok, az embereknek szükségük van. És... örülök, hogy sikerült, hogy másoknak tetszett."

Max Frisch tisztában van felelősségével. Tudja, hogy manapság az írók cselekedeteikkel vagy passzivitásukkal nagy hatást gyakorolhatnak az olvasókra. „Főleg a fiatalok keresnek műveimben mintát. Így hát számolnom kell velük is. Minden emberrel, minden csoporttal szemben felelősséget érzek... De ennek a felelősségérzetnek is vannak határai. Például az ember ne legyen megalomániás!"

A népszerűség terhére van, de az évek folyamán kidolgozta magában a „menekülés" módjait: ilyenkor a benne levő naivsághoz futamodik. Hogy ne tartsa magát erkölcscsőszneK, játszó gyermekké, táncoló dervissé kell válnia... „Ettől függetlenül kiderülhet, hogy amit írtam, nem ér semmit. Mégis meg akarom írni a bennem élő naivságot. Ha nem ezt tenném, minden szó, amelyet leírok, hamissá válna..." — fejezi be nyilatkozatát Max Frisch.

N. I.

Búcsú
GÁL LÁSZLÓTÓL

Ismét nagy veszteség érte a jugoszláviai magyar irodalmat. Szirmai Károly és Majtényi Mihály után a harmadik „nagy öreg", Gál László is eltávozott. Tudtunk betegségéről, július 15-i halála mégis váratlanul érte az irodalmi közvéleményt, hiszen alig egy héttel korábban — abból az alkalomból, hogy a Július 7-e díjjal tüntették ki — terveiről, újabb verseiről és prózai írásainak összegyűjtéséről nyilatkozott.

Gál László 1902-ben született Alsókabolon. Középiskolai tanulmányait Budapesten végezte, 1922-ben. *Novellira* címmel ott jelent meg első verseskötete is. Budapesti és római újságíróskodás után a harmincas évek derekán költözött Jugoszláviába, ahol a szabadkai és az újvidéki magyar lapok közölték írásait. Munkatársa volt a *Kalangyá*nak, a *Híd*nak, szerkesztője és alapítója a *Grimasz* című haladó szellemű szatirikus hetilapnak, amely a felszabadulás után — ugyancsak az ő szerkesztésében — a *Magyar Szó* heti mellékleteként került újra az olvasók asztalára. Bár a két világháború között írt költeményei is a jugoszláviai magyar közéleti líra első vonalába tartoznak, a háborús években munkásmozgalmi múltja miatt — 1918 óta tagja volt a KMP-nek — nem publikálhatott. Költészete csak a felszabadulás után bontakozhatott ki. Sorra jelennek meg verseskötetei, humoreszkjei, elbeszélései, glosszái, jegyzetei. A Szerb Népköztársaság állami díja után megkapja a legrangosabb irodalmi elismerést jelentő Híd-díjat is. 70. születésnapjára napvilágot lát költeményeinek *Rozsdás esték* című reprezentatív gyűjteménye.

Gál László nemcsak verseket, hanem rádió- és tévéjátékokat is írt. Az utóbbiak közül *Az éhes hajót* a magyar televízió is bemutatta.

Benkő Ákos

MEGISMERTET

A HÉT KULTURÁLIS

SAJTOFIGYELO
MAGYAR HIRDETO BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-796
1976 SEP 25
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Kismányoki Károly

1021

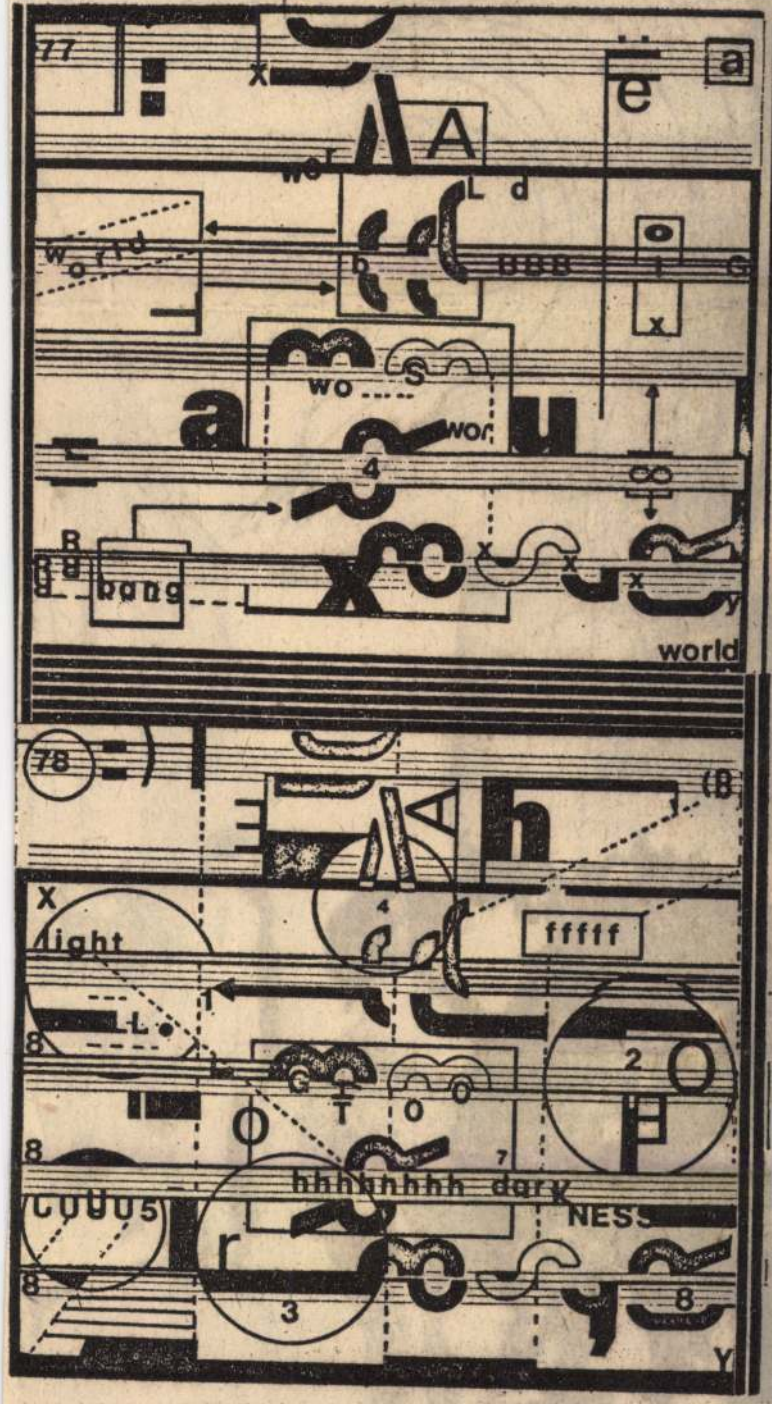

Kismányoki Károly: Betűzene

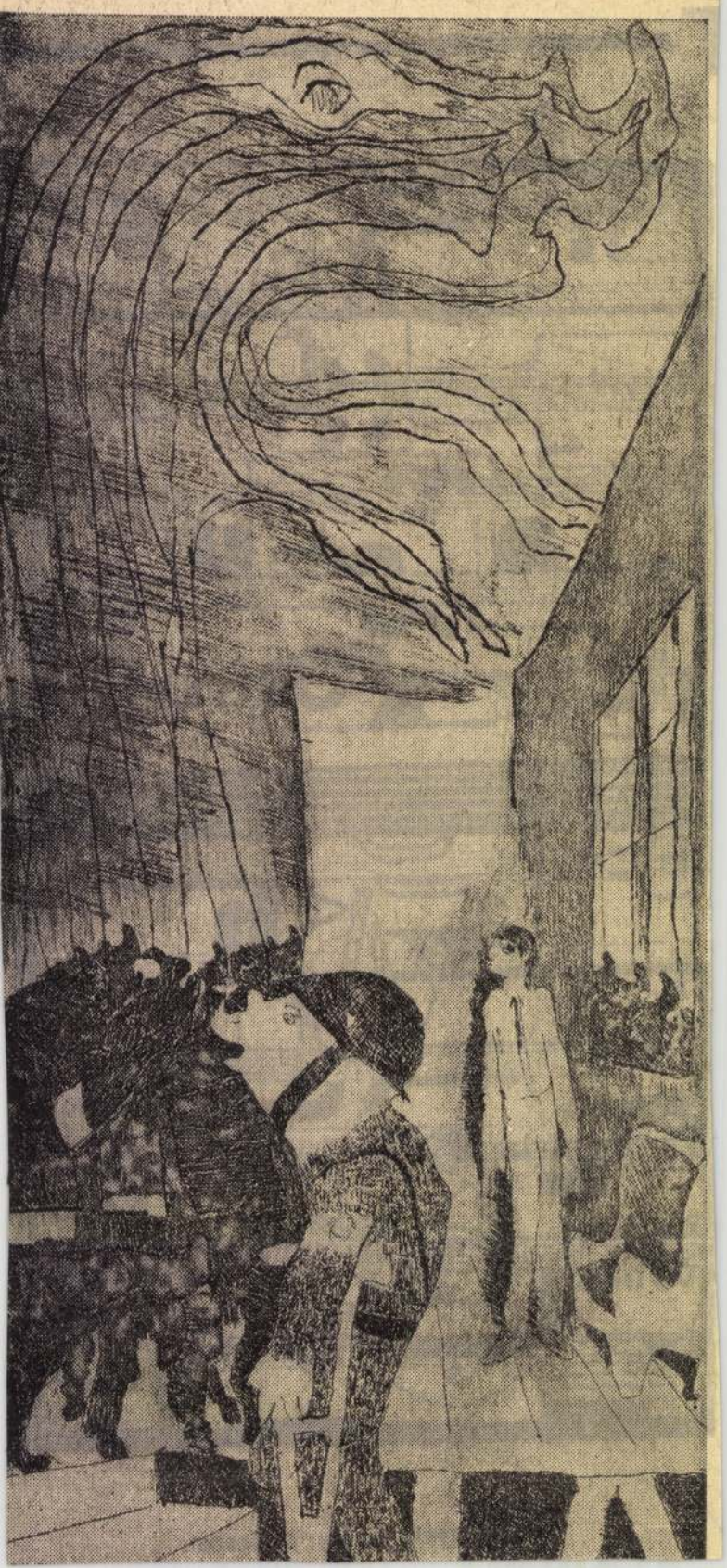

1976 NOV 6

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Kismányoki Károly

1021

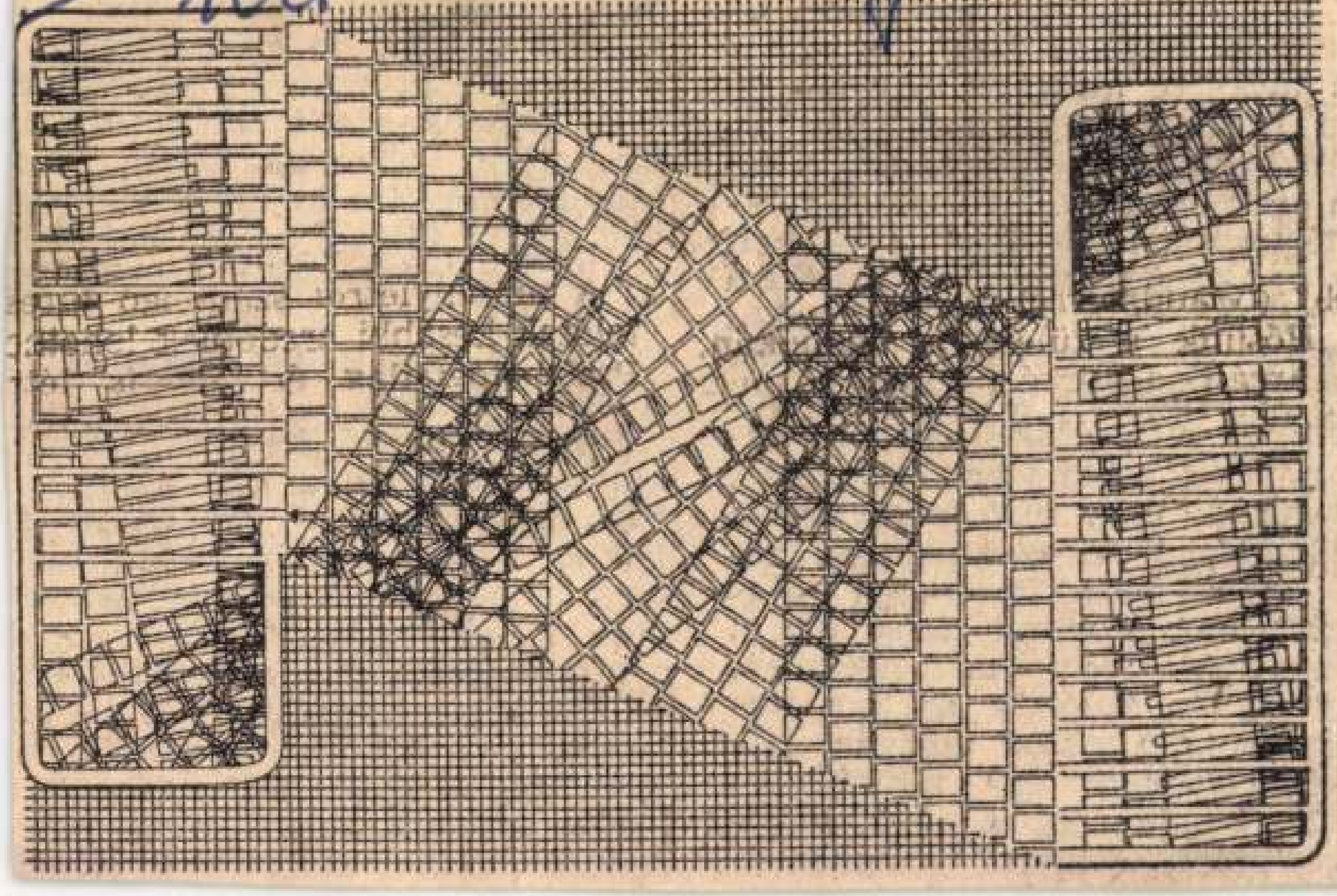

Kismányoki Károly: Botű

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

De ha belső motivá
tében a kritikus ninc
va, a műalkotásnak
mérve is. Mert az iga
den tárgyból műtárgy
nem minden helyzet
nyűtt bakancs egy ép
bán csak bakancs. Ug
állítóteremben — es
Egy vonatjegy haszná
a vonatjegyen csak e
utasítás. De könyvb
vagy folyóiratban (az
legétől és a tördeléstől
het novella, kroki vagy költemény. Egy fűrész vagy fúró csikorgása a munkahelyen közönséges gépi zörej — a koncertteremben vagy a rádióban: konkrét zene. (És a legnagyobb vicc az egészben, hogy olykor valóban az is.) Nehány napja, vonaton utazván, félfüllel elcsíptem egy rádióismertetést, amely éppen egy négyperces pauza — csend — mondani-

Így hát kezdő kritikus korom-
ban, amikor még az immanens kri-
tika híve voltam — amely tudva-
levően a benne rejlő célhoz mér
csak a műalkotást —, úgy gondol-
tam: a legbiztosabb módszer annal
a megállapítására, hogy miről szó
— mit ábrázol, mit fejez ki — va-
lamely mű, ha megkérdezzük a
alkotóját. Ő csak tudja. Hiszen a
benne rejlő célt neki kellett bele-
rejteni. Aztán egyszer — fájdal-

elég sajátos, hogy a világlíra tengernyi epekedő és féltő szerelmesverse ezt az élményt, hogyhogynem, mindig is mellőzte.)

le nem jöhetett volna létre Pilinszky nélkül („Jéghártya ég. Sólyom szemek — falréseket kutatnak. — Megfontolod. Hosszú hajad

Kismányoki Károly

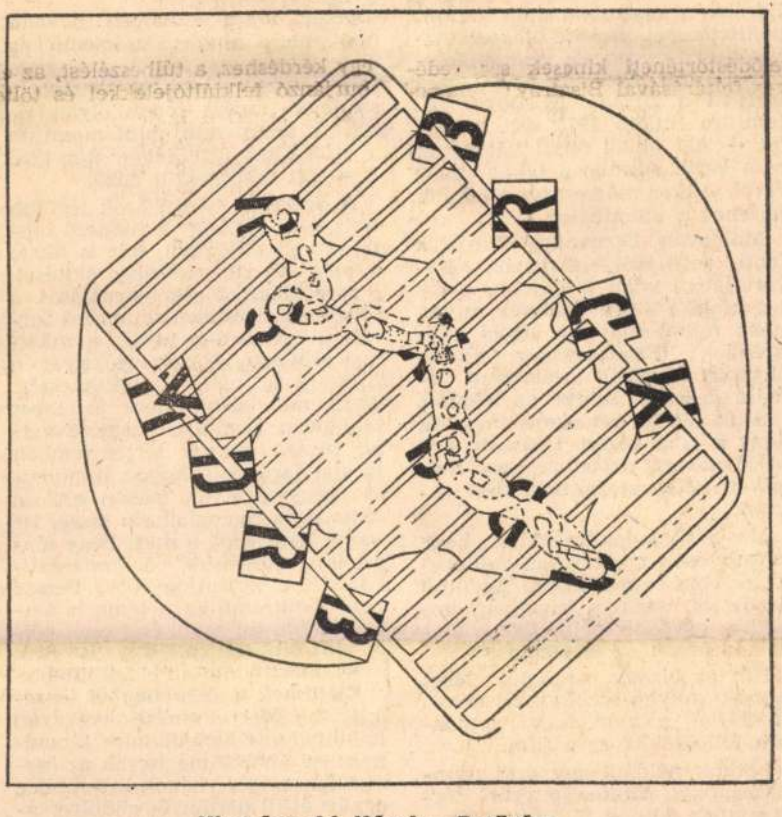

Kismányoki Károly: Betűrács

Élet és Irodalom, Bp. 1977. jan. 15. XXI. évf. 3. sz. 11. lap.

Nem kívánok ezzel többet mondani: Papp Lajos kötetének világosabbak a témái, mint a lírai él-

— kifésülöd a napnak"), vagy, hogy az Új hajnal, e szép, tiszta kötetzáró vers egy képe (az ég-

az erőszak
csaknem
bolygatja
nost, de a
valamiféle
transzcen
ló kegyel
nála. His
dóság, a
szép erejé
de filozófi
rében a
társadalm
szetes em

Vázlato
De talán
bájából. V
talmas ny
eléggé. V
ponton. T
ünnepelni
dőit a kép
bízva több
telműség,
a kifejezé
többértelm
menetében
funkcioná
ban hagy
sadi, hane
gyakorlója
mozzanat
leg kellem
len. Ha e
lángjai pu
da pusztá
nem lehe
ítéletére k
tás művek
kat sújto
—, hogy f
fogalmain
mindenki
alapszférá
tészet gya
más mell
egymást r
mégis a h
gatásával,
sával már

élhetek krokodilok nélkül

pja arány-
en. Illetve
héten az,
yrészes fő-
ábbel, mu-
nagyvilág-
a bennszü-
kodilokhoz.
k bennem
ennszülött
intem ezek
rigád tag-
sekből él-
n az a jó,
mas, néha
néző min-
tson; nem
a következ-
egjósolom:
k a kivai
zerét, a ja-
(*Megalo-*
Szamoa-
csuszbugót
n nincs, de
k), tovább-
umba nép
einek fa-
(Ilyen vi-
hogy nem
nem eb-
— hál 'is-
áma csak-
ezt tudni,
bárhogy
a kedvenc
nekem az.
egjegyzek,
gyermek
em, a ha-
yvilágban
tentották,
talpú alli-

Egyébként eszemben sincs kozmopolitizmussal vádolni a szerkesztőket, egy szerencsés véletlen folytán ugyanis módomban állt megismerni a Híradó- és Dokumentumfilm Stúdió 1975. évi termését — aki ebből óhajt válogatni, nem kerül szembe a bőség zavarával. Akkor már ezerszer inkább jöjjenek a kannibálok.

Moldován Domonkos filmje a fenti csoportból származik, kategóriájában talán a legjobb. A fotografálása *(Pap Ferenc)* míves, néha művészkedő, a színei gyönyörűek (Eastmancolor nyersanyagra készült), választott témája érdekes. Illetve az lehetne.

Akik látták, emlékezhetnek rá, hogy a film végén felúszott egy rövid szöveg, az író-rendező nyilatkozata. Az utolsó bekezdést ideírom:

„Ez a film dokumentáció, hogy a már csak nyomokban fellelhetőnek emléke maradjon. Egyúttal üzenet is. Segíteni kíván az emberhez egyedül méltó tiszta gondolkodásnak: az értelemnek."

Hát ez bizony megható. Most nézzük, milyen eszközökkel dokumentálja „a már csak nyomokban fellelhetőt" ez a film.

Látunk például egy ózdi munkásasszonyt, sztereotíp gyári környezetben, látunk fallikusra fényképezett gyárkéményeket, majd — már az asszony otthonában — halljuk az első vallomást. Ami jó is volna, ha a rendező a hangsúlyozott kávéivással nem tenné célzatoskodóvá. Ezután jön a harmatsójaként lóg a levegőben: névadó ünnepséget látunk, a csecsemő jelképes kisdobossá fogadásával; nem tudni, hogy ez most az új idők új szelleme, avagy éppen olyan rítusnak tekintendő, mint mondjuk a kifordított jégergatya. Bár igaz is — ezt találja ki a néző.

A *Szerelmi varázslások* legfőbb baja nem az, hogy a rendező képtelen volt eldönteni, mit is akar: a *még élő* rítusok megörökítését, a *már kihaltak* rekonstruálását, a továbbélés groteszk, humoros formáira kíváncsi-e, avagy a mágikus szövegek költői értékeire; a film igazi bűne a felületesség. Amit már szinte nem is lehet Moldován Domokos szemére vetni, hiszen ekkora terjedelemben (a standardkópia hossza mindösszesze négyszázötven méter) ekkora téma úgysem foglalható össze. De vajon nem érné-e meg, hogy alaposabb, hosszabb, dokumentatívabb film készüljön róla? Persze nem konkrétan *ez* a téma a fontos, Moldován munkáját csak példaként említettem. Úgy is csak azért, mert pontosan beleillik ebbe a *Kisfilmek a nagyvilágból* összeállításba. Melyet elnézegetve olyan leibnitziánus hangulataim támadnak: ez a világ mégiscsak az összes lehetséges világok legjobbika, együtt él itt párduc és gödölye, talán bizony Ádámot ki se űzték a Paradicsomból. Konfliktus sehol. Moldován pontosan olyan szép, idilli képet rajzol a legsötétebb babonákról, amilyeneket némely külföldi rendezők szoktak — tisztelet valamennyi kivételnek.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR KÖNYVKLUB BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1077 JAN 15

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Kismányoki Károly

1021

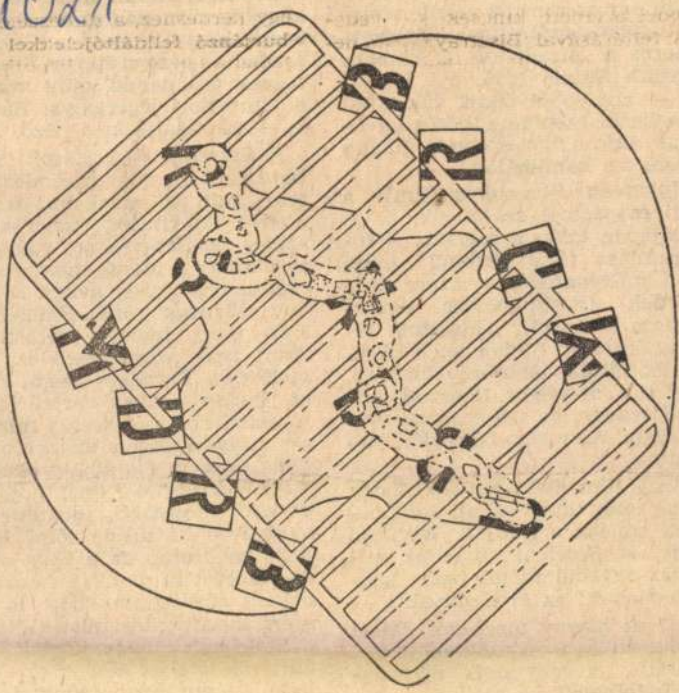

Kismányoki Károly: Betűrács

gyébként eszemben
litizmussal vádolr
ket, egy szerencsés
n ugyanis módom
nerni a Híradó-
mfilm Stúdió 197
— aki ebből óh
m kerül szembe
val. Akkor már ez
jenek a kannibálc
Moldován Domon
nti csoportból származik, kate-
riájában talán a legjobb. A fo-
grafálása *(Pap Ferenc)* míves,
ha művészkedő, a színei gyö-
örűek (Eastmancolor nyers-
yagra készült), választott té-
ája érdekes. Illetve az lehetne.
Akik látták, emlékezhetnek rá,
gy a film végén felúszott egy
id szöveg, az író-rendező nyi-
kozata. Az utolsó bekezdést ide-
m:

„Ez a film dokumentáció, hogy
már csak nyomokban fellelhe-
ek emléke maradjon. Egyúttal
enet is. Segíteni kíván az em-
hez egyedül méltó tiszta gon-
kodásnak: az értelemnek."

Hát ez bizony megható. Most
zük, milyen eszközökkel doku-
ntálja „a már csak nyomok-
fellelhetőt" ez a film.

átunk például egy ózdi mun-
asszonyt, sztereotíp gyári kör-
zetben, látunk fallikusra fény-
ezett gyárkéményeket, majd —

a *még élő* rítusok megörökítését,
a *már kihaltak* rekonstruálását, a
továbbélés groteszk, humoros for-
máira kíváncsi-e, avagy a mági-
kus szövegek költői értékeire; a
film igazi bűne a felületesség.
Amit már szinte nem is lehet
Moldován Domokos szemére vet-
ni, hiszen ekkora terjedelemben
(a standardkópia hossza mindösz-
sze négyszázötven méter) ekkora
téma úgysem foglalható össze. De
vajon nem érné-e meg, hogy ala-
posabb, hosszabb, dokumentatív-
abb film készüljön róla? Persze
nem konkrétan *ez* a téma a fon-
tos, Moldován munkáját csak pél-
daként említettem. Úgy is csak
azért, mert pontosan beleillik ebbe
a *Kisfilmek a nagyvilágból* össze-
állításba. Melyet elnézegetve olyan
leibnitziánus hangulataim támad-
nak: ez a világ mégiscsak az ösz-
szes lehetséges világok legjobbika,
együtt él itt párduc és gödölye, ta-
lán bizony Ádámot ki se űzték a
Paradicsomból. Konfliktus sehol

sebezhető
a szer-
fiatalko-
újjá má-

s vitatott
yeszensz-

b, mint a
fogalma
költője
mennyié
elveszne
csak tör-

fejezi be

rendkí-
Várom,
tett olda-
mágikus

R. Zs.

Kismányoki Károly

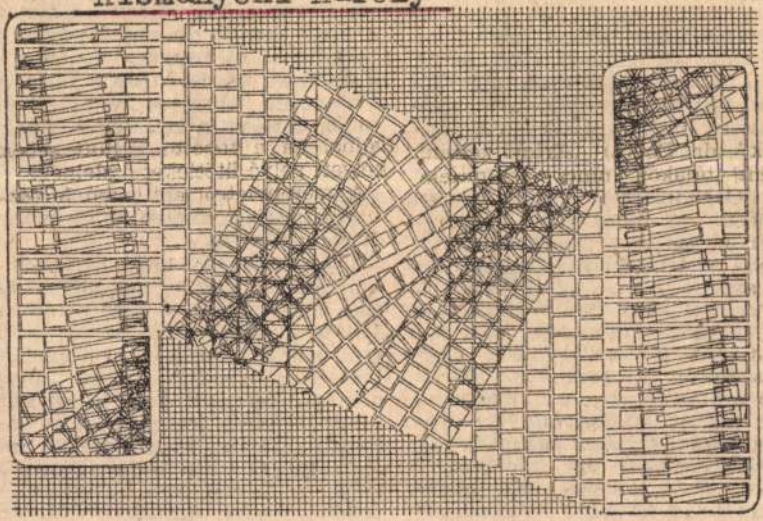

Kismányoki Károly: Betű

Élet és Irodalom, Bp. 1976. nov. 6.
~~Hosszú nyilatkozat~~: XX. évf. 45. sz. 6. lap.

~~ő szerepe nemcsak irodalmi...~~

De ha belső motivációja tekintetében a kritikus nincs is korlátozva, a műalkotásnak van külső ismérve is. Mert az igaz, hogy minden tárgyból műtárgy lehet — de nem minden helyzetben. Egy ett bakancs egy építőmunkás lácsak bakancs. Ugyanez egy kióteremben — esetleg szobor. vonatjegy használati utasítása onatjegyen csak egy használati sítás. De könyvben, újságban vagy folyóiratban (az orgánum jellegétől és a tördeléstől függően) lehet novella, kroki vagy költemény. Egy fűrész vagy fúró csikorgása a munkahelyen közönséges gépi zörej — a koncertteremben vagy a rádióban: konkrét zene. (És a legnagyobb vicc az egészben, hogy olykor valóban az is.) Nehány napja, vonaton utazván, félfüllel elcsíptem egy rádióismertetést, amely éppen egy négyperces pauza — csend — mondanivalóját és kifejezőeszközeit ecsetelte. Sajnos, útitársam elzárta a készüléket, s így máig sem tudom, hogy milyen stílusú csend volt és kinek az alkotása.

És fordítva: a legszebb szonett is csak burkolópapír, ha éppen pattogatott kukoricát majszolunk az újságstanciból. S a fúró lágy zümés hallania kell, ami pedig nem feltétlenül a helyszínen érzékelhető. Itt kap ugyanis szerepet az a régi igazság, hogy a szem nemcsak a látás szerve, de egyszersmind a korlátja is és ugyanez vonatkozik a hallással kapcsolatban a fülre is. Korántsem bizonyos tehát, hogy mikor érzékeli a kritikus a szemével vagy a fülével a műalkotást és mikor érzékszerveinek korlátaival. Az a legritkább eset például, hogy ugyanazt lássa, illetve hallja benne, mint az alkotója.

Így hát kezdő kritikus koromban, amikor még az immanens kritika híve voltam — amely tudvalevően a benne rejlő célhoz méri csak a műalkotást —, úgy gondoltam: a legbiztosabb módszer annak a megállapítására, hogy miről szól — mit ábrázol, mit fejez ki — valamely mű, ha megkérdezzük az alkotóját. Ő csak tudja. Hiszen a benne rejlő célt neki kellett belerejteni. Aztán egyszer — fájdalmas módon — megdőlt ez a hipotézisem is. Mégpedig egy hozzám közel álló, nagy művésszel kapcsolatban.

Ifjúkoromban egy éven át a párizsi MADISZ-nak, amely a Franciaországi Magyarok Demokratikus

leg kisz
A becsü
heves ha
az előbb
nem is
mégis —
Valószín

zottan. A
hoz hasc
hiszen
az is, má
benhagy

Legköz
tom járt
kircheni
volt. Azt
akik azz
hogy ez
szünkről,
egy tisz
szemben,
milyen ö
ci bácsin
lett voln
vészetek
társak is
bikában.

irodalmi fordítások száma, mint az egyéb műveké. A szocialista országok számítanak csak kivételnek, ahol kétszer annyi a szépirodalmi átvétel, mint az egyéb műfajú könyveké.

Amikor nemzetközi ismertségét, elismertségét vizsgáljuk, tudnunk kell, hogy irodalmunk — legyen önmagában bármilyen színvonalú is — a külföldi számára végső soron nem más, mint életünk, eredményeink tükre, dokumentuma. Hírünk a világban gazdaságunk, tudományunk, művészetünk produktumainak összessége alapján formálódik. Az irodalom csupán az egyik tényező, szerepe, megbecsülése nemcsak önnön értékeitől, hanem az összképtől, jelenlétünk intenzitásától, „árfolyamunktól" is függ. Szocialista társadalmunk építésének tapasztalatai a kiút példáját nyújtják a nyugat, a világ haladó embereinek, így, ebben a minőségünkben, ebben a teljességünkben irodalmunk izgalmas, értékes, fontos a „nagyvilág" s benne Nyugat-Európa számára is. De épp ez okozza a legfőbb nehézséget, hiszen így része a magyar irodalom a tőkés Európát bejáró „kísértet"-nek — és nem is „jó üzlet".

A helsinki záróokmányt aláíró államok kötelezettséget vállaltak a kultúra szabad áramlásának biztosítására. Ez többek között anyagi kötelezettségeket is jelent. Csak az irodalom színterére korlátozva nézzünk néhány adatot. Az Európa Kiadónak a magyar állam a francia irodalom kiadásához 1974-ben 768 000 forint, 1975-ben 1 122 000 forint, az angoléhoz 956 000, illetve 1 237 000 forint, az olaszéhoz 1 344 000, illetve 711 000 forint támogatást nyújtott. Ellenpéldát, tehát angol, francia vagy olasz állami támogatást nem tu-

A kép tendőink summázásával teljes. A Kulturális Minisztó-

Kismányoki Károly

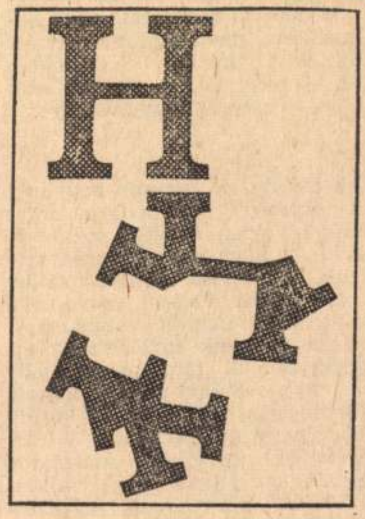

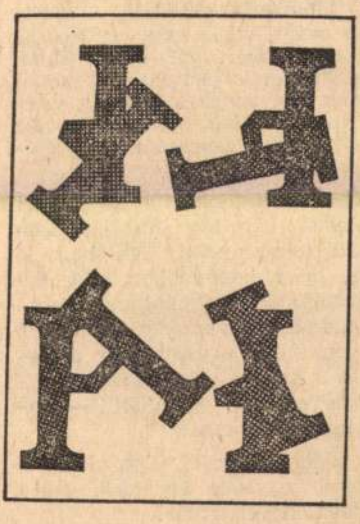

Kismányoki Károly: Betűk

Bp. 1976. okt. 2. XX. évf. 4o. sz. 4. lap.

mért lekötöttsége jelent? E korosztály már fiatalon is jóval többet adhatna a társadalomnak ellenkezésével, hibajelző frisseségével, ha nem az új tömeges zene katalogizálása, memorizálása, „egyéniségeinek" meddő kiszemelése volna — mert hiszen minden erre szorítja — a legfőbb szenvedélye.

•

Sok a zene, de kevesen vagyunk, akik zenélünk, kevesebben, mint apáink idejében. A gépi sokszorosítás teszi, hogy amit kevesen csinálnak, már az is mindenhová be tud furakodni. Valami univerzális áztatószerben úszunk valahányan; sohasem vagyunk távolabb az új, tömeges zenétől, mint néhány méterre vagy néhány percre. Lakott területen nem is tudunk úgy körülfülelni, hogy ne hallanánk a lüktetését. Az univerzális áztatószer kifejezés azt jelenti, hogy valami hangulatos, kedvcsináló, egyetértést könnyítő oldatban úszunk. Nincs összejövetel, hogy ne ömölne valamilyen forrásból ez az oldat. Beszédtémának pompásak a zeneszámok. Ha nehéz a szívünk vagy már nem hiszünk egymásnak, még mindig lehet zeneszámokról, előadókról beszélni.

Hogy ez jó dolog, s az emberi közeledés egyetlen fajtáját sem szabad lekicsinyelni? Valóban jó dolog, hogy könnyebben szót értünk, amikor egyébként már nehezen tudnánk egymáshoz közeledni. De nem kéne egyszer már a beszédet is megpróbálni? Minden zenei kíséret, aláfestés nélkül — önmagában és önmagáért?

És külön a zenét? Úgy, ahogy a jó zenét egyedül érdemes: belefeledkező figyelemmel?

tizenhárom vértanú szerzője, Pintér Lajos? Ezt legföljebb egy levéltárba járó szakkutató dönthetné el. Mindenesetre a bukaresti magyar hírlapíró szerfelett aprólékos munkája nyomán feltárulnak a korabeli források: emlékiratok, nyilatkozatok, ünnepi beszédek és valóságalapú legendák. A vékony könyvecske szemlélete nem ízlésem szerint való, stílusa is romantikus kissé, s gyanítom: a forráskritika sem erőssége, mégis — vagy talán éppen ezért? — rengeteg korfestő adalékra bukkantam.

A leghátborzongatóbb az a mármár tragikomikus mozzanat, amely jól érzékelteti a mártírok utóéletét. A kivégzetteket jeltelen sírba temették, a kihantolást is megtiltották a hatóságok. A rokonok természetesen nem nyugodtak bele a döntésbe, megkörnyékezték az osztrák tiszteket. Egy pénzéhes őrnagy vállalta, hogy megszerzi Dessewffy Arisztid tetemét. *Csupán* azt a feltételt szabta, hogy a holttestet föl kell darabolni, mert — a feltűnést elkerülendő — nem koporsóban, hanem ládában akarta kicsempészni a várból.

Sikerült kicsempészni. Mint ahogy egy szájról szájra szálló jelmondat is elkerülte a feketesárga megtorlók figyelmét: „Pannonia! Vergiss Deine Todten Nicht, Als Kläger Leben Sie!" A kezdőbetűk a vértanúnevek kezdőbetűit adják.

Zöldi László

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1977 MÁR 26

ÉLET ÉS IRODALOM

Kismányoki Károly

1021

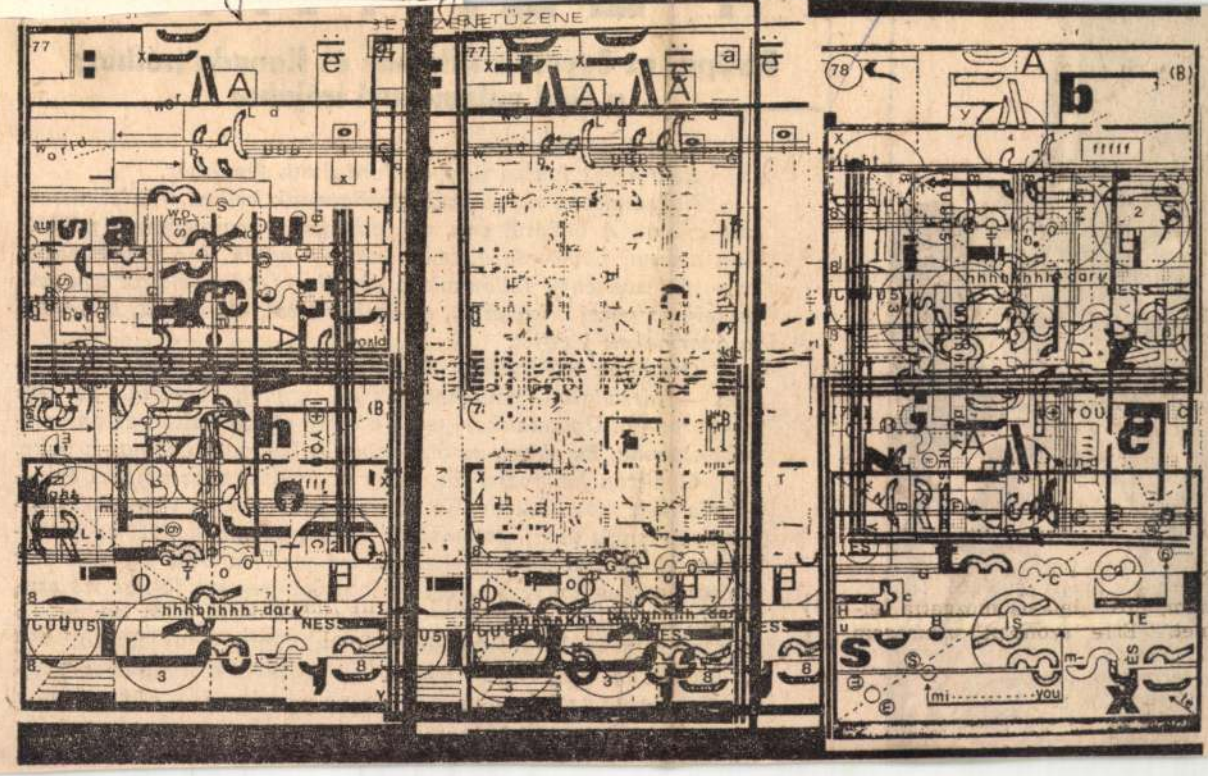

Kismányoki Károly: Betűzene



Európa, az Egyesült Á
a Föld vala

Tisztelt Kollégák!

Rendkívül fontos üg

Napjainkban mindin
ret szavát. A békéről va
lan arányú növekedése,
rús tűzfészkének felláng
amely megőrzi a kultúrá
a gyermekek jövőjét.

Országok és kontinensek választják szét a világot; számtalan — társadalmi, politikai, eszmei, nyelvi, kulturális és más — sorompó. Ugyanakkor pedig a világ oszthatatlan: az emberiség otthona. És ebben az otthonban a boldogság záloga a béke.

Gyakran hangoztatják, hogy az irodalom az emberi érintkezés hatalmas eszköze. Ez vitathatatlan, ám ez a gondolat világosabban is megfogalmazható: az irodalom legyőzi az embereket elválasztó előítéleteket, az író pedig a béke követe. Sok írótársunk ebben jelöli meg az irodalom misszióját, az író szerepét. Ezért javasoljuk, hogy rendezzünk találkozót, amelynek tárgya „Az író és a béke; Helsinki szelleme és az alkotók kötelessége". Széles körű és nyílt párbeszédekben vitassuk meg, mi a jelentősége az írók tevékenységének a béke és a humanizmus védelmében, a kulturális értékek megőrzésében és gyarapításában. Javasoljuk, hogy a találkozó színhelye Bulgária legyen,

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 JUL 9

Dunántúli Napló

Kismányoki Károly
pécsi képzőművész

O PÉCSI GRAFIKUSOK ANGLIÁBAN ÉS AUSZTRÁLIÁBAN. Az angliai Tees-ide-ban megrendezett első nemzetközi Egyedi Grafikai Biennálén két pécsi képzőművész — Kismányoki Károly és Pincehelyi Sándor — munkái szerepelnek. A Nyugat-Ausztráliai Művészeti Központ, azaz a Western Australian Art Gallery PERTH-ben ugyancsak egyedi rajzokból rendezett nyári nemzetközi grafikai kiállítást. Az ausztráliai kiállítás egyetlen magyar résztvevője a pécsi Gellér Bruno István.

szlovák) 140 pont (3 mérkőzés), 3. Metreveli (szovjet) 106 pont (5 mérkőzés).

● SZOFIA: **Megkezdődött a Bulgária—NDK nemzetek közötti válogatott férfi és női atlétikai verseny. Az első napi eredmények alapján az NDK-s férfiak 55:29, a nők pedig 46:27 pontarányban vezettek a vendéglátók ellen.**

● VICTORIA: A brit columbiai Victoriában megrendezett Nemzetközi Atlétikai versenyen a kanadai

40. Kismányoki Sándor: Kompozició I.
lino, 14,5x16,5 cm

41. " Kompozició II.
lino, 22x26 cm

A SZEGENYEKET TÁMOGATÓ ALAPÍTVÁNY

meghívja Önt és családját
1990. december 5-én 14 órára
a Magyar Nemzeti Galéria III. emeletén rendezendő
kiállítására

A kiállítást megnyitja *MÉSZÖLY MIKLÓS*
(aki a 10 évvel ezelőtti kiállítást is megnyitotta)

A KIÁLLÍTÁS KÉPEIT
1990. december 8-án 11 órakor
AUKCIÓRA BOCSÁTJUK,
melynek bevétele a SZETA számlájára folyik be.

2.000

3.000

Kismarja

Hunyady Ferenc: *Kismarjai kerület községei.* (1936.)

118. Kismartinka, g. k. fatemplom.
1839. „Eccl. Lig. ad Annunciationem B. M. V." (Schem. Munk. p. 53.)

1906. „Eccl. antea lign. nova a. 1906. mur..." (Schem. Munk. 1908. p. 111.)

„Az itteni fatemplom régi mű, kupolával és több tornyocskával ékítve." (Lehoczky IIIb. p. 409.)

Lásd még: Akad. Arch. Biz. rajza Lehoczkytól; Lehoczky I. p. 245.; Gerecze p. 188.

(Bereg m.)

Dombalép

Berg m.

Bergkloof

KISMAROS (Nográd)

Kismaros

RMV 3, 32-33 l.

MIGAZZI-KASTÉLY, barokkstílű, emeletes. Gróf Migazzi Kristóf váci püspök építtette 1756-1786 között, gróf Nádasdy Ferenc váci püspök 1824-ben az épületet megújíttatta és egyes szobákat festőművészekkel festetett ki, a vadaskertet pedig díszkertté alakíttatta.

R. K TEMPLOM épült 1827-ben.

Kismarosi Migazzi-kastély

KISMAROS

Migazzi-kastély (nagy cikk)

Kismaros

Árvay József: A Migazzi-kastély.
VU 1861, 555-557.l.
(képe 556.l)

Kismarosi Migazzi

kastély

l

Bar Bpest balp

29.8

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Kismarosi rk. templom

(Nógrád vm)

Ep. 1827.

Bar Bpestbalp

128. l

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után . . .

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

KISMARTON

Die Denkmale des politischen Bezirkes Eisenstadt und der freien Städte Eisenstadt und Rust. Bearb. von André Csatkai, Dagobert Frey. Wien: Benno Filzer Verl, 1932 (Österreichische Kunsttopographie; Bd. XXIV) 354 p. ill

Kismányokig Károly fm gr

koncept, art. mikrei

-> Kincsekelyi Sándor

MŰVÉSZET 1985/10/44,45

KISMÁNYOKY Károly graf.

10. 25.p. Palvi Képtárban grafikái

Új Müvészet 1992

KISMÁNYOKY KÁROLY

Új Művészet
2004. Márc
XV. évf. 3.

2. dd.

Kiállítás Nagy...
észati Kiállítás; Nagyatád;
adó G.; I995: *Magyar*

özös rendezvények:
sörspuszta; I985: *Tárlat és*
I986: *Wegierska Sztuka*
ó; *FKS*, BTM; I987: *Nközi*
z; *A Mosónők Korán Aktok*,
M.; I988: *Képzőművészeti*
r; *FKS* , Ernst M.; I989:

gat-Berlin; I990: *A*
élyes élete, gyűjt. kiáll.
ás, Dunaújváros; I991:

.; Moltkerei Werkstadt,
sseIo9, Zürich

nn. (K), Miskolc 1985;
edélyes élete/The
te Thirsters (K István
r 1990,

Kismányoki Károly

szerepelt a dél-dunántúli képzőművészek

táblatán

Dunántúli Napló 1967. jul. 23

Kismányoki Károly

Pécsen él

Sebnecz: Tóth János: Pécs művészei

Magyar Hírek 1969 V. 13

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kismányoki Károly

Szerepel
a Baranya megyei művészek
tanácskoztársasági kiállításán
Pécsen

Romváry Ferenc: Képzőművészeti
kiállítások az évfordulós jegyében

Dunántúli Napló 1969 III. 30

MDK

Kismányoki Károly, [iparművész]

Kerepel a Péni Ipari Vásáron.

v.s.: Zománcozott kirakós 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. júl. 15.

Kismányoki Károly

Említve

A Pécsi Képzőművészeti Studió kiállítása
Dunántúli Napló Pécs 1970. jun 5.

Kismányoki Károly

Emlétve

Almai Tamás: A pécsi képzőművé-
szeti stúdió kiállítása a Miskolc
Galeriában
Dunántúli Napló, Pécs 1970. jún. 17.

Kismányjory Károly
festő

Zománkompozícióval
szerepel a tárlaton. Szokatlan
méretű grafikai a suskerelik
erővonalainak áramlását
ábrázolják expresszivezővel.

Bükkösdi László: Pécsi iparmüvészeti studio.
Müvészet, 1970.november - 43.lap

Kisréményky Károly

művészetének ismertetése és méltatása. /Képpel/

Beke László: Pécsi jegyzetek - fiatal művészekről.
Magyar Építőművészet. 1970.5.sz. 53-55.l.

Kismaingeri Károly

Kiállít Pécsett

Jelenleg Pécs 1970. febr

Kismányoki Károly

szerepel a pécsi Technika Házában

U. E.: Zománcképek között

Dunántúli Napló 1969 IX. 24

Kismányoky Károly

Zománcokkal szerepel az alábbi tárlatan Pécsett

B.L.: A Ipar művészeti Studió kiállítása

Dunántúli Napló 1970 I.18

KISMÁNYOKI Károly (festő)

Kismányoki Károly is az árnyék-tárgy szituációt vizsgálta szitanyomatain, vagy nagyítással megváltoztatott jelentésű tárgyakat sokszorosított.

SKA Lajos: Tendenciák a'70-es évek magyar grafikájában. . Uj Forrás, 1986/3. 62. p.

Kismányoki Károly, Képzőművész

Bányavidéken dolgozik, amatőr rajzművész, eredetileg uránbányász volt. Egyik rajza szerepelni fog Angliában rendezendő nemzetközi rajz biennálén.

Ifjúsági randevú kettőtől hatig...

1973. VII. 12. Petőfi, 14.00 (11) Ki

Kismányoky Károly

1943-ban született Pécsett. Tevékenysége során foglalkozott a fotó, film a táj-művészet lehetőségeivel is. A konstruktivista szerkesztéstől a koncept-műfajig terjed érdeklődése. Számos nemzetközi kiállításon vett részt.

„Betűk" 1975 papír, szerigráfia 500×500 mm
S:1 Kismányoky 75 JPM

modern grafika, pécs 1976

Kismanyoky Karoly, grafikus

A Modern Magy.Képtar felkért 30 művészt,hogy 5-5 grafikával járuljanak hozzá a modern magy.grafikai gyüjtemény kialakitasahoz.A legjobbnak vélt műveiket ajánlottak fel.-Közöttük ő is. 334. old 14.jegyz

Romváry Ferenc: A Modern Magy.Képtár törtlnete
Uj szerzemények IV. 333.old

A Jan.Pann.Múz.Évk, XIX. 1974. Pécs

Kismányoki Károly

"Betüzene" cimmel hozza a lap a müvész rajzát.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. szept. 25.
XX. évf. 39. sz. 13. lap.

Kismányoki Károly

"Én-te" c. képét bemutatja a lap.
Repr.

Fenti müvet lásd: Nemes Attila kiállitásáról közölt képének hátlapján.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. szept. 4.
XX. évf. 36. sz. 6. lap.

Kismányoki Károly Zoltán

A koncept művészetet jutatta
eszünkbe ~~[illegible]~~ a művész.

Sinkovits Péter: Kortárs grafikák Krakkóban.
Művészet, 1976. október - 18.oldal.

Kismányoki Károly

"Betűzene" c. rajzát bemutatja a lap. Repr.

Fenti rajzot lásd: Barczi Pál: "Illusztráció" c. rajzának hátlapján .

Élet és Irodalom, Bp. 1977. márc. 26. XXI. évf. 13. sz. 2. lap.

Kismarjoki Károly

A Pécsi Műhely 4 tagja, közöttük a művész is 1975 április elején kiállítással lépte meg a közönséget.

Hegyi Lóránd: A Pécsi Műhely plakátjairól.
Művészet, 1976. november - 24. oldal.

KISMANYOKY KAROLY, grafikus

Az 1972-ben rendezett grafikai kiallitas kapcsan közel 100 lapból álló modern grafikai gyujtemény alakult ki, elsosorban a muzeum és a müvészek között létrejött személyes jó kapcsolatok eredményeként. Igy Kismanyokynak is van müve a pécsi modern magyar képtárban. 287.old. 4.jeg

KOMVÁRY FERENC: Uj Modern magyar képtár története
A Modern Magyar képtár története
Uj szerzemények III. 287.old

A JANUS PANNONIUS Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KISMÁNYOKI Károly

ARS HUNGARICA
XIX.évf.1.sz. 1991 35,371

TANULMÁNYOK
Hegyi Lóránd: Kalligráfia, absztrakt expresszionizmus, informel Magyarországon 1958–1970 között 3
Keserü Katalin: Pop art Magyarországon 15
Hegyi Lóránd: Struktúraelvű és geometrikus művészet Magyarországon 1968–1980 között 29
Andrási Gábor: A Zuglói Kör (1958–1968) 47
Mezei Ottó: A Szürenon és kisugárzása 65

DOKUMENTUM
Molnár Sándor: A festői elemek analízise (1962) 85
(Sajtó alá rendezte: Andrási Gábor)
Dokumentumok a Szürenon és kisugárzása című tanulmányhoz
(Összeállította: Mezei Ottó) 111

Kismányoki Károly

Hat rajzból álló képét "Betük" cimmel hozza a lap.
Repr.

Fenti képet lásd: Kádár János Miklós: "Torony" c. rajzának hátlapján.

Élet és Irodalom Bp. 1975. okt. 25.
XIX. évf. 43. sz. 12. lap.

Kismányaki Károly

Kézzel színezett szitanyomat.
86x6 km, 1945.
(repr.)

Művészet, 1946. 2.

Kismányoky Károly rajztanár, grafikus

A Pécsi Műhely öt fiatal-tagjának kiállításán szerepelnek grafikái.

Élet és Irodalom, 1975. júl. 26.

Kismányoki Károly

A Janus Pannonius Múzeum által rendezett tárlaton szerepelnek művei.

Sáttuk, ballottuk.

1975. VI. 1. Petőfi S. 40 M.

Kismányoki Károly

Grafika p. lino 500×370

XX. Századi Magyar Grafika
Savaria Múz. Szombathely 1974.

Kismányoki Károly
festő

Kismányoki Károly 30 m²-es mun-
kája az Állami Nevelő intézet tár-
salgójának egyik teljes falát borítja

Keserü Katalin: Pécsi mühely.

Müvészet, 1973.szeptember - 27.oldal

Kismányoki Károly
festő

Zománckép 1972.
(repro)

Keserü Katalin: Pécsi műhely.
Művészet, 1973.szeptember - 27.oldal

Kismányoky Károly

a Téli Műhely kiállítása márc. 29.-én a Fiatal Művészek Klubjában nyílik meg, melyen szerepelnek művei.

Meghívó.

1944. márc. 29.

(42. old.)

Kismányoky Károly

Grafikusművén

„intellektuális művén ... a külső, térbeni dimenziók felé fordul..."
(70-es évek)

Antal László
cikke

Művészet
88/6

KISMÁNYOKI KÁROLY

Hegyi Lóránd: Uj szubjektivizmus-uj eklektika
Megjegyzések a 80-as évek uj
magyar müvészetéhez. Belvedere. I.
/1989/1./ 3.

Visszányozi Kárly

~~[illegible]~~ nokvánmüvén

Terménet-táj.
A Pécsi műhely tagja
A land-art művelője

Lánez Sándor
ciße

Művészet
90/1

Kismányoki Károly
Az amatőrök táborából kiválnak azok, akik művészeti vagy pedagógiai főiskolára mennek és akik más utakon hivatásossá válnak. Itthon és külföldön képzőművészeti kiállításokon szerepel a fiatalabb nemzedékből Kismányoki Károly is.

Bánszki Pál: Nemzetközi amatőr képzőművészeti kiállítás az Ernst Múzeumban

Népművelés 1974/1 21 old.

Kismányaki Károly

A fiatalabb nemzedékből a művész rendszeresen szerepel itthon és külföldi népművészeti kiállításokon.

Bánszky Tál: Nemzetközi amatőr népi-művészeti kiállítás az Ernst Múzeumban.

Népművelés, 1974. 1. 21. old.

Kismányoki Károly, grafikus

Grafikáival a Teeside-i biennálen (Anglia) nerepelt.

— : A Jelenkor krónikája 863-864.

XVI

JELENKOR, Pécs, 1973. nept. 9.

Kismányoki Károly grafikus

Rajz:

Rajz

Kismányoki Károly: rajza 76.

JELENKOR, Pécs, 1971. január XIV/1.

Kismányoki Károly

"Bemutatjuk a Pécsi Műhely grafikáit" címmel, öt művész és mesterük Lantos Ferenc munkáit ismerteti a lap:
Ficzek Ferenc, Halász Károly, Kismányoki Károly, Pinczehelyi Sándor, Szijártó Kálmán művészek valamennyien a pécsi Tanárképző Főiskolán végezték tanulmányaikat, a rajztanári diplomával rendelkeznek.

Fenti című kis ismertetést lásd: a címlapon/ Pinczehelyi Sándor: "Sarló" c. grafikájának hátlapján, a 2.oldalon.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. julius 26.
XIX. évf. 30. sz. 2. lap.

Kismányoki Károly

„Zománcfal"
„Kapcsolt formát" c. művei
emlitve

Napjaink 1970, julius
6. old.

Kismányoky Károly

a Pécsi Műhely képzőművészeti

csoport tagja.

H.E.: Pécsi Műhely

Dunántúli Napló, 1971. dec. 19.

Hátha arra megy a nagyhangú Spitzer, a bikur chevre gabe, benéz az ablakon, meglátja az étkező „domestik" családot, összecsapja a két húsos tenyerét: *„Gott über die Welt! auf Kol's Kosten!"* Hátha arra jár a piacról hazatérőben nagy kövér libával a kosarában Frau von Rele Weichherz, a jótékony nőegylet szegénygondozója, meghallja a kanálcsörömpölést, s megbotránkozott haraggal szólna: *Eine Unverschämtheit! Kól muss da einschreiten!"*

A négyéves Izidor gyereket, a legkisebb fiát Samu bácsi egyszer iszonyúan eldöngette, (pedig imádva szerette a gyerekeit) mert egyszer a kapuban evett lekváros kenyeret.

— Tönkreteszel, te istentől elrugaszkodott gézengúz! — ordította magánkivül Samu bácsi — elveszítem miattad az állásomat . . . meg ne lássam ezt máskor. Enni csak benn a szobában szabad, ha senki se látja.

A kile megbotránkozásától való félelmét kiterjesztette Samu bácsi más térre is. Igy például az egyik kisleánya, az Ilonka határozott zenei tehetség volt. Samu bácsi felesége, az áldott jólelkü Teréz néni abbeli véleményének merészkedett kifejezést adni, hogy az Ilonkát zongorázni kellene taníttatni. Szegény ember gyereke: hátha valamikor azzal a tudásával kereshetné a kenyerét.

Samu bácsi elszörnyedt. Soha rossz szót nem mondott a feleségének, de most kitört belőle az indult:

— Asszony! Rézele lében, te vagy az én legnagyobb ellenségem. Zongorázni csak a rasekól meg a dr. Rósefi leánya tanul. Tudod te, mit jelent az *„Flöten gehn?!"* Nos hát, abban a percben, amikor az Ilonka — 120 Jahr soll sie leben — ráteszi az ujját a zongorára, kann ich auch *Flöten gehen*, azaz *pléte gehn* von Nagy-Terenye. Komtessek nevelésére nem tart a kile sliach czibert.

A bicskei sógorával meg azért tartott haragot Samu bácsi, mert az egyszer, atyafi látogatóba jöve hozzá, kocsin hajtatott a messze pályaudvarról Samu bácsiék lakása elé.

— Mit gondolsz? — förmedt reá Samu sógor — azt hiszed-e, hogy én ezt szárazon fogom elvinni?! Ezért, igenis ezért, a legközelebbi kólgyülésen le fogják szállítani a fizetésemet. Azt fogják mondani, akinek ilyen pórec, ilyen nagy uri familiája van, az nem szorul a kilere . . .

Ha valami élelmiszert szállított haza, a családjának Samu bácsi, az „egyházfi", (mert a családját végtelen gyöngédséggel szerette, s minden tőle telhető, szerény áldozatot meghozott érte) azt a legművészibb ravaszkodással és furfanggal cselekedte meg. Péntek estére csirkét vagy halat vásárolt. A csirke fölé, vagy a hal fölébe a kosarába zöldséget rakott, hogy észre ne lehessen venni, rejtett, szük zúgutcákon bujdosott haza a piacról, a zsidó templom utcáját messzire elkerülte, az egész úton hazafelé izgatottan dobogott a szive; jaj! ha a kile egyik emberével találkozna mostan, majd meghalt már a puszta gondolatnál is az ijedtségtől — lihegve érkezett haza a rejtett utakról, s boldog volt, ha zsákmányát végre biztonságba helyezhette a konyhában, amelynek ajtaját rögtön beriglizte. Mintha csak lopott volna — csirkét vagy halat a kiletől.

És mégis, egyszer mégis pórul járt Samu bácsi, az egyik ilyen alkalommal. Chanuka szombat előtti pénteki hetivásár volt. Samu bácsi szorongó szívvel elhatározta, hogy péntek estére libát vásárol. Olcsó volt akkor még, különösen a délvidéki piacon a liba. Egy forintért szép hízott ludat lehetett vásárolni. Igaz, hogy a sliach czibernél „joggal" könnyelműségnek minősíthette az egyforintos libát az érdemes kilebeli előljáróság és az árgus-szemü balbatim nagy része.

Bekövetkezett a katasztrófa! Samu bácsi megvásárolta a libát, eldugta aggódó gondossággal a kosarába s megindult a szokott rejtett utakon, hazafelé.

Befordult a néptelen kálomista közlébe. Emberfia nem igen jár azon a szük, csatakos, nyakig sáros kis közlén, hát még zsidó! mit keresne az a kálomista közlében?!

Megy, mendegél, óvatosan lopakodik Samu bácsi, a falhoz lapultan a kálomista közlében, — senki, senki, élő lény, rajta kivül nincsen semerre, Samu bácsi boldog nyugalommal lépdegél — hát egyszerre csak, Uram! Isten! a tulsó sarkon egy ember fordul be a közlébe, hatalmas, szélesvállú alak, jön ám egyenesen szemközt Samu bácsival. Samu bácsinak izgalomban lüktet a szive meg a halántéka. Visszafordulni már nem lehet! A szük utcácskában ez nagyon feltünő lenne, még azt hinné az az ember, hogy valami tolvaj, s utána vetné magát. De hát ki mondja, hogy az a szemközt jövő ember: zsidó? Lehet az keresztény is! S akkor nincs semmi baj!

És Samu bácsi megnyugovó szepegéssel óvakodik beljebb a közlébe.

Jön, jön közelebb az a szélesvállú alak! Közelebb! egyre közelebb! És Samu bácsi elhalványodik! A homlokára kiül a veriték. A szive majd megszakad az izgalomtól.

Fölismerte. Nincs kétség benne. Ő az. Reb Kalme Herskovics, a chevra-gába, a legszájasabb, a leghangosabb, a legkönyörtelenebb *„Kól's Món"*. Aki örökké azért ordít, hogy a kile nem „Versorgungsanstalt", nem hitközségi alkalmazottak „Mastanstalt"-ja, hogy a kile úgy fizeti a sámeszt, (heti húsz krajcár javadalmazással, Nebenemolumenten inbegriffen), mintha főispánt tartana, hogy a rabbi a mult héten megint öt forintot keresett egy lakodalmon és ez nem járja, hogy a kántor tegnap ebéd után feketézett, s hogy a másodsámesznek ujra gyereke született, s ez se járja, „denn Privatpassionen zu bestreiten, dazu ist die Kile nicht ver-

pflichtet" — hát *ez a* Reb Kalme Herskovics jött egyenesen szembe Samu bácsival ott a kálomista kis közlében. És Samu bácsinak liba gágog a kosarában! Mi lesz ebből?! Uristenem, mi lesz ebből?!

S mint a végzet, mint a sötét fátum a görög tragédiákban: elkerülhetetlen — úgy sujtott le a viharos villám szegény Samu bácsi árva fejére.

Reb Kalme Herskovics összetalálkozott a kálomista közlében Samu bácsival.

A szeme megvillant. Meghallotta a kosárban árulkodó libagágogást. Gúnyorosan rekedt hangon förmedt szegény Samu bácsira:

— Wos trógen Sie hier?! — s fölemelte a kosár födelét. S meglátta a libát.

— E so! E Ganz! e fette Ganz! Domestik müz men san ün e gesünder Azesz-Pónem! . . . én egy féléve nem ettem libapecsenyét! De majd megmondom meine Ansicht a gyülésen a rasekólnak!

Samu bácsi hebegett, úgy hápogott, mint a liba a kosarában, de reb Kalme Herskovics dühösen elrohant, be se várva a Samu bácsi mentegetődzését.

És reb Kalme Herskovics be is tartotta a szavát. Interpellált a legközelebbi gyülésen.

Ékesszólóan beszélt. A meg nem hamisitható közvéleménynek adott kifejezést:

— Hogyan tisztelhesse — mondotta többek között nagy és általános helyesléssel kisért fejtegetésében — hogyan tisztelhesse a hitközségi domesztik a balbószt, ha ő fokhagymával spékelt libamellét ebédel szombaton, holott nem egy balbószról tudja, hogy az csak ganev-nélküli sóletet ebédelt?! Ezért emelik a hitközségi adókat?! Verbrennt soll e várn! E so e Azesz mechüczef pónem! E so e niemand vün e Sajchet! Hogy nem tud megélni a fizetéséből?! Soll er Steiner klopfen gehn! de ne tömje magát libával?! Ki ad énnekem?! Ich soll e so leben, ha ez a hitközségi gazdálkodás így megy tovább, külön orthodox hitközséget fogunk alakítani, a lemerrel a középen!

Reb Kalme Herskovics a hitközségi ellenzék vezetője volt. Az úgynevezett görény-pártiak főmatadorja. Azért nevezték őket görénypártiaknak, mert görénypolitikát üztek a kilében. A finomabb érzésüeket, a müveltebbeket akarták kifüstölni a vezetésből. Ha már érvekkel nem győzték: mázsás gorombaságokat vagdostak a rasekól-pártiaknak, a Wiesele, a hermelin-pártiaknak fejéhez, akikről feltételezték, hogy nem sokáig birják a görényillatot, s mint a hermelin, inkább elfogatja magát, de a mocsarat kikerüli: úgy egy pár jól alkalmazott „mamzer benenide!" *„cházerfresser!" „Kélev sebekluvm!" „pose sebeposim!" „e kepóre soll e warn!" „Kileganev!"* közbekiáltott kedveskedések hatása alatt összeszedik a sátorfájukat, s átengedik a hitközségi vezetést a diadalmas görényeknek.

A müvelt dr. Rósefi, a gazdasági előljáró válaszolt Reb Kalme Herskovicsnak.

Ő nem lát tulságos bünt abban, ha a hitközségi alkalmazott egyszer egy esztendőben, szombaton libát eszik. Sőt ő, a maga részéről, IV. Henrik király mondását variálja ez esetben: „Je veux, que le samedi chaque domestique et bal kajre ait sa poule au pot," (azt akarom, hogy szombaton minden hitközségi alkalmazottnak meglehessen a maga tyúkja a fazékban). Hagyjuk már végre abba az alkalmazottakon való örökös lovagolást. Részemről elegendőnek tartom a jelen esetben, ha Leder Sámuel egyházfit jóakaratúan megintjük, hogy életmódjában kerüljön minden közbotránkozást előidéző szerénytelenséget — az elcsapatáshoz való inditványhoz semmiképen se járulok hozzá.

A hermelin-pártiak, a rasekólék pártja győzött. Herskovics, a főgörény egy tintatartót vágott az elnöki pódiumhoz, s pártjával kitódult a teremből „e misze mesüne sollen Sie einnehmen" csatakiáltások közben, kilátásba helyezve, hogy a legközelebbi választáson irmagot se hagynak a jelenlegi előljáróságból.

Leider Samu, egyházfi pedig megkapta az előljáróság jóakaratú figyelmeztetését, nehogy a jövőben szigorúbb rendszabályokhoz kellessék az előljáróságnak nyulnia, hogy „kihivó dőzsöléssel" ne ingerelje ezentul az „ajlem"-ot (a közvéleményt).

Samu bácsi ezentul még kesernyésebb lett, még többet szidta családi körében a kilét, s még titokzatosabb módon táplálkozott a családjával együtt.

Libát nem vett maga többé, hanem az egyik nőtestvérével hozatott, aki maga is balbószte volt. A gyerekei



A kismartoni régi temető.
Der alte Friedhof in Kismarton. *L'ancien cimetière de Kismarton.*

tüntetőleg tökmagot majszoltak az utcán, s azt mondták, hogy vacsoráznak.

— Mezitláb kell járnotok — mondta keserű haraggal Samu bácsi a gyerekeinek — hogy ki ne fusson a reb Kalme Herskovicsnak, annak a gázlennek a szeme. Bár kifutna! Sápadtnak és rongyosoknak kell lennetek, hogy ki ne szaladjon Frau von Rele Weichherznek, a jótékony nőegylet pénztárosnőjének az epéje. Bárcsak kiszaladna!

Családi körében egyebet se tett Samu bácsi, mint a kile potentátorainak a jól sikerült portraitjeit festegette zamatosan kesernyés gúnnyal, úgyhogy a felesége meg a gyerekei egyebet se hallottak naphosszat, mint a balboszok szivtelenségének az ecsetelését. Ajrech, vándorszegény ha jött a kilebe, az másutt alig kapott péntek-esti vacsorát, csak Samu bácsinál, „dosz jidische Herz!" — mondta gúnyosan Samu bácsi, amikor az elmondta, hogy a chevre gábe kiutasította a házából, s alaposan lefestette a kilebeli potentátorokat, ezzel könnyített a lelkén Samu bácsi.

A gyerekei alaposan meg is utálták a szülői ház keserűséges hangulatának hatása alatt a zsidó kilét. Amikor Samu bácsi egyszer elmondta, hogy a multkor a hitközség két tanitója a városkertben nyilvánosan sörözni merészkedett, s Lébele Kélev és Tanche Repedt (két balbósz gúnyneve) belépve a kerti helyiségbe, meglátták a vakmerő lumpokat, amint egy-egy pohár sört fogyasztottak: Tanche Repedt hangos gúnnyal mutatott rá a két tanitóra: Sehst'e, ünsere Brajdfresser! (Professer) — az Izidor gyerek, Samu bácsi legifjabb sarjadéka, a II. gimnáziumi osztály legjelesebb tanulója (ami szintén hitközségi közfelháborodást idézett elő: hogy mert a domestik fia a legjobb tanuló lenni?!) elkeseredetten kiáltott fel: „Apám! ha én nagy leszek: kikeresztelkedem!" amire Samu bácsi iszonyúan eldöngette az Izidor gyereket.

A Náci fiából rabbit szeretett volna nevelni Samu bácsi, Pozsonyba akarta küldeni, a jesivába, de a Náci gyerek kijelentette, inkább hókaparónak megy, mint zsidó község rabbijának . .

Igy multak az évek. Samu bácsi egyre öregebb lett, a haja ezüstösre őszült, a lelke egyre keserűbb lett. A kilét mindjobban megutálta. Csak a hitközségi alkalmazottak, vele együtt szenvedő bajtársai iránt érzett részvétteljes szeretetet.

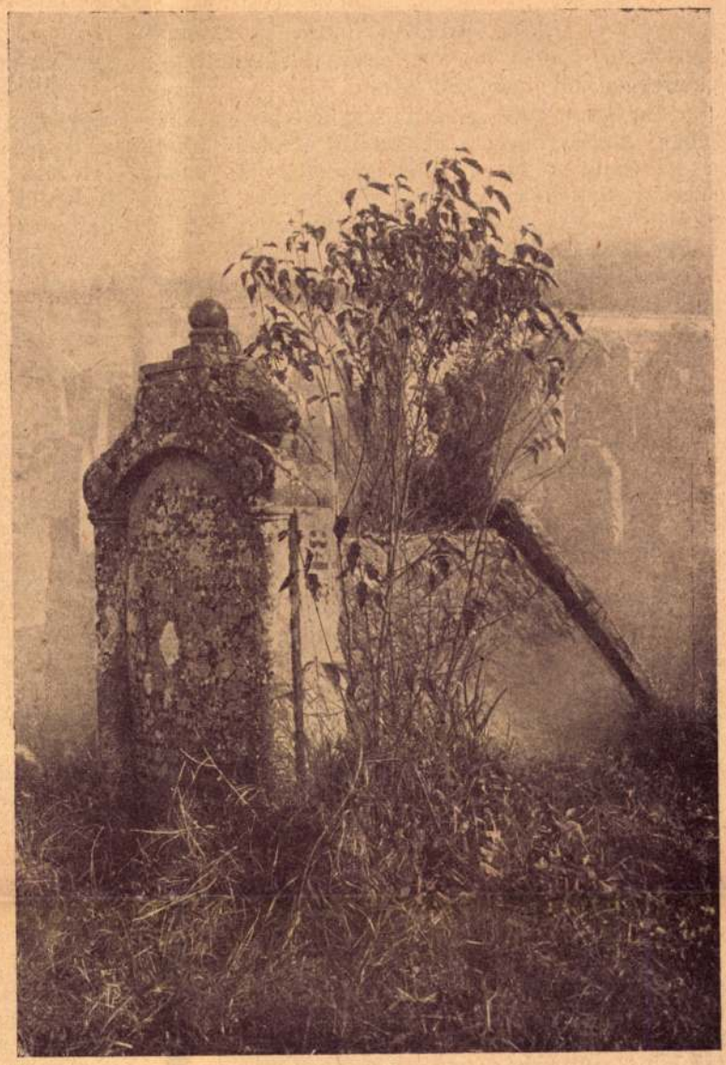

Jeruschálemi Izsák sírköve a kismartoni temetőben 1722.
Grabstein Izsák Jeruschálem's in Kismarton 1722.

És egyszerre csak a sors, a szeszélyes sors kezdett nagyon melegen rámosolyogni Samu bácsira és a családjára. Az Ilonka lányába, gyönyörű szőke, lenvirágszemű hajadon volt, akiért bomolt a város aranyifjusága, s akihez a gimnáziumi ifjuság költői a legepedőbb verseket irták, s aki a kile ujabb és szörnyű megbotránkozására egyre-másra kapta az éjjeli zenéket, az Ilonkába beleszeretett egy fővárosi nagykereskedő. Gazdag asszony lett belőle, sokkal vagyonosabb, mint a rase-kólné, s emiatt gyakori pukkadási rohamok környékezték az egész nőegyletet; az Izidor gyerekből is nagy ajser lett, egy előkelő fővárosi banknak lett a vezérigazgatója, s ha lejött Nagy-Terenyére, az apja látogatására, legalább is „mafter"-rel kellett mechabedolni a templomban, a Náci gyerekből köz- és váltóügyvéd lett egy

tekintélyes vidéki városban, maga is rasekóli méltóságot töltött be, s a terenyei rasekólt per „collega uram"-nak szólította.

De Samu bácsi még mindig félt enni a kiléjében. Atavisztikus, kiírthatatlan félelem lakott a lelkében, s ha gazdag gyerekei ott ültek szerény hajlékában az asztala mellett, amikor hazajöttek látogatóba az apai házba: még mindig leeresztette a függönyöket étkezés ideje alatt.

— Ich hab' nicht gern, wenn sie zerspringen! Ribajne sel ajlom! wenn se nor zerspringeten! — mondogatta állhatatosan, amikor a gyerekei megmosolyogták aggodalmaskodását.

A gyerekei váltig a lelkére beszéltek: tenné le a sámeszi állását, nem szorul reá, ők uriasan gondoskodnak róla a mamával együtt.

De Samu bácsi hallani se akart erről. Hogy őt a gyerekei tartsák el! Nem, ezt nem tudná elviselni. Jó gyerekei vannak, az Isten tartsa meg őket! de erre nem akar rászorulni soha, amíg él.

Végre aztán Izidor fia, a fővárosi vezérigazgató kitalálta a módját, hogy az őreg urat levegye a lábáról.

Hazajött Terenyére, a lelkére beszélt Samu bácsinak, élénken ecsetelte, hogy milyen szégyene az a gyerekeinek, hogy dacára előkelő és nagyvagyonú sorsuknak, az apjuk: terenyei sakter, mit szól ehhez a világ?! hogy ilyen állásban hagyják az apjukat tengődni, és „mocze sabeszkor", az avdóle gyertya ellobbanása után, komoly és nagyjelentőségü tervet terjesztett az apja elé. Tudja, hogy a papa nem tud elszakadni Terenyéről, ahol megöregedett, nem is akarják hát a gyerekei innen elvinni, hanem a Sándor sógornak, az Ilonka urának, a pesti posztónagykereskedőnek ugyis az a szándéka, hogy Terenyén fióküzletet alapítson, ami a délvidék eme szépen fejlődött városában igen hasznos vállalkozás. Ebben a vállalatban, ő, Izidor is társ lesz. Minek vegyenek idegen embert a vidéki üzlet vezetésére, mikor itt van a papa?! Ért is hozzá, hiszen, valamikor, ifjuságában a papa rőföskereskedő volt Kikindán, s csak miután tönkrement, csak azután lett Terenyén sakter; („cibüesz gesógt!", mondja a papa) vállalja el hát a papa a vidéki fióküzlet főnökségét!

Samu bácsi egész éjszaka le nem húnyta a szemét, annyit töprengett a terven. Hosszas lelki tusa után jutott arra a megállapodásra, hogy ezt az ajánlatot, szülői büszkesége megsértése nélkül csakugyan el is fogadhatja. Dülőre jutott: — s a szive megdobbant az önérzettől — balbósz lesz Terenyén.

Másnap az Ilonka lány is hazaérkezett az urával. S most már gyorsan peregtek az események. Megállapították, hogy a főutcán, a Hammerschlag-féle házban bérelnek üzlethelyiséget.

Egy hónap se telt belé és Samu bácsi, a főutcai „Berger Sándor és Társa" impozáns portálés posztónagykereskedésnek főnöke gyanánt sürgött-forgott az üzlethelyiségben.

Rövid idő múlva Samu bácsi tekintélyes balbósszá, úgynevezett „séner Balbósz"-szá nőtte ki magát a terenyei kilében. A multat hamar elfeledték az emberek. „Selisinek" hívták fel a széferhez, s egy év mulva már „chószen maftir" lett Szimchásztajrekor.

Most már nem eresztette le a rolókat a főutcára nyíló lakása ablakán, s a konyhában önérzetesen bátor rotyogással sült a pénteki liba. Csak a régi gyomor hiányzott némiképen az önérzetesen pirosló pecsenyéhez és a biborosan csillanó péntekesti borhoz meg a szép pirosra sült barcheszhez.

Nemsokára tüvekólnak választották meg Samu bácsit. A hermelinpártiakhoz tartozott, de a görénypártiakkal se rontotta el a dolgát. Samu bácsi hova-tovább arra a meggyőződésre jutott, hogy egyben-másban talán mégis van némi igazuk a görénypártiaknak is. Jószívü ember maradt továbbra is Samu bácsi, bálcedóke is volt, de abban igazat kezdett adni a görénypártiaknak, hogy nem kell a kile pénzét olyan meggondolatlanul szórni, s hogy a domesztikok szerényebben is élhetnének. Nincs az sehol se megírva, hogy a sajchet-nek okvetlenül libaaprólékot kell vacsorázni minden péntek este.

A sámeszlakásban új sámesz lakott nagy családjával, most az eregette le félénk aggodalommal a rolókat az ablakon vacsora közben, s most az uj sámesz mondogatta szepegő kétséggel a gyerekeinek:

— Tomer geht reb Smül Leider variber, ün wat sech aufhalten iber den Ganzbróten! . . .

Forró nyári délután volt. Samu bácsi, a tüvekól, Lébele Kélev és Tanche Repedt, hitközségi előljárók társaságában betért egy pohár sörre, a városkertbe.

Egyik asztalnál, egy-egy pohár sör mellett, újra a két zsidó tanító hüsölt.

Samu bácsi elment az asztaluk mellett. S odabökött a hüvelykujjával feléjük és hangos szóval mondta Lébele Kélevnek és Tanche Repedtnek:

— *Sehst'e, ünsere Brajdfresser!*

Dévényi Egon: Zsidó testvérem

Zsidó testvérem, útad hol leled?
Elüldöz íme, forrongó Kelet.
S ajtaját zárja reszkető Nyugat:
Zsidó testvérem, merre lelsz utat?

Zsidó testvérem, messze tájakon
Borongva vár egy százszor drága rom . . .
Az úton óva két csillag vezet:
A hő remény s a bús emlékezet.

Mult és Jövő
1922. nov.

PROF. EINSTEIN (NEW-YORK): AZ „ASSZIMILÁCIÓ“ TÉVEDÉSEI NÉMETORSZÁGBAN

Lorenz A. H., a nagy hollandiai fizikus mondta nekem egyszer a világháború idején: *„Boldog vagyok, hogy olyan nemzethez tartozom, amely túlkicsiny ahhoz, hogy nagy esztelenségeket kövessen el.“* A sors hasonló helyzetbe juttatta a zsidóságot, amikor a földkerekség minden részén szétszórta. Mindenhol kisebbségben vagyunk és nincsenek fizikai védőeszközeink, hogy közületünket a sok ellenség és ellenfél támadásai ellen megvédelmezhessük.

Szerencsére! Mert ami fegyverekre alapozott hadsereg és diplomácia más nemzeteknek, az nekünk a kölcsönös segítségnyujtás, az ész és értelem iránti tisztelet hagyománya. Ősi időkben ezt a tradiciót főleg vallási formák őrizték meg, amelyek az egész életet áthatották. Ennek elkerülhetetlen, fokozatos lazulását a társadalmi felelősségre való neveléssel kell óvatosan kiegyenlíteni, ha azt akarjuk, hogy népközösségünk ép maradjon és életrevalóságát megtartsa.

Egy csekélyszámú kisebbséghez tartozó egyén a társadalomhoz való viszonyában hasonlíthatatlanul nehezebb problémékkal áll szemben, mint bárki más. Milyen legyen a viszonya a zsidó közösséghez és minden más népközösséghez? Kimerítő, szabatos felelet természetesen nincs erre a kérdésre. *Művészet az élet, nem tudomány.* Az elhatározást esetről esetre az egyén józan eszére és a pillanat intuitiv megérzésére kell bízni.

A probléma még nehezebbé válik, minthogy a zsidók legjobbjai és legkitűnőbbjei, a próféták, valamint filozófiai mestereink javarészt világpolgárok voltak és eszményeik körülfogták az egész emberiséget. Máskép lehetne összeegyeztetni a zsidó közösséghez való hűséget az általános emberi viselkedéssel, a világpolgársággal?

Olyan emberiségben, amelyben a felebaráti szeretet, az emberbarátság ideálja eleven valóság lenne, a zsidó közösségért való minden aggódás felesleges volna, kötelességeik a vallási és mívelődési örökség megőrzésére szorítkoztak volna. Az igazság azonban az, hogy olyan világban élünk, amelyben a zsidó nép balítélet áldozata, létét pedig barátságtalan hatalmak fenyegetik.



A Panaszfalnál Jeruzsálemben
Frommer Oszkár szentföldi felvételeiből

Az ellenünk folyó méltatlan harc nem áll meg nemzeti határok előtt. Tünete az részben az egész nyugati világ gazdasági és politikai kórságának. A harc nem csupán ellenünk van irányítva. Harc az ember személyisége, szellemi voltának minden megnyilatkozása ellen, minden ellen, ami a nemesebb természetűek létét gazdaggá és érdemessé teszi.

A jelen időben a zsidók egyetértése és kölcsönös megsegítése az egész világon erős törvény. *Bárcsak tanulnának mind a zsidók a német zsidóknak utóbbi húsz év alatti tévedéseiből.* A német zsidók legnagyobbrésze nem ismert nemzetközi zsidó közösséget. A maguk szemében németek voltak és semmi egyebek, mint németek. A keleti zsidó, az úgynevezett „Ostjude“ előttük idegen ember volt. Ha segélyt adtak, nagy leereszkedéssel nyujtották oda neki. Aki ilyen jótékonyságból élvezett, nem volt túlboldog.

Ezek a német zsidók szolgaian utánozták a német népnek előttük még idegen életmódját, azzal az egyetlen szándékkal, hogy minél hamarabb és minél gyökeresebben feledjék zsidó származásukat. Mennyit szenvedtem én e német zsidók büszkeség- és méltósághiánya miatt, akikből annyira kiveszett az önérzet, hogy hiánya iránt teljesen érzéketlenek voltak.

Egyetlen politikai felfordulás elegendő volt ahhoz, hogy minden illúziójukat megsemmisítse. *Egyetlen pillanatban elvesztették mindazokat a javakat, amelyeket belső méltóságuk és tradicionális történeti egyéniségük feláldozása árán szereztek.* Anyagiakban és szellemiekben összeroskadva, *azoknak a külföldi zsidóknak a segítsége lett egyetlen védelmük, akik a túlzásba vitt asszimilációs folyamatot helytelenítették, elítélték.*

Tanuljon végre az egész zsidóság abból a sorsból, amely a német zsidóknak jutott és építsék ki minél erősebben azokat a célszerű intézményeket, amelyekre az elnyomás idején szükségük lesz. Ne bízzanak sehol abban, hogy ez az óra soha el nem jön, hanem tartsák az egyetemes zsidóság nemzetközi sorsközösségét szentnek és magasztosnak. Sőt az egyetemes zsidó kapcsolatok ápolásával nemcsak saját ügyüknek használnak, hanem az egyetemes emberiség ügyének is. A testvéri szolidaritás megtalálja jutalmát. Ma ebben, holnap abban az országban szorul reá a zsidóság. A becsületesség és kötelességtudás ma sem veszítheti el értékét.

Aki ott révbe jut, nem fogja elfelejteni, hogy mit jelent a testvéri szolidaritás zsidók számára, akik állhatatosak és becsületesek maradtak.

mesznek groteszk figurájával. „Célem" kiállít egy céhkorsó módjára elkészített öblös chevraedényt, egy kedélyes zsidó „ivó" kezdetleges héber írással ráégette: Wer mich füllt, der soll leben; Der mich leert, der daneben" 1869. Boldogasszonyból egy „Halseisen" kép látható, kalodaféle, melybe a teljhatalmú elöljáróság záratta azt a hitk. tagot, aki rosszul viselkedett. A bírói hatalom legteljesebb joga azonban kismartoni rós-hakóholt illette, ki 1732. ápr. 18. eredeti okmányt kapott a Hétközségek földesurától, herceg Esterházytól, melynek értelmében az tekintélyének némely részét reáruházta. Az okirat szép fatokba van zárva, melyet a hercegi korona díszít :a „Gewaltstab"-ot vagy jogarat a bíró előtt vitték, ha hivatalos ügyekben eljárt, a tanácsülésekben mellette feküdt. (Az érdekes emlék pontos kópiáját elkészíttettem a Zsidó múzeum részére.) A „felekezeti" bíráskodás szimbolumaként szerepelhet az a két, unikumszámba menő „Malkeszütő", előírásszerűen elkészített széles, cafrangos bőrszíj, mellyel a Biblia idejében 39 ütést vertek a bűnözőre. Ma az önsanyargatás jelképes eszközévé finomult, mellyel buzgó hívek Jómkippur előestéjén üthetik hátukat... Nem-e kóros korunk mentalitásának tükre ez? Nem mondhatná-e velük egész nemzedékünk az „Usamnu"-t?!

URI ZWI GRINBERG: TÖBB SZÁRAZFÖLD

Pusztító ítéletet mondtak a Tengerre és rádió ment a tengerekre: hír a vörös matrózoknak: jertek gyorsan a partok felé.

Minek hősiesség, vitézség és veszély a mélységek fölött?

S a tengerészek jöttek, jönnek, új kapuk nyiltak a szárazföldnek. Még nem daloltak ily bizakodó éneket e földkerekén.

Nézik a tengert és csodálkoznak: minek nekünk e rengeteg vizek?

És szólnak mind: ki kell szárítani, legyen tágasság, még szárazföld, uj territorium.

Felállnak és kiáltanak: Dicsőség a gondolatnak!

Új Városok, falvak ezrei. Vonatfüst szálljon, villany ragyogjon, kerekek kerekekkel és fönt és lent csövek, csatornák.

S fölállítjuk ágyainkat az új szárazföldre és asszonyaink teherbe esnek és járnak súlyosan, súlyosan és biztosan a szárazföldön — —

Minek nekünk e rengeteg vizek?

Talán kár: Hold száll a tenger fölé és a költők sápadt dalt dalolnak: Hold-menyasszony... Szívem-tenger...

Hullámok, vigyetek a Kosmoshoz, hol epedve vár rám a királyleány...

— Bizony kár. De nincs segítség. Pusztító ítéletet mondtak minden csodásra. Pusztító ítéletet a tengerre és a matrózok elhagyják a hajókat.

És dalolnak, ahogy daloltak vitézül-hősen a vizek fölött — —

Vezetni fogják a mozdonyokat a tengerek medrében!



Wolf-múzeum Kismartonban (Eisenstadt)

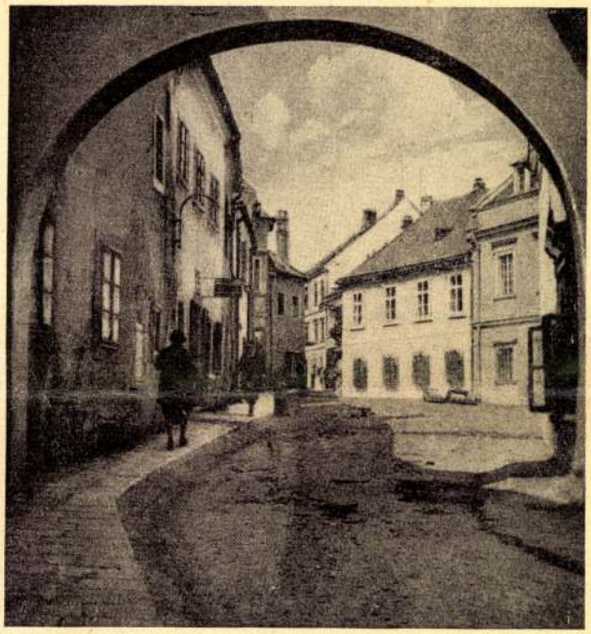

Eruv-kapu a Zsidóutca alsó bejáratánál. — Blick in die Judengasse mit Eruv-Tor



Régi udvar a Zsidóutcában. — Alter Hof in der Judengasse

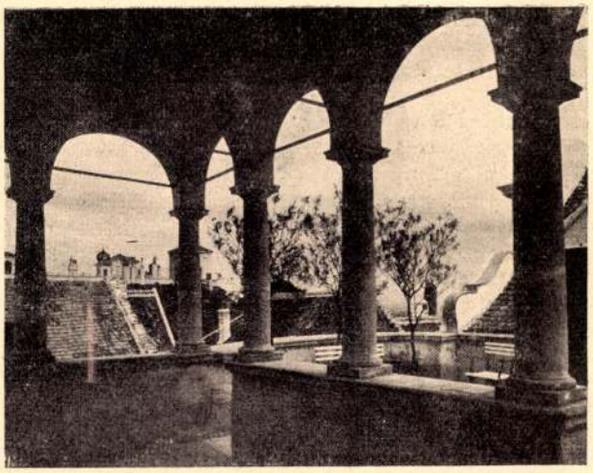

Kilátás a Wolf-Múzeum tetejéről. — Dachterrasse am Wolf-Museum

jelölte meg emléktáblával. Szelid tekintettel néz le a falakról az áldottemlékű *Hildesheimer* rabbi képe, ki a mult század közepén, Kismarton fénykorában zsidó főiskolát, kis Heidelberget létesített ebben a kisded negyedben, mely — mint egykor Jeruzsálem — mégis helyt adhatott egyszerre

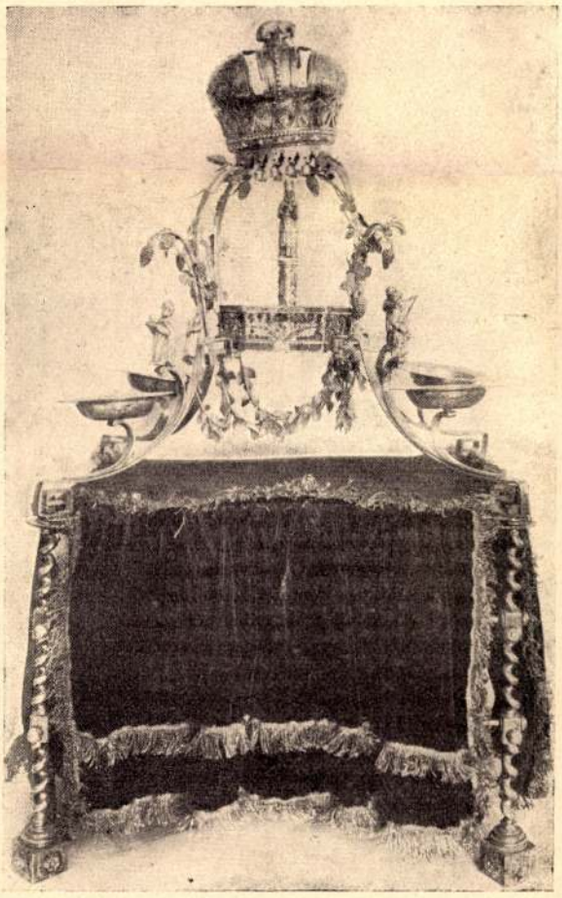

Szédertál Bécs, 1774.
Sederschüssel mit den Figuren Moses, Ahron, David, Salamons, des Hohenpriesters und des Opferlammes

akár 300 tanulnivágyó ifjúnak. Régi gobelinkép mutatja az ucca leghíresebb szülöttjének képmását: R. Akiba *Éger*-ét, aki egy nagymultú, az ő ősei ágában III. Károlytól privilegizált családnak (l. az okmányt a Zsidó múzeumban!) szűk, szegényes hajlékából emelkedett a poseni főrabbiszék világhírű magasságáig. De akadnak körösközül másfajtájú, modern nagyságok is, kiket áhitattal szemlél az utód, a kortárs: *Kiss* József és *Goldmark*, *Einstein* és *Löw* Immánuel, *Bialik*, *Herzl*, Sigm. *Freund*, *Chajes*, Félix *Mendelssohn*, stb. többnyire sajátkezű ajánlásokkal. Magának a familiának ifjú nemzedéke szintén kitesz magáért és például szolgálhat a többieknek. Az egyik, legutóbb elköltözött, összeállíttatta „Die Familie Wolf" teljes genealógiáját, minden egyes tagjának polgári, katonai, hősi halotti érdemeivel, a másik, a múzeum tulajdonosa pedig hatalmas, tudományos kötetekben gyüjtötte össze a régi temető beszédes sírköveit, a legendáris „fekete könyv" elsárgult lapjainak érdekes okmányait, periratait. „Ein Stück jüdisches Leben aus einem Winkel in seiner Unmittelbarkeit vorgeführt" — mint tudós szerzője, a bécsi *Wachstein:* Urkunden zur Geschichte der Juden in Eisenstadt" 1926. Bevezetőjében mondja.

Ám a fáradhatatlan historiografus ezidei korai halálával nem fejeződött be munkája. Megsokszorozódtak a feladatok már akkor, mikor Eisenstadt, mint Burgenland fővárosa, ismét politikai és felekezeti középpontja lett annak a Hétközségnek" (Seva kehilloth),* melyek már a 18. század végén bizonyos közös szervezetet alkottak és a mai ausztriai alkotmányban, mint egyedüli orthodox községek szerepelnek. Ezekben az egykor virágzó, ma nagyrészt elsenyvedő hitközségekben sok régi emlék őrződött meg, főleg hivatalos és családi akták, hitközségi jegyzőkönyvek, chevrai és egyéb egyesületi „pinkaszok" formájában. Ezek feltétlenül elkallódtak, elvesztek volna, ha Wolf Sándor nem gondol merészet és nagyot és mint államilag megbízott Landeskonservator a Bundesdenkmalamt beleegyezésével meg nem alkotja a „Jüdisches Zentralarchiv für das Burgenland"-ot. Az előbb említett R. Akiba Eger szülőházában, a mai izr. elemi iskola helyiségeiben, egy safe-szerűen biztosított szobát rendezett be a hétfelől összehordott gyüjtemény számára, melynek anyagát a déli Burgenland három, egykor nevezetes hitközsége: Város-Szalónak (Schlaining), Rohonc (Rechnitz) és Németújvár (Güssing) szintén tekintélyes módon gyarapította. Magából Rechnitzból az önzetlen buzgalmú *Halaunbrenner* Károly, csendőraltiszt, nem kevesebb, mint 12.373 iratot küldött be, valamennyi szép sorjában leltározva, szakok, tárgyak szerint csoportosítva, átlekinthetővé téve. A levéltár szinte várja, a tulajdonosa pedig szeretettel hívja a szakértő kutatókat, hogy ebből a papírrengetegből hozzák napfényre a régi világ elfeledett értékeit. A családi vándorlások, összefüggések mennyi ismeretlen adatára bukkanhat itt a genealógus, a községi háztartások ügyvitelére vonatkozó belátásokra a historikus! De a folklorista sem fog üres kézzel távozni. Ha film és fényképezőlencse nem is örökíthette meg a mult században az eleven kehilla-élet mozgalmas jeleneteit, jellegzetes alakjait, a kismartoni elzárt zsidóuccából még látható egy-egy esküvői menet, mint a menyasszonyt cigányzene kísérete mellett vezetik az uccán felállított mennyezet alá, vagy amikor a kisgyerekek hada Szimchas-tórakor végigvonul az ablakok előtt, héber rigmusokban ünnepi porciójukat kérvén almából, dióból. Nagymarton bemutat egy „chevra-szude" sokadalmat, a boroskocsiján halottasruhába öltöztetett sa-

* Névszerint: Nagymarton (Mattersburg), Lakompak (Lackenbach), Kabold (Kobersdorf), Sopronkeresztúr (Deutschkreuz), Boldogasszony (Frauenkirchen) és Köpcsény (Kittsee).

DR FÜRST ALADÁR: WOLF-MÚZEUM ÉS ORSZÁGOS LEVÉLTÁR KISMARTONBAN

Mikor a *Mult és Jövő* megindult, legelső nagyobb cikksorozata a kismartoni zsidóucca hagyományos kehilla-életével, érdekes népszokásaival foglalkozott, amihez csakhamar csatlakozott *Wolf Sándor* ottani műgyüjtőnek 50 illusztrációval ékes, díszes képesalbummá dagadó tanulmánya: a kismartoni gettó művészetéről. Azóta sok minden megváltozott, itt is, ott is. A gettó ódon hangulata, bár az osztrák törvény az egész negyedet országos műemléknek nyilvánította, elvilágiasodott, féltékenyen őrzött politikai autonómiáját, melynek külső szimboluma a szombatonként kétfelől elzárt Zsidóucca, állandóan veszély fenyeti a közhatóságok részéről. Elevenen él azonban, sőt bővül, gyarapodik a kismartoni zsidó régiségek új menedékvára, a városkának is egyik csillagos látványossága: a Wolf-múzeum és a legujabban hozzákapcsolódott burgenlandi országos zsidó Levéltár, a Landesarchiv. Hadd számoljak hát be a Mult és Jövő jubiláris számában eme legrégibb témája mai változatairól...

A Zsidóucca elején a vaslánccal szemben van a Múzeum bejárata. Ócskavaskereskedő lim-lomos raktára volt egykor, melyben stílszerűen helyeződtek el a Kismarton határában végzett ásatások őskori és római leletei. Már köztük is akadt zsidóvonatkazású: *ama X. Légiónak égetett téglái, cserepei, melyet innen vittek el 70. körül Jeruzsálem ostromához.* Amint gazdagodott az állomány, tágult a keret is, újabb lakásokat, házakat kellett lefoglalni a gyüjtemények részére. Végül a háború befejeztével felépült nemes német renaissancestílusban a *külön muzeális palota*, hangulatos udvaraival, fülkéivel, tetőterraszaival. Termeinek sorozata felöleli az egymásután következő kultúrkorszakok szinte teljes képét, — lehetőleg helyi, kismartoni megvilágításban. A középkori egyházművészet lokális emlékei egy szerény kápolna keretében találnak helyet, mellette céhládák, céhkorsók, a szépművészet alkotásai tarka gazdagságban és mint speciálitás: egy kis borpince-múzeum. Az emeleten az újkor levegője, világossága. Stílusosan berendezett gótikus, renaissance, barokk, empire-szobák régi századok izlését tükröztetik; köztük otthoniasan hat az 1790-ben alapított Wolf-cég egykori főnöki irodája, *héberül vezetett üzleti könyveivel.* Mellettük majdnem exotikumok tárházának nézhetné az ember a „zsidó"-szobát: a mai főnök utazásainak változatos „hozadékát". Vannak itt primitív orosz támlásszékecskék ólomból a *chanukkai mécsek* részére és értékes renaissancekori menóra Itáliából, kairói laska és szokatlan alakú hatalmas szédertál Bécsből, perzsa- és arabnyelvű házasságlevelek, kabbalisztikus alakú és feliratú szombati serleg valamelyik híres rebbe birtokából, jemenita tarka köntös és főkötő, szamaritánus amulettek, középkori érmek, nevezetes plakettek és könyvek, könyvek, nemcsak előkelő izléssel berendezett könyvtárszobákban, hanem mindenhol, ahol kicsike hely akad a múzeumban, ajtók falközeiben, falak mélyedéseiben. Külön termekben csoportosítva a Kismartonból származott hirességek: egy *Haydn, Hyrtl,* Prof. M. *Benedikt,* Fanny *Elssler* ereklyegyüjteménye és végül egy sarokszobában a múzeum „clou"-ja: *a szombati szoba.*

Valóban alig áldozhatott volna *Wolf* Sándor és munkatársa, dr. *Csatkai* Endre, az ifjú műtörténész találóbban, költőibben a Zsidóucca genius loci-jának, mint hogy házi, családi emlékekből rekonstruálta a *Biedermeier-kor* halkhangú, bájos hangulatában a zsidó család meghitt otthonát. Mintha most is ott ülne fekete, bő bőrkarosszékében a család tiszteletreméltó patriarchája, őt szolgálják a polituros szekrényekben a vaskos foliánsok, a kéziratos krónikák, a polcokon az ünnepi és hétköznapi tubákszelencék sora, a vitrinben a saját fuvolázó és tórakészletének darabjai. Az asztal tündöklő fehér abrosza, a csipkés ablakfüggönyök, az üveggyöngyös csengetyűhúzó a „derék háziasszony" dícséretét zengik, ki aranyos főkötőjében éppen most készül meggyujtani a két olajos szombati mécsest; előtte a hímzett, ovális fényfogó, hogy égnek emelt szemét előbb ne érje a világosság sugara, mielőtt el nem mondta rá az „entzündolás" áldását. Tán fel is húzott az ujjára erre az ünnepélyes szertartásra egy olyan karneolköves aranygyűrűt, milyent a mi Zsidó múzeumunk őriz kettőt, rajtuk a hétkarú Menóra körül a gyertyagyújtás brochója. Körül az apróném — a családban generációkon keresztül hagyományos volt a 2 fiú, 7 leány a legidősebb ágban! — Szűk szobában is szépen megfér egymás mellett. Családi emlékeken, helyi hagyományokon, nagy ősök példáján nevelődtek: mai napig a legkitűnőbb paedagogia! Kegyelettel olvassák a dédanya, a „Mühme Frümet" végrendelkező, intő szózatát: „Seid einig und unterstützt euch gegenseitig mit Rath und That, — Ihr müsst euch näher und fester einander anschliessen. Ihr habt es nöthig..." A családhoz tartozónak vélik a nagyérdemű R. *Wertheimer* Sámson, országos magyar főrabbi és udvari faktor egyéniségét, kinek helybeli nemesi kúriáját, magántemplomát és rituális fürdőjét a Wolf-család őrzi és

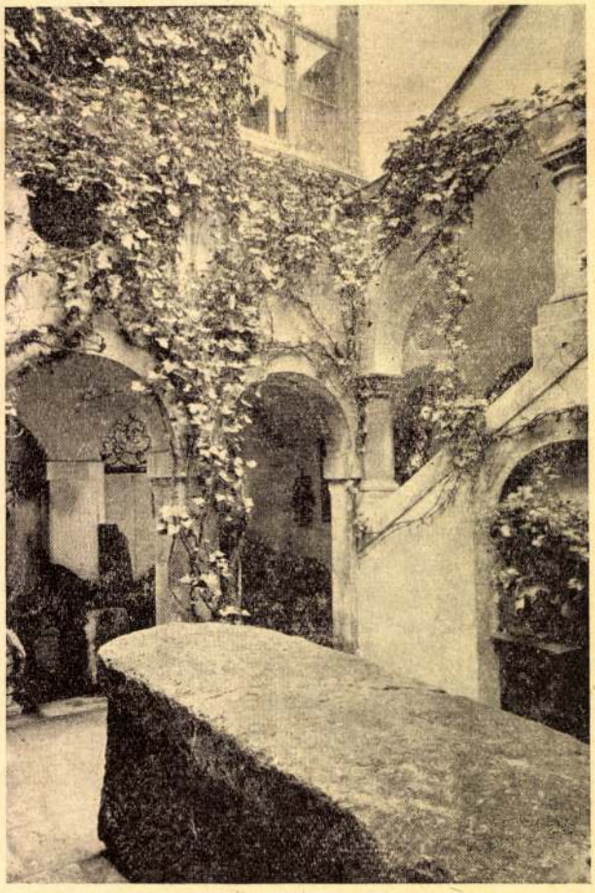

Virágos udvar római sarkophaggal — Hof im Wolf-Museum

Mult és Jövő 1935. sept—okt.

Kismartoni Esterházy-

kastély

számos felvétel
Balogh Rudolftól
repr.

Vas. Ujs. 1913. 34. szám

Óvudai plébánia

3

179

Kismartoni

Esterházy-kastély

lásd katonia nevelő-intézet stb

Vas. Ujs. 1871.

223, 224. l.

Kassa, dám

659

Haydn-ünnep Kismartonban.

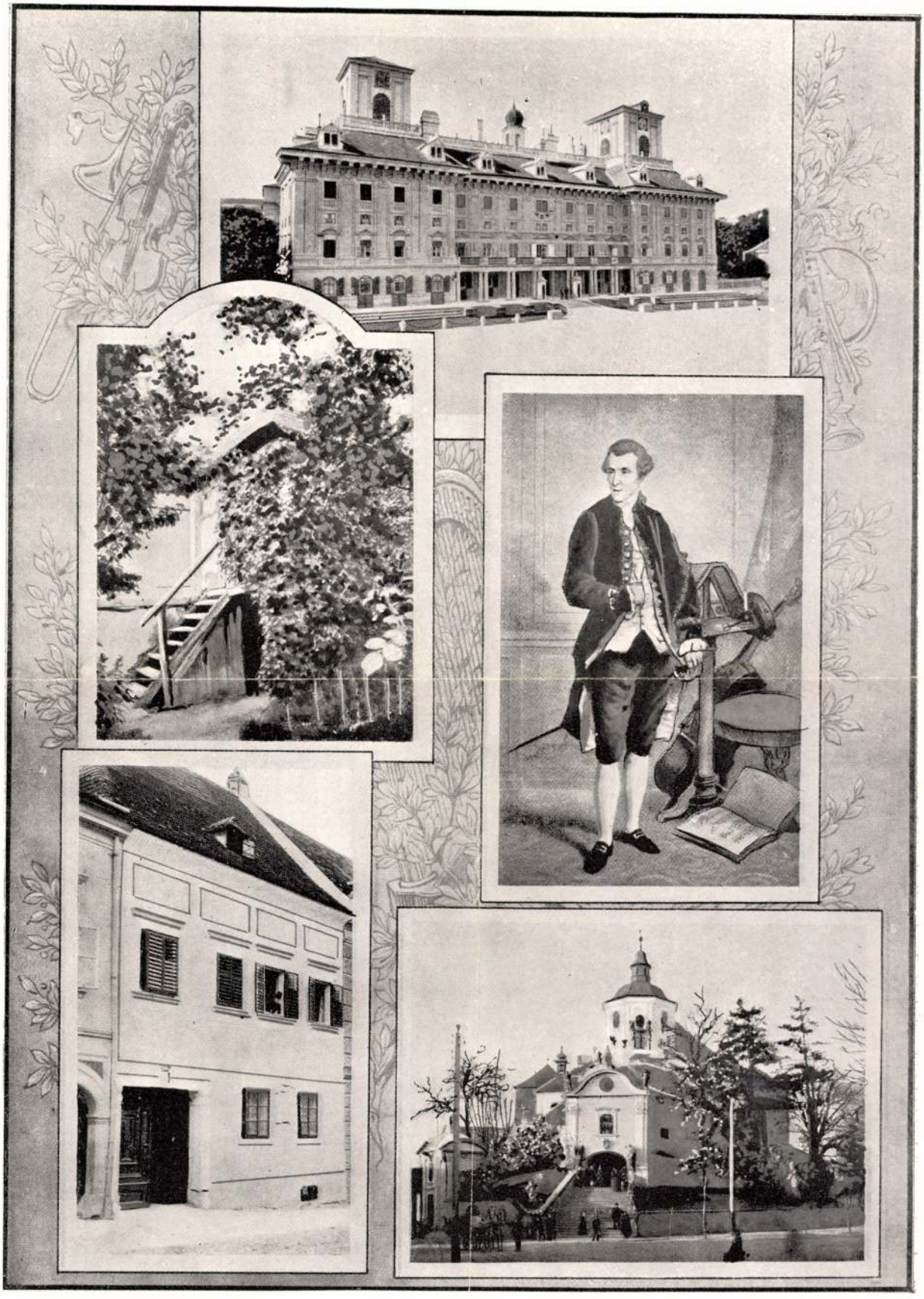

1. Esterházy herceg kastélya Kismartonban. 2. A kerti ház, melyben Haydn halhatatlan szerzeményeit költötte. 3. Haydn mint hercegi karmester. A kismartoni kastélyban levő kép után. 4. A kismartoni Zárda-utcában levő ház, melyben Haydn lakott. 5. A kismartoni templom, hol Haydn sirja van.

Pesti Hirlap Napkara 1910.

Az angol királyi pár Berlinben.



A császárné. Edvárd király. Vilmos császár A királyné.

A királyi kastélyban adott díszebéden Vilmos német császár és Edvard angol király pohárköszöntőt mond.



A német császári pár királyi vendégeivel az operaház nagy udvari páholyában a Sardanapal ünnepi előadásán.

egy kis ismertető füzet is jelent meg róla ; ebben Szulinyi urat arra intik, hogy jobb lenne a világcsodát valamely fővárosnak átengedni, mert Nagyszombatban alig láthatja valaki. A császárvárosnak is volt nemely köze a nagy hírre vergődött műdarabhoz ; faragott díszeit egy odavaló szobrász, Rücker Antal készítette.

Persze a kisebb és műértő szemet jobban gyönyörködtető darabok szerzőit nem ismerjük, mindazonáltal a kádárok céhei ez országban is régiek és tiszteltek voltak. Természetesen azokon a vidékeken több a régiség, ahol a török nem fészkelte meg magát : Trencsénben már 1633-ban, Kassán 1641-ben, Komáromban 1657-ben megalakult a céh. A nyugati vidék híres bortermő helyein még korábban : Sopronban már 1566-ban ; itt az ajándéknak szánt boroshordót még meg is festették. A kismartonkörnyéki kádárok 1610 körül tömörültek céhbe, Kismarton városában néhány évtizeddel később, Nagyszombatban 1629-ben, Magyaróvárt 1690-ben, Ruszton 1691-ben.

Különösen sokat tartottak rá egyes céhek, hogy a céhlevelet maga az uralkodó állította ki számukra. Így Lipót császár adta Magyaróvárnak, Egernek, a kis Nezsidernek ; Mária Terézia aláírása ékeskedik a budai, móri és szekszárdi kádárok céhlevelén. Így bátorodtak neki a kismartoni kádárok is és céhládájukon berakott ábrázolásban olyan jelenetet örökíttettek meg, amelyen III. Károly ő felsége sajátkezűleg nyujtja át a céhlevelet az alázatosan térdeplő kismartoni céhmesternek. Egyebekben a kádárok céhjelvénye a körző s ezzel is az előkelő rokonságot hangsulyozták, mert a körző az eszköze a mértannal foglalkozó tudósoknak, a kőfaragóknak és építészeknek is.

A magyar pince művészetéről kevés szó esett eddig, szerencsére bortermelésünk még luktető valóság és kellékei még nem értek meg a múzeum élő-halott birodalma számára. Elkorhadt hordók megmentett faragott fenéke itt-ott bekerül egy-egy vidéki múzeumba, sőt magángyüjteményekben is találkoztunk már velük ; sajnálattal kell bevallanunk, hogy akaratlanul is csökkentettük értéküket a tulajdonos szemében az igazi jelentés feltárásával ; itt, úgy látszik, a cél csaknem szentesítette az eszközt. A magyar kádarok munkái bizonnyal nem érdektelenek (fúró-faragó nemzet vagyunk), hihetőleg ezek sem nélkülözték a faragott díszt. Egy 1597-ből való urbárium felsorolja a kádárműhely eszközeit : «kes, vonio zek, zalu (gyalu?), faragó bárd, faragó kes, vayo kes, circulum, fenek meczo». Az utóbbi, a fenékmetsző lesz az, amely néha művészi ábrándokra ragadta el az egyszerűbb iparost ; művészszámba régente sem vették ; Comenius szótárának magyar fordítása 1643-ben ezt mondja : «Ezen rendből valók : a sindel faragóc, pintérec, esztergáolosoc». Azonban remélhetőleg a derék kádárokat is bebocsátják a nagy művészet birodalmának valamelyik külső negyedébe, ha majd nemcsak archaeológusok, hanem művészeti kutatók is leszállnak a föld alá.



Hordófenék, XIX. század eleje. (Kismarton, Wolff-múzeum)

zárja körül a felmerészkedő társaságot. A nikolsburgi nagy hordót 1643-ban faragták és 1000 akó fér bele. A königsteinit Drezda mellett két évig fúrta-faragta mestere és 1680-ban adta át rendeltetésének, mikor is 2222 akóval töltötték meg. A klosterneuburgi (Bécs mellett) csak ezer akós, az 1704. év alkotása; Szent Lipót napján az oldalát szánkapályának használják a vidám bécsiek, és úgy csúsznak le rajta, mint valami sóbányában szokás.

Persze hajdanában a hordónak csak a nagysága keltett érdeklődést, ma inkább leköt a kisebb darabok faragott feneke. A XVII. századnál ritkán idősebb darabokon felvonul a mennybeszálló Mária, Madonna a gyermekkel, Szent Anna a gyermek Máriával és a szentek. Nem nehéz megérteni, hogy előfordul a kapások védőszentje, Szent Pál apostol, vagy akár a kádároké, Szent József és Szent Orbán pápa, de mi a jelentése a többinek? A kismartoni Wolf-múzeum idevonatkozó osztályának egy hatalmas darabja útbaigazít: a tulajdonos a maga és családja védőszentjeit faragtatta rá a hordófenékre is. Néha egy-egy irónikus villanás mutatkozik olyan hordó fenekén, amelyről a vízi védőszent, Nepomuki Szent János ismert alakja hajladozik felénk, nemkülönben, ahol Jézus keresztelőjét látni enyhe célzással némely pince vizes titkaira. A XVIII. század barokk mozgású szentjeinek helyét az új század küszöbén klasszikus témák foglalják el. Mert ha a boltokat e korban Ámorhoz, a három grációhoz, Minervához, Merkurhoz címezték, mért ne gördülhetett volna át ez a művészet is Bacchusnak és Hermesnek hatáskörébe? Most már szatírok, kis és nagy Bacchusok terjeszkednek a hordófenekeken és helyet adnak Merkurnak és egyéb istenségnek is.

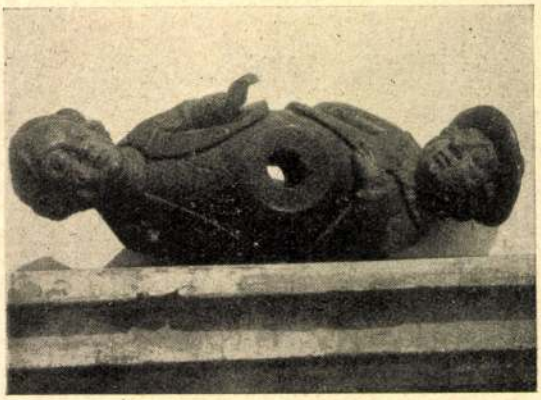

Rokokó fa-retesz, horcó számára. (Kismarton, Wolff-múzeum)

Egyebekben is lépést kívánt tartani a pince a művészet haladásával. A barokk átépítések a középkori kastélyokban megtartották a régi boltozatot, úgyhogy nem egy ilyen pince megőrizte az eredeti alaprajzot is, mint például Kismartonban az Esterházy-kastélyban. A XIX. század első fele azonban kezdett a nagy művészet áramlásaihoz igazodni; így ha a föld színe felett középkori katedrálisokat akar utánozni a kis falusi templom is, ne csodálkozzunk rajta, hogy nemes Szulinyi nagyszombati borkereskedő gót stílusban képezteti ki pincéje boltozatát. Ebben helyezték el az 1846-os pesti iparkiállítás nagy szenzációját, a 2150 akós óriás hordót, amelyet 140 darabból állított össze Frankendorfer Lipót pesti kádár, miután mintegy 15 évvel azelőtt már közreműködött egy hasonló, Tatára került mesterműi elkészítésében. A hordót elvitték Bécsbe is és ott a Práterben mutogatták belépődíjért, sőt

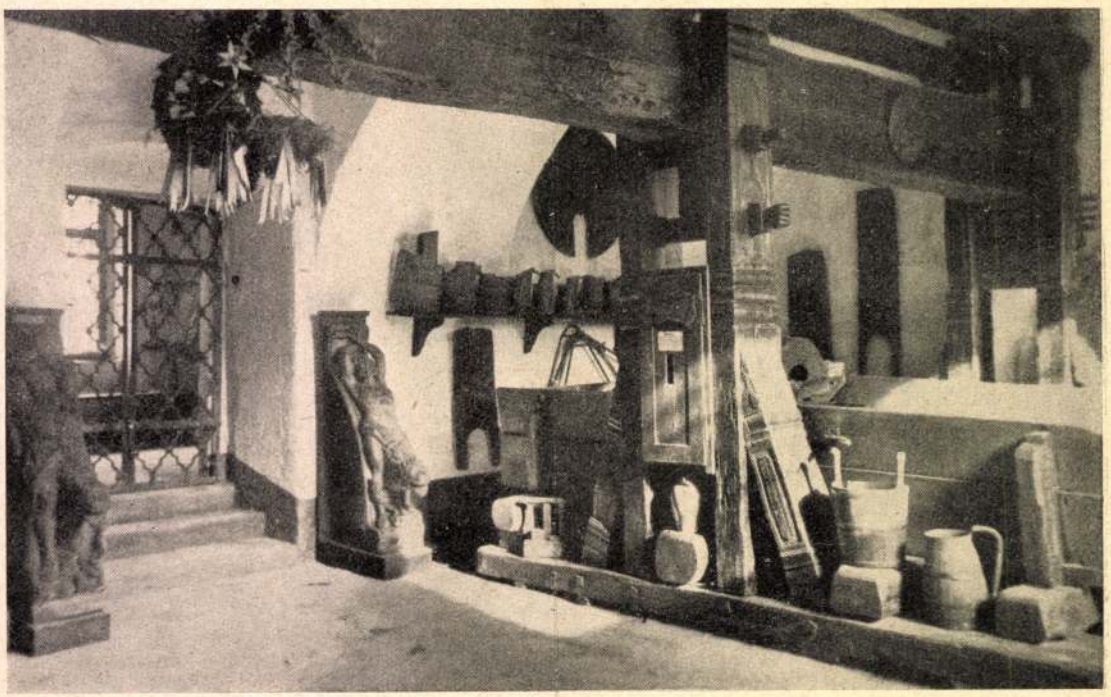

Nagy szőllő-sajtó, függet mutató kézzel. (Krems, Weinmuseum)



FOTO VADAS ERNŐ

RÉGI VÁROS

FAFARAGÓ MŰVÉSZET A PINCÉBEN

Írta CSATKAI ENDRE

Olyan rohamosan hódít a gép, hogy máról holnapra mind több ipari foglalkozás kopogtat a múzeumok ajtaján bebocsátásért : legalább ott maradjon meg az emlékezete. Az ember szinte azt hiszi, hogy a régi újságok «Innen-onnan» rovatából pattannak elő az új múzeumokról szóló hírek : hol óramúzeumot rendeznek be, mert hiszen az órásmesterek maholnap kihalnak a gyárak jóvoltából, hol a meglevő kultúrhistóriai gyüjtemények csatolnak új osztályokat teljesen berendezett, kihalásra ítélt műhelyekkel a régiekhez . . .



Hordófenék Mária mennybemenetelével
(Kismarton, Wolff-múzeum)

A bortermelés is csökkenőben van ; és íme, mintha ennek jele volna az, hogy híres bortermő vidékeken egymásután nyílnak meg a bormúzeumok. Hogy csak a legközelebbi szomszédságot említsem, a Duna mellett Krems és Klosterneuburg meglepő gazdagsággal építette ki a magáét, a bécsi és kismartoni magángyüjtemény pedig méltón csatlakozik hozzájuk. Magyarországon csak a soproni múzeumnak van ilyen osztálya.

Ezek a gyüjtemények nagy meglepetéssel szolgálnak : a pince művészete tárul elénk. Ismeretlen medrekben hullámzanak végig az ismert törekvések : a fafaragásnak alig ismert területe bontakozik ki az új múzeumok anyagában. Az emberi kéz csaknem minden eszközt díszíteni akar, és így ötlettel és ügyességgel megfaragott munkák süllyedtek el reménytelenül a pince sötét mélyében, csapok, kis és nagy szeszélyes hordóformák és főképpen díszes hordófenekek. Reménytelenül, mert vagy egyáltalában nem lehetett őket látni a sötétben, vagy pedig duplán látta a pince vidám látogatója.

A nép lelkében félelem gyökerezik ; mindenütt a rossz szellemek ártó törekvésétől tart ; elég egy kis rés is nekik, de kellő jelek távoltartják őket. Ez magyarázza meg a pincében oly gyakori faragásokat. A szőlő levében természettől fogva elég démon él, a betolakodó külső erőket már a présen alkalmazott fügemutatásra torzuló kéz távoltarthatja. A déli népek a bort agyagedényben tartják hűsen. A különféle színű cserép kövér testét háló, hurok fonja át, nem egyszer kereszt, kard vagy csapda domborodik rajta, mind arra való, hogy elhárítsa a rossz szándékot. A fahordót nem is délen találták fel. Az ókor Galliája és Illyriája hozta forgalomba, onnan terjedt el a használata észak felé. Készítőiket, a kádárokat (nem egy magyar vidéken a németből átvett pintér szóval jelölik a mesterséget), sokra tartották és ők is, hogy el ne maradjanak az iparosok egymással folytatott vetélkedésében, azt hitték és híresztelték, hogy Speusippus athéni filozófus találta fel a hordót. Így a mesterség nemcsak nagyon régi, de előkelő eredetű is. Kár, hogy nem gondoltak Diogenesre, aki hordóval oldotta meg a lakáskérdést a maga személyére nézve.

Marperger híres lexikonja, 1717-ben, elmondja, hogy a nürnbergi kádárok tüntek ki eladdig legjobban ; nemcsak jó, de különlegesen nagy hordókat is gyártottak, sőt teremtő kedvük hat-nyolc és sokszögletű alakot is adott gyártmányaiknak. Azonkívül olyan játékos csapokat találtak fel, hogy egy lyukból többféle bor folyt ki, más mester meg egy darab fából faragott ki egész hordókat. Nagysága miatt a mai napig hírneves a heidelbergi óriáshordó 1608-ból, melynek tetejére 27 lépcsőn lehet feljutni, ott barokk mellvéd



Liszt búcsúja Berlintől. Ismeretlen szerző kőrajza. (1842. Kismarton, Wolff Múzeum)

LISZT FERENC ÉS A KARRIKATURA

Irta CSATKAI ENDRE

«A nevetés mindenekelőtt büntetés. Minthogy megalázás a rendeltetése, arra a személyre, aki tárgyául szolgál, kínosan kell hatnia. A társadalom vele bosszulja meg magát a kihágásokon, melyeket ellene elkövettek.» Így ír Bergson a nevetésről szóló híres könyvében. Vajjon mit vétett Liszt Ferenc a társadalomnak, hogy léptei nyomán oly nagy számmal szakadtak fel a gúnyversek és főképpen a karrikatúrák? Nagy művész volt és nagy ember. Kivált a tömegből, ez nyilván már maga eléggé nagy vétek. Már kicsi korában is megmutatkozott, hogy nem mindennapi jelenség. Mikor a doborjáni szülőházban ünnepnap egymás után robogtak be a kocsik az Eszterházy uradalom közeli majorjaiból és a Herr Vetter-ek, ahogy a hercegi tisztviselők egymást nevezték, gyermekeiket összeeresztették a kis Lisztcsemetével, nemsokára elhangzott a panasz, «Zizi» nem akar velük játszani és félrevonul. Akkor akadt egy okos Herr Vetter, aki megvígasztalta a zajos társaságot: «Hagyjátok csak, különb ő nálatok».

A Herr Vetterek társadalma készségesen elismerte Liszt korán megnyilatkozó nagyságát és tiszteletben tartotta; de az Esterházybirodalom, bármilyen nagy is, egyszer mégis csak véget ér és Liszt Ferenc dicsőséges pályájának országútján nemcsak babér, hanem csalán is kezdett teremni.

Jómaga, írja róla Csapó Vilmos, nem lelte örömét mások kigúnyolásában, bár rendkívül finoman és szellemesen élcelődött; ha csípkedték, jól mulatott rajta. A Pulszky Ferencnél tartott egyik estélyen Dóczy Lajos paródiáját Jókainak «Holt költő szerelme» című verséhez írt melodrámájára vidáman hallgatta végig, pedig a zenét is alaposan megcsipkedték; ugyanekkor Jókai sértődötten otthagyta a társaságot. Hiszen éles támadások megedzhették Liszt Ferencet: Heine, nálunk Greguss Ágost csúfolkodtak rajta. És világszerte a karrikatúristák!

Mintegy harmincéves korában indult neki a virtuóz-pályának és járta Európát Németországtól Konstantinápolyig, Pétervártól Párisig. Teljesítményei óriásiak voltak, különösen, ha hozzávesszük az akkori nehéz utazási lehetőségeket. Hatalmas műsorokat játszott végig, egy-egy városban néha nyolcattizet, mindig új számokkal. Nem csoda, ha ez a hatalmas munkabírás szemet szúrt a karrikatúra-rajzolóknak. A budapesti Szépművészeti Múzeumnak van egy kis krétarajza ismeretlen francia szerzőtől; címe «Inspiration»; a mester velünk szemben két kézzel dolgozza meg a zongorát. A franciák csodálatos módon Litz-nek ferdítették el a nevét, így szerepel a képen is. Egy másik krétarajzon két kalapáccsal dögönyözi a zon-

Kismarton, Wolff-Museum

Tükör 1936. máj.

gorát. Felirata, mintegy hangfelvétel, így szól: «Pan! pan! tzin! tzin! patatzin! boum boum! et vlan et vlan! patatra la la!» Egy nagy folio-rézkarcon már hat kézzel játszik. 1860 körül az «Új Pegázus igában» című kőnyomatú rajzon lóháton nyargal Liszt kótatekerccsel és zongorával, miközben a hölgyek körülrajongják.

Igen, ez a nagy rajongás! Hiszen inkább e köré csoportosul a karrikaturisták mondanivalója. 1840 és 1848 közt valóban megőrjítette a nőket, de sehol sem annyira, mint Berlinben, 1842-es tartózkodása alkalmával. Néhány hét alatt 20 hangversenyt adott, és ami ott történt, példátlan. De példátlan az is, hogy egy emberről pár hét alatt ennyi karrikatúra támadjon. Így látunk mesterlegényeket, amint a kirakatban Liszt arcképét bámulják; csak növesszünk hosszú hajat, mondják, kiránt minket a bajból (Grünspahn rajza, Panthalm kőnyomása). Más kőrajzon angyalokat látunk Liszt arcképével a mennyben, lent az ördögök tekintenek felfelé (Rocca nyomása). Véres szatira támad neki a berlini nőknek egy másik kőnyomatban: pózna tetején ruhadarabok ezzel a felirattal: Reminiscences de Liszt — és úrnők másznak fel, akár a májusfára a suhancok. «Das list-ge Berlin», mondja a cím.

Szinte kiapadhatatlan forrása lett a gúnynak a magyar mágnások jószándékú, lelkes ajándéka 1840 januárjában, a díszkard, amely ma békésen pihen a Nemzeti Múzeum tárlójában, de hajdanában sok megjegyzésre adott alkalmat. Liszt maga az ötlettől és az átadás magasztos jelenetétől el volt ragadtatva és élettársát, d'Agoult grófnőt is örömtől dagadó levélben értesítette. Sikerült is átvinni rá a nem mindennapi jelenet viharos tüzét, de az idegen asszony levelében van egy zivatart jelző száraz mondat: Párisban sokat nevettek a díszkardon. Ám nemcsak nevettek, hanem a Revue des Deux Mondes epés megjegyzéseket is fűzött a dologhoz: «Beethovent és Webert engedtük éhen veszni, hogy díszkardot adhassunk Lisztnek». A mester ugyan tiltakozott a dolog nevetségessége ellen, de nem használt; ettől fogva vagy harminc évig nemigen készült róla karrikatúra díszkard nélkül. Magát az átadás jelenetét is több kézirajz figurázta ki. Az egyik, Pottenburg báró munkája, a bécsi Nationalbibliothekben van, a másik az operaház birtokában Budapesten. Az utóbbin a magyar főfoglalkozást, a földmívelést irónikusan jelző mágnások nyujtják át a kardot.

Írásban és képben támad neki a francia Lorentz a kardos mesternek. Lóháton, oldalán karddal zongorázik és a felírás szerint ő a harcosok közt az egyedüli gáncs nélküli lovag, mert hiába volt nagy kardja ennek a hősnek, nem ölt meg mást, mint zongorákat. 1843-ban nagyon népszerű volt egy kőnyomat, melyen Liszt díszkarddal az oldalán a Generálbasszust, akit itt egy tábornok személyesít, átdöfi egy babéraggal, alatta a kottavonalakon apró katonák harcolnak.

A díszkard annyira átment a köztudatba, hogy 1840 körül egy kis karrikatúrán, amely a csodagyermeket állította pellengérre, pöttöm gyermeket látni a zongora előtt, oldalán kicsiny díszkard, tekintetét a zongorára helyezett Liszt-szoborra szegezi. Szerzője Cajetán, aki Bécsben egy másik kis metszeten már most magát Lisztet mutatja be a zongorához támaszkodva, kardosan, szivarozva,

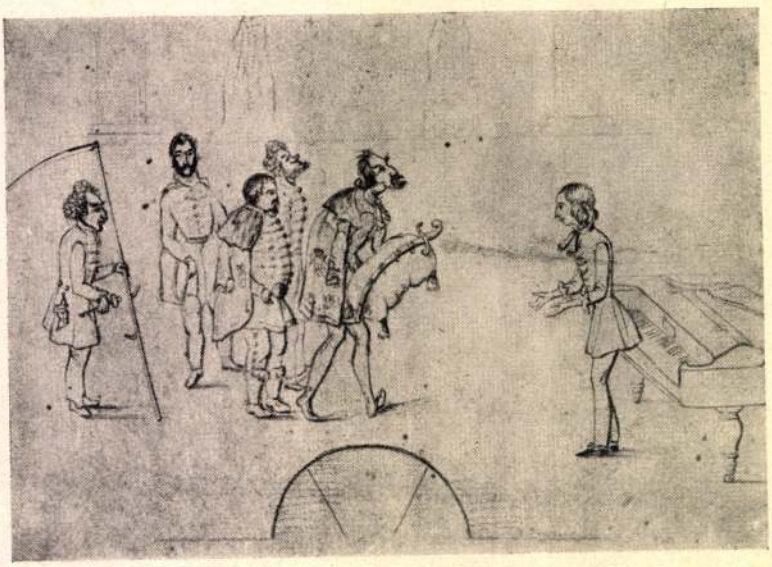

Liszt Ferencnek díszkardot nyujtanak át a pesti Nemzeti Színházban (1840). Ismeretlen szerző tollrajza (Budapest, M. Kir. Operaház)

amint egy apa a hátán hozza bemutatni a csodálatos csecsemőt.

Igaz, Liszt élete végéig minden alkalmat megragadott, hogy művészetét a jótékonyság szolgálatába állíthassa, mégis az volt a hit róla, hogy kapzsi. Ezen az oldalon is támadott a karrikatúra. Céloz erre egy több képből álló berlini kőnyomat, amelyen Liszt elutazását látni, síró, ájuldozó asszonyok közt, a kép felső záró szalagjában pedig megjelenik a zongora és két oldalán egy-egy kéz, amint görcsösen markolássza a pénzes zacskót. Még magyar karrikatúrát is találni ilyen epéset. Tyroler, pesti rézmetsző, aki «civilben» legfeljebb egy másik Liszt-arcképet tudott lemásolni és kiadni a saját neve alatt, a karrikatúrában (1847) meglehetősen messzire ment. A nézőnek háttal ül és zongorázik a művész, lábánál bőségszaruból pénz ömlik, öngyilkos is fekszik a földön, felette démon száll pénzeszsákkal. Ez a rajz a fővárosban megjelenő «Ungar» című lap melléklete volt.

Liszt élete utolsó évtizedeiben mint Wagner buzgó apostola és legfeljebb jótékony célra közreműködő művész szerepelt. Szelíden bár, de a karrikatúra még mindig súrolja útjait. Klič, a neves karrikatúrista, itt-ott nekirugaszkodik : kéjjel túlozza az öregedő férfin a közeledő aggkor jeleit, a ráncokat, a bibircsókokat és papi ruhában állítja nagy csomó fiatal nő közé (1874). Majd bayreuthi gőzgép címen ülteti zongorához, mely fantasztikus géppé torzul : különböző feszmérők között hatalmas fuvós és ütő hangszerek emelkednek ki és az egyik trombita gőzéből Wagner általánosan ismert erős arcéle bukkan elő, Liszt lábánál pedig a nagy Wagner-karmester, Richter János fűti a kazánt (1876). Más alkalommal az abbé Liszt a nyakába akasztott kis zongorán, mint kíntornás gyüjti az alamizsnát, mellette áll és énekel kora híres, de meglehetősen testes énekesnője, Gomperz-Bettelheim Minna (1879). A budapesti Liszt-szoba egyik késői karrikatúrájának felirata : «Ujkori aranyborjú lisztből és hangokból gyurva».



Francia karrikatúra a fiatal Lisztről

Míg a karrikatúra a fiatal Liszt művészete körül tombolt, addig az öregedő művészt nem kímélte testi mivoltában sem. Igaz, hogy itt a legkiválóbb művészfestők is csatasorba álltak. Kaulbach Vilmos, aki néhány szép rajzot és hatalmas, igazán méltó arcképet festett róla, már az 1860-as években egy ízben szalonjának egyik sarkából figyelte és rajzolta a szellemesen társalgó Lisztet ; magának is nagy meglepetésére karrikatúra lett a rajzból. Munkácsy két olajvázlatot készített róla, de egyszer karrikatúrában is megörökítette, mindenesetre önmagával együtt.

És mikor 1886 július utolsó napján meghalt Liszt, friss sírjára a többi közé letették a karrikatúristák is a maguk koszorúját és utoljára hozták a vicclapok az abbé képét, most már inkább könnyes, mint vitriolos hangulatban . . .

Pillangó

Mint egy gyufaszál lobbanása,
mint halott levél zuhanása
az ág s a föld között :
annyi volt víg barangolása
a nyári rét fölött.

De látta a delet s a hajnalt
s mikor hulló levélként meghalt,
lelke virágba öltözött :
most őszig, sárga szirmokat hajt —
így él tovább füvek között.

Zelk Zoltán



TAVASZI JÁTÉK

FOTO DULOVITS JENŐ

MAGYARSÁG

Melléklet a Magyarság 1925 május 7-iki számához. (11.)

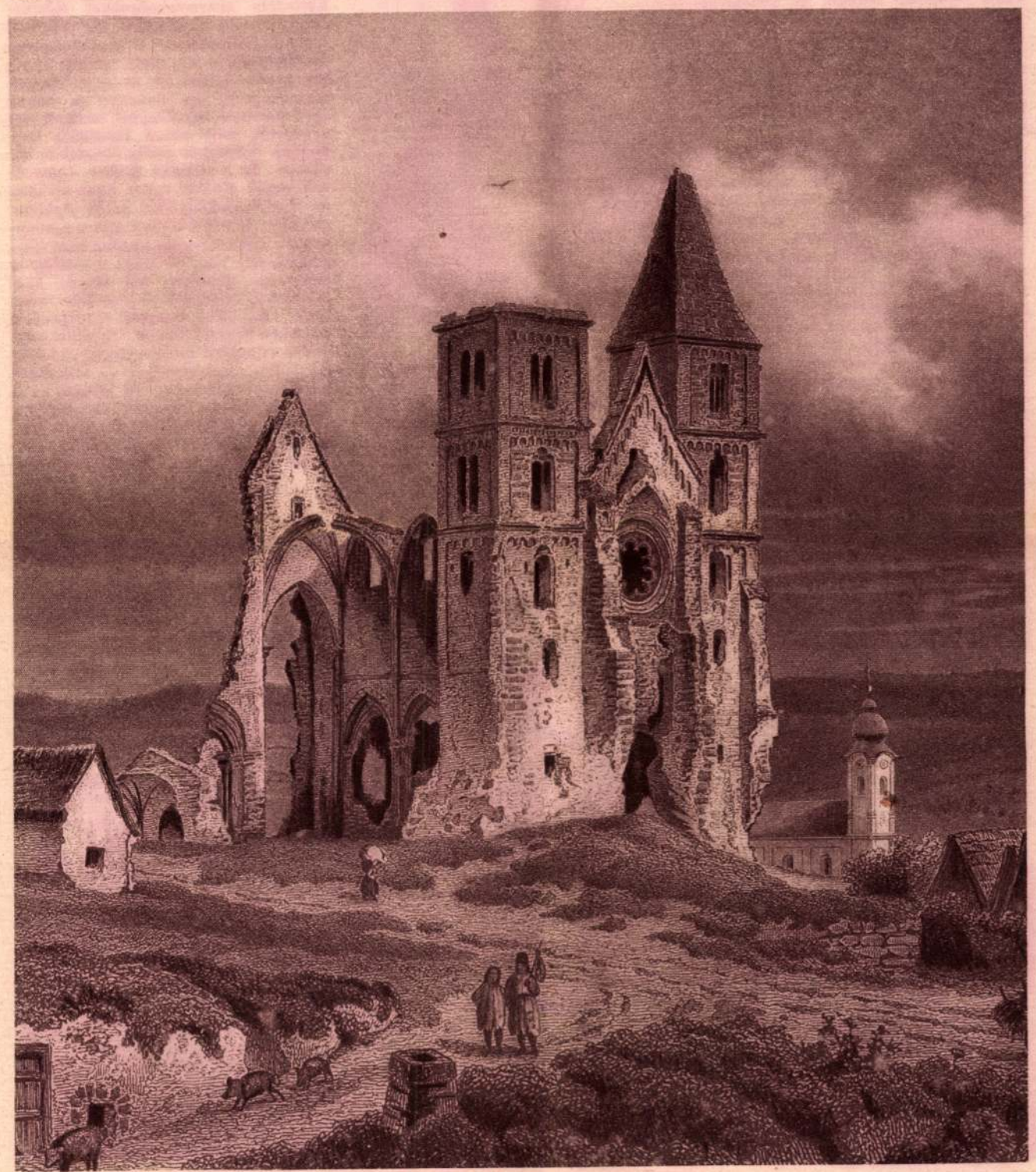

A zsámbéki templom romjai.

Az ezeréves emlék mellett tartotta meg a Faluszövetség Zsámbék község kiállítását.

MAGYAR KASTÉLYOK KISMARTON

Az egykor fejedelmi háztartást vezető Esterházy nemzetség 19 kastélya és vára között kétségkívül első helyen áll a sopronmegyei megszállt kismartoni kastély, mely Magyarország egyik legnagyobb és legszebb főúri palotája. Pazar fejedelmi fénnyel és pompával van berendezve. A mostani kastélyt a kismartoni régi vár helyén Esterházy Pál nádor építtette 1683-ban s van benne 67 vendégszoba, 36 inasszoba és 80 más helyiség. A mult század elején nyerte csak mai külső alakját *Moreau* nevű építésztől.

Az eredeti terv szerint még két szárnynak kellett volna csatlakoznia e kétemeletnyi magasságú, négyszögű és mind a négy sarkán egy-egy sátorfedelű toronnyal ellátott épülethez. A kastélynak hatalmas Haydn-dísztermében tartották sok alkalommal a főispáni beiktató ünnepeket, amíg az Esterházy-hercegek Sopron megyének örökös főispánjai voltak. E teremhez egyébként sok szép más emlék füződik, t. i. a világhírű Haydn karmester húsz évig rendezte itt európai hírű hangversenyeit. Kár, hogy e nagyszerű hangversenytermet, mely a pesti Vigadó terménél jóval nagyobb és amely csodálatos épségben megmaradt több száz éves, boltozott,



Esterházy Pál herceg, a napoleoni háborúk alatt londoni nagykövet.

Ő kérte meg Ferenc királytól Mária Lujza főhercegnőt, I. Napoleon császár részére. 1856-ban ő képviselte Ferenc Józsefet az orosz cár koronázásán.

ívalakú, szuette faalkotmány-mennyezetével, a ráfestett csodaszép freskókkal együtt, immár évek óta a pusztulás fenyegeti.

A kastélyhoz nagy, terjedelmes díszkert tartozik, melyben lépten-nyomon különféle nevezetességekkel találkozunk. Ilyenek a páratlan berendezésü üveg- és pálmaházak; a mesterségesen alakított hegyi tó, mely mellett kupolás kerek épület áll, az u. n. Leopoldine csarnok, igy nevezve a benne lévő karrarai márványból faragott női szoborról, mely néhai Esterházy Leopoldina hercegnőt görög öltözetben ábrázolja. Ez a pompás szobor Canovának egyik mesteri műve. Ilyen továbbá az Esterházy-könyvtár külön épülete, melyben 45.000 kötetből álló s a könyvészeti ritkaságokban gazdag könyvtárgyüjtemény van. De maga a kastély is egész dus muzeum, hol Haydn karmesternek temérdek lepecsételt ereklyéje van, ahol husznál több eredeti ceremonai hegedü látható. Ugyanitt vannak a világhirü mester összes kéziratai, kottái, szerzeményei és kitüntetéseiről szóló oklevelei. Itt látható az a híres Haydn-féle zongora, melynek ha a billentyüket tartalmazó rámáját előrehuzzuk, a legszebb hangu orgona válik belőle és ugyancsak itt található egy



Esterházy herceg palotája Kismartonban.
Acélmetszet 1860-ból. A kastély azóta nem változott.



A kismartoni park egyik részlete.

pompás spinet, régi álló zongora, melyen Haydn a szerzeményeit komponálta. E muzeumban a butorzati ritkaságokon kivül szintén sok családi kincset és egy nagyszerü levéltárat őriznek.

A kismartoni kastéllyal szemben vannak az egykor hires gránátos-ezred legénységének elhagyott üres őrszobái s ezek hátamögött két nagyobbszabásu melléképület van, majd tovább találjuk a hercegi lovardát nagyszámu istállókkal, továbbá a pazar fénnyel berendezett nyerges- és kocsiszineket.

Különösen kitünik néhai Esterházy Pálnak (a 48-as kormány külügyminiszter-tagjának), mint Ferenc József császár rendkivüli miniszter-megbizottjának, II. Sándor orosz cár 1856-iki moszkvai koronázására készült, sok millióba került koronázási diszhintója, mely kocsinak felső része aranyozott ezüsttel van kiverve. E hintóhoz illő, hat lóra való diszszerszámot szintén itt őrzik.

A moszkvai koronázás alkalmával hat darab valódi arany patkóra vasalt 18-markos szürke lovat, melyek darabját tizezer forintjával szerezték be, hat Esterházy-huszár vezette, pompás, nehéz aranyozott sujtással ellátott skarlátpiros ruhában. Az egykoru feljegyzések szerint az orosz muzsikok (parasztok) a koronázáson sorfalat álló doni kozákokkal a csodás pompával érkező Esterházy Pál herceg fogatja és személye előtt önkénytelenül hasra-



Haydn József hálószobája.

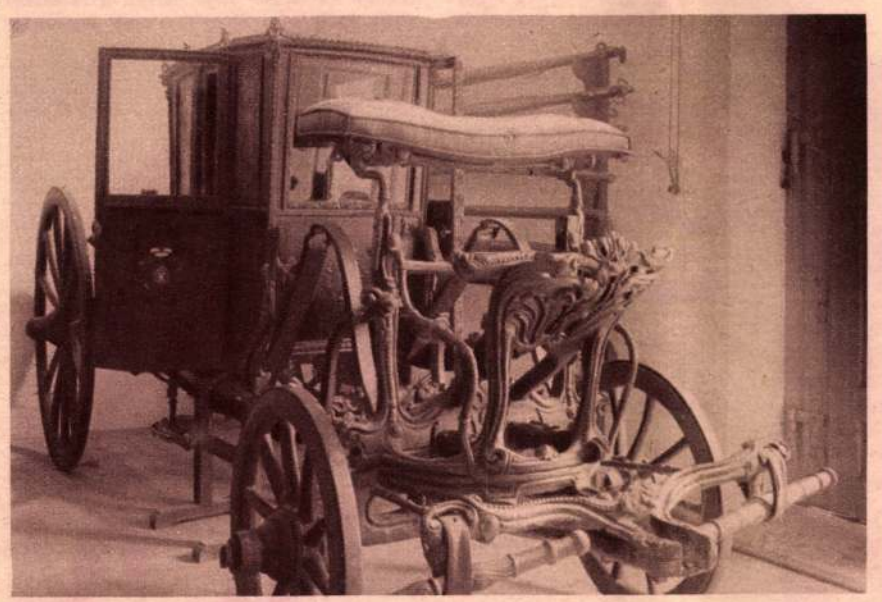

Esterházy Pál herceg batárja, amelyen II. Sándor cár koronázásán vett részt 1856 ban.

vágódtak és imádkoztak, mert a mindenható cár fogatját sejtették benne. Esterházy Pál herceg idejében az összes hitbizományi birtokok egy millió kataszteri holdat tettek ki, szertelen pazarlásai, valamint az 1848. évi földváltság után csődbe ment roppant vagyon 460 ezer holddal fogyatkozott meg a würtembergi királyság területével vetekedő Esterházy vagyon.

A trianoni békeszerződés folytán Szerbia, Csehország és Ausztria közel 162 ezer holdat vettek el, most azután a földreform és Pál herceg négy testvérének kielégitése folytán 151 ezer katasztrális holdra apadt le a még most is mérhetetlen értékü megmaradt Esterházy vagyon.

Markó Miklós.

Kérjük, mutassa meg ezt a mellékletet ismerőseinek is.

A MAGYARSÁG kiadóhivatala.

Séta a Hadtörténelmi Múzeumban



A Nádor-laktanya képe.

A magyar nemzet története, mivel szabadságát, ur-mivoltát az ezeresztendők viharzó forgatagaiban mindeneknél előbb tartotta, támadó és védelmi harcoktól, hősi tusáktól teljes. Mégis a különben pusztító, gyászos forradalmi időknek kellett elkövetkezni, hogy a *Hadügyi Levéltár* kebelében — egyelőre igen szerény keretek között — megalapozódjon és a lelkes hivők, a multak hagyományain előrenézők buzgóságából szervezetet öltsön az első, országos magyar katonai muzeum.

Sajnos, az áldozatkészség hiánya miatt, még ma sincs állandó, méltó hajlékában. Ideiglenesen — mi hisszük, hogy csak rövid időre, átmenetileg? — a kevésbé célszerű, inkább szükséghelynek mondható *Mária Terézia-kaszárnya* (Üllői-ut) első emeletén, öblös raktáraiban helyezték el. A fáradhatatlan Aggházy Kamillék ezidőszerint a muzeum alapozása tekintetéből legfontosabb munkával a szünetnélküli *anyag-gyüjtéssel*, a gyüjtött anyag *osztályozásával*, feldolgozásával foglalkoznak, hogy minden darab megkapja hiteles nevét, eredetét.

Éppen az ideiglenes elhelye és miatt csupán az érdeklődés ébrentartása céljából rendeznek be most vagy tizenöt termet, amelyet, ugylehet, már május hó folyamán a nagyközönség részére is megnyitnak. Ebből az alkalomból néhány felvételt leközlünk a kiállitásra előkészitett gazdag, eredeti anyagból. E felvételek legjelentősebbje mindenesetre az a két kép, amely a multbeli erős épitkezés alapján a hadi muzeum-

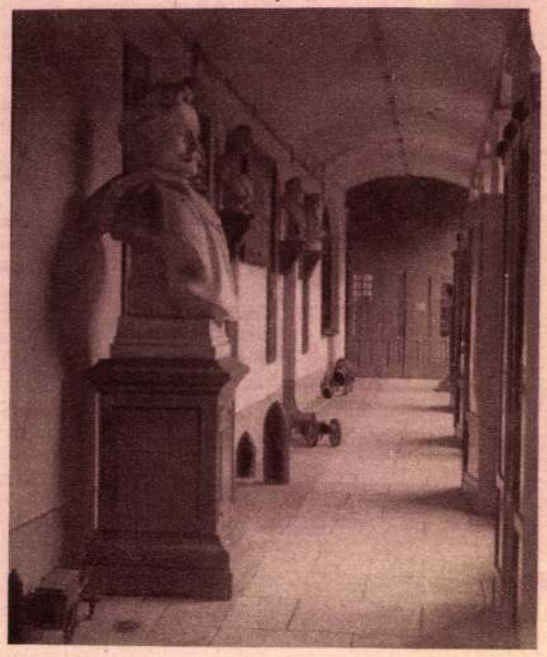

Folyosórészlet. Az előtérben Gábor Áron mellszobra.

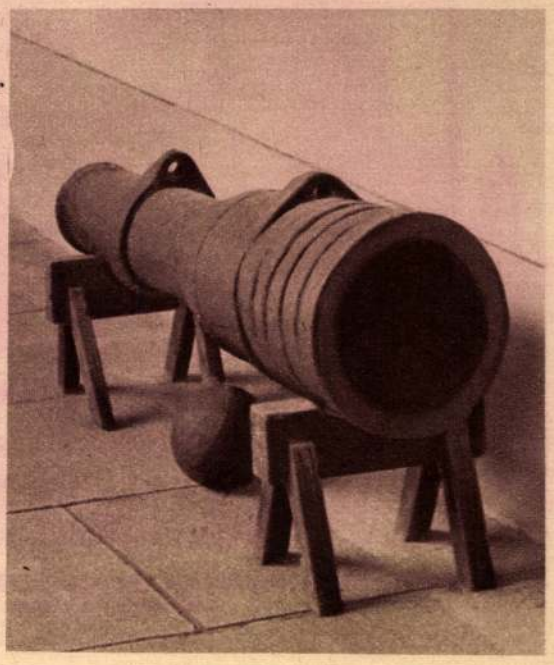

Öreg ágyucső a XVI. századból.

Kull, Otto: Eisenstadt. Ein Führer durch seine Geschichte und Kunst.

O, K, L, Kismarton, 1931.

Kismarton

Stessel József:
Castrum volt-e Kismarton az Árpádok alatt? Századok 1898. 57. l.

Kismarton

Aull Otto: Eisenstadt. Ein Führer durch seine Geschichte und Kunst, Eisenstadt, 1931, XIV–128 l – XVI l. kép-mellékletet.

Ism.

Vitéz Hári Jenő

Száradok

1932. 232, 233. l.

Kismartoni

Kálvária

723 **Kismarton:** Geschichte des Calvarienberges und Walfahrtsortes Maria Eisenstadt. Von mehreren Priestern des Raaber Bisthums. Mit vielen Abbldgn. Győr, 1912. br. kl. 8°. 132 Seiten. 3.—

József nádor:

Mellig, tojásdad me
átrázolva. Rövid hajat,
álla leberetvált. Nyakra
rend jelvényét s mellén a
szalagja jobb vállatól bal c
szomantja tölgyleveles s

Selyemhimés, mér

Vétetett 1890. VII. 9-én
I. 5-én 17/91 sz. alatt.

L. 2349.

Zovanovic Viktor: Eisenstadt

Heimatkundliche Wanderungen.
8°, K, L,

Kismaton mindenhei

Kísmartoni szinház

Zádor Anna: A kísmartoni szinház. A Színpad. II. évf. 1936. 60-65. l.

Sz = 200
ugl 10:

A

Hüemlékek Országos Bizottsága

Budapest

IX:/ Hőnyes Endre u /

A VÁMOSATVAL KEFORMÁTOS ... HIVATAL
PÉCSÉTIE







WOLF-MÚZEUM. KISMARTON: A „GOTIKUS“ SZOBA

A faburkolat, a románkori szék, a bútorok s Szt. Katalin szobra (1500 körül) a plankenwarthi kastélyból való.
A Madonna 1500 körül, a mellette álló alakok XVI. századiak

Magyar Művészet
1928 évf.
Csatkai Endre ajlából.



WOLF-MÚZEUM. KISMARTON: DÉLNÉMET MESTER: PIETA (1500 körül). Fa



MÁRIA. SZT. JÁNOS (1500 körül)



SZENT KATALIN SZOBRA
(1500 körül.) Fa. Tirol



WOLF-MÚZEUM. KISMARTON: AZ EGYHÁZI EMLÉKEK SZOBÁJA

Az ajtó felett két spanyol farelief színezve, XVI. század. Jobbra Pieta (délnémet mester 1500 körül), balra olasz fakeretben (XVI. sz. eleje) bőrbe préselt Madonna Rosselino modorában; előtte kis gotikus színezett faszobrok 1500 körül
A kép két sarkában barokk szobrok egy pozsonymegyei templomból



WOLF-MÚZEUM. KISMARTON: A CÉHEMLÉKEK SZOBÁJA

A második és harmadik korsó sorozat magyarországi (Szentgál, Pápa, Görcsöny, Répcekethely, Süttör)

Kismartoni Wolf-
Museum.



WOLF-MÚZEUM. KISMARTON: AZ U. N. „ELSSLER SZOBA". (Empire szalón)



WOLF-MÚZEUM. KISMARTON: JAN WEENIX: NŐI ARCKÉP

Kismartoni órák

Irta: **Lyka Károly**

Kismarton, augusztus.

Egy perc előtt még az óriási Esterházy-kastély homlokzata mellett jártunk, most megáll a kocsi a keskeny utcában egy házacskánál, amely előtt meg kell állania mindenkinek, mert egykoron ebben lakott, ebben írta halhatatlan műveit a néhai Esterházyak néhai karmestere, Haydn.

Szabad-e benyitni a kapun, amelynek kilincsét egykor az ő keze nyitotta; a küszöböt átléphetjük-e, amelyet ő mindennap átlépett, amikor hol a szomszéd kastélyba, hol a templomba vitte az útja? Szabad, mert az élet ebben a piciny házban nem állott meg. Most is laknak benne, jön is éppen egy gyerek, hoz valamit a boltból. Ha még tíz ilyen gyerek jönne, már nem férnénk az udvarba, olyan picike az. Harmadát sok-sok, garmadába állított cserép foglalja el: ragyog a virágok skarlátja, buja levelek zöldje. Ennyi virág ékesíthette ezt a zugocskát Haydn korában is, jó száz évvel ezelőtt. Gazdájának, Esterházy hercegnek, nyolcvan hold fája, bokra, virága volt, külön orchidea-házai, külön ananász-melegházai, pálmái, akkorák, hogy időről-időre süllyeszteni kellett a pálmatonnákat, nehogy koronájuk fölemelje a magas üvegtetőt. Ezek az exotikus ékességek ma már eltűntek: de a piciny Haydn-házikóban ma is villogtatja cinóbertüzét a szerény muskátli.

Egy percre körülnézünk. Éppen szemben van a feljárat a lakásba. A lépcső is liliputi: két ember nem férne el ott egymás mellett. Rövid, nyilt lépcső, meredek, mint egy létra. Ennek fokait lépegette egykor a nagy mester, amikor kottákkal teletömött zsebekkel a kastélyba indult, hogy a herceg vendégeit valami „új dologgal" szórakoztassa. Az udvarra néznek lakásának piciny ablakai. Falusiasan kicsinyek, szélességük, magasságuk körülbelül egyforma. Picinyek, mint ősi remetebarlangok szelelőlyukai. Minden, minden oly piciny itt, mintha nem is igazi ház volna, hanem egy budai házikó miniatür modellje. És egy óriás lakott benne.

Egy kőhajításnyira innen az óriási park és az óriási kastély. Úgy mondják, hogy ebből már kiköltözködött az élet. Úgy mondják, hogy mindent, ami itt becses volt, szépen átvittek Esterházára, a másik kastélyba. Az egykor ragyogó élet itt már mumifikálódott, a kastély önmagának lett múzeuma. Egy festőismerősöm egy séta alkalmával véletlenül szemtanuja volt a nagy átköltözésnek: a régi ragyogó barokk Esterházy-hintókat szállították az országúton Esterházába. Üveges, síjonringó hintók hosszú során csillogtatta meg a nap a dús aranyozást, de nem hajporos lovászok vezették a paripákat, hanem parlagi kocsis nógatta a remondákat. Mellettük fürge autók surrantak el. A rég letűnt, az örökre letűnt világ utolsó találkozása a jelennel és a jövővel.

A mult és jelen azonban nemcsak ezen az országúton találkozott, hanem a kismartoni utcácska kicsiny házában is. Mert ott, ahol Haydn, a karmester, egykor élt: még élőbbé lett ő éppen most. Hiszen ez az év a Haydn-centenárium éve. S ennek a csigaháznak egykori lakóját az egész földgömb minden zenebarátja hódolattal ünnepelte éppen most. Látnivaló, hogy amit a kis ház lakója azoknak az aranyos hintóknak korában teremtett, nem ment a feledés országútjára. Él ma is és élni fog akkor is, amikor már a fürge autót is csak múzeumokban fogják mutogatni.

A kocsinkat hamarosan meg kell állítani, mert pár pillanat mulva megint valami érdekesség elé kerülünk. A távolságok itt általában kicsinyek, csak a méretek különbsége nagy. Az, ahová most kerültünk, sem nem kastély, sem nem Haydn-féle csigaház, hanem az összeadás törvénye szerint alakított épület. Nem lehet azt mondani, hogy ház, azt sem, hogy házak. Több kicsiből lett egy nagy: egyszerű faláttörésekkel és egy oly bonyolult lépcsőrendszerrel, hogy célszerűnek látszik a látogatás előtt a szomszéd boltból néhányszáz méter Ariadne-fonalat hozni. Ámbár, ha valaki ebben a tömkelegben eltévedne: nem keserülné meg, mert van itt hónapokra való eledel, igaz, hogy szellemi. A mai világban azonban már kezdünk hozzászokni ilyesmihez is.

Amiről írok, az a helybeli Wolf-múzeum. Mi van benne? Minden, ami ezen a vidéken a kőkorszaktól kezdve, Román, középkoron, renaissanceon, barokkon át a táblabíróvilág koráig a kultúra tanuja vagy ereklyéje. A Wolf-család ősidők óta borkereskedő volt és ruszti borokkal örvendeztette meg közeli és távoli vidékek emberiségét, amit ezek vert arannyal háláltak meg. A család tehát meggazdagodott kincsben, a kincset pedig szívesen költötte kultúrára. Ez a két tucat helyiség tanu reá, hogy volt szíve, volt tehetsége és volt tanultsága. Egy borkereskedő, aki saját költségén ásatásokat rendez s őskori unikumot túr ki a földből, amelyeket kénytelen tekintetbe venni az angol, francia, német archeológia, egészen más típus, mint az a kollégája, aki csak akkor túr földet, amikor kapálásra szorul a szőlőtőke. Szerették szülőföldjüket, bármily szerényke is ez a Kismarton azokhoz a helyekhez képest, amelyeket világjáró útjokon láttak Kisázsiától a messze Nyugatig.

A földet szeretni sokféleképpen lehet: a paraszt máskép szereti, a nagybirtokos is máskép. Wolfék úgy szerették, hogy nagy fáradsággal összegyűjtöttek mindent, ami szülőföldjük művelődésével összefüggött

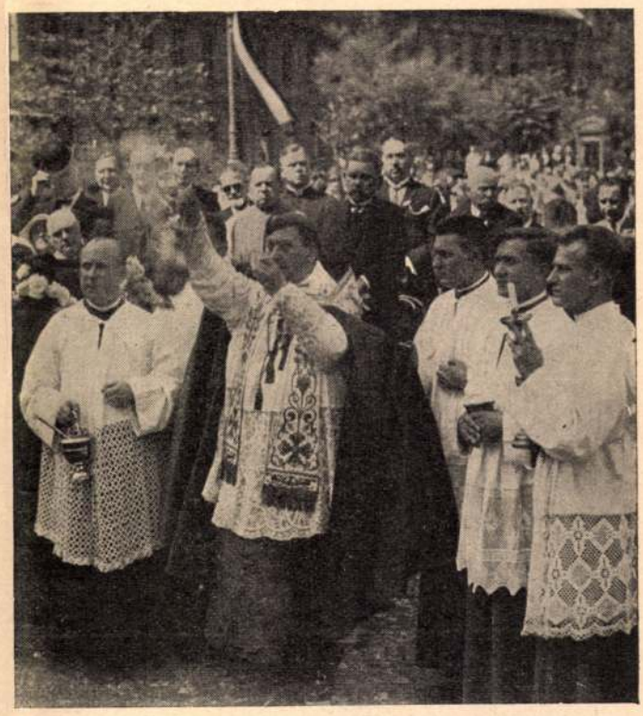

Magyarországi Szent Erzsébet szobrának felavatása a Rózsák-terén, ezelőtt: Szegényház-téren. A hercegprimás felszenteli az új szobormüvet

Uj Idők 1932, XXXVIII, 35-4.

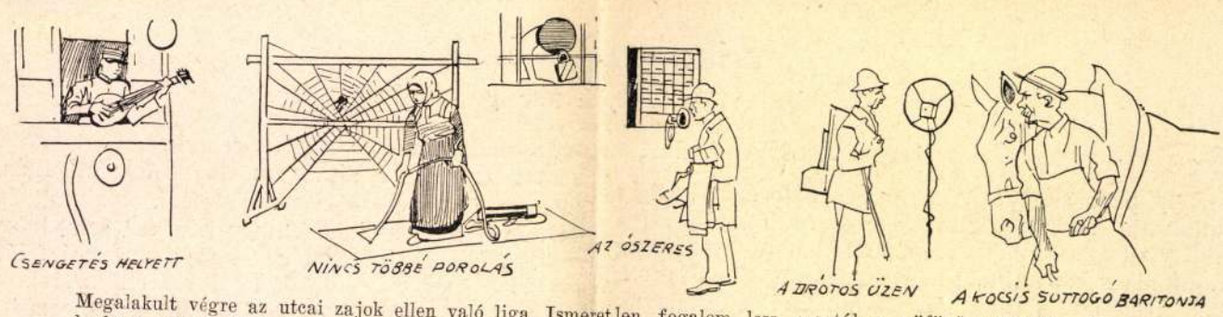

Megalakult végre az utcai zajok ellen való liga. Ismeretlen fogalom lesz ezentúl a pöfögő, zakatoló, cincogó, brekegő, ordító, tülkölő szimfónia, amelyből egyesek arra következtettek, hogy errefelé zajos az élet

az őshajdantól el a XIX. századig. Egy csekélységet említek fel. Van egy kis helyiség, amely gyertyatartókkal van tele. Csakis gyertyatartókkal. A római idők mécsesétől a csillárig. Mind erről a vidékről való. Ezzel a vasszerkezettel csípték át a középkori kismartoniak a szurkosfenyő-forgácsot, hogy világítson az asszonyoknak a rokkához, mesemondó téli estéken. Ebben a másikban egy gótikus barát erősítette meg a gótikus kolostorban öntött viaszgyertyát. Vannak itt vert, öntött, faragott, egyszerű paraszti és fennhéjázó feudális gyertyatartók, vannak itt a gyászpompát kísértetiesen megvilágító és a táncünnep pillangóvilágát ragyogtató gyertyatartók. És így tovább. Odébb egy ősi lakatgyűjtemény, üvegek és házi- meg konyhaeszközök sorozatai, amelyek végigkísérik Kismarton és vidéke egész történetét. Szobák, teljesen egy-egy kor berendezési stílusában: itt a terített asztal, rajta a csipkekendő, rajta a miniatúra és virágváza, oldalt a spinét, a falon korabeli képek, a szögletben a hímzett csöngetyűhúzó. Azt érezzük, hogy ha most megrántanók, menten beperdülne a bóbitás biedermeier szobafrájla. És így tovább.

Egy szerény helyecskéről nem szabad megfeledkeznem, mert sokatmondó. Az egyik szoba üzleti iroda. Ugyanaz, amelyben a boros Wolfok hódító útjukra indultak. Itt a könyvelőasztal, ferde lapkával, afféle pulpitus. Rajta fekszik most is, mint régen, a Wolfok főkönyve. Előtte magas, támlanélküli szék, egyszerű fekete bevonattal. Oldalt nagy disznóbőr-bőröndök, az egyik nyitva van, benne külön tokokban üvegpalackok, amelyekben kostolóra vitték az ügynökök a cég minta-borait. Minden olyan itt még, mint egykor, még a falat díszítő képek és metszetek is. Ezek az emberek kereskedők voltak, büszkék voltak rá, hogy jó kereskedők s kegyeletes szeretettel őrizték meg az egész szerelményt, amellyel megvetették a cég hírnevét, a maguk kultúráját.

Az efféle hagyománytisztelet, a mult ily szenvedélyes ápolása átlengi az egész múzeumot. S mert igazán helyi, értékes okmánya annak, hogy íme, ilyen formában is lehet szeretni a földet, amely minket szült, nevelt, emberré tett.

Egy terembe lépünk, s önkéntelenül elhangzik ajkunkról egy név: Haydn. Megint ő s újra ő. Még egy szoba s újra egy szoba: csupa Haydn-ereklye, kéziratai, kéziratos kottái, levelezései, minden képzelhető apróság, ami személyével vonatkozásban állott, tetejébe még az egész, terjedelmes Haydn-irodalom. A borkereskedő házában utolsó találkozása van a hercegi kastély karmesterének a nagyvilággal: a csigaházacska lakója a maga személyiségében, mindennapi apró limlomjával, ami most ereklyévé szentesült, itt látható egyszerű kismartoni polgári mivoltában.

Egy órácska alatt mindig ezzel a hárommal kell itt találkoznunk: a nagykereskedővel, a feudális nagyúrral és a páratlan zsenivel.



Kinyílott a Viktoria Regia a budapesti Füvészkertben

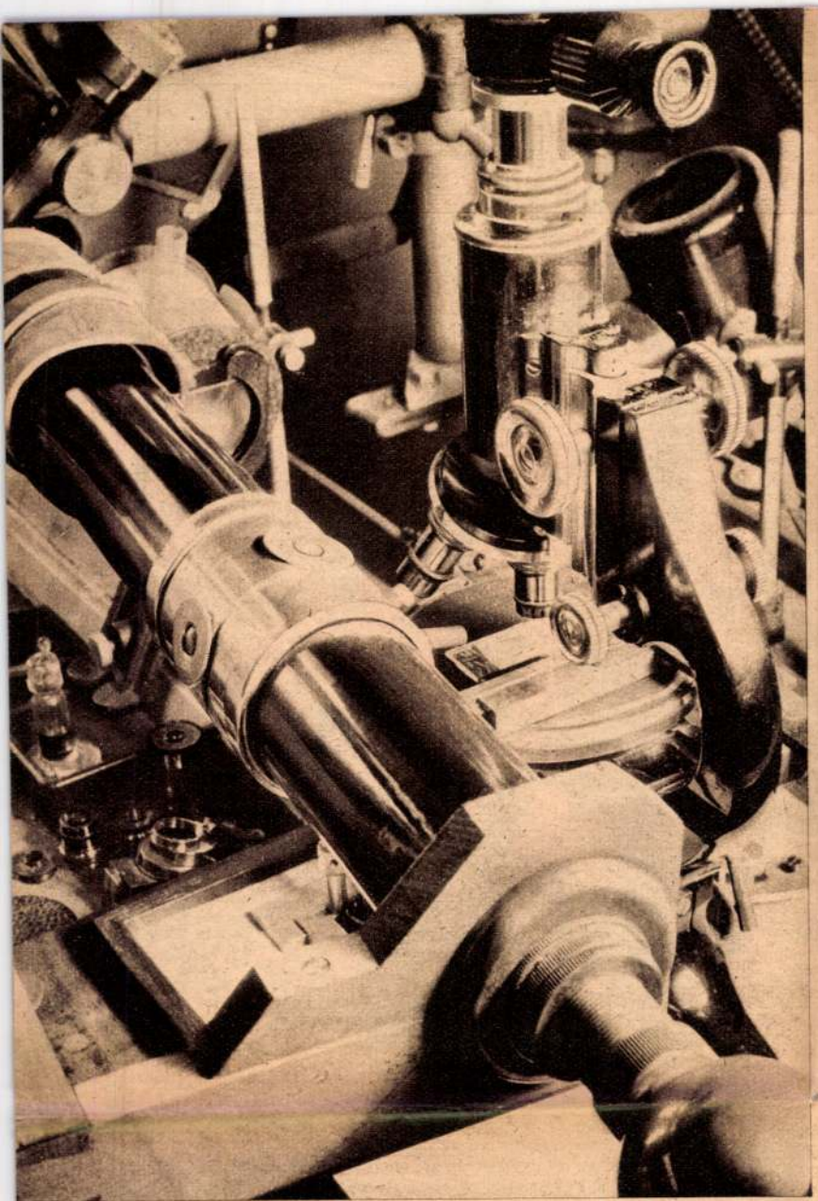

Rádiumbesugárzó készülék. Modern kórházak és szanatóriumok nélkülözhetetlen eszköze a rák elleni harcban

Látogatás a rádiumnál

Tulajdonképen sajnálom, hogy nem vihettem el valamennyiüket személyesen, amikor elmentem meglátogatni a Rádiumot ezt a titokzatos elemet, melyről negyven év óta oly sokat beszéltek és irtak. De hát nagyon kevesen férhettünk volna el a budapesti egyetem rádiumkutató intézetének szük laboratóriumában és azt hiszem, ha ott lettek volna, akkor is kevesebbet tudtak volna meg a tudós *Imre* Lajos adjunktus szakszerü magyarázatából, mint igy, mikor én megnéztem ott mindent, megmagyaráztattam magamnak a dolgokat s most leforditom önöknek népszerü nyelvre, hogy mit lát és mit tud meg a riporter a rádium titokzatos világában.

Weszelszky Gyula egyetemi tanár vezetése alatt dolgozik a magyar rádiumkutató intézet husz egynéhány év óta, azóta, hogy *Semsey* Andor adományaként megkapta az egyetem az első rádiumot. Az intézetnek ma is ez a 11 ezredgramm rádium a legfőbb értéke. Pár centiméternyi kis üvegcsőbe van beforrasztva a cső, hüvelykujj nagyságu fémtokban, azon rajta a hitelesités, mert ez a rádium a 24-es számu példánya a nemzetközi rádiummérő egységnek.

Ártatlannak, jelentéktelennek látszó szürke kristályocskákat látunk a parányi üvegcsőben és mégis annyi csoda rejlik benne, hogy harminc év óta sokezer tudós hangyaszorgalommal kutatván a rádioaktivitást ma is csak a kezdetén van a megismerésnek.

Kísmartoni Kálvária

Amikor Curie-ék felfedezték a rádium meglepő tulajdonságait, ugy látszott, hogy megdőlt az egész vegytan és fizika régi rendszere. Ugy látszott, mert hiszen a vegytannak az volt az alapelve, hogy az egyes elemek atomjai, azaz legkisebb részecskéi változhatatlanok, a fizika pedig abból indult ki, hogy energia csak energiából születhet. A rádium fittyet hányt mind a két elvnek. Atomjai önmaguktól átváltoznak másfajta atomokká és közben energiát sugároznak ki magukból.

Mégsem dőlt össze a fizika és kémia. Csak megnyilt számára egy egészen uj terület, az atomok titokzatos világa, melybe azelőtt nem tudott egyetlen pillantással sem betekinteni a kutató ember. Az atomok szivósan őrizték titkaikat s a rádium volt az első áruló, amely utat mutatott az embernek ebben a hét pecséttel elzárt világában. De azért a többi elemek atomjai nem vethetik szemére az árulást. A rádium nem tehet róla, hogy atomjai bomlanak, sugároznak, átváltoznak. Amióta világ a világ, mindig megtették, kérlelhetetlen titokzatos erők robbantgatják az atomjait s nem türnek semmi külső beavatkozást. Egy-egy rádiumatomban — ha megfigyelhetnénk — semmiféle jelét nem találhatnánk annak, hogy a következő pillanatban robban-e fel, vagy ezer, vagy tizezer év mulva. Csak azt tudjuk megállapitani, hogy mondjuk egy gramm rádium atomjainak fele felrobban 1600 esztendő alatt. Olyanféle törvény ez, mint a statisztikának a törvényei. Tudjuk például, hogy ezer ötvenéves ember közül a következő esztendőben meghal 15, de senki sem sejtheti, hogy egyénenként *kik lesznek* azok, akikre sor kerül. Vagy az is ilyen törvény, hogy Budapesten évente körülbelül ötszáz ember esik áldozatul villamosbalesetnek. De nincs mód annak megállapitására, hogy ki lesz benne ebben az ötszázban, én-e, aki könnyelmüen ugrálok le a villamosokról, — vagy egy távol vidékről jövő látogató, aki talán először jön Pestre.

A rádium tulajdonságait kutató tudósok munkája elsősorban azért fantasztikus, mert olyan világban kutatnak, amely világ *teljesen láthatatlan*. Az atomok elképzelhetetlenül kicsinyek. Egy-egy atom átmérője egy tizmilliomod milliméter, mi haszna itt a mikroszkóp párezerszeres nagyitásának? *Milliószoros nagyitás is kevés lenne*, hogy megláthassuk. Egészen reménytelen dolognak látszik, hogy bármit is közvetlenül megfigyelhessünk az atomokról. A tudós azonban nem nyugszik bele olyasmibe, hogy ez vagy az nem megy, hanem kitalál olyan kerülőutakat, amelyeken mégis célt ér. A rádium alaposan próbára tette leleményességüket, de mégis sikerült kifogniok a lehetetlenen. Szinte ugyanazt csinálták meg, mint amit a régi varázslók akartak megcsinálni a láthatatlan démonokkal. A varázslók is tudták, hogy azok a képzelt démonok láthatatlanok, megfigyelhetetlenek, de azt mondták, hogy vannak bűvös módszerek és ezek segitségével kényeszeriteni lehet a démonokat, hogy látható alakban jelenjenek meg előttünk.

A modern fizikus is kitalált olyan — nem bűbájos, hanem fizikai trükköket, melyekkel kényszeriteni tudja az atomokat, hogy látható, hallható, érzékelhető alakban nyilvánuljanak meg és árulják el titkaikat az embernek.

De ha lehetetlennek látszik is a feladat, aránylag nagyon könnyen ment a megoldás. Vegyünk egy rádiumatomot, azt, amelyik a következő pillanatban fel fog robbanni. Maga az atom megláthatatlanul kicsiny. Amikor felrobban, mindenekelőtt kiröppen belőle egy még parányibb *alfa-részecske*. Természetesen ezt sem lehet meglátni. Ugyanakkor kiröppen belőle egy *elektron*, amiről tudjuk, hogy a negativ elektromosság atomja. Ha belenéznek rádiókészülékükbe, az ott müködő csövek halványan izzó katódjáról is ugyanilyen elektronok röpülnek ki, azokat sem látjuk, de létüket elárulja, hogy hangszórójuk hangosan beszél. A felrobbanó rádiumatomból mégvalami sugárzódik ki: egy *röntgensugár*. És visszamarad megint csak megláthatatlanul egy maradék-atom, mely természetesen már nem rádium-atom, hanem egy uj elem, az *emanáció* atomja. Nyilvánvaló, hogy ez az emanáció-atom annyival *könnyebb*, amennyit a kilövelt alfa-részecske és elektron tesz ki együtt.

Sem az alfa-részecskét, sem az elektront személyesen nem lehet szerencsénk megismerni, mert rettenetesen aprók. Vannak azonban olyan tulajdonságaik, amik elég nagy arányokban nyilvánulnak meg, hogy észre lehessen venni azokat. Vegyük az *alfa-részecskét*. Ez az alfa-részecske tulajdonképpen egy *megkoppasztott hélium-atom*. Hiányzik két elektron róla és ezért pozitiv elektromos töltése van. Ne sajnáljuk szegényt, nem marad sokáig ebben a megkoppasztott állapotban, nagyon hamar talál két facér elektront, miket magához vonz, hogy kiegészüljön, most már semleges héliumatommá. Mihelyt ez megtörtént, el is tünik a megfigyelő szem elől, mert parányisága mellett nincs semmi különleges tulajdonsága.

Amig van töltése, vagyis pozitiv elektromosságot mutat, — ezen a réven — megfigyelhető. A közönséges fizikából ismerjük az elektroszkóp nevü müszert, amely kellő érzékenység esetén a legkisebb elektromosságot is kimutatja. Itt, a rádiumintézetben aztán olyan érzékeny elektroszkópokat találunk, amelyek egyetlen alfarészecske töltését is nagy kilengéssel érzik meg.



A kismartoni Kálváriahegy Szűz Mária bucsujáró-kápolnája bejáratával. A kápolna mögött látszó magastornyu templomban temették el Haydnt, a nagy zeneszerzőt.

Foto: Österreichische Lichtbildstelle

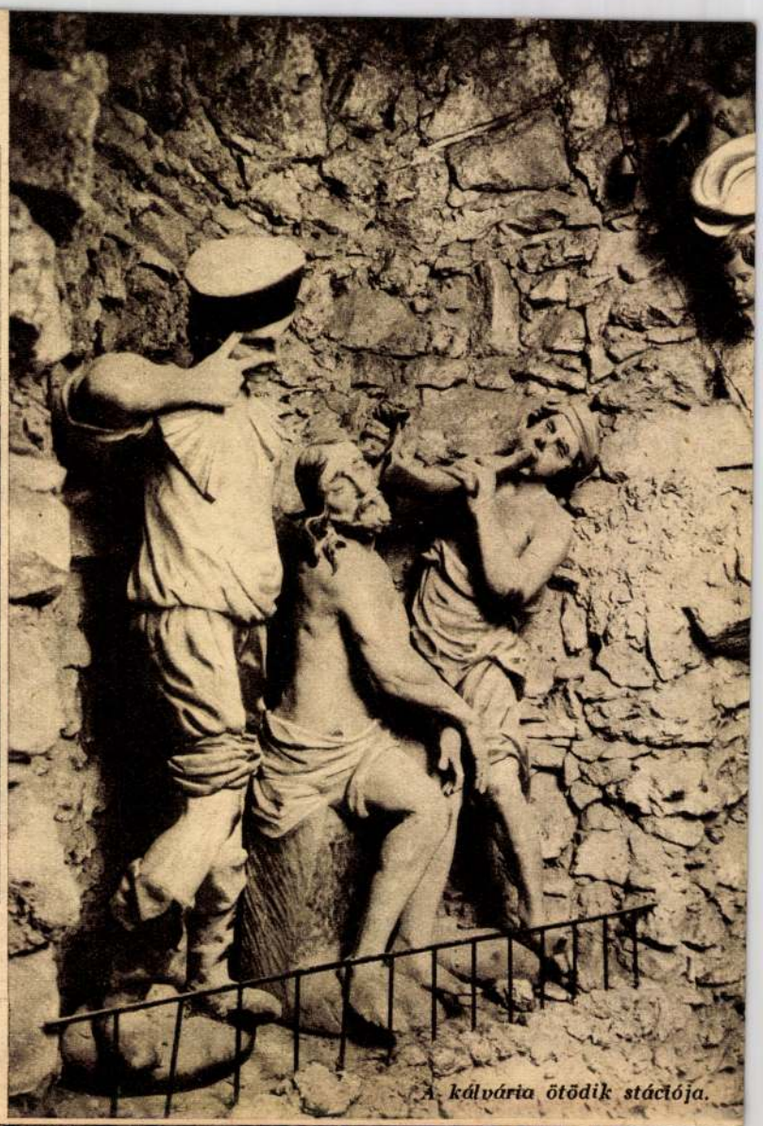

A kálvária ötödik stációja.

Krisztus Pilátus előtt (a kálvária egyik stációja).

Foto: Bruno Reiffenstein, Wien





menni parasztnál alábbvalóra, ebfajzatra? Véresen forgott körül a szeme:

— A fokos — hördült fel. Hatfontos, remekbe mívelt rézfokosa, kétöl somfanyélen, ott a kampón, már a markában. Pattan ajtópántban a szegletesfejü pocokszeg, fejét hányja el, ahogy kivágódik az ajtó. Két muskátlicserépjét sodorja el az ámbitusról, amint szörnyü indulattal dübörög le a grádicson:

— Széna kell? Világos kell néktek, kurafiak?

Vérhályogos szeme előtt homályosan folynak össze a földigkaftános, kucsmás katonák. Palánk bedöntve. Szekér a baglyák mellett. Rakják.

Döbbent fejek vetődnek a hatalmas alakra, aki káromkodva fesziti feléjük öklét a rémséges fokossal. Vakkantanak valamit rémülten. Puskát fog kettő. Ló megé ugranak. Harmadik rőfös, vont görbe szablyával furakszik melléjek. Sisakos tisztforma, nyeregkápából rántja a pisztolyt. Recsegve huzódik fel négy-öt kakas. Itt halál lesz. Az öreg is látja vérfátyolos, szörnyü dühén által. Pár grádics van lemenőre, vizesdézsa rajta, esőlé, van vagy negyven iccés. Rug olyat belé, hogy a dézsa a muszkák előtt huppan le nagy puffanással, annyifelé, ahány dongája van.

A tiszt emeli a pisztolyt. Dédapám látja a cső ragyogó karikáját. Szemvillanatra oldalt pislant. Megtorpan. A perzekútor vidrabőrsipkás feje sunnyit a szomszéd berenán. Vigyorog.

Dédapám lassan jön vissza, a fokos lekókkadva hintál a markában. A muszkák dülledt szemmel bámulnak utána. Kiköp a szomszéd felé és bebóklázik a házba.

A politúros körtifaasztalra durrantja a fokost.

— Ész kell ide nem virtus, az istenüket rakásra. Gondolkozik. Halántékán domborúra feszülnek az erek. Szája kegyetlen csukódásba szorul:

— Csak azértis megmutatom!

Sebesen gombolja be végig a kabátot. Másik házba lohol. Levendulaszagú diófasifonér nyilik. Deres haját tükörben simitja le, bajszán is igazit. Csizmáját, ágyteritőszélben törli glancosra. Aztán palástot vesz. Kucsmát. Hatalmas aranykötésü bibliáját kézbe. Még visszalép és egy sovány minutányi töprenkedés után keztyűt húz, fehér kutyabőrkeztyűt. Két rhénes forint volt harmadéve Váradon.

Most méltósággal, lassan megyen. Ábrázatára az ótestámentombéli zsidó próféták zordon komorsága ül ki. Ahogy lépdel szinte előre meghajlanak a füvek zsinórostorku csizmái előtt. A megszegült nap langyossá szelidült sugarai pengve omlanak szivárványos aranyporrá a nehézragyogásu brokátpalástón. Az öreg pap arca is megfényesül tőle. Jobbjában szemvesztő pompázatossággal tündöklik az aranyfedelü, öreg biblia.

A muszkákat egyszerre ejti rabul valami, elképesztő, szent varázslat. Hagymatornyos, messzi templomok öreg szentjeinél csodálatosabb alak most az öreg. Szájtátva nézik. A tiszt sápadtan ernyőzi könyökkeztyűs kezét sisakellenzőjéhez.

Mire odaér, térdelnek. A kucsmák a földön. Vetik a keresztet és reszekető szájjal nézik a fényességbe öltözöttet. A tiszt habozik. Még felveti szemét az öregre és lassan leveszi sisakját.

— Cur et quid inuris, servi panpertatem domini delendam esse putatis? Responde o mi fili! — eresztette meg ékes latinsággal a hangját dédapám. Ugy zengett a szava mint az orgona.

A tiszt lesütött szemmel, zavarodottan igyekezett összekaparni memóriájából azt a pár latin szót, amit egykor belédiktáltak. Végül is kénytelen volt franciára forditani a megkövető orációt. Ama kutyafejüek pedig térden másztak oda és csókolták erősen az öreg palástja alját. Egy nyurga szakállas fickó még a kezéig is felbátorodott. Akkorát cuppantott rá, hogy az öreg ijedten pislantott le a kevés számu, de annál töredelmesebben bünbánó gyülekezetre.

— Hiszen jámbor legények ezek, csak bánni kell velek — gondolta. A tisztnek pedig számos epitethon ornanssal éles latin mondatban megvilágitotta, hogy minémü pokolrajuttató, bűnös cselekedetet akartak elkövetni Isten legalacsonyabb szolgájának sarjuja körül. Innét aztán francia szóra forditotta a beszéd sorját az öreg is, jól megértse a muszka, és apostoli gesztussal mutatott a perzekútor szénáskertje felé:

— Az ott lám istentelen emberé, mégsem szűnik megtartani az Ur egyképen az enyémmel. Voy le cy, tu peuz veoir mon fils comme voyez quels mivaculeuzes sont les plans du Dieu. — Bizony csudállatosak is Istenek útai.

Aztán kegyelemmel elbocsátotta a muszkákat. Előbb rájok kellett adni áldását. A tiszt külön kért még egy extra áldást. Megkapta és olyan takarosan visszarakták boglyába a szénát, azelőtt se volt különbül. Még a palánkot is visszaállitották, statusquo ante. Nagy szorgalmatossággal munkálkodtak. Dédapám pedig méltóságosan ballagott vissza a házba.

Isten utai csudálatosak. Ez biztos. A muszkák azonban hiába vették volt dédapám áldását. Megmaradtak egyszerü, gyarló embereknek. Bibliai egyszerü állapotjokban most a perzekútorhadnagy berenaját feszegették ki sietve és elvitték sarjúját egy szálig.

Ezen dédapám nem csudálkozott, pedig nagy figyelemmel szemlélte ablakából, pipaszó mellett az épületes aktust. Dehát egyházi férfiu tudhatja legjobban, mennyire nem válhatik égi rendelés nekül veszendővé egy fűszálacska is. A rendelésbe pedig okos dolog belényugodni az embernek.

Az olyan Istentül elrugaszkodott pogány persze, aminő a perzekútorhannagy, az mívelhet csak olynémü fertelmességet, hogy haját cibálván káromkodik a tornácon, ahelyett, hogy belényugodnék a gondviselés bölcs rendelésébe.

REGGEL

Oldalra dülök a nyugalmas diványon
és már van hajóm, s alatta óceánom,
nem kell sem kapitány, sem pedig legénység,
jól elkormányoz most kivülről a kék ég.
Ez az asztal itten Madagaszkár sziget,
ott a fehér ajtó, mely nyitva áll : Tibet.
Fölöttem a lámpa jelenti a napot,
a hamutálca meg vulkánnak felcsapott.
A parkett ölében igy bolyongok szerte,
horgonyomat egy oly helyen is kivetve,
hová eljutni csak szárazföldön lehet,
s hogy vissza ne térhessek : összetépem
[térképemet.

KŐMÜVES IMRE

Ujság 1935. II. 43

A legszebb barokkkálvária emberi története

Kismarton, október hó.

Az Esterházy hercegek főrezidenciája itt emelkedik a dombra kapaszkodó város, Kismarton, Eisenstadt legközepén, sziklába vájt platón. Legendás kastély, rozsdásan sárga falakkal, négy finoman sziluettező saroktoronnyal és zöldpatinás háztetővel. A hatalmas, kétemeletes épületkocka homlokzatán, magasan és középen, mint tompafényü diadémkő: régi festmény, fekete mezőn sötétárnyalatu Madonna. A falba illesztett négyszögletes képet, mint a ház védelmét szimbolizáló pajzsot, két domborművü angyal tartja. Ezt a Szüz Máriát, amelynek avult szineit, tévedhetetlen müizléssel, sohasem restaurálták, a kastélyépitő Esterházy Pál, a család legelső herceggé emelt tagja, különösképpen tisztelte, aminthogy általában nagy Máriakultuszban élt. S a fekete Boldogasszony előtt ma is, minden szombaton este, mécsek égnek, amiről a kastélyépitő kétszázötvenéves alapitványa gondoskodik.

Azt mondtam az imént, az Esterházyak „főrezidenciája" mert amerre csak utazik az ember, széles körzetben ezen a vidéken, mindenfelé találkozik herceg Esterházy-tulajdonnal. Itt a közelben például Fraknó, mindenestől, középkori várastól és ósdi fegyvermuzeumostól az övék. Övék Esterháza hatalmas kőpalotája, ahol külön udvari operaházuk volt. Kapuvár régi vár- és bástyaszerü lakóháza ma is övék, épp ugy, mint Sopron egyik főutcáján két finom, cimeres kis palota. A cimer felett szintén Szüz Mária őrködik, még pedig a zelli Miasszonyunk szobra. Merev bizánci köntösben áll annak emlékéül ezen a házfronton, hogy Esterházy Pál, amikor a hercegi rangot megkapta, hálája s istenfélelme jeléül mezitláb Maria-Zellbe zarándokolt.

A következő században mindjobban felvirult az Esterházy hercegek sorsa. Hatalmas kegyurakká s mecenásokká lettek ezen a vidéken, akik nemcsak a Bécsből kisugárzott kulturát istápolták, hanem épp ugy pártfogolták a szerény magyar vidékről jelentkezőt is. Igy történt — többek között —, hogy nemcsak Haydnt, a nagy bécsi komponistát, klasszikus halhatatlant s a Gotterhalte szerzőjét állitották kismartoni udvari zenéjük élére, nemcsak vendégül látták s megajándékozták Beethovent, amikor az dult kedvével és berzenkedő modorával idejött hangversenyezni hozzájuk (Beethoven C-dur miséje 1807-ben is az ő megbizásukból készült), hanem, például, a Liszt Ferenc nevezetü fiucska karrierje is innen indult ki ,a hercegi kastély kétemelet magasságu, freskódiszes nagyterméből. A kis Lisztet akkor — 1820-ban — magyar ruhával ajándékozták meg, atyjának, Liszt Ádámnak, az uradalom juhászati számadójának, fizetéses szabadságot adtak s a magyar arisztokrácia figyelmét ráirányitották a gyermek kivételes tehetségére.

Itt állok, gyökeret vert lábbal a nemesvonalu front előtt, amely mögött annyi nagyszerü ember élt és vonult el: halhatatlanok sorsjelenetei magán az életszinpadon. Hátam mögött húzódik a kastélyhoz tartozó, hatalmas Esterházy-park, amely királyi kertek multbarévülő hangulatát és zöld borulatát bontogatja... Bezárták a kastély nyolcvanhárom szobáját, lezárták a park kapuit. Lélek az ajtón se be, se ki — természetesen a hercegi uradalom megbizottain kivül. Mert a közönség itt az utóbbi évtizedek alatt éretlenül és vandálul viselkedett. Gyilkolta a parkot, visszaélt az ómivü szobák, intim berendezések megtekintésével. A herceg — érthetően — megharagudott és lezáratta tulajdonát. A várost azonban nem akarta megröviditeni. Nagy darab erdőt és szőlőt ajándékozott ellenértékül a városnak. Remek erdővidék, nagyhirü szőlőkultura van erre. A város jól járt. De nem a szépségre, örökemlékekre szomjas idegen.

*

Valamit mégis nyitvahagytak Esterházy-hercegék, valami egészen különös és párját ritkitó művészi-szépet, amely ma is, mint egykoron, mindenkié. Ez a még mindig látható látványosság a hires kismartoni kálvária, amelyet kétszázharminc évvel ezelőtt ők épittettek.

Képzeljünk el a kismartoni domb legtetején hatalmas, fedett és beépitett barokk-kálváriát. Középen a kismartoni Szüz Mária bucsujáró kápolnája, a kápolna mögött a Kálváriahegy nagytemploma, Josef Haydn sirjával, aki fej nélkül kénytelen itt nyugodni, mert egykori bécsi frenológusok barbárul ellopták muzeumuk számára a nagy muzsikus fejét. (Ezért nem engedte meg az egyház, hogy Esterházyék külön, diszes mauzoleumba temessék.)

A kápolnától balra és jobbra barlangfolyosók futnak hegynek fel, körbe, ezek teméntelen kőlépcsőit a hivők gyakorta térdencsuszva járják, miközben meg-megállitják őket a stációk. Mesterséges hegy bensejében vagyunk, sötétség honol, csak barlangkövek mögé rejtett villanylámpák világitanak meg egy-egy stációt. Világosságuk ugy esik rá a felbukkanó passiójelenetre, mint reflektorok fényfoltja — egyébként félelmes árnyak boronganak a folyosón. A passiójeleneteket embernagyságu, fábafaragott, szines szobrok illusztrálják a barokk-idők fütött és realisztikus életábrázolásával. A szobrokat különböző, többé-kevésbé tehetséges és népies mester faragta, némelyik szobor szép és jellemző. Pilátust, például, szobrásza kövér, elnőiesedett, elpuhult udvaroncnak ábrázolja, kis, kurta, kétségbeesett kacsókkal, — a martalócok vadsága és kifeszült izomereje mellett. Általában azonban az egész frappáns beállitásra és fantasztikus megfélemlitésre törekszik. Ezt azzal is igyekszik elérni, hogy a kinzási jelenetek kegyetlenségét erőteljesen kidomboritja. Amihez még külön kortörténeti és lélektani magyarázat füződik, olyan emberi adat, amely az egész hercegi donációt még érdekesebbé teszi:

Esterházy Pál, akit ily rövid városkép keretén belül is ennyit kell emlegetnem, pontosan háromszáz évvel ezelőtt, 1635 őszén született. 1687-ben lett herceggé s a nagyszombati jezsuitáknál nevelődött. Diákkorában gyakran vett részt passiójátékokban, amelyek — az akkori nyers és kegyetlenkedő barokkszellemhez hiven — igen realisztikusan és vad szenvedéllyel folytak le. Esterházy Pál, aki érdekes arcu, szépnövésü ifju volt, többnyire Krisztust ábrázolta s a megcsufolás és megkinoztatás során nemegyszer vérzett és megsebesült. Egy izben valósággal felfeszitették, minek következtében beteg lett. A későbbi, hatvanöt éves herceg ezekre a vadszenvedélyü ábrázolásokra emlékezett — és felépittette a kismartoni kálváriát. Ha a vérbő és harcias korszellem — gondolta Pál herceg — még a kegyes szinjátszásban is kegyetlenkedik: adassék meg a népnek ez a sajátos felfogás, de ne elevenen esssék a megkinzás, hanem élettelen anyagon. Igy rendelte el Esterházy herceg, hogy kőből és fából csinálják meg a szokásos helyi passiót s ezzel — mentesitsék az embereket.

Dénes Zsófia.

KISMARTON

Ötvöseiről egyelőre nem sokat tudunk. 1752-ben egyről van adat. Az alábbi tárgy próbabélyegének e város címerével való feltűnő egyezése alapján Varjú Elemér e tárgyat innen származónak tartja.

EISENSTADT

Über Goldschmiede ist vorerst nicht viel bekannt. 1752 wird einer erwähnt. Auf Grund der auffallenden Ähnlichkeit zu dem Stadtwappen und dem folg. Beschauzeichen, hält E. v. Varjú das folg. Werk hiesigen Ursprunges.

Kapossy János: Magyarorsz. ötvösök a XVIII—XIX. században, Bp. 1934.

11

1 és 1817-ben 2 egy-
Az utóbbi Sopronban volt vidéki mester.

1 und 1817 2
Letzterer war Landmeister in Ödenburg.

2 Dr. Csatkai Endre: Soproni ötvösök a XV–XIX. században. Sopron 1931, 19. Mit deutscher Übersicht.

F. sz. *Lf. N*	Próba *Beschau*	Mesterjegy *Meisterzeichen*	Mester — tárgy — tulajdonos — irodalom *Meister — Gegenstand — Eigentümer — Literatur*
965	(Varjú)		Próbabélyeg a XIX. század elejéről. *Beschauzeichen Anfang XIX.*
966		(Varjú)	
	Nr. 965		Sótartó, három kecskelábon. — *Salzfaß auf drei Bockfüßen.*

Auctio „Vagyonmentő". 1934 katalógus

Árverési Csarnok — Auktionshalle, Bp. 1935, II, (Varjú).

Kismartoni ötvösek

Kőmagyötvy

161. 162. l.

Kismarton

vakastely



31. — KISMARTON ✞: Homlokzatrész
Teil der Fasade — Partie de la façade — Part of the façade

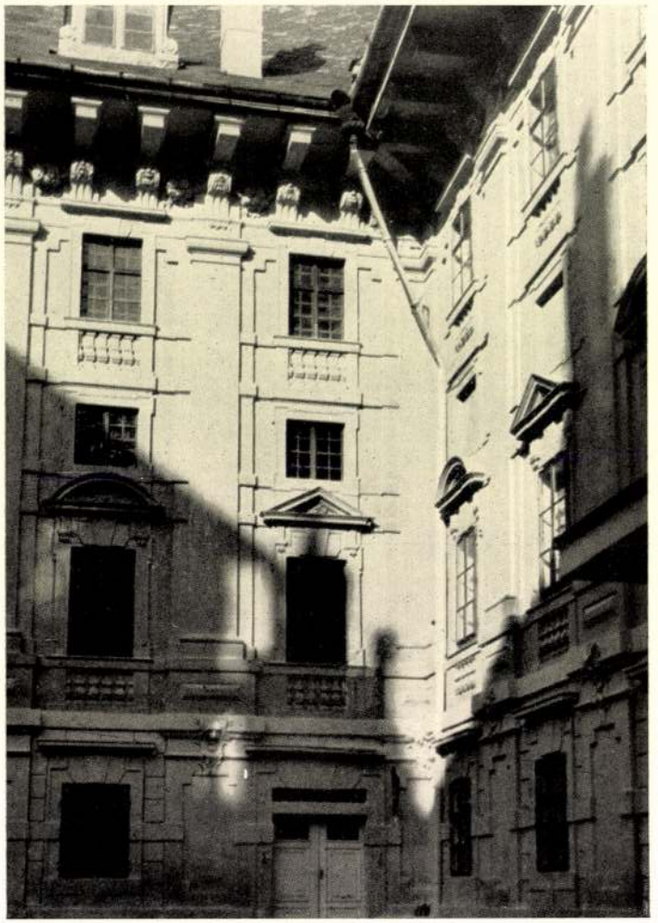

32. — KISMARTON ✞: Udvarrészlet
Hofpartie — Partie de la cour — Part of the courtyard



29. — KISMARTON ♆: Herceg Esterházy várkastély
Schloss des Fürsten Esterházy — Château du Prince Esterházy
Castle of Prince Esterházy
(1663.)



30. — KISMARTON ♆: 1697-ből való metszet szerint
Eisenstadt nach einem Stich aus 1697 — Kismarton d'après une gravure de 1697
Kismarton after an engraving made in 1697

Sèvresi porcellán

— Elbeszélés —

Irta: **Szili Leontin**

Pekáry néni — mielőtt kinyitotta a vitrint, — percekig nézegette az üvegen keresztül a sèvresi kávéskészletet. A lassan ereszkedő puha félhomályban titokzatos fényben égtek a finom virágkelyhekhez hasonló csészék aranyos körvonalai és Pekáry néni éppen olyan őszinte csodálattal bámulta őket, mint ötvenegynehány esztendeje, amikor ivoárszínű selyemdobozból zizegő selyempapírosok közül először bukkant eléje a színeknek és vonalaknak e csodálatos harmóniája.

Azután lassan, megfontoltan kizárta a vitrin üvegajtaját és reszkető kezekkel, megilletődve, nagy óvatosan kiemelte a készletet az asztalra. A vitrin, amely kiváltságos és előkelő bútordarab volt eddig az öreges és szegényes kis lakásban, a sèvresi porcelán ragyogó színei nélkül egyszere alázatos és szürke, közönséges bútor lett, akárcsak a többi. Pekáry néni egyenként csomagolta be szép gondosan a két csészét, a kávés-, a tejeskannát, a cukortartót, az ovális tálcát, azután valamennyit vigyázva belehelyezte egy megkopott, szürke dobozba, abba, amelyikben kapta. Furcsa... akkor ivoárszín moáréból volt ez a doboz, igaz, hogy ő is rózsásarcú és fénylő szemű volt még akkor. Az idő megkoptatja a tárgyakat és arcokat. Csak a sèvresi készlet fölött repültek el nyomtalanul, örök ifjúságban az évek.

Lassan lecsukta a doboz fedelét és ebben a pillanatban nagyon megfájdult a szíve. Azt hitte, Mártiért könnyebben fogja meghozni ezt az áldozatot. Nagyon szerette Mártit, aki mindig jó volt hozzá. Márti az egyetlen, aki türelmesen hallgatja, ha ő visszafeledkezik a multba, a fiatalsága emlékeibe. Érdeklődéssel, figyelemmel és megértéssel szokta hallgatni, ha ismétlésekbe bocsátkozik is néha, az ő homlokára akkor sem ül ki soha az a kissé fölényes, elnéző és jóindulatú mosoly, amellyel a többi fiatalok hallgatják az öregek és gyerekek meséit.

Márti szívéből őszintén szakadt fel a sóhaj: „Milyen szép lehetett Emma néni korában fiatalnak lenni!" és nem hízelgés, hanem őszinte érdeklődés az is, amikor odatelepszik melléje és kedvesen, biztatóan mondja:

— A redutban tetszett elhagyni a multkor. Amikor nefelejts-csokrokkal díszített rózsaszínű tüllruha volt Emma nénin és a szupécsárdásnál Tamás bácsi elkérte Ordódy Dezsőtől..

Tegnap szerepet cseréltek. Kivételesen Márti mesélt Emma néninek a saját fiatalságáról, nem a multról, hanem a jelenről.

— Elhatároztam, Emma néni, hogy nem várok tovább, hanem hozzámegyek Lacihoz. Nem látom értelmét, miért várjak, hiszen a helyzet csak rosszabb lehet, jobb nem. Tudom, merészség, hiszen a Laci kétszáz pengőjéből egymaga is csak tengődik, dehát apáék nyugdíja sem több annál, mégis éltünk. Én eddig is a kézimunkáimból öltözködtem, ezután majd még többet fogok kézimunkázni... Őszintén, mélyen szeretjük egymást, négy éve tart már ez a szerelem — igazán mindegy, hogy egyedül vagy kettesben nyomorgunk tovább!

Emma néninek nem volt szíve azt a megjegyzést tenni: Igen ám, de hátha hármasban nyomorogtok azután tovább, — az már nem mindegy!

Nagyon sajnálta Mártit, aki rózsaszín tüllruhás báli ruhában végigtáncolt, mámoros szupécsárdás, menyasszonyi fátyol és velencei nászút nélkül megy férhez egy nyomorult kis hónaposszobába és fájt neki, hogy semmije nincs, amit odaadhatna neki. De egyszerre felvidult az arca és szinte gyerekes örömmel kiáltott fel:

— Neked adom nászajándékul a sèvresi kávéskészletet!

Márti nagyon meghatódott, csupa könny lett a szeme. Hiszen tudta, hogy a sèvresi készlet az egyetlen, ami megmaradt Emma néninek a multból és amitől életének legnehezebb napjaiban sem tudott megválni. A sèvresi készlet, amelyből mindössze kétszer kávézott az urával: az esküvője utáni reggelen és ezüstlakodalmuk napján.

Megcsókolta az öregasszony kezét.

— Nem fogadom el — mondta csendes határozottsággal. — Nemcsak azért, mert nem tudnám megfosztani egyetlen emlékétől, hanem nekünk, szegény embereknek, amúgy sem volna való az ilyesmi. Ez ereklye, amely megbecsülést kíván. A mi váltakozó, szűk kis hónaposszobáinkban talán el is törne...

Azután, hogy Márti elment, érlelődött meg Pekáry néni agyában a gondolat, hogy hát akkor eladja a szerviszt, de Mártin valahogy segíteni kell.

A szomszédasszonya adta az ötletet, hogy vigye a Kinizsi-utcai vagyonmentőbe és csatakos, lucskos őszi napon, félve, hogy elcsúszhat az esőtől síkos járdán, óvatosan tipegve indult el nehéz útjára. De a szürke dobozból végül is sértetlen épségben került elő minden egyes darab a hosszú pultra, ahol az aukcióra beadott tárgyakat vizsgálgatta komoly szakértelemmel a mordképű, szemüveges becsüs.

Egy ötvözött ezüst cukordoboz, zöldes, sápadt arannyal díszített amfóra és egy régi keleti selyemszőnyeg feküdt még a pulton és a pult fölé hajló arcokból aggódalmas, várakozó szemek lesték a becsüs mindenható ítéletét.

A becsűs most nagyítóval hajolt a szőnyeg baloldala fölé.

— Ez a szőnyeg nem annyira antik, mint amennyire kopott — jelentette ki barátságtalan hangon.

— Azt hittem, nagyon értékes — pirult el mélyen a tulajdonosa, egy megkopott eleganciával öltözött úriasszony.

— Kétszáz pengő... legfeljebb kétszázötven — mondta könyörtelenül a becsüs és már nyúlt is hirtelen mozdulattal a papírosokból kibontakozó sèvresi kávéskanna után.

— Sèvres... tizenkilencedik század első fele... A porcellángyártás hanyatlásának korából.

Ridegen kopogtatta sorba valamennyi darabot.

— Hibátlan — jelentette ki kegyesen. — Hatszáz pengő... de ajánlom, limitáljon csak ötszázat. Így is kétséges, hogy a mai viszonyok mellett elkel. Megfelel ötszáz?

Pekáry néni erőtlenül bólintott. Az ő veszteségét semmiféle pénzzel nem lehet megfizetni, viszont Márta sok mindent vehet ötszáz pengőért.

Ettől a naptól kezdve, sok-sok év óta mindig egyforma, eseménytelen élete csupa várakozássá, izgalommá és aggódássá vált. Vajjon talál-e vevőt a sèvresi készlet; ha igen, kicsoda lesz az, meg fogja-e becsülni és így tovább.

Az aukció első napján ő volt a kiállítás legelső látogatója és mind a három kiállítási napot úgyszólván reggeltől estig ott töltötte, fel és alá tipegve, minden érdeklődőt kémlelve, abban a teremben, ahol a porcellánok között kimagaslóan előkelő helyen ragyogott a sèvresi készlet. Titkos büszkeség fogta el, hogy minden embert kivétel nélkül, egyformán meg-

szeme mélyenülő, a tekintete csillogó; ilyen szemmel, ilyen tekintettel az ember nemcsak néz, de lát is. A dolgok mélyére és olyan messzeségekbe, amilyenekbe a legnagyobb csillagvizsgáló cső sem. Ebben a szemben a derű égi fénye ragyog. Nemcsak ez a tekintet, hanem a szép, nagy, egészséges száj is életkedvre, az élet szeretetére vall, s az egész arckifejezés: természetességre, közvetetlenségre, póztalanságra.

A fiziognomusnak könnyű védekezni az ellen a vád ellen, hogy ő mindezt csak beleolvassa Haydn arcvonásaiba. Megállapításai mellett ugyanis döntő tanuvallomást tesznek a mester alkotásai. Aki ezt a rengeteg muzsikát írta, a száznál több szimfóniát, a 24 operát, az oratóriumokat, a 77 vonósnégyest, a 66 divertimentot és sextettet, a 30 vonóstriót stb., aki ezt a rengeteg muzsikát írta: meleg kedélyű, egészséges, erős és tiszta lelkű, ragyogó humorú, harmónikus és bölcs ember volt, mert ez a zene egészséges, tiszta, derűs, kedéllyel teli, kifogyhatatlan leleményű, elmés és formás zene. Közvetetlen és őszinte.

Nem lehet még csak fel sem sorolni azt a sok új és nagy értéket, amellyel Haydn a zeneművészetet megajándékozta. Az igazi vonósnégyes megteremtője volt. Ő tanította meg a kamarazene négy klasszikus hangszerét — elsősorban a brácsát — arra, hogy önállóan és bájjal társalogjanak egymással. Az ancien régime kifinomult stílusában. Az örök ember mély és erős érzéseiről. A szimfónia klasszikus formája is sokat köszönhet neki. És a mai zenekar! A klarinétre, amely ő előtte csak elvétve jutott nagyobb szerephez, fontos mondanivalókat bízott. De a fuvolások is hálásak lehetnek neki. Az ő természetképei, amelyek különösen oratóriumaiban ragyognak fel, — *A teremtés; Az évszakok!* — megejtő szépségűek és oly hangulatosak, mint senkié, elődei közül. A magyar tájak inspirálták, amelyeket oly nagyon szeretett. Humor dolgában egyetlen zeneszerző sem múlta felül Papa Haydnt. Ötletessége kimeríthetetlen. De azért ne felejtsük el, hogy — többek között — az f-moll andantet is ő írta és ennek a zongoraműnek a költőjétől senki sem fogja megtagadhatni ezt a jelzőt: mély. Volt páthosza is.

Élete javarészét magyar földön töltötte. Hatvannyolc éves korában Budán vezényli A teremtést-t. Igen sok művét egyenesen az Eszterházyak számára írta, dalműveit is, amelyek a hercegi bábszínházban kerültek bemutatóra és azt a 175 művet is, amelyet Miklós herceg legkedvesebb hangszerére komponált: baritonra. Itt-tartózkodásának számos nyomát találjuk műveiben, nemcsak a Rondo all' Ongareseben. Két dalát Verseghy és Csokonai szövegével énekelték. Neki tulajdonítják a katonai kürtjeleket is, elsősorban a lovassági indulót. És ő köszöntötte bensőséges és lelkes *Gott erhalte!*-val a jó Ferenc császárt. Sok magyar keserűség tapad ehhez a dalhoz, amelyet a háború után a németség himnuszául választott. *Deutschlandslied* lett belőle. Egy nagy nemzet hitvallomása, imája. A dal költője még többre vitte. Őt az egész emberiség választotta egyik vezérlő csillagául.



A Haydn-centenárium. Ahová eljutott: az Eszterházy hercegek kismartoni várkápolnája. Oda temették

LEVÉL MINDENKIHEZ

A bizonyítvány

Múltkor — megint csak a villamosban — egy apa és két fia beszélgetését hallottam. A kocsi, rajtunk kívül, egészen üres volt. Az apa keserű és kemény hangon fedte a két diákgyereket, a kisebbik lehetett úgy tízéves, a nagyobbik tizenöt.

Nehéz szavakkal emlegette fel az apa, mennyi pénzébe került a taníttatás és, íme, semmi eredmény! Csak gond és bánat éri mindig.

A kisebbik konokul leszegte a fejét, a könnyeit nyelte és hogy elrejtse végtelen bánatát és keserűségét, a villamos zuzmarás ablakait kapargatta körmével. A nagyobbik bűnbánóan hallgatott. Sok jóakarat volt benne. Látszott szeplős, pattanásos, csúnya, de rokonszenves arcán. Látszott az is, hogy méltányolja az apja elkeseredését, amiért ők ketten annyi pénzbe kerültek.

Végre elhallgatott az apa. Fáradtan a méregtől. És most, kis szünet után, megszólalt a nagyobbik fiú, remegő hangon, a lelke mélyéből, valami megható, alázatos vággyal a jóság, a jeles bizonyítvány, a magasabbrendűség után, ez a három fogalom láthatólag összekapcsolódott az agyában:

— Apukám, kérlek szépen, hogyan is szól a kör kerületének és területének a képlete? Úgy szeretném tudni, de hiába, nem értem!

Az apa nagyot nyelt. Ránézett a fiára, zavartan köhécselt, majd nyersen szólt:

— Ezt sem tudod?

— Az egyik: $2r\pi$, — mondta a fiú, elvörösödve, a rossz tanulók jellegzetes hadarásával — a másik $r^2\pi$. De hogy melyik az egyik és melyik a másik és miért *r* meg *pi* . . .

Az apa megint nyelt. Összeráncolt homlokkal kibámult néhány pillanatig az ablakon, aztán megvonta a vállát és lemondóan szólt, nem tudott mást mondani, mert ő sem tudta a kör kerületét és területét.

— Mondom, hogy buta és lusta vagy!

Végtelen csend lett a kocsiban. Dermedt, nehéz csend . . . csak a villamos bánatos, melankólikus skálája hallatszott. A nagyobbik fiú is lehajtotta a fejét reménytelen sóhajtással és öccse példájára kaparni kezdte az ablaküveget.

Majdnem megszakadt a szívem!

Új Idők 1932. 13. sz.



22. SZ. 1909. (56. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, MÁJUS 30.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5. *Kiadóhivatal:* IV. Egyetem-utcza 4. | Egyes szám ára 40 fillér. | *Előfizetési feltételek:* Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «*Világkrónika*»-val negyedévenként 80 fillérrel több. | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

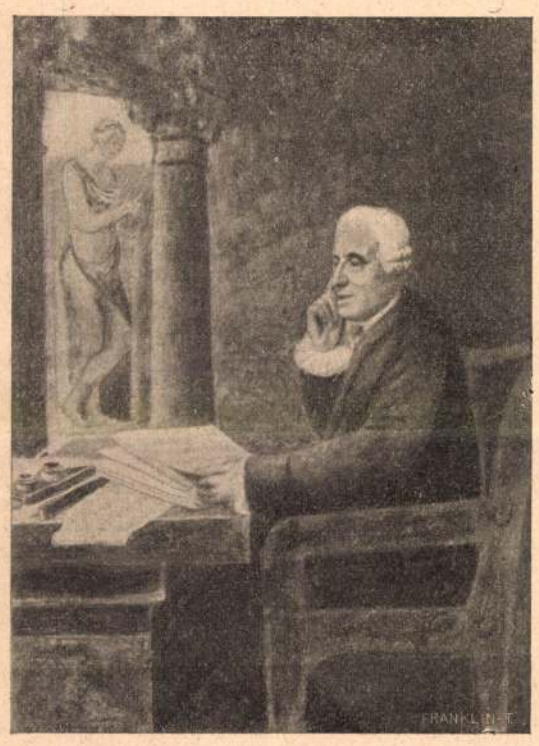

HAYDN KISMARTONBAN.

HAYDN MAGYARORSZÁGON.

Egy nagy zenész halálának századik évfordulóját ünnepli az egész művelt világ és ebben az ünneplésben részt kell vennünk nekünk magyaroknak is, mert Haydn Józsefnek élete folyása, működése és érzése a magyaroktól nem volt idegen. Első volt a világ nagy zenészei közt, a ki a magyar zene eredetiségét, értékét fölismerte és azt felhasználni kezdte.

Fiatal férfi korában került a magyar főuraknak vagyonban, de a művészetek pártolásában is legelsejéhez: *Esterházy* Miklós herczeghez, hol lángelméje megizmosodott, kibontakozott és a hol későbbi nagy hirnevének első fokára eljutott.

Mária Teréziával és József császárral élén az udvar és a főuri Bécs is gyakran lejárt Esterházy herczeghez Kismartonba és Eszterházára, de az ott töltött 30 év alatt egy válogatott zenekar élén, a melynek ő volt a feje, mégis volt Haydnnak érkezése tömérdek isteni derültségű remekművét megalkotni és Mozárt felléptéig korának legelső zenészévé válni.

Az Esterházy herczegnél töltött 30 esztendő (1760—1790) még osztrák életrajzirói előtt is részleteiben a legkevésbbé ismert. Tudjuk, hogy 30 tagú kitünő zenekar élén állott, a melynek játéka és műsora — hiszen Haydn műveit is ők játszották először — messze földön hires volt. A mester fizetése 1000 frtra rúgott, a mihez teljes ellátás járult. Herczegi gazdája nemcsak jó lelkü főúr volt, hanem maga is képzett zenész, a ki több hangszeren játszott, legszivesebben a *baritonon*. Ha Mária Terézia vagy más magas személyiség tűntette ki látogatásával a herczeget, akkor Haydn rendesen valami új operájával vagy symphoniájával kedveskedett. Maga Mária Terézia nem egyszer mondta a herczegnek: «Ich fahre sehr gerne nach Eszterház» és a fejedelmileg vendéglátó herczeghez a zenész és zenekedvelő előkelőségek mind nagyon szivesen jártak.

Mária Terézia 1772-ben, mikor Pozsonyban lakó leányának, Mária Krisztinának volt vendége, Grassalkovich herczeget is megtisztelte látogatásával. Ez alkalommal az estebéden Haydn vezette a zenekart és előadták kedvelt operáját, a *Roland lovagot*. Mindenkinek felette tetszett.

Ez időben adta ki két zenedarabját («Sei Sonati per Clavi C. Vienna 1774» és a «Trois Sonate Op. 37»), egyik Esterházy herczegnek, a másik Esterházy Mária herczegnőnek van ajánlva. Első kiadásuk ma a legnagyobb ritkaságok közé tartozik.

Bessenyei György, a testőr-költő, leirja Esterházy zenekarának remek játékát; Haydn nevét bár nem említi, de mi tudjuk, hogy ennek a csodás játékú zenekarnak a lelke Haydn volt.

«Sehol olyan hely nem lehetett, mint Esterháza, mely minden részben valamely kis királyságot mutat» — mondja Bessenyei az *Esterházai vigasságok*-ban s aztán igy festi Haydn zenekarának csodálatos játékát:

«Ebédjek elmulik, muzsikát kezdenek,
Az aranyos szobák játékkal eltelnek,
Zúdul a hang hamar s lármáját indítja;
De magát hirtelen ismét csillapítja.
Vidámít egyszerre, majd megint elaltat,
Hol felriadást tesz, hol csendesen nyugtat:
Mintha szárnyat fűzne a szív érzéséből
S repülni akarna az ember mellyéből.
Úgy van a muzsika felzendült hangjával;
Nem tudja, mit tegyen, nyüglődvén magával.
Vergődik tüzében s mindig fohászkodik
Most csendesen örül, majd ismét bánkodik.»

Később az opera-előadást igy irja le:

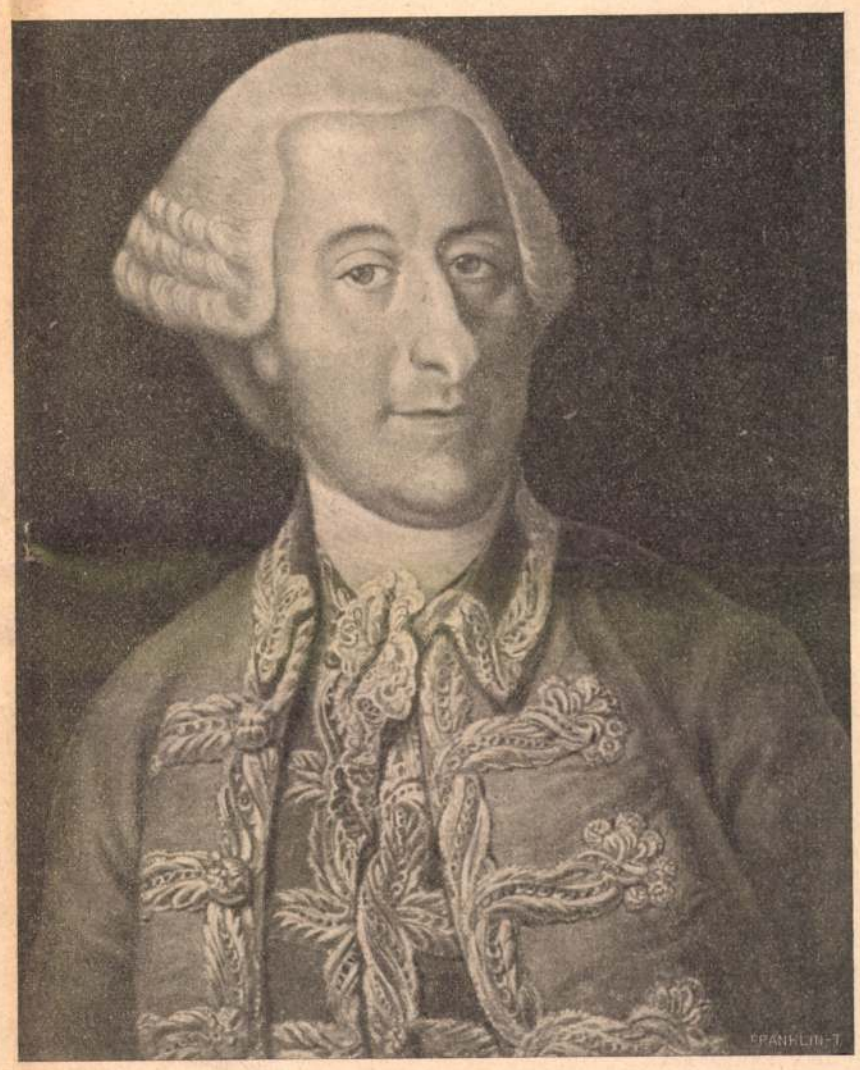

HAYDN JÓZSEF. — Az Eszterházán levő egykorú olajfestmény után.



ESTERHÁZY MIKLÓS HERCZEG, HAYDN PÁRTFOGÓJA.

«A mulató sereg bemegyen egy helybe,
Hol letelepedik tsendesen egy rendbe,
Éneklés hallatik a Játék-Piaczon.
Beszélni kezd a sziv a nyilt ajakon,
A sok énekesnő egymás után kijő,
Mondják nótáikat s buja mellyek felnő.
Az égő erdőkben édes szavok hallik,
Érzésében a sziv bádjad s szunyadozik.
A kis Venuszoknak mosolygó szemek lett,
Melyekbe Kupidó ezer nyilakat tett.
Kik a nagy láng között, mint Istenasszonyok
Büszke pompájikkal úgy mutatták magok,
Néha panaszosan nyujtották énekek,
Kis zokogásokkal magyarázván szivek,
Az édes fájdalom keserge szemeken,
Fél jaj, fél vigaszság tévelygett nyelveken,
Titkos tüzeikbe szemök nedvesedett,
Hová a kivánság lopva elegyedett.
Énekek tsendesen bádjadással hutták,
Melyekkel a szivet kötözték, oldozták.»

1790-ben Haydn Bécsbe költözött, miután a fiatal herczeg évdiját élethossziglanivá tette, sőt előbb 1400, később 2000 forintra fölemelte.

Bécsben a nagy mestert rajongással ünnepelték és nem sokára két nagy utazást is tett Londonba, a honnét babérral, de csengő tallérokkal is megrakodva érkezett haza.

Esterházy herczegtől való távozását a későbbi legenda úgy adja elő, hogy egy új symphoniájával búcsúzott volna el, a melynek előadásánál egyik hangszer a másik után elhallgat, mig végre az utolsó hangnál a szerző karmester is leteszi vezénylő pálczáját.

Az eset megtörtént ugyan, de máskor; t. i. a herczeg nagyon sokáig időzött egyszer Esterházán és a családos zenekari tagok már nagyon vágytak haza Kismartonba; kivánságuk tolmácsolását Haydn végezte el ilyen gyengéden és szép muzsikával. A herczeg bizony nem haragudott érte.

Londontól Bécsig temérdek zenész és zeneíró ajánlja neki művét, így az angol Johnes, aztán a kezdő Beethoven (Sonate Op. 2.) a M. le *docteur* I. Haydn (t. i. az oxfordi-egyetem tiszteletbeli doktorrá avatta), továbbá Hummel és sokan mások; a minek az aranyos kedélyű öreg művész mindig igen örült. Még élete utolsó éveiben is mutogatta a berlini Reichardtnak azt az arany foglalatú és dombormüvü ébenfaszelenczét, a melyet Esterházy herczegtől nemrég kapott ajándékba; benne díszes album volt a herczegi család minden tagjának aláirásával.

A magyarok a kedves öreg embert Bécsben is fölkeresték, főleg hogy dalaiból egyneméyeket magyar versszövegre alkalmazzanak. Igy pl. mikor Verseghy Ferencz hat magyar éneket kiadott: («Rövid értekezések a muzsikáról hat énekkel, Bécs 1791») az egyik dal a Haydné, «*Mit busologsz árva szivem;*» (német szöveggel 1781-ben jelent meg «Zwölf Lieder von Haydn» között, hol is úgy kezdődik: «Ihr missvergnugten Stunden.») Azonképen a Bécsben élő és zeneértő Marton József, ki Csokonait felette kedvelte, Haydnnak 1784-ben megjelent 12 daláből a 7-ik számut («Fliess, ja wallend fliess in Zähren») Csokonai *Hamar követje a tavasznak* czimű dalára alkalmazta. Ez 1803-ban jelent meg Bécsben; «a szerző iránti szivességből Bergen által rézre metszette Marton József.»

Eddig azt hittük, hogy ez a szép dal magyar szöveggel Csokonai munkáinak első kiadásával 1813-ban jelent meg, még Bartalus is csak igy tudta: most tudjuk, hogy a *Szemrehányás*-sal és Kossowitz *Remény*-évél együtt egy külön dalfüzetben *1803-ban* jelent meg: úgy hogy a költeményeire irt szép dalokban még a betegeskedő Csokonai is gyönyörködhetett.

Még a később oly ellenszenvessé vált «Gotterhalte»-nek Haydntól származott szép zenéjét is egyszerre, egy napon mutatták be Bécsben és Pesten 1797 november 16-án, a mint ezt a «Pressburger Zeitung» feljegyezte.

Mikor a mester második londoni utjából haza érkezett, a magyar hangszeres műzene már kezdett kialakulni a pár év előtti nemzeti felbuzdulások folyományaként; a pozsonyi diétán is már ekkor magyar és bécsi zenészek kezdték ezt az újfajta muzsikát kissé kultiválni; Haydn is ez időtől fogva használt fel műveiben magyar témákat, pl. a hires G-dur trióban, sőt 1802-ben meglepi Esterházy herczeget egy «Hungarischer Nationalmarsch»-sal. Fájdalom, ez még ma is kiadatlan. Esterházy herczegnél utóda a karmesteri székben a szintén magyar (pozsonyi születésü) *Hummel* volt, ki ugyanezen időben irta egyik szép sonatáját, melyet Haydnnak ajánlt.

Mi magyarok eddig csak egy művét adtuk ki szép kiadásban; a 40-nes években ugyanis iskolai czélokra kiadta a magyar főpapság «A megváltó hét szavá»-t Garay János verseivel; igen szép, izléses kiadvány.

Ezen években az öreg művész már nagyon visszavonultan él bécsi kis lakóházának első emeletén; (ma a ház «Haydn-muzeum» és az egész utcza «Haydn-Gasse»); kis zongoráján próbálva ki legmagasztosabb zeneműveit, «Az évszakok»-at és «A teremtés»-t.

1808-ban a bécsi főuri világ az öreg és betegeskedő mestert meg akarta lepni a *Teremtés*-nek nagyszabású előadásával. Az ősz mestert hordszéken hozzák el a régi egyetem aulájába. Parókásan jött el, de mégis fázott, a mit mikor a mellette ülő Esterházy herczegnő észrevett, saját drága indiai sahwljával takarta be az ősz mestert; példáját követte Lichtenstein herczegnő, (született Esterházy-leány, a kinek ajánlotta Hummel a *Balli ongaresi*-t (Magyar tánczok), aztán a többi főuri hölgyek, úgy, hogy a nagy aggastyán nem fázhatott meg. Egy évre rá meghalt (május 31).

Születése helyén a magyar költő feleségének, Bacsányiné Baumberg Gabriellának versei vannak az emlékoszlopra vésve és a másik magyar költő, Csokonai zengi róla hálásan:

Ellobban Stuver remeke
S a Haydn bájos éneke
A csillagokig elrepül.

Dr. Fabó Bertalan.

PÜNKÖSTI ÉNEK.

Óh szállj le ránk Szentlélek Isten,
Mennyei, élő, szent tüzeddel,
Fagyos voltunkból engesztelj fel!

Oh szállj le ránk Szentlélek Isten,
Elég volt már — tettekre fázva, —
Néznünk az égre tétovázva.

Óh szállj le ránk Szentlélek Isten,
Elég volt nem mernünk remélni,
S hitvány sóhajtozásból élni!...

Óh szállj le ránk Szentlélek Isten,
Lobogtasd fel hitünk világát,
Vedd el a lelkünk gyávaságát!

Óh szállj le ránk Szentlélek Isten,
Legyünk mind vértanuk inkábban,
Mint igy tengődjünk, szolgaságban!

Óh szállj le ránk Szentlélek Isten!
Ujítsd rajtunk, szegényeken meg
Csodáját pünkösd ünnepednek!

Szabolcska Mihály.

BUDDHA.

Elmegyek akkor a halál hegyébe,
És minden horgonyt fölszedek örökre,
Kik kapaszkodtak görcsösen a rögbe,
És vetek horgonyt a végtelenségbe,
Elmegyek akkor a halál hegyébe.

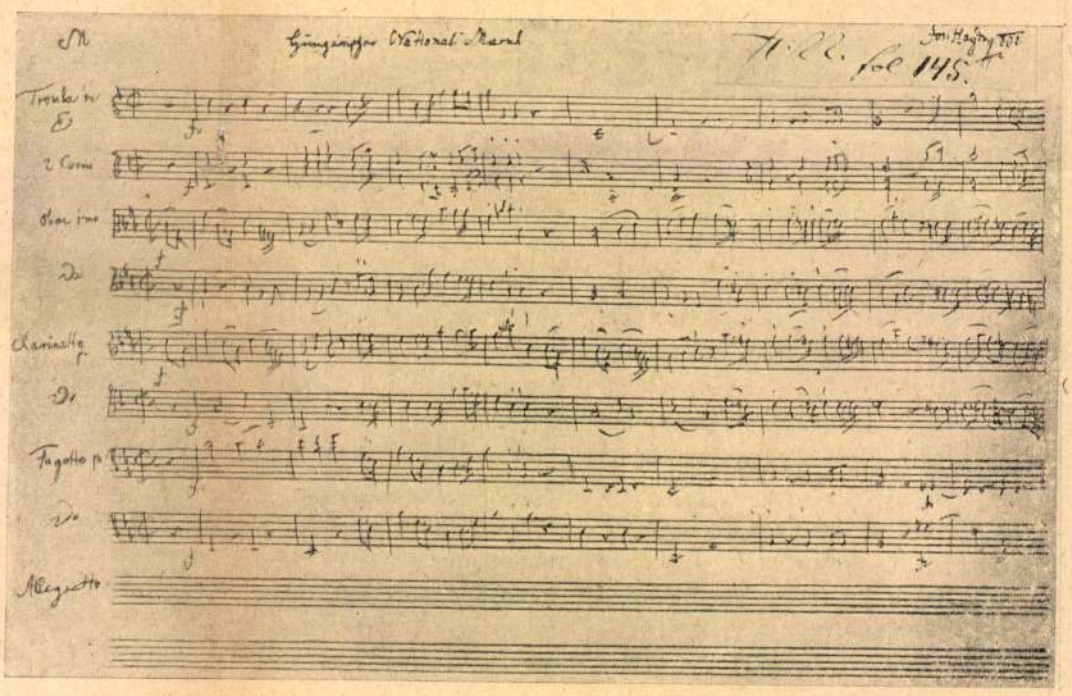

HAYDN KIADATLAN MAGYAR NEMZETI INDULÓJÁNAK ELEJE. — Az eredeti kézirat hasonmása.

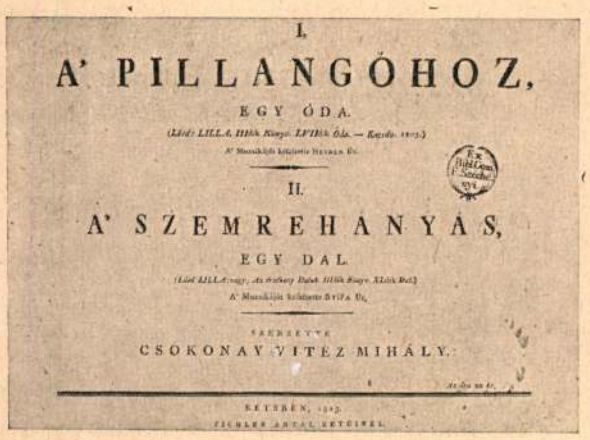
I.

A' PILLANGÓHOZ,

EGY ÓDA.

II.

A' SZEMREHÁNYÁS,

EGY DAL.

SZERZETTE

CSOKONAY VITÉZ MIHÁLY.

HAYDN-FÜZET CZÍMLAPJA, MAGYAR KÖLTŐK VERSEIRE.

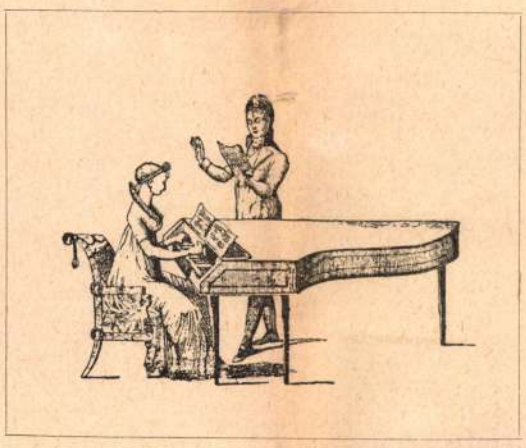

HAYDN DALAIT ÉNEKLŐ FŐURI PÁR.


N°1.

SONATE

pour le Pianoforte

à Monsieur Joseph Haydn

par

J. N. HUMMEL.

HUMMEL SZONÁTÁJA, MELYET HAYDNNAK AJÁNLOTT.

Elvetem a szivem a hűvös folyóba,
A sok beteg lázt hűsítse ki árja,
Foszlódjék szét, mint megholt madár szárnya
A kín s gyönyör száz megviselt atomja,
Elvetem szívem a hűvös folyóba.

Halotti mosolyt öltök ajakamra,
Szemem behúnyom végbúcsút se véve,
Kiszórom minden emlékem a szélbe,
Megfagy a vágyam meleg zivatarja,
Halotti mosolyt öltök ajakamra.

Kezemet, jaj, e bűnös vén szolgámat,
Ki simogatott bűnre s ki vert, bántott,
Ki reszketett és nem, sohasem áldott,
Égnek tartom — mely ellen annyit lázadt —
Kezemet, jaj, e bűnös vén szolgámat.

Tenyerem nyitva az ég felé tartom,
Feketeségét záporok hadd mossák,
Fehérítgesse égi világosság.
Az örök égbe nyúló sziklaparton
Tenyerem nyitva az ég felé tartom.

Álljak szoborként, megbékélten, holtan
S majd szent jeléül égi bocsánatnak
Kezembe égi fecskék fészket raknak.
Egy kis fecskének fészkét tartsam ottan,
Álljak szoborként, megbékélten, holtan.

Bodor Aladár.

A FEKETE VÁROS.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta **MIKSZÁTH KÁLMÁN.**

De iszen nem volt már ez nevetséges alak többé. Nagy dolog az ékesszólás, de a pénz se bolondság, annak is megvan a maga kisugárzása (kivált ha jóra használják), mint a hatalomnak vagy a lángésznek, mely glóriát fon a homlok körül. Hatan is odaugrottak Quendelhez, fölkapták, vállaikra emelték s úgy hordozták körül a teremben. Ő kézzel-lábbal kapálózott s rettentőn izzadt egész teste.

— Sohase még nem mentem ilyen forsponton. Ne okoskodjék kegyelmetek. Hihihi! Jajajaj! Csiklandós vagyok.

Csupán egyetlen hang ellenkezett.

— Hebehurgya beszéd! Majd mi viszszük el a megyeházunkat. Azért sem. Ők vigyék el onnan a városukat, ha nem tetszik nekik.

Ezt a kappanhangot legott lehurrogták volna, ha nem lett volna a fiatal Palocsayé, s ha a fiatal Palocsay nem lett volna báró.

A bárót ugyanis boszantotta, hogy a bélai kupecz egy csapásra ilyen pozicziót szerzett magának a szepesi nemességnél.

Szerencsére azonban ott volt a gyülekezetben Máriássy György, a kit viszont az boszantott, hogy ő nem báró, minélfogva erős ostora és nyesegetője volt az arisztokrata nyegleségeknek. Ő emelkedett most fel s korholó hangon czélzott egy az imént hallott közbeszólásra. Nem tudja, ki mondta, de nem is akarja tudni, mert hálátlan szó volt az egy derék férfiú iránt, ki áldozatkészségét a maga egyszerű modorában nyilvánitá, a miért nem gáncs illeti, de koszorú. (Felkiáltások: Éljen Quendel!) Bár ebben az alakjában ő se fogadja el Quendel uram nagylelkűségét, mert minek volna ide megyeházat épiteni arra a rövid időre? Hiszen még a tenger is elpárolog lassankint, nem hogy a lőcseiek haragja el ne párologjék! Hanem mégis a Quendel uram indítványában van benne a tetszetős kibontakozás magja. Ne épitsünk semmit, hiszen itt van ez a vendégszerető tágas kastély, határozzuk el, hogy a megyegyűléseinket ezentúl bizonytalan ideig Görgőn tartjuk. Olyan egyszerű ez, mint a Kolumbus tojása és van, sajnos, elég praeczedens ilyenre. Lám, Pestvármegye is mennyi ideig tartotta a gyűléseit Nógrádmegyében, Füleken.

— Úgy van! Helyes! Ez az igaz. Elfogadjuk!

Luzsénszky föltette a kérdést:

— A kik elfogadják, emeljék fel a kezeiket!

Mint ha madársereg rebben, olyan sustorgással emelkedtek fel a kezek a levegőbe, csak Görgey dobolt a magáéival idegesen a zöld posztón.

— Halljuk Görgeyt. Halljuk, halljuk!

Görgey felállt s fejét töredelmesen lehajtván, tompa hangon mondá, mintha egy pinczéből beszélne föl:

— Kénytelen vagyok elszenvedni mindazokat, miket az Isten rám mért s ezek közé sorozom azt is, a mit a vármegye parancsol. Vagyis maradok a helyemen.

A nagy szó végre ki volt mondva. Olyan éljenzés hasadt fel erre, mely a szó szoros értelmében megrengette a falakat, mert szakasztott abban a szempillanatban, mikor a «maradok»-ot kimondta, egy majdnem öles nagyságú olajkép, mely Görgey Pál édesanyját, Palásthy Erzsébetet ábrázolta, zöld bársony mentében, strucztollas csepesszel a fején, leesett a falról s nagy robajjal zúzódott össze rámája a padozaton.

— Rosz omen, — súgta Horánszky Dávid Jekelfalussy Balázsnak. — Erzsi néni megmozdult a falon. Ezt a Palit szerette, beczézte legjobban a gyerekei közül.

Görgey maga is elsápadt a látványra s fázékonyan folytatá:

— Megmaradok, de kivánom, hogy erről a mai értekezletről protokollum készittessék s azt minden jelenlevő aláirja. Megmaradok, de csak azon föltétel alatt, ha egy lélek sincs jelen, a ki távozásomat kivánja.

Körülnézett a sas-szemeivel, de bizony nem volt itt olyan életúnt ember.


KRISZTUSNAK KÉT SZAVAI,

HAYDEN JÓSEF

GARAY JÁNOS

MAGYAR CATHOLICA

EGYHÁZI RENDNEK

Barlay Endre


TROIS SONATES

pour le Clavecin

Son Altesse Madame

La Princesse Marie Esterhazy

née Princesse de Lichtenstein

Joseph Haydn

AZ ESTERHÁZY HERCZEGNEK ÉS HERCZEGNŐNEK AJÁNLOTT KÉT ZENEMŰ CZÍMLAPJA.

HAYDN-EMLÉKEK.

— Nincs, nincs, egyetlen lélek se!

Pedig ki tudja? Hátha mégis volt egy lélek; egy, a ki már a testét levetette, és itt lebeg abban a teremben, a hol a fia felől határoznak. Egy lélek, a ki megmondta a falnak: «ereszd el azt a szöget» és megmondta a szögnek: «ereszd el azt a képet, a ki én voltam», hogy jelt adhassak.»

. . . . . .

Így intéztetvén el közmegelégedésre a kínos ügy komoly oldala, a többi részletek az óvrendszabályok, a taktikai eljárás inter pocula kerülnek tapetára; az ebéd készen volt, szakácsnék, kukták, felszolgáló huszárok nagy lázban sürögtek-forogtak Marjákné lármás felügyelete alatt, csak feltálalni nem tudtak, mert a nagy termet előbb ki kellett szellőztetni s aztán megteríteni, de ez olyan sebesen ment, hogy szinte egy percznek látszott, kivált mert azalatt betoppant Lőcséről Grodkovszky várnagy friss hirekkel, melyek közt a legnevezetesebb, hogy a tegnapi bíróválasztáson, mely késő estig tartott Gosznovitzer és Nustkorb között, nagy küzdelem után Nustkorb András uram győzött hét szavazattal s igen *békés természetű* beköszöntő beszédet tartott, melyben egyáltalán czélzás sem történt a Görgey elleni boszúállásra.

Mindez vidám hangulatot teremtett a megyei uraknál, még maga a mindig komor alispán is, a ki az asztalfőn ült Palocsay báró és Luzsénszky közt, a mint a finom lúdgége-levest odahozták, egy kis tréfát csinált, a felszolgáló huszárt figyelmeztetvén:

— Quendel uramhoz kell vinni a tálat először, mert ő kegyelme a legéhesebb s az ő éhsége adta neki azt az ötletet, mely voltaképeni igazi fundamentuma annak, hogy én ezentúl is *kenyérben maradhattam.*

Quendel uram arcza csupa napsugár lett, hálásan pislogott erre a kitüntetésre, a szemeit is behúnyta, mintha rózsavizzel fecskendeznék.

Azután is derült volt az alispán egész nap, nyájasan bucsúzgatva a széledező vendégektől. Egyike volt a legutolsó távozóknak Quendel, a ki magát az alispán grácziájába ajánlva, kifejtette, hogy ha már megmondta, mégis szeretne itt Görgőn építeni valamit, a mivel segítségére legyen a jó ügynek, boszantaná, ha azt mondanák, hogy csak a szája jár, azért hát adjon el neki az alispán úr egy darab fundust itt valahol, nem messze a kastélytól, hogy ő oda egy fényes vendégfogadót emeltet, kocsiszinekkel, istállókkal, a vitézlő nemesség kényelmére, előre látható lévén, hogy ha a gyűlésekre, restoráczikra nagy számmal érkeznek, nem férnek el mind a kastélyban, de mit is keresnének ott, kivált a bocskoros gyöngyei a szent koronának? Ha azok is a kastélyba szállnának, akkor az úri része nem érezné magát jól. Egyébként a nagyobb urak is szeretik a fogadói életet, a hol a saját izlésük szerint mulathatnak, kivált ha jók a borok és szépek a szobalányok.

Görgey a szokásos szólamokkal szabadkozott, hogy sok jó elfér együtt arra a kis időre, s hogy nem fogadhat el ilyen szivességet senkitől, minek okozna magának haszontalan költséget Quendel uram.

— Hiszen úgy értek, instálom, hogy a vendéglő az enyim lenne, vagyis én adnám bérbe egy arra való traktérosnak, ki tejbe-vajba fürösztené a tekintetes nemességet. Ha a saját kedveért nem engedi a téns alispán úr, hát engedje enyim kedvemért.

Az alispán a vállát vonogatta.

— Hiszen ha mindenáron ablakon akarja kidobálni a pénzét, hát én miattam építtethet.



HAYDN LAKÓHÁZA KISMARTONBAN.

Elnéptelenedvén a ház, a gazda mégis nyájas és közlékeny maradt s este jóizűen elborozgatott Grodkovszkyval, kit ott marasztott éjszakára (no, lesz ebből otthon patália) s miután jó későn hálószobájába vonult, az ambituson találta Bibókot, ki a karabélyos, lándzsás őröket változtatta ajtaja előtt, barátságosan beszólítá a levetkőzéshez, hogy azalatt, míg Preszton a csizmáit lehúzza és a lábait vakarja (melyek egy téli táborozáskor elfagyván, azóta rettentő módon viszkettek), megbeszélje vele a védekezési intézkedéseket. Preszton eltávozásával, miután megállapodtak arra nézve, hogy Toporczról, a hol Görgey Jánosnak három ágyúja van, mihelyt az utak megjavulnak, el kell hozatni mind a hármat, azt kérdezte Görgey:

— Van-e valakije, a kit a kezelésükre be lehetne tanítani?



HAYDN SÍREMLÉKE KISMARTONBAN.

— Van. A két öcsém. Értelmes, ügyes ficzkók.

— A Bibókok született jó katonák.

— Gondolom, — felelte kurtán, dölyfösen.

— Nos és hogy van most a család együtt? — tudakolta kiváncsian.

— Béke van.

— Csodálkozom a történtek után, — dünnyögte az alispán, — igazán csodálkozom.

— Hát annak az a titka . . .

— Ugyan mi?

— Hogy az öreg már semmit sem tud és még semmit sem gyanít, hogy az asszony már semmit sem nélkülöz és még semmit se fecseg ki . . .

— Ördögöt! — csóválta a fejét Görgey, irónikus mosolylyal. — Hát kegyelmed, ezredes?

— Én meg hozzájárulok és nem unok meg semmit, — egészíté ki Bibók.

— Szóval maga tökéletes ember, ezredes, — fejezte be Görgey, egy hatalmas ásítással. — Úgy látszik, ma aludni fogok. Csak hadd járjanak az emberek odakünn, csak járjanak s jól kopogtassák lándzsanyéllel a köveket.

Így volt nekik megparancsolva, mert a kopogás, vagyis a biztonság-érzet csillapította a fölzaklatott idegeit, ha a kopogás megszűnt a folyosón, a beállott halálos csendben ijedten riadozott fel.

IX. FEJEZET.

(A kis Rozáli sorsában változás áll be.)

Csendesen folytak a napok és egyformán, csak a hideg volt hol nagyobb, hol kisebb, ha ugyan valaki mérte volna. Lőcsén unalmasan telt el a farsang, az asszonyok zúgolódtak. Nustkorb uram elfoglalta a birói széket s minthogy sokan rosz néven vették tőle a békés magatartását, a közvélemény megnyugtatására megkezdte a pört a tárnokmester előtt, a vérszegélylyel bekerített terület iránt. Görgey megidéztetett a bíróság szine elé, de czélszerűnek tartotta meg nem jelenni s in contumatiam (makacsságból) elveszteni a pört. Fogvicsorgató kutyának konczot kell odavetni!

A pör csakugyan elveszett s a város ünnepélyesen beiktattatott az ily furfangosan elharácsolt Görgey-birtokba, a mit nagy lakomával ültek meg a városház pinczéjében, de ez a kis falat még csak emelte a diadalmasok megtorlási éhségét, a Görgey engedékenysége nem vált be ügyes sakkhúzásnak, mert a lakomán tüzelő beszédek tartattak, melyek a boszúállás érzetét hevítették és glorifikálták. Ugyanott merült fel az az eszme, hogy a Nustkorb András uram bíróságával megürült tanácsosi állás senki mással be ne töltessék, mint a fiatal Fabriciussal, a kinek egy másik Görgey a fiát vágta meg párviadalban. Ebből a fiatal emberből kell nevelni Lőcsének birót. Ebben van bátorság. (Ez annyit jelentett, sub rosa, hogy Nustkorb uramban nincs.) Ez fel tudja áldozni a vérét városáért. Valóságos hérosznak nőtt meg a közönség szemében e fiatal ember, ki jelenleg még külső országokban végzi a tanulmányait, vagyis épen azért, mert nincs szem előtt. Ám az a baj, hogy még nincs huszonnégy éves, s arról esik sok sürgető szó, hogy egy küldöttség menjen Leopoldhoz Bécsbe, mely a nagykorúsítását kérje s egy levél utána, hogy jöjjön haza.

Ily tervek közepette múlt el lassan a tél, a szép napfényes május aztán lehúzta a hegyekről-völgyekről a nagy fehér bundájukat, a mely alatt aludtak és rájuk adta, a kit mi illet, szürke kopott ruhát a hegyeknek, haragos-zöldet a völgyeknek. Felzúgtak ujonnan nőtt lombjaikkal az erdők s mentek, mendegéltek örök időkre



A KISMARTONI VÁRTEMPLOM, A HOL HAYDN EL VAN TEMETVE.

nappal is. Gyötrő gyanakvás, — gyermek az anyját, férj a feleségét, vőlegény a menyasszonyát adja fel az Inkvizicziónak . . . És egyetemes a kisértés világszerte; hiszi mindenki, hogy a léleküdvösségért cserében a Sátán dúsan jutalmaz javakkal. A szegényeknek *Gazdagságot*, a nagyravágyóknak *Hatalmat*, s a tudósoknak *Tudományt* ad. Itt az ördögtannak a három bűvös szava, s ezeknek utolsója viszi lépre a Fauszt doktorokat. A mágus mindenekfelett tudni akar; eladja lelkét a Gonosznak, mert Isten után tőle többet remél.

Már most az a tudomány, a mit az ördög igér, a *bölcsek kövében* nyer konkrét formulázást. Ezt keresik a középkor összes alchymistái: *Raymond Lulle, Villeneuve, Nicolas Flamel, Cornelius Agrippa* és a többiek, — és tegyük hozzá: igen kevesen az ördög segédlete nélkül. Mi hát ez a «bölcsek köve»? A mágus-elmélet szerint bűvös por, melynek segélyével bizonyos fémeket aranynyá lehet átváltoztatni. Ez a középkor annyit keresett arkanuma, okkult nyelven: a csoda «*Merkur*», a «*Zöld Oroszlán*», a «*Nagy Kigyó*», a «*Szűz Teje*», a «*pontusi viz*». Ha a tudomány legeslegújabb vívmányait és különösen az elemtheoria rombadőlését tekintjük, konstatálnunk kell, hogy az alchymisták ez aranycsináló ötlete tán nem is volt oly rosz . . . Tán eljön egy idő, mikor ez a fématváltoztatás sikerülni fog, — de ők, a középkor mágusai, szegények, rosz úton jártak és hiába keresték ezt. Pedig nagyon dolgoztak rajta, keresték a bölcsek kövét arzenikumban, czinkben, salétromban, nátriumban s éhes békák beleiben, ám ugyan hasztalan. Ép Gilles de Rais idejében hágott ez ördöngős őrület tetőfokra; Páris volt a hermesi okkultizmus központja s ott a Notre Dame s a Saint-Jacques pinczéiben gyúltak ki éjente az *athanor*-ok, a bűvös olvasztó kemenczék. Maga Gilles marsall is valószinűleg innen kapta legelső alchymista segédeit: Français Lombard és Jean Petit állítják fel vára egyik szárnyában az első aranycsináló kemenczét.

Érdekes fordulat: a tobzódó hősből ime Fauszt doktor lesz, ki varázslók kezeibe kerül s még ezeknél is makacsabb őrülettel tör a világrejtély megfejtésére. Vakon hisz ő a rá váró sikerben s ennek kontójára csak annál pazarlóbban él tovább. Bizton megtalálja ő a «bölcsek kövét», hát ugyan minek is takarékoskodnék? Áron alul egymás után adja el birtokait, nagyrészt V. Jánosnak, a számító bretagnei fejedelemnek, s csak annyit köt ki, hogy hat éven belül visszavásárolhassa ez uradalmakat. Családja kétségbeesik, de ő zsarnoki haraggal sújt le rájuk s először is feleségét száműzi magától Pouzauges várába. Aztán folytatja a sikertelen kisérleteket. A párisi alchymisták kudarcza után két hive: *Gilles de Sillé* és *Roger de Bricqueville* segélyével a szomszédság varázslóit hajszolja fel. A komor Bretagne ősidőktől fogva a kisértetek s halállegendák országa, akad e földön kuruzsló elég, — de hát hiába adják a kilincset egymásnak, a dolog sehogyse akar sikerülni. Miért? Nyilván, — magyarázzák neki, — mert még mindig habozik, még mindig nem akarja eladni magát a Gonosznak. Tart a rábeszélés s a marsall végre megtántorodik. Vérével irt czédulát ad egy *Du Mesnil* nevű ördögidézőnek, melyben «élte és lelke kivételével» a Sátán rendelkezésére bocsátja minden egyebét. Igéri s Mindenszentekkor tényleg elmondatja a kárhozottak szatanista miséjét várkápolnájában, de hiába, az ördög mégse jelenik meg. Persze bajos itt félúton megállani, — Gilles egyre engedékenyebb lesz, utóbb már be is áll a varázslóval az ördöngős kürtbe, de a végperczben keresztet vet magára: az ördögidéző véres homlokkal bukik le mellette, s a kisérlet megint csak nem sikerül.

Így állnak a dolgok, mikor hivására végre Tiffaugesba érkezik a flórenczi fekete mágia leghirhedtebb ifjú mestere, a szentségtörő, szatanista pap, *Francesco Prelati*. Csak huszonhárom éves még, de máris korának egyik legszellemesebb, legtanultabb és legraffináltabb kalandora. Ő lesz a Gilles gonosz szellemévé, általa lesz a marsall a Kékszakállú herczeggé. Prelati nagy tervekkel lép a házigazda elé; esküszik, hogy látta a bölcsek kövét, és pedig tengerisó izű, vörhenyes anyag formájában, — rajta, keressék ők ketten s bizton rá fognak találni! Hanem most aztán félre minden előitélettel; ő, Prelati, már eladta a lelkét egy *Barron* nevű ördögnek, a marsall se habozzék, ő is álljon a Barron szolgálatába s minden jól fog menni. Gilles szót fogad, vérirással köti le testét, lelkét a Gonosznak, s az izgalmas kisérletek megkezdődnek. Újból kigyúlnak a boszorkánykemenczék, Prelati süt, főz, mutat is már valami vörhenyes port, sőt mutat aranynyá vált ólmot is, — de csak messziről. Mire a marsall a kincshez akarna közeledni, az ördög haragjából szeméttéváltozik az nyomban . . . Gilles türelmetlenkedni kezd, annyival is inkább, mert az olasz rendesen zárt ajtók mögött egyedül idézi a Sátánt; ő csak odakint hallgatózhatik. Egy napon furcsa történik: a marsall vivódó jajszót hall belülről, feszülettel kezében betör s ime, ismétlődik a fentebbi jelenet: nincs az üres szobában Prelatin kivül senki más és ő mégis véres homlokkal szédül a Gilles karjaiba. E halálveszedelem megpecsételi barátságukat. Az olasz felgyógyul, de kijelenti, hogy Barron ördög nem elégszik meg a marsall eddigi kötelezvényével. Neki több kell: vér, embervéráldozat kell neki. Kategorikus parancs ez, és Gilles szót fogad. Maga kezével öli meg első áldozatát, várkápolnája énekkarának egyik gyermekét. Szivét, szemeit, vérét — borzalmas inkantációk közepette ketten áldozzák Prelatival a Sátánnak . . .

Itt a nagy fordulópont: a ki eddig tudós Fauszt volt, most alakul át a mese hősénél százszorta rettentőbb Kékszakállú herczeggé. Az aranycsinálás nyilván csak ürügy és kezdet; az öldökléssel együtt a régi kéjencz ébred a marsallban, ki vérben tobzódva, mindjobban elmámorosodik áldozatai végvonaglásától. Vastagok a tiffauges-i bástyafalak s a vérdüh nyolcz esztendeje alatt nem sok jajszó hallatszott ki onnan, de a pör adatai s a Gilles saját vallomásai elmondhatatlanul raffinált kegyetlenségekről tesznek tanuságot. Mialatt beczézve csitította, azalatt szerette nyakon metszeni áldozatait; utóbb pedig szépségversenyeket rendezett a levágott fejek közt . . . És csak gyűlt a vér Tiffaugesba, kádakban állott az

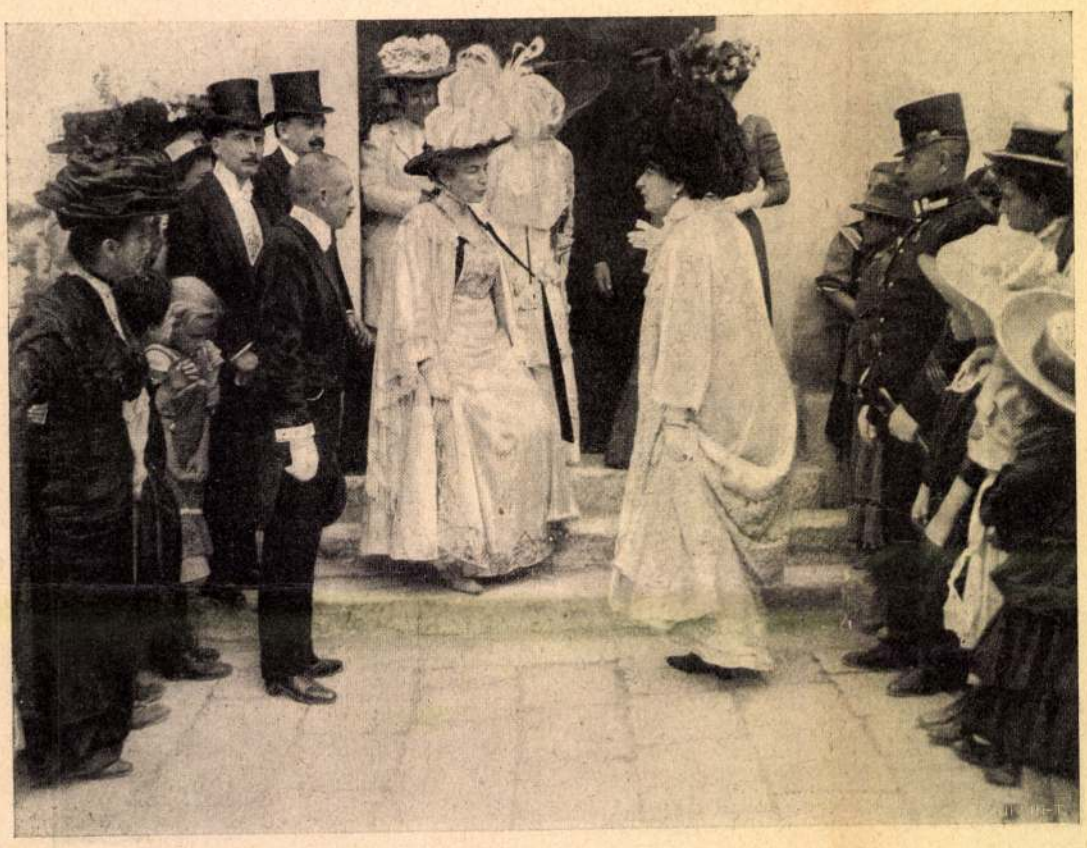

ESTERHÁZY HERCZEGNŐ VENDÉGEIVEL TÁVOZIK AZ ÜNNEPI MISÉRŐL.

öregbástya pinczéiben. Vajjon hihető-e némelyek állítása, hogy a marsallnak e vérkészlet is aranycsinálási kisérletekre szolgált? Mondják, a vér szivárványt játszó felszine ejtette tőrbe, ebből akart ő aranyat csinálni . . . Nem tudjuk, — tény az, hogy ama nyolcz esztendő alatt, 1432-től 1440-ig gyermekek, leányok, várandós fiatal anyák: minden fiatalság kipusztult Tiffauges tájékáról. Nyolczszázra teszi áldozatainak a számát. Jajveszékelő szülők bolyongtak tartományszerte; eleinte persze nem tudták, később már sejtették, de akkor is ugyan ki mert volna ekkora dinaszta ellen felszólalni? Csak borzongva bújtak világgá, ha Gilles nagy ritkán, nagy díszszel előjött várából, hogy egyik birtokáról a másikra, Champtocéba vagy La Suzebe, Nantesba utazzék. Fényes sereg, — szinte látjuk: lóháton elől a talpig fekete bársony Barbebleue, mögötte a fő-fogdmeg Bricqueville, meg a pribékcsapat, leghátul a vén boszorkány, *Perrine Martin,* ki kötéllel zsákba fogja a gyermekeket . . . Tova vonul a menet a viharos breton ég alatt s a merre elhaladnak, másnap minden faluból hiányzik pár leány vagy gyermek. S kél újra a jajszó, viszi a szél az anyák átkát a szörnyeteg után . . .

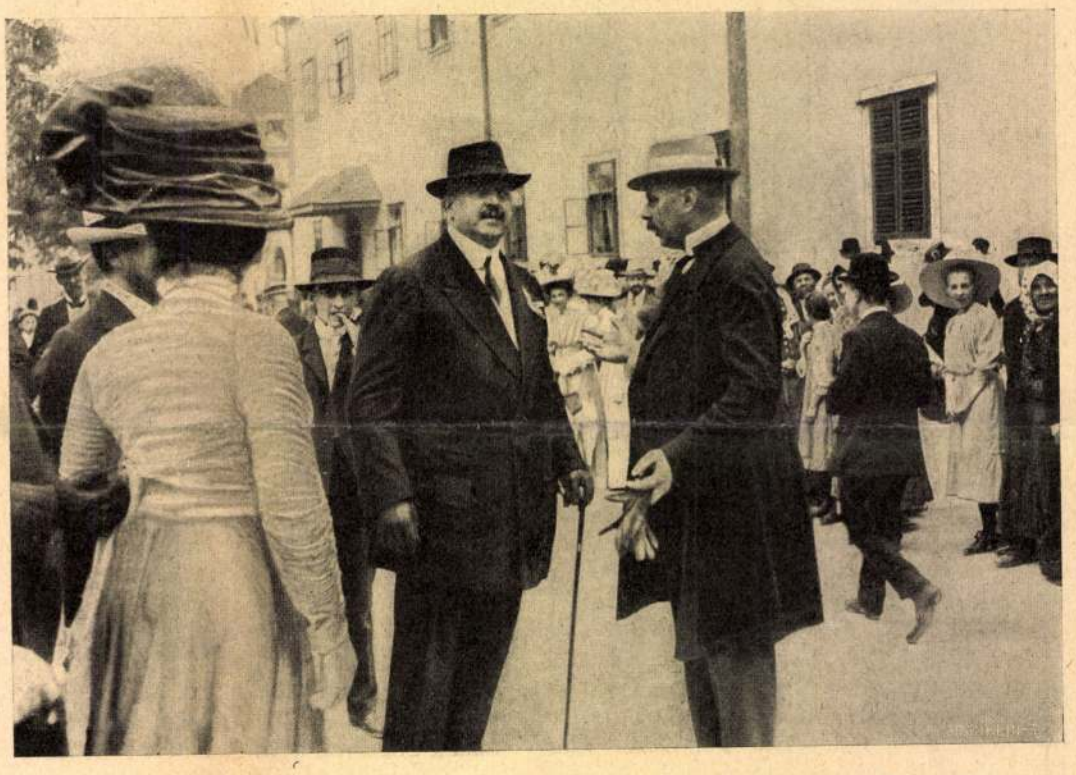

ESTERHÁZY HERCZEG A BÉCSI ZENEKONGRESSZUS TAGJAIVAL A TEMPLOM ELŐTTI TÉREN.



A KISMARTONI KASTÉLY BEJÁRATA AZ ÜNNEPÉLY ALKALMÁVAL.

HAYDN-ÜNNEP KISMARTONBAN. — Jelfy Gyula fölvételei.

IV.

Évek óta nőtt már a felháborodás, egymást érték a feljelentések, — a birtokspekuláns V. Jánosnak végre döntő lépésre kellett határoznia magát. Ám ekkora dinasztával szemben csak az egyház merhetett fellépni sikerrel, ép ezért Bretagne fejedelme nem a maga, hanem a *Jehan de Malestroit* nantesi püspök személyében kezdette meg az akcziót. Mindketten hasznot reméltek a konfiskálásból s így nekik maguknak is érdekükben állt a támadás sikere. Buzgón gyűjtötték az adatokat s aztán nagy óvatosan alkalomra vártak. Ez alkalom hamar kinálkozott. A marsall egy újabb birtokeladás alkalmából nagyobb hatalmaskodásra vetemedett: kétszáz főnyi csapattal pünkösd ünnepén betört a saint-étiennei templomba s oltár elől ragadott el onnan foglyul egy papot. Ez szentségtörés volt s azonfelül engedetlenség V. Jánossal szemben, mert Gilles t. i. az ő tudta és beleegyezése nélkül vonult ki sereggel. Egészben nem nagy dolog, de — most, vagy soha! E mellékes ügy révén kikezdhették a hatalmas főurat. A nantesi püspök egyet gondol, — hivatalosan panaszra szólítja a rettegő népet, majd kiszögezteti a marsall «*infamatio*»-ját és 1440 szeptember 19-ikére igazolásra idézi egyházi törvényszéke elé «a nemes Gilles de Rais bárót.» Ez irással a fejedelmi kapitány s a püspöki küldött nyomban Machecoul vára elé vágtatnak. Kis sereg kisérte őket.

Érthetetlen gyöngeség, — a marsallt erős vár védi s ő még se ellenkezik: látja, hagyja menekülni varázslóit, pribékjeit s aztán Prelati barátjával együtt szó nélkül megadja magát. Mi mehetett e szörnyű lélekben végbe? A sok tobzódás tette-e gyengévé, vagy a vértől csömörlött már meg s a furdaló lelkiismeret fegyverezte le? Nyugodtan verette vasra magát s még nyugodtabban nézte, a küldöttek mint kutatják át orgiáinak véres és hullákkal teli mészárszékét. Lehajtott fővel vonult ki az átkozódó nép elé, — vitték fogolytársaival együtt egyenest a nantesi Uj-Torony börtönébe.

Most tettre hamar! — a hatóságok a lázadó közvélemény hatása alatt csak annál lázasabban dolgoznak. Október 8-ikára kész a rengeteg anyag úgy az egyházi, mint a világi bíróság számára. Az egyházi tárgyalás harminczkilencz napig, a világi eljárás pusztán negyvennyolcz óráig fog tartani. A fejedelem, V. János akarata ez, — püspökeivel együtt ő Jehan de Malestroit-t tolja előtérbe. Malestroit ül az elnöki székbe, az ügyész Capeillon, az Inkvizicziő részéről pedig a párisi nagymester küldötte, Blouyn dominikánus van jelen. Bevezetik a marsallt: arcza lángol a dühtől s gőggel tiltakozik a birák illetékessége ellen s hangos szóval hazug gazembereknek káromolja őket. A törvényszék teljes nyugalommal veti el kifogásait s 13-ikán nagy nyilvánosság előtt

folytatja a tárgyalást. Halotti csöndben olvassák fel a 49 szakaszból álló borzalmas vádiratot, — csak 140 nő és gyermek gyilkossága bizonyíttatik itt, de annál élesebben van kiemelve a varázslat és a mágia bűne. Mint ördögidézőt, eretneket, aposztatát, visszaesőt, szodomitát s szentségtörőt kérik büntettetni. És most feleljen! Gilles dühödten felesel, káromkodik, aztán hallgat. Az elnök s az inkvizitor megállapítják a makacsságot s nyomban lesujtanak rá az exkommunikáczióval.

E perctől fogva megtörik a kevély báró. A következő ülésen már alázattal kér bocsánatot s könyörög, oldozzák fel a kiközösítés alól. Megteszik, de ugyanakkor a «*quaestio*» rettenetes kinzó szerszámait hozzák eléje. Gilles halasztást kér, fogadja, hogy magától vallani fog. És csakugyan vall először hatszemközt egy püspök s Bretagne kanczellárja jelenlétében, aztán nagy önmegtagadással maga követeli, hogy vallomását nyilvános tárgyaláson is felolvassák. Hatalmas jelenet ez ott a sokasággal teli palota elfeketült román ivei alatt. A marsall a bűnbánó buzgalmával ismétli bűnlajstromát s oly iszonytató részleteket mond el, hogy a birák belesápadnak és Jean de Malestroit fátyollal boríttatja le a nagy feszület Krisztus-arczát. «Mindezt elkövettem», végezte Gilles, — «és semmi más, csak a magam képzelgése, féktelensége vitt ennyi temérdek gonoszságra. Többet nem mondhatok, de hisz elég ez tizezer ember halálra itélésére is... Ti szülők, a kik itt jelen vagytok alázattal bocsánatotokat kérem. Neveljétek jól gyermekeiteket! És most», tette még hozzá a feszület elé borulva, — «megváltó Istenem, csak te könyörülj még rajtam!»

A Kékszakállú herczeg elmondta imáját, s erre következett el a dráma legcsodálatosabb percze. Felkelt Jehan de Malestroit s többé nem mint biró, hanem mint pap ment oda a porba omlott megtérőhöz. Felemelte őt s abszolválván, megölelte ott mindenek előtt. S az imént még átkozódó nép követte a bocsánat példáját: térdre borult s buzgón úgy kezdett imádkozni a szörnyű gyilkosért.

A többi hamar ment. Meghozták az egyház sujtó itéletét, de alóla nyomban fel is oldozták Gillest, sőt részeltették a szentségekben is. Most már csak az maradt hátra, hogy átadják a világi karnak. Ez még gyorsabban, de kérlelhetetlenebbül is döntött; itélete máglyán való felakasztásra szólt. A marsall nyugodtan fogadta, csak annyit kért, hogy társaival együtt végeztessék ki, hogy a karmelitáknál a fejedelmi kriptában temessék el s hogy végül a püspök hálaadó s könyörgő körmenetet tartson kivégzése alatt. Úgy is lett. Gilles de Rais báró teljes marsalli pompában, vazallusaitól kisérve vonult által a városon a vesztőhelyre.

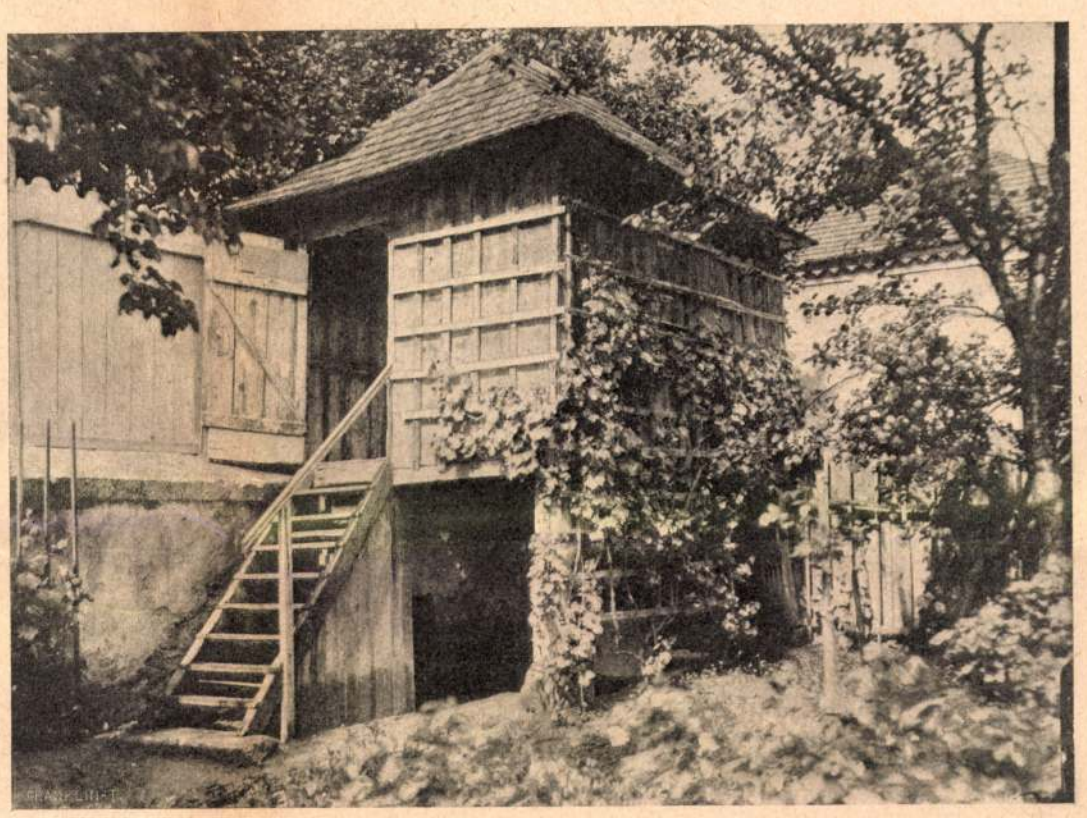

HAYDN KERTI HÁZA



LUEGER BÉCSI POLGÁRMESTER ÁPOLÓNŐJÉVEL AZ ÜNNEPÉLYRE MEGY.

Zúgtak a harangok városszerte s a lakosság énekelve követte őt, szüntelen imádkozván az Úr elé térendő nagy bűnös lelkiüdvösségeért... A megtéréstől épülten sírtak mindenek. Egyszerre vonták fel az elitélteket a máglyák bitóira, de mihelyt a lángok felcsaptak s a marsall kötele elszakadt, a nőrokonok azonnal kivonták hulláját, hogy még épen temethessék el. Nagy pompával ment ez végbe másnap. Mondják, pár csontdarabocskáját ma is ereklyeként őrzik...

Ime *ez* a középkor, így halt meg Barbebleue, a Jeanne Darc egykori fegyvertársa, — harminczhat éves korában! A legenda hét feleséget tulajdonít neki, de a valóságban csak egy hitvese volt s az is túlélte őt. Özvegye egy év múlva már újból férjhez ment Jehan de Vendôme, chartresi vidame-hoz s a Kékszakáll egyetlen leányát is hamarosan férjhez adta. De a család nem virágzik, a marsall egyetlen öcscsének is hamar magva szakad s a Rais név mellékágakon fejlődik tova, hogy kétszáz év múlva még egyszer kitünjék — *Retz bibornok* alakjában. Ma már, tudtommal, csak a florenczi *Gondi* marquisok dicsekednek azzal, hogy ősük a Kékszakállú herczeg.

Hát más a legenda és más a valóság. De, mondottuk: minden hazugságuk mellett is a



A KISMARTONI GHETTO BEJÁRATA.

HAYDN-ÜNNEP KISMARTONBAN. — Jelfy Gyula fölvételei.

Kismarton



RÉSZLET A KISMARTONI GHETTÓBÓL.

legendáké a nagyobb, egyetemesebb igazság. Ép mert egész korok világnézletét tükröztetik vissza. És hiába tért meg, hiába nem ölt feleséget Gilles de Rais, mégis az a Barbebleue marad ő, a kivé korának felfogása alakította. E kor, mely a nő diadala ellen küzd, fontos fejezet az asszony szabadságharczának a történetében. Don Juan és a Kékszakállú herczeg, kik úgyszólván egyszerre lépnek fel, csak a férfigőg reakcziójáť: boszuját szimbolizálják ebben a fejezetben.

LAMENTOSO.

Od'adtam néked mind a könnyem
(És most fakó-vak a szemem.)
Mint két kiszáradott, üres kút
Tátong az éjbe könnytelen.

Od'adtam néked ölelésem
(És most lehervadt a karom)
Az én tüzemnél melegedsz te
S magam rongyokkal takarom.

Od'adtam néked mind a csókom
(S most csóktalan, fehér a szám)
Emlékeim halotti fátylát
Harapom őrült éjszakán.

Od'adtam néked mind a lelkem
(Van-e, van-e ily elhagyott?)
Most itt ülök a lábaidnál
S már úgy érzem, nem is vagyok.

Kosztolányi Dezső

AZ ÉJSZAKA.

Kinyilt zaj nélkül szobám ajtaja
És nesztelen besuhant kis szobámba
És mellém ült az éjszaka.
Sötét szeme az álmok temetője
És ajka szent vágyak ravatala.

Serczegve lobbant ki a lámpaláng.
Kioltá tán ruhája lebbenése.
Nagy szűzi csend borult le ránk.
S könnyű sötét fátylát most rámborítva
E nagy csendben mi egybeolvadánk.

Kint a perczek futása elakadt.
Nem élt más semmi, csak a bánat
S a fájdalom, a mely szentté avat.
Sírás se hangzott és sikoly se tört fel
S mégis könnyet szült minden pillanat.

A könnyek... Ó ti véres ezredek,
Fehérre kifakult ti szent vércsöppek,
Kik szívből a szembe özönletek
S e hosszú útban és a szem tüzétől
Kifakult büszke bibor szinetek!

... S a könnyek folynak, egyre hullanak,
Némán két fénylő óriási szemből.
És egyre terjed, zúg a könnypatak.
Mintha a világ minden szenvedése
E két órjás szemben lobogna csak!

A könny csak hull, csak terjed egyre még
S már mintha várost, országot elfödve
Egész világ felett özönlenék,
— E nagy könnyóczeán alatt dermedten
Holt világot rejt a tengerfenék.

Elönté árját bűnös föld felett
A szenvedések órjás vízözönje,
A mely vérből és könnyből született.
És nem maradt Noé bárkáján senki,
Csak én, az éjszaka s a képzelet...

S míg a megváltás galambját lesem,
Magányomban, kigyulladt forró szemmel,
— Az éjszaka rámhajol csendesen,
Álomujjakkal arczom simogatja
S álomcsókkal lecsókolja szemem...

Balla Ignácz.

A FEKETE VÁROS.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

A kis kocsiról fürgén ugrott le egy kifent bajuszú, tagbaszakadt öreg úr, katonás tartású, parancsoló szavú.

— Itthon van a gazda? — szólt rá messziről az oda iparkodó Bibókra.

Kérdéssel felelt ez a kérdezőnek:

— Ki keresi?

— He?

— Azt kérdeztem, hogy kik az urak? — mondá Bibók.

— Mi köze hozzá kendnek? Vendégek vagyunk, punktum. Vezessen az úrhoz.

Bibók azonban nem hagyta magát egykönynyen.

— Hogy vendégek az urak, az meglehet, de én meg nemes ember vagyok, tehát nem vagyok kendteknek kend, punktum. S nem is engedem az úrhoz elébb, míg meg nem mutatják, mi van azokban a ládákban a társzekereken? Hej, katonák! — fordult hátra Bibók az ambituson gunnyasztó embereihez, — hozzatok ide egy-két lámpást valahonnan!

A nagybajuszú láthatólag összerezzent, mire a másik férfi vette át a szót. Barátságosabb, csengőbb hangja volt.

— Hát ki az úr, ha meg nem sérteném?

— Én Bibók ezredes vagyok. De inkább nekem kell kérdezni.

Az utóbb megszólalt férfi erre hirtelen benyúlt a kocsikasba s egy karabélyt emelt ki, melynek ezüstös agya fenyegetőleg csillant meg. Az elhangzott név és rang kellemetlenül érinthette, legalább úgy látszott. Ez még gyanusabbá tette Bibók előtt a jövevényeket s türelmetlenkedve sürgette:

— Nos, mégse mondják meg a nevüket?

— Barátai vagyunk a gazdának, — felelte az előbbi, feltünően játszogatva a fegyverrel.

— Jelentse meg az úrnak, — szólt a nagybajuszú, — hogy megjött az *esze*.

— Ne mókázzanak velem, — pattant fel Bibók szigorún, — mert azt én nem szeretem, vagy mondják meg a nevüket, ha jó járatban vannak, vagy pedig menjenek Isten hirével, a honnan jöttek.

— Hiszen már megmondtam, — nevetett könnyedén a nagybajuszú. Hivja ki a gazdát, Görgey Pál uramat, majd megismer ő bennünket.

— Nem addig egy tapodtat se, míg meg nem látom, mi van a ládákban.

E pillanatban Marjákné dugta ki a kosztros fejét az ablakon.

— Ejnye ni, Bibók uram, ripakodott rá a derék asszonyság, — még bizony kikergeti a házból az urunk édes testvérét. Megismertem a hangjáról, kezét csókolom. Megyek, nyomban megyek, tekintetes uram, csak egy kendőt vetek a nyakamba. Hé, Zsuzsi, Marcsa, Ancsa, hol vagytok? Ugyan Bibók uram, szóljon valahol rájuk, mert tudom, ott künn hanczuroznak a szemérmetlenek a katonákkal. Hadd rakjanak gyorsan tüzet. Nem vacsoráltak még a tekintetes urak, ugyebár? Hogy nem kell a vacsora? Azt már majd meglássuk. Tudom én, mi a becsület, mikor ilyen kedves vendég érkezik. Jaj, hogy fog örülni az urunk.

Ezalatt előhozták a katonák a lámpákat, Bibók uram engedelmet kért, hogy ő nem tudhatta, milyen előkelő urakkal van dolga, kötelessége volt, mert ő van megbízva ezekben a veszedelmes időkben az alispán élete feletti őrködéssel s végre maguk a tekintetes urak az okai, hogy nem mondták meg a nevüket.

— Megmondtam, — nevetett újból a nagybajuszú, — hogy megjött az Esze, mert Esze vagyok. Esze Tamás.

Ez a név ismeretes volt ekkor, Bibók levette a kalpagját és összeütötte tisztelgésre a sarkantyúját.

— Isten hozta nálunk.

— Én pedig azért nem mondtam, mentegetőzött Görgey János, mert valami császári ezredesnek hittem, s azoknak a nevem vörös posztó.

Az alispán megörült régen látott bátyjának s a híres kurucz Eszének, «ki vagy levágta, vagy megnevettette az embereket», szerfelett kedélyes, tréfára hajló lévén. Hanem egyszersmind meglepte a látogatás: mi lelhette a «toporczi remetét», hogy egyszerre itt toppant és ilyen társaságban? Tomi úr mindig sántikál valamiben. Görgey János kitérőleg felelt öcscse kérdéseire, azt mondta, hogy már régen nem látta, hát eljött vagy három napra, hogy kibeszélgessék magukat. Arra a kérdésre, hogy mi van a társzekereken, Esze sietett megjegyezni, hogy egy a szivéhez közelálló özvegy-

A Baumgarten-díj és az irodalomtörténet

Irta: IGNOTUS PÁL

A Baumgarten-díjról minden bizonnyal többet beszélnek és írnak, mint amennyit a magyar életben és irodalomban jelent, s a sok keserűség és elégedetlenség, mellyel az évenkénti díjkiosztás körülményeit, kísérő jelenségeit és okait tárgyalják, már-már arra hangolná az embert, hogy az alapítvány kezelőinek védelmére keljen. Kétségtelen, hogy ez az intézmény alaposan eljátszotta hitelét, hogy kitüntetőnek szánt díjait általában halk mosoly kíséretében emlegetik s hogy olyanok is, akik kisebb nagyobb anyagi jótéteményeiben részesültek, többnyire mentegetődzni tartják szükségesnek az érdemosztó fórumok e kedvezése miatt, ha az illetékes fülek nem hallják őket. A Baumgarten-díj kezelése senkinek sem tetszik, még azoknak is ritkán, akiknek jól felfogott egyéni érdekből kellene tőle elragadtatva lenniök. Milyen szép, milyen nemes gesztus volna az ennyire általánosan elterjedt véleménnyel szembeszegülni, „tárgyilagos"-nak mutatkozni a szinte már megtisztelő népszerűtlenségtől körülhömpölygött, pénz- és babérosztó hivatal iránt. E sorok írója bevallja, hogy kedvet érezne az ilyen feltűnő különvéleményezéshez, az elszánt tárgyilagosság pikáns szépségű gesztusához —, de mit tegyen, ha ennél az úgynevezett tárgyilagosságnál többre tartja a tárgyi igazságot, s a szép gesztusnál sürgetőbbnek véli a tények tisztázását?

Be kell vallani, mert úgyis hiába tagadnók, hogy a baumgarteni irodalomtenyészet kísérlete csúfosan kudarcot vallott az elmult esztendők folyamán, úgyis, mint szociális segélyező szerv, úgyis mint serdülő lángelmék gyámolítója vagy serdültek jutalmazója. Sem a nyomor ellen nem védte meg a ráutalt becsületes írástudókat, sem az élő irodalom legjavának virágzását és érvényesülését nem segítette elő, de még azt sem érte el, hogy azzal a várakozással és rokonszenvvel tekintsenek rá, amelyet örökhagyójának gesztusa a művelt közönségből kiváltott. Minden irodalmi alapítvány iránya és gyakorlata lehet népszerűtlen itt, vagy amott, mindegyik ellen elhangozhatnak túlzott vagy teljességgel igaztalan vádak, de az a kényszeredettség, az a kínos hebegés, mellyel a Baumgarten-alapítvány ellen emelt vádakra felelni szokás, már azt bizonyítja, hogy itt valamit kétségtelenül elhibáztak és nem tudnak, vagy nem is iparkodnak jóvátenni.

Holott — ezt valóban minden emelyítő tárgyilagoskodás nélkül kell megállapítanunk —: a Baumgarten-díjak és segélyek odaítélésében nem fordult elő eset, melyet botrányosnak, kirívóan korruptnak lehetne minősíteni. A díjat sohasem adták *egészen* silány embernek, sem milliomosokat nem ruháztak fel belőle, amiként némely szociálisnak mondott intézkedéssel kapcsolatban szokás. Igaz, hogy a legméltóbb, legtehetségesebb, legmeggyőződésesebb s legtávolabb írókat néha feltűnően hosszú ideig, néha rövid életük fogytáig elfelejtették „kitüntetni" vagy csak azért tüntették ki érdeklődésükkel, hogy másodés harmadrangú könyöradományokkal sértsék meg őket, amelyekre a megszorult, gondterhelt embereknek nem mindig volt erejük visszautasítással válaszolni... De utóvégre melyik akadémiának, melyik irodalmi és művészeti bíráskodó tanácsnak nem olvashatni fejére hasonló mulasztásokat és tévedéseket? Őszintén megmondom, abban sem vagyok biztos, hogy néhai Baumgarten Ferenc, mint sokan vélik, „szociálisabbnak" gondolta a díj kezelését, mint aminővé az alakult. Örökhagyó levele s minden hajlandósága, melyről élete és írásai tanuskodnak, inkább arra vall, hogy az irodalom luxusát szerette volna növelni egy országban, melynek ilyesmire kevés pénze telik; három-négy érdemes, finom elme teljes gondatlanságát szerette volna inkább biztosítani, semmint az elhagyottak és küszködők tucatjainak cipőtalpalását és betevő falatját. — Mindenki tévedhet ítéleteiben, ő is tévedhetett volna, s egyáltalában nem lehetetlen, hogy ha maga szemelheti ki mecenátusának haszonélvezőit, részben ugyanolyan lankatag irodalmi bürokratákra és ösztönösen óvatos látomásoktól hevülő dalnokokra esik választása, mint aminőkből az eddigi díjazottak derékhada kitelt.

Az alapítványi kurátoroknak arra a gyöngeségére bizonyára található mentség, hogy az írói társadalom ínségét és szorongatottságát látva, igyekeztek minél több embernek segítséget nyujtani. Az is érthető, hogy ezenközben nem kívántak lemondani a díj „kitüntető" jellegéről, ragaszkodtak ahhoz a fikcióhoz, hogy ez nem segély, nem a nyomor enyhítésére van szánva, hanem a géniusz buzdítására és izmosítására. Viszont bármilyen méltányolható legyen is a két szempont párosításának óhaja, tény, hogy ebből születtek a hibrid megoldások, melyek a szociális méltánytalanság érzését ugyanolyan jogosan kelthetik fel, mint azt a meggyőződést, hogy az egész alapítványi díjat felaprózzák, senkinek sem juttatnak belőle annyit, amennyiből írói függetlenségének megalapozására telhetnék s eljátsszák a lehetőségét is annak, hogy ezzel bármely érdemes embert tekintélybe, elismert szellemi rangba emeljenek. Irodalmi ingyentej, *Winterhilfe* lett a Baumgarten-díjból, amelyből azonban gyakran hat—hét—nyolcszáz pengős havi jövedelmeket toldanak meg külön kétszázötvennel, — egyébként serény s nem ritkán hivatott írók istápolására, akik azonban ettől fogva sem mentesülnek a „napi kenyérkereset gondjaitól", ettől fogva sem fordítják erejüket teljesebben és szabadabban legjobb tehetségük kiérlelésére és kiaknázására; legföljebb gondtalanabbúl kártyáznak vagy gondtalanabbúl utaznak egy ideig, s esetleg leráznak néhány hitelezőt...

Hogy amolyan „magyar Nobel-díjat" lett volna-e leghelyesebb a Baumgarten-alapítványból pénzelni, amellyel minden évadban a legjobb munkát jutalmazzák, vagy akadhatott volna-e még megfelelőbb ötlet az összeg felhasználására, ezen sokat lehetne, de aligha érdemes vitatkozni. Kétségtelen azonban, hogy akármiféle rendszert fogadnak el a díjkiosztás alapjául, akármilyen elv szerint hangolnak össze irodalmi, szociális és minden egyéb méltányolható szempontot: minden elképzelhető *következetes* eljárás többet érne, mint az az elmosódott félénk, ki nem fejezett meggondolásokkal irányított összevisszaság, melynek legjellegzetesebb pozitív eredményét abban foglalhatjuk össze, hogy sikerült néhány közepes módú középszerűség szabószámláját rendezni.

Ez a következetlenség, a szempontoknak ez a határozatlansága, körvonaltalansága semmisíti meg a Baumgarten-díj hitelét; ezenkívül az, hogy a kiváló költőnek, ki a díjak és segélyek kiosztásában föltehetően legnagyobb súllyal érvényesíti szavát, kevéssé sikerült pályatársait meggyőznie arról, hogy érzéketlen az elragadtatások kifejezései iránt, amelyekkel kivált ősztől fogva — díjkiosztás közeledvén — egyenletesen gyorsuló iramban rohamozzák meg az ő s a hozzá bármi okból közelállók műveit és irodalompolitikai ténykedéseit. Szeptemberenként véletlenül mind több hírlapi cikk kezdődik Babits-idézettel, s a folyóiratokban is megszaporodnak véletlenül a tanulmányok, melyek meglátásainak mélységét és stílusának finomságait a középkori fohászok és az amerikai falragaszok elegyes hangnemében méltatják. Különös diadala ez az irodalmi függetlenség eszméjének. S ne mondják e kietlen dicsérőverseny mentségéül, hogy akinek a dicséret szól, legalább mint költő, meg is érdemli a dicséretet. Ez tökéletesen mindegy! Akinek fogalma van az írásról, tudja, hogy *az igazat is lehet hazudni*, s mindig hazudik a kritikus, ha magán érzi a költő pillantását. Mindig hazudik, ha akár a legforróbb dicsérő kedvében, kénytelen azzal törődni, hogy amit ír, eléggé „meleg" lesz-e annak számára, akiről írja? Különösen nagy bűne van ekörül annak a mai hírlapi és kritikai zsargonnak, mely úgy elkoptatta a magasztalás indulatszavait, hogy a bíráló, ha nem akar sorra mindenkivel összeveszni, már nem is mer emberi hangon írni kortársairól. Gyulai Pál egy életen át nem írt le annyi magasztaló jelzőt Arany Jánosról, mint amennyi a kommünikékben Fejes Teriről egy év alatt megjelenik, — csoda-e, ha a durvább akusztikájú nyilvánosságnak dolgozó s ezerféle napi szükséggel számoló ujságírás gyakran kénytelen az üzletileg terjesztett hálarebegésekkel és kéjes zihálásokkal versenyre kelni?

Nem csoda, nem is nagyon hibáztatható. De a díj, mely az író-függetlenség megoltalmazására rendeltetett, nem utolsó sorban arra szolgálhatna, hogy e förtelmes kényszer alól a kritikai elmét felmes kényszer alól a kritikai elmét feloldja, s a nemesebb, hitelesebb kritikai hang becsületét visszaszerezze. Ehelyett a kommünikék szellemét terebélyesíti el a tanulmányi irodalmon is; nemcsak ahol kifejezetten díjosztó költőfejedelemről van szó, hanem — mert ilyen jelenség soha sem maradhat elszigetelten — a viszonosság, a gyöngédség, az érdek kívánalmai szerint mindenütt, ahova kötelékei elnyulhatnak.

Hogy a Baumgarten-díjból kitüntetik, aki e kitüntetést zavartan, feszengve viseli, s hogy segélyezik belőle, aki nem szorul éppen segélyre, ez nem sokat használ, de nem is árt. Hogy például a rádió két lektora egyszerre kapott évdíjat, amikor egy József Attilának nem jutott, ez lehet szépséghiba, de kétségtelenül szebb, minthogyha valamely dúsmonopólium haszonélvezőjét jutalmazták volna meg vele. Hogy most, József Attila halála után, egy évdíj erkölcsi részét megajánlják emlékének, kijelentve, hogy az anyagi részt pedig „kegyeletük jeléül" visszatartják és majd legjobb belátásuk szerint fogják szétosztani, ez lehet fölösleges megnyílvánulása a kegyelet egy eredeti nemének, de a halottnak már mindegy s némely garastalan költőnek még kapóra jöhet. Végre is, amit a Baumgarten-alap bármikor ad, valaki számára mégis csak mindig jótétemény —, igaz, hogy nem olyan, melynek az irodalomtörténetben mély nyoma maradna. De amit a magyar kritika elsekélyítése érdekében tesz, azt az irodalomtörténet sem fogja elfelejteni.

KÉT HADVEZÉR

Személyes emlékezések Ludendorffra és Joffre-ra

Ludendorff tábornokkal 1923 őszén Münchenben volt szerencsém, mint egy köztiszteletben álló külföldi semleges sajtóorgánum képviselőjének beszélhetni.

Hallatlanul zavarosak és fárasztók voltak ezek a müncheni napok. A Hitler-puccs (mint akkor nevezték) valósággal a nagy nyilvánosság előtt készült — (talán azért is bukott meg.) Mindenki tudta, hogy jönni fog, és a máskor derüs és csöndes bajor főváros telve volt hirlapírókkal, akik reggeltől estig, sőt reggeltől reggelig lótottak-futottak, mert bőven volt kutatni és megtudni való. Mindenki intrikált és minden intrikus boldog volt, ha beszélhetett a titkairól. Minden schwabingi sörházban egy-egy „titkos" Bund ülésezett, a schellinggassei „barna ház" (cseppet sem barna egyébként) valóságos méhkas volt és bár a puccs még mindig nem tört ki, a valóságban háromféle kormány is volt egyidejüleg: a bajor *Held* és *Kahr*-ral, a német, melyet a leküldött Reichswehr-ezredes képviselt, (kit azóta rég megöltek a hon-fitársai és a Schellinggasseben *Hitler* és *Rosenberg;* s most majd elfeledtem volna a három közül a legeszesebb negyediket, *Faulhaber* bíborost, kinek a legmegbizhatóbb értesüléseimet köszönhettem. Mindezekhez aránylag könnyü volt bejutni... *Ludendorff*-hoz a legnehezebb.

Mindez történelemmé szublimálódott azóta — hogy előkelő kifejezést használjak. (Ha az ember, mint e sorok írója, köznapi embernek személyesen ismerte Kurt *Eisnert, Schlagetert, Horst-Wesselt,* akkor elkezdi kérdezgetni magában, hogy valójában hogy is állhat a dolog amaz iskolában tanult történésekkel Hunyadi vagy Richelieu körül, ha még a közvetlen közeli mult is ily hihetetlenül elváltozik, mihelyt történetemmé hazudják át az emberek.) Ezért nem is próbálom azt a kort ecsetelni, csak megjegyzem, hogy „a tábornok", mint közönségesen nevezték, nyiltan nem állott a nemzeti szocialisták mellett s előkelő magányában szuverénül megvetette a sajtót. Mikor közbenjáró személyek útján elértem, hogy fogadott, jóelőre meg kellett fogadnom, hogy semmi politikai kérdést nem teszek, hanem tisztán katonai térre szoritkozom. Azt a kérdést választottam hát, hogy: „Milyen lesz a jövő háborúja?..." mintha csak sejtettem volna, hogy erről később könyvet fog irni „der General"!

Tizenhat Ludendorff között

Nem is Münchenben lakott a kegyelmes úr, hanem a gögös Ludwigshöhen, a városon kivül, nagyon szép kastélyszerü villában, előkelő, de ritkás kert közepett. Libériás inas fogadott, emlékszem és mingyárt a földszinten egy tágas szalónba vagy mibe vezetett, ahol párnás pamlagok és szalónbútorok álloltak, de könyvállvány, meg irószerrel is. Elég sokáig váratott a tábornok, hogy jól szemügyre vehessem a környezetet. Nem kevesebb, mint 16 darab Ludendorffot számoltam össze a szobában ez idő alatt. Volt ott, kérem, Ludendorff márványból magasztosan és Ludendorff ércből parancsolón; Ludendorff grafikában könnyedén (már amilyen könnyed egy akadémikus lehet, ha „hevenyészik"), Ludendorff vízben, illetve vízfestékben, amint „Hurrá"-t kiált hős tisztei élén; Ludendorff olajban Vilmos császár oldalán és egy másik még nagyobb és még rosszabb képen Ludendorff és Hindenburg, nem másként, mint ama „Bendegúz és Detre Szász, ki kezet kézben ropogva ráz", hogy ne beszéljek az életnagyságú és sáraranyban, császárvörösben csillogó Ludendorff-portréról, melyet *László* Fülöp festhetett volna valamelyik különösen rossz napján. A többinek már nem emlékszem a részleteire; tény, hogy tizenhat darab volt és én azon törtem a fejemet irígyen, hogy mennyire meg lehet elégedve magával az a férfiú, aki nem únja önnönmagát tizenhat kiadásban élvezni szakadatlanul a szobája falain és különböző ásványokba mintázva mindenféle geridónokon.

Ludendorff antiszemitizmusa

Aztán hirtelen előttem állt elevenen, és engem úgy megzavart ez a sok Ludendorff környöskörül, hogy az üdvözlés után ő hamarabb kezdett szólani, semminthogy feltehettem volna az előre megrágott és irásban már előre benyújtott kérdésemet. — „Nem szeretem a zsurnalisztákat" — mondta nagy őszinteséggel a tábornok —, „mert felületesek és tudatlanok... Tudja maga például, hogy a római birodalom miért dőlt össze?"

Erre jól emlékszem, mert a hirtelen kérdés úgy mellbevágott, hogy valaminő szerencsétlen eszmekapcsolat folytán egyszeriben *Szentmiklóssy* tanár úr öméltósága és a régtelejtett római jog jutott eszembe, és úgy makogtam, akár az alapvizsgán. De a tábornok nem hagyott soká kínlódni. — „Még ezt sem tudja!" — mondta bánatos fejcsóválással. — „Az etruszkok miatt, tanulja meg!"... Ezt tényleg nem tudtam, de a tábornok nem késett a felvilágositással: „*Az etruszkok* eredetét sokáig nem ismerték" — mondta —, „de most már tudjuk, hogy *zsidók voltak*. Illetve sémita nép. Kalmárok, csalók, belopták magukat a latin törzsekbe és már *akkor kezdték megrontani az indogermán vért*". Nem folytatom macskakörmök között, kérem, a többinek nem emlékszem a pontos szövegére és a tábornok oly szaporán beszélt, hogy nem mertem elővenni a noteszemet. Még sok megszívlelendőt mondott a rómaiakról, azt tudom és azután rövid fordulattal a római pápákra és a keresztény egyházra tért át, különösen hangsúlyozva, hogy *az egyik pápa (valamelyik Pál, azt tudom) ugyancsak zsidó volt és az egész egyházat a századok folyamán szisztematikusan mérgezték meg a zsidók.*

Egyike volt életem legfelelhetetlenebb és legtanulságosabb interjuinak. Zúgó fejjel és támolyogva hagytam el a Nagyúr lakát; egy egész új világ nyílt meg előttem. Csak éppen a jövő háborújáról nem hallottam egy árva szavacskát sem.

II. Le Maréchal

Mikor — (anderes Städtchen, anderes Plätzchen) — egy év multán egész más sajtóorgánumok alázatos szolgálatában Párisba kerültem, rögtön elhatároztam, hogy itt viszont meg fogom interjuolni *Joffre*-t,

A tannenbergi győző után a Marne-it.

Elég sokáig kellett várnom. A marnei győző ugyanis teljesen megegyezett ugyancsak megdicsőült német kollégájával abban a tekintetben, hogy utálta az ujságírókat és intervjut a világháború óta egyet sem adott. Tudomásom szerint *én vagyok az egyetlen a világsajtóban, aki egy tényleges Joffre-intervjuval dicsekedhetik a háború utáni évekből.* Nekem is csak az volt a szerencsém, hogy rohamosan megromlott a frank és valamelyik fantáziadús miniszter úr — (talán az azóta szintén megboldogult *Loucheur*) — azt ötlötte, hogy társadalmi mozgalommal (Contribution Volontaire") kell közadakozásból valutavédő-alapot létesíteni és a mozgalom díszelnökévé a nemzet bálványát, a Marne-i győzőt tették meg, ki akkor már a „Conseil Suprème de la Guerre" prezidense volt. (Utána *Foch* kapta meg ezt a legmagasabb katonai méltóságot, melyet a köztársaság nyújtani tud.)

Így került Joffre marsall egy alapjában véve propagandisztikus intézmény élére átmenetileg, s ezzel alkalmam nyílt hozzáférközni azzal az érveléssel, hogy a külföldet kell elsősorban megnyugtatni a frank biztosságát illetőleg, és ha a francia valutavédő-alapról írok, ha látni óhajtom annak elnökét személyesen. A dolog így is nehezen ment nagyon, sok nagyurat kellett mozgosítanom, míg egy boldog reggelen megkaptam a szárnysegéd hivatalos értesítését, hogy Joffre marsall vezérkari főnök, a „Legfőbb Haditanács" elnöke másnap délelőtt 11 órakor a Champs de Mars-i „Ecole Militaire" épületében, a nagyvezérkar székhelyén, irodájában fogad.

A katona hallgat

A kapura, melyen bejöttem, az volt felírva: „Conseil Suprème de la Guerre". Egy őrtálló altiszt igazított útba, váróteremben nem várattak s a tágas, meglehetősen bútortalan teremnek, melybe bejelentés nélkül léptem be, a túlsó végében egy kopott nagy íróasztal mögött, egy öreg bőrfotelben egy testes, ősz főkalapjuszu bácsi ült és kopott dolmányban, nagyszuszogva körmölt valamit. Ez volt Joffre, Maréchal de la France.

Felállt, kezet nyújtott, a száját nem mozdította, hellyel meg nem kínált, csak nézett rám kifejezéstelenül tág aggastyánszemekkel, mik szakasztott oly kemények és ártatlanok voltak, mint a világoskék gombok a bakák ünnepi uniformisán és egyben oly naivak, mint a csecsemők szembogara. Vén katonaarca szinte világított, oly ránctalan volt és kifejezéstelen... Így lábonállva kérdeztem, hogy a „Contribution Volontaire"-től mit remél?

Mintha szoborhoz szóltam volna. Egy vonása nem mozdult, egy hangot nem ejtett, csak nézett rendületlenül. Azt hiszem, az ilyen helyzétre szokás azt mondani, hogy „egy angyal szállt át a szobán". Ez a nagyvezérkar termén átszálló angyal azonban semmiesetre sem tartozott a kedélyes angyalok közé.

Nem tudom, meddig tartott a szívdérítő helyzet. Az érzésem az volt, hogy több évszázadig. Akkor az előttem álló kolosszus szája megmozdult és ennyit mondott szép tagoltan:

— Ujság számára nem nyilatkozom!

A türelmem végleg kifogyott (háromhetes előkészületi munka volt mögöttem), érezni kezdtem, hogy tisztelet len leszek a nagy emberhez.

— Miért hívott ide — mondtam végül —, ha tudta, hogy semmit sem fog mondani!

A marsall nem haragudott meg, a mozdulatlan arcán és tagolt beszédén legalább is nem látszott meg semmi emberi indulat.

— A kérdés jogosult — állapította meg csendesen. — Önről, aki Franciaország barátja és a „Contribution Volontaire"-ről írni fog, a szárnysegédem beszélt nekem és ajánlotta, hogy szorítsak önnel kezet. Ami megtörtént.

— A hadvezér urak szokott előítélete a sajtóval szemben — mondtam —, de én tudom, Monsieur le Maréchal, hogy önt, a kivételes embert, könnyű lesz meggyőzném... — De itt, sajnos, belenéztem mozdulatlan szemébe és annyira éreztem, hogy ezt a kivételes embert teljesen lehetetlen valamiről meggyőzni, amit nem akar, hogy elhallgattam a mondat közepén.

Az előbbi angyal visszalebegett. Tartósan. Aztán a marsall megint kinyujtotta a kezét, megszorította az enyémet és szólt:

— Én hivatásos katona vagyok. A katonának hallgatnia kell. A katona nem tud titkokat. A honvédelem nem titok. De a katona hallgasson. Így tanultam Saint Cyrben, mint zászlós és így tartottam egész életemben. *Poincaré* és sokan mások könyvekben, lapokban, emlékiratokban sok téves és helytelen dolgot, sőt badarságot írtak rólam. Én akkor is hallgattam. Mindig. Az államférfi kritizál, a képviselő szónokol, a zsurnalista ír. Hanem a katona hallgat. — És búcsúzó mozdulatot tett. A kihallgatásnak vége van.

Akkor a fejembe szállt a vér.

— Monsieur le Maréchal — mondottam hangosabban a kelleténél (mert Franciaországban az ezredes „mon colonel", a tábornok „mon général", csak a marsall, az Monsieur le Maréchal). — Monsieur le Maréchal — mondtam tehát —, én pedig hivatásos hirlapíró vagyok. Csakúgy tisztelem a mesterségemet, mint Monsieur le Maréchal a magáét. Csakúgy követem a parancsot, mint a jó katona, ha a rangidősebb azt mondja neki, hogy így vagy amúgy. A rangidősebb a főszerkesztő, aki azt mondta: „Hozzon nekem 150 nyomtatott sort Maréchal Joffretól, a „Contributon Volontaire"-ről. Én pedig ebből a teremből ki nem megyek, míg nem teljesítettem a parancsot.

Hanem Monsieur le Maréchal most sem haragudott meg. Szépen visszaült mozdulatlan arccal az öreg foteljébe, szuszogott egyet és szólt:

— Hát, írja meg a 150 nyomtatott sort és mondja, hogy én mondtam magának az egészet.

Elállt a lélegzetem.

— És mit méltóztatik parancsolni, hogy írjak az ön nevében? — dadogtam végül.

— Amit akar — volt a szenvtelen válasz. — Ez a maga mestersége. Nem kontárkodom bele. Egyetlen kikötésem van. A 150 sornak semmi, de jól értse meg, egyáltalán semmi tartalma ne legyen. *Erre* adja szavát.

Adtam a szavamat és meg is tartottam emberül. A Joffre-intervjúmnak óriási sikere volt. A szárnysegéd hitelesítette. Három nyelven tizenötször adtam el. Ragyogóan kifizette magát. Annyi tartalma nem volt, mint egy mákszem. Az egész a „Contribution Volontaire"-ről szólt.

Lesz még világháború...!

...Hanem a nagy marsall mégis nyilatkozott nekem. Nem sokat mondott, de amit mondott, azt szavamhoz híven *nem* írtam meg. Most (a halála után) írom meg először. A búcsúzásnál történt. Mikor azt mondtam neki:

— Kezdem már érteni, Monsieur le Maréchal, a „marnei csodát".

Akkor azt felelte Joffre:

— Privátim megmondhatom. Tényleg így van. Nem azért győztünk, mert erősebbek voltunk. Nem voltunk azok. Nem a pénzünkkel győztünk. Pénzünk sem volt több, mint az ellenségnek. És nem az amerikaiak miatt győztünk. Azért győztünk, mert nálunk *mindenki* megtette a kötelességét. *Mindvégig.* Csak a szabad, öntudatos polgár tud igazán rendületlenül engedelmeskedni. Az nem lázad fel. Mert ő maga a kormány. Ő szavazó. Végső fokon önmagának engedelmeskedik.

— Ez a vég — mondtam —, jó, elhiszem. De a *miracle de la Marne,* marsall ur? Azt mégis az ön kivételes talentuma...

— Nem — felelte nyugodtan. — *Nem én győztem a Marnenál. A párizsi civilek győztek,* akik nem csináltak pánikot. Az autobuszsofőrök győztek a Marnenál, akik a rögtönzött hadsereget hozták mindenféle kocsikon parancs nélkül. A kiképzetlen ujoncok győztek a Marnenál. Az asszonyok és gyermekek győztek. Talán a föld maga is. Véletlen, hogy éppen én voltam a vezetőhelyen.

— Monsieur le Maréchal — mondtam még a kilinccsel a kezemben. — Nekem, mint magánembernek, aki fél és bizonytalan, mondja meg: tényleg nem lesz több világháboru? (Mert ez a dolog 1926-ban történt, a Népszövetség aranykorában.)

— Azt hiszem, hogy lesz megint — mondta nyugodtan. — Higyje el, jobban szeretném, ha nem lenne. Ember vagyok. Jobban szeretném, ha nem lenne több katona, mert nem lenne rájuk szükség. A cél mindig a béke. A háborúk célja is a béke. De ennek a célnak az eléréséhez gyakran elkerülhetetlen eszköz a háború.

— A genfi Népszövetség és hasonló szervezetek máris megakadályoztak háborúkat és a jövőben is meg fognak akadályozni. De nem fogják megakadályozni *a* háborút. A háború erőszakos kifejezése az emberi természetnek. Míg ez így van: békét nem tarthatnak fenn fölös fecsegések, szavak. A háború megakadályozásának egyetlen hatályos módja: békés civilkormányban *erős, jól képzett hadsereg.* Előbb mondtam a demokratikus köztársasági kormányzat előnyét. A hátránya pedig az, hogy a modern, jól képzett, hibátlanul kiépített hadsereg okvetlen szükséges voltát roppant nehéz megértetni velük...

És becsukta mögöttem az ajtót.

Pangloss

KISMARTON VÁRJA HAYDN KOPONYÁJÁT

Eszterházy Pál visszakövetteli a zeneköltő fejét

Bécs, december.

Kismarton tartományi főváros, *Eszterházy* Pál herceg székhelye, különös izgalmakat él át. A herceg már évek óta visszakövetteli Kismarton számára *Haydn* Józsefnek, a nagy zeneköltőnek elrabolt koponyáját. Most elkészült Kismartonban a Haydn-mauzoleum, de herceg *Eszterházy* Pál addig nem egyezik bele a holttest ünnepélyes elhelyezésébe, ameddig a bécsi „Zenebarátok társasága" ki nem szolgáltatja a társaság múzeumában lévő híres és kalandos multú koponyát. Az utolsó hetek tárgyalásai folyamán megegyezés jött létre a felek között s rövidesen mégis Kismartonba kerül Haydn sokat hányatott koponyája.

Ellopják Haydn fejét

Haydn József élete utolsó évtizedeiben majdnem állandóan Bécsben lakott, mert 1790-ben, az idősebb *Eszterházy* Miklós herceg halála után, feloszlatták az öreg főúr híres zenekarát, amelynek Haydn első karmestere volt. Bécsben is halt meg 1809 május 31-én s ott temették el nagy ünnepségek között. A híres zenész halálakor *I. Napoleon* császár volt az úr Bécsben. Amikor Napoleon megtudta Haydn halála hírét, azonnal intézkedett, hogy a nagy zeneköltő ravatalához francia katonai díszőrség vonuljon fel. Nyolc napig feküdt Haydn díszes ravatalán. Azután eltemették a bécsi Hundsturm-temetőbe. Még ugyanaz éjjel titokzatos események játszódtak le a frissen hantolt sír körül. Négy álarcos férfi jelent meg a késő éjjeli órákban a sírnál s vagy egy óra hosszat tett-vett a temetőben. Ezt vallotta jóval később a temetőőr. Ma már tudjuk, kik voltak az éjjeli látogatók: *Pétr* József orvostanhallgató, *Rosenbaum* Károly József, herceg Eszterházy Miklós titkára, *Jungmann* és *Ullmann* városi tisztviselők. A négy ember kiásta a koporsót, felfeszítette s az orvostanhallgató *egy magával hozott operációs késsel lemetszette a fejet a törzséről.* Hogy a bűncselekmény akkor se derülhessen ki, ha valamikor exhumálnák a költő testét, a megcsonkított törzs fölé egy idegen koponyát helyeztek. A két városi tisztviselő az éjjeli vállalkozást megelőzően a „Spinnerin am Kreuz" nevű bécsi vesztőhelyen kiásta egy éppen akkor kivégzett és az akasztófa alatt eltemetett rablógyilkos holttestét s a haramia fejét elvitte magával. Ez a fej került a zeneköltő koporsójába...

A vakmerő kalandba a négy fiatalembert a tudományszomj kergette. Néhány évvel Haydn halála előtt alapította meg *Gall* a phrenológiát s Péter megmagyarázta barátainak, hogy a nagy bécsi tudós tanait Haydn koponyájával lehetne igazolni. Az orvostanhallgató a véres fejet hazavitte a lakásába, sterilizálta, kikészítette s kimerítő tanulmányt írt arról, hogyan találta meg a költő zenei tehetségének székhelyét Gall elmélete alapján a homloklebenyben. Ezt a tanulmányt persze haláláig nem merte Péter kinyomatni, csak a hagyatékában találták meg.

Exhumálják a holttestet

Tíz év telt el Haydn halála óta. *Eszterházy* Miklós herceg, Haydn néhai protektorának az unokája, akciót indított, amelynek az volt a célja, hogy Haydn földi maradványait Kismartonba szállítsák, ahol élete legnagyobb részét töltötte volt. 1820 novemberében tényleg exhumálták a költő holttestét, Kismartonba szállították s nagy ünnepségek között temették el másodszor az ottani hegyi templom kriptájában. Az ünnepségeken számos előkelőség jelent meg, többek közt *Cambridge* hercege is s a kismartoni Eszterházy-zenekar előadta Haydn „Teremtés" című nagy zenekari művét. A kastély urán és néhány meghitt alkalmazottján kívül senki sem tudta, hogy az ünnepségeket milyen izgalmak közepette tartotta meg Eszterházy Miklós herceg. Mert már a tetem átszállítása alkalmával minden kétség kizárásával kiderült, hogy *Haydn József koponyáját kicserélték.* De a meghívott vendégekre való tekintettel elsimították a botrányt s a temetés után is csak titokban folytatták le a vizsgálatot. A halottrablók nevét kideríthették, de senkinek sem történt bántódása. A költő koponyája ebben az időben már úgysem volt birtokukban. Egyideig ugyan Rosenbaum hercegi titkár őrizte a nagy zenész preparált koponyáját, amely híres koponyagyüjteményének dísze volt. Később azonban dr. *Haller* Károly bécsi orvosnak ajándékozta, aki Péter hagyatékából megkapta az orvostanhallgató tanulmányát is. Majd Haller *Rokitansky* Károlynak, a világhírű bécsi anatómusnak ajándékozta a koponyát s a tanár a bécsi egyetem anatómiai intézetének múzeumában helyezte el. A tudósnak ez a ténye azonban ellenkezett Haller doktor ama kívánságával, hogy a koponya Rokitansky halála után a bécsi „Zenebarátok társaságához" kerüljön. Rokitansky és Haller halálával az egyesület perrel támadta meg az egyetemet s ezt a pert meg is nyerte. Az anatómiai intézet kénytelen volt kiszolgáltatni a híres koponyát s azóta *a zenebarátok múzeuma őrzi a zeneköltő fejét.*

Két koponya harca

Évtizedek óta állt már a művész koponyája a zenebarátok múzeumi vitrinjében, amikor hirtelen új háborúság tört ki körülötte. Mint fentebb említettem, a halottcsonkítás miatt lefolytatott vizsgálatot 1820-ban titokban tartották. Annyira, hogy még az Eszterházy-család tagjai sem tudtak róla a ház akkori fején kívül. Az utódok ennélfogva nem is kételkedtek benne, hogy Haydn József holtteste *egészében* Kismartonban pihen s amikor hírülvették, hogy Bécsben mutogatják Haydn koponyáját, az állítólagos ereklye hitelességét azonnal megcáfolták. A koponyához fűződő históriát hosszú ideig merő legendának tartották a kismartoni Eszterházy-kastélyban. De végül is utána kellett járni a dolognak, mert a bécsiek viszont a kismartoni kriptában nyugvó Haydn-koponya hitelességét vonták kétségbe. 1930 október 8-án azután szakértők jelenlétében mégegyszer exhumálták a holttestet. S akkor kiderült, hogy a bécsieknek volt igazuk: az anatómusok megállapították egyrészt, hogy a holttestről valaki annakidején leszelte a fejet, másrészt, hogy a törzs mellett talált koponya nem tartozhatik Haydn csontvázához. *A két koponya harcában a bécsi győzött...*

Ezek után építették meg Kismartonban a Haydn-mauzóleumot s indították meg a tárgyalásokat a koponya kiadatása iránt. Eszterházy Pál hercegnek az a kívánsága, hogy a mauzóleumba való ünnepélyes áthelyezés csak az esetben történjék meg, ha Haydn földi maradványai *teljes egészükben* találhatnak ott végre örök nyugalmat. Hosszas vonakodás után a „Zenebarátok társasága" elhatározta végre, hogy megválik múzeuma legnagyobb kincsétől s kiadja a nagy zeneszerző koponyáját a hercegnek. Valószínűleg már *néhány hét multva megtörténik a koponya átszállítása Kismartonba* s akkor fényes ünnepségek között temetik el *immár harmadszor* Haydn Józsefet. Teremtő zsenijét életében rögtön elismerték s művei körül sohasem volt háborúság. Annál furcsább, hogy ama fej körül, amely Haydn zsenijének hordozója volt, már majd százharminc éven keresztül folyt a harc. Kismarton izgatottan várja a híres koponya érkezését, a bécsi múzeum viszont szomorúan búcsúzik tőle...

Grant Emil

A MAGYAR HIRLAP
telefónszámai:
Szerkesztőség és kiadóhivatal
1-218-47, 1-236-86 és 1-102-41.



148. — KISMARTON ✠: Őrség- és istállóépület
Wach- und Stallgebäude — Annexe de la Garde et des écuries — Guardroom and stables
(1793.)



149. — KISMARTON ✠: Leopoldina-körtemplom
Leopoldinen-Rundtempel — Temple circulaire Léopoldine — Circular temple of Léopoldine

Rados Jenő dr.
Magyar Kastélyok

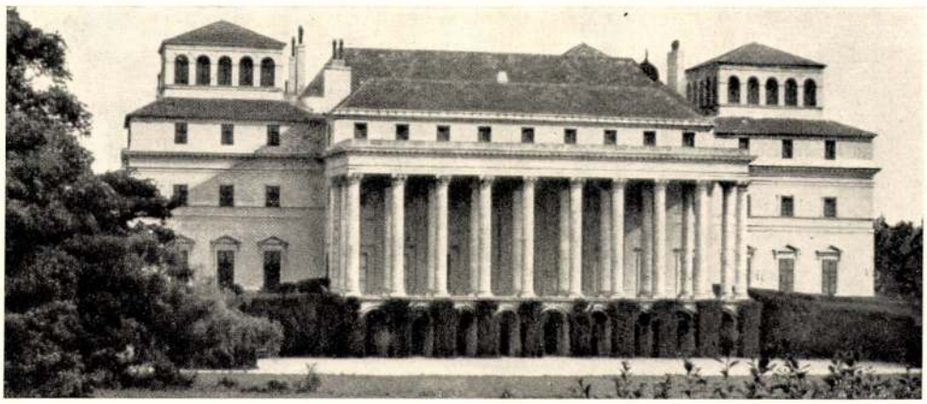

150. — KISMARTON ♆: A herceg Esterházy-kastély kerti homlokzata
Schloss des Fürsten Esterházy, Gartenfront — Château du Prince Esterházy vu du parc
The Ducal Castle of Esterházy as seen from the park
(1805.)



151. — KISMARTON ♆: A kastély a kerti tó felől
Das Schloss vom Parkteich — Le château vu de l'étang — View of Castle seen from the pond



152. — KISMARTON ♆: A kastély tervezett kiépítése
Projektierter Ausbau des Schlosses — Achèvement projeté du château
Projected completion



153. — KISMARTON ♆: A kastély oszlopsora oldalról
Die Kolonade von der Seite gesehen — La colonnade vue de côté — Side-view of the Colonnade



154. — KISMARTON ♆: A kastély oldalnézete
Seitenansicht des Schlosses — Vue de côté du château — Side-view of the castle



155. — KISMARTON ✞: A parkból nézve
Vom Park gesehen — Vue du parc — View from the park

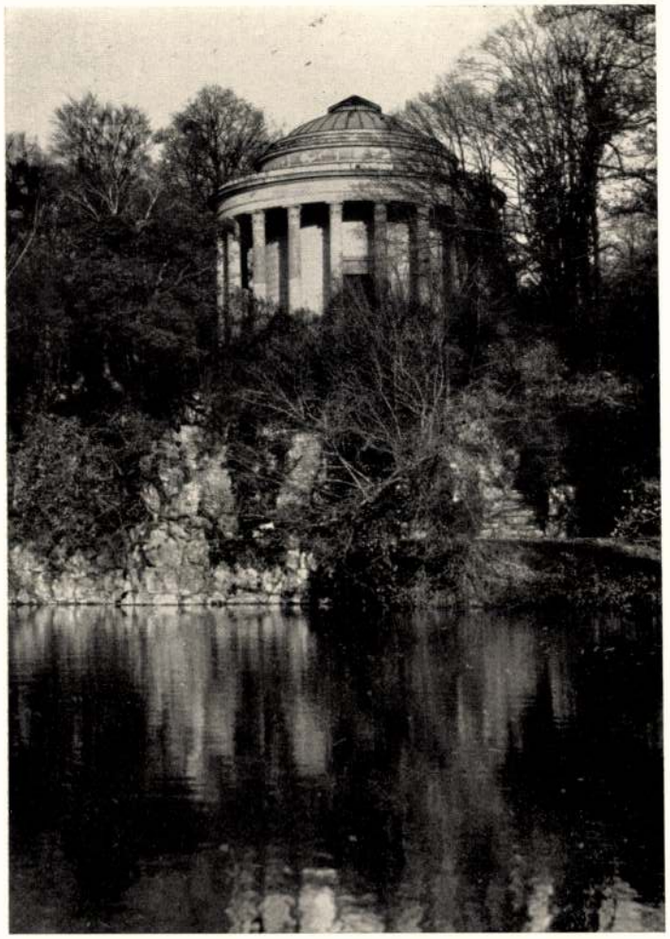

156. — KISMARTON ✞: Leopoldinatemplom
Leopoldinentempel — Temple Léopoldine — The Léopoldine Temple

Kismarton

10 P. okmánybélyeg. /1934./ Felülbélyegzés 1936.feb.8. Kir. Magy. Pázmány Péter Tud.Egyetemi Rectori Hivatal.

N O S R E

ET ALMA AC CE

REGIA SCIENTIARUM UNIVERSITAS H

NOMINATA LECTURIS SALUTEM.

QUUM

Kismartoni szinház

Zádor Anna:
A Kismartoni szin-
ház.
A Szinpad
1936. 60. l.

Kismartoni Esterházy-kastély

Haulik 168. l.

... S AHOL HAYDN ALKOTOTT ...

A kismartoni Esterházy-kastély. Acélmetszet a XIX. század közepéről

tikus bohémkultusz és a romantikus egyéniségkultusz eszményi megtestesülései : fütyülnek a gondjaiba mélyedt, apró-cseprő célokat hajszoló világra : szegények, de a maguk módjára élnek, testi kényelemben és lelki függetlenségben. Liszt szemében a cigányok egy nagy keleti nép töredékei, — pompás romok, amelyekbe kísérteni jár a régi nagyság. Elnémultak, nem beszélnek magukról, multjukról : csak nyirettyűjük és cimbalomverőjük beszél s panaszos dallamaiban a cigány nép hősi eposzának töredékeit kell csodálnunk.

Azóta is évről-évre akad költő, aki a cigánymuzsika »rejtélyét« akarja megoldani. Theuriet az egyik világkiállításon hall cigányzenét s ez vezeti Lenau magyar ihletének tanulmányozásához ; Rostand viszont *(Les Tziganes)* a cigányok játékában nem a cigány nemzet titkát, hanem az egyes játszók egyéni titkait véli feltalálni. Suum cuique, s tágabb értelemben : mindenki azt keresi a vonzó rejtelemben, ami sajátmaga »titkát« tükrözheti : Lenau a romantikus lírai költő végletes függetlenségét, Liszt a világot átfogó epikus nagyszabású álmait, Rostand a modern költő emócióját.

Kis Marton (Storno) K. Eisenstadt

1) plébánia templom (kkr) alapraja $7^{III} = 2^{0}$ 1880

2) " alapraja $11^{III} = 2^{0}$

3) dili homlokra $11^{III} = 2^{0}$

4) kentéj mivel és kerent metnet u.a. mivel

5) nyugati homlokrat u.a. mivel

6) fürst vár s kapi laj epilafiuma 1887

7) részlet - olajfakertje és egyéb részletek m. nélkül cca 1/10 -

egy mappában kolozsvár plébtemplom mal





11.

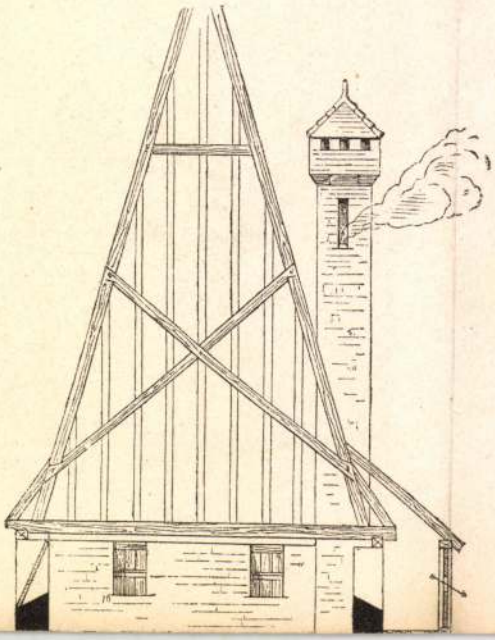

Kismartoni kastély

Divald Magyarország

232, 233. l –

Kismarton képe

XVIII sz.

repr.

Bubler

211. l.

Kismartoni
kegyhely és kál-
vária képe
(Győri püspökség, Sopron
Repr m)

Schaefer kegyh.
52, 53. l.

Kismartoni műem-
lékek

l.

Thirfelrödmantul

180 és kv. ll.
képekkel

Emmer-féle telek Nagyrombatban

VIII. 155.

Kismarton mücendékei

és irodalma

l.

Thirfelsödemántul

36. l.

Kismartoni kálvária

kéje repr.

1.

Thirring Gusztáv dr

Sopron Civitas fidelissima Sopron

1925. 26. 1.

Kürthy István, főispán VII. 273.

Kismartoni kastély

képe repr.

Thirring Gusztáv dr

Sopron Civitas fidelissima. Sopron 1925. 32. l.

Komáromi Múzeum - Egyesület

VII. 273

Kismarton

(Sopron vm)

Esterházy – Eastély

162, 163, 179, 350, 380 l.

Képek 176 – 179. sz.

Körtemplom (Leopoldina-emlékkápolna

163, 324, l.

Kép 43. sz.

Lovarda 162. l.

Őrséghaza 206. sz kép.

Zsinagóga 174, 178, 270. l.

Zádor – Rado

Kuwola.

Kismarton

XVII. sz. képe
Houfnagel György nyomve
repr.

Bubeller

29. l.

M á s o l a t

AMÜemlékek Országos Biz

Hivatkozással f.é. n

a Szent István mauzoleum falfestmén

Kismartoni vár

a XVII. századból

Kép.

Mellékkép

XVII. l.

A kismartoni franciskánus templom főoltárának mestere

Nyilván kapcsolatban lehetett a salzburgi Castellivel.

Csatkai Endre: A nyugatmagyarországi barokk-szobrászat problémái.
MTA II. Tdn.-Tört. Tud. Ont. Közl. II. köt. 1. sz. (1951) 94. l.

Kismartoni franciskánus templom 2 stukkó oltárának mestere.

Eszterházy Miklós készítteti, valószínűleg flamand manieristával

Csatkai Endre: A nyugatmagyarországi barokk-szobrászat problémái. MTA II. Tdrs.-tört. Tud. Oszt. Közl. II. köt. 1. sz. (1951) 94. l.

MDK

Kismartoni Márton 22 é. vasutas

Nagymaros

Asztalos tanuló, szén

Ülő férfi, cer.

Ifjusági Képzőm. és Iparm.kiáll. N.Szal. 1950.jun.

13.1.

MDK

Kismartoni István és Péter
/Stephan és Peter von Eisenstadt/
kőfaragók. 1422-1430.

részt vettek a bécsi Szent-István -templom építésében.
Péter fialékat, pillér- és ablakdíszket, virágokat faragott.

E.G. I. 565.1.

M.D.K.

Kismartoni István kőfaragó M.n.

Kismartonból származott. 1430 ban említik nevét.

Belitzky János: Sopron vármegye története: Bp. 1938. 967.

Kismartoni István /Stephan von Eisneistat/ bécsi kőfaragó 143o

Gentmagyarvausztr xxxxx 19 1.

Kismartoni István

KISMARTONI ISTVÁN kőfarajó (Stephan von Eisneinstat) a bécsi sz. István dóm műhelyében dolgozott 1430-ban. Közelebbről ismeretlen munkáért 15 garast kapott.

Jahrbuch der Kunsthist. Sammlungen des a.-h. Kaiserhauses, XVI. k. 13949 – Uhlirz: Die Rechnungen des Kirchmeisteramtes, Bécs, 1902, 510 l. – Giklósy Z.: Ismeretlen magyarországi művészek. A Műbarát, III évf. Bp. 1923, 47 l.

Kismartoni ~~Peter~~ István

Kőfaragó
1430 Bécs

l.

A Műbarát

1923. 47

Garamszentbenedeki Kolostor II. 193

Kismartoni Péter

KISMARTONI PÉTER kőfarajó (Peter von der Eisneinstat) 1422-1423 között a bécsi sz. István dóm műhelyében dekoratív részeket, fiálékat, pillér- és ablakdíszeket, virágokat farajott.

Jahrbuch der Kunsthist. Sammlungen des a. h. Kaiserhauses, XVI. k. 13583, 13586, — Uhlirz: Die Rechnungen des Kirchmeisteramtes, Bécs 1902, XXVII és 510 l. — Gihlóssy K: Ismeretlen magyarországi művészek. A Műbarát, III évf. Bp. 1923, 47 l.

M. D. K.

Kismartoni Péter kőfaragó XV. n.

Kismartonból származik. A hent István templomon 1422 - 1423 ig dolgozott. (Bécsben)

Belitzky János: Sopron vármegye tör. ténete. Bp. 1938. 967.

Kismartoni Péter /Peter von der Eisneinstat/ bécsi kőfaragó 1422-1423

Gentmagymüvausztr xxxxx 14 l.

Kismartoni Péter

(Peter von Eisenstadt)

Thieme Becker

XXVI. 476. 1.

Lyka

Kismarty-Lechner Gyula, építészmérnök.

2. Gebhardt Béla, Pogány Frigyes, Heim Ernő, Hönsch László, Kismarty-Lechner Gyula: Nemzeti Színház elhelyezése, Budapest, madártávlati tew. [repr.]

Magyar Építőművészet, 1984. 3. 4-old.

Kismarty-Lechner Gyula, építészmérnök

Az urbanisztikai világnapon 1968 óta adják át a hagyományos Hild János-emlékérmet, melyet most Szeged, illetve dr. Dercsényi Imre egyetemi tanár és Kismarty-Lechner Gyula építészmérnök kapott.

Békés Megyei Népújság, 1979. nov. 11.

KISMARTY-LECHNER Gyula

Építészet és Tervezés Magyarországon 1945-1956.
Bp.OMHv.Ép,Muz.,1992

56,72,

s elszigeteltségét, a közpon-
áramok közelébe veszi és
áramlatokat, hanem azokat a
könyv, folyóirat stb./ eljuthat.
bővülésének, az információk
ne, habár olyan látványos emlé-
a francia, német vagy angol

vasókörök

légítését korábban nem tapasz-
nyvek és folyóiratok. Ez a kor
nyelvü - folyóiratok megindulá-
vetitett információs anyag nagy
ellemi tendenciák és ismeretek
könyvek is, amelyeket nemcsak
letve annak sokszor csak vendég-

Ugyanebben az időben két Kismartonból származó mester is ismeretes a Szent István-templom kőfaragói között. *Kismartoni Péter*[53] (Peter von der Eisneinstat) az egyik, aki 1422 január 31-én állt munkába s az előbbiekkel teljesen azonos feladatokon dolgozott 1423 január 16-ig. A másik *Kismartoni István*[54] (Stephan von der Eisneinstat), akit a számadáskönyvek csak egyszer említenek, 1430 január 11-én, amikor közelebbről ismeretlen munkájáért 15 garast kapott. Kismarton a mesterek szülővárosa lehet, a két kőfaragó minden bizonnyal nem itt, hanem nagyobb városban sajátította el a gyakorlati készséget, talán Bécsben vagy Budán a Zsigmond-korabeli építkezéseknél, vagy a felvidéki városokban. Az utóbbiak közül elsősorban Kassa jöhet tekintetbe, ahová az Erzsébet-templom építése a távoli vidék csaknem valamennyi számbavehető erejét koncentrálta.

A bécsi dóm nemcsak kőfaragómesterei révén került kapcsolatba hazánkkal; köveinek egy részét is magyar bányákban fejtették. A déli torony építéséhez szolgáló mészkőt még osztrák föld termette, a lajtahegységbeli mannersdorfi és aui bányák. Ezek már a XV. század elején háttérbe szorultak a széleskúti bányával[55] szemben, amelynek termését a dómműhely 1435-től 1476-ig csaknem állandóan vásárolta. Az északi torony alja magyar kőből való s 1476-ban, amikor kiépítésére került volna a sor, a műhely vezetősége ugyancsak a széleskúti bányák kőanyagát akarta felhasználni, a munka azonban néhány évtized mulva abbamaradt. A magyar nemzet színeiben pompázó, piros-fehér-zöld cseréptető a szájhagyomány szerint ugyancsak hazánkkal áll kapcsolatban: akkor készült, amikor Mátyás király uralkodott a városban s színeivel erre akar emlékeztetni. Végül meg kell említeni, hogy az építkezés költségeire adakozók és hagyományozók között is akadnak magyarok, mint például az említett Csallóközi János mester, aki végrendeletében 10 dénárral járult hozzá a dóm emeléséhez.

2.

Mielőtt a dómműhely mestereivel párhuzamosan dolgozó magyarokra kerülne a sor, meg kell emlékeznünk arról a feltevésről,

de már ugyanabban az időben megbízták pillérnyalábok és ívrészletek faragásával. Kézügyessége egyre fejlődhetett, mert az utolsó évben kővirágok, liliomok és csigák, szóval kényesebb munkák készítését bízták rá. 1421 novemberében felesége, Katalin asszony eladta Bécs határában fekvő szőlőjüket, ugyanez év decemberében Michael von Egenburg említi végrendeletében András mestert, akit szobrásznak (pildhauer) mond. Kitűnik, hogy a kőfaragó 12 arannyal tartozott neki, amiért övét és bőrtáskáját adta zálogba. Körmöci András bizonyára résztvett a templom plasztikai díszítésében, erre mutat hosszú ideig tartó nagy tevékenysége s az is, hogy szobrásznak nevezik.

1410 december 16-án Bécs város tanácsa előtt egy ugyancsak magyar származású kőfaragó jelent meg tanuként, *Keresztély*[46] (Christian) soproni mester. 1415-ben a dómműhely kőfaragói között bizonyos Christian[47] mester tűnik fel, akinek neve mellől hiányzik a soproni származás jelzése, talán azonos az előbbivel. Fiálékat és leveleket, azonkívül csigákat és pillérrészleteket faragott. Csak ebben az évben történik róla említés, október 6-a után nem szerepel többé a feljegyzésekben.

Márton[48] (Mert Unger) kőfaragó mindössze egy hétig dolgozott a műhelyben. 1416 november 7. és 14. között. Napszámba fizették; négy quaderkő kifaragásán kívül munkásságának írott emléke nem ismeretes.

A dóm számára dolgozó mesterek között két kassai származású is volt, akik Bécsbe jövetelük előtt bizonyára a kassai dóm műhelyében dolgoztak. A két hatalmas arányú templom építői között bizonyára voltak kisebb kapcsolatok, ezeket azonban bajos feltárni, mert az Erzsébet-templom középkori építéstörténetéről kevés adat ismeretes. Mihalik József[49] kutatásaiból tudjuk, hogy a kassai dómot 1400—1402 között kezdték építeni, 1431-ben már istentiszteletet tartottak benne, ami nem jelenti, hogy teljesen elkészült. Annál meglepőbb, hogy a legnagyobb építőtevékenység idején találunk két kassai kőfaragót Bécsben. Az egyik *Kassai Miklós*[50] (Niclas von Kaschau), 1420 január 27-én szerződött a dóm kőfaragói közé. Dekoratív részleteken dolgozott, virágokat, pillér-

KISMÁRTONI *István* és *Péter* (*Stephan* és *Peter von Eisneinstadt*), kőfaragók. 1422—1430. részt vettek a bécsi Szent István-templom építésében. Péter fialékat, pillér- és ablakdíszeket, virágokat faragott.

K.

K-gy. I. 565-l

1907.

ly.
egy sima karimájú, de egyoldalú éremen
~~mező~~, ~~állva és~~ szembenézve van
csatabárdot, baljában pedig ke-
Haja, bajusza és körszakálla
erékon megkötött köntöst és váll-
1. Felirata a vonalkörön belül részben betűkkel:

8-DIK KIRÁLY 1077-1095=18.4.

~~ap háttere és hátlapja sima.~~

méretei 3.4:3.4 cm.-- Becsértéke
éka 1907. április 30-án (787-907-41).

M2

MDK

Kismartoni István és Péter
/Stephan és Peter von Eisenstadt/
kőfaragók. 1422-143c.

részt vettek a bécsi Szent-István -templom építésé
Péter fialékat,pillér- és ablakdiszket, virágokat
faragott.

E.C. I. 565.1.

KISMARTY LECHNER · JENŐ

1928 - 1929 - es restaurálást
vezette

Boross László: Adalékok a Pest megyei tanács
székházának építéstörténetéhez

Műemlékvédelem, 1975. 3. sz. 153-156. l.

Kismarty - Lechner Jenő

tervei szerint alakítottak át a Bp.

I. Bécsi kapu tér 7. sz épületet 1932-ben

Régi házak Pest-Budán. Főszerkesztő : Percházy Károly
Müszaki Kiadó Bp. 1976.

23. old.

Kismarty Lechner Jenő

terveszte a Bp. VII. Szalmás Piroska u. 7. sz.

lakóházat

Gerle János: Elszámolás a századfordulós épületekről
Budapest 1981/11 17-21.o.

Kismarty Lechner Jenő és Warga Lajos

tervezte a Bp. XI. Mérnök u. 4. sz.

lakóházat 1910-ben.

Gerle János:Elszámolás a századfordulós épületekről
Budapest 1981/11 17-21.o.

Kismarty Lechner Jenő

terveste a Bp. XII. Tartsay Vilmos u. 11.v.

villát

Gerle János: Elszámolás a századfordulós épületekről
Budapest 1981/11 17-21.o.

Kismarty Lechner Jeno

tervezte a Bp. VII. Hernád u. 42-46 sz.
iskolát 1910-ben.

Gerle János: Elszámolás a századfordulós épületekről
Budapest 1981/11 17-21.o.

Kismarty - Lechner Jenő, épitész

l: Breuer Marcel

Major Máté: Az épitészet helyzetében. 829-837

Tettekor, Pécs, 1982. szept. XXV/9

Kismarty-Lechner Jenő, építész

L: Moravánszky Ákos

-: A harmincas évek magyar Tápadalma és kultúrája 4-5

Magyar

Irltőművészet Bp. 1983. 83/2

Kismarty - Lechner Jenő, építek

L. Feszl Frigyes

dr Vámossy F.: Az építészeti kritika hazai történetéből

16-19

Magyar

Építőművészet, Bp. 1983

83/1

ifj. Kismarty Lechner Jenő (épületész)

CIAM egyik vezetője

→ Major Máté: ép.
Művészet 1985/4/8, 19o

Jókai Mór síremléke

1904-ben a Kerepesi úti temetőben, az épülő árkádsorok között, a főút köröndjén kapott sírhelyet Jókai Mór, akinek első fejfáját – kívánsága szerint – házának szemöldökfájából készítették el. A kor egyik legmonumentálisabb gyászszertartását követően azonban a sír elhanyagolttá vált, síremlékre pedig csak 1925-ben írtak ki pályázatot, bár a sajtó szinte minden évben felhívta a figyelmet a nagy író iránti adósságra. A tervezés során figyelembe kellett venni Jókai másik kívánságát: hantja felett a fejfán kívül ne legyen semmi. A pályázatot Kismarty-Lechner Jenő és Füredi Richard ötletes, környezetével harmonizáló terve nyerte, a sírhantot oltárként magába záró, felül nyitott, köröndszerű építmény pedig 1928-ra épült fel. A síremlék ma is eredeti állapotában látható, bár az első, nevezetes fejfát már lecserélték, s valaki az építmény kis bronzkapuját is magával vitte.

A síremlék felavatása előtt nyolc évtizeddel, 1848. március 15-én lezajlott pest-budai események főszereplőiből sokan nyugszanak a Kerepesi úti temetőben. A forradalmat kezdeményező fiatal fővárosi értelmiségiek, azaz a márciusi ifjak közül, Jókai mellett – aki ekkor az Életképek szerkesztője volt – itt temették el Irányi Dánielt, Bulyovszky Gyulát, Degré Alajost és Remellay Gusztávot. Díszparcellában található Egressy Gábor, a népszerű színész-rendező sírköve, aki a nagy napon élenjárt az összegyűlt tömeg lelkesítésében.

A kiszabadításával március 15-e jelképévé vált Táncsics Mihály síremléke szintén másodlagos helyen, a „művészparcellában" áll. Andrejka József 1898-ban felavatott művéből ma már csak a Táncsics-mellszobor van meg, a mellékalak, a főváros egyik első közteri munkásszobra évtizedekkel ezelőtt eltűnt.

A budai, illetve pesti városvezetőkből többen is főszerephez jutottak 1848. március 15-én. A Kerepesi úti temetőben nyugszik közülük Szepessy Ferenc pesti és Oeffner Ferenc budai polgármester, Rottenbiller Lipót pesti alpolgármester vagy Staffenberger István városi szószóló. A márciusi ifjak „jogelődje", az 1846-ban fiatal írók és költők által alapított Tízek Társasága tagjaiból – Jókai és Degré mellett – itt található Lisznyai Damó Kálmán, Obernyik Károly, Pákh Albert és Pálffy Albert síremléke.

Petőfi Sándor nyughelye, mint köztudomású, máig ismeretlen. Petőfi-emléket azonban találunk a Kerepesi úti temetőben: szülei, öccse, felesége és fia 1911-ben felavatott közös síremlékét. A századforduló után, amikor a főváros már programszerűen fejlesztette dísztemetővé a Kerepesi úti sírkertet, kötelező volt ilyen emlék létrehozása, s Bory Jenő művét a szimbólumhasználat – sas, lant és koszorú – egyértelműen jelképes Petőfi-síremlékké emeli.

Tóth Vilmos



FOTÓ: KOVÁTS ZSOLT

Kispofon

A sorompó után nem sokkal, azon a helyen, ahol Pista bácsival 1977-ben egy akkora lepkét láttunk virágport szívogatni, hogy – miként Pista bácsi fogalmazott – pontosan ki lehetett venni a benne ülő pilóta arcát, most két üzletember és egy tábla állt. Elektromos kisautó egy órára 3900 forint, fél órára 2700 forint, olvastuk a táblán. Gyalogolni jó – idézett egy nagyot Pista bácsi, aki utált gyalogolni, viszont kiszámolta, hogy ha négy óra hosszat nem kisautózna, bőven megvehetne egy jó választási malacot.



A Margitsziget pesti oldalán indultunk északnak, a távoli zenélő kút felé, amely Pista bácsi szerint zenél, szerintem viszont nem. Egy kispofonba fogadtunk. A sétány szélét beláthatatlan méretű kutyakulák szegélyezték, egészen a tűhegyes Pest-Buda emlékműig, amelyre augusztus huszadikán óriási szivacsgolyót húznak az ejtőernyősök miatt; az emlékmű körül – amint arról lapunkban korábban beszámoltunk – árvácskák kerültek kiültetésre nagyon akkurátusan, piros-sárga-kék összeállításban, hogy mindenkinek Budapest zászlaja jusson eszébe, aki éppen arra jár. – Foarte frumos – suttogta egy román turista; el volt ragadtatva, de majdnem elcsapta egy elektromos kisautó, és attól kezdve nem.

Hamarosan elértük a szökőkút akna sújtotta maradványait, amely körül viszont olyan gyorsan szaladt körbe-körbe egy városi megbízott szélesre tárt sárga köpenyben, hogy sikerült teljesen eltakarnia a külföldiek elől, akik mit sem vettek észre a jó öreg háborús mementóból. Később jó karban lévő örökzöldek között haladtunk el, volt köztük egy olyan szép darab, hogy ha arra megy Jánoska, szakajt egyet róla. A bokrok alján viszonylag kevés szemetet fedeztünk fel, talán a rengeteg drótkukának köszönhetően; pár száz papír zsebkendő azért ide is jutott abból a fajtából, amit hiába dobnak a kosárba, kiugrik belőle, lefekszik a talajtakaróra, és soha többé nem akar felkelni.

A kaszinó háta mögött Pista bácsi lábán átment a Mirr Murr nevű bringóhintó, de nem vette fel: cserbenhagyta. Pista bácsi nekiesett a kerítésnek, amely mögött két kutya acsarkodott, akkorák, hogy csak egyes részleteik fértek bele a látómezőnkbe: ők ették meg a szökőkút egy részét. Hamarosan ismét ligetbe jutottunk, határát egy összefújkált áramszekrénynyel, két köbméter hulladékkal, egy törött üvegtáblával és egy hanyatt döntött rent a bike feliratú táblával jelölték meg az őslakók. Lenyűgöző méretű és formájú fákat láttunk, aztán megint egy csoport üzletembert, akik egy napernyőnek, egy nejlonteritőnek, egy közpadnak és körülbelül ötezer forint értékű árunak köszönhetően újszerű német kombival róhatták a sziget gyepét.

A kisállatkertet – miként arról már ugyancsak hírt adtunk – éppen felújítják, lakóit szeptemberig a nagy Állatkertben és szakszerű gondozásra képes magánszemélyeknél üdültetik; a drót mögött, egy ketrecben néhány galambot lehetett nézegetni, ezekkel errefelé nehéz komolyabb érzelmeket gerjeszteni. Arrébb földbe ágyazott, számozott betonkockákat fedeztünk fel, azt jelezték, hogy régen hol voltak a vízkivételi helyek. Működő csapot nem észleltünk, ami szerencse, mert vécét sem.

Hamarosan megérkeztünk a híres kolostorromhoz, ahol a sziget névadója nyugszik, később pedig mellszobrok között találtuk magunkat. A bokrok közül felbukkanó Ady Endre szemére, ahol bőven volt hely, alkoholos filccel pupillát festettek, József Attila negyvenkét évesnek bizonyult, Lyka Károlyt pedig ellopták. Vetettünk egy pillantást a világ legszebb víztornyára, majd kisvártatva elértük dr. Lux Károly Szent Mihály-kápolna című alkotását, amelynek oldalában kivájt pillepalackokból konstruált madáretetők libegtek a fákról. Innen már csak egy ugrás volt a bádogszellőzőkkel szerelt hangulatos, elegáns Nagyszálló, amelyet szintén megbámultunk, és már látszott a másik szálló, az újabb, amelynek teraszán régebbi filmekben gyanús nyugati egzisztenciák úgynevezett dobozos sört ittak tükrös napszemüvegben és gyíkos pólóban. A kakiszerű ázalékkal feltöltött, most éppen kicsit büdös tó partján álló, visszafogottan ápolt téglaépületben találtunk egy vécét, hurrá. Túloldalára büfét installáltak, ahol félliterenként kétszáz forintért árulták a szomszédban feltörő vizet.

Már emeltem a tenyerem, Pista bácsi pedig kezdte behunyni a szemét, amikor hirtelen mégis megszólalt a kút: pár taktust játszott csak, de hiába, határozottan zenélt. Pista bácsi vigyorogva intett, hogy akkor szerva ott.

Pesti Pál

FILMEK TOPLISTÁJA

Zsenik, őrültek, magyarok

A filmtoplista második helyezettje, az Egy csodálatos elme e héten több nézőt vonzott, mint az első helyezett, az Ocean's Eleven. De mint tudjuk, a sorrendet a bevétel dönti el. Számunkra az Egy csodálatos elme a nyerő, már csak azért is, mert legalább két magyar vonatkozása van. A történet ugyebár egy John F. Nash nevű matematikus zseniről szól, akit paranoiássá tett, hogy az ötvenes évek elején a hírszerzés is igénybe vette szolgálatait, s ekkor kifejlődött félelmeitől élete végéig nem tudott szabadulni. Bár látomásai nem múltak el, mégis sikerült legyőznie betegségét, s kitartó munkával visszaszerezte katedráját az egyetemen. Sőt a különc őrültnek tartott professzor 1994-ben megkapta a közgazdasági Nobel-díjat is. Megosztva. És itt jön a magyar vonatkozás: a díjon ugyanis Harsányi Jánossal és Reinhard Seltennel osztozott. A másik magyar vonatkozás pedig az, hogy ugyancsak hazánkfia volt a Nasht játszó *Russell Crowe* matektanára, bár Russellt nem sikerült megnyernie a számok tudományának.

Az Egy csodálatos elmét nyolc Oscarra jelölték, mégsem mondható, hogy kiemelkedő film. Maga a történet eleve filmre való, szeretjük az ilyen zseniális őrülteket. Csodálatosak, meghatóak, felemelőek. Szerettük a Rain Mant, Will Huntingot (a Good Will Huntingban), David Helfgottot (a Ragyogj!-ban) és most Nash professzort is. Hasonló sorsok hasonló feldolgozásban: bár az Egy csodálatos elme nem hozott újdonságot a filmművészetbe, Russell Crow azért esélyes lehet az Oscarra.

Ötödik helyen kezdett az Üldözési mánia, ez a kitűnő komédia *Rowan Atkinson* (Mr. Bean), *Whoopi Goldberg, Cuba Gooding Jr.* főszereplésével. Kétmillió dollárért folyik a hajsza, a pénzt valahol Új-Mexikóban rejtették el egy széfben, a feladat csak annyi, hogy a többieknél előbb kell odajutni. Ajánljuk a Zucker testvérek kedélyjavító moziját mindenkinek, ellentétben a 13 kísértet című premierfilmmel, amely különlegesen értéktelen, meglepően gyenge fércmű. Lehetne arra hivatkozni, hogy ez is csak egy rosszul sikerült remake, de a végeredmény olyan silány, hogy csupán azokat az embereket sajnáljuk, akik egy jó kis adrenalinmozgató horrorra vágyva gyanútlanul jegyet váltottak erre a botrányosan színvonaltalan filmre. Vissza a pénzt!

Az ilyenek miatt kár csak igazán, hogy nem került a listára a magyar származású *Luis Mandoki* Angyali szemek című filmje, egy igazi, „nagyképernyős" dráma. Két lelki sérült ember története, akik miután egymásba szeretnek, felfedezik az „élet legfontosabb pillanatait". Szerelmes film, amely magányos embereknek szól: Mandoki szerint igenis van kiút a legmélyebb, befásult, világkeseredett hangulatból is. Annak, aki még képes arra, hogy a moziban hibákkal teli hús-vér emberekkel azonosulni tudjon, annak az Angyali szemek gyönyörű film.

Végül egy búcsú: tizenhárom hét után kiesett a Harry Potter. Vajon a Gyűrűk ura bírja majd eddig?

Cs. L.–Cs. G.

A 2002. FEBR. 28.–MÁRC. 6. KÖZÖTTI HÉT TÁJÉKOZTATÓ ADATAI

	A film címe (forgalmazó)	Heti jegybevétel (ezer Ft)	Heti nézőszám	Hány hete játsszák?	Össz-nézőszám	Az összes bevétel (ezer Ft)
1.	(1) **Ocean's Eleven** *(InterCom)*	26 806	31 468	2	83 139	70 596
2.	(új) **Egy csodálatos elme** *(UIP)*	25 294	31 978	1	33 528	26 848
3.	(2.) **Szörny Rt.** *(InterCom)*	20 542	26 167	3	114 301	8 967
4.	(3.) **Valami Amerika** *(Budapest Film)*	16 533	20 527	5	96 363	75 088
5.	(új) **Üldözési mánia** *(InterCom)*	11 143	13 177	1	13 177	11 143
6.	(6.) **Amélie csodálatos élete** *(Mokép)*	9 606	12 669	2	25 379	19 361
7.	(5.) **A gyűrük ura** *(InterCom)*	9 013	11 020	8	358 297	291 698
8.	(új) **13 kísértet** *(InterCom)*	8 065	9 338	1	9 338	8 065
9.	(4.) **Kémjátszma** *(UIP)*	6 924	8 570	3	60 170	48 518
10.	(7.) **Csúcsformában 2.** *(InterCom)*	3 385	3 905	4	62 104	52 723
	A Top 10 összesített eredményei:	137 311	168 819			
	Budapest összesen:	154 725	194 927			

A zárójelben lévő számok az előző heti helyezést mutatják

Forrás: Filmforgalmazók Egyesülete

NÉPSZABADSÁG-grafika



KISMARTY Lechner Jenő

Óbuda újjáépítéséről és a Via Antiquáról

Pécsi Klein tanulm. Gerő Eml. 32, 34.

KISMARTY-LECHNER Jenő építész

(szegő): Építészeti tradiciók. = Magyar Nemzet, LIV.évf. 4.sz. 1991. január 4. 4.p.

Mt. Budapest, OMF - Háromszéki műemlékfelmérések
- Kismarty-Lechner Jenő és Kismarty-Lechner Lóránd c. kiállitás

Hintze 1921/1931 Hintze, E
7 vols, L

Hlatky 1938 Hlatky, M
Budapest,

Hinz 1976 Hinz, S.,

Hoffmann 1915 Hoffmann,
pitia[The
Applied A

Hoffmann 1921 Hoffmann,
Iparmüvé
Gonzaga
Applied
85 - 91.

Holl - Voit 1963 Holl, I.
Hungaria

Höllrigl 1934a Höllrigl

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

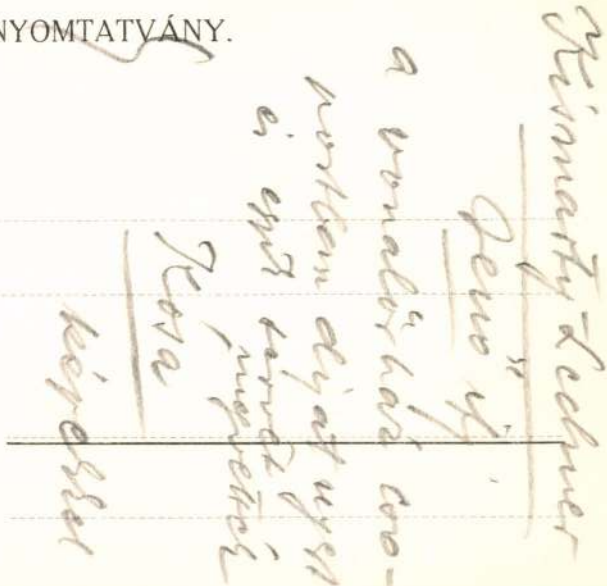

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

NEMZETI SZALON
MŰVÉSZETI EGYESÜLET

NYOMTATVÁNY

3 f
bélyeg

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrnőnek

Budapest

41.947. — K. M. E. Ny.

MEGHÍVÓ

A

MAGYAR MŰEMLÉKI KIÁLLÍTÁS

MEGNYITÁSÁRA 1942. NOVEMBER HÓ 25-ÉN, SZERDÁN D. U. 6 ÓRÁRA
A NEMZETI SZALON V. ERZSÉBET-TÉRI HELYISÉGEIBE.

GRÓF ZICHY JÁNOS
A NEMZETI SZALON ELNÖKE

GEREVICH TIBOR
A MÜEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGÁNAK ELNÖKE

HUBAY CEBRIAN ANDOR
A NEMZETI SZALON IGAZGATÓJA

A KIÁLLÍTÁS DECEMBER 8-ÁN, KEDDEN ZÁRUL. MEGTEKINTHETŐ NAPONTA 10-TŐL 4-IG.

Kismarty-Lechner

Jenő dr

Tér és Forma: 1944.
3. sz. 37-41. l. - (A
remetekertvárosi Szent-
lélek-templom, képekkel
és alaprajzokkal

Tervezte fenti:
Épült 1938-1943.
Hidegkut községhez
tartozó villatelep



codexéből.
yvtár.

<Kismarty-Lechner Jenő ifj.>

tovább

könyve

<> Városi lakásti-pusok. - Flat types. (A terveket készítették - -, Németh Pál, Wanner János.) Országos Építésügyi Kormánybiztosság. Építés racionalizálási osztály [kiadványai] 1. Bp. 1947.



Kismarty Lechner Jenő dr.

cikke

A Víziváros multja és műemlékei.

Magyar Építőművészet

1943. 239 — 247. l.

képekkel.

ermelésben. Érett csúcsíves stílus
z iparművészet, főkép az ötvösség

pontban fölénybe érzi magát e
ira újabb eredmények publikálása,
széles alapon való felvázolása volt.
ységes, a kiterjedt részletkutatás
etlen, vagy alig felkutatott terület.
mozaik darabokból kell a képet
an nemcsak a nagyvonalak tisz-
s ha szabad ezt a kifejezést hasz-
iak pótlására.
etlen hasonló célkitűzésű munka.
ith Henrik: Zsigmond király és
nvez e könyv szerzője is. Mód-
ásában igyekeztem hasznosítani,
szeti emlékeket, necsak mint az
mait szemlélni, hanem korukra
, de elérhetetlen ideál Huizinga:
rajzában lebegett szemünk előtt
ogását nem mindenben valhottuk

Kismarty Lechner Jenő ifj

Irod
i

Réczey Miklós: Korszerű építészet Svédországban. ifj Kismarty-Lechner Jenő előadásáról. Magyar Építőművészet 1943. 140-142. l. képekkel és alaprajzzal-

zerű képviselői voltak, feltűnnek
dók, néha együgyű trónkövetelők,
X. Lajos francia király utószülött,
kit a születéséről terjesztett mesék,
, hogy 1357 telén Budára utazott
gyet és megállapította, hogy a naiv
sz 1359 májusáig Budán maradt,
iratokkal, a király állítólagos titkos
emély volt V. János görög császár,
i kincseit elzálogosítani, segítséget
. Lajos hajlandó is volt a segítségre,
ri a római pápa főségét.
ünnep is járult. Az egyházi év
ban fennmaradt Remete Szent Pál
torba történt átvitelének leírása.
ergomi érsek és pápai legátus oly
ri kápolnából a boldogságos Szent
Magyarországon nem volt.
z egykori leírást. A királyt halála
át ruhába, gyöngyös sarúira arany-
ték. A visegrádi plébániatemplom-
ák Budára. Más hajókon követték

Kismarty Lechner Jenő dr.

cred

Magyar Építőművészet.

1943. 94. l. (A budavári koronázó főtemplom díszvilágítása. Iseppel.)

nem tartozik az udvartartás, mint a kor lelkisé
a szellemi élet jellegzetességeihez, amiről a ka
ben szólok.

Megismerkedve a királyi udvar főszere
közvetítő kapcsolatokkal, keressük ennek az
és ahogy az lezajlott. Sajnos Magyarországon
megszokott krónikásai, akik részletesen beszá
tartás, hogy élte életét a legkeletibb részén E
Éppen ezért sokszor kell igénybe venni külf

Elöljáróban meg kell említenünk, hog
ahogy az egész középkori magyarság életét, bi
lunk olyan kisiklásokat, túlhajtásokat, ferdeség
Nem tulajdoníthatjuk ezt kizárólag az írott
mélyebben, a magyar lélek realizmusában kell
itt szemtanúi, mint később a magyar művé
figyelt, hogy művészeink tartózkodnak a br
ábrázolásától, egyéni karaktert adva művész
közelebbi, főleg nyugati hatásról beszélnek.
és megkötöttségeken túl a magyar léleknek ez
formákkal.

Ez az élet nem szűkölködött ünnepnap
lemben, hanem elsősorban a kor felfokozott él
élet sokszor kis mozzanatát is ünneppé a
A lovagi élet szerette és kereste az ünnepi alk
őszintén átérezte. Nem üres szórakozási vágy
az ünnepségeket, hanem mint Huizinga meg

Kismarty Jenő"

a haladó magyar építészet képviselője

Halán Zoltán: La vie culturelle en Hongrie, Budapest, 1966.

265 f

M.D.K.

Kismarky-Lechner Jenő, építész

nevét említi a szerző, mint aki már 1944-ben, a bombázások idején, részt vett a haladó magyar építészek háború utáni feladatainak megfogalmazásában

Major. Máté: Ungarische Baukunst von heute
Kulturelles Leben in Ungarn. /Red. Zoltán Halász/.
Bp. 1966. 363 l. 26 t.

277. old.

Kisnosty Lechner Gyula

nevét emliti a Közmunkatanács 1945 utáni tevékenységében részt vevők között Granasztói Pál.

Még egyszer a Közmunkata nácsról.
Budapest, 1971. 5.sz. 1o-12. 1.

Kismarty-Lechner Jenő
építén

Rezső téri fogadalmi templom

Rados: Magyar építészettört. 327.
Műszaki kiadó 1971.

Kismarty Lechner Jenő

restaurálta 1923-ban a régi Országház épületét (I. Országház u. 28.)

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

2331

ifj. Kismarty-Lechner Jenő

A magyar CIRPAC szükebb köréhez tartozik Granasztói Pikner Pállal és Major M.-val, Weltzl Jánossal, akik 1938-ban a to-vábbi harcot választották.

Major Máté: Az épitészet uj világa, Magvető, 1969, 271. l.

Kismaty-Lechner Jenő

A magyar CIAM csoport felosztása után, A Tér és Forma című folyóirat köré csoportosult 1942-ben 5 építész: Fischer József, Granasztói Pál, Kismarty-Lechner Jenő, Major Máté, Weltzl János.

Uj Irás 1975/6/87/o/

Major: A magyar építészet harminc éve

Kismarty-Lechner Jenő

restaurálta az 1920-as években az alábbi belső terek:

B.L. /Borsos László/ A Magyar Tudományos Akadémia budavári kongresszusterme, I.Országház u.

Magy.Ép.műv. 1972. 6.sz. 54-55.l.

Kismosty-Lechner Jenő

életére és munkásságára vonatkozó adatok részletes közlése:

Halácsi Dezső: Adatok a Lechner-családról.
Építud, 1971, /III/, 4.sz. 467-47o.l.

KISMARTY LECHNER JENŐ, építész

A Tér és forma 1945-ben megjelent számában: "Az építészet háború utáni feladatai Magyarországon" c. deklaráció mely az építészetnek inkább a társadalomformáló szándékát, mint a képzőművészethez való csapódást deklarálja. Ezt Fischer József, Kismarty Lechner, Major Máté, Weltzl János és Granasztói rá írták alá.- Szöveg: 11.old. 3.jegyz. 20.old

GRANASZTÓI PÁL: Művészet-e ma az építészet ? 9.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1973. 6.sz. Bp.

KISMARTY LECHNER JENŐ, műépitész

A háború előtt a tabáni gyógyszállóra Granasztói Pállal együtt pályázott. Terveiket bemutatták az idős, kiváló tehetségü Nyiri Istvánnak/aki Lauber Lászlóval közösen megnyerte a pályázatot/. Nyiri átnézte terveiket. Minduntalan megszólalt: Ez itt milyen jó. Ez itt jobb, mint a mi tervünk, stb. 44.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely, tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

KISMARTY LECHNER JENŐ, műépitész

A háború kitörése előtt Granasztói Pállal közös palyázatuk a tabáni gyógyszallóra.-A Hegyalja-út aljában monumentalis ivalaku épületet terveztek,hogy az magaban foglalja a Rácz-fürdő müemléki értékü részeit.Kilátással az Apród utcara,a Varkert kioszkra,a Lanchidra és a Parlament kupolájara.Nagy összegü megvételt kaptak.Lauber László és Nyiri Istvan nyerték el az első dijat. 44.old

GRANASZTÓI P.L: Muhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. Folyóirata, 1974. 10.sz. sp.

KISMARTY LECHNER JENŐ, műépitész

.-------

ő és Granasztói Pál, Major Máté Fischer József szerkesz
tő körül csoportosultak a háboru után. A Bauhaus, itthon
a Cirpac épitészcsoport eszméinek a hatása alá ke-
rültek. A hatás két dologban nyilvanult: Egyik a meglevő
nek, az egykorinak teljes elvetése, sokaknál gyülölete.
45.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

KISMARTY LECHNER JENŐ, épitész

A háború kitörése előtt, a tabani gyógyszalló tervpályázatán Granasztói Pállal együtt közös palyatervet adtak be, bar tudtak, hogy azt Lauber László és Nyiri István fogjak megnyerni. E ketto volt a Pénzintézeti Központ épitoje. 44.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

KISMARTY LECHNER JENŐ, műépitész

ő és Granasztói Pál, Major Máté, Fischer József szerkesz
tő köré csoportosultak a háború után. A Bauhaus, itthon a
Cirpin épitészcsoport eszméinek a hatása alá kerültek.
Ez két dologban nyilvánult. Egyik elvetni minden régit.
A másik: a városépitést, mint tervezést egynek vették az
épületek tervezésével, hogy egy-egy épület mindig nagyobb
megtervezett városépitési koncepció keretében gondol-
tak el. 45.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

Kismarty Lechner Jenő

építész, Hauszmann Alajos irodájában dolgozott, a Műegyetemen és a Képzőművészeti Főiskolán tanított.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973.

13350

5648

Rismarthy Lechner Jenő

1944 őszén a magyar CIRPAC cso-
port tagja.

Mezőnyi Ferenc: A magyar építészet
1867-1967 Budapest 1970.

1057

<Kismarty Lechner Jenő ítj>

cikke

<> A göteborgi városháza bővítése. Tervezte prof. E. G. Asplund. Épült 1937-ben. Tér és Forma 1943. 11. sz. képekkel. – U.az.: Fürdőház Trälleborgban. Tervezte Erik Fehling. Épült 1942. ben. Tér és Forma 1943. 11. sz. képekkel.

Φ svéd lapból vannak átvéve.

A klisék nem fényképek, hanem reprodukciók után. Készültek. Tehát nem eredeti felvételek, valamely ~~[illegible]~~ Φ

MDK

Kismartoni István és Péter
/Stephan és Peter von Eisenstadt/
kőfaragók. 1422-1430.

részt vettek a bécsi Szent-István -templom épitésében. Péter fialékat, pillér- és ablakdiszket, virágokat faragott.

E.G. I. 565.l.

Az O.M.F. MAGYAR ÉPÍTÉSZETI MÚZEUMA
tisztelettel meghívja Önt
1990. december 4-én 15 órára

KISMARTY–LECHNER JENŐ és KISMARTY–LECHNER LORÁND
építészek emlékkiállításának megnyitására.

A kiállítás helye: A kiállítást megnyitja:
BUDAPEST I., TÁNCSICS M. U. 1. Dr. Vámossy Ferenc, egyetemi tanár

Megtekinthető: 1991. január 31-ig





MEGHÍVÓ

Kismarty Lechner

Jenő ifj

a mellékvonali
középállomás-cso-
portban díjat
nyert

Kósa

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 évi hó n napján

délelőtt / délután órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy:

Elnök megbízásából:

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

NEMZETI SZALON
MŰVÉSZETI EGYESÜLET

NYOMTATVÁNY

3 f
bélyeg

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrnőnek

Budapest

41.947. — K. M. E. Ny.

MEGHÍVÓ

A

MAGYAR MŰEMLÉKI KIÁLLÍTÁS

MEGNYITÁSÁRA 1942. NOVEMBER HÓ 25-ÉN, SZERDÁN D. U. 6 ÓRÁRA
A NEMZETI SZALON V. ERZSÉBET-TÉRI HELYISÉGEIBE.

GRÓF ZICHY JÁNOS
A NEMZETI SZALON ELNÖKE

GEREVICH TIBOR
A MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGÁNAK
ELNÖKE

HUBAY CEBRIAN ANDOR
A NEMZETI SZALON IGAZGATÓJA

A KIÁLLÍTÁS DECEMBER 8-ÁN, KEDDEN ZÁRUL. MEGTEKINTHETŐ NAPONTA
10-TŐL 4-IG.

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

NEMZETI SZALON
MŰVÉSZETI EGYESÜLET

NYOMTATVÁNY

3 f
bélyeg

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrnőnek

Budapest

41.947. — K. M. E. Ny.

MEGHÍVÓ

A

MAGYAR MŰEMLÉKI KIÁLLÍTÁS

MEGNYITÁSÁRA 1942. NOVEMBER HÓ 25-ÉN, SZERDÁN D. U. 6 ÓRÁRA
A NEMZETI SZALON V. ERZSÉBET-TÉRI HELYISÉGEIBE.

GRÓF ZICHY JÁNOS
A NEMZETI SZALON ELNÖKE

GEREVICH TIBOR
A MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGÁNAK ELNÖKE

HUBAY CEBRIAN ANDOR
A NEMZETI SZALON IGAZGATÓJA

A KIÁLLÍTÁS DECEMBER 8-ÁN, KEDDEN ZÁRUL. MEGTEKINTHETŐ NAPONTA 10-TŐL 4-IG.

Dr. Kismarty Lechner Jenő

krónika

Írta: Dr. Rados Jenő

Dr. Kismarty Lechner Jenő

Születésének századik évfordulójára 1878—1962

Architektúránk korképét befolyásoló, jelentős egyéniségű építőművész centenáriumi portréjának megrajzolásánál nem mondhatunk le a működését övező környezeti kultúra, művészeti légkör és



a különböző irányzatok megütközésének még oly vázlatos megvilágításáról.

Építészettörténeti és esztétikai szakirodalmunk meglehetősen ösztövér alakulásából színesen emelkedik ki a millennium utáni századfordulós évek élénk sajtóérdeklődése, az elerőtlenedett eklektikával szemben térhódító, a szecesszió keretei között kibontakozó — nemzeti jellegűnek szánt — építészetünk iránt.

Zseniális vezéralakjának Lechner Ödönnek egyéni kezdeményezése a közérdeklődés előterébe emelte a kérdést, mely a világszerte érvényesülő törekvésekkel, a társművészetek és zene újító irányzatával párhuzamosan építészetünk döntő jelentőségű problémájává, egyben legszélesebb körök szenvedélyes vitaanyagává vált.

Több mint félszázad távlatából e haladó szellemű törekvéseket különböző irányzatokra bonthatjuk. Élen Lechner Ödön alkotásai jelöltek utat a nemzetközi stílusoktól független, sajátos tér- és tömegképzésű *hazai anyagok és nemzeti formaelemek* alapján álló architektúra teremtése számára. Az ő szárnyaló fantáziájával, szőttesek elemeiből, Huszka és Malonyai által gyűjtött magyar népművészeti anyagból és indiai motívumokból csodálatos egységgé ötvözött formagazdagságot szerényebb képességű és bizonytalanabb meggyőződésű követői, akik néha csak külsőséges részletek utánérzői voltak, csak hiányosan tudták a jövő számára is érvényes módon továbbvinni. Más és kivételes elbírálás alá tartozik persze a kiváló képességű Lajta Béla *modernbe torkolló* alkotásainak érdekes sora.

Külön jelentőségűnek tűnik azoknak az akkor fiatal, a Műegyetemet alig végzett építészeknek sora (Kós, Zrumeczky, Györgyi, Toroczkai-Wigand stb.), akik a *népi építészet* tényleges, főleg erdélyi alkotásaira támaszkodva keresték a haladás további útját.

Végül azt, az ezektől eltérő vonalat kell felemlíteni, mely a magyar történelmi múlt *építészeti alkotásaihoz*, műemlékeihez, mint nemzeti hagyományokhoz igazodva kereste egyéni színezettel a további fejlődés útját, talán kevesebb forradalmi lendülettel, de elmélyedő építészeti kultúrával. Egy irányzat, mely aztán a tradíciók korszerű, haladó szellemű modern interpretálásához sima átmenetben kanyarodik vissza. Megemlékezésünk címszemélyisége Dr. Lechner Jenő — 1943 óta (amikor a hitleri Volksdeutsch németesítés a családot állásfoglalásra kényszerítette) Dr. Kismarty-Lechner Jenő, e felfogáshoz igazodó csoportnak volt kimagasló elvi képviselője és mint ilyen építészettörténetünk alakulásának integráns tényezője.

Atyja, Lechner Gyula ügyvéd, rajztanár, festőművész, író, atyai nagybátyja, a forradalmi újítások úttörője, Lechner Ödön, édesanyja Uhink Mária Antónia, Doppler Károly és Ferenc zeneszerzők unokahúga, jeles zongoraművésznő, aki Liszt Ferenccel együtt is hangversenyezett. A Kerepesi út (mai Rákóczi út) 13. számú házban nő fel, ahol Lechner Ödön és Hubay Jenő is születtek és nevelkedtek. E nevezetes ház volt a múlt század folyamán egyféle zenei központ, ahol többek közt Liszt Ferenc, Goldmark Károly, Wagner Richard is megfordult.

Kismarty-Lechner Jenő művészi öröksége tehát mind apai, mind anyai ágon széles horizontú, mélyen gyökerező volt. Maga is kitűnő rajzoló, hegedűs és zongorista. Pályaválasztása felől azonban soha sem kételkedett és már gyermekkorától fogva építésznek készült. Korai ifjúságára esik Lechner Ödön stílusalkotó kezdeményezése és tevékenysége. Nagybátyja eredményei körül kitört vita arra figyelmezteti a saját útját kereső, ambiciózus fiatal Lechner Jenőt, hogy ellentétben Lechner Ödönnel — aki saját fantáziáján kívül főleg és erősen indiai ornamentikára épített — a nemzeti stílust a magyarországi reneszánszba, tehát az építészeti formavilágból eredő hagyományokba horgonyozza le. Beható műtörténeti tanulmányokban fedi fel az észak-magyarországi (ma szlovákiai) pártázatos reneszánsz építészet eredetét és jellegét. Ugyancsak beható néprajzi kutatómunkát végez Erdélyben. Az erdélyi magyar ornamentikával gazdagított pártázatos reneszánsz elemekből formálja ki jellegzetes kifejezésmóddá magyar és nemzeti, de sajátosan egyéni architektúráját. Ezirányú törekvéseiből századunk elején 1902-től (diploma) viszonylag nem sok valósult meg. A sárospataki tanítóképző, néhány családi ház, a Budapest, Mészöly u. 4. számú bérház, amelyben egyénileg kialakított manzard műterme és lakása is volt.

Szép számban maradtak meg azonban e stílusban megálmodott tervei: a kassai Néprajzi Múzeum, a mezőkövesdi Városháza pályatervei, a kassai Rákóczi Epitafium és a Történelmi Múzeum. Külön érdekességű az amerikai Chichagó Tribune, újság-palotára benyújtott és a nemzetközi pályázat többszáz terve közt dicsérő elismeréssel kiemelt pályaterve, amely a méretben és arányokban annyira eltérő felhőkarcolón a pártázatos reneszánsz elemeket meggyőző biztonsággal tudta alkalmazni.

Az I. világháborút követő változások ily irányú további törekvéseit időszerűtlenné tették. Mint a Műegyetem Ókori Építészeti Tanszékének adjunktusa (később magán-, majd címzetes rk. tanára) beható ismerője a klasszikus építészeti formavilágnak is. Műtörténeti érdeklődése, valamint szülővárosának szeretete ösztönzi, hogy a főváros és környékének építészeti topográfiáját elkészítse. E munka során úgyszólván házról házra járva és feljegyzéseket készítve kutatja fel a város építészeti emlékeit. Az általa összeállított katalógus lassankint a budapesti műemlékvédelem egyik legfontosabb kiinduló anyaga lett.

Az így szerzett műtörténeti tudása nemcsak a magyar klasszicizmus egyik legkiválóbb szakértőjévé tette, de rányomta bélyegét alkotó építészeti tevékenységére is. Ennek ékes tanújele a Rezső téri templom, melyet 1929-ben tartott tervpályázat eredményeképp kellett megbízás szerint klasszicista jelleggel felépítenie, miután nagybátyja, Lechner Ödön 1914-ben készült, feltűnést keltően tiszta francia, román stílusban fogalmazott mesterműve halála, majd a

Magyar Építőművészet 1978/5



3

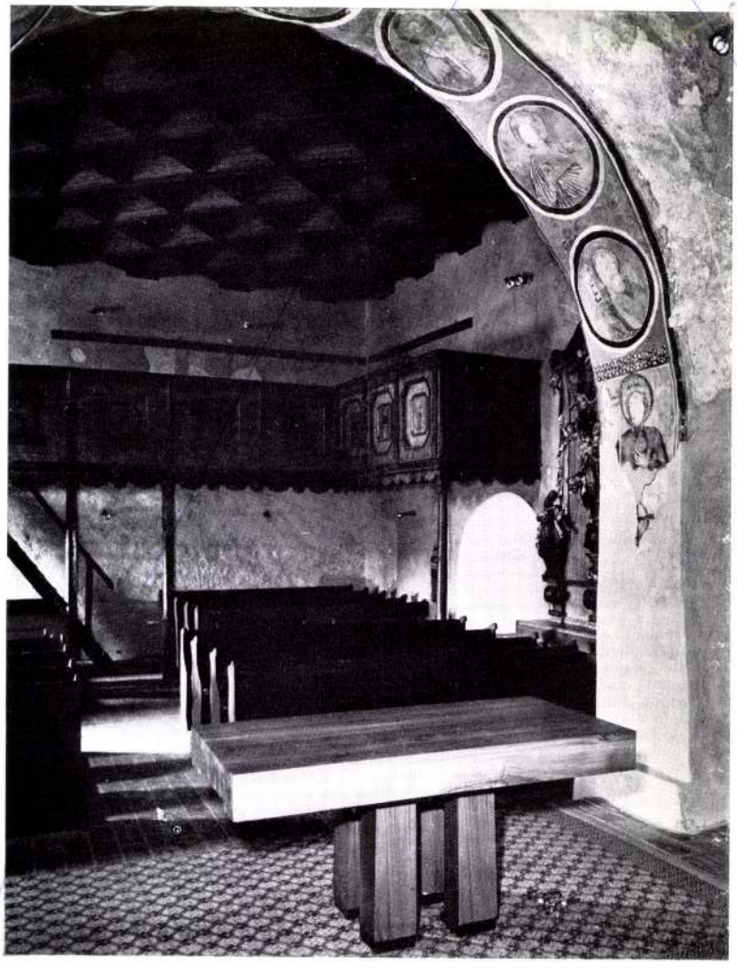

2

1. A szentély nézete a helyreállítás után
2. Restaurált falkép a diadalív hajó felőli oldalán
3. A hajó képe a szentélyből nézve

1. Vue du choeur restauré
2. Fresque restaurée au côté de la nef de l'arc de triomphe
3. Nef vue du choeur



2

1

világháború és az azt követő évek mostoha viszonyai közt nem valósulhatott meg. A klasszicista alakítású templom oszlopfői, díszei, vasrácsai és egyéb részletei sajátos művészi érzékkel honfoglaláskori ősmagyar motívumok beleötvözése révén különös zamatot adtak az épületnek.

Hasonlóan finom, egyéni ízű, empire hangulatú téralakítás volt az egykori

3

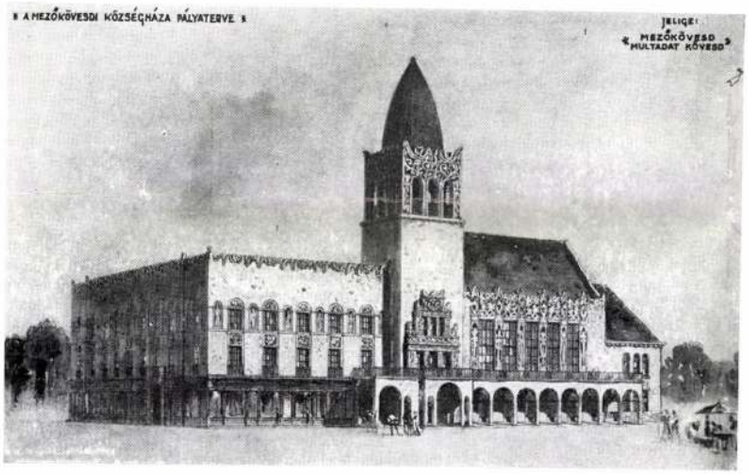

4

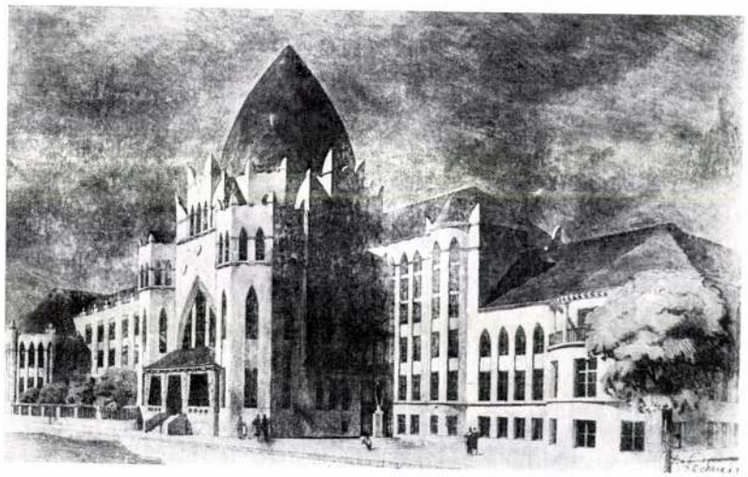

5

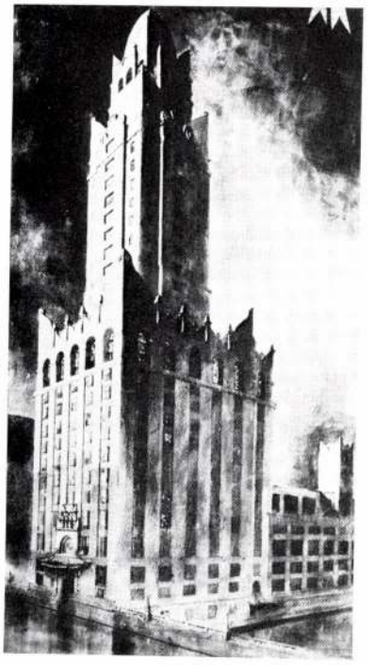

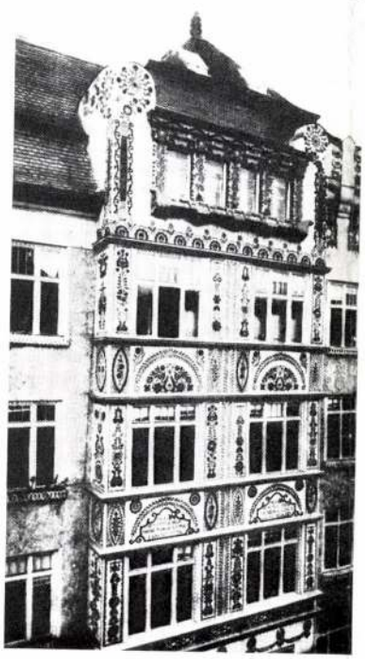

Medgyasszai Színház enteriőrje, mely sajnos a II. világháború bombázásának lett áldozata.

Klasszikus stílusban létrejött munkáinak nem kevésbé figyelemre méltó eredményei restauráló és rekonstrukciós tevékenysége nyomán jöttek létre. Legjelentősebb talán a Magyar Nemzeti Múzeum belső bővítése, és helyreállítása. Ennek során számos kiegészítő és berendezési tárgy: asztalosmunkák, rácsok, karfák, csillárok stb. saját, kitünően a környezetbe hangolt tervezései.

A budavári régi Országház Úri utcai épületében (ma a Magyar Tudományos Akadémia kongresszusi terme), az idők folyamán szervezetlenül beépült részek eltávolítása után úgyszólván csak a puszta falak között épült újjá — gondos műtörténeti tanulmányok után — copf stílusban, a gyülésterem, a fogadóterem és a lépcsőház, ugyancsak különleges gonddal tervezett teljes bútorzattal és egyéni zamatú mennyezeti stukkó-kiképzéssel.

Az ő műve a várbeli Ostrom utcát lehatároló Bécsi Kapu eredeti tervrajzok utáni rekonstrukciója, az Egyetemi Templom restaurációja és a budapesti Papnevelő Intézet átépítési munkái.

A húszas évek vége felé egyre sürge-

1. A sárospataki Állami Tanítóképző Intézet, 1912
2. A mezőkövesdi községháza pályaterve, 1927
3. Néprajzi Múzeum Budapest, díjazott pályamű, 1923
4. A Chicago Tribune újságpalota pályaterve, 1923
5. Budapest, Mészöly utca 4. számú bérház, 1910

1. Ecole normale d'instituteurs d'Etat, Sárospatak
2. Projet-concours du conseil de Mezőkövesd
3. Musée Ethnographique, projet primé
4. Projet-concours du Palais de Chicago Tribune
5. Immeuble locatif, Budapest, Mészöly u. 4.

ország (1920), „A Magyar Nemzeti Múzeum épülete (1927), „A Szepesség és Sáros megye műemlékei (1929), „Lechner Ödön (monográfia, 1961)", A szecesszió, a művészetek forradalma és a magyar építészet hőskora" c. kiadatlan műve.

több erővel érvényesülnek az építészet korszerű felújítására irányuló törekvések. Kismarty-Lechner Jenő éber és rugalmas művészi egyénisége sem zárkózott el az új követelmények elől. Ekkor már élete delén túljutva, az egészségével küszködő művész, a modern építészeti formák felé fordulásának két templom épületében ad kifejezést.

A Remete kertváros számára épült templom árnyalataiban még középkori jelleget idézve érdekes belső téralakításával és megvilágításával hat újszerűnek. Az albertfalvai Plébánia templom puritán egyszerűségű eszközökkel, de modern szerkezetekkel kialakított térhatása és részletképzései haladó és derűs művészi élményt nyújt. Mindkét templomban figyelemre méltóak az általa tervezett oltárok, szószékek, padok és egyéb berendezések.

Életében két nagyszabású ideiglenes — alkalmi — létesítmény tervezése jutott osztályrészéül. A budavári Mátyás templom nagyvonalú díszítése és berendezése az utolsó magyar koronázási ünnepségek alkalmából, és az 1938. évi Eucharisztikus Kongresszus főoltára. Utóbbi pályázaton nyert első díjas terve a Hősök terén, a Millenniumi emlékműbe harmonikusan bekomponált, funkcionálisan kifogástalanul megoldott és jó egyházművészeti érzékkel dekorált emelvényen a római Szent Péter templom főoltárának Bernini által tervezett baldachinját rekonstruálta, mintegy a katolikus egyház egységének centrális szimbólumaként.

Munkásságának egyik legvonzóbb darabja Jókai Mór síremléke. A klasszikus, kör alakú, pergola pillérközei magyaros ornamentikájú kőcsipkékkel vannak kitöltve. Patetikus gyász helyett megbékélt, derűs harmóniát áraszt, Jókai szellemének, emlékének annyira megfelelően.

A tevékeny, minden művében magas kvalitást létrehozó építésznél nem kisebb Kismarty-Lechner Jenő érdeme az oktatás területén, mellyel a Műegyetemen, később a Képzőművészeti Főiskola népszerű tanáraként egyéni elhivatottsággal széles kultúrhorizontot tárva fel hallgatói előtt, szolgálta az építészet ügyét. Gazdag ismeretanyagát összefoglalóan publikálva tett hozzáférhetővé — az akkor még nagyon hiányos szakirodalomban — szélesebb rétegek érdeklődése számára is. E vonatkozásban olyan kiadványaira kell utalni, mint például „Az ókori építészet története", „Az építészet kis tükre" vagy „Építőművészetünk a XIX. század második felében" c. műveire.

Egyéni kutatásainak és gyűjtéseinek eredményei tekintélyes bibliográfiát képviselnek, melyből legfontosabbakként az alábbiakat említjük: „Képek Buda és Pest fejlődésének történetéből (1918)", „Az elszakításra ítélt Magyar-

1



2

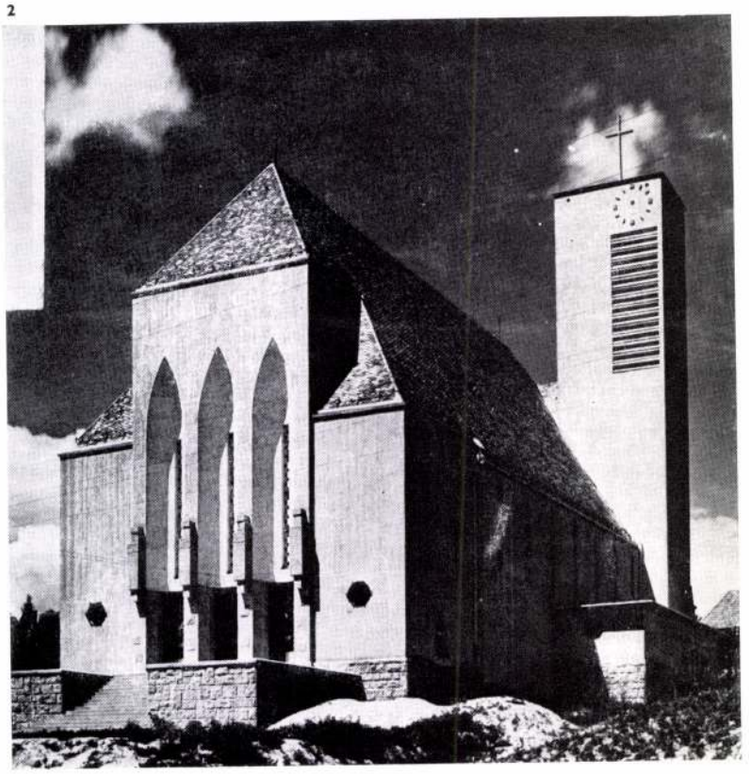

3

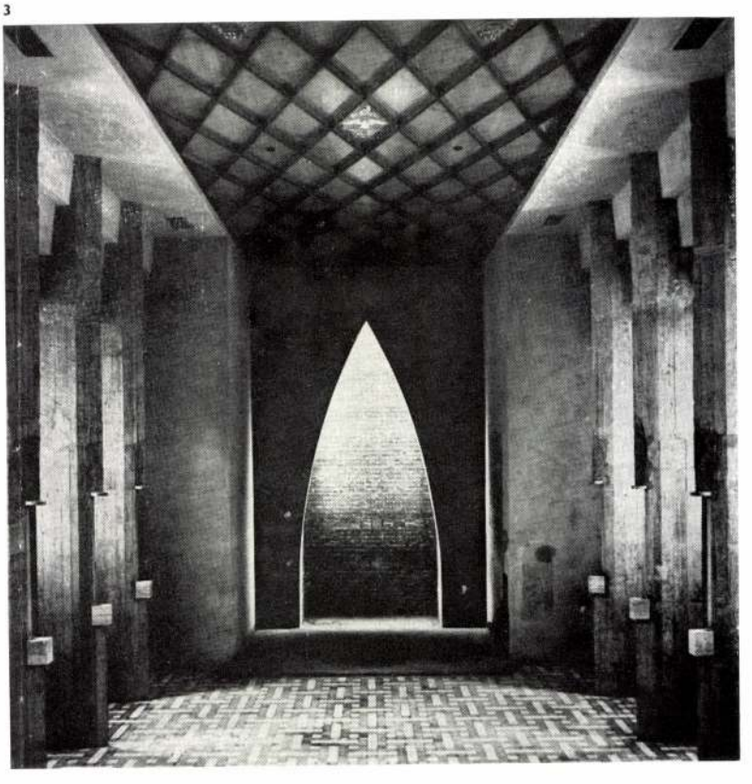

Kismarthy Lechner Ödön, épitész MDK

Falusi tipus ikerlakóház.

repr.

MagyÉp 1945-55.

MDK

Kismarty-Lechner Ödön épitész

Kismarty-Lechner Ödön: A müszaki tervezés kapcsolata az állami gazdaságok üzemrendezési tervezésével Magyar Építőművészet 1954.7-9.sz.219-221.l.

Kismarty Lechner Kamill, [építén]

L. Eltér Ishán

– Szovetségi hírek

10–12

Magyar

Építőművészet Bp. 1983 83/4

Kismarty-Lechner
Ödön

Békásmegyer körzeg-
központ terv.
díjazva

MMÉLKözl
1943. 46. l.



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

M. D. K.

KISMARTY-LECHNER Ödön építész

100 férőhelyes jászlas karám 50. IV. 115.

50 férőhelyes hússertés fiartató 51 IV. 052.

Mnot Kolalógusa 1958. 169. l. 145. l.

Kismarty-Lechner Gyula

MK

építészmérnök, sz. Bp. 1919
1941-42 tanévben oklevelet szerzett végzett hallg.

József nádor 1941/42. 32o l.

Nagymányok (Tolna)

R.k.plébániaház, földszintes
1786-ban.

(Irlandt György, 1954)

MDK

Kismarthy-Lechner Gyula

valamint Mező Lajos és Pongrácz Pál
közös alkotása nyerte el az Árpád-híd
óbudai hídfőjének és környékének rendezésére kiírt tervpályázat 20000 forintos első díját.

gárdonyi Jenő: Új Óbuda.

Érdekes Ujság, Bp. 1958. január 4. 11. l.

Kismarthy Lechner Gyula
építész

M.D.K.

A XII. Alkotás u 39/d társasházat építi.

Budapest épülő öröklakásos házai

Magyar Nemzet, Bp. 1959. febr 13.

5l.

MDK

Kismarthy Lechner Gyula épitész

Meszhart Árpád-uti házak várostervezés

Lakástervezésünk néhány kérdése Magyar Épitőművészet 1954.4-6.sz. 105.l.

Kismarty Lechner Gyula

építésznérnök

vender tagul felvé-

tetett

MMÉEKözl

1944. 284. l

300/19

MDK

Kismarty Lechner Jenő irj.

Tervpályázat a bpesti szállodasor ujjáépitésére

Tér és Forma 1946. 7-9.sz.

MDK

Bálint Zoltán: Londoni levél. A Ház. 1908. I.4.sz.
83 l.

Kismarty-Lechner Jenő dr

előadása a József műegyetem Műnöki Továbbképző Intézetében

Magyar építőművészet a XIX. század második felében (2 óra)

MMÉE Közl
1944. 72. l

HELYSÉG
Sárospatak.

VÁRMEGYE
Bereg.

ŐRZÉSI HELYISÉG
refit.

TULAJDONOS

SZAKCSOPORT
Szövetemények

KOR
900-as évek.

MÉRET

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB ADAT

TÁRGY
Asztalterítő.

MILYEN KÉP VAN RÓLA?

Kismarty Lechner Jenő

a képzőm. főiskola
rektori tanácsának
tagjává való választását a minister
jóváhagyta

MMÉEKözl

1943. 152. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.



Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

KISMARTY-LECHNER Jenő épitész

portrék

Kismarty-Lechner Jenő (1878-1962),
Kismarty-Lechner Loránd (1883-1963).
Az OMF Magyar Építészeti Múzeumának és a
BTM Kiscelli Muzeumának kiállítása. Bp. : OMF MÉM, 1990

moly művészi eredménnyel. De az elsőség a triászban is és azon kívül is vitathatatlanul Saarinené, aki a legtudatosabb volt és maradt közöttük.

A fiatalság az ő hatása alá kerül, utánozója sok van, de tovább építeni az ő művét nem tudja egyik sem. Saarinent nem lehetett pótolni és nem lehetett fejleszteni, tehát nem lehetett folytatni. Azt a művészi utat, amin ő a párizsi kiállítás finn pavillonjával indult el, ő maga járta végig.

A finn architekturát lehet finn szellemben továbbépíteni, de más, új utakon.

Talán 1909-ben járt nálunk és Budapesten találkoztam vele. Üzente, hogy beszélgetni szeretne, reggelizzek vele a Duna-parti szálló teraszán.

Ha jól emlékszem, nyár eleje volt.

Jelentéktelen külsejű, szőke, világoskék szemű emberrel ültem szemközt a kerek márványasztalnál. A hangja szelíd, halk és erősebb hangsúlyozás nélkül beszélt. Pontos rövid mondatokkal.

„...Nehéz volt, mert a múltból úgyszólván semmink sincsen, néhány középkori templomon kívül: de azok is svédek: harmadrangú gyarmatáru. A valaminél nem sokkal többek a karéliai finn paraszthazak. (Karélia nem tartozott a tulajdonképpeni Finnországhoz, de finn szórvány volt Oroszországban.) Népi ornamentikánk szinte semmi. A külföldről félős volt modern architekturát tanulni: onnan csupán a technikai tudást hozhattuk. Nem titkolom Baillie Scottól sokat tanultam, sőt Mackintoshtól is. A németektől féltem; a svédektől egészen szabadulni nem tudtam, az oroszoktól sokat tanultam. Abból amit ők is Ázsiától tanultak. De legtöbbet kaptam a Kalevalától és Galléntól és a mi földünktől... Hogy mit szeretek legjobban abból, amit csináltam? Nem tudom, talán legnagyobb örömem telt a Merijoki-villa (1903) tervezésében és építésében. Ott azt csináltam meg amit megálmodtam; gondolom, az a ház épült be legszervesebben a környezetébe... Ma már talán meg sem tudnám azt úgy csinálni, azóta igen sokat építettem... Az ember fejlődik, de néha úgy érzem, hogy már nem vagyok olyan közel a finn földhöz, mint akkor voltam..."

A világháború után Saarinen Amerikába vándorolt ki; ma ott épít.

Az ő nemzedéke és az ő szelleme már dolgozik.

A háború egyik eredményeképpen Finnország független állam lett. Az architekturában pedig új jelszó született: „Sachlichkeit". Ami a gyakorlatban — egyes kivételektől eltekintve — azt jelenti: vasbeton, levegő, világosság, a jövő élethez alkalmazkodó alaprajz (ad adsurdum), vascső-bútorok, hézagmentes padló, higiénia... Az 1931. évi nemzetközi építőművészeti kiállításon nem ismertem meg a finn osztályt. Nem volt abban semmi finn már, sem anyagban, sem vonalban, sem színben, sem elgondolásban, de volt józan, hideg, sőt német „Sachlichkeit" annál több.

Bolond dolog, de leírom, mert valahogy nem hágy nyugton: hogy amiképpen akkor találta meg a finn nép a maga nemzeti öntudatát, amikor az orosz nyomás megsemmisüléssel fenyegette a létét, azonképpen mikor szabad volt immár finnek lennie, nem találta szükségesnek annak lennie és elfelejtkezett arról, amit ezért az előtte való három generáció szenvedett, kínlódott és alkotott.

Bizony! Finn és magyar atyafiak vagyunk.

Megjelent: Pásztortűz XXVI (1940) 86—90.

PRAKFALVI ENDRE

MAGNA DOMINA HUNGARORUM

A REGNUM MARIANUM PLÉBÁNIATEMPLOM ÉPÍTÉSTÖRTÉNETE ÉS PUSZTULÁSA

Adalék a hazai sztálinizmus természetrajzához

Regina celestis et mea,
quem tu regem statuisti...
Égi királynő, én királynőm
akit királynak állítottál...
(Legenda S. Stephani maior.)

A vesztett háború és a trianoni békekötés utáni Magyarországon a korszellem általános jellemzője volt a „keresztény és nemzeti felbuzdulás". Ennek megfelelően kell a művészetet is a „nemzetien sajátos" tradíciókra építeni — írta *Gerevich Tibor* 1920-ban. „Az ország újjáépítése" mint folyamat egészében pedig fontos szerep hárult a történeti egyházakra az állam raisontól is támogatottan, minthogy az „csak akkor lesz szilárd, ha a felépítményt a vallás és erkölcs vasbeton alapjaira fektetjük" — szögezte le Klebelsberg Kuno kultuszminiszter.[1]

A Magna Domina Hungarorum, Mária országvédő és oltalmazó szerepének — Patrona Hungriae — (a magyar történelemben mindig jelenlevő) *gondolata* kiválképp aktualizálható volt a két világháború közti országban.

Az ellenreformáció ,,barokk"-jában kiteljesedő, a jezsuiták által támogatott eszme és a Regnum Marianum-államkoncepció ekkor ötvöződött a Mária Terézia által 1771-ben visszaszerzett *Szent Jobb* és az *Immaculata* tiszteletével.

A Nagyboldogasszony és Szt. István — az ország első patrónusai — kultusza[2] az idők során az egyházi hagyomány révén össznemzetivé is vált, ezért lett alkalmassá a ,,kersztény nemzeti" kurzus ideológiai alátámasztására. S így nem csupán a ,,neobarokk társadalom" (Szekfü Gyula) elitje tudta helyzetét eszmeileg ,,bemérni" és legitimálni egy új típusú ,,ellenreformáció"-val.

Előzmények

A *Regnum Marianum Egyházközség* 1924. dec. 8-án jelentést[3] hallgatott meg a Templomépítő Bizottság munkájáról, *Albrecht* királyi herceg elnökletével, aki *Csernoch János* biborossal és *Horthy* kormányzónéval együtt fővédnöke volt az egyházközösség Magna Domina Hungarorum plébániatemploma építkezésének.

A beszámoló összefoglalta azokat a közvetlen indítékokat, amelyek a templom építését szükségessé tették.

A Regnum kongregáció lelkészei már az 1900-as évek elején megkezdték hitoktatói működésüket az akkori VII. kerület kültelki, ,,Csikágó"-nak nevezett részén, mert: ,,az előtérbe nyomuló socializmus és materializmus, a küzdés és nyomorúság közepette az emberekkel lassan-lassan elfeledtette a lelkiélet szükségeségét". A munkát a ,,nehéz idők", a ,,vörös marok súlya alatt" is folytatta az egyház. Az érsek 1919. május 4-én az Erzsébetvárosi plébániából ,,kiszakítva" hozta létre a mintegy 15 ezer katholikus lelket számláló területen azt a plébániát, amelynek vezetését a Regnum Marianum hitbuzgalmi egyesület papjaira bízta. Templomaként pedig, ideiglenes jelleggel, az 500 főt befogadó *Damjanich utcai kápolnájukat* jelölte meg.

A *Templomépítő Bizottság* 1920 tavaszán alakult meg. (Ekkor a Regnum Marianum Egyesület elnöke *Prohászka Ottokár* székesfehérvári püspök, a házfőnök és a Regnum plébánosa pedig *Svoy Lajos* volt.)

A székesfőváros kegyurasága alá került plébánia (1922. nov.) híveinek áldozatkészségéből (és egy amerikai gyűjtőkörút eredményeként) a huszas évek elején abba a helyzetbe került, hogy számarányuknak megfelelően a Damjanich utca középvonalán, a Városligetben a főváros által adományozott telekre, egy cca 2000 hívő befogadására alkalmas templom — plébánialakkal, kulturális és szociális helyiségekkel — építésének előkészületi munkálatait megkezdhesse.

Az ,,új keresztény magyarság... őr temploma" építésének költségeit 6 milliárd koronára becsülték. A mintegy 4 milliárdnyi hiányzó hányadot többek között járadékkölcsön formájában kívánták összegyűjteni. Az Úr 1925-ik esztendeje — ,,Szt. István koronája Városának számkivetése idején" — Szt. Mihály hava 11-ik napján, a Magyarok Nagyasszonyának ünnepén keltezett memorandumukban az építtetők igen egyértelműen és határozottan fogalmazták meg a templom megépítésének indokait:

,,Emeljük e templomot, hogy maradandóan emlékeztessen mindenkit a vörös rémuralom borzalmaira, melyeket ránk zúdított egyházunkról és hazánkról megfeledkezett hűtlenség, önzés és gyűlölködés.

Emeljük e templomot, hogy a megcsonkítás és anyagi romlás közepette fennen hirdesse és szolgálja az ezeréves integer nagy Magyarország, a történelmi Regnum Marianum gondolatát."

A szűkebb körű tervpályázatot 1924. május 5-én írták ki[4], amelyre szept. 1-ig 8 jeligés pályamunka érkezett be.[5]

November 23-án a bíráló bizottság a *Kotsis Iván* (1889—1980) műegyetemi tamár jegyezte ,,Kettős kereszt" tervezetre voksolt.

Magunk még két elképzelés vázlatait ismerjük.

Fábián Gáspár távlati ábrázolása[6] Bélapátfalva 13. századi volt ciszterci, bazilikális elrendezésű apátsági templomát idézi. A terv jellegzetes eleme a nyugati homlokzat előtt végighúzódó árkádsor, amely összeköti a campanileszerű tornyot és a plébániaépületet a templommal.

Lechner Jenő hosszanti terű, szintén bazilikális megoldású épületet vázolt, északi oldalán egyetlen magas toronnyal, felvezető reprezentatív lépcsőzettel és kapuzattal. A plébánia az alaprajz szerint a három félköríves apszisú szentélyfejtől (azokkal kapcsolódva) délre helyezkedik el. A templomeszme ,,elválaszthatatlan" gótikáját kísérli meg a tervező a magyar pártázattal ötvözni — summázta véleményét *Komor János*[7].

Kotsis *jeligés pályázati anyagá*ból egy távlati ábrázolást és alaprajzot ismerünk.[8]

Elképzelésének tömör ismertetése[9] az építő bizottság tagjai számára pedig pontosan jelzi azt, hogy miért is ezt a koncepciót választották ki a megvalósítás céljára.

Minthogy a Regnum Marianum gondolata Szt. István király korában született, ezért a 11. századi romanika — délfranciaországi, itáliai — stílusához fordult az építész. Jellemzi tervét a kevés részletképzés, a monumentális falsíkok használata, a festői alakítás, a tömegesség és a horizontalitás, a kőhasználat. Az időjárás viszontagságai is indokolják csekély részletfaragás alkalmazását.

A belső tér több, mint egy plébániatemplom tere — egy gondolatot rögzít: monumentum, emlékszerű alkotás kell legyen. Ezért szükséges a központos térelrendezés is, mert a ,,centrikus kupola" jobban eleget tesz a monumentumszerű jellegnek, mint a hosszhajós elrendezés.

Diszpozíciós, városképi szempontok is indokolják — utca tengelybe kerül a templom — a magas nyugati hom-

A Regnum Marianum Egyházközség temploma. Kotsis Iván jeligés pályamunkája — távlati kép 1924 (megj.: Építő Ipar-, Építő Művészet 1925/3—4)

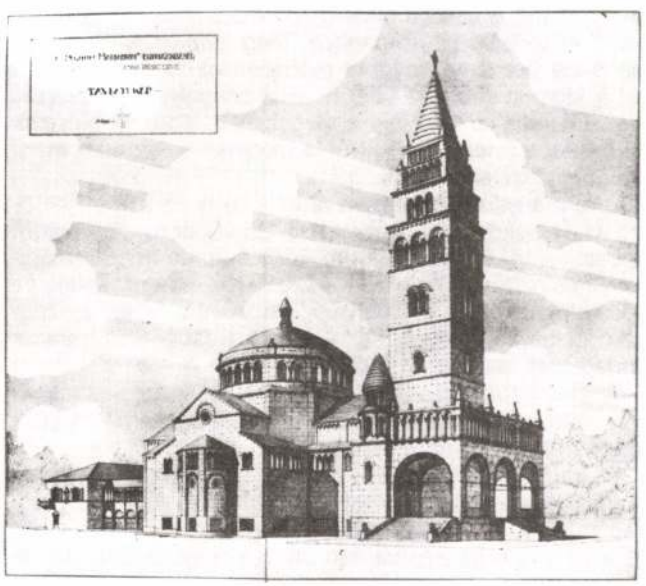

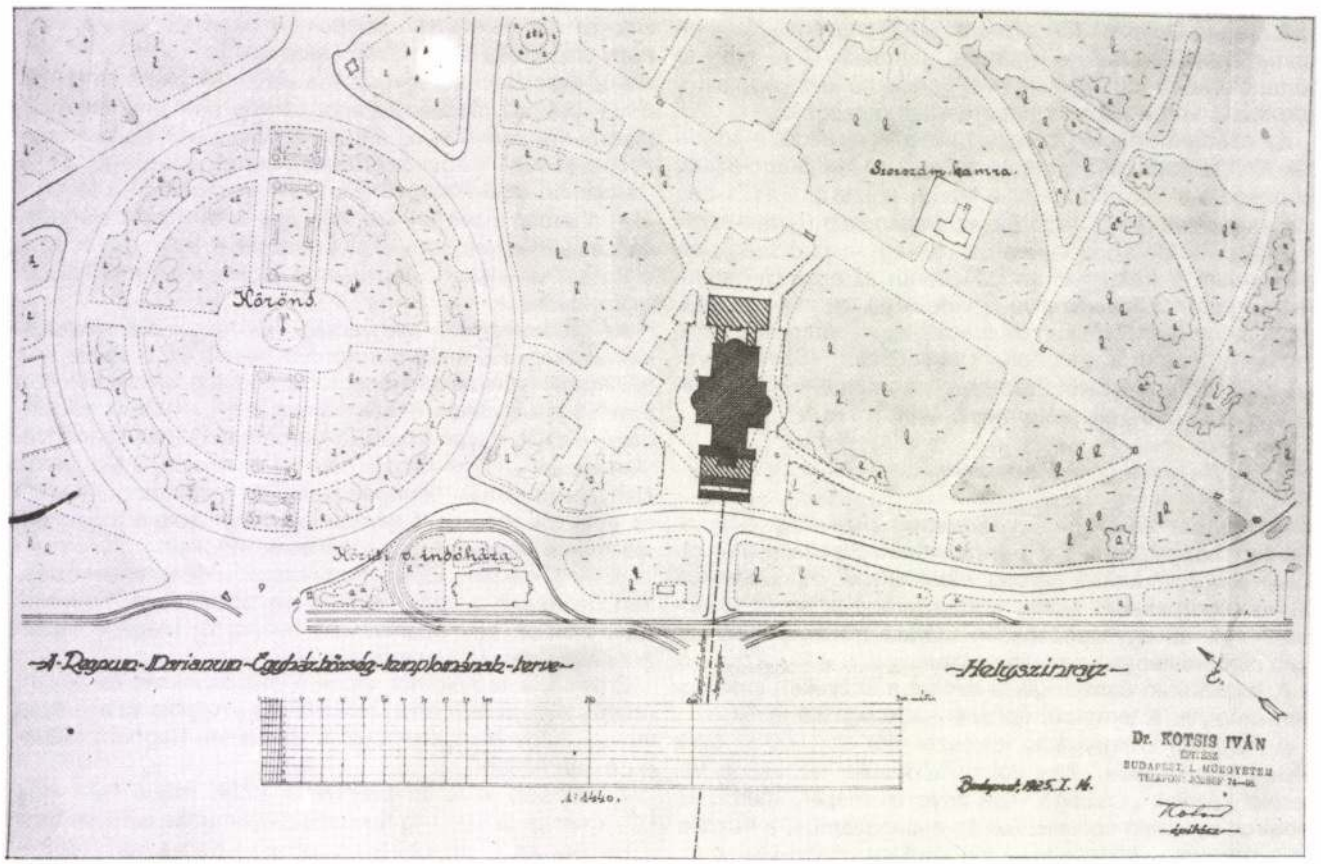

A Regnum Marianum egyházi jóváhagyásra beterjesztett helyszínrajza (1925. I. 14.)

lokzati tornyot, melynek alépítményét itáliai mintára loggia fonja körül. Ennek tetejét nyitott oszlopsoros pártázat övezi, s az egész az előcsarnok funkcióját tölti majd be. a lépcsőzet a homlokzati középső és a két oldalsó árkádnyíláson át vezet fel a fő és a két mellékbejárathoz.

Az épület rekonstrukciója

A tervező 1925. jan. 3-án ismertette részletesen elképzeléseit, alternatívákkal.

A legfontosabb javaslata az volt, hogy ha az épületkomplexum tervezett hossza (100 m) meghaladná a telekméretből adódó lehetőséget, akkor a plébániaépületet a szentélytől délre helyezi át.

A terv lényeges eleme a templom padozatának 3,80 mrel való megemelése, ezáltal mintegy pódiumra ,,téve'' az épületet. Így az építész erősítette annak esztétikai megjelenését, másrészt nem csupán egy alagsort nyert, hanem olyan teret, amelyet a modern pasztorizáció számára lehetett felhasználni (gyűlésterem, ,,Szt. Őrangyal Otthon'', foglalkoztató stb.) Építészetileg is megfelelt ez a XI. Pius pápa 1922-ben kiadott enciklikájában megfogalmazottaknak: az egyház munkájában erősítse a valláserkölcsi nevelést, a kulturális és karitatív jelleget.

Kotsis az építészeti ,,keret''-tel bizonyos értelemben meg is előlegezte a pápa 1925-ben megjelentetett, az egyházművészetre vonatkozó rendeletét, mely szerint a műalkotás alkalmazkodjon a liturgiához, illeszkedjen a környezetbe, ne az anyagi pompát érvényesítse, hanem a belső értékeket és anyagszerű legyen.[10]

*A hat lapból álló tervezet*et és helyszínrajzot az építész 1925. jan. 12—14-én szignálta, Csernoch bibornok, hercegprimás pedig március 27-én hagyta jóvá egyházilag, Esztergomban. Január végére az is eldőlt, hogy a székesfőváros III. ügyosztálya nem engedélyezi a plébániaépület felépítését, semmilyen formában sem.

Kotsis úgy nyilatkozott, hogy az így előállott ,,rövidítés'' következtében a templom stílusában az egység és harmónia sokkal jobban fog majd érvényesülni. Az épület megjelenését és térhatását tekintve valóban idézi a délnyugat-franciaországi Perigord 11. századi katedrálisait, leginkább talán a Perigueux-i Saint-Etienne-t, a görögkereszt alaprajzzal és a központi csegelyes kupolával. Egészében azonban mégis sokkal inkább köthető a templom a schuleki[11] historizáló neorománhoz. Még január 26-án Shvoy plébános beszámol további módosításokról, amelyek közül a legfontosabb az volt, hogy a csegelyes, tamburos, kettős kupola lanternájára a magyar Szt. Koronát helyezik el, miáltal a templomon kívül is meglesz a Regnum Marianum jellegzetes vonása.

A kormányzó jelenlétében áldotta meg Csernoch biboros az ,,alapkö''-vet (,,Superaedificati super fundamentum Apostolorum, et Prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Jesu...'' — Ef. 2. 20. ,,Kik fölépíttettetek az apostoloknak és a prófétáknak alapkövén, lévén a szegletkő maga Jézus Krisztus'' — *Károli Gáspár* ford.) annak ünnepélyes letételekor, 1925. okt. 10-én.

Az első kapavágás Shvoy Lajos ezüstmiséje alkalmából volt 1926. júl. 11-én, azonban a munka ténylegesen csak augusztus 11-én indult meg.

A ,,kémfúrások'' adatai szerint a templom alapja olyan homoktalajon nyugodott, amely alatt átlag 4 m mélységben mintegy 2 m vastagságú tőzegréteg húzódott, ezért az alapozás biztosítására 430 db, 5,5 m hosszú vasbeton

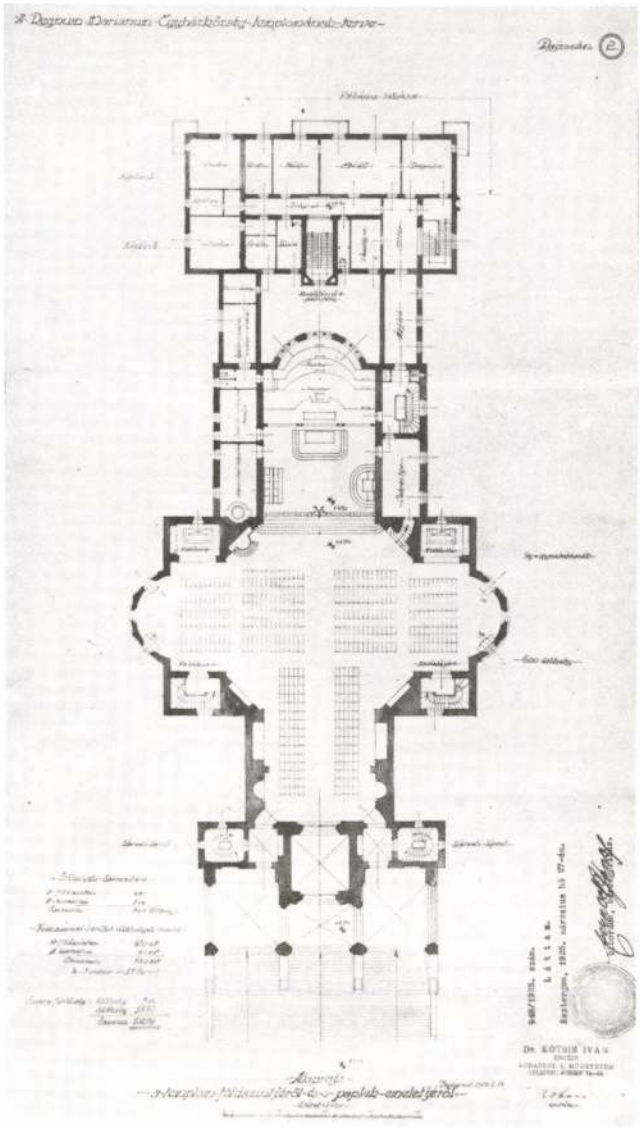

Az egyházi jóváhagyásra beterjesztett alagsori alaprajz (1925. I. 12.)

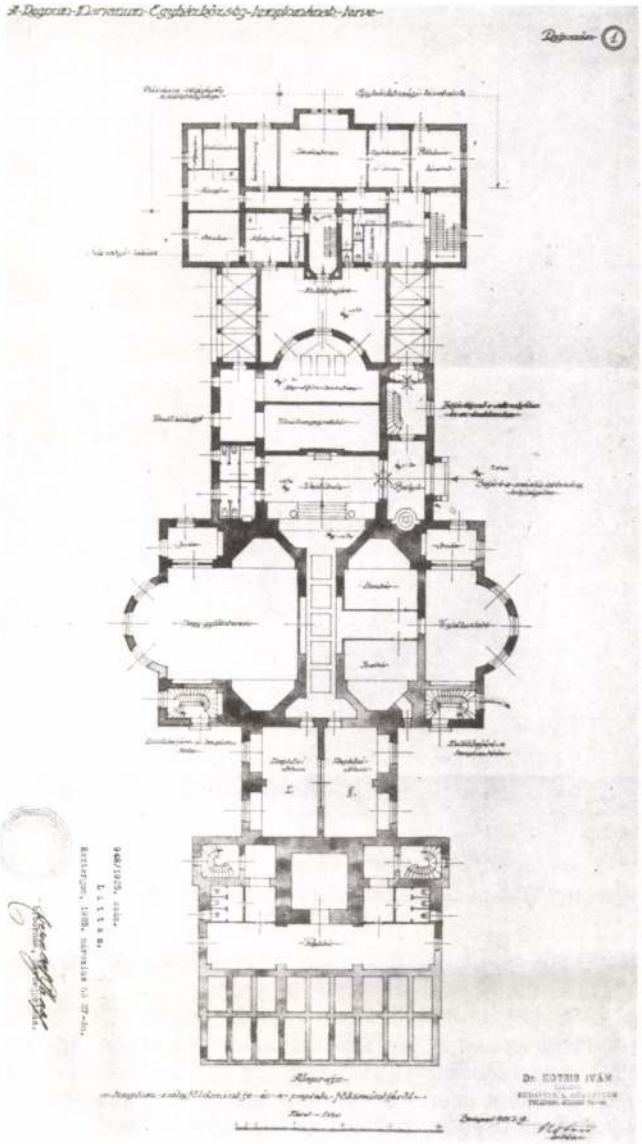

Az egyházi jóváhagyásra beterjesztett földszinti alaprajz (1925. I. 13.)

„pilotá"-t vertek le. Erre fektettek egy 70 cm vastag, beton alaplapot. Vasbeton födémet kapott az egész földszint is.[12]

A felmenő falak építése a karzatra vezető lépcsőtornyok vonalától kelet felé kezdődött meg 1927. március elejétől, az *engedélyezési és kivitelezési tervcsomag* lapjain történt bejegyzések szerint. Az elszámolási tervanyag pedig azt igazolja, hogy 1928. májusára „nyers" állapotban már a kupola is állt. A kőelszámolási tervlapok tanúsága szerint a külső burkolási munkák is igen előrehaladott állapotban voltak. Ekkora kialakult a belső tér végleges felosztása is. A szentélytől északra került elhelyezésre a keresztelő kápolna. Rajta keresztül lehetett feljutni az északi kupolapillér áttörésén át az evangélium oldali szószékhez. A keresztelő kápolna alatt volt a földszinti főbejárat, előcsarnok. A déli oldalon találjuk a sekrestyét. A kupola belső, 18 m átmérőjű, zsaluzott, rabicolt félgömbhéjazata vasbeton koszorúra támaszkodott. A külső héj deszkázata „rézbádog" borítást kapott.[13]

1929 tavaszától épült a nyugati szakasz a már 1926-ban véglegesített változat szerint. Az árkád egy-egy oldalnyílását, két korábbi változattól eltérően, megduplázta Kotsis. Az oldalfeljáratot megszüntette, helyette egykarú lépcsőzetet húzott pihenővel a bejárati főtengely teljes széleségében. A torony (amelynek tervvariánsát[14] is ismerjük 1929-ből) azonban csak 15 m magasságig épült meg, a tervezett 53 m helyett.

A templomépület alapadatai: teljes hossza 75 m, szélessége a kereszthajóban a félköríves exedrák szélső pontjainál 37,5 m. A beltér magassága a féldonga záradékvonalában 14 m. Területe 1820 m^2, a légtér 32000 m^3.706 ülő- és 1590 számított állóhellyel rendelkezett. Az ablaksorral áttört, tamburos kupola lanternája a koronát 34 m magasságba emelte.

A templomot *Serédi Jusztinián" hercegprimás szentelte fel 1931. jún. 14-én*[15].

„Végjáték"

A II. világháborút viszonylag kismértékű károsodással vészelte át az épület, melynek mértékét 5%-ban állapítot-

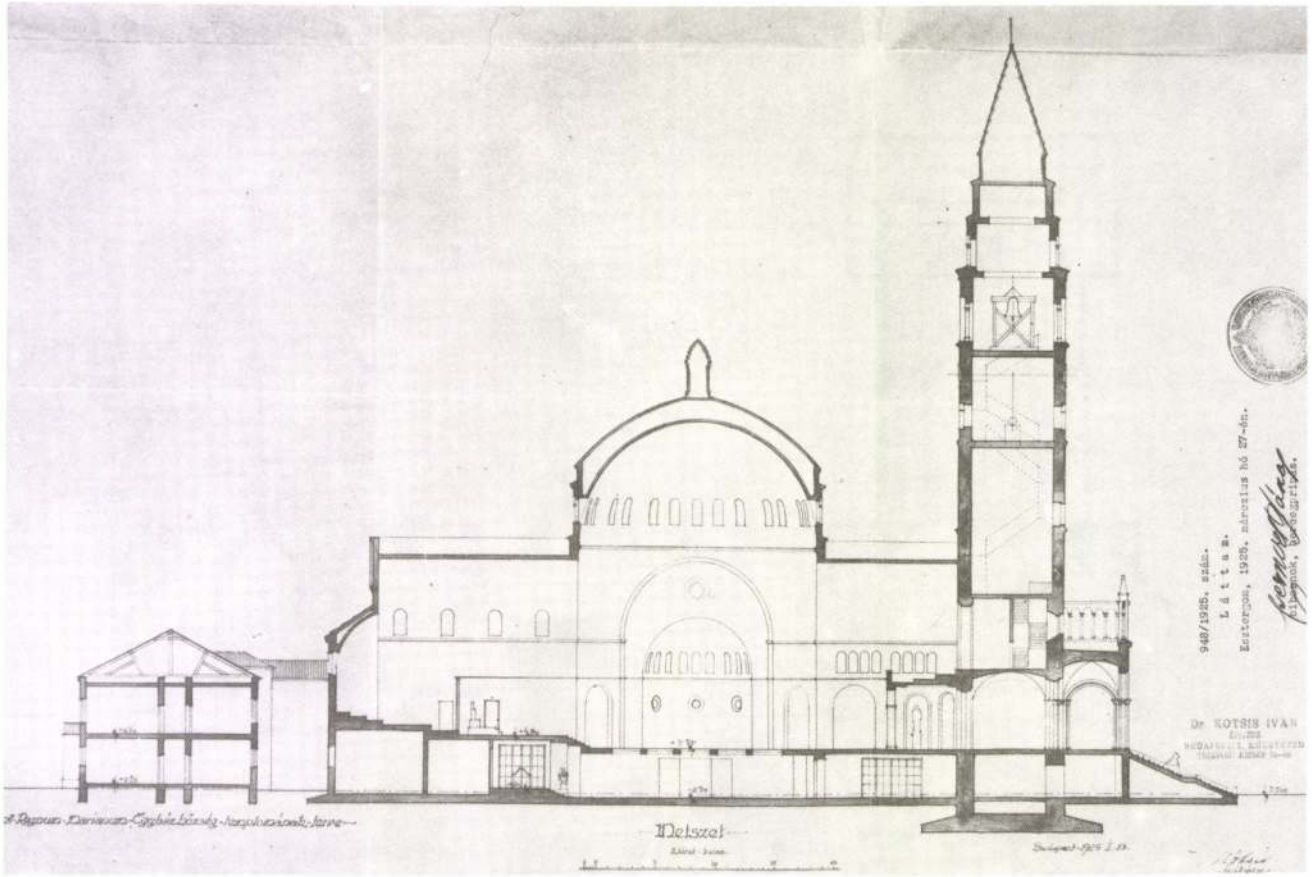

A templom jóváhagyásra beterjesztett metszete (1925. I. 13.)

ták meg. A kupola sérült meg, 1946-ra végleges helyreállítása is megtörtént.[16]

1950. jan. 11-én a belügyminiszter 565.874/1949. IV. 13. sz. rendeletével a Regnum Marianum Egyesület működését megszüntette.[17] Ettől kezdve a Primási Levéltár aktáinak tanúsága szerint az államapparátus lépéseinek írásbeli nyomai nincsenek, mindent szóban vagy telefonon keresztül intéztek.

A fejleményekről a budapesti érseki általános helytartó, *Szabó Imre* segédpüspök tájékoztatta folyamatosan *Hamvas Endre* apostoli adminisztrátort, minthogy *Mindszenty Józsefet* már 1949 februárjában életfogytiglani fegyházra ítélték. A belügy lépése valójában persze a Mária kongregációk ellen irányult volna, amelyek kizárólag az Esztergomi Főegyházmegye alá tartoztak.

Az érseki helynök beszámolóiból tudjuk, hogy 1951. jún. 22-én a frissen megalakított (V. 15—17) *Állami Egyházügyi Hivatal*ban történt „megbeszélésen" az elnök, *Kossa István* közölte: a Regnum templomot „lebontani óhajtják", mert „a Városligetnek ezen a részén egy hatalmas teret

A templom gipszmodellje 1926

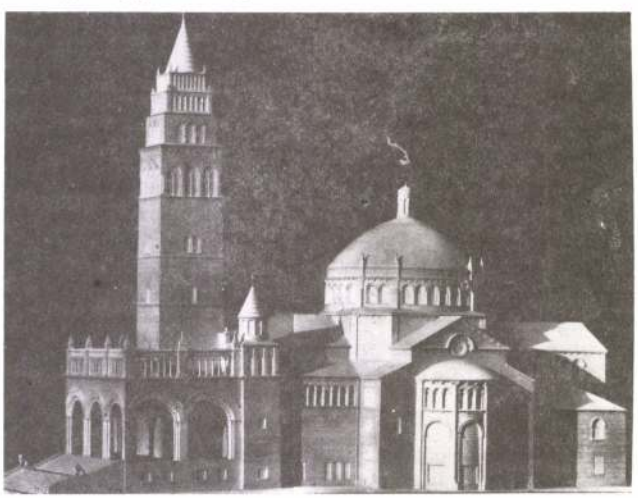

A Regnum Marianum megvalósult épülete

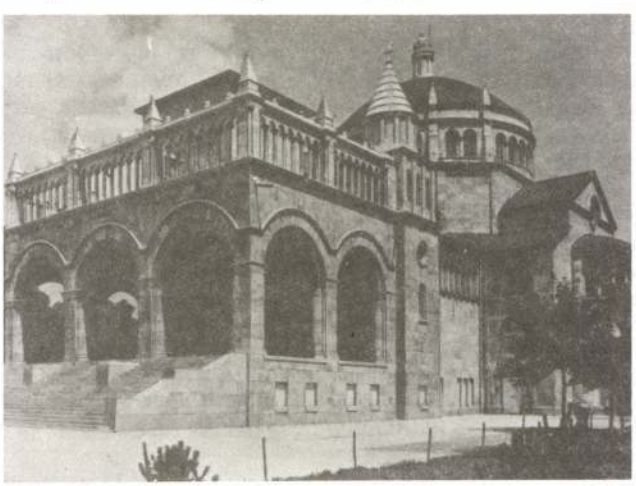

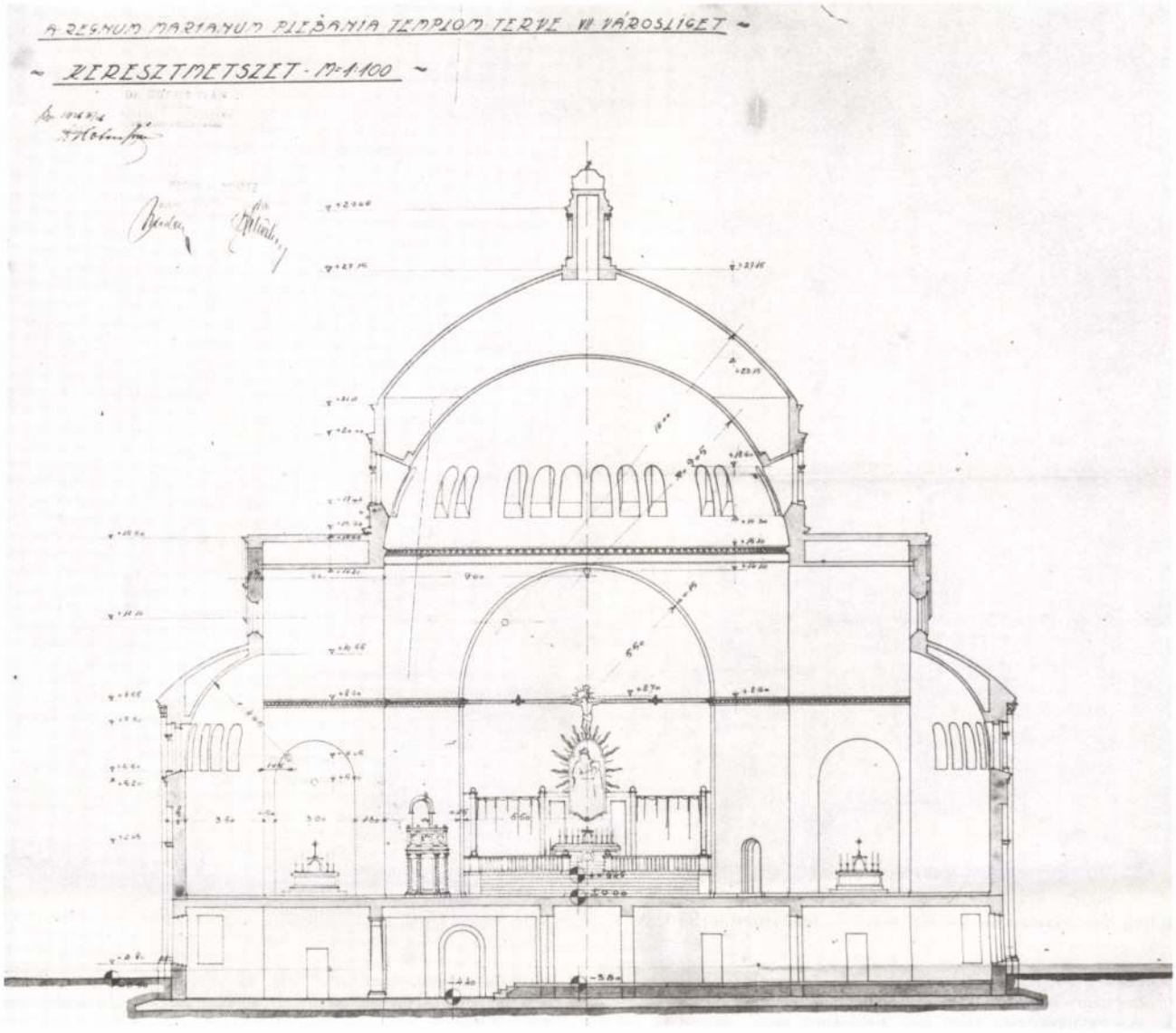

A Regnum Marianum kiviteli terve — keresztmetszet (1926. III. 26.)

(nagyobbat, mint a Hősök Tere) óhajtanak kiképezni"[18]. Ekkor még ígéretet tettek arra, hogy hajlandók az egyház számára elfogadható helyen egy másik templomot építeni, akár egy lebontásra kerülő templom anyagából is. A helynök kérte, hogy az új templom építésének kezdése előzze meg a bontást, már csak a hívek megnyugtatása érdekében is. Hosszas érvelésével, a későbbiekben végül is annyit elért, hogy a plébániát nem számolták fel, a Regnum mint intézmény megmaradhatott.

(Közbevetőleg megjegyezzük, hogy július 21-én tette le a katolikus püspöki kar az esküt az 1949. évi alkotmányra.) Hamvas júl. 26-án keltezett levelére — amelyben a templom elvesztése feletti bánatát és az új építésével kapcsolatos vigaszát fogalmazta meg — Kossa 28-án telefonon „válaszolt"; az új templom építése tárgytalan, a bontás pedig augusztus elsejével indul.[19]. A bontást közvetlenül kiváltó ok az *Aréna* (Dózsa György) útnak *felvonulási útvonallá* történő kiépítése volt, az 1951. dec. 16-án a Vilma királyné út (Gorkij fasor) tengelyében felavatásra került Sztálin szobor felállításával[20] együtt.

A koncepció egésze pedig a hatalom új birtokosai fővárossal kapcsolatos urbanisztikai terveinek hangsúlyos elemét képezte. *Tudniillik* aug. elsejével lezárult Budapest, mint a megvalósult proletárdiktatura fővárosa „átépítésé"-nek elsőszakasza. S megkezdődött a második ütem: a megvalósuló szocializmus fővárosának építése[21].

Természetesen a templom és az általa is képviselt eszme elpusztítása ill. elpusztításának szándéka nem volt más, mint az építésztörténetéből is ismert *damnatio memoriae*[22] klasszikus hazai példája.

Tudunk róla, hogy II. János Pál látogatásának idejére legalább az alapkőletételig el kívánnak jutni az új Magna Domina Hungarorum templom építése processzusában, s talán hozzátehetjük; stílust teremtő alkotásban és a megbékélés reményében...

Jegyzetek

1. Vö. Magyar Művészet 1919—1945. Szerkesztő: *Komlós S.* Akadémiai Kiadó, Bp. 1985. I. 15.
2. Vö. *Bálint S.:* Ünnepi kalendárium. Szent István Társulat, Bp.

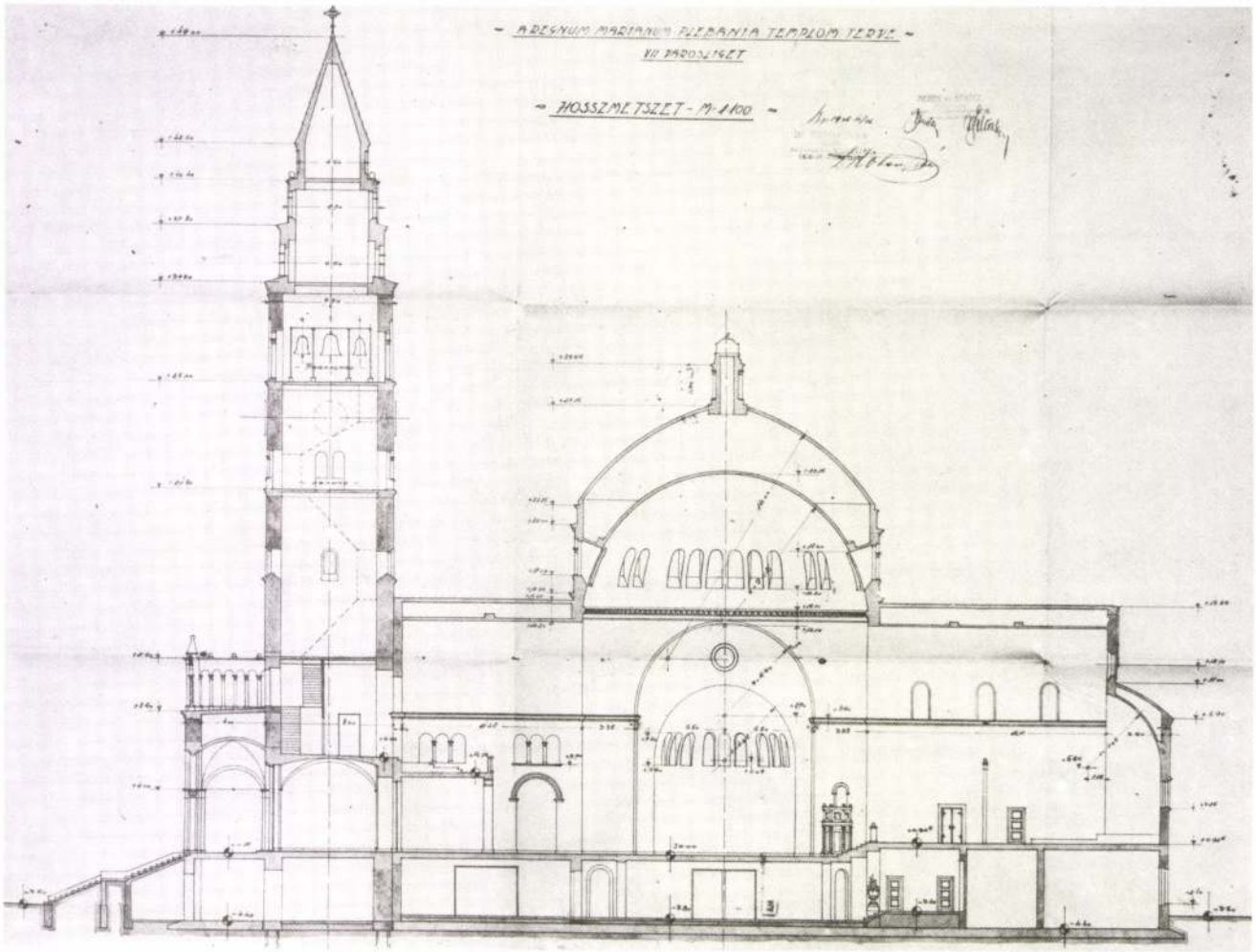

A Regnum Marianum kiviteli terve — hosszmetszet (1926. III. 26.)

1977. I. 59., II. 211. Az eszmekör képzőművészeti ábrázolásához l.: *Galavics G.:* Kössünk kardot a pogány ellen. Bp. 1986.

3. Az egyházközség temploma építésének munkálatairól fennmaradt iratanyagát (jegyzőkönyvek és más dokumentumok) és tervanyagát a budapesti Rózsafüzér Királynéja Plébánia őrzi. Itt köszönjük meg mindenekelőtt *P. dr. Dóczy L. Zsigmond o.p.* plébános úrnak szíves előzékenységét, hogy a dokumentumokat tanulmányozás céljára átvehettük. (Ahol az idézetek és hivatkozások helyét nem tüntettük fel, ott mindig a fenti irat-anyagra támaszkodtunk.)
4. A pályázat kiírásánál — minthogy a vonatkozó iratot nem ismerjük — azt valószínűsíthetjük, hogy „Az építészeti tervpályázatok szabályzatá"-t vették alapul (Kereskedelemügyi M. Kir. Miniszter 79.049/1908 sz. rendelete), amely kimondja többek között, hogy: „A tervezett építmény művészi kiképzésének módját... legcélszerűbb a tervezőre bízni... A pályázótól követelt munka a lehető legkisebb legyen mert... czélja, jó eszmék, illetőleg olyan tervvázlatok beszerzése, amelyek a végrehajtásra alkalmas tervezetek készítésére alapul szolgálnak." A pályázatra „felhívott" építészek névsorát (pl. *Vörk Ernő*) közli az Építő Ipar — Építő Művészet 1924. júl. 15-i száma. A biráló bizottság tagja volt *Möller István* is.
5. Vö. Építő Ipar — Építő Művészet, 1925. febr. 15.
6. U.o.
7. V.ö. *Komor J.:* Templomépítészet. Tér és Forma, 1928. 5—18. és 28-30. képek.
8. Közli: Építő Ipar — Építő Művészet, 1925. jan. 15. Vö. *Dr. Kotsis I.:* Munkálatok 1922—25. Magyar Építőművészet. XXVI (1926) 1. sz. Kotsis egyébként 1924. dec. 19-én levélben fordult az építő bizottsághoz, melyben felmentését kérte a tervezési munkálatok alól, mert, mint írja: szakkörökben a szokásosnál erősebb ellenérzést váltott ki a pályázat lebonyolításának fentebb vázolt módja.
9. Az Egyházközségi Tudósító VIII. évf.-a 4. száma alapján közli *dr. Horváth M.:* A történeti templomépítészet Budapesten. Bp. 1946.31—33.
10. Vö. Magyar Művészet i.m. 107 sk.; Nem véletlenül hangsúlyozta Kotsis, hogy újszerű módon („amerikai mintára") a megemelt főszentélyben a szembemisézó főoltár mögött helyezte el a kórust.
11. Az egyetemen *Schulek Frigyes*nél hallgatta Kotsis a középkori építészettörténetet, a reneszánszt *Hauszmann Alajos* adta elő. A templom belsejét a meg nem valósított elképzelések szerint „középkori hangulatban" szándékoztak kifesteni. Vö. Építő Ipar — Építő Művészet, 1926. júl. 15. 115. (Ugyanitt közlik az épület — tömegalakítása és részletképzése vonatkozásában — véglegesnek tekinthető gipszmodelljét is.)
12. Az I. számú Építési Napló (az iratanyagban csak ez maradt meg), amely 1927. márc. 14-ig követi nagy precizítással az építés menetét, az alapozási munkák dokumentálását tartalmazza, a kupola-pillérek indításával együtt. A kőfaragó munkák a kalkuláció szerint (1926. szept. 25.) haraszti kemény mészkőből, m^3-ként 160 pengő nyersanyag alapárral és 80 p. fillér kőfaragósegéd órabér alapján számolva, összesen mintegy 772 ezer pengőre rúgtak. A föld-, kőműves- és vasbeton-munkák értékét együttesen 1926. aug. 2-án 1,8 milliárd K-ban határozták meg.
13. Vö. *Kotsis I.:* Épületek és tervek. Pósa Károly kiadása. Bp. é.n. (1946) 72—73; *Pamer N.:* Magyar Építészet a két világháború között. Műszaki Könyvkiadó. Bp. 1986. 34—35.
14. *Ifj. Kotsis Iván* tulajdona.

15. Az építkezést Bp. székesfőváros a 315922/1941. IX. 30./III. sz. véghatározatával hagyta jóvá.
16. Vö. *Pécsely Béla* hagyatéka az Országos Műemléki Felügyelőség Magyar Építészeti Múzeuma gyűjteményében. *Gerő László* mérte fel a székesfőváros kegyurasága alá tartozó épületek háború okozta pusztulásait. Egy kifejezetten a kupola sérüléseit bemutató fotó található a Budapesti Történeti Múzeum Kiscelli Múzeuma fotótárában, ltsz.: 57.40.1.
17. Primási Levéltár Esztergom (P. L. E.) 816/1950.
18. P. L. E. 3295/1951.
19. Sokkal rövidebb úton jártak el a *Molnár Farkas* tervezte, a háború miatt csak részben megépült Magyar Szentföld-templom bezárásakor. 1951. május 6-ról 7-re, vasárnapról hétfőre virradó éjszaka a templom kápolnáit és helyiségeit „az államvédelmi hatóság (egyszerűen) átvette": P. L. E. 2121/1951.
20. Vö. *Pogó J.*: Egy szimbólum születése. Így épült a Sztálin szobor. História, 1987/5—6. 17—21. (Sajnos pontosabb forrásmegjelölések nélkül.) A templom szerkezeti részeit felrobbantották — ifj. Kotsis Iván által is megerősített információ. A kupola rézborítását a Néphadsereg Színháza (Vígszínház) felújításához (1951. febr. 1.—dec. 20.) használták fel — *dr. Borzsák István* szíves tájékoztatása. Aa színház újjáépítéséhez: Magyar Építőművészet, 1952/2. sz. — ennek tetőszerkezete is elpusztult a háborúban. (A magunk részéről nem tartjuk teljességgel kizártnak azt sem, hogy a Sztálin szobor tribünszerűen kialakított talapzatába került volna a Regnum bontásából származó kőanyag.) A „felvonulási út" kérdéséhez is lásd még *Prakfalvi E.*: A „Rákosi bástya". Egy meg nem valósult építészeti mű Salgótarjánban. A Nógrád Megyei Múzeumok Évkönyve XIV (1988) 381—406. A későbbiekben (1958) egyfajta „jogfolytonosság"-ot is tételeztek a városligeti demonstrációs útvonal létrehozásának igazolásával kapcsolatban, mert 1930. szept. 1-i tüntetésre hivatkozva fogalmazták meg a liget *új* feladatai között a felvonulások létjogosultságát, úgymond „évről-évre a nép látni akarja saját erejét, hogy abból erőt gyűjtsön az alkotáshoz és a további haladáshoz". (*Thaly T.*: A 200 éves Városliget. Gondolat, 1958. 136 skk.)
21. Vö. Szabad Nép, 1951. *aug. 2.*! Vezércikk: Az új Budapest. Jelen dolgozat a hazai építésztörténet 1945—56 közötti periódusa monografikus feldolgozásának munkálatai során született. A kutatást támogatja a Művelődési és Közoktatási Minisztérium Eötvös Alapítványa.
22. Vö. *Anders Aman*: Arkitektur och ideologi i stalintidens Österuropa. Carlssons, Stockholm 1987. Angol nyelvű rezümé. 284.

Budapest, 1990. február—március

PUSZTAI LÁSZLÓ

EMLÉKEZÉS SZELLE KÁLMÁNRA



Szelle Kálmán arcképe, 1950 körül

1925 és 1981 között, az általa tervezett társasházban, a Budapest, Róka u. 4. alagsorában élt egy különleges személyiség, az építész, műemlékmentő, művészetrajongó, kiváló aquarellista, lelkiekben gazdag, a lírai érzékenység legmagasabb fokával megáldott ember, akit úgy hívtak, hogy

SZELLE KÁLMÁN.

Született Gyomán 1890. március 18-án, meghalt Budapesten 1981. május 2-án. Élt 91 évet — megítélésem szerint teljes boldogságban — függetlenül attól, hogy családot soha nem alapított, nem vették körül gyerekek, legfeljebb szűkebb családjának tagjaival tartott fenn kapcsolatot.

Lenyűgöző egyénisége, európéer gondolkodása azonban összehozott egy olyan „családot" mely nem mindenkinek adatik meg az életben.

Biztos vagyok abban, hogy ez a „család" minden szempontból tökéletes volt.

Ebben a gyülekezetben Ő volt az „öreg", akinek szavára, ítélőképességére mindenki figyelt, én is, aki csak 1975-ben ismertem meg.

A Róka utcai alagsorban, 75 évesen, teljes szellemi frissességben fogadott.

Azért mentem oda, hogy építészi-műemlékvédői tevékenységére vonatkozó tervrajzait, fényképeit a Magyar Építészeti Múzeum részére megszerezzem.

Az értékes gyűjtemény nem tartalmaz a korabeli építészekéhez hasonló mennyiséget, de fontos adalék az 1920—1950-es évek közötti időszak építészettörténetének anyagához.

De ezen anyag mellett megleltem egy embert, aki az általam felvázolt „epiteton ornans"-nak olyan képviselője volt, aki megvilágosította sok mindenben az elmémet.

Miért kell minderről szólni? Azért, mert mint művészettörténész egyetemi hallgató, az egyetem elvégzése után először kaptam hiteles értékelést *Derkovits Gyuláról, Fe-*

KISMARTY-LECHNER Jenő építész

által a régi országház díszeteréből származó
csillárok ma a közgyűlési teremben

TÓTH Antal: A Pesti Vármegyeháza. 2.bőv.kiad. bev.
Zádor Anna. Bp. : Pest M.Tcs., 1990
56.p.

M E

az MTA Művészettörté
ber 19-én /hétfőn/ 15

Az ülés helye az MTA
terme /Budapest, Uri

Az ülés témája: OTKA
A pályázatok megtekin
termében.

Budapest, 1990. novem

KISMARTY Lechner Jenő épitész

GERŐ László: Kismarty Lechner Jenő (1878-1962) és Kismarty Lechner Lóránd (1883-1962) épitészek. Az OMF ÉPitészeti Muzeumának és a BTM Kiscelli Muzeumának kiállitása. Bp. OMF 1990/1991. = Műemlékvédelem, XXXV.évf.1.sz. 1991 1. sz. 74 - 76.p. ill.

KISMARTY Lechner Jenő

(szegő): Építészeti tradiciók. = Magyar Nemzet, LIV.évf. 4.sz. 1991. január 4. 4.p.

Mt. Budapest, OMF - Háromszéki műemlékfelmérések
- Kismarty-Lechner Jenő és Kismarty-Lechner Lóránd c. kiállitás

Kurth 1931

Lamberg 1912

László 1974

László 1979a

László 1979b

Kismarty Lechner
Jenő dr
és
Kismarty Lechner
Jenő ifj

Szépművészet

Építészet
1942. 73.

— BÉRAVANVA. —



Szk.

„Europa"

Lapterjesztő és könyvkiadó R. T.

Budapest

V., Rothermere-u. 12 III/2.

<Kismarty-Lechner Jenő Ar>

cikke

< > A régi Budavár krónikásai

Uj Magyarság 1944. márc. 25



PASCH GYULA. ELHAGYOTTAN.

KISMARTY Lechner Jenő

M.J.: Megmentik az enyészettől. =
Vasárnapií Hírek, 1993. január 17.
4. ill.

Kismarty Lechner Jenő
Bp.,VIII.Rezső tér. Rk.templom

95 *Veress Endre:* Berzeviczy Márto
1911, 207—208, 222., képe a 198. lap u
Krzyżanowski, Lech: Plastyka nagrobna
Biuletyn Historii Sztuki 20 (1958) 289., 2
96 *Veress Endre:* Lengyelországi
Erdély XVI—XVIII. századi történetéhe
képpel (Értekezések a történelmi tudon
1897, XVI. kötet, 527—530.); *Krzyżanow*
10, 11, 12, 14, 19, 20. képek; *Kozakiewi*
Helena: A reneszánsz Lengyelországban, I
237., 246. kép; *Dávid Katalin, Kovács E*
Budapest—Varsó ²1978, 107. kép
97 Lásd az előző jegyzetet!
98 Szamosközy István történeti mar
Sándor, Budapest 1876, 279—280.
99 *Veress Endre:* A Hunyadiak si
Magyarország műemlékei I, szerk. *Fors*
108/1. és 2.; valamint: *Balogh Jolán:* Kol
XVI. század. Budapest 1985, 306.
100 *Istvanffi, Nicolaus:* Historiarun
XXXIV. Viennae 1758, 520. b, 521.a,
magyar krónikája. Kiad. *Szakály Fere*
Bethlen, Wolffgangus de: Historia de
Ed. Josephus Benkö, Cibinii 1793, 494—
fehérvári székesegyház. Budapest 1958, 1

101 *Szilárdi János* Siralmas magyar
Ferenc, Budapest 1980, 85.; *M. M.:* Bát
Újság 4 (1857) 249.; Báthory Zsigmond si
Újság 4 (1857) 352. (a — kevéssé ismert —
1600 — obiit 13. Lector! Disce, quibus for
na majestas. Sigismundum Bathorium
exstinctum tegit Boema terra. Huc a solic
dejecit, caruisset sepulchro, qui sederat
etiam in tempestate inconcussa stetisset
mart. 1629. Georgius Nemes de Várad
Optimo in utraque fortuna a cubiculis
Báthory Gábor fejedelmet [†1613] is cs
temettette el, nagy pompával, Bethlen
bátori református templomban. *[Szalárdi*
102 *Gerecze Péter:* A műemlékek hely
In: Magyarország műemlékei II, szerk.
1906, col. 1059.; *Genthon István:* Magya
II, Duna—Tisza köze, Tiszántúl, Felsőv
103 *Szalárdi János* siralmas magyar
Ferenc, Budapest 1980, 90.; *Beniczky G*
In: Rákóczi Tár, kiad. *Thaly Kálmán,*
93—94. — 1708-ban már nem írja le,
A nyírbátori református templom. Buda
Géza, Szalontai Barnabás: Nyírbátor. E
még a 92. jegyzetet is!)

Kismarty Lechner Jenő

PRAKFALVI Ende: Magna Domina Hungarorum : A Regnum Marianum plébániatemplom építéstörténete és pusztulása. = Pavilon, 4. 1990 62 - 69. p. és ill. E.

feltevéseket megkockáztattak, ezek rendszerint híres
kapcsolódtak. Ugyanígy a kor ikonográfiai kutatá
stúdiumok körét.

A magyar művészettörténetírás romantikus korszak
és terjesztett szemlélet uralmának az 1880-as évekbe
felvértezett fiatal történész- és művészettörténész-gene
élesen kritikus hangú recenziókban fordultak szemb
nézeteivel is, elvetve normatív szemléletüket, kifogá
bizonytalanságát. Nem sokkal azután, hogy a mill
restaurált műemlékek a historizmus diadalát hirdették
díszmunkák a művészettörténet romantikus kora erec
sebbnek ítélt műkincseket, maga a purista historizm
kritikák akadályozták a kassai dómrestaurálás
vajdahunyadi, majd zsámbéki helyreállításai során ha
a purista szemlélettel szemben a történetileg kialakul
magyar műemlékvédelemben is meghonosította az Alo
és a fejlődés során létrejött értékeket őrző restaurálás
restaurátor-építész építészettörténész kutatóvá: *Mölle*
műemléki publikációival, mindenekelőtt a *Magyar M*
vel indulnak azok a modern építészettörténeti
művészettörténet ismeretanyagának feltárásában ige
másik jelentős új fóruma a Műemlékek Országos Biz
sorozat négy, *Forster Gyula* által szerkesztett kötet
*Gyulá*nak az *Osztrák–Magyar Monarchia írásban és*

KISMARTY Lechner Jenö

GERŐ László: Kismarty Lechner Jenő (1878-1962) és Kismarty Lechner Lóránd (1883-1962) épitészek. Az OMF ÉPitészeti Muzeumának és a BTM Kiscelli Muzeumának kiállitása. Bp. OMF 1990/1991. = Műemlékvédelem, XXXV.évf.1.sz. 1991 1. sz. 74 - 76.p. ill.

szentek listájára. Kevés idővel
a szentté avatás liturgikus része.
járás lényeges részeit röviden is-
erényeiről dicsőitő beszéd hangzott
történt a csodákra. A szentté ava-
isérte a szent saját liturgikus
özzététele.
zitésként megjegyezni, hogy a kö-
us /szent/ jelzőt a beatus /boldog/
élkül helyettesithette. Szent István
k felváltva használják a sanctus,
/legszentebb/ jelzőket.
át a középkor derekán kikerült a
a késő középkorban azonban, és főként

KISMARTY Lechner Jenő épitész

HADIK András: A modern építészet a magyar építészeti múzeumban. = Műemlékvédelem, XXXV.évf.1.sz. 1991 60.p.

Hagyatéráról

KISMARTY-LECHNER Jenő

GERLE János - KOVÁCS Attila - MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar építészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990 **79 - 80. p. ill.**

Kiss

Nagybánya Kispiacán működött a Berger-cukrászda, melynek állandó. művész-vendégei voltak és ott is rajzoltak Kiss, Balla Béla és más művészek.

Bogdán Kálmán: Az én Nagybányám, a Hét, 1975. szept. 19.

Kiss A

és Hamzsár J.

Óbudai kísérleti lakótelep (Be-
építési) terve

A felszabadult Budapest mű-
vészete; - Budapest, 1960 15 l.
Kiállítás-katalógus.

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

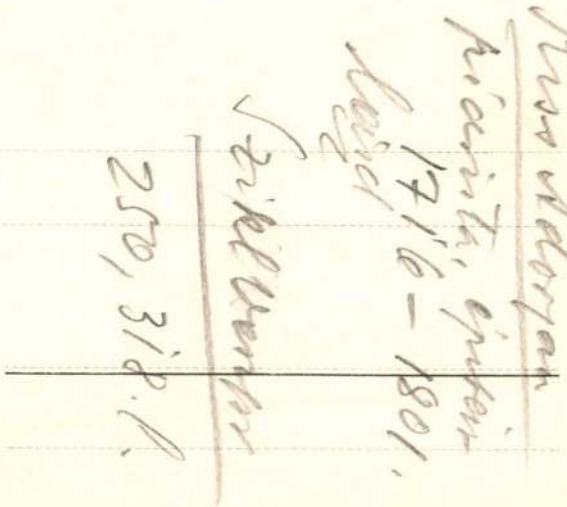

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Kiss V.

a münchoni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke;
beiratkozás éve 1880.

Jászai Géza: München und die Kunst Ungarns 1600 bis
1945. ungarn-Jahrbuch, Mainz, 1970 10 1 149 1

Kiss A.

festő

Papa

l.

Szabad Művészet

1948. 305 l

bontés

., 178. l. (Képe 180. l.) — Balogh Jolán:
yvismertetés. AÉ, XLIV., 1930., 265. l.
Horváth Henrik: A Székesfővárosi Mú-
n középkori lapidáriuma a Halászbás-
. MM, VIII., 1932., 157. l. — Schaffran,
erich: Mattia Corvino. Rivista d'Arte.
nze, 1933., 199—200. l. — Balogh Jolán:
renaissance építészet Magyarországon.
I, IX., 1933., 15. l. — Balogh, Jolanda:
sconoscuito scultore italiano . . . Rivista
rte. Firenze, 1933., 275—276. l. (Képe
. l., Giovanni Ricci.) — Szőnyi Ottó:
i magyar templomok. Bp. é. n. (1933),
l. — Hekler: A magyar művészet törté-
e. Bp. 1934., 107. l. (Giovanni Ricci.) —
linis: Gli artisti italiani in Ungheria.
na, 1936., 43. és 49. l. (Képe XXXVII.
la. Giovanni Ricci.) — Horváth, Enrico:
rinascimento in Ungheria. Roma, 1939.,
és 89. l. (54. kép.)

T SZOBRÁSZ, 1480 körül
yetartó, szent püspök (171. kép)
g. 59 cm.
lyi-gyüjteményből.

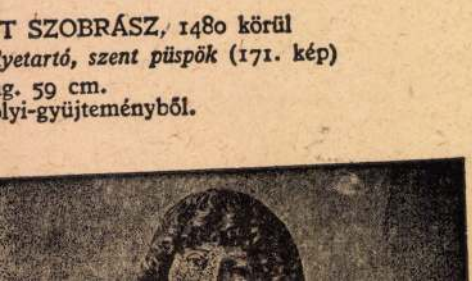

MDK

Kiss A., festőm.

684. Kertek alatt. J.l.b. Olf.

Árverési Közlöny. 1929. ápr. 3. rb. sz. 31.l.

MDK

Kiss A.

Vasárnap délután, of.

Árv.Közl. 1929. jun. 4.rk.sz.

24 l.

Kiss
~~Szobrász~~

Der Ungar 1843. aug. 25.
(Salon für theater, Kunst und Literatur.)

Kalmán

Kiss

festő

Nagybányán tanult még Hollosy idejében. Még a háború előtt Odesszába került, ahol iskolája is volt. A világháborúban eltűnt.

Keletmagyarország

1921 dec. 12. (A nagybányai festőművészet jubileumi tárlata.)

Kiss óbudai
könyvtető
1786.
wód
Gárdonyi 1917
52. l.



Kismarty Lechner Kamill, építész 11. Folytatás.
a II. világháború utáni iskolaépítés néhány adata.

Kismarty Lechner Kamill – féle megvilágítások. (repr.)

Magyar Építőművészet, 1987. 3., 28 – olt.

Kismarty Lechner Kamill, építész

Iskolaépítési kutatás.

Az első komplex iskolaépítési kutatás Magyarországon, ÉVM kutatás, 1968–1970. A kutatást vezette: Jeney Lajos. A kutatócsoport tagjai: Kismarty Lechner Kamill, Kiss István – és még többen.

Magyar Építőművészet, 1986. 2., 24. old.

Kismarty Lechner Kamill, építész

Ábrák Kismarty-Lechner Kamill: Lechner Ödön
architekturájáról c. ábrákhoz.

Magyar Építőművészet, 1986. 1., 60-dd és a hátsó borító belsején.

Kismarthy-Lechner Kamill építész MDK

40.sz. terv repr.

Schmiedl Ferenc:Négytantermes felsőtagozatu általános iskola Tervpályázata Magyar Építőművészet 1955. IV.évf.7-8.sz. 229.l.

Kismarty-Lechner Kamill építész

Sodronyos úti iskola építészetét

említve

Magyar építészet 1945-70

90. old.

Kismarty Lechner Kamill

cikke: Gyerekneveléi központ tervpályázatának opponensi véleménye. - Magyar Építőművészet, 1968. 5. sz. 10. l.

Az 1968. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört. Ért. 1971. 2. sz. 149-182. l.

153. l.

Kismarty-Lechner Kamill

tervezte a csepeli Királyerdő, bár-
csa utcai ált. iskolát. 1962. 397. sz.
reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet
1867-1967. Budapest 1970.

1361

Kisszerty Lechner Kamill, építész

L.: Kiss István é.

Sallai István: A jövő városépítésze ... 127-131.

KÖNYVTÁROS, Bp. 1970. márc. XX/3.

Kismarty Lechner Kamill

8 tontermes iskola, Szárcsa utca, 1958. terve

A felszabadult Budapest művészete. Budapest, 1960. 151.
Kiállítás - katalógus.

M.D.K.

Kismatty Lechner Kamill építész

Nyaraló, Balatongyörök, repr.

Magyar Építőművészet 1965/6. 32.1.

Kismarty Lechner Kamill M.O.K.

épitéz

terve falusi lakóházak építésére

Falusi lakóházak - Bp 1948 86-87

Kommentar der Lehrer: Lesenswert K.O.K.

Lehrer:

Name der Lehrer: Schulleiter Stellvertr.

Datum: Schulleiter: Tag: Mai 85-24

Kismarty-Lechner Kamill épitész **MDK**

Szikszói ált.iskola repr.

Egri-Zempléni-Zólyomi:Az általános iskolai kötelező oktatás és iskolaépitésünk fejlődése Magyar Epitőmivészet 1955.IV.évf.7-8.sz. 217.1.

Kismarty Lechner Kamill

cikke: Gyermeknevelési központ tervpályázatának opponensi véleménye.

Kismarty Lechner Kamill: Gyermeknevelési központ tervpályázatának opponensi véleménye. Magyar Építőművészet, 1968.3.sz. 10.l.

KISMARTY LECHNER KAMILL

ÉPITÉSZ.

TERVEI SZERINT ÉPÜLT A RÉGEBBI KAPOSVÁRI ISKOLA.

DR. VÁNOSSY FERENC: DÉL-DUNÁNTÚLI ÉPITÉSZET.

MAGYAR ÉPITŐMŰVÉSZET, 1970/1. 48-49. LAP.

Kismarthy-Lechner Kamill

Az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium 1968-ban iskolaépitési kutatási munkát kezdeményezett. Ezt az ÉVM részéről Kiss István építész irányitotta, a kutatócsoport vezetője Jeney Lajos, tagjai Kismarthy Marty Lechner Kamill, Reischl Péter, Szrogh György és a Művelődésügyi Min. négy szakértője voltak.

Jeney Lajos: A jövő iskolaépitése. - Magyar Építőművészet, 1969.3.sz. 61. l.

Kismarty Lechner Kamill
építész

Bp. Csepel, Szárcsa u. iskola
1959–60.
Repr.

Rados: Magyar építészettört. 374
Műszaki K. 1971.

Kismarty-Lechner Kamill

által tervezett kaposvári iskolát említi:

dr. Vámossy Ferenc: Dél-dunántúli építészet. Széljegyzetek egy kiállítás katalógusán. - Magyar Építőművészet, 1970.1.sz. 48-51. l.

49.l.

Kismarty Lechner Kamill, építész. 1.) Folytatás.
a II. világháború utáni iskolaépítés néhány adata.

Az első "zsibongó", a szikszói 8 tantermes általános iskolában, 1948-49. [repr.]
a szikszói iskola földszinti alaprajza. [repr.]
a -"- -"- emeleti -"- [repr.]

Magyar Építőművészet, 1987. 3., 25-old.

Kismarty-Lechner

Kamill

Kismarty-Lechner

Ödön és

Piskóty Ferenc

nincs jed

az alábbi pályázaton

tervüket megvették

Magyar Épitőművészet

1944. 76. l.

(R. M.: Szabadka

általános rendezésére

kiírt pályázat eredménye.)



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kismarty Lechner
Kamill és

Kismarty Lechner
Ödön

Piskóthy Ferenc
mérnök

Szabadka város ál-
talános rendezésére
kiírt tervpályázaton
megvétel

MMÉEKözl.

1944. 32. l.

Kismarty Lechner
Kamill

Kismarty Lechner
Ödön

nincs
céd
l

Piskothy Ferenc

H.

MMÉDKözl

1943. III. l.

H a belsőferencváros rendezésére kiírt terrp. megvétel

Kismarty-Lechner

Kamill

Békásmegyer község-

központ terv.

díjával

MMÉE Közl.

1943. 46. l.

M. KIR. DOHÁNYÁRUS.
OSZTÁLYSORSJEGY FŐÁRUSÍTÓ
HAJDUBOSZORMÉNY



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kismarty Lechner Kamill, építész 4.) Folytatás.
a II. világháború utáni iskolaépítés néhány adata.

8 tantermes általános iskola, Bp. X., Kőbányai út, 1958—60



Magyar Építőművészet, 1984. 3., 26-old.

Kismarty Lechner Kamill, építész 3.) folytatás.
A II. világháború utáni iskolaépítészet nehézségi adatai.

8 tantermes általános iskola alaprajza, Tatabánya-Kertváros, 1957—59



Magyar Építőművészet, 1987. 3., 26-old.

Kismarty Lechner Kamill, építész 2.) Folytatás.
a II. világháború utáni iskolaépítés néhány adatai.

Az első oldalzsibongó a tatabányai iskolában, jobbra a korlátradiátorral



Magyar Építőművészet, 1984. 3., 26-old.

Kismarty Lechner Kamill, építész 5.) Folytatás.
a II. világháború utáni iskolaépítés néhány adata.

Az első csarnokzsibongó a Bp. XX., Sodronyos utcai 8 tantermes általános iskolában. 1955—57

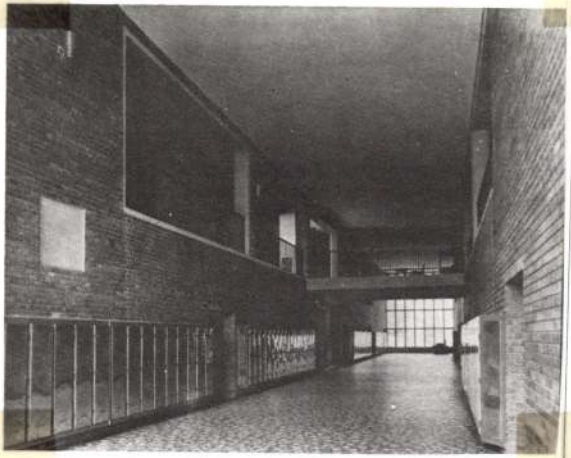

A Sodronyos utcai iskola alaprajza

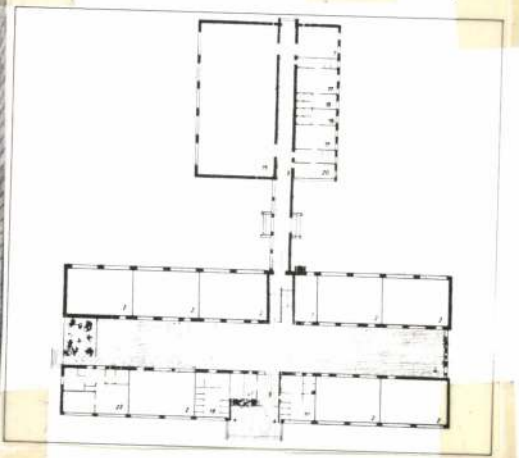

Magyar Építőművészet, 1984.3., 26-old.

Kismarty Lechner Kamill, építész
a II. világháború utáni iskolaépítés néhány adatai.

6.) folytatás.

Héjszerkezetű iskola terve,
1960

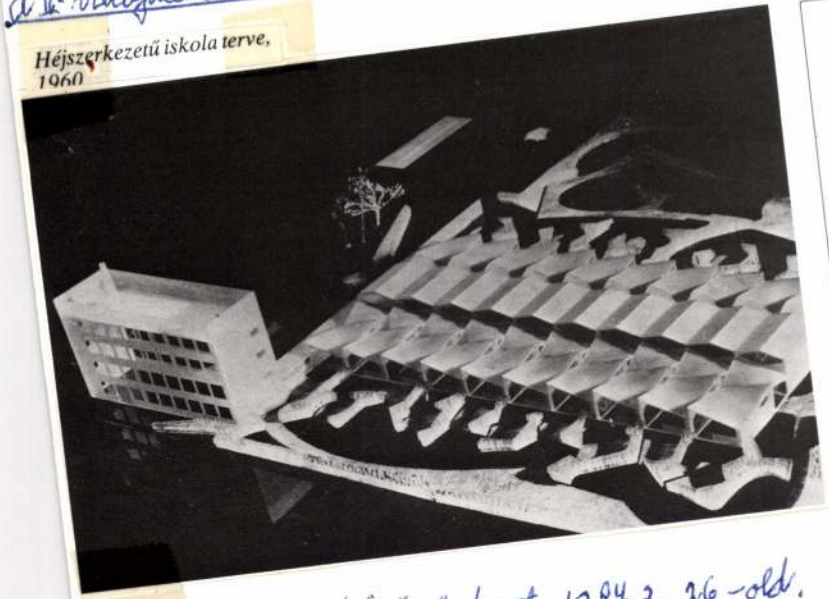

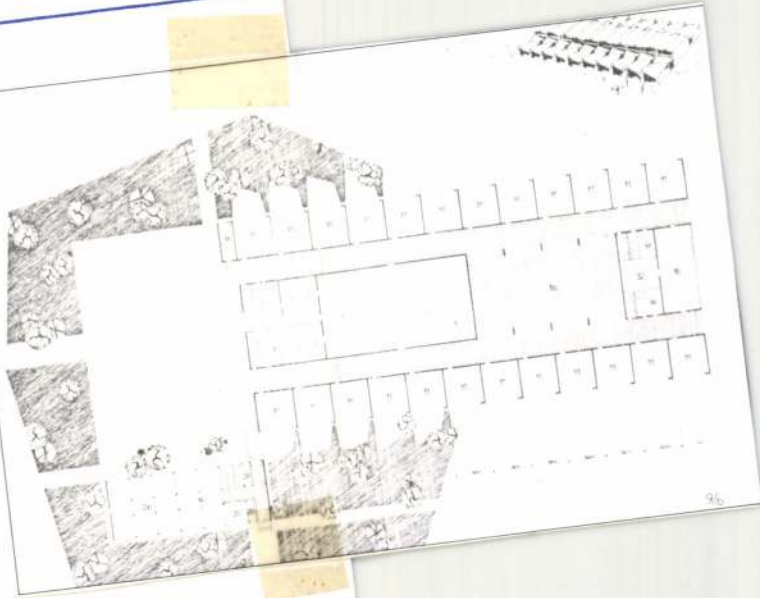

Magyar Építőművészet, 1984.3., 26-old.

bach—Tennesee-iskola 1951-ből.

1947—49. Budapest, XIII., Kilián György
kola (Tervező: *Kozma Lajos*). A többszinte
középfolyosós épület földszintjén hatalmas j
van, ahová a tanulók a szünetekben az emelet
mekből lejöhetnek. Költségesebb, mint a közl
re, összejövetelre is használt többcélú zs
Emiatt annakidején további megvalósításai n
lethettek. Ma más elnevezéssel — a kizárólag
kedésre és rendezvényekre létesített tér ismé
sos kezd lenni.

1949. Debrecen, Mikepércsi úti 8 tanterm
terve. Forgószimmetrikus rendszer — három
nyal. Nem valósult meg. (Tervező: *Kozma*
Hasonló szellemű Hamburgban épült 1958-
1952. A Saint-Louis-Berkeley iskola. (T
Alfred Roth, Zürich.) Schuster rendszerű bi
tantermekkel. Az első külföldi hatás volt az új
iskolaépítésre. A Budapest XII., Mártonheg
kola Schuster—Roth bilaterális megoldású.
hagyományos tantermekkel épült. (Tervező
ván, 1956—61). Az első haránt tantermes bi

Kismarty Lechner Kamill, építész, 8.) Folytatás.

A II. világháború utáni iskolaépítés néhány adata.

16 tantermes általános iskola, Bp., VIII. Alsóerdősor utca, 1963–65.

kétszintes oldalzsibongója,



Magyar Építőművészet, 1987. 3., 27-old.

Kismarty Lechner Kamill, építész 7 r) Folytatás

A III. világháború utáni iskolaépítés néhány adata.

16 tantermes általános iskola, Bp. VII., Alsóerdősor utca, 1963—65. Utcai homlokzat,



Magyar Építőművészet, 1987. 3, 27-old.

Kismarty Lechner Kamill, épitész 9. folytatás.

A II. világháború utáni iskolaépítés mérhető adatai.

16 tantermes általános iskola, Bpo. VII. Alsóerdősor utca, 1963-65.

I. és III. emelet alaprajza.

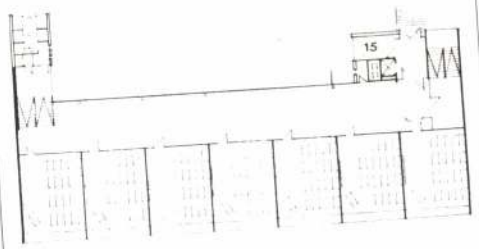

I. és III. EMELET

II. emeleti alaprajza.

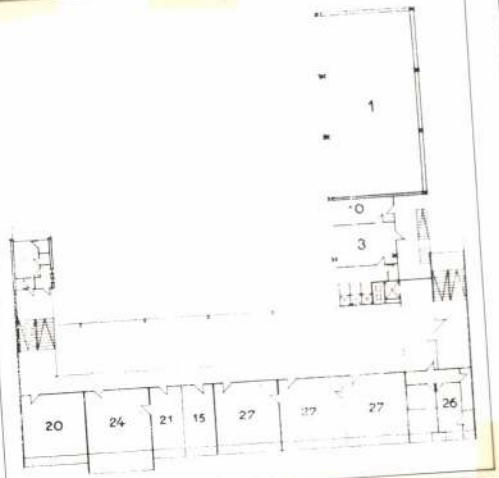

keresztmetszet

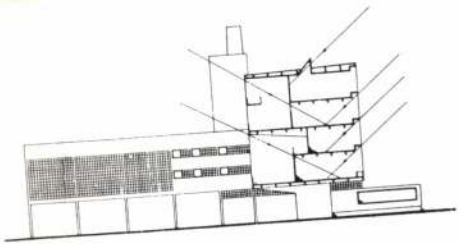

Magyar Építőművészet, 1984.3., 24-old.



EMELTHOMLOKÚ

KLK 2.

ÁTLÓS BILATERÁLIS

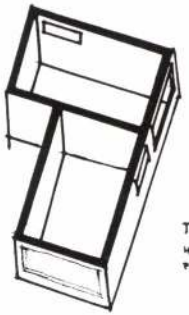



TRILATERÁLI

HIPERBOLIKUS PARABOLOID HÉJ

Vásmotty Lechner Kamill építész
a II. világháború utáni iskolaépítés néhány adata.

10.) Folytatás

Magyar Építőművészet, 1984, 3., 27-28.

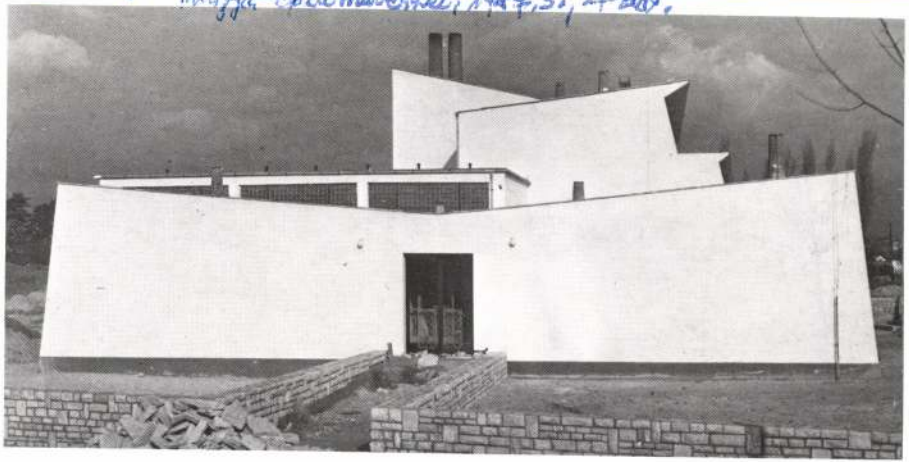

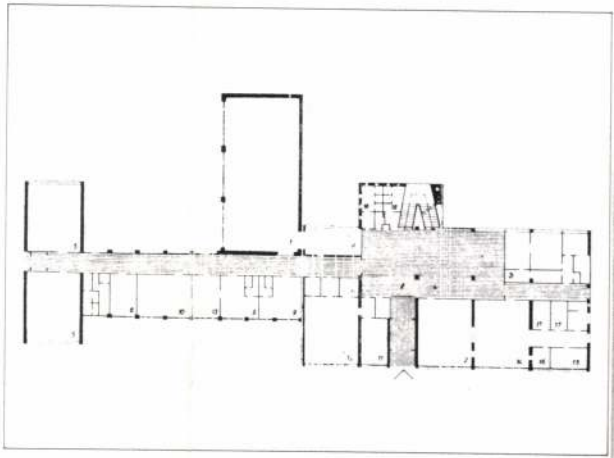

8 tantermes általános iskola, Bp. XXI., Szárcsa utca, 1959—60

Földszinti alaprajz, homlokzatrészlet, keresztmetszet

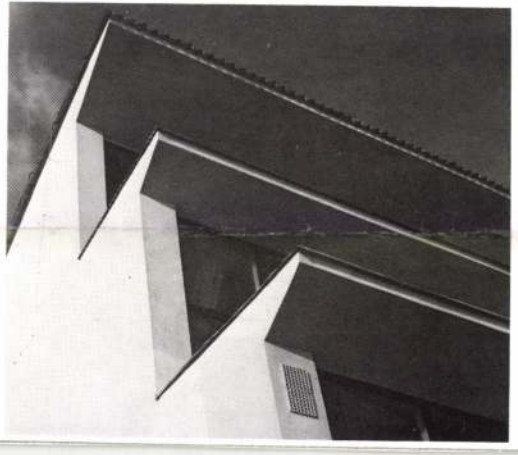

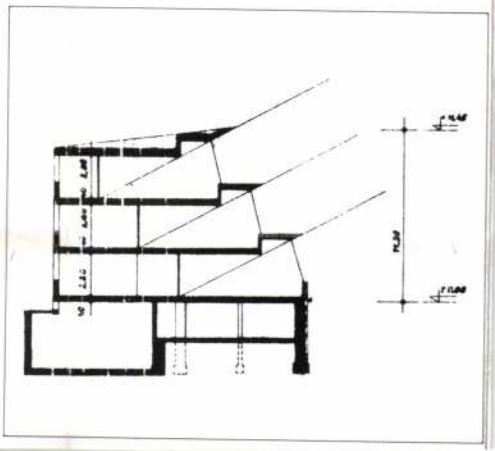

Kaposvári gimnázium, 1961—63. A bejárat, vasbetonhéj előtetővel

Middle school in Kaposvár, 1961—63. Entrance with reinforced concrete shell roof



Tanterem megvilágítási típusok (fentről, balról-jobbra): hagyományos világítás 3 m belmagasságnál; hagyományos világítás haránt tanteremnél, 4,20 m belmagasságnál; bilaterális megvilágítás; Schuster—Roth rendszerű bilaterális világítás; kétféle Jacobsen-rendszerű megvilágítás; a Jacobsen rendszer Kisléghi-féle felhasználása; felső szekunder világítás

Typical solutions for natural class-room illuminations (from above, from the sides): traditional solution with 3 m inner hight; traditional solution for transverse structural walls, 4,2 m inner hight; bilateral illumination; Schuster—Roth type bilateral illumination; two Jacobsen illumination methods; Kisléghi's utilisation of the Jacobsen method; secondary illumination from above

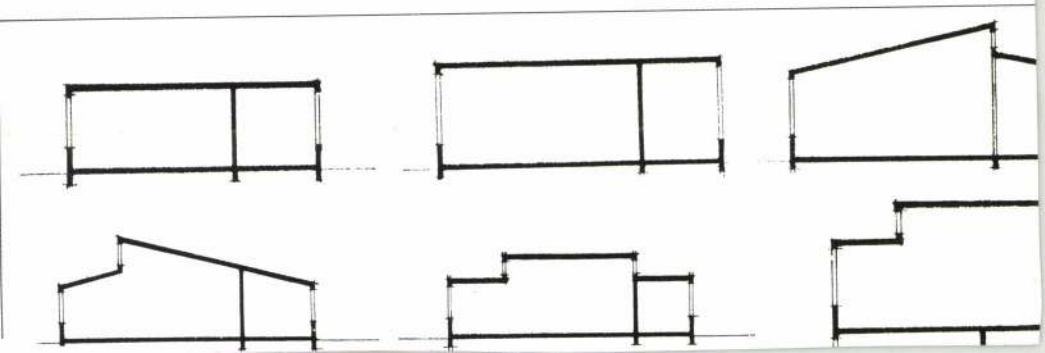

Kismarty Lechner Kamill, építész:

A Magyar Építőművészet 1985. évi pályázata

Érd-postástelepi plébánia kápolnája.

Magyar Építőművészet, 1986. 1. 59-old.

Lapunk 1984/5. számában hirdettük meg a Magyar Építőművészet 1985. évi pályázatát, az előző évivel azonos feltételek mellett, a beadási időpontot azonban egy hónappal előbbre hoztuk. Az 1985. szeptember 1-ji határidőre két pályamű érkezett be, amit a Szerkesztő Bizottság szeptember 4-i ülésén bírált el és értékelt. A Szerkesztő Bizottság úgy határozott, hogy Magyar Építőművészet Emlékérmét ezúttal nem adja ki, de mindkét pályaművet invenciózusnak találta és ezért közlésre elfogadta.

A két pályamű a következő:

— Kismarty Lechner Kamill: Érd-postástelepi plébánia kápolnája.

— Rainer Péter: Műszeripari Kutatóintézet garzonháza, Budapest.

Kismarty Lechner Kamill írja pályázatáról:

„Az Érd-postástelepi plébánia kápolnája saroktelekre készült, a főútvonali Gellért utcán 40 m fronthosszal. A kápolna alaprajza 15 m átmérőjű kör, csigavonalban folytatódó oldalhajórésszel, melyben a

A Szerkesztő Bizottság értékelése:

A terv szerint a kápolna 10 cm vastag vasbeton héjszerkezettel készült volna, kívül fehér elasztolinnal, belül 4 cm-es azbesztcement szórással. Alakja az agyagból tapasztott alföldi búboskemencék formájával rokon és a közel-keleti kupolás építmények emlékét idézi. A modellfotók a dinamikus formaképzésű tömeget jól érzékeltetik. Családi házas, viszonylag egyhangú lakóövezetben egy sajátosan magávalragadó szakrális objektum tervét dolgozta ki a pályázó, mely mind a katolikus vallás kiindulópontjának szentföldi szellemiségét sugározza, mind a hazai magyar formakincset hordozza.

szentsír, a gyontató, a szélfogó, a kórus, a sekrestye foglal helyet és a kert felé egy szabadtéri oltárapszis. A belső egyik térrészét a gótikus magasbatörés, a másikat — alacsonyabb boltozatával — a magábanéző, román kori hangulat jellemzi. A gregorián tisztaságú formák a külsőben is megnyilvánulnak. A forgási paraboloid héj határozza meg a nagy üreg formáját, melynek vonala végigfut az oldalrészeken, mint a középkori cintermek kerítésfala. Az átlósan elhelyezett épület bejárata a tabernákulumra néz. 1969—71''.

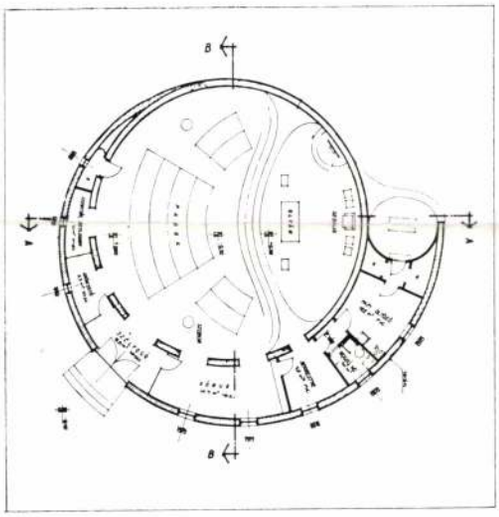

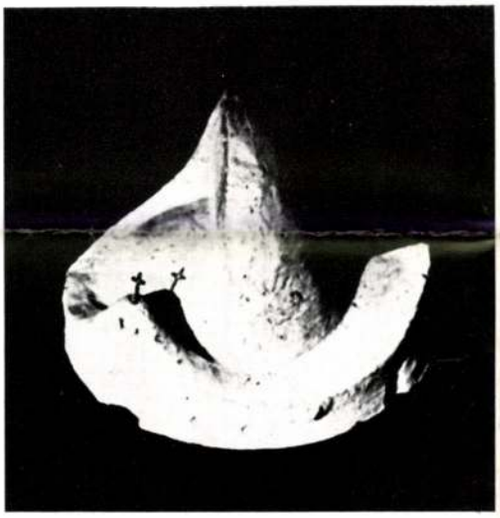

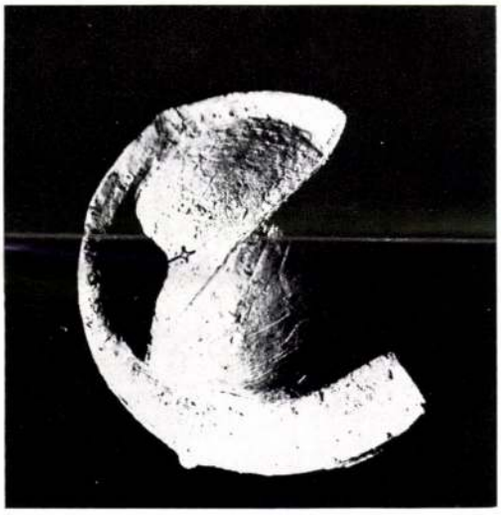

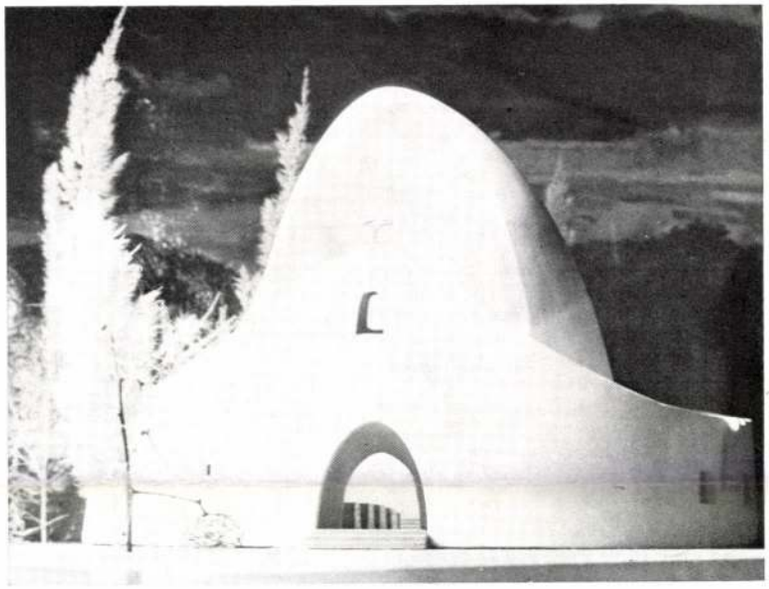



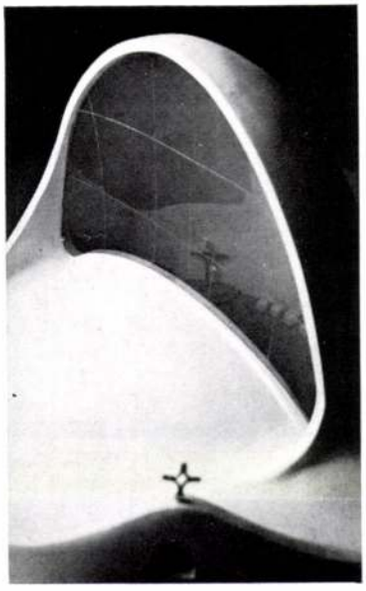



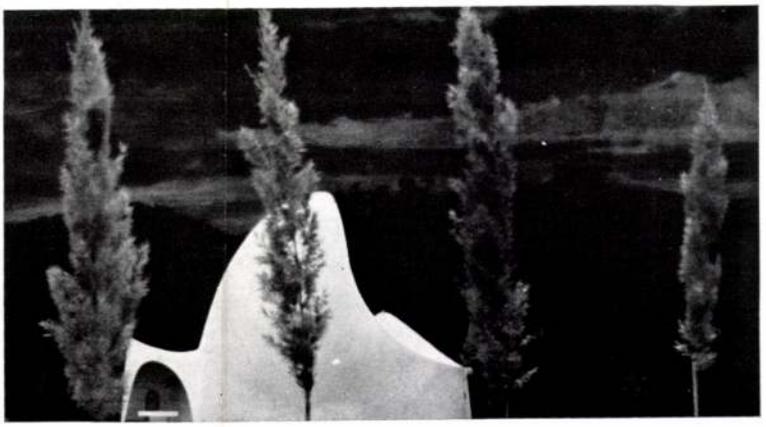

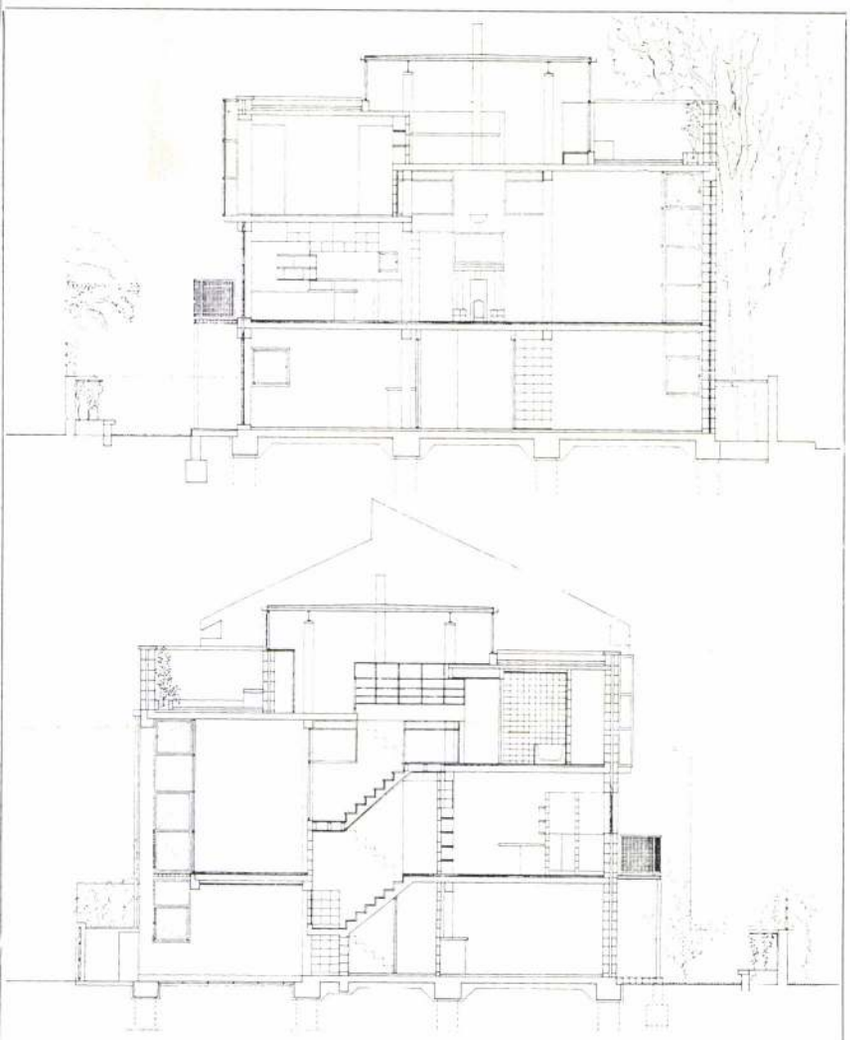

6

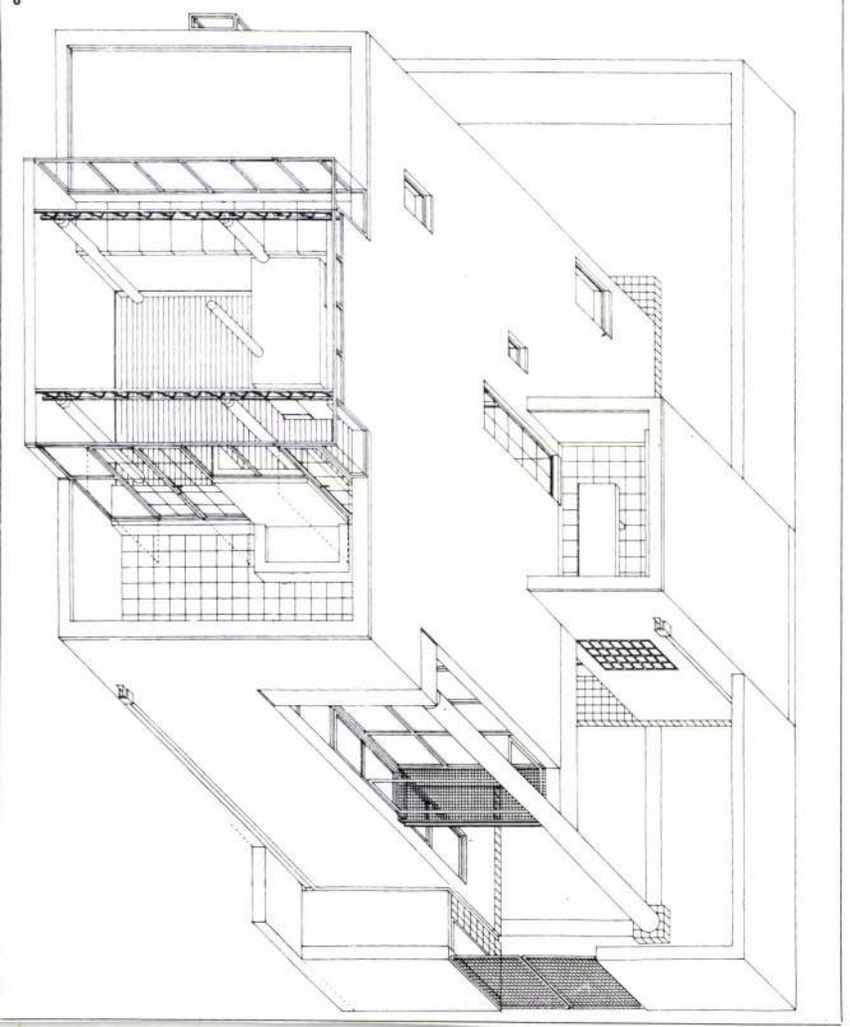

5

sének megfelelő hangsúlyt ad ezen a lényeges ponton. A nyitott gépkocsibeálló nem akadályozza a fagyökerek lélegzését, s közvetítő teret hoz létre az utca és a bejárat között. Az épület teste a telekszélesség kétharmadát foglalja el, folytatva a félszinteltolásos villák sorát északi irányban — és horonnyal nyílik a Rochester Terrace nyilvános parkja felé. Ez teszi lehetővé a telek hátsó részének benapozását, s előtte a fa mintegy keretben jelenik meg. A műhely fölötti kis tetőterasz is ezt a teret értékesíti.

Alaprajz és metszet

Az alaprajzot egy 5,4 m × 10,8 m-es kettős négyzet határozza meg; az aszimmetrikus ablak, a loggia és a bejáratok a telek középső harmadában vannak. A 3,6 m-es szerkezeti axisméretből következik a 3 axis mélységű és másfél axis szélességű beépítés; magjában a 3,6 m-es élhosszúságú központi „térkockával", melyet 4 oszlop jelöl ki, és melynek centrumában a tűzhely áll. Az alkalmazott modulméret 900 mm, mely az ablakkiosztást is meghatározta. A ház metszetben egy orsótér nélküli, természetes megvilágítású pihenőkkel tervezett lépcső köré szerveződik, mely kulcsfontosságú vizuális motívumként jelenik meg a homlokzaton — és fényt enged az alaprajz központjába. A lépcső kapcsolja össze a másfélszeres szintmagasságú nappali terét a hátsó traktus három szintjével. Az eredmény a közlekedőterek teljes hiánya. A hálóhelyiségek a nappali szintje alatt és fölött helyezkednek el. A nappali az egyetlen tér, mely a ház teljes alapterületére kiterjed: a „piano nobile".

Szerkezet

A szerkezet anyaga alapvetően beton: monolit vasbetonváz előregyártott kitöltő födémelemekkel, rövid, fúrt cölöpalapokon. Ma már a építési technika elég fejlett ahhoz, hogy a „modernizmus" esztétikája ne követeljen szerkezeti árat. Ezt jelen esetben az anyagában színezett műanyag vakolat, a habosított betonblokkok, a precíz fémablakok, a „fordított" tetőszigetelés és az előregyártott szigetelőelemek bizonyítják. A betont alacsony anyagköltsége önmagában is alkalmassá teszi a házilagos kivitelezésben való felhasználásra. Ezen kívül lehetővé teszi monolitikus szerkezetek építését és az építő remélheti, hogy az eredmény valami végleges és határozott (szubsztanciális) lesz. A legfelső szinti dolgozószobában a könnyű acélrácsos tartókkal alátámasztott, látható trapézlemez tetőfödém és a gumipadló megfelelő „munkahelyi" légkört teremt.

Gépészet

A vastag külső falak hőszigetelése igen jó. A tető erőteljes hőszigetelésével és a déli homlokzattól eltekintve minimális ablakfelületek és a keleti oldalon elhelyezett kiszolgálózóna (mely puffer-térként működik) gazdaságos, gáz és szilárd üzemű fűtési rendszer kialakítását tette lehetővé. A víz és csatorna egyetlen helyre összpontosított.

Költség

A teljes alapterület 150 m², az építési költség 35 000 font — amibe nincs beszámítva a saját szellemi és fizikai munkám.

David Wild

Fordította: M. Á.

1. Feltekintés a dolgozószobába a lépcsőházból
2. Metszetek és axonometrikus kép
3. Letekintés a lépcsőházban a nagy ablak felé
4. A konyha—étkező terület
5. A dolgozószoba

Fotók: Richard Bryant

1. View of the studio as seen from the staircase
2. Sections and axonometry
3. View down from the staircase into the front window
4. Dining-kitchen area
5. Studio

Photos: Richard Bryant

KISMARTY-LECHNER Kamill

Ybl M.-díj 1995

telken, a birtokos kastélya mellett van
ria Tápió Szent Márton mezőváros észak-
os kis park közepén, melyet északon a
lt nádas határol."
ött terül el a park, kelet felől pedig
a ménes paddockjai. Az istállók tartós

n termékenyek, a 6-7 kanca évek óta
mi részint családi öröklöttség, részint
endő, mellyel különösen vemhes korukban
a tulajdonos maga határozza meg koron-
erint, s szabályokat nehéz vonni belő-
elválasztás előtt kapnak zabot, e célra
, elválasztásuk után, mi többnyire öt hó-
énni annyit kapnak amennyit jólzüen

KISMARTY-LECHNER Kamill

Építészet és Tervezés Magyarországon 1945-1956.
Bp.OMHv.Ép,Muz.,1992

56,73

egyidejüleg, II. József uralko-

piaristák Architectura

ek és rendszerezésének fontos
zélesedése, a müvészetek szem-
a piarista oktatás játszott
itectura Cibilis" oktatása jó
és továbbképzés szempontjából.
rett barokk idején az épittető
ágát és akaratát-izlését érvény-
Miklós, Esterházy Károly, Szily
épittetőre ez mind kevésbbé
azt, hogy akár a világi akár
vagy közület/ nem tudta volna
igyekezett volna akaratát mara-
De a beleszólás erőtlenebb
plom esete/ kevésbbé hozzáértő volt.

KISMARTY-LECHNER Kamill épitész

több állomás tervének illusztrációját ld

PRAKFALVI Endre: A budapesti földalatti gyorsvasút tervei és épitése.= Pavilon 6(1991) 64,6572.p.

Magyar Nemzet július 2

A kormányfő az Innovációs Kamar

Az államnak támogat kell a kutatást és a műszaki fejleszté

(MTI) A magyar kutatók támogatásukról biztosították a kormányfőt kedden az *Innovációs Kamara* kibővített elnökségi ülésén.

A műszaki érelmiséget képviselő kamara az innovációs politika továbbfejlesztésére kidolgozott elképzeléseket vitatta meg. Ezt az alkalmat használták ki arra, hogy az elképzeléseiket ismertessék a meghívást elfogadó *Antall* József miniszterelnökkel. Az elhangzott javaslatok többek között a felsőoktatási törvény megújítását, a *Magyar Tudományos Akadémia* szerepének újragondolását, a tudomány és technika kérdéseivel foglalkozó minisztérium felállítását, s innovációs alaptörvény megalkotását indítvá-

ördögi kör a jellemző, ho daságnak tudásra és kuta szüksége a fejlődéshez, ug az innováció által igény csak egy működőképes termelheti ki. Hogy ebbő kitörjünk, az államnak is szerepet kell vállalnia. Tá kell a szellemi életet és mányt, a felsőoktatást és mányszervezést. Az ehhe ges pénzt azonban nem leh a költségvetésből előterem

A miniszterelnök egyeté marával abban, hogy meg k ni a korszerű jogszabályo privatizációnál fokozottabb nyesíteni kell az iparpolitik giát. Egyetértett abban is,

KISMARTY-LECHNER Kamill

Kunwer Béla: Az iskolaépítés nagy öregje: Néhány vonás Kismarty-Lechner Kamill munkásságához. = MN XLVII. 133. 1984. jún. 5. 6. p.

lalójánál – határozottabban az emlékanyagra vonatko
eredményeinek összefoglalása a célja e köteteknek. Ez a
Gerecze Péter műveire, a Műemlékek Országos Bizot
falképek irodalmának jegyzékére, s különösen a régi
egyetlen topografikus vázlatra, *A magyarországi műen*
Mint Gerecze munkáit, a századvég és a századforduló m
többségét is a pozitivisztikus célkitűzések, az ismere
Mintegy leszűrni igyekezik a kutatás a megelőző
feldolgozást közöl Möller István a vajdahunyadi vár ép
emlékről, köztük az eperjesi Szent Miklós-templomról;
által megkezdett kassai dómmonográfia első részét.

Hasonlóan élénk tevékenység indult meg a középko
legszembetűnőbb az ötvösség emlékeinek kutatása. E
jelentős szerepet töltöttek be, központi kérdés volt a 19
felismert sodronyzománc problematikája. Az ötvösségt
leszűrődtek az 1884. évi, anyagának teljességében azóta
Radisics Jenő és *Szendrei János* által szerkesztett katal
mozgalom általában jelentős eredményeket hozott a
meghatározásában. Ezzel a törekvéssel függött össze
érdeklődés, amely nem volt független az ötvösségt
kutatásoktól. *Wenrich Vilmos, Czakó Elemér, Hampel J*
testvérpár művészetével kapcsolatban feltárták a legfo
világos példái a magyar művészettörténeti kutatás mód
gazdagodásnak: a forráskritikai, stíluskritikai, műfajtö
törekvő egyesítésének.

E módszertani gazdagodás igen fontos szerepet játs
század eleji művelőinek munkásságában. Erdélyi f
ikonográfiai specifikumok – elsősorban a Szent László

KISMARTY LECHNER Kamill

Kismarty Lechner Kamill két rajza /budapesti Ökumenikus templm/. = Magyar Építőművészet, 83,1992,2-3. 90.ill.

KISMARTY LECHNER KÁMILLA

-BL DIJAT KAPOTT

MAGYAR ÉPITŐMŰVÉSZET 1995, 5, 6

RÉTI István

Nagybánya, Mb. II- 1922. 193-198 l. és
214-225.l.

[14.) i

KISMARTY LECHNER Kamill

85 születésnapjára

ÜMÉ, 1999/3. 58.

Kismarty Lechner

Lovánd

javaslata a ballás- és mózokt. minisztérinuhoz a műemlékek szakszerű restaurálásának biztosításáról.

MOB iratattár

168/945. sz.

AJÁ

Alólirott ..... ezennel kijelent

épitendő .....

teljesitendő .....

költségvetési kivonatban körü

által ..... kitett egységárakér

..... százalék árenged

..... fillér azaz .....

Kismarty Lechner
Lóránd

a. szatmárnémeti vá-
rosháza terop.
megvétel

MMÉEKözl
1943. 46. l.

VALACH IMRE
Dohánykisárus
VEREBÉLY

T.



EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Nyugtatvány!

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kismarty Lechner Loránd

építész
Vác, 1883 – Bp, 1963.
Budapesten végzett műegyetemet, Olaszországban
művészeti tanulmányokat.
1908-tól műegyetemi tanársegéd, később intézeti
tanár.
Klasszikus magyar építészeti hagyományok folyt.
Főbb művei: Mester utcai gimnázium,
iskolák, középületek
Pestújhelyi és bátai templom
Nagy méretű arab stílusú mecset Gül Baba
sírja fölé

M.V.: Váci nagyjaink kislexikona
Pest megyei Hírlap (Vác) 1968. jan. 27.

Kismosty-Lechner Lóránd

életére és munkásságára vonatkozó adatok részletes közlése:

Halácsi Dezső: Adatok a Lechner-családról.
Építud. 1971. /III/, 4.sz. 467-47o.l.

Kismarty Lechner Loránd

állitotta helyre 1957-60 között az Ipar-
müvészeti muzeumot.

Merényi F.: L'ultimo quatro di Secoli
della Tutela dei Monumenti in Ungheria.
Acta Historiae Artium. Budapest,
1972. 1-2 sz.

571

KISMARTY-LECHNER Kamill
Építő 1993/4

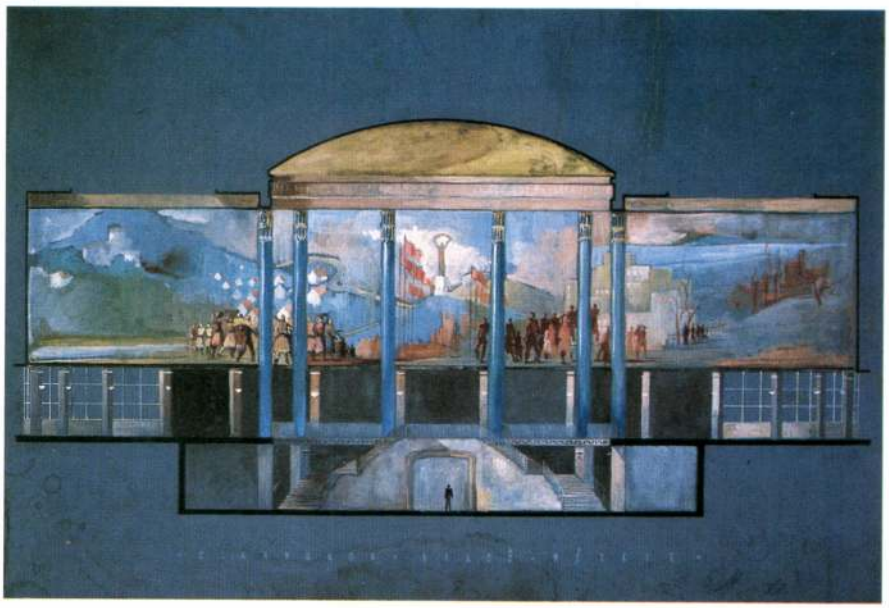

Kismarty-Lechner Kamill: Földalatti vasút, Déli pu., csarnokbelső Underground railway, Southern station, hall interior, 1953, karton, tempera, 42×65,5 cm

besült már azzal, hogy az épület par excellence módon alkalmatlan a direkt ideológiai követelmények megjelenítésére. (Jellemző, hogy a hatalom részéről az *architecture parlante* törekvéseket a sztálinizmus legvadabb éveiben is gyilkos kritika érte.) A személyében érintett építész elsősorban saját depravált individualitását szeretné megtisztulva látni. Személyes teljesítménye azonban csupán negatívisztikusan fogalmazható meg: az egyéni értékek a kötelező módon kollektivizált irányvonalak ellenében valósultak meg, és legtöbbször csupán a minimális jóízlés és szakmai tisztesség apró győzelmeit jelenthették. (A rendszer logikája szerint épp az szankcionálódott, ami ennél többre sikeredett.)

A történelem rendezett emlékezet — mondja Jacques Le Goff a posztkommunista Kelet-Európa „megtalált emlékezetével" foglalkozó, 1990-ben megjelent reprezentatív kiadvány bevezetőjében. A historiográfia és memória közötti különbség — mert a jeles szerző erre utal — funkcionális: mindkettő másra használja az emlékezetet. Előbbi *dokumentálni* kívánja az igazságot (jelen esetben az egyik szerző által „*nem* igazság"-ként aposztrofált mindent átfogó hazugság történetét); utóbbi akár a hivatalos történetírás ellenében is *őrizni* szeretné azt, ami a dokumentumokban nem jelenik meg. A kollektív memória, az *oral history* azonban nemcsak tényeket őriz, hanem mást is óv: saját mítoszait, belső hagyományát, személyes töredékeket.

Nehéz eldönteni, hogy a kiállításszervezők szándékától függetlenül, vajon miként is rendeződik emlékezetté ez a történet. Nem világos, hogy a megvalósult múltat a megvalósulatlan tervekkel kívánták-e ütköztetni; netán a minőség titkos kvalitásait és sokszínűségét kívánták felmutatni itt, ahol pillanatnyilag csupán a reflexiót nélkülöző türelmetlenség vagy az ironikus idézőjelek érvényesülnek. A válogatás meglehetősen ambivalens: részben az érintett időszak revideált „történeti formáit", részben kaleidoszkópját látjuk. A feltárt tények egy része kuriózumértékű (ki tudott a Rákosi-bástyáról?), más része elrettentő (ki gondolta, hogy a Dunapart szállodasora falanszter is lehetne?). Amire viszont nem kapunk választ: milyen viszonyban állnak a formai kritériumok elvont és abszurd diktátumai azokkal a kvalitásokkal, melyek a személyes tehetség, találékonyság, szakmai hozzáértés révén a totalitariánus művészeten is áttörtek?

THE MISERY OF MEMORY

Architecture and design in Hungary 1945—1956

The material of the exhibition in the National Office for the Protection of Monuments has been selected by three talented historians of architecture (*András Hadik, Endre Prakfalvi, Pál Ritóók*) from the documents of „socialist realist" architecture. Their gesture rather contradicts the present trend of collective memory exercices. While general taste encouraged by current politics expels the movable pieces of this commemorative ensemble into sculpture-parks and total oblivion, here we can see also the neverexecuted and *already* forgotten designs.

The exhibition holds out hopes of rendering the concept of „socialist realist" at least in the field of architecture more meaningful and nuanced. In recent times

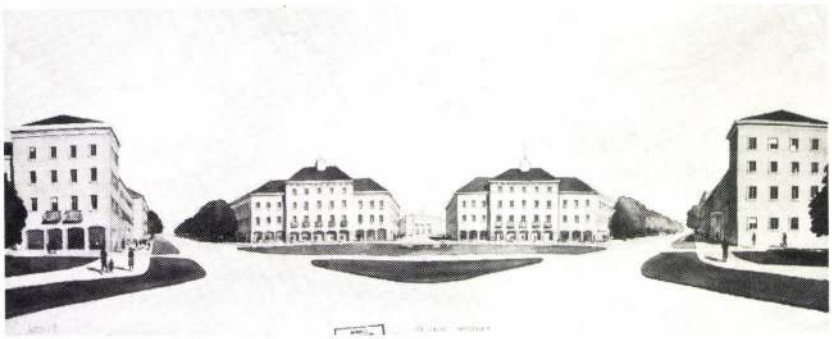

Dénesi Ödön: Székesfehérvár, 3. sz. alközpont/Székesfehérvár, 3rd sub-centre, távlati kép, 1954, papír, ceruza, vízfesték, 24×60 cm

one can observe a fine modification of meaning in our ing the ideological, resp. stylistic, semantic range of „socialist realism". This difference has not emerged along the political-historical distinction of Utopian, resp. existing socialism but in the fashion world of the post-modern where „socreal" (the common abbreviation of socialist realism) has become by now a separate and quotable quasi-style. Yet the fashion of buckles and clips with the red starf, Stahanovist fur-caps and Lenin-caps does *not* separate aesthetic qualities and the artificial semantic provinces of dictatorship but quotes them *together.* This aesthetic quality, with its complicated connections and ironic quotation marks, can be described chicfly sociologically and so far its analysis has regrettably been neglected. This, of course, does not mean that its influence has missed this exhibition.

The exhibition and its catalogue with its „socreal" presentation contains an unbiased history of architecture, symbolizing in the first place the effort to keep its distance form the „living past" with the archaeological approach, and thus transform it into completed, dead history. The qualification and unprejudicedness of the organisers leaves no doubt but the question arises whether that period can be placed already in that „historical perspective" required as a starting point by the scientific view. The primary reasons are not the retrospective passions of current politics (which are not negligible only stupid) but because paradoxically historical analysis is unable to integrate just what is nearest: the personality of the creators in question...

The young scholars are called upon to seek the generalizable formal signs and characteristic tendencies which are more than just individual intentions and performances. If they emphasized the aesthetic quality hidden in the details, resp. the unrealized designs of the past examined by them, they would have to do it against their own aimed objectivity and archaeological approach exempt of valueconsiderations. They are not insensitive to these qualities, they only put them between brackets. „The buildings of this vanished age stand and function, they prove craftmanship (more than many works made in the post-Stalinist era)" — wrote Endre Prakfalvi.

Yet the buildings and city ensembles which can be analysed and typified merely *illustrate* the ideological absurdities, and do not *explain* the already interpreted (totalitarian) history. We are confronted with the fact that the cult of planning is full of improvisations (see e.g. the brilliant architectural reconstruction of the former Sztálinváros [Stalintown]). The finest example is when the parade square culminating in the Stalin statue is completely built in but reevaluated when after Stalin's death the historical change wrecks the monument. The function is modified, the spatial structure remains. We see varied examples of the basic requirement that the „socialist town" is homogeneized in every detail: dwelling house, party residence, factory and parade square had to represent with homogeneous stylistic marks the nonsensic requirement „to be national in form, socialist in content". Collective designing work replaced originality and personal excellence. (Pál Ritóók presents



Tálos Gyula: Béke, városkép, múlt és jelen Peace, city panorama, past and present, 1950, papír, akvarell, 57×143 cm (Fotók Barka Gábor)

KISMARTY-LECHNER **Lóránd** építész (1883 VII.6. - 1963.VI.6.)

GERLE János - KOVÁCS Attila - MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar építészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990 **83.p. ill.**

KISMARTY-LECHNER László

NAGY Gergely: A Wekerle-telep rekonstrukciója. = Magyar Építőművészet, LXXXI.5.sz.1990 36-37.p.

KISMARTY-LECHNER Lóránd építész

emlékkiállitása

OMF Építészeti Muzeuma, 1990.dec.4.-1991.I.31.

Bp., I. Táncsics u. 1.

BUDAPEST, 19 4.10. 1990

ÜGYINTÉZŐ:

ELŐADÓJUK:

IKT. SZÁMUNK:

Bayer. Staatsbibliothek
München
Eing. 27. NOV. 1990

g des anlässlich der von Ihnen
15.Sept.d.J.) herausgegebenen,
genommen:

Humanisten

, 1990

teste Graphiksammlung des
ntig und vom grossen Nutzen
r und Leser.

KISMARTY LECHNER Lóránd épitész

GERŐ László: Kismarty Lechner Jenő (1878-1962) és Kismarty Lechner Lóránd (1883-1962) épitészek. Az OMF ÉPitészeti Muzeumának és a BTM Kiscelli Muzeumának kiállitása. Bp. OMF 1990/1991. = Műemlékvédelem, XXXV.évf.1.sz. 1991 1. sz. 74 - 76.p. ill.

KISMARTY-LECHNER Loránd építész

portrék

Kismarty-Lechner Jenő (1878-1962),
Kismarty-Lechner Loránd (1883-1963).
Az OMF Magyar Építészeti Múzeumának és a
BTM Kiscelli Muzeumának kiállítása. Bp. : OMF MÉM, 199(

KISMARTY LECHNER László

Kós Károly: Élethagyi. Bp. 1991.
55,60-61,62,178,187-190

nikai okokból kézbe nem kerülhettek
zett levelek a tartalmuk különböző
együtt vannak s igy a "Litterae pri
teljesek. A feldolgozott adatokat a
zéséből és a püspöki irodából tová
1751-1773-as évi Protocollum Litter
kel élénk összeköttetésben álló Pau
nok és Pietro Maria Gazzaniga, a bé
leveleire vannak tekintettel.

Giordani kanonok XIV.Kelem
római udvarnál a pécsi egyházmegye
minden valószinüség szerint hivata
a barátság a két főpap között. Gio
egyházmegye éppen aktuális ügyeive
sőbbi évek levelezésében, amikor a
re váró leveleket, a levelekben az
származnak és a könyvtárra és köny

KISMARTY-LECHNER Ödön

Építészet és tervezés Magyarországon 1945-1956.
Bp.OMHv. 1992

56, 72-73,

kár az utazások hatása, a müvel-
terén sokszor előremutatóbb
általuk kivánt vagy irányitott
kotás /Szauder/. A pécsi püspöki
rhelyi Teleki-téka 1789 óta nyil-
ik, ajándékozzák is könyveiket,
orsuló terjedésében fontos. A mü-
yvanyag tehát figyelembe veendő.
szinte szegényes körülmények
, kulturális igényei érezhetően
és az idegenből hozatott köny-
natnak. Ezt előmozditja az is,
fiszes külsejü könyvanyag helyét
kabinettszerüen elhelyezett
et tulajdonosa kezeügyében helye-
Épitészeti és esztétikai müvek
fia csoportba tartoznak, a mai
nem ismert.

KISMARTY-LECHNER Loránd (1883-1963), KISMARTY-LECHNER Jenő (1878-1962) : AZ OMF Magyar Építészeti Múzeumának és a BTM Kiscelli Múzeumának kiállítása, OMF, 1990/1991. A katalógust szerkesztették és a kiállítást rendezték az OMF Magyar Építészeti Múzeumának munkatársai Hadik András, Pusztai László, Ritoók Pál. Bp. : OMF, 1990 113 p. ill. E.



KISMARTY-LECHNER Lóránd építész

Magyar Nemzet, 1991. január 4.
4

KIÁLLÍTÓTEREMBEN

Építészeti tradiciók

LÁTSZÓLAG ELTÉRŐ, mégis összecsengő kiállítások láthatók az *Országos Műemléki Felügyelőség* várbeli épületében. Az egyik vendégkiállítás. A *Sepsiszentgyörgyi Keöpeczi Sebestyén József Műemlékvédelmi Társaság* munkálkodásának csodálatra méltó eredménye: több tucat jelentős, elsősorban népi építészeti emlék pontos *felmérési rajza.* A nyolcvanas években készültek ezek, azokban az időkben, amikor a buldózerek fenyegetése még valóság volt. A munkát szinte csak titokban lehetett folytatni. Az úgynevezett *Kovászna Megyei Múzeumban* még 1989-ben is elfektették az összegyűlt lapokat. Csak most, a valóban történelmi események után látható, mit is akart leradírozni a diktátor.

Székelykapuk, tornácok, oromdíszek, haranglábak, kútágasok, kúriák és kastélyok rajzai jelképezik a túlélést, a reményt. Különleges szépségű az Erdőfülén álló, 1850-ben épült *Ferenczi-kúria,* vagy a zágoni, 1640-ben emelt *Szentkereszty-kúria* épülete. A rajzok egyszerre mérnöki igénnyel és grafikai művességgel mutatják be nemzeti építészetünknek azokat a gyökereit, amelyek határainkon innen már alig fellelhetők.

EZEN A RÉVEN KAPCSOLÓDIK a másik tárlat. *Lechner* Ödön ezt *a nemzeti építészetet* és a keleti örökséget szerette volna a modern építés talpkövévé tenni. Az ő családjában azóta több generáció is folytatja az építészhivatást. A második nemzedék két jelentős építészének, *Kismarty-Lechner* Jenőnek és *Kismarty-Lechner* Lorándnak emlékkiállítását rendezte meg az *OMF Építészeti Múzeuma* és a *BTM Kiscell Múzeuma.* Eddig elsősorban Kismarty-Lechner Jenő munkássága volt ismert. Nem akart sem a világhírű nagybácsi epigonja lenni, sem az 1900 körül már diadalmas finn építészet útján járni. Ő inkább *a felső-magyarországi reneszánszban* keresett történelmi kiindulást és továbblépési lehetőséget. Az oromzatok pártázatos díszítéséről nemcsak tudományos műveket írt, de azok modernizációs kísérleteivel a gyakorlatban is próbálkozott. Áttekintve most az életművet, megállapítható, hogy a XX. század első harmadában magyarországi építésznek lehetetlen volt teljesen függetlenítenie magát Lechner Ödön programjától. Legfeljebb az iránykeresés lehetett más. Ugyanez mondható el Lechner Loránd párhuzamos munkásságáról is.

NÉHÁNY RITKASÁG: az 1922-es *Chicago Tribune* újságpalota tervpályázatán meglepő a felvidéki pártázatos motívum; különös kontrasztot képvisel az 1938-as budapesti *eucharisztikus kongresszusra* a Hősök terén emelt modern installáció, tetején a római Szent Péter-templombéli hatalmas, barokk, *ciboriumos* oltár másolatával. Ennek későbbi befogadására a modern magyar templomépítészet egyik legjelentősebb művét tervezte Lechner Jenő, amely azonban a háború miatt sohasem valósulhatott meg; a *Magyar Történelem Tornya* az Erzsébet híd budai hídfőjében állt volna. Megépült viszont *Jókai* Mór nem kevésbé hatásos síremléke a Kerepesi temetőben, Lechner Jenő és *Füredi* Richárd közös tervei alapján.

A testvér, Loránd művei közül kiemelkedik az 1932-ben tervezett sárosdi templombővítés. Ez az épület olyan friss, hogy szinte mai alkotásnak tűnik. 1934-ből származik az a mecsetterv, amely *Gül Baba* rózsadombi sírja fölött magasodott volna. Az 1940-es budapesti, új városháza pályázat a velencei Szent Márk tér kompozícióját követi. Jellegzetessége egy minden valaha épült harangtoronynál karcsúbb városszimbólum. Mindkét építészeti kiállítás a tradíció erejéről győzi meg a nézőt.

A Háromszéki műemlékfelmérések és a Kismarty-Lechner Jenő, Kismarty-Lechner Loránd című kiállítások január végéig tekinthetők meg az OMF Táncsics Mihály utcai székházában.

(szegő)

esolódni

ilődés
ap iránt

Vállalkozásfejlesztési Alapítvány forrásaiból az utolsó, harmadik részt, 1,7 milliárd forintot, a napokban adták át a hitelt folyósító tizenegy kereskedelmi banknak. E bankok a forrást sajátjukkal kiegészítve, így január 7-étől összesen 3,5 milliárd forintos hitelkerettel állnak a vállalkozók rendelkezésére.

Félő, hogy az E-Alap csak lehetőség marad, gyakorlati haszna kevés — mondta *Károlyi* Miklós, a Vállalkozók Országos Szövetségének főtitkára. A VOSZ úgy véli: a pénz- és adóügyi szabályozók megváltoztatása nélkül a magántőke kialakításának ez a módja nem lehet sikeres. Mivel a hitel nem a meglévő vállalkozások „felfűtésére" szolgál, hanem új tevékenységek indítását célozza, a VOSZ tagjait az E-Alap kevéssé érinti.

A kiskereskedők ugyancsak csalódottak amiatt, hogy egyelőre nem élhetnek az E-Alap nyújtotta pénzfelvételi lehetőséggel. A magánkereskedők már nagyon várják, hogy a kisvállalkozói iroda megkösse a szerződést a bankokkal, s így mielőbb hozzájuthassanak a kedvezményes hitelhez. A KISOSZ becslése szerint a 45 ezer magánkereskedő mintegy negyede számít az E-Alapra.

kutaknál?

elrúgta
lást"

e szerint

Az új év alkalmából

Fogadás a Parlamentben

(MTI) Göncz Árpád köztársasági elnök az új év alkalmából fogadáson látta vendégül a Budapesten akkreditált nagyköveteket, a külföldi diplomáciai képviseletek ügyvivőit, és a nemzetközi szervezetek képviselőit csütörtökön a Parlamentben. Göncz Árpád köszöntőjében kiemelte: a diplomáciai képviseletek megjelent tagjai jelenleg olyan országban tevékenykednek, amelynek nincsenek ellenségei. Reményét fejezte ki, hogy ezt az állapotot sokáig sikerül is megőrizni. Kérte, hogy mindezt szem előtt tartva munkálkodjanak országuk és hazánk javára. Göncz Árpád ennek jegyében kívánt nyugodt, eredményes munkát és boldog új esztendőt az egybegyűlteknek.

A munkaadók az Érdekegyeztető Tanács rendkívüli ülését kezdeményezik

(MTI) Az Érdekegyeztető Tanács munkaadói oldalának — tíz országos érdekvédelmi-érdekképviseleti szervezetnek — képviselői arról tájékoztatták a Magyar Távirati Irodát, hogy csütörtökön megbeszélést tartottak. Az ülésen kifejezték nyugtalanságukat a társadalom különböző rétegeiben érzékelhető feszültségek miatt. Ezek megoldását a munkaadók egyöntetűen csakis törvényes keretek között és törvényes eszközökkel támogatják. Felelősségüket átérezve elhatározták, hogy kezdeményezik az Érdekegyeztető Tanács rendkívüli plenáris ülésének összehívását. Erre javasolják: a parlament által elfogadott költségvetés munkaadókat és munkavállalókat érintő hatásainak összegezését és a kormány által tervezett intézkedések megtárgyalását, továbbá az Érdekegyeztető Tanács jogállásának, szerepének, jövőbeni hatékony munkája feltételeinek megvitatását. A munkaadók kérik a kormányt és a munkavállalókat javaslatuk elfogadására.

Kismartyn Lechner Jenő

Szoboszlay István: Hermina zárda – rekonstrukció és bővítés. Budapest XIV., Hermina út 19. = M. Fervezés, 39, 1999, 6. 23–25, ill

1937.

ormányzat Levéltára. Kecskemét, 2000. 119 p.

ndrás: Budapest története a kezdetektől 1945-ig. est Főváros Levéltára. Budapest, 2000. 463 p. ill.

tette: Molnár András. (Kiadja) Balatongyörök 0. 254 p. ill. (+ XVI p. színes melléklet.)

Tanács üléseinek napirendi pontjai és határozatai datok, források és tanulmányok a Nógrád Megyei Nógrád Megyei Levéltár. Salgótarján, 2000. 205 p.

ó Bizottsága üléseinek határozatai (1950–1971). források és tanulmányok a Nógrád Megyei te: Kosján László. (Kiadja a) Nógrád Megyei

as Fortissima. A balassagyarmati ???csehkiverés" nyvek 10. (Kiadja a) Nagy Iván Történeti Kör (és 0. 523 p. 9 lap melléklet.

története 1790–1944. Írta: Aradi Gábor, Balázs Könyves Jánosné és Vituskáné Juhász Ildikó. zék Nagyközség Önkormányzata. Bátaszék, 2000.

mat. Szerkesztette: Kovács Anna. Nagy Iván rténeti Kör (és a) Nógrád Megyei Levéltár.

s néprajza. Szerkesztette: Lichtneckert András. A (Kiadja a) Veszprém Megyei Levéltár. Veszprém

Kismegyer

~~171~~

A Kismegyeri
emlékszobor

Petrik 1886-1900

Kőmegyei emlék

szoba

A kőmegyei emlékszoba.

8°, 5 K, 32 L, ggör, 1897.

2.

Gerenday

Kismegyeri emlékszobor

A Kismegyeri emlékszobor
1809. jun. 11 – 1897. okt. 11.
Kiadja a soborbizottság.
Győr 1897. 32 l.



től mocsaras, egészségtelen terület volt; ma ez szabályozott, befásított kis paradicsom, a melynek homlokzatát hatalmas kohótelepek alkotják. A vasútról nézve, mely a telepre is bemegy, eget verő vaskemenczék láthatók s a füsttől, ködtől sötétített levegőben olykor-olykor megmegvillan az izzó vasláva, a mint a kemenczéből kitör s végig szalad a számára készített zeg-zugos formák csatornáiban.

A vasút mentén kiégett vaskövekből hatalmas sánczok emelkednek, itt—ott még izzó állapotban. A határos hegylánczokat karvastagságú drótkötelek csatolják a kohókemenczékhez s e köteleken sűrű egymásutánban futnak az apró szállítókocsik szénnel, érczczel megrakva. A bányából, a hegy gyomrából szállítják a homokos vasérczet a kohóba, a mely puskalövésnyire van a bányától.

A terjedelmes kohóházak előtt fenyűgallyas diadalkapu várta az érkezőket, a kik meglepetve álltak meg a hatalmas telep előtt. Négy óriás vascsarnok üregéből szikrázott elő az ezer színű vasláva és sustorogva ömlött szét az öntő-csatornákban. A kohókemenczék háznagyságú fedelei szabályos időközökben fel-felnyiltak s égig érő tűz, láng csapott fel belőlük és nehéz fojtó füstöt árasztottak szerteszét. A szokatlan dübörgés, a hidraulikus gépek morgó csattogása, a szeneskocsikat, vaskövet szállító liftek lánczainak csörömpölése, a vas zúzók kalapácsainak tompa koppanása megrázza, szinte megingatja lábain a hasonló dolgokat meg nem szokott embert. Perczekig tartott, mig az első hatás nyomásától szabadúlva nyugodtan nézhettek körűl a vendégek s órák hoszszába került, míg az egész telepet jól megszemlélhették.

Esteledett, mire a tanúlságos kirándulásból visszatértek Rimaszombatba a búcsúlakomára, mely a kongresszus munkálkodását befejezte. Másnap szétoszlott a nagy társaság. Wekerle Sándor visszautazott Budapestre, gróf Teleki Gézát Hámos László gömöri főispán vitte vendégeül, a gyűlés tagjainak nagy része pedig Dobsinára utazott, hogy ott a jégbarlangot megtekintse. S a bányászok ez évi szép, tanulságos ünnepe ezzel véget ért.

MUDRONY SOMA.

Mudrony Soma, az országos iparegyesület igazgatója, hosszú szenvedés után elhúnyt. A magyar gazdasági élet, az ipar fejlesztése bármily oldaláról is foglalkoztatta a figyelmet és kivánt intézkedéseket, Mudrony Somát a tett helyén találta mindig. Alapos szakképzettséggel, bő ismeretekkel és lelkesülten munkálkodott e téren s működésének sok eredménye közt kivált az országos iparegyesületet említhetjük, melynek újjászervezése óta — harmincz éve immár — tisztviselője, majd egyik irányzója lett. Szóval, tollal és tettel szolgálta az iparügyeket. Mint országgyűlési képviselő is leginkább az ipar érdekében szólalt föl. Az 1885-iki és az 1896-iki országos kiállítások előkészítésében szintén közreműködött s indítványai, javaslatai előmozdították e kiállítások sikerét. Sok ismeretét szeretetreméltó egyéni tulajdonságai is támogatták. Örömest érintkezett vele mindenki és kifogástalan jellemét nagyra becsülték.



ZAIMIS GÖRÖG MINISZTERELNÖK.



Erdélyi fényképe után.

MUDRONY SOMA.

Sokoldalú képességét egyesítette a még meglehetősen elhanyagolt iparügyek mellett, s eszméit, törekvéseit szivós kitartással testesítette meg. Tudott is ezekért harczolni. Meggyőződésén kivűl a toll volt leghatékonyabb fegyvere. Irt könyveket, röpiratokat, nagyon sok hírlapi czikket. Jó tolla volt, s nem is pihentette azt. Ha üres időt szakíthatott, örömest fordult a szépirodalomhoz is, melyen annyi szeretettel és vágygyal csüggött az ideális lelkű, kedves ember. «Ildényiné lánya» czimű regénye a jellemzésben, a drámai elemek tüzes forrongásában, az előadás érdekességében is mutatja, hogy Mudrony a közélet egyéb terén is mily helyet foglalhatott volna.

Mudrony Soma 1842-ben született Kézsmárkon, Szepesmegyében. Atyja, Sándor, egyike volt a legértelmesebb és legokszerűbb módon gazdálkodó birtokosoknak. Fia 1865-ben Budapesten fejezte be egyetemi tanulmányait. Mint hirlapiró az akkori ellenzéki lapnak dolgozott s csakhamar föltünt nemzetgazdasági tanulmányaival. 1867-ben az országos iparegyesület titkára lett. Ebben az időben alakult a budapesti munkásképző egyesület, mely Mudronyt elnökévé választotta. Majd rábízták az «*Anyagi Érdekeink*» czimű szaklap szerkesztését, a melyet azután éveken át szerkesztett. Fiatalsága mellett is az ipar- és nemzetgazdaság terén csakhamar szaktekintélyűl ismerték el. 1872-ben az országos iparegyesület igazgatója lett s azóta kiváló szakértelemmel és buzgósággal vezette az egyesület ügyeit. Később őt bizták meg az ipariskolai tankönyvek elkészítésével. 1875-ben *Gölniczbánya*, 1880-ban pedig *Debreczen* város III. választó kerülete képviselőjévé választotta. Az 1885. évi orsz. kiállítás alkalmával ő szerkesztette a «*Honismertető*»-t és a katalógust, 1896-ban szintén a katalógusok szerkesztői között volt. 1887-ben *Galantán* választották képviselővé függetlenségi programmal. Nevezetesebb munkái: «*A vámügy és Magyarország közgazdaságának újjászervezése*», «*Iparpolitikai tanulmányok*» (1877), «*Budapest jövője*» (1873), «*A vámkérdés megoldása*» (1890). Tagja volt az ipartanácsnak, a vámtanácsnak, a statisztikai tanácsnak, az orsz. iparoktatási tanácsnak. Az ipartestületek III. kongresszusának elnöke s a központi bizottságnak is elnöke volt. Mint az iparegyesület igazgatója részt vett a fővárosi ipariskolák szervezésében s Szabóky Adolffal együtt 16 éven át az ipariskolai bizottságnak is elnöke volt.

Szerény, egyszerű természete került minden feltünést. A kik valóban méltányolták is sokoldalu képzettségét, s a kristály tiszta embert benne, egy szűkebb kör volt, mely korai halálát oly megdöbbenéssel fogadta. Mudronyt a lankadatlan munka törte össze. Gyönge szervezete meglazult. Két esztendeje, hogy betegeskedni kezdett s ekkor eltiltották a szellemi munkától. Nem sokára szélhűdés érte, s több mint esztendő óta ép elmével, tenni akaró vágygyal, de tétlenségben szenvedett. Szerető neje külföldi vízgyógyintézetbe vitte, a tavaszszal pedig ungmegyei kis birtokukra, a Szerednye melletti Szlatinára vonultak. A derék ember ott hunyt el e hó 17-ikén, s ott is temették el. Az országos ipar-egyesület nagyérdemű igazgatójának végtisztességén küldöttséggel képviseltette magát; az elhunyt díszes temetéséről is gondoskodott. A függetlenségi párt is koszorút küldött régi kipróbált tagjának koporsójára s a párt egyik tagja szintén megjelent, hogy a sirnál bucsúztatót mondjon.

KÉT ÚJ MINISZTERELNÖK.

Zaimis görög miniszterelnök. — Sagasta spanyol miniszterelnök.

Nem épen rendes körülmények között történt közelebb hirtelen kormányválság két európai államban: Spanyolországban és a tőle messze fekvő Görögországban. Spanyolországban a váltakozva oly sok ideig működött Canovas orgyilkosság áldozata lett, Görögországban pedig a szerencsétlen háború alapján létrejött békekötés zavarta fel újból a különben is lobbanékony kedélyeket s okozott a szerencsétlen országban új kormányválságot.

Az új görög miniszterelnök, *Zaimis* Sándor, ki egyúttal külügyminiszter is, kevésbbé ismert ember. Volt ugyan már két ízben is miniszter, egykor az igazságügy, másodízben a belügy élén, legutóbb pedig a képviselőház elnöke volt: azonban Athénben tudvalevőleg oly gyorsan váltakoznak a miniszteriumok, hogy a külföld rendes körülmények között — hogy egy gúnyos diplomata-élczet alkalmazzunk — nem is tartja érdemesnek megjegyezni az időnkénti miniszterek nevét. Athénben azt állítják Zaimisról, hogy sokat tanúlt s igazságszerető ember. Mindeddig Delyannisnak, az egykori nagyhatalmu miniszterelnöknek híve volt, ki most nyilvánosan megtagadta e hivét, hogy az ő közreműködése nélkül mert kormányt alakítani. Zaimis, mint a király is, most a háború szomorú tapasztalatai után valósággal félnek Delyannistól, ki a háború valóságos előidézője volt, ki még most is szenvedélyes ember s nagytekintélyű a köznépnél. Az új kormány komolyabban akar működni, és Zaimisnak sikerült többek között két igen ügyes minisztertársat nyerni: egyik Smolenszki tábornok, a hadügyminiszter, ki Görögországban igen népszerű, a másik pedig Sreit a pénzügyminiszter, ki előbb a nemzeti bank igazgatója volt s így igen alkalmas embernek látszik, hogy az új kölcsön megkötésében, meg a régi hitelezők üzleteinek lebonyolításában sikerrel működjék közre.

Sokkal nevezetesebb és tekintélyes politikai múlttal biró ember az új spanyol miniszterelnök Don Praxedes Mateo *Sagasta*, kiről lapjainknak a spanyol politikai életről szóló közleményeiben már évtizedek óta igen sokszor volt szó. *Sagasta* már rég szereplő ember, 1827-ben július 21-ikén született Torrecilla de Camorosban, Castilia tartományban. Tanulmányait a madridi mérnöki iskolában fejezte be s eleintén vasúti mérnök volt Zamora városban, honnan 1854-ben a kortesbe választották képviselőnek. Itt csakhamar tekintélyre emelkedett, a köztársasági pártnak egyik vezérférfia lett, s midőn a párt forradalmát 1856-ban leverték, kénytelen volt Franciaországba menekülni, a hol az általános amnestia idejéig maradt. Visszatérve hazájába, hirlapiró



SAGASTA SPANYOL MINISZTERELNÖK.

A KISMEGYERI EMLÉKOSZLOP.

Folyó október hó 17-én kegyeletes szép ünnep volt Győrmegyében, a Győr város melletti Kismegyer pusztán, annak a díszes emlékoszlopnak a leleplezése, melyet Győr város és vármegye közönsége a Kismegyernél 1809 június 13-án és 14-én vívott csatában elhullott hősök emlékezetének megörökítésére emelt. Ebben a kismegyeri, vagy mint gyakrabban nevezik, győri ütközetben I. Napoleonnak Magyarországba betört hadseregével küzdött az akkori osztrák-magyar hadsereg és azzal együtt a magyar nemesi fölkelés, melynek ez volt az utolsó harcztéri szereplése. A két ellenséges hadsereg egyenként 40 ezer főből állott. A közös hadseregből, melyet János főherczeg vezetett, 731, a magyar nemzeti fölkelésből, melynek vezére József nádor volt, 800, és az Eugén alkirály vezénylete alatti franczia seregből 1500-nál több vesztette életét. E 3000-nél több harczosnak a csontjai jeltelen sírokban porladoztak egészen napjainkig. Végre majdnem 90 év múlva Győrmegye és város mozgalmat indított meg egy emlékmű állítására, melynek létesítéséhez az uralkodóház tagjai közül is többen járultak, így Ottó, Frigyes és József főherczegek, sőt Ottó főherczeg annyira buzgólkodott, hogy az emlékmű tervrajzát maga készítette el, melyet aztán Leonhard műépítő valósított meg.

Az emlék egy hat méter magas obeliszk, gránitból faragva, melynek tetejét hadijelvények díszítik, azok fölött pedig egy szépen mintázott, kiterjesztett szárnyú turulmadár lebeg. A komoly egyszerűségű, de művészi hatású oszlop négy oldalán föliratok olvashatók, melyek az emlék rendeltetéséről teljes fölvilágosítást adnak.

Az oszlop első oldalán ez a fölirat:

Az osztrák-magyar hadsereg és a magyar nemesi fölkelés 1809 június 13-án és 14-én itt elesett hőseinek.

Az oszlop jobb oldala a stájer vitézeké. Magyar és német nyelven ez van rá bevésve:

A kismegyeri major hős védelmezőinek.

Az oszlop bal oldala a franczia vitézek emlékét őrzi. Felirata franczia, magyar és német nyelven ez:

A franczia hadsereg elesett hőseinek.

Az oszlop alján levő márvány emléktáblára ez van vésve:

> 1809 jún. 13. és 14-én itt és a közvetlen közelben küzdöttek ő cs. és kir. fenségeik János és József főherczegek, Frémont, Jellachich, Collorado, Alvinczy és Mecséry cs. és kir. altábornagyok, Meskó felkelő tábornok és a hősként elesett Hummel alezredes gráczi Landwehr-zászlóalj parancsnok vezénylete alatt az osztrák-magyar hadseregnek és a magyar nemesi felkelésnek 39,600 vitéze I. Napoleon császár franczia hadseregének Eugén alkirály vezénylete alatt álló 40,000 harczosa ellen. Mindkét részről az elesett vitézek száma 3031.

Az oszlop hátsó oldalán ez olvasható:

Állította Győr város és vármegye közönsége Ottó főherczeg ő cs. és kir. fensége védnöksége alatt. 1897.

A nagy közönség és kivezényelt katonaság jelenlétében egyházi megáldás és beszentelés mellett történt leleplezésen jelen voltak a fönt megnevezett főherczegeken kivül b. *Bánffy* Dezső miniszterelnök és b. *Fejérváry* Géza honvédelmi miniszter is, úgyszintén a bécsi franczia követség részéről *Berckheim* katonai attasé. A szertartás végeztével az emlékoszlopot a főherczegek körüljárták és megtekintették. Ezalatt a franczia attasé *Ottó* főherczeghez lépett és állama nevében megköszönte neki, hogy a franczia vitézek emlékének is hely jutott a szobron. Koszorút helyeztek a szoborra *Győr vármegye. Győr városa, a győri helyőrség és a győri főgimnázium ifjúsága.*

Majd báró *Laszberg* főispán rövid beszéde után elvonúlt a főherczegek előtt a katonaság és a fenséges urak a közönség éljenzése közt vonatukra szálltak. Követték őket a miniszterek és közönség különvonatai. Fél kettőre járt az idő, mire a vonatok Győrre visszaérkeztek.



Raab Lajos fényképe után.

A KISMEGYERI CSATA EMLÉKOSZLOPA.

BÁNYÁSZOK KONGRESSZUSA.

A föld méhének edzett búvárai, a bányászok, és bajtársaik, a kohászok, minden esztendőben összegyülekeznek az ország valamelyik vendégszerető bányavidéki városában, hogy a föld felett zöld asztalnál megvitassák ügyes-bajos dolgaikat, értekezleteikkel javítsanak helyzetükön és a testvériséget mennél szorosabbra füzzék maguk közt.

Az országos bányász- és kohász-kongresszus az idén Gömörmegye székvárosában, *Rimaszombatban* folyt le. A kies fekvésű városkának országra szóló ünnepe volt ez a kongresszus, a melyhez hasonlót utóljára 1867-ben látott. Akkor az orvosok és természettudósok gyüléseztek itt, hogy megismerkedjenek a Felvidékkel s tanúlmányozzák Gömörmegye természeti kincseit és szépségeit.

Eseményszámba ment tehát a bányász-kongresszus, a melyre a rimaszombatiak már tavaly ősz óta készültek, különösen, mikor hirűl vették, hogy a védnök, *Wekerle* Sándor, az elnök, gróf *Teleki* Géza, de még *Lukács* László pénzügyminiszter is ott lesz a kongresszuson.

Fellobogózták a várost, zöld galykoszorú fonta be a középületeket; a piacz közepén álló két templom tornyairól is barátságosan integetett egymásnak két hatalmas nemzeti zászló. Szept. 11-én este érkeztek a várva várt vendégek, bányászok, kohászok vagy másfélszázan az ország minden részéről. A fogadó bizottság: *Szabó* György polgármester, *Badinyi* Gyula főkapitány, *Barna* Imre alkapitány, *Lukács* Géza megyei főjegyző és a polgárság számos tagja fogadta az érkezőket: *Wekerlét*, *Telekit*, s a bányász-egyesület ősz alelnökét, *Soltz* Vilmos főbányatanácsost.

Gömörmegye vén, klastromszerű székházának nagy termében volt a gyülésezés. A karzatos terem minden falát a régi főispánok életnagyságú képei díszítik; az Andrássyak közül: Andrássy Manó, Andrássy Gyula; továbbá Deák Ferencz és más kitünőségek. A terem főhelyén a király életnagyságú képe függ; szemben van vele a megye ezredévi emlék-képe, a «*Murányi Vénus*», a melyet *Neogrády* festett. A különben sikerült kép, a mely inkább tájkép, mint történelmi kép, Murány várát ábrázolja s azt a jelenetet, a mikor Wesselényi Ferencz meghódol a Murányi Vénusnak, Széchy Máriának.

A gyülés alkalmából csinosan földiszített termet zsúfolásig megtöltötték «az ország napszámosai», a hogy a bányászok magukat nevezik. Szept. 12-ikén egész délelőtt tartott a gyülésezés, a melynek az egyesület belső életének rendes ügyein kivül több országos fontosságú szakelőadás volt a tárgya. A titkári jelentés után, mely az országos bányászati és kohászati egyesület szellemi és anyagi működéséről számolt be, *Farbaky* István főbányatanácsos, országgyülési képviselő tett jelentést az egyesületi székhelynek Selmeczbányáról Budapestre leendő áthelyezése tárgyában. A jelentés lényege az, hogy kellő jövedelem hiányában az áthelyezésről egyelőre szó sem lehet. *P. Tetmayer* László salgótarjáni bányaigazgató a selmeczbányai akadémia újjászervezése ügyében adott be inditványt. Ennek kapcsán dr. *Wekerle* Sándor nagyszabású beszédben ismertette az akadémia ügyében történt lépéseket s főkép arra kérte az egyesület tagjait, hogy az akadémiának Budapestre tervezett áthelyezését tőlük telhetőleg igyekezzenek meggátolni. Az indítványt Wekerle felszólalása értelmében módosítva egy bizottságnak adták ki tanúlmányozásra. *Richter* Géza szélaknai bányamérnök a bányásztisztek és altisztek minősítésének megvédésére adott be indítványt, a melyet el is fogadtak. *Tóth* Gáspár budapesti ügyvéd két bányajogi ügyben, *Münnich* Kálmán iglói bányaigazgató a bányász vidékek új geologiai fölvétele tárgyában adott be indítványt. Az előadott reformokat és indítványokat a jövő évi pécsi kongresszuson fogják tárgyalni.

A kongresszus az ülés után egy csoportképben lefotografáltatta magát. Délután Rimaszombat városa látta vendégeül az egyesületet, este pedig fényes bált rendezett a tiszteletükre. Ez volt a kongresszus első napja.

A második napon, bár az idő borús volt, az egész nagy társaság Likérre rándúlt, hogy az ottani nagy bánya- és kohótelepet megtekintse.

Likér, helyesebben *Nyustya-Likér*. egy óriási völgykatlanban fekszik, a melyet három oldalt sürű erdőkkel boritott hegylánc övez. Tizenöt évvel ezelőtt a völgy közepe a Rima kiöntései-

Kísmeggyer

A kísmeggyer emlék-
szobor. 8r 32 l
Győr 1897

119. Kismogyorós, g. k. fatemplom.

1747. Nagymogyorosnál: „Filialem habet Kis-Magyaros ... in qua ecclesia noviter erecta." (O. L.; C. P. Tab. et Conscr. 1747. No. 8.)

1839. „... cum Eccl. Lig. ad S. Basilium Mag." (Schem. Munk. p. 34.)

1908. „Eccl. nov mur." (Schem. Munk. p. 82.)

Lásd még: Lehoczky IIIb. p. 428.

(Bereg m.)

Dombos

MDK

Kismester István

"megcsinálja a székesegyház üvegezését és mécseseket is készit." Nevével 1493-tól találkozunk, 1506-ban halt meg.

Az Egri Múzeum Évkönyve. II. Eger 1964.
Détshy Mihály: Munkások és mesterek az egri vár épitkezésein 1493 és 1596 között. Második közlemény.
151. lap.

MDK

Özvegye, Kismester Istvánné készíti a székesegyház Bakócz kápolnájában az ablakok üvegezését. 1508 szept. 23.án 380 üvegtáblásáért fizetnek á.1 dénárt. Készit Mindszentekre mécseket, gyertyát.

Détshy Mihály: Munkások és mesterek az egri vár épitkezésein 1493 és 1596 között. Második közlemény. 152.lap

Az Egri Múzeum Évkönyve. II. Eger 1964.

Kisnagy István szobrász

Tamásiban, a gimnázium udvarán helyezték el „Üllő nő" művét.
(említve és repr.)

O. I.: Szobrak Tamásiban.
Tolna m. Népújság, 1974. márc. 7.

KIS NAGY Andrea MU 2001/6

de nem itt és nem így. Lelki, szellemi deficitjükkel meg véletlenül sem számítanak az élet urainak.

Feltűnőbb ez a jelenség, ha összevetjük egy másik, hasonló motívumokat felvonultató mozgófilmmel, az idei filmszemle díjazott alkotásával, Incze Ágnes *I love Budapest* című munkájával. Ebben szintén megjelennek a neoncső-Budapest koronázatlan fejedelmei, de csupán oly mértékben győztesek, amennyire áldozatok: halandóságuk, esetlenségük, ambivalens érzelmeik a napvilágnál előtűnnek. Egyszóval életszerű alakoknak látszanak, nem digitális rajzfilmfiguráknak.

Ugyancsak kétséges, mennyiben nyújt ez a sorozat többet az izgalmak kedvelőinek. A tízrészesre tervezett első sorozat negyedik darabjában például a műsor dramaturgiai csúcspontja az a jelenet volt, amelyben Kamarás Iván egy csokor virágot lopott a Farkasréti temetőből. A feszültségfokozó háttérzene, a fekete Porsche agresszívan metsző fényszórói, az operatőr közvetlen kapcsolatteremtése Debil mindenre elszánt, kigyúrt arcával mind azt sejtették, hogy itt bizony kemény akció szemtanúi lettünk. Ehhez képest az ágyhoz láncolt számítógépes bérrabszolga kegyetlen küzdelme saját gyomornedvei és az őt őrző-védő, pisztollyal hadonászó keményfiú ellenében alig-alig emelték az adrenalinszintet.

Negatív rekordkísérlet született az élettelen párbeszédalkotás területén is. A műsort időben közvetlenül megelőző, 1075–1076. epizódjánál járó, azaz látszólag igen megfáradt *Barátok közt* nevű szimulációs játék valóságos műremeknek hatott kidolgozott dialógusaival. Az *Első generáció* olyannyira rábízta magát a képekre, hogy a mondatfűzésnek töltelékszerepet szánt csak. Primer indulatvilága miatt, megkockáztatom, némafilmként nemcsak érthetőbb, de élvezhetőbb is lett volna. Statisztikailag a leggyakrabban előforduló kifejezésnek egyébként, nem véletlenül, a „buli" bizonyult, dobogós helyezést értek még el a „király" és a „de állat" indulatszavak is. Keresetlenségükkel azt kívánták szemléltetni, egyszerű kandikamerás produkcióról van szó, ez vagy az a jelenet éppenséggel elleshető lenne az életből, csak itt még jobban mutat.

A sorozat azon szériák közé tartozik, amelyekben az első részben elkezdett mondatot igyekeznek elnyújtani a legvégéig. Nincsenek lezárt epizódok, a bevett akciósorozatokkal ellentétben nem egy szokatlan rejtélyt igyekeznek körültapogatni Uzival és izommal, a történet úgy folytatódik, hogy voltaképpen el sem kezdődik. Az angolszász beceneveket viselő sikeremberek és az utónévkönyv lábjegyzetében előforduló fodrászfiúk fémjelezte események között elsikkad a grandiózus számítógépes csalássorozat, amelynek fordulatai esetleg ébren tarthatnák az érdeklődést.

Az *Első generáció* budapesti és magyar film. Én nem tudom, így van-e, ennek csak a programújságban van lenyomata. Budapestisége abban csúcsosodik, hogy Debil a Gül Baba türbéjéhez invitálja meg éjszakai partnerét, akinek türelme lopott rózsát terem. A díszvilágítással kiemelt korlátról a nagy magyar éjszakába alátekintve Debil unottan megjegyzi, bulit akart itt rendezni egykoron, de kegyeletsértésre való tekintettel ezt a hatóságok nem engedélyezték. Végül is temetőben vagyunk, vagy nem? Máskülönben ez a Budapest a világ másik felén is lehetne. A fém-bőr-üveg irodák egyhangú beltere és a lokálok pupillaszaggató lüktetése könnyen konvertálhatóvá teszi az itt készült produkciót.

A színészek válogatása felettébb érdekes. Kamarást igyekeztek megtartani *A miniszter félrelép* bunkó izomagyú szerepében, némi nagystílű mizantrópiával megspékelve. Ernyey Bélát a közszolgálati csatorna éjszakai erotomán magazinjából húzták elő és vasalták élére, megpróbálván felidézni nem is hajdani képességeit, de esetlegesen a valódira emlékeztető személyiségjegyeit. Gyetvai Évát, a szívtelen főnöknőt pedig éppenséggel egy riválisa csatorna feltörekvő üdvöskéi közül darálták be. Ő volt az, aki – mint egy évvel ezelőtt írtam – a TV3 autósmagazin műsorvezetőjeként szürke egérkéből vörösben pompázó bombázóvá ser-

dült, ebbéli tulajdonságát az *Első generáció* is igyekszik kidomborítani. Ők és a többi kevésbé neves, kevésbé színész szereplők az alkotókkal karöltve a magyar televíziózás egyik leghitelteleneb sorozatával ajándékoztak meg bennünket.

Nem könnyű persze sorozatnak lenni. Naponta, hetente kell életben tartani egyetlen apró ötletet: azt, hogy közünk van egymáshoz. Hogy a sorozatok nekem, rólam szólnak. Hogy a sorozatszentek és -gyilkosok akár nélkülem is valósággá válhatnának. Hogy egyetlen, közös nyelvet beszélünk: nem akarok egyedül maradni képtelen életemmel, ki nem mondott szavaimmal, át nem élt érzelmeimmel. Mert akkor, bizony, jaj nekem.

Első generáció. RTL-Klub, 2001. május 2. 20.25. Főszereplők **Kamarás Iván**, **Gyetvai Éva**, **Ernyey Béla**, rendező **Szabó Szilárd**, producer **Szani János**.



Rózsa Gyula

Kiss Nagy Andrásról, alkalom nélkül

Az alkalom tavaly március 22-e körül lett volna, akkor lett volna hetvenéves. Esetleg kilencvenhét januárja után, akkor halt meg. Civilizált országokban ilyen pillanatokban szoktak rendezni gyűjteményes tárlatot, életmű-kiállítást, kiadni monográfiát, szerkeszteni oeuvre-katalógust. Nevetségessé válnék, ha mindezt most tragikus hangon kérném számon. Éppen ezt: elmaradt Kondor-emléktárlat, elsinkófált Vigh Tamás-jubileum, elbliccelt Kokas-születésnap az idei első félév legszerényebb mérlege – vélem, senki sem gondolja, hogy protokolláris hiányérzeteimet adom elő. Civilizáltabb országokban az emlék- és életmű-kiállítások és járulékos teljesítményeik a számba- és birtokbavételt szolgálják, az életművek tömeges kisajátítását, és csak mellesleg és esetleg a tisztelgő ünneplést. Holott azok nem előzmények nélküliek, nem évtizedek elmulasztott tárlatait és meg nem írt monográfiáit pótolják.

A művészeti élet nem ad intézményes alkalmat életművek méltatására – legyen ez az apropója a Kiss Nagy Andrásról szóló méltatásnak. Vagy vegyünk példát az előnyösebb helyzetben lévő zenekritikusoktól és zenetörténészektől. Akik, ha élő előadáshoz nem kapcsolhatják mondandójukat, egy-egy lemezt megragadva bármikor értékelhetik a történeti művet, mondván, a történeti mű folyamatosan jelen van. Igazuk van. Kiss Nagy András Magvető és Kenyérvivő szobra a békéscsabai városháza díszudvarában folyamatosan jelen van. A városházi díszudvart májusra teleültették virággal, a különleges eperfákat felszerelték magyar és latin nyelvű névtáblákkal, a szobrok különleges környezetben élnek – legyen esetleg ez az apropója a Kiss Nagy Andrásról szóló vázlatnak.

A békéscsabai városháza tekintélyes és barátságos épület. A tizenkilencedik század hetvenes éveiben építették, a romantika és az eklektika nemcsak a küllemében keveredik, hanem abban is, hogy más – kevésbé neves – építész tervezte a terjedelmes házat, de híres mesterrel, Ybl Miklóssal készíttettek hozzá homlokzatot. Mindazonáltal impozáns és egységes székház, árkádos udvara barokk és klasszicista megyeházák hangulatát idézi fel azok komor fensége nélkül – nyájasabb és könnyelműbb az ívsora. A belső

udvar gazdag kert: különleges szomorúeperfák, évelő és egynyári virágok, egyszóval tökéletesen zárt és tökéletesen oldott tér két Kiss Nagy-plasztika számára. Amelyek illeszkedő arányaik ellenére sem kertszobrok. A Magvető olyan lendülettel végzi technológiai szempontból elavult, atavisztikus gazdasági feladatát, a vállán keresztülvetett zsák úgy dagad és úgy repíti a bronztömeget, hogy akár szétverhetné, szétrombolhatná a frissen festett falakat, ha életnagyságnál kisebb léptéke és a négyszögű udvar zártsága békítőleg vissza nem fogná súlyát és szimbolikus erejét. Így csak a dinamikája érvényesül, kubista-konstruktív tanulságokon nevelkedett komolysága finom feszültségbe rendeződik a környezetével. Hozzá képest a Kenyérvivő nőalakja statikus lehetne a szemközti udvarsarokban, ha ugyancsak tagolt, függőlegesen épített figurája nem vinnekínálna monumentális, domború tömeget. A nőfigura lába két sima, botszerű támaszték, két vékony bronzpálca, amely folyamatos feszültséget kelt, mert furcsán tartja, bírja a bronztestet, holott a nőalaknak, ennek a szépen bonyolított testnek ugyancsak tartania kell hatalmasra kelt, dagadó bronzkenyerét. Gyöngédség és dinamizmus, bukolika és erő itt a gravitációs energiák feszültségéből tisztul ki, így válaszol egymásnak forma szerint a két szimbolikus jelentésében is egymást hívó, egymást feltételező termelői aktus.

Kiss Nagy életművének ritka köztéri pillanata. Mert a szobrászt már életében kisplasztikusnak ismerte a közvélemény, az elismerő, a teljesítményét nagyra értékelő közvélemény is, ez pedig az errefelé szokásos értékrendben olyan hátrány, amelyet befejezett életművek végképp képtelenek ledolgozni. Hiába Medgyessy, Ferenczy Béni életművének, Borsos legjobb korszakainak bizonyítéka, hiába a huszadik századi hazai plasztikatörténetnek az a tanulsága, hogy legnagyobb szobrászaink vaskos okok miatt a kamaraműfajokban teljesíthették ki a talentumukat. A kisplasztikához úgy hajol le még mindig közgondolkodásunk, mint a naiv művészetekhez: becsét tudja, simogatóan szereti, de szeret lehajolni hozzá. A kisbronzokban, kisólmokban mesteri életművet alkotó, a már addig sem mindennapi magyar éremművészetet a hatvanas-hetvenes években megújító, másokkal együtt rendkívüli nívóra emelő Kiss Nagy utóéletét azonban nem csak bizonyos intelligenciahiány sújtja. Ha csupán ennyi, a kamaraműfajok iránt érzéketlen mennyiségi szemlélet volna az oka a felemás elismerésnek életében és a hallgatásnak az utóéletében, csak róla kellene beszélnünk, másokról, a fent említett és nem említett életművekről nem.

Nem tudjuk, máig sem világos, hogy a rendkívüli szobrászi képességekkel megáldott Kiss Nagy miért zárkózott be igen hamar az egy méternél, méter ötvennél kisebb művek világába. A személyiségéről általában kevés az ismeretünk, zárkózott volt, életében nem kérdeztük eleget, és ő nem tárulkozott fel – nemcsak a róla szóló szakméltatás hiányos, interjúk és vallomások sem maradtak utána. Meglehet, ez, az alkati szerénység magyarázza önkéntes pálya-kijelölését, lehet, hogy indíttatása, neveltetése, s az sem kizárható, hogy működésének társadalmi és művészetpolitikai körülményei. Esetleg – igen valószínűen – ezek és mások együttvéve. Lapos okoskodás most már; tény, hogy az ötvenes évek legvégén indult szobrász a hatvanas évek közepéig vállalt (vagy kapott) klasszikus méretben és értelemben vett monumentális feladatokat, és ezek nemcsak a kor közplasztika-termésében látszottak figyelemre méltónak, hanem ma is megbecsülést érdemelnek. (Kubikos, Badacsonytomaj). Felfigyelni azonban szakma és méltatás alighanem egy tizenkilenc centiméteres ólomkompozíciójára kezdett, amely ugyancsak a Kubikosok címet kapta, s amelyen valóban megjelent a talicska mint attribútum és mint csoportfűző, összekapcsoló elem. De amely két férfifigurával és egy anya-gyermek elemmel úgy volt képes erőt és összetartozást, elhasználtságon győző erőt és fájdalmas űr közvetítette összetartozást

plasztikai hitellel megjeleníteni, ahogyan a kor szapora család- és földmunkásszobrászatában kevesen.

A harminchárom éves szobrász remeke nyilvánvalóan nem született volna meg azok nélkül a tanulságok nélkül, amelyekkel Henry Moore szabadította fel a huszadik század plasztikáját, és a kubizmusnak, a konstruktivizmusnak a rendkívül szuverén, rendkívül alkotó módon történő kezelése mindvégig jellemezte az életművet. A lényeg a szuverenitás és az alkotó mód, amellyel Kiss Nagy formához, műfajhoz, témához és anyaghoz nyúlt. A kezdetektől erős egyéniségnek bizonyult: nem térítették el felcsapó művészeti divathullám és érvényesüléssel kecsegtető megbízói elvárások – mindkettő meglehetős gyakorisággal kísértett indulása és első kiteljesedése idején –, a csak maguknak alkotó világmegvetők makacsságával dolgozott közösségnek szánt, közösséget nagyon is feltételező munkáin. Nem tudni, milyen belső erők erősítették és irányították: mint említettem, nem kérdezték vagy nem árulta el.

Annyi köztudott volt, hogy Pusztaföldváron, a Viharsarokban született, meg hogy nemcsak az ott készen kapható kubikostémákkal azonosult, hanem – lásd a békéscsabai szobrokat – bizonyos parasztiplebejus lényeggel is. De hogy e látható vagy sejthető elkötelezettségből miként emelte témáit és toposzait a magasabb érvényesség és esztétikum szféráiba, arra már éppúgy nem volt magyarázat, mint további konkrétum arra nézve, hogy ugyan mint élt, meddig élt, mit kapott egy életre a kétségkívül viharsarki Pusztaföldváron.

Művészeti tanulmányait ifjúkora kuszaságának megfelelően a bauhausos-idealista Pap Gyula népi kollégiumában kezdte, némi budapesti főiskola után, a legötvenesebb ötvenes években a leningrádi akadémián folytatta, kilenc esztendő végén itthon Mikusnál és Pátzaynál diplomázott – mindez együtt és különkülön sem magyarázza meg sem a kubizálást, sem azt, hogy hamarosan föllazítja, majd fölszabdalja a klasszikus érem formáját. Hírlett, hogy a Repin-akadémia helyett az Ermitázs volt behozhatatlan mesteriskolája, s ez felettébb valószínű. De sem a hatvanas évek érmeinek szabadon szárnyaló kalligrafikus-plasztikai tökélyét, sem a hetvenes évek mind sommásabb, mind tektonikusabb mikrodomborműveinek zengő nagyvonalúságát, sem a később felbontott, összezárt és kinyitható plaketteknek a fegyelmezett szabadosságát nem leshette el a numizmatikai gyűjteményekből. A különös, finom, modern mitologikumot sem tanulhatta a klasszikumtól. Fiatal mesterként már a hetvenes években érzékeny mediterrán párát bocsátott nagy drámai erőtől feszülő figuráira, majd nonfigurációira. A párka-, Niké- és Spartacus-motívumok, valamint a kubizáló-konstruáló formák összeötvözése eleve különleges hangulati eredménnyel kecsegtetett volna, a zaklatott és mégis oly erős-súlyos, kicsiny méretű, de mégis kikezdhetetlenül monumentális Kiss Nagy-szobrok azonban küzdelemnek és megsebesült győzelemnek, költészetnek és földrealitásnak olyan emlékműveivé váltak, mint meg nem szűnt tematikus „kubikos" és „parasztszobrai".

Nem kell Kiss Nagy András Kondor Béla-emlékérmét előkapni és szimbólumként felmutatni ahhoz, hogy tudomásul vegyük: volt ezerkilencszázhatvan után egy olyan magyar képzőművészet, amely komolyan vette, magára vette a társadalmi felelősség terhét. Akkor is, annak ellenére, hogy ez hivatali elvárás, deklarált művészetpolitikai, sőt megkövetelt politikai koncepció volt. Annak ellenére is, hogy generációjukból sokan – a többség – ezt külsőségekben szállította, mert nem akarta, még inkább nem tudta művészileg hitelessé tenni. Meglehet, az egyetemes képzőművészetben (értsd: a nyugati féltekén) ez akkor éppen nem volt időszerű, az egyetemes szocialistának mondottban pedig erőltetett volt, régen elavult és hazug. Ezek mit sem vonnak le a művészettörténeti tény értékéből – legfeljebb a mesterek életét keserítették és munkáját nehezítették. Művészettörténeti tény, hogy voltak festők, szobrászok és grafikusok, akiknek sokat

jelentett – mindent akkor – az, hogy közösség, emberség, igazság, küzdelem. S az különböztette meg őket másoktól, akiknek ez esetleg szintén sokat jelentett, hogy ők ezt a műveikkel tudták hitelesíteni. Ezután már mindegy, hogy ennek a – ma sincsen rá korszerűbb szó – elkötelezettségnek hajdani szűkkeblű neveltetés, eltorzult ideológia, hamis társadalmi tudat volt-e eredetileg az indítéka; az életművek eltávolodtak az indítóokoktól, és elemelkedtek a kétes kortársi környezettől. Úgy emelkedtek a remekművek magasába, hogy eszméiket és eszményeiket nem a tematika, nem a lépten-nyomon deklarált szándék hordozta, hanem a művek lényege. Az akkor negatív tematikai minősítést kapott műveké: mitologikus, magánmitológiát formáló, indirekt tárgyú alkotásoké.

Az, hogy később – a nyugati művészetben hatvannyolc következtében már egyidejűleg, a hazai egy részében pedig igen hamar – bekövetkezett egy újabb fordulat, amely a közvetlenebb, brutálisabb társadalmi és formai megnyilvánulásokat vélte célravezetőnek, Kondor, Kokas, Vigh, Kiss Nagy és a hozzájuk mérhetők teljesítményén (nagyon magas mérce!) mit sem változtat. S az sem, hogy napjaink trendjei idegenkedve nézik ezt a művészettörténeti jelenséget. Nem kötelező azonosulni ezzel az azonosulással, ma talán nem is lehet. Csak az értékeit – ott, ahol hatalmas értékei vannak – kötelező tudomásul venni.

Hogy módszert ajánljak: a két háború közötti polgári műkritika mindig jelezte fenntartásait Derkovits társadalmi meggyőződésével szemben, de egy „ennek ellenére" fordulat után mindig felismerte művészi géniuszát.

Kiss Nagy András: Kenyérvivő, bronz, 1981; Magvető, bronz, 1981; Békéscsaba, városháza.



Fáy Miklós

A kilencedik te magad légy

A kötelezők legkötelezőbbje. Ha az európai zenéről van szó, akkor Beethoven. (Vagy Bach? Nem, Bach túl nehéz, túl régi, túl kevéssé megfogható. Maradjunk az eredeti változatnál.) Ha Beethovenről van szó, akkor a Kilencedik szimfónia. Elvégezve az egyszerűsítést: ha európai zenéről van szó, akkor a Kilencedik szimfónia. Ha viszont a Kilencedik szimfóniáról van szó, akkor egyáltalán nem biztos, hogy ez a felvétel jut az eszünkbe. Eleve Bernstein nem jut könnyen az eszünkbe, ha reprezentálni kell valamit, márpedig a Deutsche Grammophon Panorama sorozata zeneszerzőkre bontva lényegében a klasszikus zene története, és ily módon óhatatlanul is reprezentatív válogatás. Más kérdés, hogy a reprezentáció mellett egyéb szempontok is közrejátszanak: ez egy olcsó, pontosabban középáras lemezsorozat, az archívumból dolgozik, elsősorban a cég saját anyagaiból válogat, nem lehet túlságosan régi a felvétel, így aztán eljutunk oda, hogy vagy Bernstein vagy Karajan. Karajan lenne a kézenfekvő választás, az a klasszikusabb, pontosabb, véglegesebb megközelítés, ráadásul stúdiófelvétel, a kiadó mégis Bernsteint választotta.

Nincs miért neheztelni, Bernstein nagyon egyenetlenre sikerült második Beethoven-ciklusának ez talán a legfinomabb darabja. A kétlemezes albumra rá tudták még passzírozni a közel egyidős Missa solemnis-felvételt, mégis különös, hogy pont ez a nagyon személyes,

időnként különc értelmezés, ez a pillanatnyi hangulatot, a karmester és a zenekar közötti nem teljes összhangot is megmutató koncertfelvétel a döntés, ahol még a harmadik tétel kezdetének élvezetét az is megnehezíti, hogy valami furcsa, elektronikus eredetű, éles, sípoló zaj hallatszik. Persze a zaj nem lényeg. Inkább a pillanatnak van jelentősége.

A megőrzött pillanat egyfelől lejjebb helyezi a Kilencedik szimfóniát a polcon. Hiába lemez, hiába készült az utókornak, mégis tele van esetlegességgel, ami azt jelenti, hogy a mű az európai klasszikus zene csúcsa dicsőséges rangjából és állapotából átkerül az ez is csak egy szimfónia kategóriába. Furcsa módon Bernstein sem tartotta magát mindig ehhez az elvhez, amikor a berlini fal leomlásakor a helyszínen termett, hogy vezényeljen valamit az általános figyelem fókuszában, akkor mi másra is eshetett a választása, mint a Kilencedikre, amelyet az alkalomra Örömóda helyett Békeódára kereszteltek át. Az időpont azonban egyelőre egy évtizeddel korábbi, a helyszín pedig Berlin helyett Bécs.

Bernstein ebben az időben átcsoportosít, szervez, alakul, változtatásokat fontolgat. Irtózatos válságokon van többékevésbé túl. 1978-ban meghalt a felesége, akit két évvel korábban elhagyott. Bernstein életét a hátralévő években súlyos lelkiismeret-furdalás kíséri. Ebben az évben töltötte be a hatvanadik évét, az óra ettől kezdve egyre hangosabban ketyeg. Küldetéses embernek lenni mindig nehéz, de úgy különösen az, ha az ember valami olyasmit érez a küldetésének, amit nem tud teljesíteni. Aki ekkor rápillantott Bernstein művészetére, körülbelül tudhatta, mire képes ez az ember. Többnyire jó karmester, időnként nagyon jó is, aki új színt hozott a vezénylők közé, aki médiasztárrá nőtte ki magát a nagyszerű beszédkészsége, a szerencsés külseje és a varázslatos mozdulatkészlete miatt, s akit sokkal többen ismernek, mint ahányan hangversenyre járnak. Bernstein karmesteri és zenére nevelői működése önmagában több, mint amennyi egy embertől elvárható, de ő még mást is tudott. Megírta a West Side Storyt, amely, most már nagyon úgy látszik, a musical mint műfaj azóta is legfeljebb csak megközelíthető csúcsa, és emellett írt néhány szórakoztató, rokonszenves, jól hallgatható szimfonikus könnyűzenét, sikeres és kevésbé sikeres zeneművet. Ha Bernstein csak komponált volna, az életmű akkor is teljes lenne. Az ember hajlamos rá, hogy ne becsülje sokra ezeket a darabokat, de kár fintorogni. Nem szégyen az, ha valamit évtizedek múltán is kellemes meghallgatni, és a legjobb Bernstein-zenék nem is játsszák meg, hogy valami szédületes nagy művek lennének, pontosan annyinak mutatkoznak, amennyit érnek, a Candide-nyitány nem tesz úgy, mintha a III. Leonóra méltó párja kívánna lenni. Ez eddig minimum három teljes élet, de Bernstein ennél még mindig többet akart.

A cél a nagy, világsikerű, de mégis amerikai nemzeti opera megalkotása lenne. Az óra pedig, mint említettük, ketyeg. Bernstein visszavonulni készül. Nem egy életre, de legalábbis egy évre. 1979-ben csupán aláírt szerződéseit, már meglévő kötelezettségeit teljesíti. Ennek része a Kilencedik szimfónia előadása a bécsi Staatsoperben. Egy megkezdett sorozatról van szó, Beethoven összes szimfóniájának, néhány nyitányának, egy vonósnégyese zenekari változatának és a Missa solemnisnek televíziós felvételéről, előtte a szokásos bevezető magyarázatokkal, tehát a népnevelői és karmesteri életmű folytatásáról.

Az adott helyzetben tehát az sem lenne szégyellni való csoda, ha a felvétel semmi másról nem szól, mint hogy viszonylag hűen adja vissza egy karmester és reménykedő zeneszerző életének fontos pillanatát, a kétségbeesést, a kapuzárás előtti pánikot, amikor a kapuzárás nem a szexuális, hanem az alkotó élet közelítő végét jelentené. Magyarul: az sem lenne nagy szégyen, ha a Kilencedik szimfóniának ezt a felvételét egyszerűen értelmetlen lenne meghallgatni, mert nincs benne figyelem, koncentráltság, rossz, összecsapott munka lenne. Ami a

Kis Nagy Pál, szobrász

Gyulán leleplezték művét: Dózsa-emléktábláját.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1972. jún. 11.

KISNÁNA

Vár

VINCZE Péter: Romlásban pusztul a vár.
= Kelet-Magyarország, 1994. febr. 2.
12. ill.



MAGYA
ÉS FÉ

M E G H

1994. február 22-én

"Fordulóponton

Kis nána

Heves m

vörrom Gerecse 1902

1) alaprajz 1:200 mellette

korvy alaprajz és metszet 1:100 –

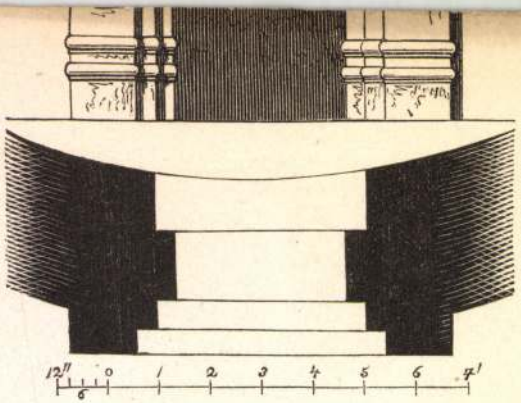

30.

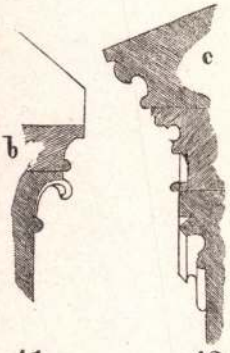

41. 42.

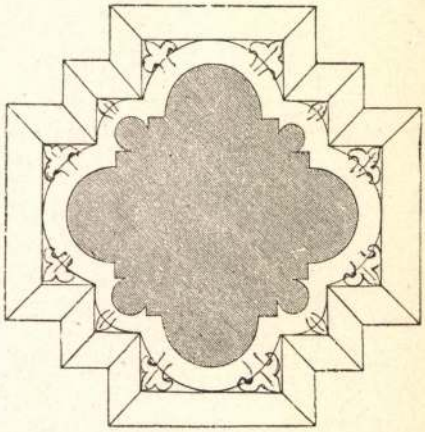

46.

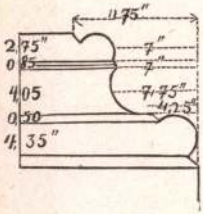

45.

Kisnánai várrom

KISNÁNA (Wánavár)

Várrom

Dr. Erdey: Wánavár. VV 1860,
482 - 483 l.
(képe 480 l)

Kisnánai vár

romja.

Verpelét mellett.

gótikus

Pásztor József

A Mátra

Bp. 1929.

112 – 115. l.

képpel

Ostrom

Belgrád (MTI-tud.) — Rendkívül heves harcok voltak kedden is Zepcénél, a Boszna folyónál levő horvát erődítménynél, amelyet a számbeli fölényben levő muzulmán csapatok hosszú hetek óta ostromolnak.

A várost támadó muzulmánok a tüzérséget is bevetették, Zepce már inkább csak romhalmaz. A muzulmánok a város bevételével próbálnak utat nyitni maguknak Tesanj és Maglaj felé, ahol sok tízezer ember él tavaly tavasz óta.

Kevesebb gabona termett

A segélykészletek lényegesebben kisebbek lesznek

Róma (MTI) — A világ gabonatermése tavaly csaknem 1 878 millió tonna volt, ez a mennyiség 4 százalékkal kisebb mint 1992-ben volt — derül ki az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezetének (FAO) kedden közzétett adataiból.

Az AFP jelentése szerint az eredmények azt mutatják, hogy a világ gabonakészlete az 1993-94-es időszakban kevésbé bőséges lesz. Az 1994-es első aratások utáni kilátások kielégítőnek tűnnek.

A tavalyi csökkenés oka elsősorban abban keresendő, hogy jelentősen visszaesett a másodrendű gabonák termesztése a fejlett országokban.

Nagyobb mennyiséget kell majd elvenni a világ gabonatartalékaiból ahhoz, hogy kielégíthessék a fogyasztást, a készletek azonban még azon a határértéken belül maradnak, amely a FAO szerint szükséges a világ élelmezési biztonságának a szavatolásához.

Afrikában a kenyai és az eritreai betakarítási eredmények azt mutatják, hogy a két ország élelmiszersegélyek iránti szükséglete jelentősen nő majd 1994-ben. Csökkenő terméssel kell számolni Etiópiában, Szudánban, Burundiban és Angolában is, Haitiban pedig az élelmezés továbbra is rendkívül komoly gond marad.

Irakban az élelmiszerellátás és a táplálkozás tovább romlik, miközben egyes kaukázusi államokban növekszik azoknak az embereknek a száma, akik gyors élelmiszersegélyre szorulnak. A szervezet egyben arra figyelmeztetett, hogy az élelmiszersegély-készletek is csökkenni fognak az 1993-94-es időszakban.



Több mint húszezer farmer érkezett Dél-Korea minden részéből Szöulba, hogy tiltakozzon a kormány gazdaságpolitikája ellen, mivel az — az import miatt — nehéz helyzetbe hozta őket

AP-felvétel

A csontmaradványok azonosítása

A tömegsír betemetése nagyon megnehezíti a mostani feltáró munkát

Budapest (MTI) — Az kiállítási Programiroda és a múlva elsőként két igazságü- tosan hány ember marad-

Romlásban pusztul a vár

Nemzeti örökségünk védelmet és jobb hasznosítást igényelne Kisvárdán

Vincze Péter

(Kisvárda) — A kisvárdai vár nemcsak Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, hanem a határokon is túl terjedő vidéknek ma már egyetlen középkori, világi épülete. Az 1954-ben megkezdett ásatásokkal együtt, s a még fennálló épületmaradványok felújításával 1960-ra fejeződtek be a munkálatok.

A helyi, a járási, a megyei tanácsi testületek, üzemek, az 1958-ban megalakult Várbaráti Kör (de jó volna még a mai működése is!) tagjainak és főleg szervezőinek támogatásával, a Magyar Nemzeti Múzeum és az Országos Műemlékvédelmi Felügyelőség együttműködésének eredménye lett a rekonstrukció.

Többlépcsős felújítás

Helyreállították a délkeleti saroktornyot, melynek három szintjén az 1962-ben megnyílt kiállítás tárta a látogatók elé a vár és környékének hajdani történetét, a tárgyi emlékanyagait. Ez a kiállítás, de maga a vár évek óta — talán egy évtizede — nem fogad látogatót.

Az elmúlt évek, évtizedek kikezdték az 1960-ban elkészült, s felújított várfalakat. Ezért a városi tanács (1987-88-ban) megrendelte a vár teljes rekonstrukciójának tervdokumentációját, amit egy többlépcsős felújítással 1989-ben el is fogadott az akkori testület. E tervek egy része már évekkel ezelőtt meg is valósult. Elkészültek a vár külső falainak magasítási, felújítási munkálatai, valamint a két körbástya a magastetővel.

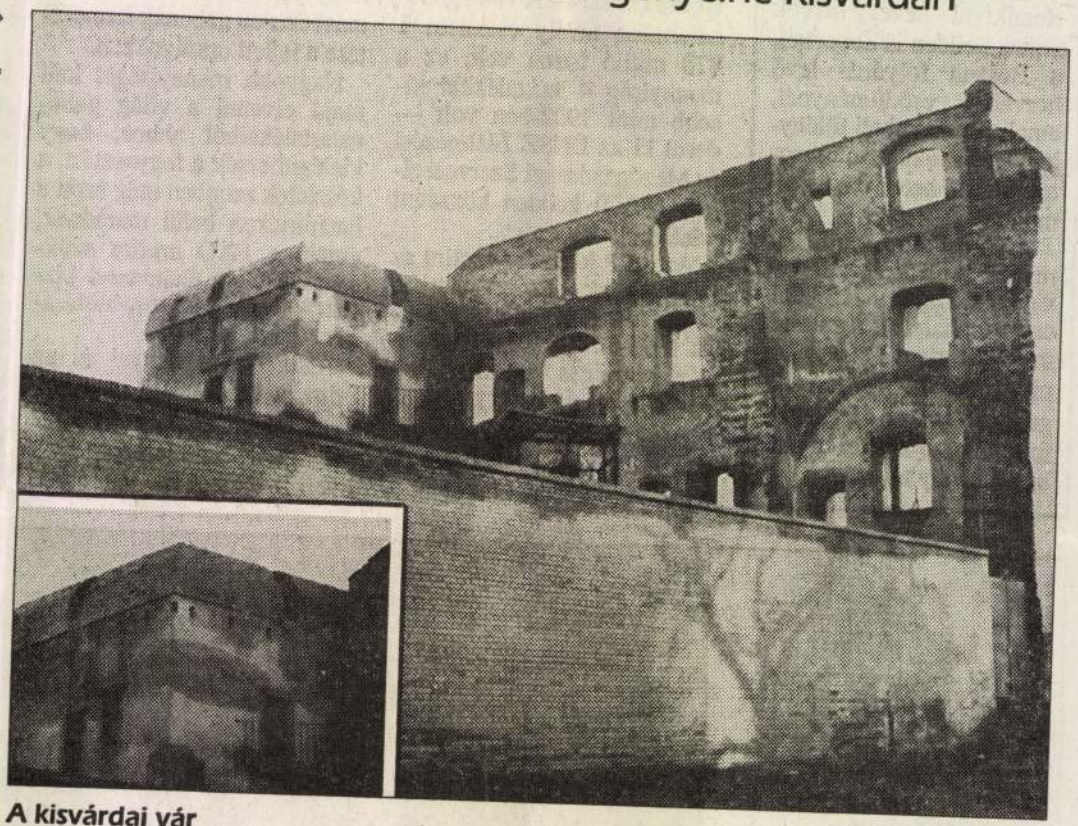

A kisvárdai vár

A szerző felvétele

A tervekben magas tetőt kap a még épen maradt, s 1988-ra újból helyreállított sarokbástya is. Addig is és azóta is ez a bástya a beázások miatt rohamosan romlik. A tervek szerint — külsőleg — hasonlóan nézne ki a vár mint az egy XV. századvégi ábrázoláson látható.

Nem épül...

A falak jelenleg is tovább áznak, pedig ezt a várat a Nemzeti Örökség Bizottság az 1990. IX. 19-én megtartott ülésén hozott határozatával — melynek száma 22. — mint történeti épületet s építményegyüttest a Nemzeti Örökség részévé nyilvánította. Őrizni, óvni az egész nemzet érdekében kötelesek vagyunk, mint ahogy azt az okirat utolsó mondatában olvashatjuk: „... az állam és a társadalom részéről feltétlen védelemre, kiemelt gondoskodásra tart számot."

Sajnos ezt most nem tapasztalhatjuk. A városlakók sokszor mondják, nem épül s nem fejlődik városuk, a beruházásokat elviszik máshová. Ugyanakkor a meglévő értékekkel — holott ez a teljes nemzet érdeke is — nem tudunk okosabban, azokat állandó jelleggel hasznosítva élni.

Példa a múltból

Talán példát kellene venni azokból az évekből, amikor az ásatási és felújítási munkák során összefogás volt egy nemes cél, a vár, mint a nemzeti örökségünk védelme, s okos hasznosítása érdekében.

Még nem késő, még el lehet kezdeni a védelmét nemes, összefogással.

Kisneinedi rk templom

(Pest vm)

A török hódoltság előtti időkben épült 1709-ben a váci kapitalan, mint földesur renováltatta.

Chobotvác 131. l.

Kisóci rk. kápolna

(Szepes vm)

Dr Folsom

240-l

48. Ereklyem uz.

ilis 16-án.

reliefjei.

fordult.

ra ~~néz~~. Rövid haját előrefésüli, ba-
álla leberetvált. Álló gallérú atil-
lja át. Körirata: »POELTENBERG ERNÖ« és
y«.

rője 63. cm.

czi emlékek muzeumából (107/95. Nº VII.).
iki 14985 sz. leirat alapján.

56

1335

KISOROSZI (Pest)

Kisoroszi

RÓMAI CASTRUM és római híd pillírei.

RMU 2, 112 l.

TEMPLOMROM, Szentpéternek nevezett, a hecskezziget közelében.

Kisovics

veszprémi Hurszabó

l.

Grötffyszűr

191. l.

192. l.

Kispál Jánosné Tóth Anna, hímző

L.: Pócza Margit.

— : Meg kezdődtek ..... 4.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. aug. 19.

Kispál Jánosné, [ ]

L: Kertész Ishámé

6

–: Gazdag kézimunka – kiállítás Mezőkövesden

Népszabadság, Bp. 1980 aug 10.

Kispál Jánosné

a Magyar Népművészek Szövetségének hervei népművésze Kiss Jankó Bori emlékdíjat kapott.

Varga Marianna: Kiss Jankó Bori himzőpályázat

Népművelés 1969/11 43 old.

Kispál József

Többekkel együtt a Kossuth Nyomda Medicor falinaptárának a kivitelezője, amiért a „Könnyűipari Igazgatóság Terméke" díjat kapták. Fotó a 33. l.-on.

Ipari Művészet, 1967. 3. sz., 32. l.

Kispál László

P. Trefán Leonárd: Mosolygó tájak. (Elbeszélések.)
A címlapot és a rajzokat Kispál László készítette. Targu-Mures (Marosvásárhely)
1936 124 l. 8r.



LIS-SOLT-KISKUN V

MEGYE ALISPÁNJÁTÓL

k 491.



BUDAPEST
926-JUN.26-E 7
T.F.b.

gos Bizott- úrnak

Kis-p-ál László, [ ]

L: Kass Eszter

Vadas József: Nem mérkőzik 13.

Élet és irodalom Bn. 1985. aug. 9. XXIX/32

Kispál Lászlóné, [textilművén]

L. Keeskés Ágnes

_: Hazai Tükör

43.

Új Tükör Bp. 1986. júl. 6

XXIII/27

Kispál Lakloni

Rózsa Anna alapítvány díja

a textilminőketi biennálék

Magyar Nemzet 1985. VI. 29.

KISPÁL Lászlóné textilterverő

Formatervezési Nivódíj 1991.

ld. Lissák György cikkét M Nemzet, 1991. okt. 12.
melléklet 1. p.

Győri Textilművek Rt.

ment don à qui il le voudra ou de l'échanger contre des objets d'art non retenus pour la collectivité. Chaque pièce des collections privées ainsi constituées devra être enregistrée par une institution créée à cet effet afin que le jury officiel ait la possibilité de la visiter en vue de son acquisition éventuelle. Une fois par an, le jury aura l'obligation de procéder à une telle révision. Une fois tous les cinq ans, il devra réexaminer les œuvres devenues propriétés de la collectivité afin de procéder à une éventuelle sélection.

La reproduction des œuvres originales devra être interdite, ce procédé relevant de l'escroquerie. Seront également interdites les donations à vie provenant ou à destination de l'étranger, afin de supprimer les entraves à la libre circulation des artistes

Kispál Mária, Kaló Istvánné, népművész Bzh

A „népművészet mestere". Jelenleg a matyóház minőségi átvevője. [Mezőkövesd]

Szabadi Sándor, Matyó népművészek között

Népszabadság. Bp. 1960. júl. 29. 9.-1

Kispalugyai kindlyok imádása oltár mestere

Az alakok elrendezését, tükörképesen, a heidelbergi xylochirographikus Biblia Pauperum hasonlóságú metszetéről vette át. – A két alló kindly kifaragásában már függetlenítette magát.

Balogh Jolán: Középkori fazonrajzok stilusebedetéről
MTA II. Társ.-tört. Tud. Oszt. Közl. II. köt. 1. sz. (1951). 47. l.

KISSPÁL Szabolcs

K i s s P á l

S z a b o l c s





R E V Ǝ Я

...dai Társaskör Galéria, Budapest

III. ker. Kiskorona u. 7. Telefon: 1-250-0288
Megtekinthető: május 23-június 10.

Nyitvatartás: K-V 14-18 óra között

május 22-én, 19 órakor

Megnyitó: **Tatai Erzsébet** művészettörténész





Támogatók: NKÖM, Fővárosi Képzőművészeti Alap, Nemzeti Kulturális Alapprogram, Plastic Design Stúdió Budapest

1021

Kispál Etelka
Beszámolás

1984. IV. 26. Televízió 1. 20,00 Áné

Csak ülök és mesélek

- A most következő történet nagyon egyszerű. Se csattanója, se valami velőtrázó izgalma nincsen. Egy olyan embert szeretnék Önöknek bemutatni, akiből biztosan nagyon sok van, de az is biztos, hogy nem elég. Aki egész egyszerűen csak elvégzi a dolgát, ami rábizatott.

- Kigyóspuszta Kiskunmajsa mellett és Zsana, Pálos közelében van.

- Milyen volt akkortájt amikor született?

- Amikor én születtem az egy nagy-nagy alföldi sikság volt, és ott ilyen szegényparasztok éltek, kisbirtokosok, 20-30 holdasok, 15 holdasok, és mindenkinek általában elég sok gyermeke volt.

- Hányan voltak testvérek?

- Mi tizen voltunk testvérek, én vagyok a nyolcadik gyerek. Mi már 4-5 éves korunktól kezdve ugyanugy dolgoztunk, mint más parasztgyerek, libákat őriztünk, birkákat őriztünk, szóval egyáltalán ilyen egyszerű emberek voltunk.

- Mindenkinek megvolt a dolga, kötelező dolga?

- Igen, megvolt a dolga, igen. Felelősségteljes dolgok. Ki kellett hajtani azokat a kis libákat, azokat én kihajtottam és mikor jóllaktak behajtottam, 5 éves korban is, de még hamarabb is néha. Mindenki tudta, hogy mit csináljon.

- És, hogy ügyes keze van azt ki vette észre, vagy mikor vette észre?

- Én nagyon régen rajzolgattam, már legelőször még a ház földjén egy ilyen agyagpadlós szoba földjére ilyen sárga homokot teritettünk, és abba szoktam rajzolgatni ilyen kis ákombákom figurákat, és mondták, hogy milyen ügyesen rajzol ez a kisgyerek. Amikor hát jött a háboru, aztán a felszabadulás, az én édesapám a felszabadulás után egy évvel meghalt, és akkor én nagyon-nagyon elhatároztam, hogy tanulni fogok és eljövök valahova.

- Hány éves volt akkor?

- Akkor én már 20, és mondtam a bátyámnak, hogy szeretnék elmenni tanulni, és fogtam magam, egyszer beccsomagoltam, és feljöttem anélkül, olyan buta voltam őszintén szólva, hogy még levelet sem írtam annak a tanító kisasszonynak, és

- Úgy gondolta, hogy azt a régi tanító kisasszonyt keresi meg?

- Igen, azzal leveleztünk, de én nem mondtam, hogy most jövök fel, csak akkor én úgy elgondoltam, én egy olyan családhoz kerültem, egy arisztokrata családhoz, akinél nem is, úgy jelentettek be, mint családtagot, két kis gyermekhez

- Melyik esztendőben volt ez?

- 46-ban. Közvetlen egy évvel a felszabadulás után.

- És mi volt ott a dolga?

- Hát mindent csináltam, két kicsi gyerek volt, azokat gondoztam, meg mostam, főztem, takarítottam.

- Nagy lakás volt?

- Hát az egy grófi család volt, a gróf Teleky Lászlóék Gyömrőn,

- És mi lett a rajzolással?

- Én úgy kötöttem ki, hogy úgy megyek oda dolgozni, ha megengedik, hogy tanuljak, és akkor az a gróf Teleky László engem bevitt oda, az Gyömrőn volt, és ott valaki engem pártfogásába vett és tanítani kezdett, szóval egy év alatt

- Olyan, aki maga is hivatásos művész volt?

- Nem, nem festeni tanított, hanem, hogy elvégezzem először a szükséges iskolát, a négy polgárit, hogy felvehessenek a művészeti gimnáziumba. Magánúton korrepetált, és én azt olyan rendkívüli ambícióval csináltam, hogy egy év alatt elvégeztem azt a négy polgárit, jeles eredménnyel, azt meg tudom mutatni papíron is, ha szükséges, mert megvannak a dokumentumok, hogy így mondjam. A tanáraim nagyon akarták, hogy vegyenek fel engem, szóval menjek a főiskolára, mert akkor felvettek volna, nem is kellett volna felvételi vizsgát tenni, mert aki akkor kikerült onnan, az rögtön mehetett volna, nem úgy mint most, szóval sokkal könnyebb dolgunk volt, csak én oly szegény voltam, hogy nekem nem volt semmi pénzem, se könyvekre, se ruhára, szóval annyira elkeseredtem már akkor, hogy muszáj volt dolgozni.

És akkor egyik volt tanárnő feleségo révén a honvédséghez kerültem, és ott műszaki rajzoló lettem és 6 évig ott is voltam. A magam mulatságára néha festegettem, meg rajzolgattam, sőt ott is néha megkérték, néha léttak, hogy akkor még nagyon sok ilyen régi képekről másolatokat készítettem, szép tájképekről, talán egy kicsit giccsesnek mondható képeket, de talán nem szabad azt a szót kimondanom, elég jó másolatokat készítettem. Később úgy ért véget, hogy már akkor előtte vagy 3 évvel férjhez mentem, és akkor a férjem egyszer - ő a Pénzügyminisztériumban dolgozott - és ott az egyik, a műtárgymásoló osztálynak csinálta a szervezési munkáit, és mondta, hogy milyen szépen festenek táblákat, meg azt, azt, milyen jó lenne, ha te is ilyen helyen dolgoznál, mondom, kérdezd meg hátha volna felvétel, de az se volna baj, ha nem ilyen festőnek, csak a muzeumba kerülhessek, valahogy olyan nagyon szent volt nekem az a muzeum, Iparművészeti Muzeum, ott dolgozni, akármit csinálni, ha takarítani is, akármit, csak ott lenni. És ő beszélt az igazgatóval és azt mondta, küldje be a feleségét, megnézzük, hogy mit tud. És beküldött, és én már az első alkalommal elég szépen csináltam azokat, amiket kellett, két hét alatt meg is történt az átszervezés, hogy így mondjam, átkerültem az Iparművészeti Muzeumba, a műtárgymásoló osztályra, és ott 6 évig műtárgymásoló voltam. Ez azt jelentette, hogy a muzeumban lévő ilyen régi tárgyakat, táblákat, kancsókat, ezeket mind ott lemásoltuk. 30 éves koromban pontosan kiléptem a muzeumból. És akkor én elhatároztam, hogy önállóan fogok kerámiákat készíteni, és a férjem még mondta is, hogy nagy butaság lenne ilyen idős korban egy új szakmát választani, nem vagyok én keramikus, de én akkor, volt egy ilyen, kicsit fellengzősen, egy Ady-idézet, hogy "legkülönb ember, aki bátor, csak egy különb van, aki bátrabb" és már az első évben elég szépen, szóval először is az összes darabokat, amiket bevittem, szinte mind elfogadták. Jönnek a külföldi vendégek, azok megnézik azokat a tárgyakat, és azt mondják, ebből is, ebből is, ebből 50-et, tizet, 20-at, és akkor rögtön telefonálnak nekem, vagy írnak egy levelet, és küldik, hogy ezek és ezek, itt és itt rendeltek, és hogy hány darabot.

- Határidő is van ilyenkor?

- Persze, de viszont mindig megkérdezik, hogy milyen határidőre vállalom. Én azt meg tudom mondani. Én mondjuk talán Amerikában milliomos lehetnék abból, hogy én festem ezeket a kerámiákat, de én itt egyáltalán, először is nem csinálom azt a nagy hajtást, van egy súlyos beteg férjem, akit el kell látni, meg etetni, főzni, takarítani, meg mindon, és én csak úgy éppen egy személyre valót vállalok, azt mondom, hogy annyit meg tudok csinálni, és azt becsületesen leszállítom, többit nem vállalom.

Tehát volt már olyan, hogy 30-40-50 ezer forintokat is csak úgy kiszórtam az ablakon, mert nem vállaltam el amiatt, hogy érezzem, hogy nem fogom megcsinálni.

- Ha mondjuk 60-at rendelnek az egyik típusból, azt egyenként mind saját maga kézzel festi.

- Így van.

- Ez kézimunka egytől-egyig mind.

- Igen.

- Tetszik-e tudni, hogy hova mindenhova jutott már?

/Hiányzik a felvételből/

- Óvájcban, akkor mit mondjak, szóval sokfelé, a legelső tétel Kuvaitba ment, és megvették dollárért, az első darabjaimat.

- Ez azt jelenti, hogy abból a dollárból kegyed is kap?

- Abból kapok, igen. Éppen az, hogy nem sokat, de bizonyos százalékkal részesülök a valutából.

- Egyébként üzleti kapcsolatban nem a vevőkkel áll.

- Én senkivel nem állok üzleti kapcsolatban, én csak az Iparművészeti Vállalaton keresztül szállítom ezeket a tárgyakat, mondjuk egy 88 Ft-os órabér van jelenleg, de talán nem kapok egészen annyit, mert nem egészen úgy számolják el, de ezelőtt csak 18 vagy 16 Ft-os órabér volt.

-Hát én, nem tudom, ki vagyok én itten, nem uszitani akarom, de az jó órabér?

- Hát nem túl jó, de nem az órabér a fontos, hanem minden együtt.

- Annyit emlegette közben, meg az egész életpályája során még szembe is találkozott a takaritással és közben óhatatlanul eszembe jut, hogy manapság annál magasabb órabért kap a takarítónő.

- Hát egy takarítónő magasabbat, de azért az mégis más, hogy az ember itthon a saját urá és az egész világon látják a munkáját.

- De azért azt nem kell levonni az ember órabéréből, mert azért azt meg kell tudni csinálni.

- Hát az igaz, de ez mégsem olyan, mint egy, hát mit is mondjak?

- Na jó, hát az csak az én gondolatom volt, nem érdemes megvédeni, sem megáfolnia.

- Hát nem kapok olyan sokat ezekért a tárgyakért, mondjuk egy ilyenért talán 220 vagy 200, de abban benne van a drága máz, és az agyag,

- 220 és akkor mennyi a költsége? Saját munkáját levonva belőle.

- A tiszta haszon 8 %, amit ők így mondanak.

- Hát akkor az egy 20-as, nem is egészen.

- Igen, de viszont itt nemcsak arról van szó, hanem szeretem csinálni, és amit csinál az ember azt, szóval

- Nem számolja.

- Nem számolja érte a pénzt különösebben, de így is lehet szépen keresni és ha gyorsan csinálja az ember, ügyesen, ahogy én mondom, hogy egy ilyet meg tudok csinálni, ki az, aki megkeresi tudom én 1000 Ft-ot egy nap?

- Tudnék párat mondani, kevesebb munkával. Mindegy, most nem ez a dolgunk.

- Na jó hát, én nem akarok 30 ezer Ft-ot keresni minden hónapban, de volt már ugy, hogy kénytelen voltam egy 20-30 ezer Ft értékü tárgyat megfesteni, mert annyira sürgetett az idő és szállitani kellett. Ilyenkor ez nem azt jelenti, hogy én abban a hónapban annyit kerestem, mert hiszen mondom az anyag, meg minden más levonás, hanem olyankor hajt az ember és csinálja, még éjjel is. Egyébként éjjel égetek, általában mindig 1 órakor kapcsolom be a kemencét és akkor reggel 6-ig kiég. Bekapcsolom, lefekszem és reggel 6-ig az kiég.

- És az a kis tanyasi kislány, az megvalósitotta önmagát?

- Annyiban talán, hogy mégiscsak itt élek Budapesten, és nekem mindenben részem van, ami itt szép, én elmehetek az Operába, akárhova, az a kislány azért megvan és belülről azért boldog vagyok, mivel, amit csinálok. Van egy ilyen kis - nem tudom mondjam-e - egy ilyen kis motto, hogy valamikor kislány koromban olvastam egy ilyen közhely talán, hogy ha nem lehetsz csillag az égen, akkor légy mécses egy kicsiny szobában. Talán még azt szeretném mostanában egy ilyen vágyam, hogy Kiskunmajsán az én szülővárosomban csináltak egy tájmuzeumot, és majd, ha vénebb leszek, idővel és lesznek értékesebb munkáim, az bekerülhet esetleg, hogy itt született ez a Klopál Etelka és annak a vázái bekerültek oda a múzeumba.

KISPÁL SZABOLCS
KSPÁL Szabolcs

Artpool P60 - Budapest VI. ker., Paulay Ede u. 60., 2001. december 7–21.
Nyitva szerdán és pénteken 16–18 óráig.

A Magyar Képzőművészeti Egyetem DLA hallgatóinak kiállítása
Megnyitó 2001. december 7-én, pénteken 19–21 óra között.

EM KÁ E
DÉ EL A

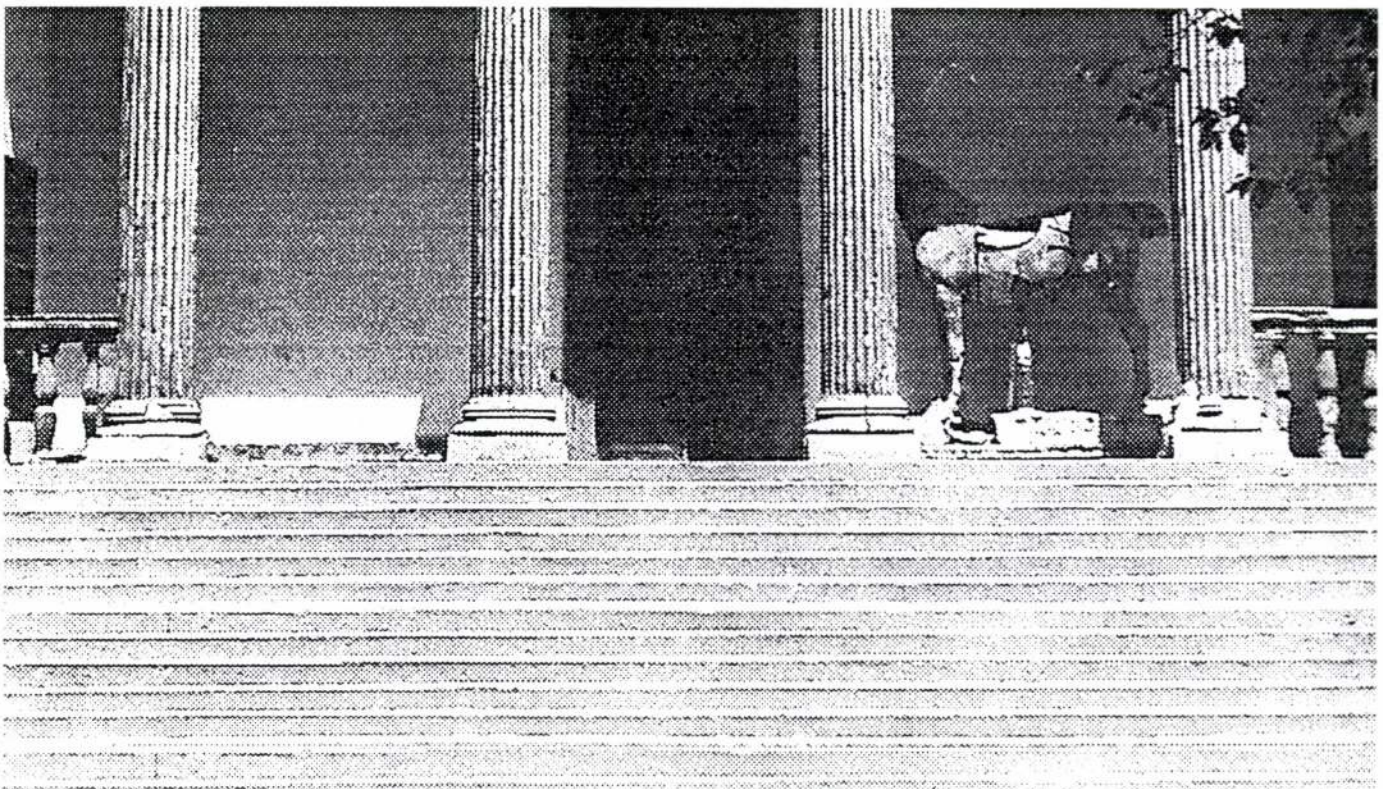

Balázs József Róbert **Bartha** József **Deli** Ágnes **Domján** Gyula
Farkas Roland **Ferenczy** Zsolt **Görgey** Géza **Jovánovics** Tamás
Kolozsi Tibor **KsPál** Szabolcs **König** Róbert **Miklósi** Dénes
Nagy Imre **Németh** Ilona **Pásztor** Erika Katalina **Pető** Hunor
Révész László László **Szigethy** Anna **Szász** György **Szabó** Ádám
Szegedi-Maszák Zoltán **Somorjai Kiss** Tibor **Zielinsky** Tibor

---

MKE DLA Mesterprogram / Programvezető: **Szabados** Árpád rektor
Program Festészet **Tölg-Molnár** Zoltán / Szobrászat **Jovánovics** György / Képgrafika **Kocsis** Imre / Intermédia **Peternák Miklós**
Appendix 3. The list of Master's Board: President Jovánovics György / Baranyai András Kocsis Imre Konok Tamás Kő Pál Menráth Péter Molnár Kálmán Molnár Sándor Peternák Miklós Schmal Károly Szemethy Imre Tölg-Molnár Zoltán
Kiállítás, ötlet, szervezés **Jovánovics** György

„Az I. Festészeti Mesteriskolát a mai egyetemhez tartozó Epreskert területén 1882-től **Benczúr** Gyula vezette. 1897-től a II. Festészeti Mesteriskolát **Lotz** Károly, a Szobrászatit pedig **Stróbl** Alajos irányította. 1921-ben a **Lyka** Károly-féle művészetoktatási reformnak megfelelően a Mesteriskolák az 1871-ben megalapított Országos Magyar Királyi Mintarajztanoda- és Rajztanárképezdével egyesültek. Ma is ezen intézmények épületeiben működik az 1971-ben egyetemi rangot nyert Magyar Képzőművészeti Főiskola. Az 1960-as évek a művész-, ill. mesterképzés történetében sajnálatos fordulatot hoztak. Politikai okokból megszüntették a művészdiplomát, és 1989-ig kizárólag rajztanári oklevet kaphattak a hallgatók. (A legmagasabb szintű művészképzés azonban egy rövid átmeneti időt leszámítva nem szakadt meg.) A tényleges képzés és a képzettséget tanusító oklevél közötti ellentmondás oldására bevezették a posztgraduális V., VI. és VII. évfolyamot, amelyre a legtehetségesebb hallgatók pályázat útján kerülhettek be. Ennek a képzési formának a célja és megnevezése intézményi szinten mesterképzés volt. 1993-tól a képzés ötéves lett. A művészdiploma megvédése után a hallgatók továbbra is megpályázhatták a VI. és VII. évet, amely formailag posztgraduális, tartalmilag mesterképzésnek nevezhető. Ezekre az előzményekre építve kívánja a Magyar Képzőművészeti Főiskola akkreditáltatni a mesterképző programját."

„Az 1993-as felsőoktatási törvény, Ftv., (az akkor már ismert, de csak 1994-ben elfogadott akadémiai törvénnyel együtt) átalakította a hazai tudományos minősítés rendszerét. Addig a rendszernek 3 (megpályázható) fokozata volt:

- egyetemi doktori fokozat (1984-től, előtte cím) – egyetemek adták (0 Ft tiszteletdíjjal)
- a tudomány kandidátusa fokozat (TMB adta, 5 évig központi költségvetési tiszteletdíjjal)
- a tudomány doktora fokozat (TMB adta „végleges" jelentősebb tiszteletdíjjal)

Az akadémiai levelező, illetve rendes tagság úgy volt a rendszer csúcsán, hogy formálisan nem volt része annak, de azokat mindenki a hazai szakmai elismerés felső fokának tekintette (és tekinti), nem megpályázható, s vele a legmagasabb tiszteletdíj jár. A rendszer igazából nem volt „eurokonform". /Nyugaton nehéz volt megértetni, mi az a kandidátus és mi az a TMB, a „kisdoktori" a hazai tradíciókat, a két TMB-s fokozat a szovjet mintát követte, s az akadémikusság is hazai tradíciókra épül(t)/.

Az új „tudományos minősítési rendszer" formálisan már nem is rendszer,

- mert az Ftv. kimondja: az *egyetlen* hazai tudományos fokozat a MAB által akkreditált egyetemeken (szervezett doktori képzés alapján vagy egyéni felkészüléssel) megszerezhető **egyetemi doktori** (PhD - ill DLA) fokozat. (Ez már *„euro- és angolszászkonform"* már abban is, hogy központi díjazás nem jár érte.)
- megszűnt a *kandidátusi fokozat* (megszerezhetősége)
- A *„nagydoktori fokozat"* besorolásában átalakult az **„MTA doktora cím"**-mé (a korábbival azonos tartalmi és eljárási követelményekkel és rendszeres tiszteletdíjjal).
- Az egyetemi tanársághoz az Ftv. előírta(írja) a PhD mellett a **habilitációt** is. (*„Dr. habil"* címként), mint az oktatói és kutatói készség-képesség egyetemi megítélését (német-osztrák gyakorlat és magyar hagyományok alapján).
- Az akadémikusság ügyében nem történt változás."

„...Helyet kaphatnának olyan tapasztalati tényezők és élmények, amelyekről a jelenben nincsen tudomásom és csak a későbbiekben, mint a folyamat fontos elemei jelentkezhetnek. Bizonyos értelemben naplószerűen óhajtanám követni ezt a létrehozó folyamatot. A naplót nem konkrét értelemben gondolom, hanem az időbeliség érzelmi és konceptuális vonalát szeretném megragadni vele. Feltételezem, hogy egy ilyen tapasztalat nagy mértékben színesítené és elevenítené a későbbi alkotói munkámat." *K.T.*

„Bizonyos *„halmazszobrok"* előállítását tűztem ki célul. Ezeknek a munkáknak az a lényege, hogy a kompozíció több hasonló elemből, vagy ismétlődő részből épül fel." *Sz. Gy.*

„A tételes program követelménye mellett is autonómnak tekintem a műlkotást abban az értelemben, hogy összefüggéseit a mű maga indukálja, amikor már *„készen van"*, és kialakulása sem előzetes genetikai program (koncepció) szerint történik, hanem a már éppen megvalósult részeire, állapotaira adott reflexív válaszok ping-pong játéka által. " *N. I.*

„ Nem a történelmi formák és gesztusok új médiumokba való átfordítása a cél (deduktív eljárás), sem új formák létrehozása az eszközök idealizálása által (generatív megközelítés), hanem egy új nyelv induktív létrehozása régi formák és mai jelentéseik, történelmi technikák és a ma eszközeinek együttes használata segítségével. " *Ks.*

„Kiskertemben flamingók, tökök, csillogás. A területet már egy ideje katonák őrzik. Szőlőt falatoznak és izzadnak. A homokban kígyók süttetik magukat. Szokatlan csönd. Az ebéd lassan elkészül." *F. Zs.*

„ Földre tett nagy üveglapokra égboltot vetíteni, mely így a plafonra vetítődik."
„Sötét teremben álló asztalra vízzel telt edényt helyezni. Ebbe a felszínen úszó testet tenni, amelyre tükröt erősítünk. Ezt lézersugárral megvilágítani úgy, hogy a sugár kis foltja a falra vetüljön. " *D. Gy.*

„ Az ember kiviszi a festményeit meg a kameráját a hidegbe, az ujjai majd' lefagynak, de festeni kell. Nem kötelességből, hanem mert muszáj. Nagy szavak ezek, bő lehetőség a mosolygásra." *G. G.*

Az Artpool fő támogatói: Budapest Főváros Önkormányzata és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
Artpool Művészetkutató Központ - Bp. VI., Liszt Ferenc tér 10., I.1. - postacím: 1277 Budapest 23., Pf. 52.
tel.: 268 0114 - fax: 321 0833 - email: artpool@artpool.hu - internet: www.artpool.hu

Kispalugyai Th. könyvtár
Lipót vm.
XVIII–XIX. sz.
Div. Felsőm
88. l.

bánik el az újabb korszakokkal, úgy a terjedelem, mint az itéletek szempontjából, bár az előszóban arról biztosit, hogy nem tartozik

6. Ne igyekezzünk eredeti Rubenseket, Dürereket és Rembrandtokat, darabját 100 márkájával felfedezni, hanem érjük be másod- és harmadrangú jó művekkel. Az elsőrangúakat már jó ideje széthordták. S különben ily egyszerű darabok, ha jók, ép akkora élvezetet nyujtanak.

7. Jegyezük meg jól, hogy minden antikváriustól eladott kép «eredeti», többnyire «feltétlenül eredeti», ritkábban csak «valószinűen».

8. Ne nagyon kutassuk, vajjon a vett kép eredeti-e avagy másolat. Mert ha egyszer tudjuk, hogy másolat, félannyi örömünk se telik benne. Már az ember ilyen!

9. Ne vásároljunk oly képet, melyről a festék lepattogzott és eltünt, mert ha helyreállítják, új kép az, a modern mester fantáziájának szülötte s nem régi többé.

10. Hollandiában, Olasz- vagy Franciaországban utaztunkban ne «fedezzünk fel» egész véletlenül képeket; azokat már rég «felfedezték» s már csak balekre várnak, aki beugrik.

A könyvet 324 kisméretű, de eléggé tiszta ábra diszíti; megválogatásukban a szerző helyesen arra törekedett, hogy ne olyan tárgyak reprodukcióját adja, melyekkel minden műtörténeti kézikönyvben találkozni lehet. Szá-

Kispeleskei ref.

templom

l. Korompay

22. l.

derekán.

Gyarapodás.

+ rizsporos

n va.

n) ábrázol~~t herczeg~~ Kinyujtott jobbkezében
társzárat fogja. A nyakába vetett piros
yét viseli. Parókája ~~szürk~~, szemöldöke
lt. Öltözete: vörös bélésü prémkalpag gyé-
a, piros mellény és ugyanilyen csizma arany-
kköves ~~kel bir díszitett~~ kard lóg kereszt-
ójának piros széleit tölgyleveles paszománt
tő hidtól jobbra, meredek szikla emelkedik
s templommal, mig F balra, a kivágott fa-
lyótól átszelt hegyes vidék a kastély kö-
asággal, mely mögött, a tábori sátrakon túl,
dik ki. Jelzése alól a jobbsarokban: Petrus

F az előtérben

m.

n Ödön ajándéka 1896: X. 12 (362/97).
iki 58370 sz. leirat alapján.

765

136.

I

Kispeleskei ref.

templom

l.

GerMRE 31, 33 l.

Vétetett M. Rocchitól
rán (179 frt 40 kr.). — Els
31-én (246/95.). — Az elsza
54347/95 min. sz.
1894: X. 20-án Szalay
A. és Lala Győrg a vételh

1897: VII. 29-én az Iparmuv

Kispeleskei kerek

semplom

l.

Szabóárpép

311. l.

Képpel

Kispesti porcellán- és Kőedénygyár.

Az Iparművészeti Társulat a régi Műcsarnokban rendezett karácsonyi kiállításán művészi munkájával szerepelt.

Budapesti Hírlap, 1928. dec. 2.

Kis-Pásztély
(Ung m.)

Gör. Kath. templom

Harang 1695-ből

Ajak, ref. templom.
Anarcs, ref. templo
Fejértó (Ó-), r. k. t
Kálló-Semjén, r. k.
Kárász, r. k. templ
Kis-Várda, r k. te
Várrom.
Mária-Pócs, r. k. t
G. k. templo
Nagy-Varsány, ref.
Nyir-Bátor, ref. ten
Minoriták te
Nyiregyháza, ref. t
Nyir-Mada, r. k. te
Oross, r. k. templo
Szabolcs, régi vár.
Szakoly, átalakított
Székely, ref. templ
Tisza-Sz.-Márton,

NYOMTATVÁNY

Kispalugyai Harom
királyok oltára
1470-80
Repr.
Kampkőrejtfanobr.
225. l.

úrnak

Budapest



AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután $^1/_2$6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Kispalugyai Királyok

hodolasa oltár

1510 K

Csánky Dénes

MAGYAR MŰVESZET

1937. 395 l

Július Gyula és barátai

Jövőtánc, 2001

Interaktív installáció



A fantasztikus filmekben gyakran látni olyan jeleneteket, melyeken a főhősök a 2000-es évek közepe táján egy jövőbeli szórakozóhelyen töltik idejüket. A falakon képek, szól a zene és gyakran különös koreográfiájú táncokat lejtenek. A projekt egyrészt weboldalán bemutatná ezeket a fellelhető jövődokumentumokat, a honlaplátogató honlaplátogatók pedig megalkothatnak egy jövőbárt, dekorációival, viseleteivel, zenéjével és az ott divatos táncok koreográfiájával. A söralátéttől kezdve a székek formájáig, a világítástól a pincérek ruhájáig, a falakon lévő képektől a zenéig és a táncokig minden részlet kidolgozható, a kiállítás idején túl is nyitva hagyva a lehetőséget a közreműködésre a weboldalon.
Kezdő menünek az általam készített videoriportok alanyai (művészettörténész, táncos, zenész, képzőművész, szórakozóhely-tulajdonos) adnak ötleteket. Berendezett tér is készül, bevonva az Iparművészeti Főiskola hallgatóit a projektbe, akik egy 2060 körüli szórakozóhely arculatát próbálják elképzelni. A projekt folyamatos működésekor mindig hatvan évnyi időre tekint előre, azaz hatvan év múlva összevethető a mai javaslatokkal az akkor létező, és elképzelhető a mostantól 120 évnyi távolságban lévő jövő. (Július Gyula)

a projekt weboldala: http://futurebar.c3.hu

KISS PÁL Szabolcs SCIENCE + FICTION /C3/2001

KissPál Szabolcs

Vonzalom, 2001

Interaktív installáció

Az interakciót indukáló eszköz első látásra semmiben sem különbözik a szokványos infravörös érzékelőktől. A működés szintjén az automatont idéző szerkezet, mechanikusan reagál a befogadó mozgására, a távirányítóból kilépő infranyaláb eltakarása előbb ki, majd bekapcsolja a „gépet". Ám miután itt egy satuba szorított távirányító, nem pedig egy rejtett érzékelő látja el e funkciót, jelenléte új dimenziót nyer. A fényképező állványra rögzített távirányító tárgyi megjelenése és működési módja által is kivonja magát az automaton halott állapotából, az emberi ujjat helyettesítő C-szorító egyszerűen, ugyanakkor megrendítően jeleníti meg az emberi szellem robotalkotási vágyát és a „remote controll"-ok életünkben betöltött szerepét. A kitartott pillanat, a perpetuum mobile, és a tökéletes gép álma mind-mind megfogalmazódik ebben az egyszerű tárgyi jelenlétben, (ön)ironikusan úgy teszi az interakció részesévé befogadóját, hogy közben önnön kiszolgáltatottságának modelljét működteti általa. (Maria Marcos)





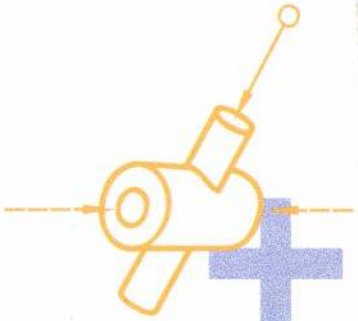

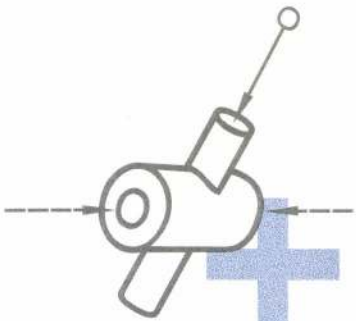

Kispesti

A drága porcellán helyett vegyünk olcsó magyar „GRANIT" edényt

A **KISPESTI** gyárban
finom-kőedényből készülő
„GRANIT" EDÉNY

Tányérok
Tálak
Korsók
Csészék
Bögrék
Étkészletek
Teáskészletek
Kávéskészletek
Mosdókészletek
stb.

ERŐS
IZLÉSES
OLCSÓ

Minden jobb porcellánüzletben kapható.

TELJESEN PÓTOLJA
A PORCELLÁNT

Csakis VALÓDI
„GRANIT" EDÉNYT
vegyen

VÉDJEGY:

teaskészlet!!

KPK
GRANIT

PORCELLÁN-, KŐEDÉNY- ÉS KÁLYHAGYÁR R.-T.
KÖZPONTI IRODA ÉS NAGYBANI ELADÁS
BUDAPEST, V., JÓZSEF-TÉR 8. TEL. 80-8-50

PORCELLÁN-, KŐEDÉNY- ÉS KÁLYHAGYÁR
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
KISPEST
GYÁRTJA A KIVÁLÓ MINŐSÉGŰ
„GRANIT" EDÉNYT
VÉDJEGY:
CSAKIS EZEN
VÉDJEGGYEL
VALÓDI!
UTÁNZATOT, VAGY VÉDJEGY NÉLKÜLI EDÉNYT
NE FOGADJON EL

A Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárából

kölcsönvettem a következő munkát:

Szerző, vagy rendszó	czím, rész	darab-szám	alak	kötés	jegy
Karácsonyi János	A szerzetesrend története	2	8	fo.	044

visszaadva

Kelt 1932 aug. 8./12 *Sajátkezü aláírás:* [illegible]

Határidő 1932 okt. 1. *Állás:* a Múzeumi Orsz. Könyvtár segédőre

Hivatalos jegyzet: ..... *Lakás:* V. Hold u. 16.

Kispetri ref. templom

(iij)

Képe repr.

Malmagyrépmüv. I

79. l.

A régi templom
festett karzat.ci
mennyezet táblái
repr.

u. o 80. l

A régi templom
felszerelésének marad-
ványai repr. u. o 81. l
84, 82. l.



Egyesületének vacsoráján.

ül Árpád országgyűlési képviselő, főszerkesztő beszél.

Kispesti ref. templom

(Pest om.)

Ep. 1898

l

Bar Bpestbalp.

47 l

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Kispesti hősök szobra

képe repr.

Ezer év Pest Vármegye

földjén. H. és év n.

(1942?) 154. l.

kitől?

Kisperti Rudolf

Jogadalmi templom

(Pest om)

Ep. 1904.

l.

Bar Brestbalp

47 l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Kispesti ág. ev. templom

(Pest vm.)

Említi

Csoboth 310. l.

„SIN“
SZÁLLITMÁNYOZÓK BELFÖLDI TEHERFORGALMI IRODÁJA
BUDAPEST, V., BÁLVÁNY U. 24 I.



R Ajánlott
Budapest 5
1626

Tekintete

Müemlékek Országos Bizottsága,

BUDAPEST, IX.,

Ajánlva.

Kispesti izr. templom

(Pest vm)

Emlitt

Chobotvár

31 Ol.

BUDAPEST
988 MAJ -224
LK 4 LK

Kispesti ref. templom

Bertalan B.

A Kispesti ev. ref.
Egyház története.

Petrik 1886–1900

Kispesti r.k. templom

(Pest vm.)

Épült 1907-8-ban.
Szent Rudolf tiszteletére
áldották meg.

Chobotvác 3 10. l.

A GYOMAI REFORMÁTUS EGYHÁZ * 1634. *

Kispetri ref. templom

A XV. száradból való templom helyébe 1903-ban épitettek uj templomot. A régi templom menyezetét 1745-ben renovatta id. Umling Lőrinc. Ami a régi templomból megmaradt, annak is nyoma nincsett.

Jankó János. Kalotaszeg népe. Bp. 1892

Malonyay I. 84. l.

75, 76–78. képek

Foglár 97. l.

országi festő.

zázadból.

. r.).

kirakott helyiségben, puhafa-
szik Mária, ki a József által
is fog, eszik, míg az előtérben
őbe burkolt gyermek Jézust.
a két abroncspárral ellátott
a gyermeket ereszti a vizbe.
tagjának fejét aranydicsfény
k, a ki csíkos paplannal taka-

ujjú barna ruha; az ősz hajú
ntös és piros palást; a vizet
l körülkötött kendő és bő ujjú
tött fejű ülő alaknak: kivágott
zszel. Az ágy melletti ládán
háttérbeli ablakokon át a sza-
l megerősített városnak bolt-
hás alak közeledik.

Lelt. sz. 3403. — Vétetett 1907
0 K-án (47–907). — Kifizettetett
— Elszámoltatott 1907 márczius
olást jóváhagyta az 1910 május
at (942–910).

adatok a Szépművészeti Múzeum-
oise: La Naissance de la Vierge.

111

456 (3403)
630 (312)

456

Kispetri ref. Templom

Hímzések

A templom eredetileg igen szerény románkori építmény volt. Az első világháborúban utáni bontották le.

Ezüst és ónedenyek – XVIII. sz.

Delveczeni László 1935

117, 118, 119, 120, 121, l.



Tárgy.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

állónak kellene lennie. De ez a tény nem

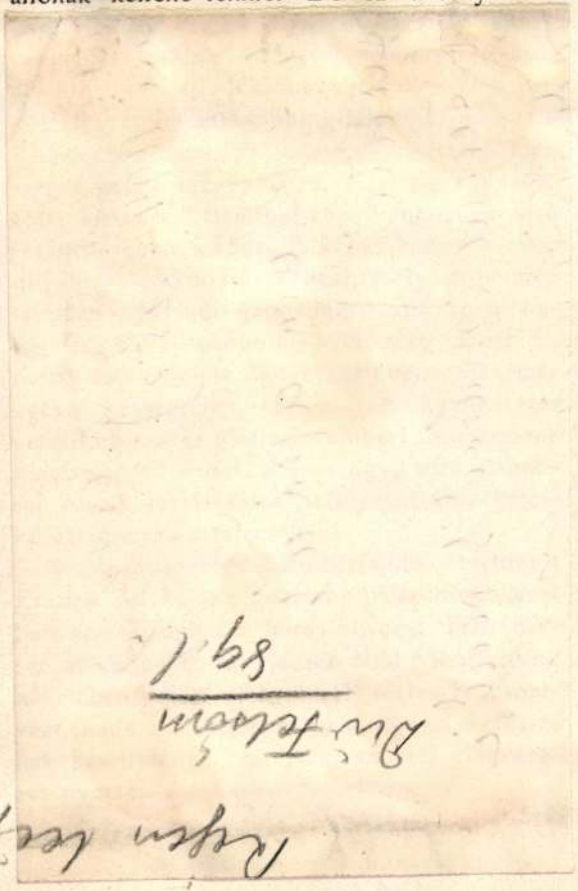

	Alsó Moustérien	Felső paleolith szakasz	Mammut és taránd	Mammut és taránd
	Középső Moustérien			
	Felső Moustérien			
	Alsó Aurignacien			
	Középső Aurignacien			
	Felső Aurignacien			
	Alsó Solutréen			
	Felső Solutréen			
	Alsó Magdalénien			
	Középső Magdalénien		Taránd	
	Felső Magdalénien			
	Azylien	Neolith szakasz	Jelenkor vad faunája	
	Flénusien			
	Csiszolt kő			
	Fémkorok		A jelenkor domestizált faunája	
	Római kor			
	Frank korszak			
	Közép kor			
	Jelen kor			

* «Grand detique» elnevezés alatt Rutot a postglaciali spherikus viszonyok következtében a nagy barlang utolsó Magdalénien emberét azokból kiszorította.

A Magdalenien-kort aproximative 25.000—15.000-re Kr. e. kell helyeznünk. A Homo Mousteriensist 250.000-re Kr. sz. e. és azt mint megelőzőt a Homo Heidelbergiensis korát további 250.000 évre, tehát 500.000 évre Kr. sz. e. De ha ennek korát

Kisprázsmár



Nyugati kapu XIII. század
Gerevich. M. románkori
emf. 89. tábla

Kisprázsmári ág. ev.
templom
Nagy-Küküllő
m.

l.

GerMRE
101, 184-185
186. l.
LXXXIX. A.

Taddeo di Bartoli:

Zárkovn
4 A ~~Bölcsesz~~

A fejé
mutató és kö
kissé felemel
meg van k
kon minta
A „NON TR
szöveg után
és fejen levél
Fres
Lap

1897:
lyeztetett el.

Kispujon
ref. templom

Klenodiumok leírása, nőszék faragványai, felirata.

Debreczeni László

1929. 56–58. l.

Borromei Károly

Csütörtök

5

Imre herceg

Péntek

6

Lénárd hv.

Szombat

7

Engelbert pk.

Nap kelte 6 ó. 51 p. — Nyugta 16 ó. 35 p.

1942 • 45. hét **November** XI. hó • 30 nap

naptár

Markhesvan

V	21	
H	22	
K	23	
S	24	
C	25	
P	26	
S	27	S. Kha.

126 Kisrozvágy (templom)

Nagyrozvágyból 1 km

Ref. templom

1800 körül épült

1875-ben reno-

váltak

Baroko

Nyirségi utam 1938

E gyűjtemények felölelik mindazon hazai gyári, kézmű-, házi és műipari czikkeket, melyeket a mindennapi szükséglet számára termelnek és a melyeknek a hazai és külföldi fogyasztásban való nagyobb mértékű terjedése a hazai ipar fejlődése érdekében kívánatos; *b)* a hazai nyerstermények és anyagok gyűjteménye, melyek az ipar által feldolgoztatnak és értékesíthetők, különös tekintettel az újabb anyagok és pótanyagok rendszeres feltüntetésérei. *B)* Külföldi és kivált keleti gyűjteményekből, melyeknek czélja iparunk kiviteli képességét fejleszteni. Ez osztály a következő alosztályokból áll: *a)* a keleti kivitelre alkalmas ipari termelvények (exportczikkek) gyűjteménye. E gyűjteménybe felveendők mindazon czikkek, melyek a keleti országokban nagyobb kelendőségre számíthatnak. E czikkek a keleti országok és iparágak szerint csoportosítandók; feltüntetendő e czikkek legkedveltebb kikészítő és csomagoló módja is; *b)* a keleti műipari czikkek gyűjteménye, melyeknek formái, ornamentikai és technikai

MAGYARSÁG

Melléklet a Magyarság 1928 november 25-iki számához. (47.)

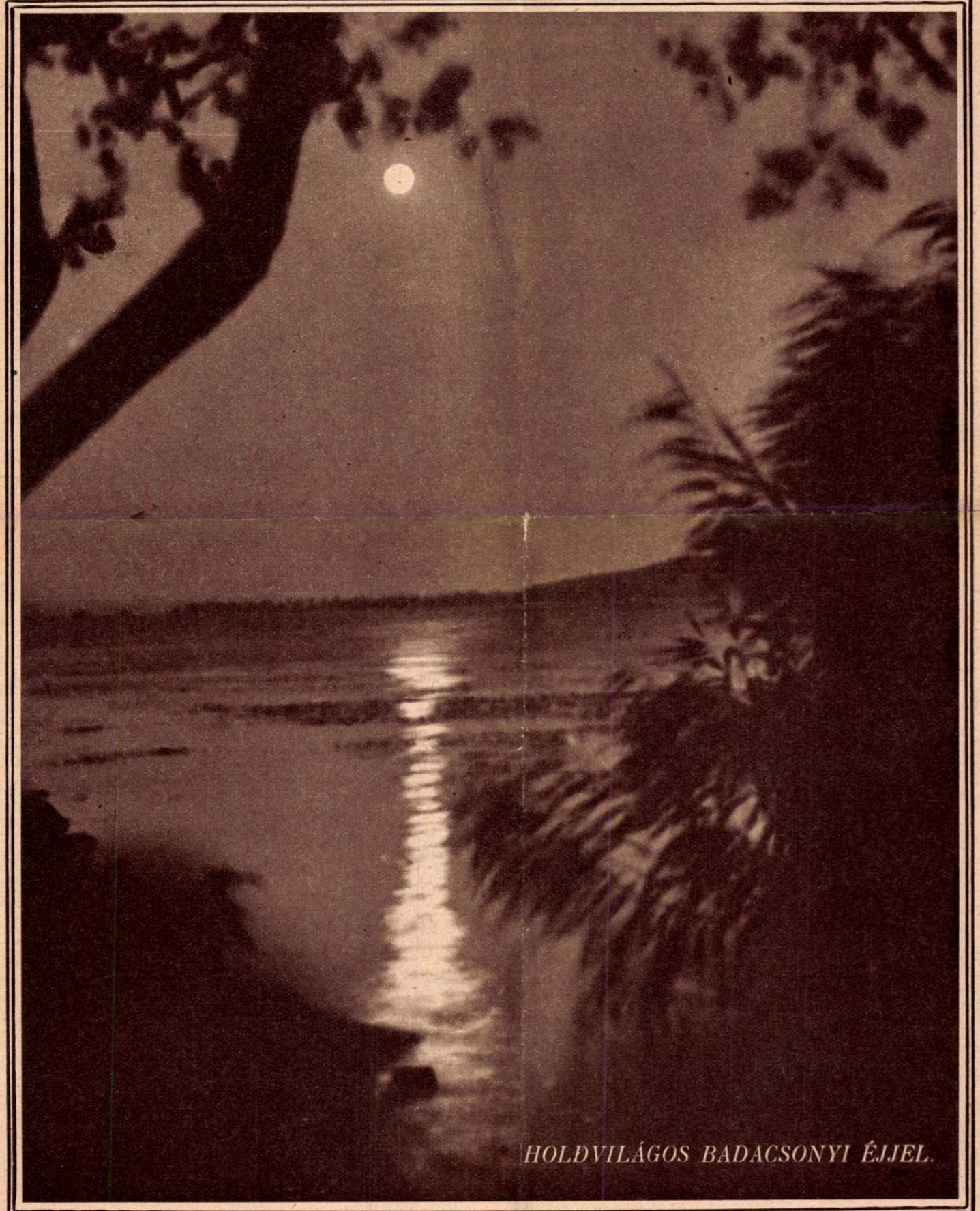

HOLDVILÁGOS BADACSONYI ÉJJEL.



Nagygyűlés II. Ottó születésnapján a régi Országházban.



A kispesti hősök november 11-én leleplezett emlékszobra.

Kisrozvagy

Zemplén vm.

Ref. templom.

Épült 1796.

Borovszky Magyarorsz. vm

Zemplén vm.

66 l.

KISS Adorján rajz

1766

HEGYI Ferenc: Uj adatok a tatai piarista kollégium XVIII. századi történetéhez. = Piaristák Magyarországon. 1642-1992. Bp.,1992 97.

MDK

Kiss szobrász

Müncheni Képzőművészeti Akadémia által kitüntetve

Képzőművészeti Szemle 1879. 2. sz. 32 l.

EA ..... ltsz. Gyűjtés h

KISS Adorján (1716-1801)

1774-ben lérintett térkép-felvételek

FODOR Ferenc: A magyar térképirás.
Bp. 1952-1954. 1-3. kötet 130.

Szencen a földmérés tanára.

Kiss Adorján

piarista, házfőnök Veszprémben, majd 1777-től a váci nemesi convictus vicerektora,

Fenti serverte(?) a veszprémi gimnazium épületét. Épitésnéther értett, mérnöki teendőket is végzett.

Született 1726. okt 7. Jászberényben, † Veszprémben 1801 febr. 18-án

Életrajzát lásd, ha kell.

Friedreich Endre dr: A veszprém szent Anna kápolnaköztenete. 1724-1907. Veszprém 1907 59-62-l.

Kiss

Óbudai könyvkötő

XVIII. 24.

l.

Romhányi

85. l.

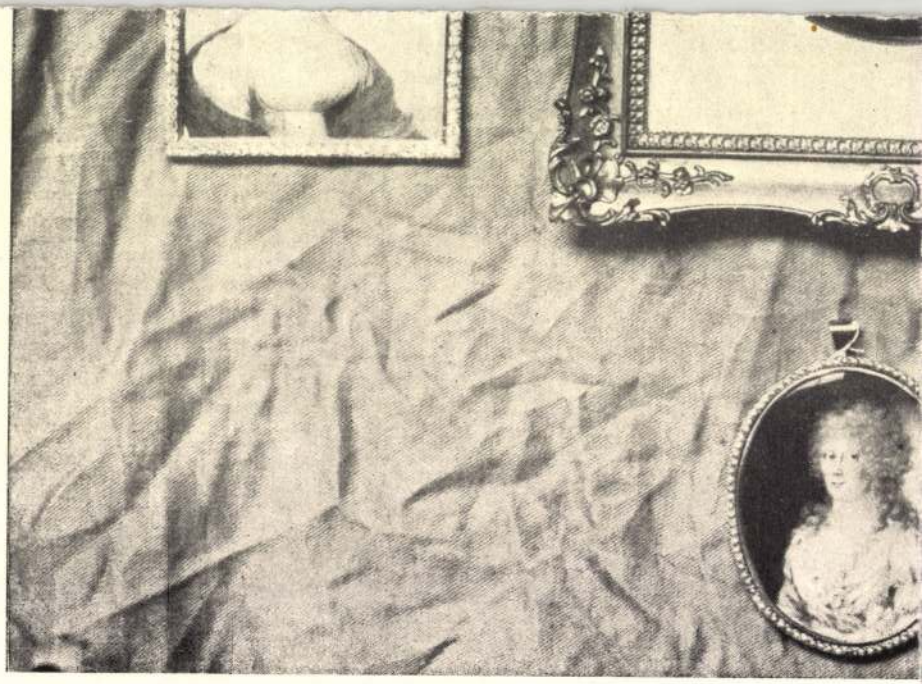

1375

1371
1370

M.D.K.

Kiss

Az 1899 -i oroszországi osztrák - magyar kiállitáson szerepel

Magy. or. iparmüv. tk.

Weinernè: Orosz kapcs, 152.l.

Kiss

A.

LykaMagyműI800-50

30, 44, 57, 111, 118, 122,
124, 139, 158, 178, 181,
184, 188, 234, 299, 314,
315, 491. 538.



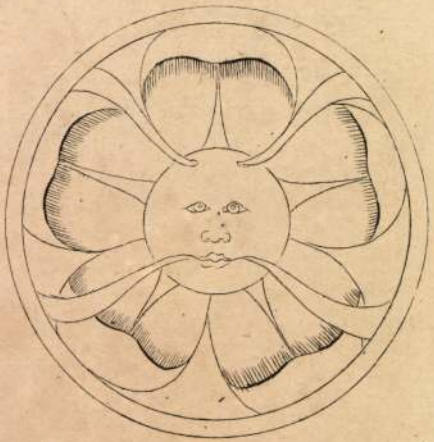

9.



5.

Kiss

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.

, Egyéni izlést és hangulatot szólaltat meg tájképe.

Magyarság
1934.I.14.

M.D.K.

P. Kiss

Heltai Jenő: "Az ametiszt gyürü" c. novelláját illusztrálta.

Illés Endre: "Szép Heléna" c. irásához készitett illusztrációkat.

Szinház, Bp. 1947. dec. 16-31. III. évf. 51-52. sz.

M.D.K.

P. Kiss

Kálmán Jenő: "Nászutasok" c. novelláját illusztrálta.

Szinház, Bp. 1948. jan. 13-19. IV. évf. 3. sz.

M.D.K.

P.Kiss

Plakátrajza a lap hátsó külső boritólapján az előfizetési felhivással kapcsolatban.

Szinház, Bp. 1947. okt. 7-13. III. évf. 41. sz.

MDK

Kiss

Alkotásaival Miskolc városát képviselte az 1930. febr.-ban Békéscsabán rend. városközi tárlaton.

Cikk: Városközi kiáll. Békéscsabán.

Képzőművészet, 1930.IV.évf. 29.sz. 103.l.

Kiss MDK

Magyar müvészek külföldön. /München/ Pesti Hirlap 1879 jan. 16. 3.

M.D.K.

Kiss

A pécsi Szent Péter Székesegyház épületének és belső berendezésének, diszitésének leirásával kapcsolatban beszél róla az iró s megemliti a többi művész között az ő szobrait. /Lásd: Zala c. cédulát!/

Gosztonyi Gyula: Pécsi mesékönyv. Pécs. 18. l.

Kiss MDK

A szabadságharc-szobor
Vállalkozók Közlönye, 19o7. jun. 19.

MDK

Kiss

Emlékek a 25 eszt. nagybányai festiskoláról.
Világ, 1921. nov. 25. 5.l.

M.D.K.

P. Kiss

Tóth Eszter: "Az apród szerelmi dala" c. verséhez készitett illusztrációt.

Szinház, Bp. 1948. márc. 30. ápr. 5.
Iv. évf. 14. sz.

MDK

Kiss

Kiss és Arvé pályaműve.A Kalvin-tér rendezése. Kép 548.1.

Ország-Világ, 1913. 548.1.

MDK

Kiss, I.éves

alaktan

Épitészhallg. kiáll. Magyar Pályázatok, 1907.
V.évf. 1.sz.

MDK

Kiss, I. éves

Lisikrates-emlék

Építészhallg. kiáll. Magyar Pályázatok, 1907.
V. évf. 1.sz.

MDK

Kiss festő

Lendvay, mint Robin de Bois és mint III.Richard.
Vidéky szinezett rézmetszete, Kiss rajza után.

Höllr Nemz.Szinh.kiáll. 47.1.

311. **Csontfaragvány.** Álló nőalak lepellel. Jókai Mór műve.
Petőfi-ház.

312. **Babérkoszorú,** ezüstből, szalagján a köv. bevésett felirattal: „Moritz Jókai — Wien 1883 14 November — vom Verein der Literaturfreunde".
Történeti osztály.

313. **Fafaragvány.** Nőalak oroszlánnal. Jókai Mór műve.
Petőfi-ház.

314. **Babérkoszorú,** ezüstből, szalagján köv. bevésett felirattal: „Pozsony szab. kir. város — új színházának — ünnepélyes megnyitása — alkalmával — 1886. évi szeptember 22-én".
Történeti osztály.

315. **Jókai Mór arcképe.** Fénykép 1894-ből.
Történeti Osztály.

316. **Babérkoszorú,** ezüstből, szalagján köv. vésett felirattal: „Jókai Mórnak 50 éves jubileumára — A sepsiszentgyörgyi — jót. nőegylet", a leveleken pedig az egylet tagjainak nevei olvashatók.
Történeti Osztály.

317. **Fafaragvány.** Andromeda a sárkánnyal. Jókai Mór műve.
Petőfi-ház.

318. **Babérkoszorú,** ezüstből, szalagja hiányzik.
Történeti Osztály.

319. **Csontfaragvány,** Vénusz, kezében almával. Jókai Mór műve.
Petőfi-ház.

320. **Babérkoszorú,** ezüstből, szalagján a köv. vésett felirattal: „Jókai Mórnak 1869—1872 — a pest-terézvárosi ellenzéki — képviselő választók és elvtársak — Az Írónak: Légy kitartó a nemzeti művelődés előmozdításában — A Képviselőnek: Légy erős küzdelmeiben nemzetünk függetlenségéért és szabadságáért".
Történeti Osztály.

303. **A Makrancos hölgy.** Vígjáték 3 felvonásban, írta Shakespeare. A londoni királyi színre alkalmazta Garrick Dávid, fordította Tóth József, 1856. Eredeti kézirat.

Dr. Tóth László.

304. **József Császár.** Tragédia 5 felvonásban, írta Szász Károly, 1863/4. Eredeti kézirat.

Szász Károly.

305. **A Debreczeni Biró.** Eredeti dalszínmű 3 felvonásban, Jókai után írta Szigligeti, zenéjét szerzé Böhm Gusztáv. 1863. A Nemzeti Színházban színre került mű, eredeti szövegkönyve.

M. kir. Operaház ereklyegyüjt.

306. **Dózsa György.** Eredeti opera 5 felvonásban, Jókai után írta Szigligeti, zenéjét szerzette Erkel Ferenc. 1867. A Nemzeti Színházban színre került mű eredeti szövegkönyve.

M. kir. Operaház ereklyegyüjt.

307. **Lendvay, mint Robin de Bois** és mint III. Richard. Vidéky színezett rézmetszete, Kiss rajza után.

Petőfi-ház.

308. **Egressy Gábor,** meghalt július 30-án 1866., élt 58 évet, koporsóban. Marastoni József kőrajza Telepy Károly rajza után.

Petőfi-ház.

309. **Jókai Mór** regényíró (1825—1902) mellszobra. Márvány, Zala Györgytől. 1893.

Történeti Osztály.

3. ÜVEGSZEKRÉNYBEN: JÓKAI MÓR ÉS JÓKAI MÓRNÉ LABORFALVY RÓZA EMLÉKTÁRGYAI.

(310—338. sz.)

310. **Babérkoszorú,** ezüstből, szalagján a következő vésett felirattal: „Az aradi nők — Jókai Mórnak — Aradon — 1890 december 6."

Történeti Osztály.

Kiss és Sebestyén, ép.-k

tették meg megjegyzéseiket a tisztujitási értekezleten.

A Magyar Képzömüvészek Egyesületének Épitömüvészeti Szakosztálya.

ÉPIP-ÉPMÜV. 1929.máj.1. 68.1.

MDK

Kiss és Arvé

Alaprajzok, repr.

A bpesti Kálvin-téri városi és ref. egyházi telektömb beépitésének tervp. Magyar Építőművészet 1913. 4. sz. 17.1.

MDK

Kiss és Schanda épitészek

Az uj Nemzeti Szinház biráló bizottságának birálati jegyzőkönyve. Épitő Ipar. 1913. 147.l.

MDK

Kiss és Mester építész

Építési eng. MIÉM 1931, aug. 1. 120.l.

MDK

Kiss és Hübl, Bp.

Pályázatok tervkészitésre. Kossuth-szob.pályázata. Vállalkozók Közl. 1908. márc. 4. 6.l.

Kiss [?], karikaturista M Dk

A művelt nő. Grúnyrajz Repr.

„Imádom Balzacot"
stb

—: Hírek

32.2

VI/9.

KÖNYVBARÁT, Bp. 1956. szeptember

KISPESTI KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZEK

Deák György
Eőry Miklós
Fajka János
Gál Dezső
Gyene Ida
Gyökér László
Hernádi Paula
Katona Áron Sándor
Kovács Imre
Minya Mária
Nádai Tibor,
Nikmond Beáta,
Prohászka Margit
Viola József

BEMUTATKOZÓ TÁRLATA

1980. december 19. – 1981. január 19.

NAGY BALOGH JÁNOS KIÁLLÍTÓTEREM
(XIX. Ady Endre út 57.)

KISPESTI
KÉPZŐ– ÉS IPARMŰVÉSZEK
BEMUTATKOZÓ TÁRLATA



Ecsery Elemér

BEKÖSZÖNTŐ

Az itt bemutatkozó, többségében fiatalokból és a középgenerációból verbuválódott lelkes csoport megalakulása tulajdonképp az elmúlt évre vezethető vissza, amikor a kerület lokálpatrióta szívvel-lélekkel ünnepelte meg a Nagy Balogh Jánosról elnevezett Képzőművészeti Kör ötvenéves fennállását. A jubileum tiszteletére egy érdemleges, a művészettörténeti kutatás szempontjából is hasznos kiadvány jelent meg az illetékes kerületi szervek támogatása és Viola József odaadó kutató- és szerkesztőmunkája folytán. Az ő önzetlen ügybuzgalma nélkül ki tudja, mikor mutatkozhattak volna be e munkáskerület hivatásos művészei? Mert ez is Viola érdeme, aki épp a jubileumi köteten való munkálkodás közepette jutott el a mához. A Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának a nyilvántartásából nemcsak kigyűjtötte a városrész aktív művészeit, hanem egyenként fel is kereste őket, és javasolta a kollektív együttműködést. Erre már ez év elején sor került. A havi összejöveteleken megjelenők eszmecseréit, terveit hamarosan tettek követték. Közművelődési politikánk szellemében elsőként a munkásművelődés elősegítését vállalták feladatul, s kamarajellegű csoportkiállításokon mutatták be műveik egy kis kollekcióját a GANZ–EKM, a GRÁNIT, a VÖRÖS OKTÓBER Ruhagyár és a HUNGÁRIA–JAQUARD dolgozóinak, természetesen a nevezett üzemeken belül. Mivel az első bemutató – a GANZ–EKM klubjában – 1980. március 14-én nyílt meg, innen számítható tehát a kispesti művészcsoport története.

Bár sokan felfigyeltek az üzemi szereplésekre, mégsem vett mindenki tudomást a csoport létéről. Mint hamarosan kiderült, még az állami és társadalmi szervek sem mérték fel pontosan, hogy itt egy teljesen új kezdeményezésről, a kerület kulturális vérkeringéséből ez ideig hiányzó, „alvadásgátló" tényezőről van szó. Ezért szükségessé vált egy közös ismerkedő összejövetel megtartása, amelyre meghívást kaptak a helyi párt- és államvezetés szakemberei. Képző- és iparművészeink itt elmondták, hogy mit kívánnak nyújtani a kerületnek, és hogy mit várnak cserébe. Súlyponti kérdésként szerepelt a lakóhelyi közönséggel kialakítandó kapcsolat, az egészséges lokálpatriotizmus ébrentartása és az a jogos igény, hogy művészetüket elsőként Kispest támo-

gassa, mecénálja. Hogy a célok és a tervek egyetértésre és támogatásra találtak, annak első konkrét jele ez a bemutatkozás.

Jelenleg tizennégy országosan elismert és rendszeresen foglalkoztatott alkotóművészből és egy művészettörténészből tevődik össze a csoport. Műfaji vonatkozásban meglehetősen széles a skála: két festő, három grafikus, két szobrász, két tűzzománcos, két keramikus, egy textiltervező, egy belsőépítész és egy fotóművész válogatott művei teszik színessé a bemutatkozó kiállítást. E heterogén arculat, a sokféle alkotómódszer azt mutatja, hogy az együttes nem kíván valamiféle egységes stílus- és műhelygyakorlaton alapuló „iskola" lenni. Itt ki-ki a saját szuverén stílusában alkot, s ami szándékaikban mégis közös, az nem kisebb dolog, mint hogy mindenki a képességei szerint törekszik a legmagasabb esztétikai minőségre, valamint hogy az elért művészi teljesítményt a társadalmilag hasznos és szükséges célok szolgálatába állítja. Mindez kiegészül azzal a közösségi szellemmel, amely a kis együttes valamennyi tagját élteti.

Kispest, az egykori megyei város, nem dicsekedhet művészettörténeti múlttal, ezért itteni művészeti kontinuitásról sem lehet beszélni. Így van ez még akkor is, ha az egykori város adta a világnak Nagy Balogh János géniuszát. Hogy a század eleji magyar aktivista festészet egyik legnagyobb alakjának emléke és szelleme továbbélt, és él ma is, azt egyfelől a Nagy Balogh Képzőművészeti Kör félévszázados fennállása, másfelől a Nagy Balogh-hagyományok ma is eleven ápolása tanúsítja. Az itt bemutatkozó képző- és iparművészek hivatásuknak érzik azt is, hogy a még élő egyesületi és köri tagoktól átvegyék a kulturális örökség őrzését, és hogy a Nagy Balogh-i művészet erkölcsi tisztaságának példájára helyi indíttatású, ám egyetemességre törő értékeket teremtsenek.



DEÁK GYÖRGY (Mezőcsát, 1940) grafikus. 1966-ban végezte el a Képzőművészeti Főiskolát, mestere Kádár György volt.

A Művészeti Alap tagja. Kiállított Budapesten és Nairobiban az utóbbi helyen környezetvédelmi plakátokat. Díjat nyert az országos „Május 1" plakátpályázaton (1975). Prospektusok, emblémák, védjegyek, plakátok stb. tervezésével foglalkozik.

„A rohanó ember egyre inkább jelzésekre támaszkodik. Négy-ötezer éves íráskultúra után a világon mindenhol visszatérnek a jelzések használatához. A jel rögtön közöl. Tájékoztat, utasít, tilt. A piros, a sárga, a zöld fény: jel; a háromszög, a kör, a négyszög mértani formái: jelek; a betű, a szám, a rajz: jel. Használatuk nélkül közúton, pályaudvaron, kórházban stb. több kötetre való szöveget kellene átolvasni. A tájékoztató jelzéseket grafikai kifejezésmódban piktogramoknak nevezzük. Célom, hogy munkáimban minél tömörebben fejezzem ki magam."



Kiállított művek: *Kőbányai Gyógyszergyár csomagolópapír-tervei* 1980.













Piktogramok

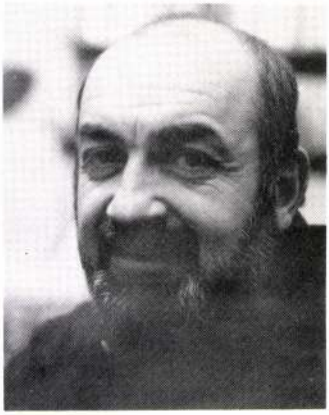

EŐRY MIKLÓS (Kispest, 1934) keramikus. 1967-ben végezte el az Iparművészeti Főiskolát, mestere Schrammel Imre volt. Jelenleg ugyanott adjunktus.

Tagja a Művészeti Alapnak, valamint az Académie Internacionale de la Ceramiquenak (Genf). Művei közül a legnagyobb kerámia falburkolatok Tatabányán, Sopronban, a Domus Studióban, Bőcsön találhatók.

Kiállított: Pécsett, Prágában, Ankarában, Isztambulban, Szabadkán, Siklóson, Kecskeméten.

„Mestereim – Schrammel Imre keramikus és Jánossy György építész – példája és szemlélete határozta meg a pályámat. A diplomamunkám jelentette az első lépéseket: egy porcelán elemekkel burkolt betonplasztika és egy porcelán térelválasztó rács. Ezt több állami megbízás követte. Belső tereket burkoltam különféle kerámia anyagokkal, tetőkertet rendeztem be samott virágtartókkal és ülő elemekkel; részt vettem ételbár tervezésében és kivitelezésében, ahol minden fajanszból készült a falburkolattól a bárpultig. Mostanában a használati edény témája foglalkoztat."

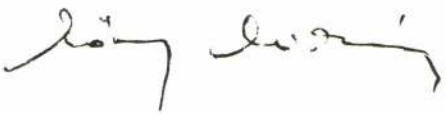

Kiállított művek: *Edények* 1980.



Edények

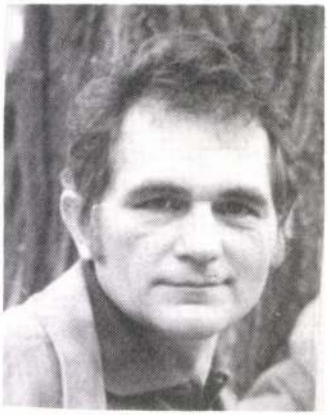

FAJKA JÁNOS (Nagykőrös, 1935) tűzzománcos. 1962-ben végezte el az Iparművészeti Főiskolát, mestere Schubert Ernő, Dudás Jenő és közvetve Hincz Gyula volt. Textiltervezőként kezdte, aztán önálló tűzzománcozó lett.

A Művészeti Alap tagja. Kiállított Budapesten (többször), Nagykőrösön, Limoges-ban. Évente 4–5 csoportos kiállításon vesz részt.

1979-ben a XIX. ker. Tanács által kiírt pályázaton II. díjat nyert. Az elmúlt 18 évben mintegy 10–12 különböző pályázaton nyert díjat, elismerést.

„Tűzzománccal foglalkozom. A legkülönbözőbb méretekben felhasználható anyag. Alkalmas a lakások szebbé, meghittebbé tételére, a környezet díszítésére.

Mint alkotó nem tudom elfogadni a felületes, sematikus ábrázolást, a blöfföket, a szenvedély és mesterségbeli hozzáértés nélkül létrehozott műveket. A kísérletezést szükségesnek tartom, de ez sem mentesít senkit az igazi alkotás felelőssége alól. Szenvedélyesen keresem azokat a kifejezési eszközöket – túl a technikai kérdéseken –, amelyekkel szólhattok a máról, a XX. század emberének örömeiről és küzdelmeiről. Fontosnak tartom, hogy a ma embere is őszinte jeleket hagyjon maga után az elkövetkező nemzedéknek."



Kiállított művek: *Lovas legenda*, 36X25 cm
Amazonok, 36X25 cm
Négy alak, 42X22 cm

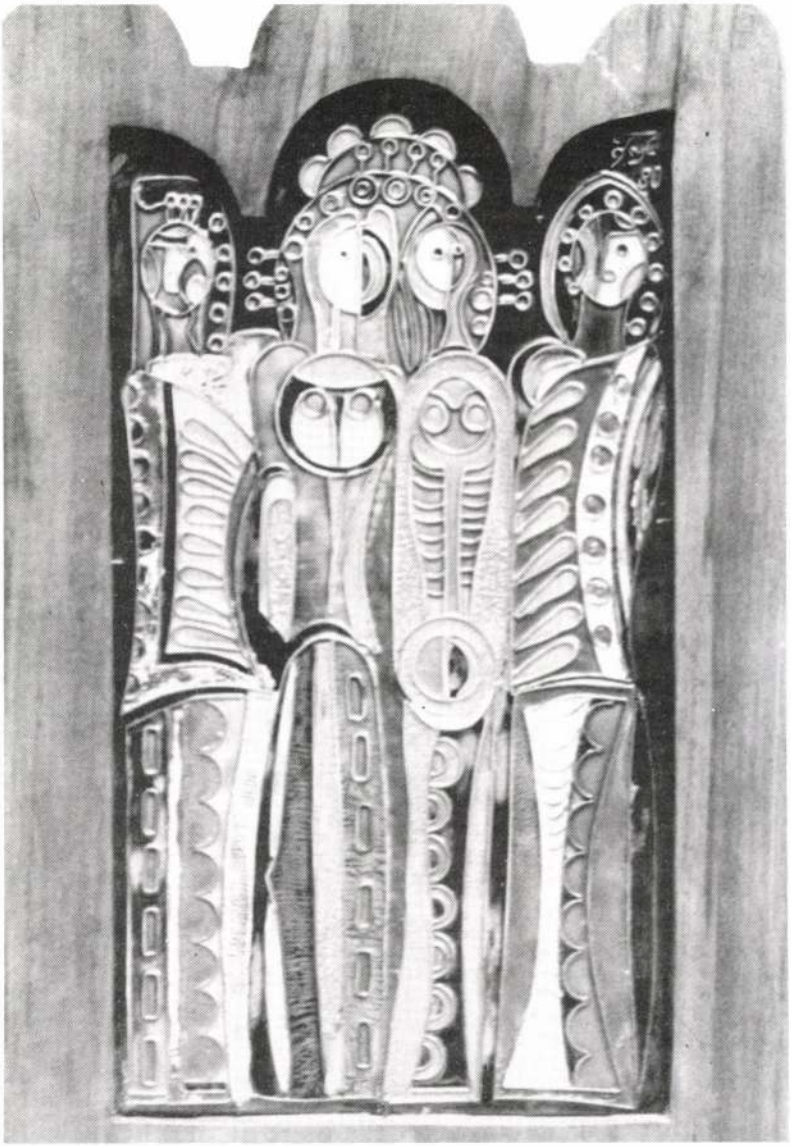

Négy alak



GÁL DEZSŐ (Geszt, 1924) festő. 1953-ban végezte el a Képzőművészeti Főiskolát, mestere Hincz Gyula és Domanovszky Endre volt.

A Művészeti Alap tagja. 1957 óta rajztanár a kispesti Kossuth téri Általános Iskolában. Egyénileg kiállított Kispesten (kétszer), Csepelen, Salgótarjánban és a Fáklya Klubban (itt másodmagával).

1979-ben a XIX. ker. Tanács által kiírt pályázaton I. díjat nyert.

„A természet, a tárgyi világ és az ember kapcsolatai érdekelnek. Olyan gondolatok kivetítésére törekszem, amelyek egyéni élményeimet tükrözik, de az általános emberi tartalmak, hangulatok tolmácsolói is lehetnek. Életérzéseimet szeretném a festészet nyelvén kifejezni. Nem lefesteni akarok valamit, hanem asszociált emlékképek összességét sűrítetten képpé formálni. Képeim témáit a nyári művésztelepeken gyűjtött élményekből merítem, mivel „év közben" a rajztanítás nemes, de küzdelmes munkája mellett csak kevés idő jut az elmélyült és rendszeres alkotó munkára."

Gál Dezső

Kiállított művek: *Emlékezés*, olaj, 60X50 cm
Lámpás csendélet, tempera, 40X50 cm
Csendélet, tempera, 40X50 cm



Emlékezés



GYENE IDA (Budapest, 1945) grafikus. 1973-ban, mint nyomdai grafikus végezte el az Iparművészeti Főiskolát, mestere Ernyei Sándor volt.

A Művészeti Alap tagja. Az Akadémia Kiadónak dolgozik, könyvborítókat tervez.

„A nyomdai grafika a reklám céljából sokszorosítható grafikák műfaja. A könyvborító is reklám. Mégsem plakát – annak harsány célratörésével már méretei miatt sem versenyezhet. A könyvesbolt zsúfolt polcairól, kirakataiból ismét zárt térbe – használójával intim közelségbe kerül. A borító kétféle funkciót tölt be: védi a könyvet – s egyben informál annak tárgyáról, tartalmáról. E tájékoztatás grafikai eszközei: csak önmagában a betű vagy a betűk és képi elemek együttese. Mindkét megoldásnál követelmény a művészi komponálás, a nyomtatási eljárás lehetőségeinek és követelményeinek figyelembevételével. A nyomtatási eljárás korlátai fokozott mérlegelésre kényszerítik a tervezőt – kevésbé látványos eszközökkel a közölnivaló mind tartalmasabb átadására késztetve."

Gyene Ida

Kiállított művek: *Plakát, Plakátvázlat, Könyvborítók*

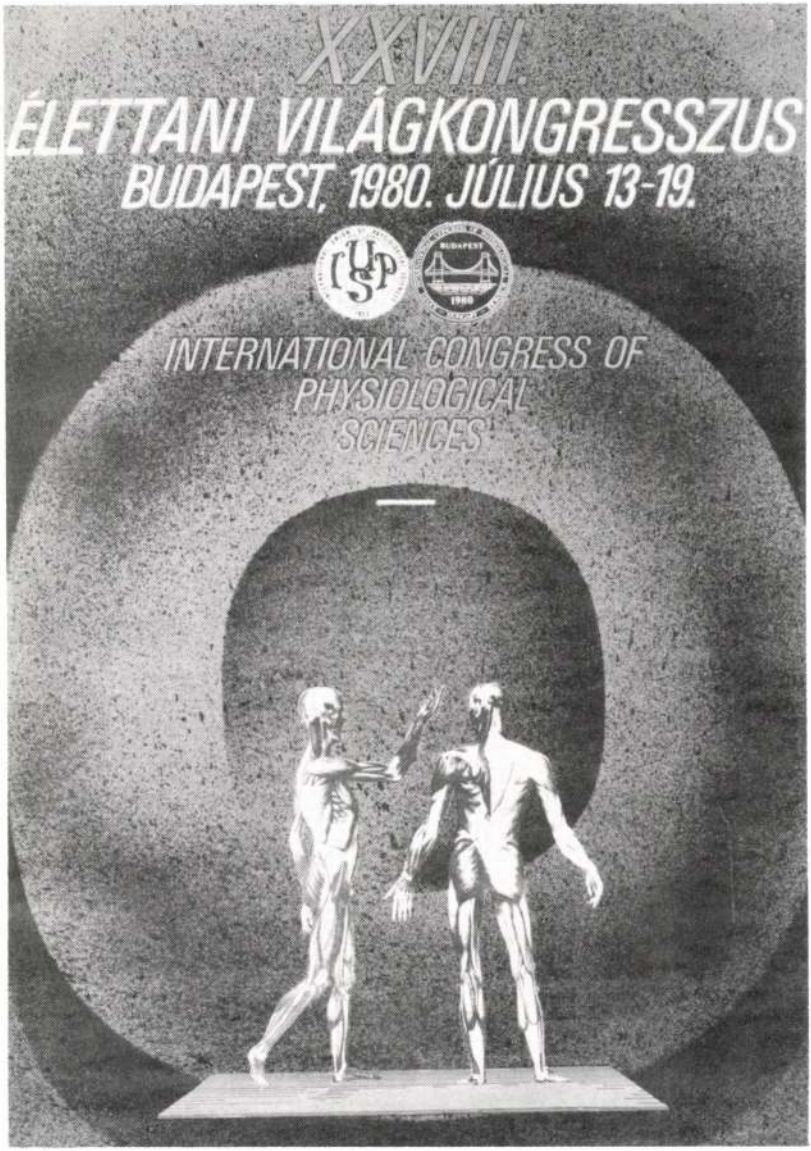
XXVIII.
ÉLETTANI VILÁGKONGRESSZUS
BUDAPEST, 1980. JÚLIUS 13-19.
INTERNATIONAL CONGRESS OF
PHYSIOLOGICAL
SCIENCES

Plakát

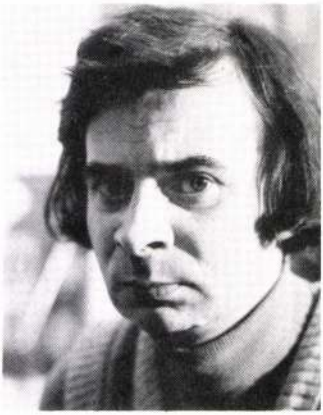

GYÖKÉR LÁSZLÓ (Székesfehérvár, 1940) fotóművész. Gimnáziumban érettségizett. Szakvizsgát tett a budapesti Fényképész Szövetkezetnél.

Tagja a Művészeti Alapnak és a Magyar Fotóművészek Szövetségének. Kiállított Budapesten (1963). Megjelent néhány fotóalbuma: Székesfehérvár (1966), Tihany (1967), Balatoni képes krónika (1969), Szabolcs-Szatmár (1969). Illusztrált még útikönyvet, és többször részesült díjakban.

„Szeretek látni, nemcsak nézni, – látni a fényt, a fényben az árnyékot, az árnyékban a fényt is, – a csúnyában a szépet, a szépben a csúnyát is, ... mindent, ami körülvesz, ... és ami fontos, – vagy úgy érzem, hogy az – azt őszintén megmutatni."



Kiállított művek: Képek a *Camargue* sorozatból I, II, III, IV.



Camargue I.



HERNÁDI PAULA (Budapest, 1947) grafikus. 1977-ben végezte el a Képzőművészeti Főiskolát, mestere Balogh Jenő és Patay László, illetve a főiskola előtt Szlávik Lajos és Blaskó János volt.

A Művészeti Alap tagja. Többször szerepelt országos kiállításokon. 1977-ben egy pályázaton különdíjban, továbbá 1980-ban az „Ezüst Gerely" pályázat III. díjában részesült.

„Alkotómunkám során az egyszerű formai megoldásokon kersztül haladtam a bonyolultabb felé. Így a régebbi konstruktív jellegű munkáimat valósághű, néha expresszív hatású munkák váltották fel. Ez gondolataim közlésére pontosabb lehetőséget ad. Szeretnék frissen reagálni a társadalmi és szellemi eseményekre, s ezt közvetíteni embertársaim felé. Ezért egyszerűségre törekszem; az átírás, sűrítés, kiemelés és egyéb művészi absztrahálást az érzelmi hatás fokozására használom. Tiszta gondolatokat félreérthetetlen formában szeretnék eljuttatni a közönséghez, hogy könnyebben tegyék meg azokat a lépéseket, melyek közelebb viszik őket az értük születő művészethez."

Hernádi Paula

Kiállított művek: *Öreg fal I.*, tollrajz, 23X24, cm, *Bérház*, tollrajz, 22X37 cm
Menekülő, tollrajz, 23X24 cm
Pegazus, tollrajz, 22X37 cm

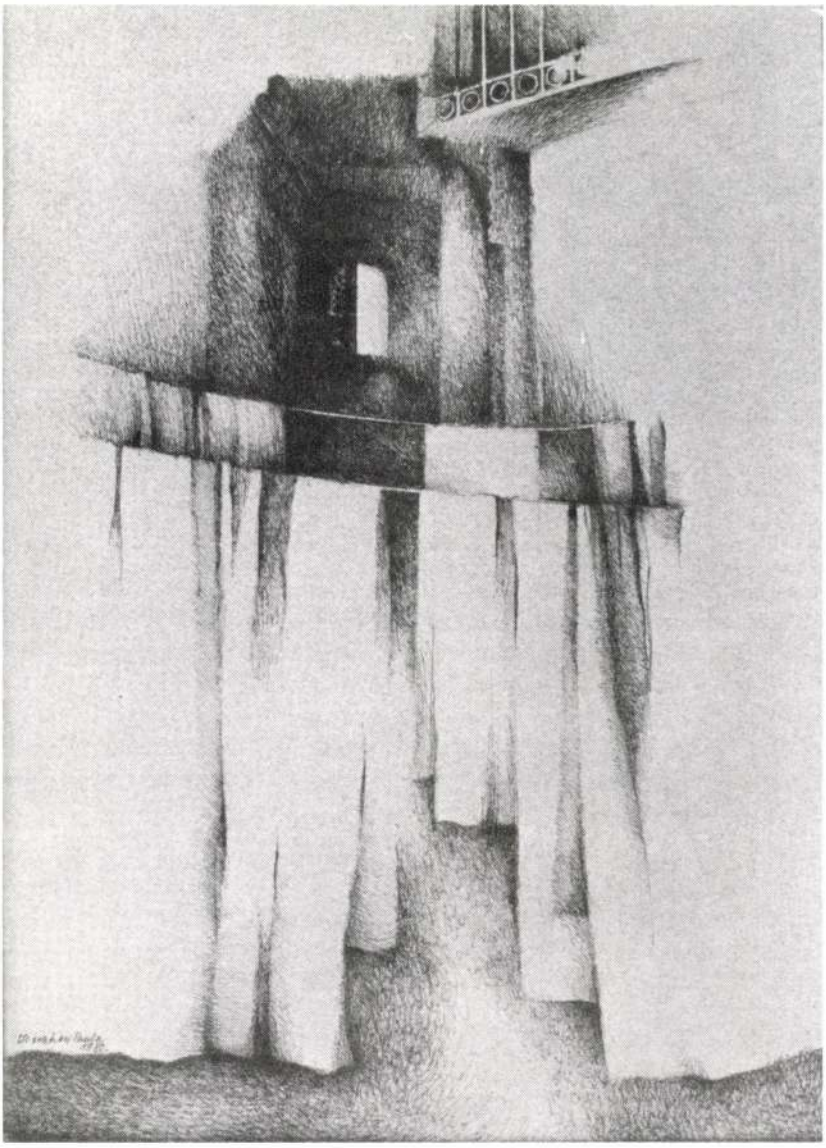

Bérház
(József Attila emlékére)

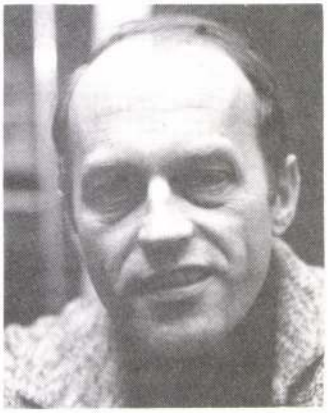

KATONA ÁRON SÁNDOR (Budapest, 1940) tűzzománcos. Útépítő Technikumot végzett. Nyolc évig járt szakkörbe, ahol M. Tóth István, Ballagó Imre és Áron Nagy Lajos tanította. 1965–1970-ig ötvösködött, 1970 óta foglalkozik tűzzománccal.

A Művészeti Alap tagja. Kiállított csoportosan: Salgótarjánban (kétszer), Milánóban, Limoges-ben, Frankfurtban, Pesterzsébeten, Simontornyán, Nagykanizsán, valamint a Május 1 moziban (itt harmadmagával). 1980-ban Schwalbach, Essen, Warendorf és Wolfsburg városokban volt kiállítása. Művei állami és magángyűjteményekben találhatók.

„A tiszta művészetre törekedni. Őszinte szívvel dolgozni. Csak annyit és olyat, amire képes vagyok. Mindig magamban keresni a hibát. Sose legyek elégedett. Elfogadni a rosszat is, nemcsak a jót. Minden képemen az élet szerepel, szépségeivel, hibáival, erényeivel együtt. A zománc az a műfaj mely számomra a legmegfelelőbb kifejezési forma. Ez a fantasztikus anyag mindig újabb csodálatot vált ki belőlem. Egész élet kevés ahhoz, hogy megismerjem, s ha sikerül egy olyat alkotni, amely a köz és jövő javára fennmarad, úgy érdemes volt élnem-élni."



Kiállított művek: *Minotaurus*, 33X43 cm
Címer állat, 33X43 cm
Országalapítók, 45X60 cm mgt.

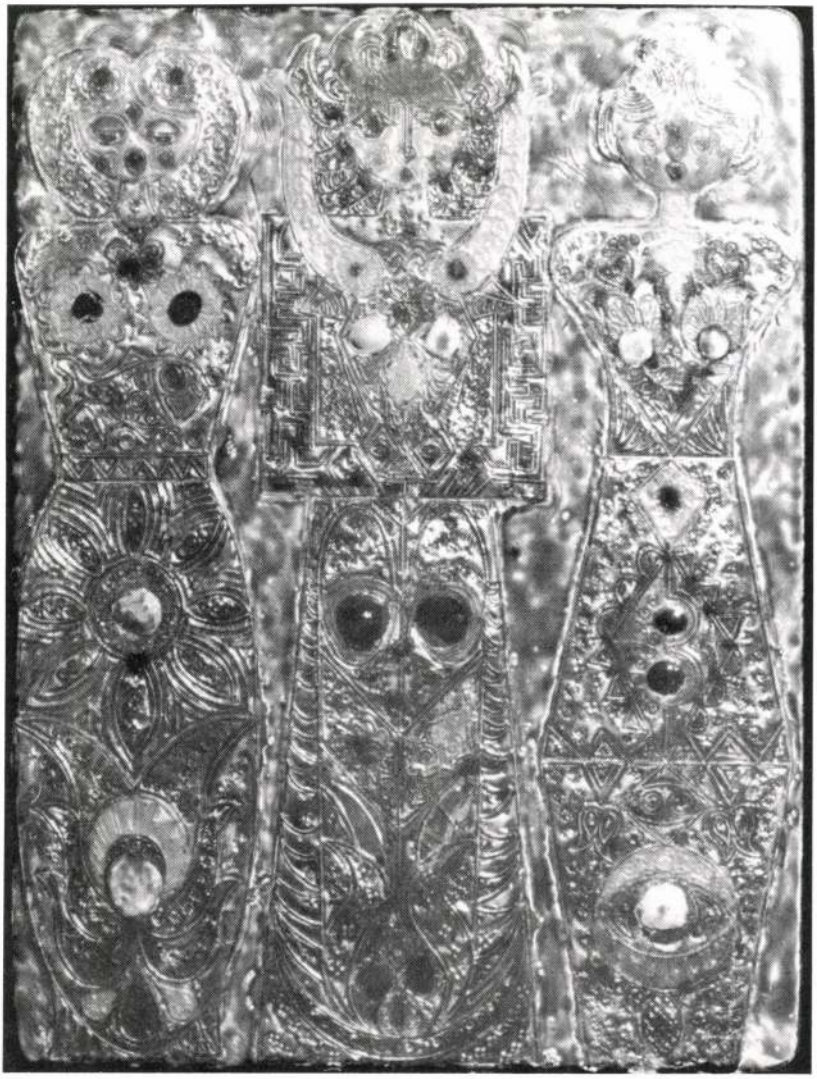

Minotaurus

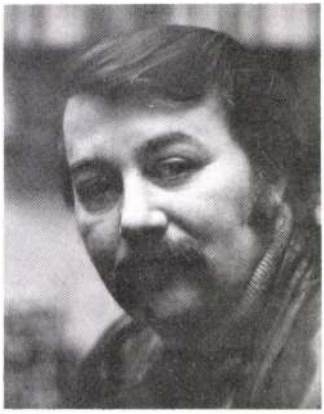

KOVÁCS IMRE (Karcag, 1936) szobrász. 1961-ben végezte el az Iparművészeti Főiskolát, tanára Borsos Miklós és Illés Gyula volt.

A Művészeti Alap tagja. Kiállított Karcagon, Schangenbadban, Pestlőrincen. Köztéri szobra van: Budapesten (három), Nyíregyházán, Nádudvaron, Karcagon, Salgótarjánban, Szombathelyen, Székesfehérváron és Vácon. 1979-ben a XIX. ker. Tanács által kiírt pályázaton I. díjat nyert.

„Az itt bemutatott szobraim domborított és hegesztéssel összeállított vaslemezből készültek. A mű megjelenését nagymértékben befolyásolja a használt anyag, valamint az alakításához alkalmazott technika. A vaslemez szobor az anyag karakteréből eredő éles határozott sziluettje és lágyabb belső plasztikája a tartalom más megfogalmazását teszi lehetővé, mint pl. a puha anyagba mintázott és bronzba öntött szoboré. Mondanivalóm pontos kifejezésére mindig a megfelelő anyagot keresem."

Kovács Imre

Kiállított művek: *Parasztasszony*, vas
Kendős lány, vas
Kodály Zoltán, vas

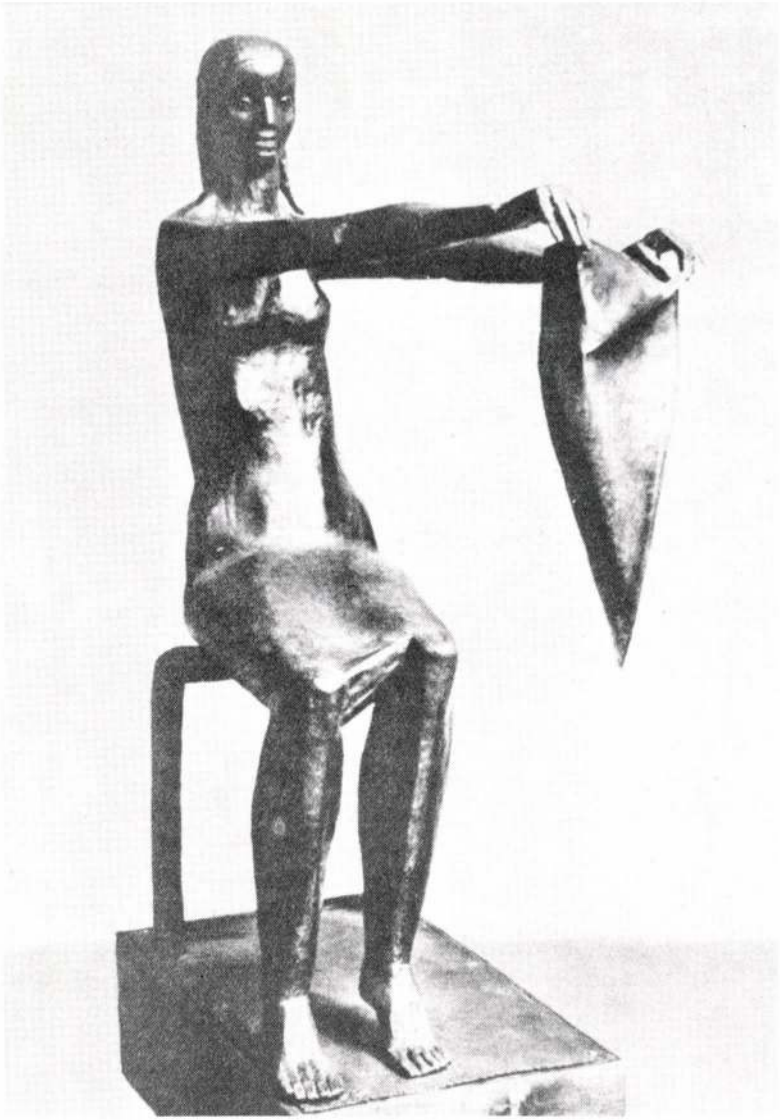

Kendős lány



MINYA MÁRIA (Békés, 1946) keramikus. SZOT- és Munkácsy díjas. 1970-ben végezte el az Iparművészeti Főiskolát, mestere Schrammel Imre és Jánossy György volt. Jelenleg a FIM Gránit Csiszolókorong és Kőedénygyárban dolgozik.

A művészeti Alap tagja. Csoportos kiállításai: Budapest, Hamburg, Pécs, Jászberény, Dunaújváros, Nagykanizsa, Győr, Békéscsaba, Békés Jablonec, Pozsony, Prága, Faenza, Isztambul, Ankara, Siklós, Vilnius, Berlin, Kőszeg. Murális munkái Budapesten, Szegeden és Gyulán vannak.

Kiállított művei: *Kútterv*
Varia étkészlet

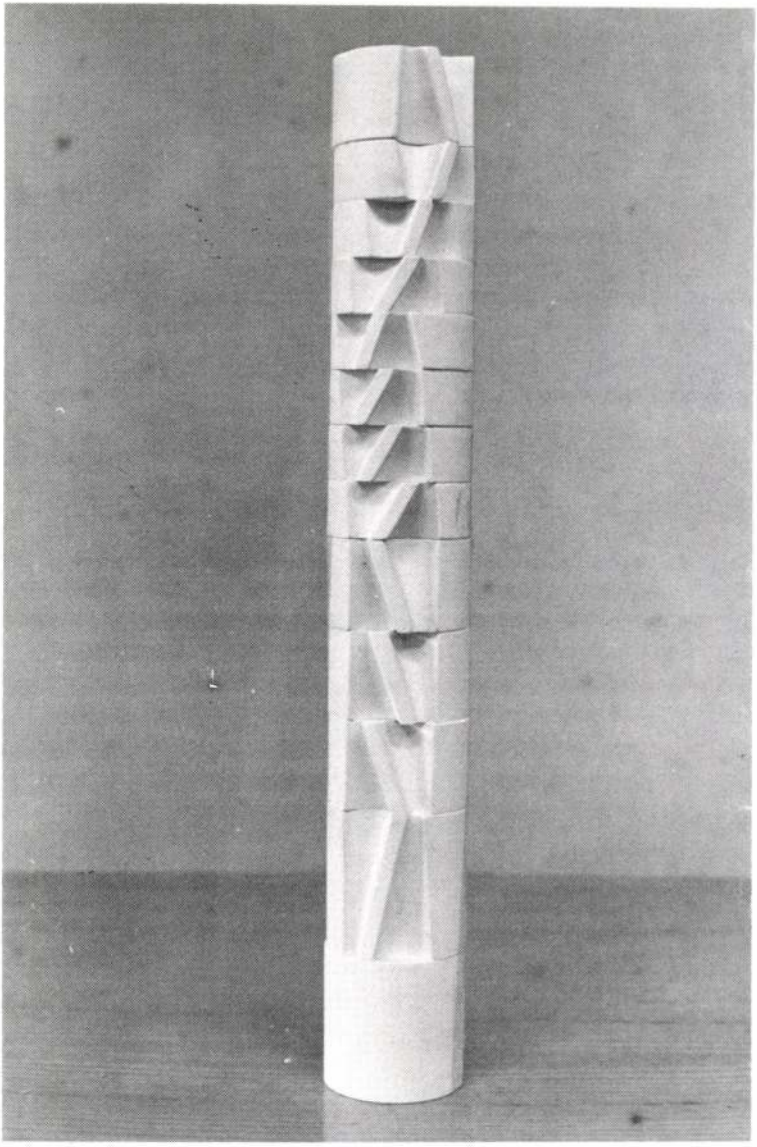

Kútterv



NÁDAI TIBOR (Budapest, 1941) belsőépítész. 1964-ben végezte el az Iparművészeti Főiskolát, tanára Szrogh György és Németh István volt. Jelenleg a SZÖVTERV-ben dolgozik, csoportvezető.

A Művészeti Alap tagja. Középületek és szolgáltató helyiségek belsőépítésze Budapesten, Gyöngyösön, Pécsett, Nyíregyházán stb. Kiállított: Győrött, Zalaegerszegen, Leninvárosban, Budapesten és Berlinben. Az Iparművészeti Vállalat pályázatain több díjat kapott.

„Mozgatható, funkcionális lámpákat készítek. Használhatók lakásban, irodában, olvasás–írás–rajzolás–tanulás–tervezés–fotózáshoz, helyi világításként. 8 éve terveztem, azóta gyártom, szerelem, csomagolom, szállítom – természetesen nem egyedül – és forgalmazom az Iparművészeti Vállalaton keresztül őket. A négy lámpa összesen 63 alkatrészből, ill. alkotóelemből áll. Anyagok és munkafázisok; vas, cső, rúd, lemez, öntvény, villamos szerelvények, esztergálás, fémnyomás, krómozás, dukkózás, hegesztés, hajlítás stb. Munkám: mindezt összehangolni és csinálni – az anyagbeszerzéstől a szerelésen át – a szállításig. Ez bizony ipari és üzleti tevékenység, de számomra leginkább hit kérdése. Mindezek ellenére tervező vagyok, belsőépítész."

Nádai Tibor

Kiállított művek: *Mozgatható lámpacsalád*



Mozgatható lámpacsalád egy tagja



NIKMOND BEÁTA (Kispest, 1938) szobrász. Gépipari technikumban tanult, majd elvégzett egy irodai szakiskolát. Húsz évig adminisztrátor volt, közben szobrászatot tanult a Dési Huber Körben Laborcz Ferenctől és Pál Mihálytól.

A Művészeti Alap tagja. Kiállított csoportosan a Műcsarnokban, Pécsett, Szegeden; önállóan Kispesten. 1979-ben a XIX. ker. Tanács által kiírt pályázaton II. díjat nyert.

„Tizenegyévi tanulmányjellegű munka után kezdtem el fába és kőbe faragni. A közvetlen faragás úgy érzem felszabadított. Szándékosan nem adok címet a szobraimnak. Az arányok, a térbe helyezés és a forma nyelvén szeretnék szólni az emberekhez. Nem utolsósorban a szobrászat ősi anyagainak (gránit, kő, fa) örök szépségére és időszerűségére a figyelmet felhívni. Ezen az úton kívánok továbbhaladni, bízva, hogy a rendszeres munka és a szüntelen tanulás a szobrászat jobb megértéséhez vezet."

Nikmond Beáta

Kiállított művek: *Álló figura*, gránit
Guggoló figura, gránit
Fej, gránit

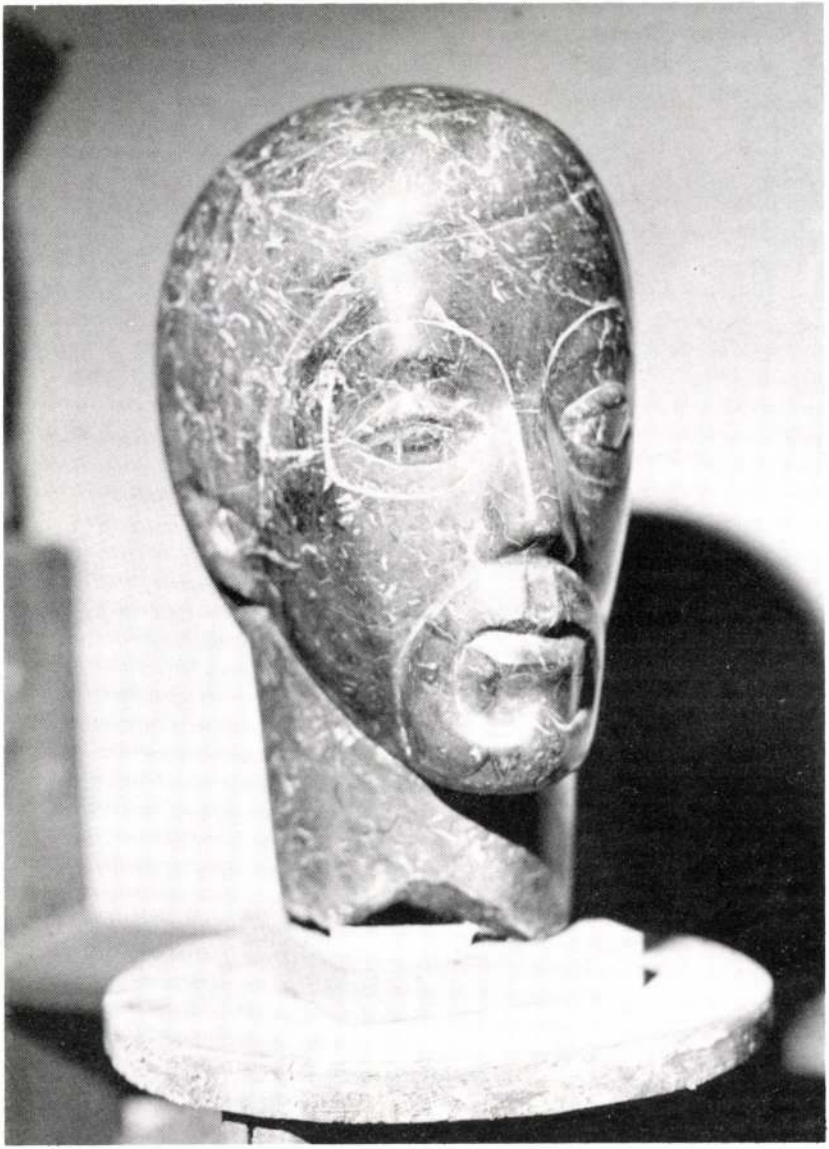

Fej



PROHÁSZKA MARGIT (Kispest, 1936) textiltervező. 1959-ben végezte el az Iparművészeti Főiskolát, mestere Schubert Ernő volt. 1963 óta a Lakástextil Vállalat gyártmánytervezője. Többszörös kiváló dolgozó.

A Művészeti Alap tagja. Kiállított csoportosan a Műcsarnokban, Moszkvában, Ljubjanában, Szombathelyen, Lódzban stb. Önállóan Budapesten, Kőszegen. Számos díjat nyert.

„Ipari tervező vagyok. A kiállításon sötétítő másodfüggönyökkel szerepelek, melyek a jelen műszaki és gazdasági körülmények között létrehozható – nagyüzemben sorozatban gyártható – ipari textilt képviselik."

Prohászka Margit

Kiállított művek: *Lakástextiliák*
(Éliás, Tamara, Tapiola, Vivien)

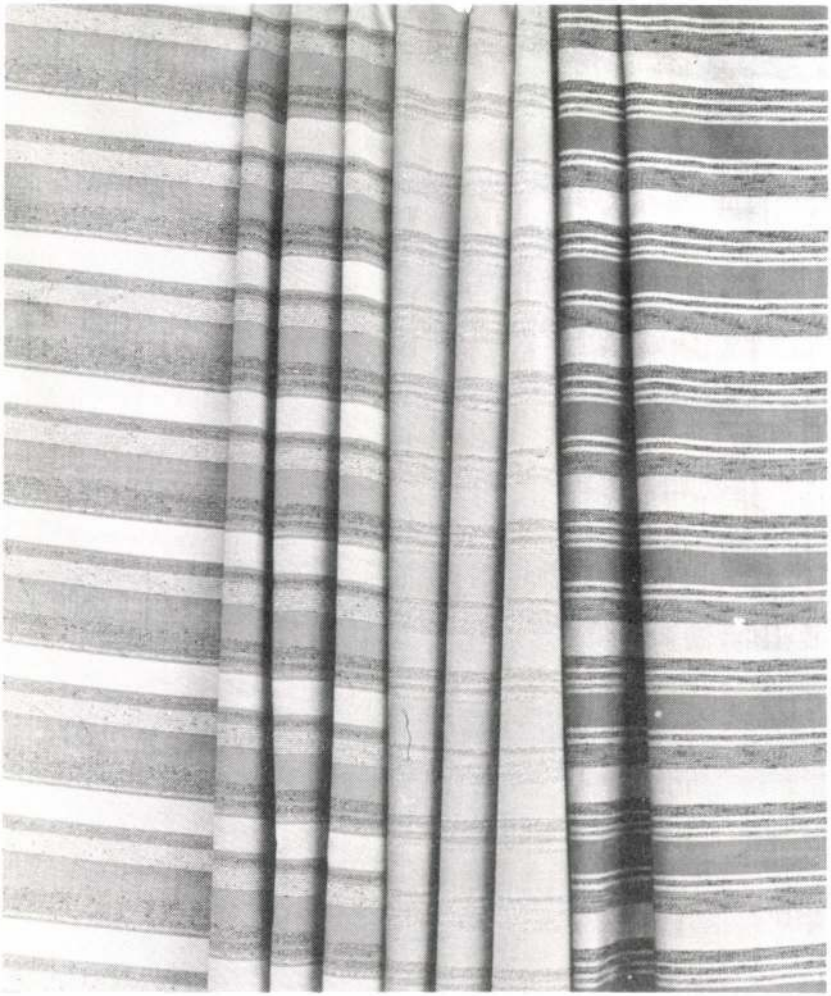

Lakástextiliák

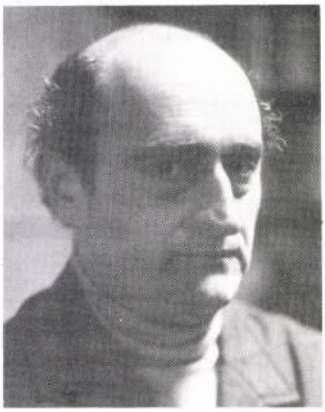

VIOLA JÓZSEF (Kispest, 1927) író, költő, műfordító, festő. A gimnáziumi érettségi után egy évig tanult rajzolni a kispesti Munkás Kulturális Szövetség iskolájában.

A Művészeti Alap tagja. Megjelent számos vers- és egyéb fordítása, továbbá a Pisti nem köszön c. ifjúsági regénye, Kutyaszorító c. verseskönyve és az 50 éves a kispesti Nagy Balogh János Képzőművészeti Kör c. monográfiája. 1979-ben a XIX. ker. Tanács által kiírt pályázaton II. díjat nyert.

„Az irodalom és a festészet talán kiegészíti egymást. Ebből a következő kérdés adódik: lehet-e az ember teljes. Vagyis helyesebben, tekintetbe véve a tekintetbe veendőket: meddig juthat el a teljességre való törekvésben.

Nem absztrakciót akarok. Azt kell világosan elmondanom azoknak, akiket majd esetleg érdekel – vérmérsékletemnek megfelelően tükrözve a lehetőleg felszín alatt kutatott, de ezzel magasabb fokon egységbe hozott valóságot –, hogy az atomkor embere is helytállt vagy elbukott az „örök talajon". .."



Kiállított művek: *Anya és fia*, olaj, 80×60 cm
Egy benszülött arcképe, olaj, 47×38 cm
Üres telek, olaj, 50×80 cm



Üres telek

A KIÁLLÍTÁST RENDEZTE: **NÁDAI TIBOR**
FOTÓ: **GYÖKÉR LÁSZLÓ**

Felelős kiadó: Rose Gábor, „Ifjú Gárda" Műv. Ház igazgatója
80-4834 – Fővárosi Nyomdaipari Vállalat 8. üzemegysége
Felelős vezető: Horváth László

KISPESTI
KÉPZŐ-ÉS IPARMŰVÉSZ
CSOPORT
KIÁLLÍTÁSA

Zalaegerszeg, 1984. január 11 -
február 6.

A zalaegerszegi bemutatkozás elé

Nem valamely arra illetékes testület, hatósági szerv vagy társadalmi intézmény, hanem egyes-egyedül egyéni kezdeményezés és fáradozás eredményeképp szerveződtek csoporttá a kispesti képző- és iparművészek. Amikor – 1980-ban – Viola József felkutatta, majd összehívta őket, már előre sejtették – ami később bebizonyosodott –, hogy kerületüktől anyagi és erkölcsi támogatásra legföljebb is csak csekély mértékben számíthatnak. Még szerencse, hogy a közösség egyetlen tagja sem pályakezdő, így megélhetésüket a szorgalommal párosult felkészültség így-úgy biztosítja. Az idősebbek mögött tekintélyes életmű áll, a fiatalabb nemzedékről pedig elmondható, hogy – több-kevesebb alkotó év után – a mennyiségi és minőségi követelményeknek egyformán eleget tettek. Összességében: egyéni és kollektív tárlatok sora, országos és külföldi kiállításokon való részvétel, állami megbízások teljesítése, köztéri és épületen belüli munkák kivitelezése, bel- és külhoni forgalmazás, közgyűjteményi és magánvásárlások, s nem utolsó sorban művészpedagógusi hivatásteljesítés – felső- és középiskolai tanárként vagy szakkörvezetői szinten – fémjelzi útjukat.

Ezek után jogos a kérdés: ha az egyéni érdek nem, akkor milyen hajtóerő késztette ezeket az emberi-művészi szempontból egyként etikus alkotó egyéniségeket a plusz időt és fáradságot követelő önkéntes társulásra? A válasz kézenfekvő: nem egyéb, mint az „őslakók" és a „bevándorlók" egészséges lokálpatriotizmusa; és nem kisebb, mint a szív és a lélek tenniakarása a vizuális esztétikai értékek lakhelyi terjesztéséért. Ezenfelül – egy-két elzárkózó kivételével – a közösségi szellem, az egymás közötti barátság ápolása: hasznos elméleti-szakmai viták kíséretében a csoport rendszeres havi összejövetelein. Végtére is a tagságban meglevő művészi morál és emelkedett szellem kellett ahhoz, hogy a főváros XIX. kerületében történjék valami olyasmi, ami – a korábbi hivatali közöny, valamint a Nagy Balogh János Egyesület erőtlen tényked ése után – minőségi ugrást és előremutatást jelent: egyfelől a tiszta artisztikum jelenlétével, másfelől az esztétikai értékek közreadásával. A vállalkozási kedvet követően aztán senki se kért, csak önzetlenül adott. Nagy egészében: munkásműveltető vándorkiállításokat Kispest üzemeiben, kisebb egyéni meg csoportos bemutatókat számos iskolában, egy-egy műfaj műhelytitkaiba bepillantó speciális ismertetéseket, műteremlátogatási lehetőségeket, művészettörténeti előadásokat – fővárosi szinten pedig a Nagy Balogh János Kiállítóteremben rendezett kollektív és önálló tárlatokat.

Több rosszalló „bírálat" érte már a csoportot „heterogén" arculatú összetétele miatt. A tagság nemcsak hogy sértődés nélkül fogadja az efféle megjegyzéseket, hanem tudatosan vállalja is a különbözőségekkel természetszerűleg együttjáró egyenetlenséget. Nem is tudna nem heterogén lenni egy olyan együttes, amelyen belül a képző- és iparművészet majdnem minden ága képviselve van. És ha mindehhez azt is hozzátesszük, hogy e közösség egy pillanatig sem akart valamely stílusirányzatnak szállásadója, sőt művészeti „iskolateremtő" műhelye lenni, hanem ki-ki a már kialakult, saját formanyelvén alkot, akkor nem lehet kétséges, hogy itt – a már kihangsúlyozott közművelő szándékon túl – csak egyetlen cél és mérce van: az őszinte, humánus értékeket teremtő esztétikai minőség. Ami ezen kívül és túl esik, az lehet – és legyen is! egyedenként más és más, mert e téren az a jó és a kívánatos.
Jelenleg tizenöt országosan – és határainkon túl – ismert, s rendszeresen foglalkoztatott alkotó művész meg egy művészettörténész képezi az együttest. Műfaji vonatkozásban széles a skála, s ebben a képzőművészetnek minden ága képviselve van: két festő, három grafikus, két szobrász, két tűzzománcos és két fotóművész. Az iparművészek között pedig két kerámikus, egy textiltervező és egy belsőépítész található. Az eddig „begyűjtött" díjakkal szándékosan nem hivalkodunk, mivel tudvalevő, hogy a kitüntetések értékét – számos esetben – nem is egy művészeten kívüli, szubjektív tényező devalválja. Ennek ellenére minden csoporttag kollegiális örömmel fogadja a másik hivatalos, kisebb-nagyobb szakmai elismerését, de ugyanakkor a többség rosszalja is, hogy a jók közt a legjobbak, a nagy formátumú egyéniségek – pl. a kerámikusnak és szilikátipari designeurnek egyaránt univerzális *Előry Miklós,* vagy a tartalmi mélységet és a mesterségbeli tökélyt páratlan stílusú tűzzománcképein megvalósító *Fajka János* – magasabb fokú művészeti díjazása mindmáig várat magára.

Nem kvalitásbeli rangsorolás végett, ám mégis külön helyen szólunk azokról, akiket más irányú tehetséggel is megáldott a múzsa. A csoportalapító *Viola József* – a festés és rajzolás szenvedélyén túl – ilyképpen hódol az irodalomnak: több kötetes költő és író, jeles műfordító, és az „50 éves a kispesti Nagy Balogh János képzőművészeti kör" című monográfiájával tudományos kutatóként is bevonult a művészettörténeti szakirodalomba. A zömmel könyvbarítókat és reklámokat tervező alkalmazott-grafikus, *Gyene Ida,* egyben képzett hegedűs is, aki amatőr és félhivatásos zenekarokkal három földrész sok országát bejárta. Világutazó muzsikus a közösség új tagja, *Moldvay József* is, de lényeges

különbség, hogy ő a Magyar Rádió énekkarának főfoglalkozású énekművésze; emellett a fényképezésnek nemcsak a megszállotja, de ez a második élete, s szinte alig akad országos folyóirat, amelyekben ne találkoznánk a nevével, művészi felvételeivel. Bár a többiek nem aktív művelői az irodalomnak vagy a zenének, azért szüntelen érzelmi-szellemi kapcsolatban élnek velük. E közelség számtalan inspirációt nyújtott már egy-egy művük megalkotásához.

Hogy a fentebb említett neveken túl a csoport egyetlen tagja sem egyszerű gyalogjáró a művészet országútján, azt az alábbiakban szeretnők érzékeltetni – már amennyire néhány mondat elegendő ehhez. Talán *Gál Dezső* az, akinek pályája a legtöbb buktatóval tarkított művészsorsot példázza. Örvendetes, hogy piktúrája az utóbbi években új lendületet vett. Finom színharmóniákba rendezett lírai látomásokat fest, amelyek szenzibilis lelkületének is tükörképei. *Deák György* az alkalmazott grafika szinte minden területén jeleskedik, azonban a nagy fantáziát és tömörítő képességet követelő piktogram-tervezésnél alighanem az élen halad e hazában. A három grafikus közül *Hernádi Paula* képviseli az autonóm rajzművészetet. Ceruza- és tusrajzait a megbízható felkészültségre épített tiszta képszerűség, valamint a női lelkület érzékeny rezdülései jellemzik. A szobrászat „nehéz műfaja" két eltérő egyéniséget foglalkoztat. *Nikmond Beáta* tántoríthatatlan hittel, s férfierőt igénylő munkával faragja súlyos gránittömbökbe fejeit meg alakjait, míg az ugyancsak anyagszerű faszobraival összetettebb tartalmakat közvetít – meggyőzően. *Kovács Imre* művészi hitele az alkatával adekvát robosztus formázásban rejlik. Fő anyaga a fém, ebből bontja ki portréinak és figuráinak szinte robbanó feszültségét s monumentalitását; mind a nagyméretű szoborműveken, mind az egy-két araszos kisplasztikákon. *Gyökér László* múltját számos fotóalbum és útikönyv kíséri. Ezekben, és minden más felvételen – legyen az veduta- vagy tájkép – egyként megnyilvánul a lírikus alkat meg a meditáló hajlam. A tűzzománcosok közül *Katona Áron Sándor* attitüdjéhez a könnyed, játékos hangnem illik. Ez a játék serkenti – és ebben nincs semmi ellentmondás – a képek átgondolt tárgyválasztására éppúgy, mint a mives és tetszetős megmunkálásra.

A kisebb számot kitevő és korábban nem említett iparművészek közül a békési születésű *Minya Mária* az alföldi ember szűkszavúságát és a népművészet legjava hagyományait sűríti, építi be újjá fogalmazott kerámiáiba. Hogy modern térplasztika kialakítására is képes, az lemérhető azon a díszkúton is, amelyet – Kispest ajándékaként – nemrég állítottak fel Zalaegerszegen. *Nádai Tibor* nemcsak középületek és szolgáltató helyiségek jónevű belsőépítésze, hanem kvalifikált ipari formatervező is. Főként fémből alakított lámpacsaládokat tervez és készít, nem vétve a

funkció és a korszerű ízlés egysége ellen. Emellett kiállítási installációk tervezésének-kivitelezésének is megbízható mestere. *Prohászka Margit* pozitív tulajdonságaiból most érjük be annyival, hogy igen széles látókörű, nagykultúrájú művész. Több mint két évtizedes pályafutása alatt esztétikai érzéke szinte a lehetséges végső határig fejlődött, és alighanem ide vezethető vissza a szakterület általános véleménye, miszerint: jelenleg az ország legjobb ipari textiltervezője. Különleges képességeiről vall, hogy még a különféle tömegárukon is könnyen felismerhető egyéni stílusa, kifinomult ízlése.

A Kispesti Képző- és Iparművész Csoport olyan szeretettel mutatkozik be most Zalaegerszegen, mint amilyen szíves volt meghívásuk, s az irántuk tanúsított érdeklődés, figyelem. Örömmel állítják ki munkáikat, mert tudják, hogy e város országos viszonylatban is az elsők között halad a tiszta artisztikum igenlésében, a művészet szeretetében, az alkotók megbecsülésében. Mitagadás: sóvárgón figyelik és veszik tudomásul itteni kollégáik foglalkoztatottságát és életlehetőségét; s egyáltalán: azt a megkülönböztetett bánásmódot, amelyben szűkebb pátriájuk részesíti őket.

ECSERY ELEMÉR

A KISPESTI KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZ CSOPORT

DEÁK GYÖRGY
EŐRY MIKLÓS
FAJKA JÁNOS
GÁL DEZSŐ
GYENE IDA
GYÖKÉR LÁSZLÓ
HERNÁDI PAULA
KATONA ÁRON SÁNDOR
KOVÁCS IMRE
MINYA MÁRIA
MOLDVAY JÓZSEF
NÁDAI TIBOR
NIKMOND BEÁTA
PROHÁSZKA MARGIT
VIOLA JÓZSEF

DEÁK GYÖRGY grafikusművész

1940-ben született Mezőcsáton.
A középiskola után felvételt nyert a Képzőművészeti Főiskolára, amelyet 1966-ban végzett el grafikusként. Mestere Kádár György és Konecsni György volt.
A főiskola elvégzése óta szabadfoglalkozású grafikus. Elsősorban emblémákat és piktogramokat tervez, de számos megrendelést kap prospektusok, programfüzetek, plakátok, sajtóhirdetések, címkék és csomagolások tervezésére is.
Tagja a Művészeti Alapnak.
Először 1966-ban állított ki a Képzőművészeti Főiskolán. Azóta több csoportos kiállításon vett részt. Legutóbb 1983. januárban a kispesti Nagy Balogh János Kiállítóteremben volt embléma, védjegy, piktogram témában önálló kiállítása.

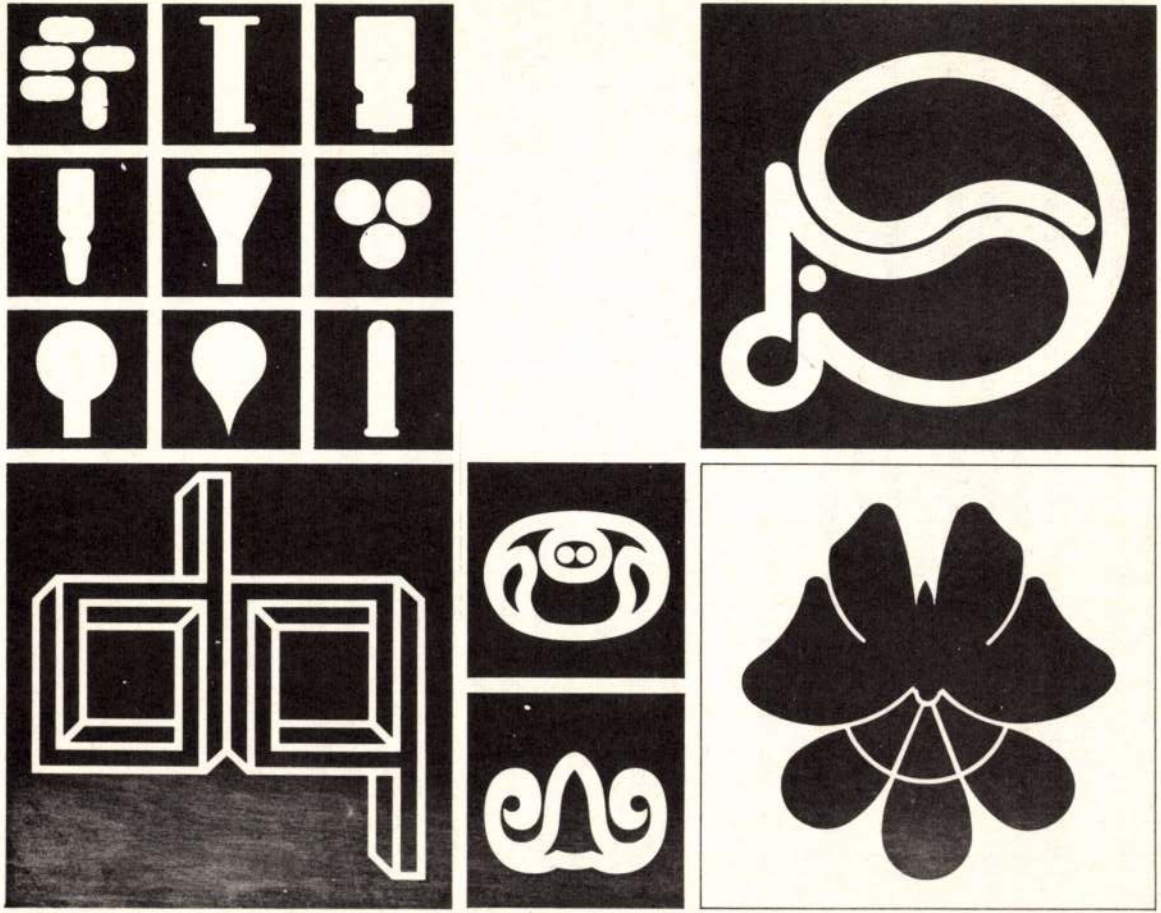

EŐRY MIKLÓS kerámikus

1934-ben született Kispesten.
1967. Diploma. Magyar Iparművészeti Főiskola. Jelenleg a főiskola adjunktusa.
1968. Kerámia falburkolat. Tatabánya. I. Kerámia Biennálé. Pécs.
1969. Kerámia falburkolat. Sopron.
1970. Kerámiafal. Szombathely, megyei könyvtár. „Építészeti Kerámia" kiállítás, Bp., csoportos. Falburkolat. Datorg számítóközpont, Bp. II. Kerámia Biennálé, Pécs.
1971. Pillérburkolat. Bp. Kerámiaburkolat. Domus stúdió, Bp., csoportos. Nemzetközi Kerámia Akadémia tagság.
1972. Dekoratív csempeburkolat, Bőcs, csoportos. III. Kerámia Biennálé, Pécs.
1973. Kerámiakiállítás, Prága.
1974. Kerámiakiállítás, Ankara, Isztambul. Iparművészeti Kiállítás, Erfurt. Nemzetközi kerámia szimpozium és kiállítás, Siklós.
1976. Kerámiafal, samott, Bp. „Vörös Sün" snack bár. Bp., csoportos.
1977. Samott relief. Filmtudományi Intézet. Bp.
1978. Tetőkert berendezés. Kereskedelmi kamara. Bp., csoportos.
1979. I. Formatervezési triennálé, Kecskemét.
1980. Magyar Iparművészeti Kiállítás, Moszkva. Kispesti Művészek bemutatkozó tárlata. VI. Kerámia Biennálé, Pécs. Samott plasztika. Bp., Olimpia mozi.
1981. Egyéni kiállítások. Szeged, Budapest, Császártöltés. Modern magyar kerámia. Berlin, csoportos.
1983. Művészeti Alap Kiállítási Nívódíja. Kerámiakiállítás, Szolnok. II. Szilikátipari Formatervezési Triennálé, Kecskemét.
1983. Kerámiakiállítás, Szabadka.

Kiállított művek: edények

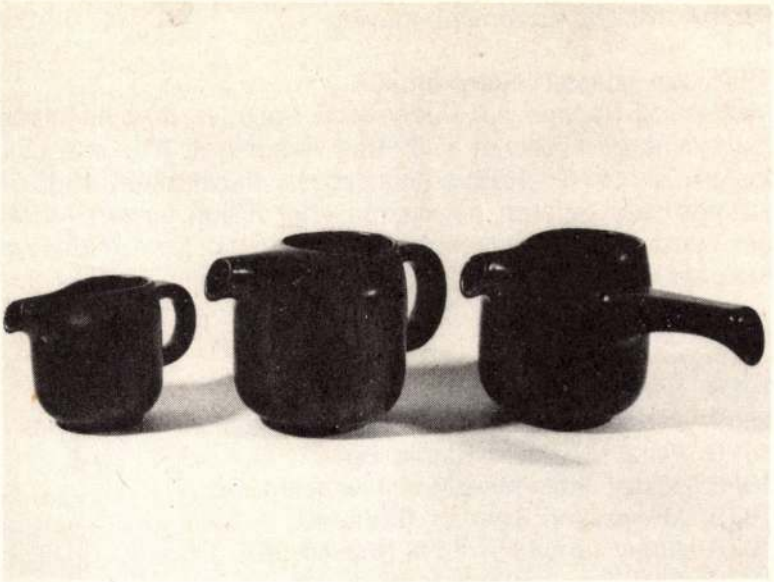



FAJKA JÁNOS tűzzománc-művész

1935-ben született Nagykőrösön.
Mesterei id. Rácz József, Dudás Jenő, Schubert Ernő és Rákosi Zoltán. Az Iparművészeti Főiskolát 1962-ben végezte el. Tűzzománccal 1970 óta foglalkozik. 1976-tól szabadfoglalkozású művészként. 1965 óta részt vett számos hazai tárlaton, pályázaton, ahol díjakat is nyert. Munkáival szerepelt nemzetközi kiállításokon: Moszkva, Varsó, Nemzetközi Zománc Biennálé, Limoges stb.

Önálló kiállításai:

1969. Budapesti Műszaki Egyetem, Bp.
1969. Arany János Filmszínház, Nagykőrös
1970. Fiatal Művészek Klubja, Bp.
1973. József Attila Művelődési Központ, Bp.
1975. Mikroszkóp Színpad, Budapest
1975. Arany János Múzeum, Nagykőrös
1979. AFIT, Szombathely (csoportos)
1980. Volán 4. sz. Vállalat, Eger (csoportos)
1981. Kiss Pál Múzeum, Tiszafüred
1981. Arany János Múzeum, Nagykőrös
1981. Vágó Pál Emlékház, Jászapáti
1981. Nagy Balogh J. Kiállítóterem, Budapest
1982. Gulácsy Lajos Terem, Szeged
1982. Gyümölcs és Dísznövénytermesztési Kutató, Budapest
1982. SZÖVOSZ Vezetőképző Intézet, Budapest
1982. Csepel Művek Nagytétényi Gyára, Budapest
1982. Börzsöny Múzeum, Szob
1982. Jantyik Mátyás Múzeum, Békés

Kiállított művek:

1. Harcosok, rekeszzománc, 38x25,5 cm
2. Ifjúság, sodronyzománc, 49x35 cm
3. Kétalakos kompozíció, vegyes technika, 49x35 cm
4. Vasbeton-szerelők, sodronyzománc, 49x36,5 cm
5. Asszonyok vörösben, rekeszzománc, 38x25,5 cm



GÁL DEZSŐ festőművész

Geszten született 1924-ben.
1946-ban felvették a Derkovits Gyula Kollégiumba, ahol Kmetty János és Koffán Károly voltak tanárai. 1949-től 1953-ig a Képzőművészeti Főiskola hallgatója volt. Itt Hincz Gyula és Domanovszky Endre voltak mesterei. Rajztanári tevékenységet Esztergomban, Tatán és Budapesten folytatott. Jelenleg Kispesten az Ifjú Gárda Művelődési Házban képzőművészeti szakköröket vezet.
1963 óta tagja a Képzőművészeti Alapnak.

Egyéni kiállításai:

1965 Vörös Csillag Művelődési Ház, Kispest
1973 Csepel Galéria
1975 Salgótarján, Derkovits Iskolagaléria
1977 Nagy Balogh János Kiállítóterem, Kispest
1978 Fáklya Klub, Budapest

Kollektív kiállításai:

1954–56 Komárom megyei csoportkiállítások
1958 Fiatal Képzőművészek I. csoportos kiállítása
1978 Magyar Pedagógus Képzőművészek bratislavai kiállítása
1983 Ferencvárosi Pincetárlat
1983 Nagy Balogh János Kiállítóterem, Kispest

1979-ben a Nagy Balogh János emlékére rendezett kiállításon és pályázaton első díjat nyert.

GYENE IDA grafikusművész

1945-ben született ~~Budapesten~~ kispesten.
Tanulmányait a Képző- és Iparművészeti Gimnáziumban, majd az Iparművészeti Főiskolán végezte el. Az utóbbin – 1973-ban – grafikus tervezőművész diplomát szerzett, mestere Ernyei Sándor volt.
A Művészeti Alap tagja. Alkalmazott grafikával foglalkozik: zömmel könyvborítókat, továbbá plakátot, reklámgrafikát, emblémákat tervez. Részt vett több könyvművészeti kiállításon, valamint a csoport 1980. évi bemutatkozó tárlatán a kispesti Nagy Balogh János Kiállítóteremben. Ezen a tárlaton könyvborítókból összeállított kis kollekcióval szerepelt.

Kiállított művek: könyvborító-tervek és nyomatok.

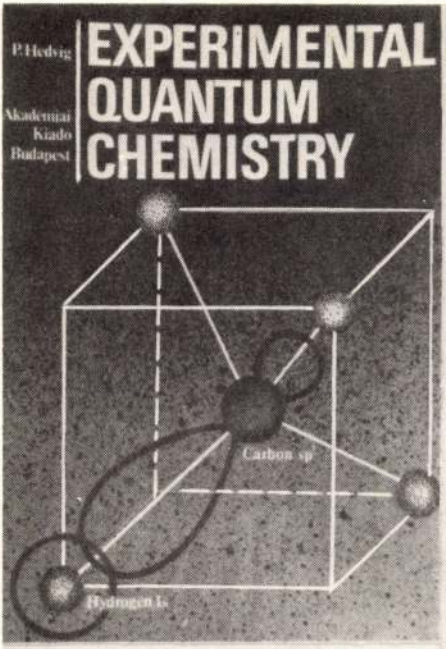
P. Hedvig
EXPERIMENTAL QUANTUM CHEMISTRY
Akademiai Kiado Budapest
Carbon sp
Hydrogen 1s

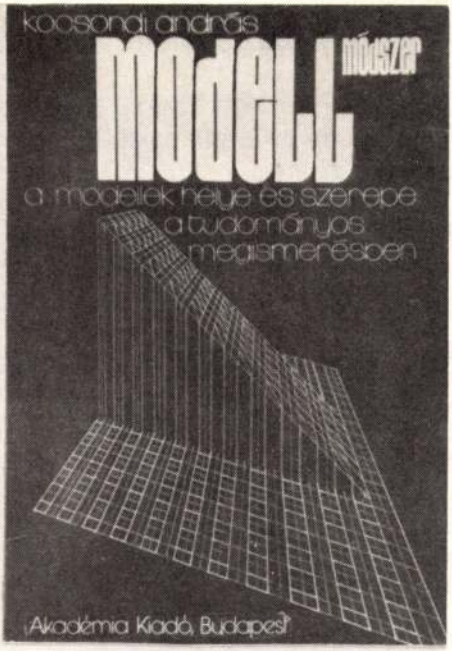
kocsondi andrás
MODELL módszer
a modellek helye és szerepe a tudományos megismerésben
Akadémia Kiadó, Budapest

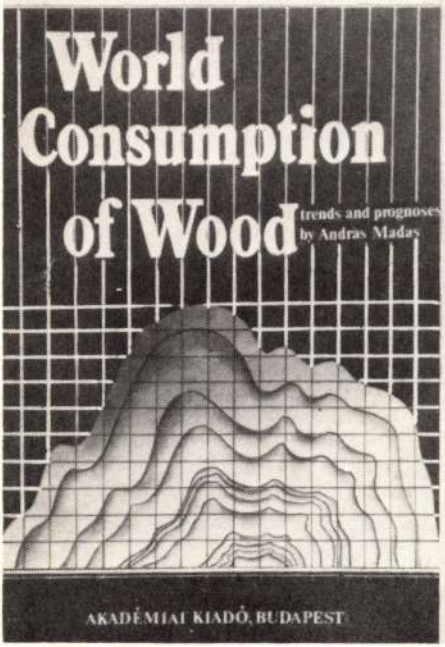
World Consumption of Wood
trends and prognoses by András Madas
AKADÉMIAI KIADÓ, BUDAPEST


Hangszeres magyar tánczene a XVIII. században
Akadémiai Kiadó, Budapest

GYÖKÉR LÁSZLÓ fotóművész

1940-ben született Székesfehérváron.
Gimnáziumban érettségizett. Szakvizsgát tett a budapesti Fényképész Szövetkezetnél.
Tagja a Művészeti Alapnak és a Magyar Fotóművészek Szövetségének. Kiállított Budapesten (1963). Megjelent néhány fotóalbuma: Székesfehérvár (1966), Tihany (1967), Balatoni képes krónika (1969), Szabolcs-Szatmár (1969). Illusztrált még útikönyvet, és többször részesült díjakban.

Kiállított művek: képek a CAMARGUE sorozatból I., II., III., IV.

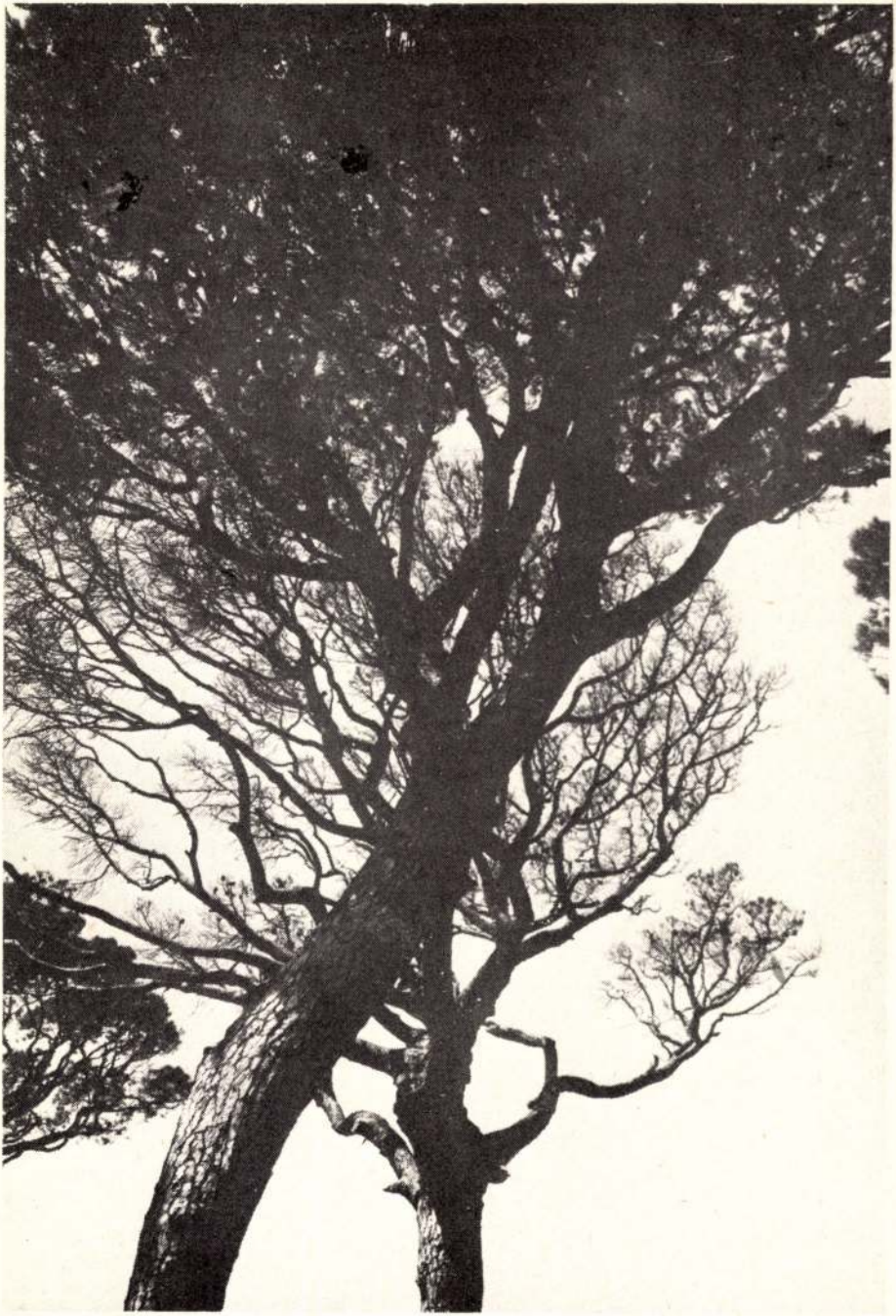

HERNÁDI PAULA grafikusművész

1947-ben született Budapesten.
Középiskolás korában Szlávik Lajos festőművésznél tanult. 1966–1970-ig Egerben Blaskó János festőművész növendéke volt. Ezután rajzpedagógusként dolgozott. 1974 és 1977 között a Képzőművészeti Főiskolán folytatta tanulmányait, Balogh Jenő, Patay László és Bráda Tibor festőművészek irányításával.
1977 óta tagja a Művészeti Alapnak. Rendszeresen részt vesz kiállításokon és pályázatokon, ahol több alkalommal díjazták.

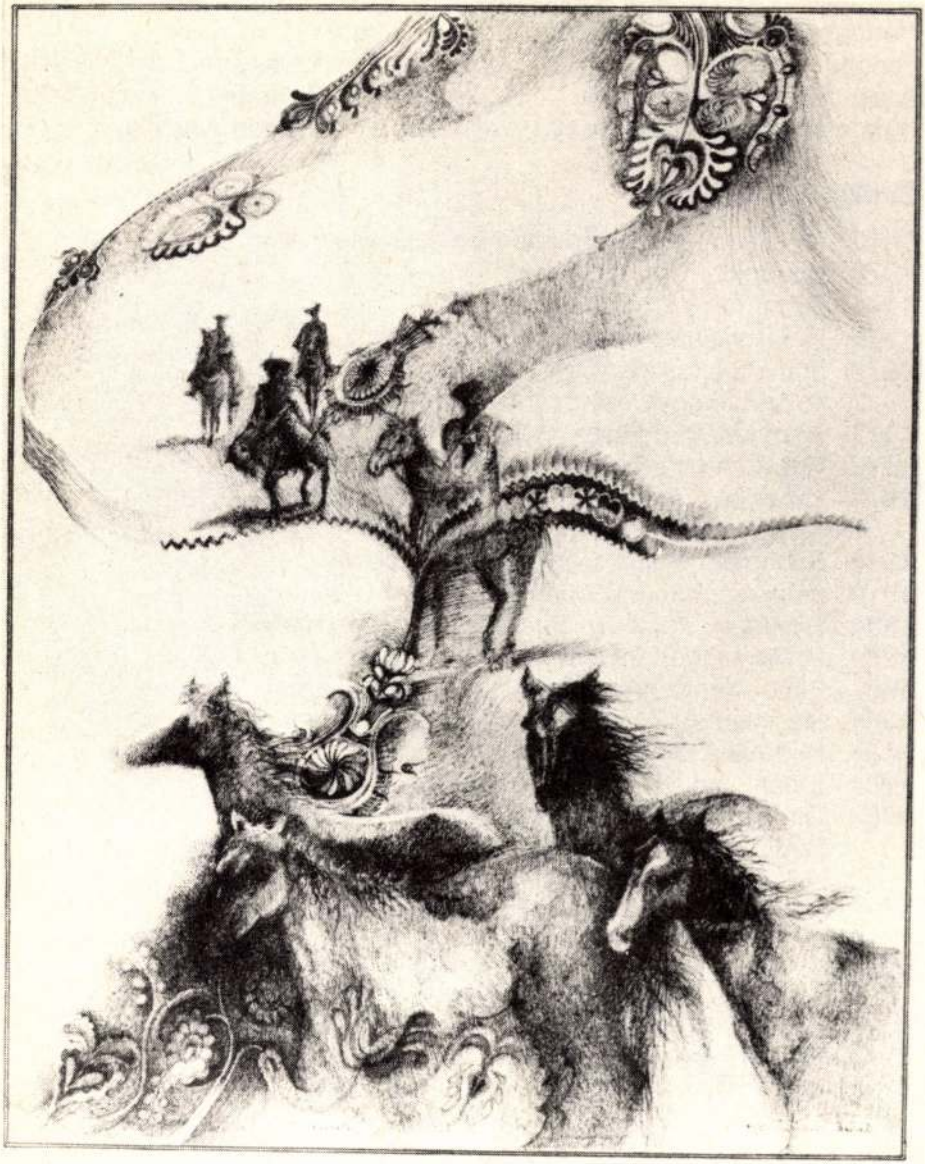

KATONA ÁRON SÁNDOR tűzzománcművész

Budapesten született 1940-ben.
Útépítő Technikumot végzett. Nyolc évig járt szakkörbe, ahol M. Tóth István, Ballagó Imre és Áron Nagy Lajos tanította. 1965–1970-ig ötvösködött, 1970 óta foglalkozik tűzzománccal. A Művészeti Alap tagja.

Eddigi kiállításai:

1973–75. Salgótarjáni Zománcművészeti Biennálé
1975. Budapest, CSILI (önálló)
1976. Simontornya, vár (önálló)
1976. Pesterzsébeti Múzeum (tavaszi tárlat)
1976. Frankfurt (csoportos)
1977. Milánói magyar hetek (csoportos)
1977. Pesterzsébeti Múzeum (tavaszi tárlat)
1978. Nagykanizsa, Képcsarnok (önálló)
1978. Limoges (Franciaországi Nemzetközi Tűzzománcművészeti Biennálé)
1978. Budapest, Május 1. Filmszínház (önálló)
1979. Pesterzsébeti Múzeum (őszi tárlat)
1980. Frankfurt, Schwalbach, Essen (NSZK) (önálló)
1981. Pesterzsébeti Múzeum (tavaszi tárlat)
1981. Simontornya, vár (önálló)
1981. Kecskemét, Zománcművészeti Alkotótelep
1981. Budapest, Paál László Terem (önálló)
1982. Eindhoven (Hollandia) (csoportos)
1983. Dunaújvárosi Művelődési Központ (önálló)
Budapesti Művészbarátok Egyesülete (csoportos)
Zalaegerszegi Művelődési Központ (önálló)
Nagy Balogh János Kiállítóterem, Budapest (önálló)

Kiállított művek:

1. A csikós, 33x43 cm
2. Az élet és a gép, 33x43 cm
3. PROMETHEUS, 33x43 cm

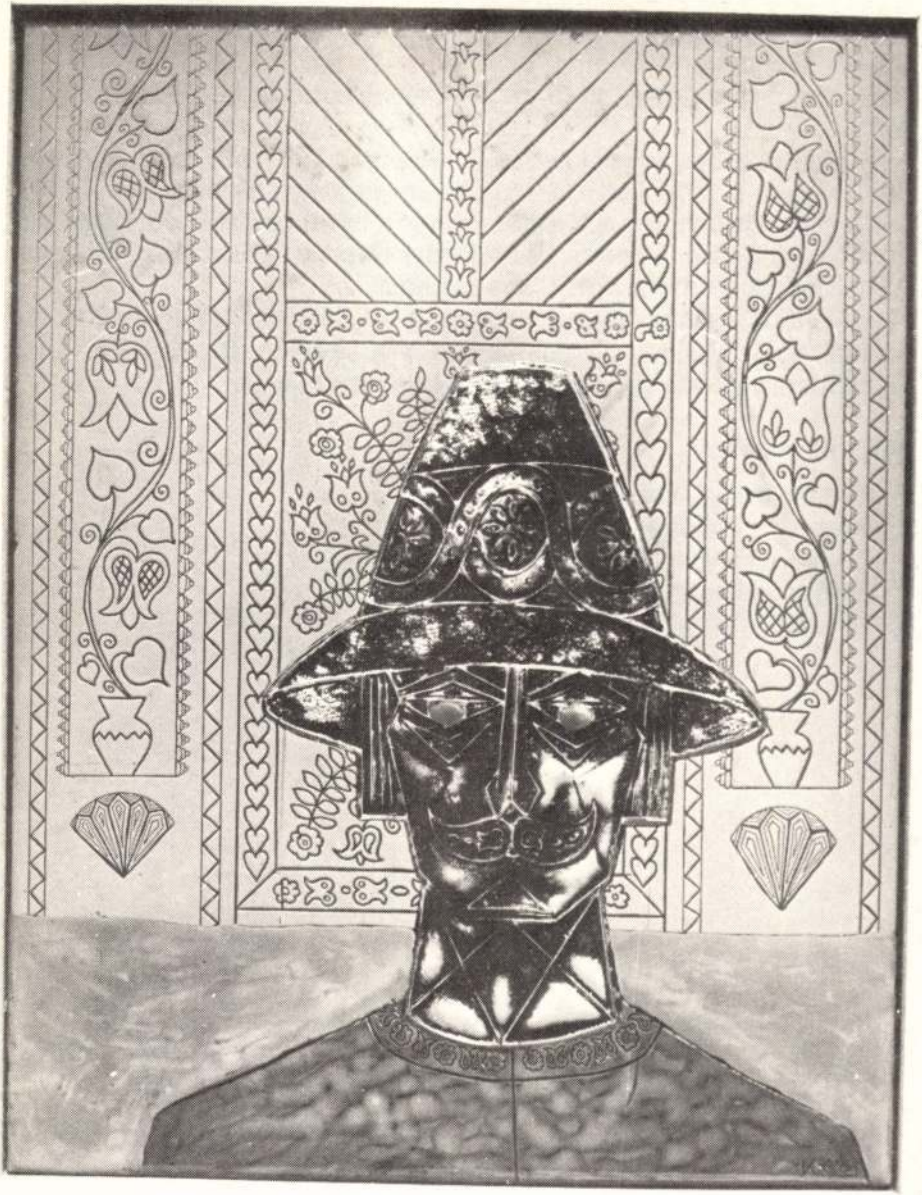

KOVÁCS IMRE szobrászművész

Karcagon született 1936-ban.
Ott is érettségizett. Az Iparművészeti Főiskolán Borsos Miklós és Illés Gyula növendéke volt.
1961-ben diplomázott, azóta minden jelentősebb hazai kiállításon részt vett.
Az utóbbi években egyéni kiállítása Karcagon volt 1977-ben, 1979-ben Budapesten, a XVIII. ker. Hazafias Népfront kiállítóhelyiségében, 1982-ben a Nagy Balogh János Kiállítóteremben. 1983-ban Hernádi Paula grafikus és Gál Dezső festőművésszel Budapesten, a Ferencvárosi Pincetárlat helyiségében rendeztek közös kiállítást.
Plasztikáit térre vagy épülethomlokzatra készíti. Felállított munkái Budapesten, Nyíregyházán, Salgótarjánban, Nádudvaron, Székesfehérváron, Szombathelyen, Karcagon, Veszprémben stb. vannak.

Kiállított művek:

1. Kodály, portré, vaslemez, 40 cm
2. Óváros, térplasztika, vas, 50x22 cm
3. Palóc mese, kisplasztika, bronz, 25 cm
4. Juhász, kisplasztika, ólom, 25 cm
5. Küzdők, kisplasztika, ólom, 25 cm

MINYA MÁRIA kerámikus

1946-ban született Békésen.
SZOT- és Munkácsy-díjas. 1970-ben végezte el az Iparművészeti Főiskolát, mestere Schrammel Imre és Jánossy György volt. Jelenleg a FIM Gránit Csiszolókorong és Kőedénygyárban dolgozik.
A Művészeti Alap tagja.
Csoportos kiállításai: Budapest, Hamburg, Pécs, Jászberény, Dunaújváros, Nagykanizsa, Győr, Békéscsaba, Békés, Jablonec, Pozsony, Prága, Faenza, Isztambul, Ankara, Siklós, Vilnius, Berlin, Kőszeg.
Murális munkái Budapesten, Szegeden és Gyulán vannak.

Kiállított művek: edények.

MOLDVAY JÓZSEF fotóművész

Moldvay József 1941-ben született Budapesten. A fényképezéssel biológiatanára ismerteti meg a gimnázium fotókörében. Optikusi szakképesítése is a fényképezőgépek szeretetének következménye. Közben állandó önképzéssel gyarapítja elméleti és gyakorlati tudását, tapasztalatait a fotózás tanulható részében. Humán beállítottsága, más művészetek területén tett kirándulásai is e célt szolgálják.
Több ismert fotóshoz hasonlóan főfoglalkozása – más. 1970 óta a Magyar Rádió hivatásos énekművésze. 1971-től végez rendszeres fotóriporteri tevékenységet, tagja a Magyar Újságírók Országos Szövetségének.
Most kiállított portréival már találkozhattunk újságok, szépirodalmi kötetek lapjain.

Képjegyzék:

1. Borsos Miklós szobrász
2. Dr. Buga László orvos

Képjegyzék:

1. Borsos Miklós szobrász
2. Dr. Buga László orvos
3. Esztergályos Cecília színművésznő
4. Gábor Miklós színművész
5. Hubay Miklós író
6. Karolosz Trikolidisz karmester
7. Kósa György zeneszerző
8. Lamberto Gardelli karmester
9. Pilinszky János költő
10. Szervátiusz Tibor szobrász
11. Tolnai Klári színművésznő

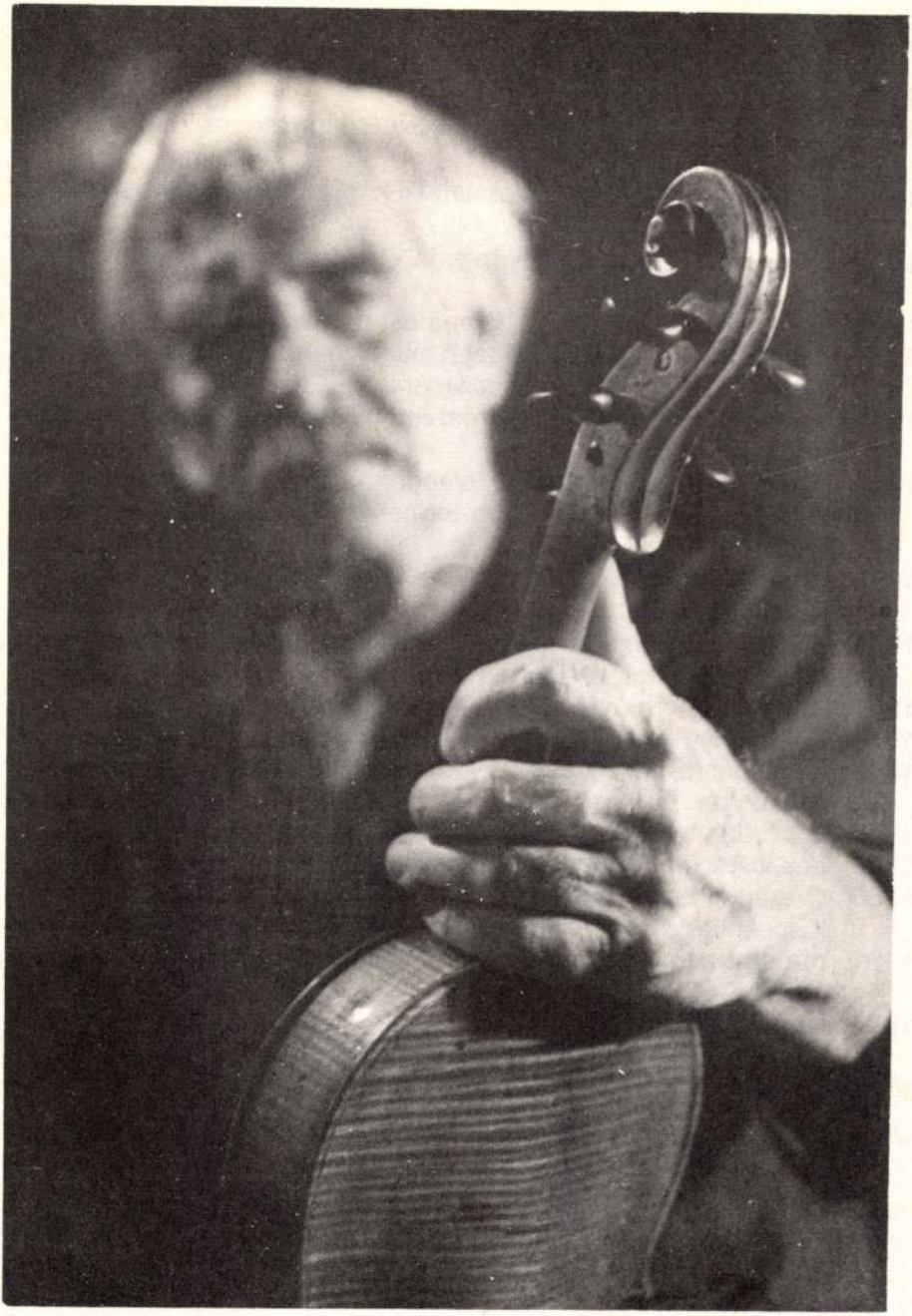

NÁDAI TIBOR belsőépítész

1941-ben született Kispesten.
1964. Diploma az Iparművészeti Főiskolán. Ezután tervezőirodákban dolgozott, mint belsőépítész.
1965. Általános Épülettervező Vállalat: TF-könyvtár, Pécsi Orvostudományi Egyetem (munkatárs).
1967. LAKÓTERV: Üzletek – Gyöngyös, Óbuda bisztró-étterem, Engels téri magas lámpa.
1969. Díjak az Iparművészeti V. lámpatest-pályázatán.
1970. Lámpacsaládok tervezése saját műhelyben, valamint az Iparművészeti Vállalat lámpaüzeme számára.
1971. Formatervezési bemutatón részvétel; Technika Háza. SZÖVTERV: Áruházak tervezése.
1972. Iparművészeti bemutatók; Zalaegerszeg, Győr. Az Iparművészeti Vállalat „Az év legötletesebb terméke" c. díj elnyerése a mozgatható lámpacsaládd al.
1973. PEVDI mintabolt, Budapest, Népköztársaság útja. PIÉRT üzlet, KONZUM Áruház belső, Pécs.
1974. „Tárgy és alkotója" kiállítás – Leninváros. „Belsőépítészet '74" kiállítás, Budapest, csoportos.
1975. Jubileumi iparművészeti kiállítás. Műcsarnok.
1976. Társtervezőként a Thermál Szálló fodrászata.
1977. Lámpatestek tervezése és kivitelezése a Sátoraljaújhelyi Városi Tanács részére.
1978. Szállodák tervezése; Tokaj, Orosháza, Hévíz, Zalakaros.
1979. Írószövetség büfé-étterem belső tervezése.
1980. Országos Belsőépítészeti kiállítás, Műcsarnok.
Kispesti képző- és iparművészek bemutatkozó kiállítása.
1981. óta szabadfoglalkozású. Kiállítási installáció terve a Nagy Balogh János Kiállítóterem részére.
1982. Installáció pályázat; I. díj.

Kiállított tárgyak:

Mozgatható lámpacsalád: 1. Rajzlámpa
2. Állólámpa
3. Falikar

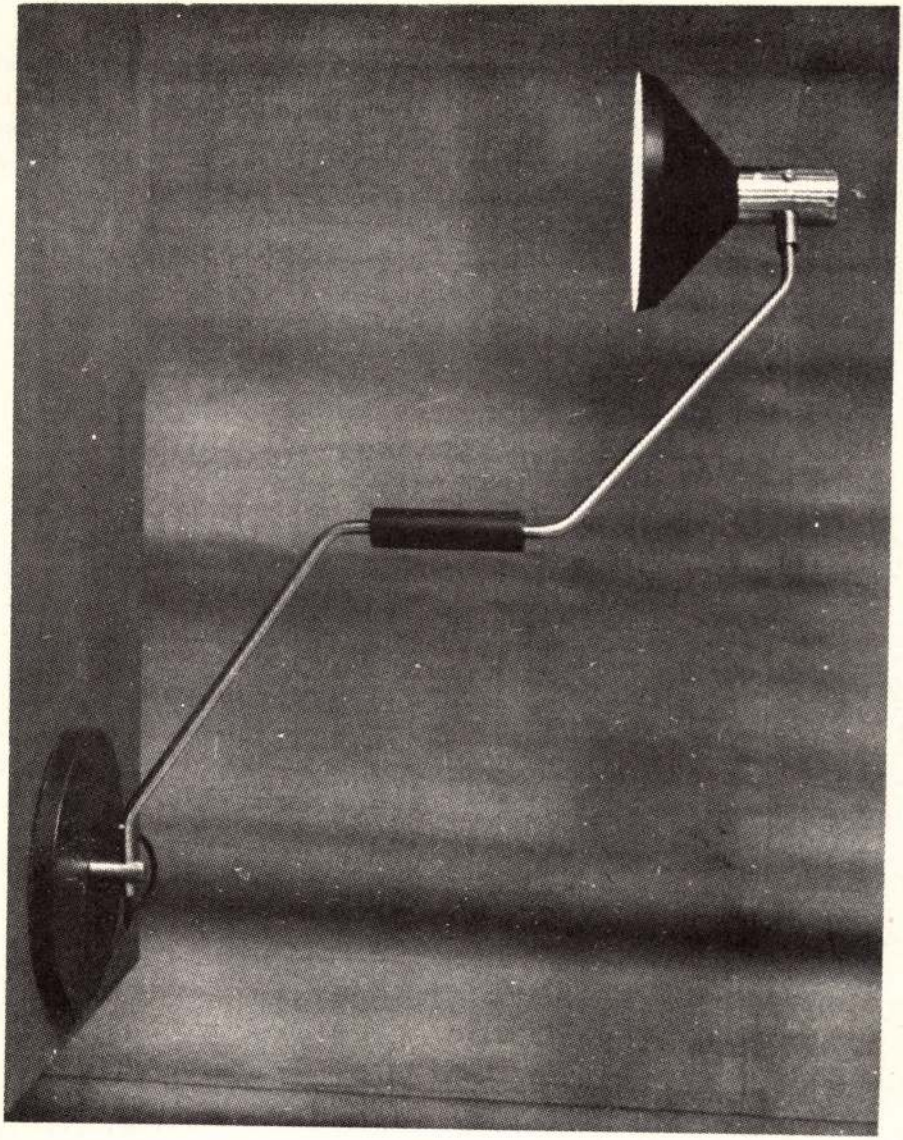

NIKMOND BEÁTA szobrászművész

1938-ban született Kispesten.
A szobrászatot 1960-tól kezdte el Laborcz Ferenc és ifj. Pál Mihály irányításával a Dési Huber Képzőművészeti Körben, 1977-ig a Művészeti Alaphoz történt felvételéig. Ettől kezdve részt vett az országos kiállításokon. Első önálló kiállítása a kispesti Nagy Balogh János Kiállítóteremben volt 1979-ben, majd 1983-ban a Budapest Galéria Kiállítóházában.

Kiállított művek:

Fej, 38 cm (fa)
Figura, 45 cm (fa)

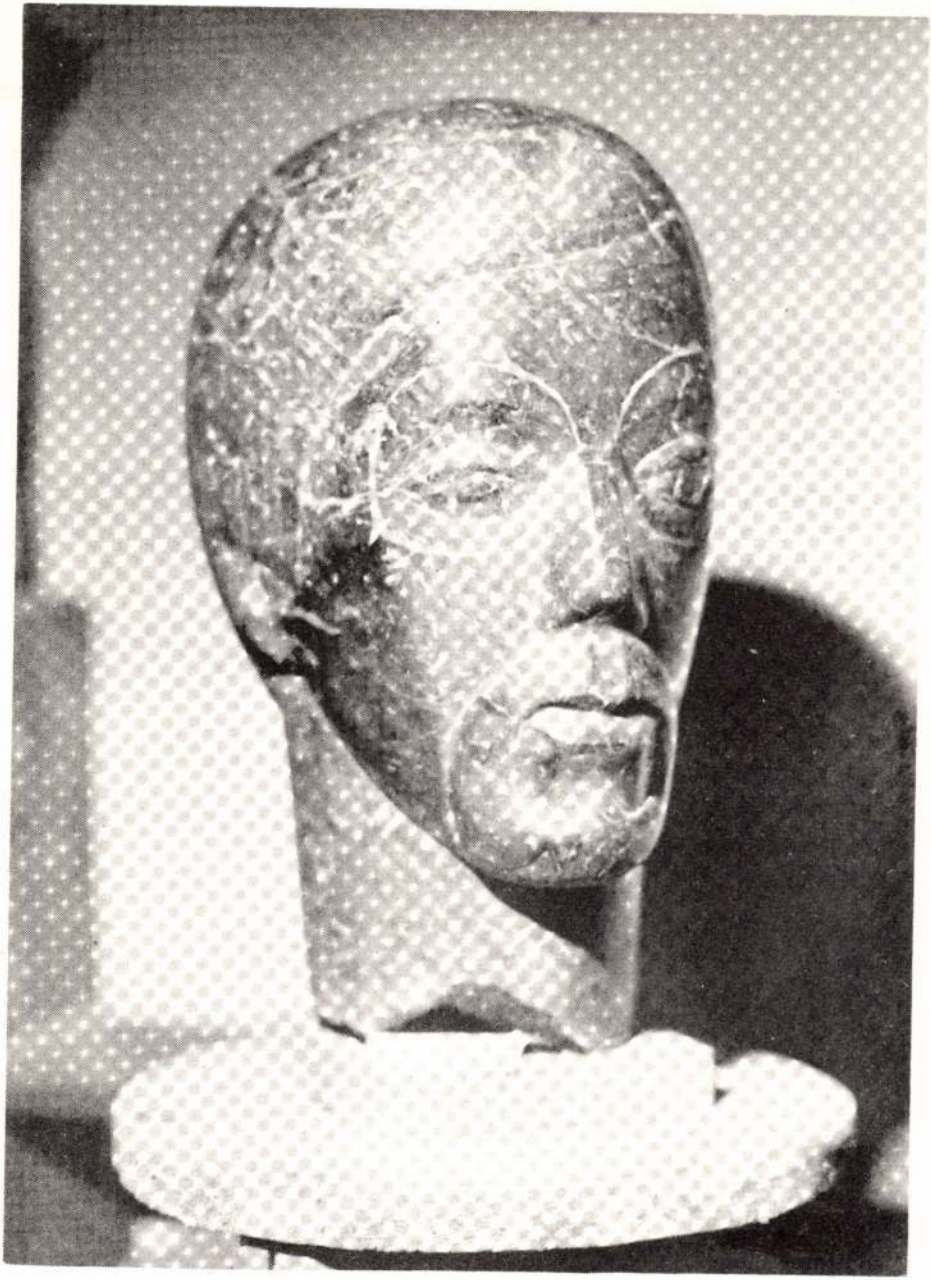

PROHÁSZKA MARGIT textiltervező

1936-ban született Kispesten.
1959-ben kapott diplomát az Iparművészeti Főiskolán. Schubert Ernő tanítványa volt.
Munkahelyei: Kéziszövők Háziipari Szövetkezete, Újpesti Gyapjúszövőgyár. 1963 óta Lakástextil Vállalat.
Kiállítások: belföldi és külföldi ipari és iparművészeti kiállítások.

Díjak:

„Könnyűipar Legszebb Terméke" díj 1965 és 1966
Iparművészeti Tanács különdíja Otthon '73., 1972-ben
I. Ipari Textilművészeti Biennálé III. díj, 1973.
Könnyűipar Kiváló Dolgozója, 1976.
III. Ipari Textilművészeti Biennálé díja, 1977.
Iparesztétikai Lektorátus nívódíja Otthon '79, 1978.
Formatervezési nívódíj, 1981.
SZOT-díj, 1982.

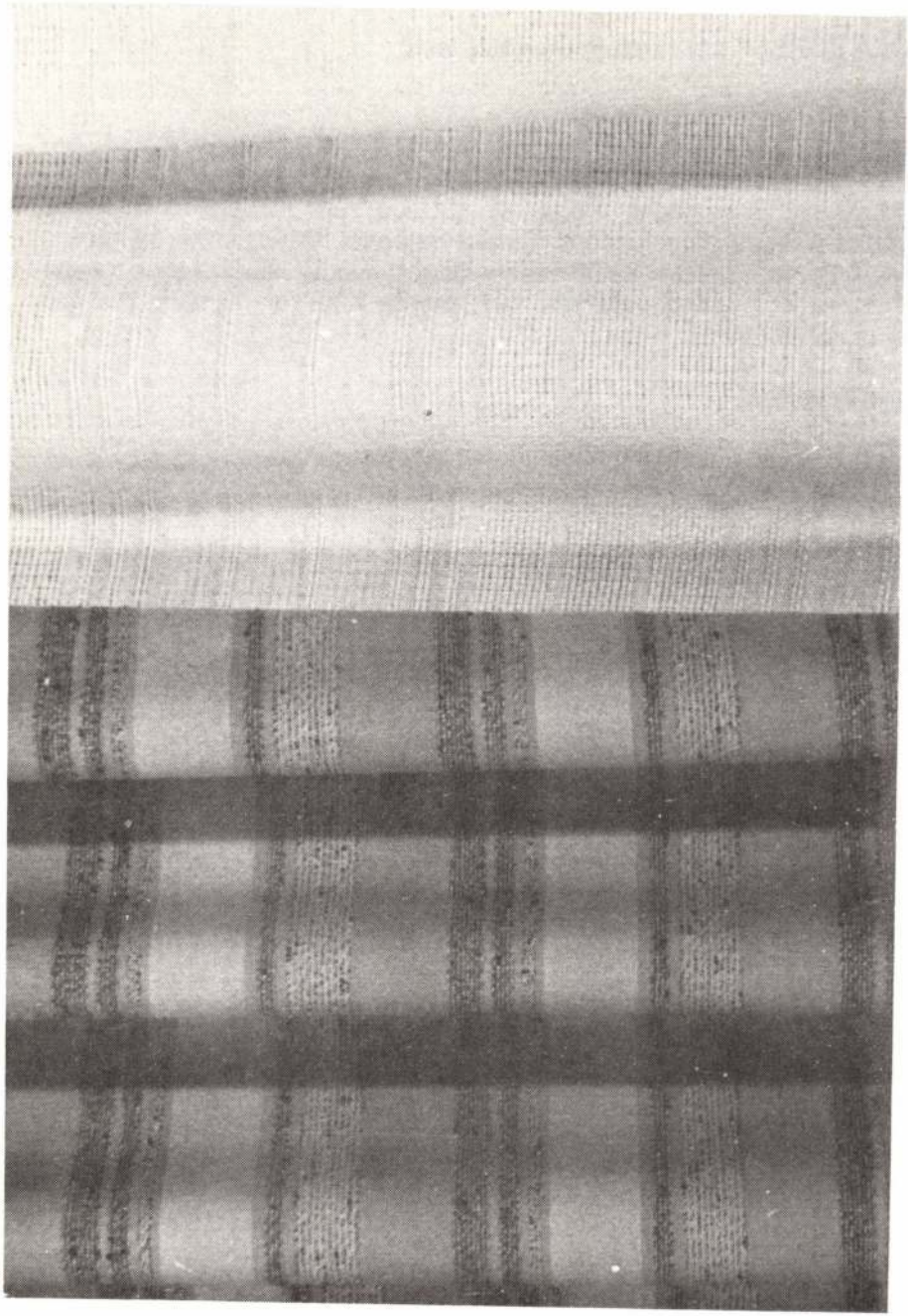

VIOLA JÓZSEF író, költő, műfordító, festő

1927-ben született Kispesten.
A gimnáziumi érettségi után egy évig tanult rajzolni a kispesti Munkás Kulturális Szövetség iskolájában.
A Művészeti Alap tagja. Megjelent számos vers- és egyéb fordítása, továbbá a Pisti nem köszön c. ifjúsági regénye, Kutyaszorító és Állok c. verseskönyve, valamint az 50 éves a kispesti Nagy Balogh János Képzőművészeti Kör c. monográfiája. 1979-ben a XIX. ker. Tanács által kiírt pályázaton II. díjat nyert.

Kiállított művek:

1. Anya és fia, olaj, 80x60 cm
2. Üres telek, olaj, 30x40 cm
3. Önarckép, olaj, 40x50 cm
4. A negyvenéves, olaj, 60x70 cm
5. Konyhasarok, olaj, 30x40 cm

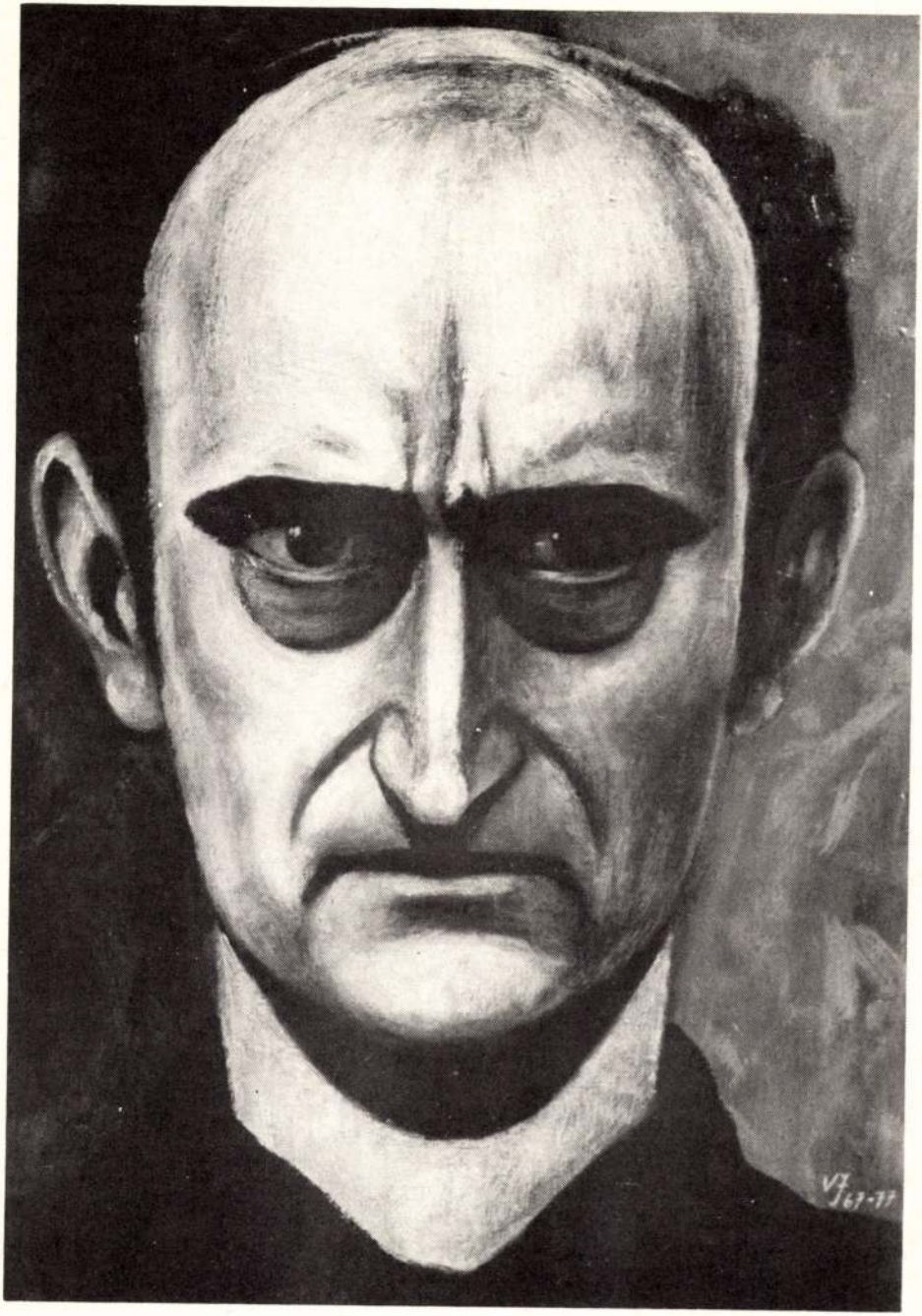

A kiállítást rendezte: Ecsery Elemér és
Nádai Tibor

Fotó: Gyökér László
Modvay József



MEGYEI MŰVELŐDÉSI ÉS IFJÚSÁGI
KÖZPONT KIÁLLÍTÓTERME

ZALAEGERSZEG

KISPESTI
KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZ CSOPORT
KIÁLLÍTÁSA

1984. december 21 – 1985. február 3.

NAGY BALOGH JÁNOS KIÁLLÍTÓTEREM
(XIX. ker. Ady Endre út 57.)

KISPESTI
KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZ CSOPORT
KIÁLLÍTÁSA

1984. december 21 – 1985. február 3.

NAGY BALOGH JÁNOS KIÁLLÍTÓTEREM
(XIX. ker. Ady Endre út 57.)

A KISPESTI
KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZ CSOPORT
KIÁLLÍTÁS-SOROZATA 10.

DEÁK GYÖRGY
EŐRY MIKLÓS
FAJKA JÁNOS
GÁL DEZSŐ
GYENE IDA
HERNÁDI PAULA
KATONA ÁRON SÁNDOR
KOVÁCS IMRE
MOLDVAY JÓZSEF
NÁDAI TIBOR
NIKMOND BEÁTA
PROHÁSZKA MARGIT
VIOLA JÓZSEF

művészek kiállítása

A NAGY BALOGH JÁNOS KIÁLLÍTÓTEREM
meghívja Önt a tárlat megnyitására

1984. december 22-én 15,30 órakor

Megnyitja: Fenyvesi Dezső
a XIX. ker. TANÁCS V. B. elnöke

Megtekinthető 1985. február 3-ig
Hétfő kivételével 10—18 óráig

SZÁMADÁS

Immár öt éve — 1980 elején — egyesültek csoporttá Kispest képző- és iparművészei. Már a megalakuláskor tisztában voltak avval, hogy szervezett társulásuk nem tűzhet ki maga elé irreális, világmegváltó célokat, de még egy helyi „iskola" megteremtésének gondolata is illúzió lenne. Ez utóbbit egyfelől a tagság heterogén összetétele, a többféle műfaj és alkotásmód együttélése tenné lehetetlenné; másrészt hiányzik hozzá a művészettörténeti múlt, az a gyökér, amely a kontinuitás alapfeltétele. Dicsekedhetünk ugyan az egyetlen Nagy Balogh Jánossal, csakhogy szűkebb hazájában ő sem tudott próféta lenni: szuverén én-világát és stílusát az idevalósi festőtárs-barátok sem tudták igazán megérteni és méltányolni, vagy ha igen, igazi tehetség híján képtelenek voltak mellézárkózni. E magányra, mellőzésre és nélkülözésre kárhoztatott ösztönös zseninek végül is a korai halál nyújtott késői kárpótlást: életművét a korszak progresszív, a magyar aktivizmusnak kimagasló eredményei közé sorolta a szaktudomány.

Sajnos nem sokat téved az, aki Nagy Balogh megbecsülése és a mai kispesti művészek helybeli támogatása közt párhuzamot von. Különbség jószerével az egyes-, illetve a többes számban van. Pedig csoportunk tagjai — tárgyilagos megítéléssel — organikusan épülnek bele a jelenkori képző- és iparművészetbe. Aktuális művészetelméleti és gyakorlati problémák foglalkoztatják őket, alkotó módszereikben pedig éppúgy fellelhető egy-egy nemes hagyomány továbbfejlesztése, mint a modernebb irányzatok követése. Nevükkel rendre találkozni lehet az országos seregszemléktől a kisebb csoportos bemutatókig a fővárosban és vidéken; önálló kiállítással szerepelnek rangos galériákban vagy művelődési centrumokban; közben-közben pedig külföldre is eljutnak műveik, akár kollektív anyagban való részvétellel, akár egyéni tárlatra szóló meghívásnak eleget téve. Emellett állami megbízások meg vásárlások bizonyítják rátermettségüket. Aki pedig kisebb-nagyobb kitüntetést vagy más hivatalos elismerést kér számon tőlük, az ilyesféléket is talál tarsolyukban.

Ezek után joggal tehető fel a kérdés: ha e szövetkezésen belül a haza szellemi értékgyarapításának egészéből mindenki a reá eső részen munkálkodik, akkor milyen szerepkör juthat ebben a lakóhelynek? És egyáltalán: valamiféle egységes helyi arculat, stílusgyakorlat kialakításának a lehetősége nélkül van-e bármily értelme is csoportosdit játszani? Milyen mágikus vonzás tartja össze évek óta e többségében középgenerációs alkotókat? Tömör és kézenfekvő válasz: a lokálpatriotizmus! Az „őshonos" kispestieket szülővárosuk, a „bevándorlókat" új lakóhelyük szeretete. Ennek velejárója az a művészi magatartás, amely hivatásának tudja a közvetlen környezettel való kapcsolatteremtést, egy városrész lakóinak ízlésformálását. Mai szóhasználattal: a közművelést.

A fentiek értelmében csoportunk kispesti ténykedése „csupán" a vizuális-esztétikai nevelés területére szorítkozik. Már induláskor — 1980 koratavaszán — kamaraméretű üzemi vándorkiállításokon adtak ízelítőt művészetükről a Ganz—EKM, a Gránit, a Vörös Október Ruhagyár és a Hungária Jacquard dolgozóinak. Nem rajtuk múlott, hogy áldozatkész kezdeményüknek nem lett folytatása. A művek ide-oda szállításakor előforduló sérülésekkel számolva tartottak kisebb bemutatókat a kerületi iskolákban is, de a kezdeti lendület után a kezdeményezés szintén elsorvadt.

A csoport krónikájába s a XIX. kerület művelődéstörténetébe egyaránt jelentős eseményként jegyezhetők be a Nagy Balogh János Kiállítóteremben rendezett csoportos és egyéni szereplések. E nyilvános és a szakterület által hivatalosnak minősített rendezvénysorozat az emlékezetes kollektív *Bemutatkozó tárlat*tal kezdődött 1980—81 telén (dec. 19—jan. 19.). Majd az alábbiak kiállításaival folytatódott: *Hernádi Paula* (1981. ápr. 24—máj. 24.), *Fajka János* (1981. okt. 1—nov. 1.), *Kovács Imre* (1982. ápr. 8—máj. 9.), *Előry Miklós, Nádai Tibor* és *Prohászka Margit* iparművészek (1982. okt. 13—nov. 3.), *Deák György* (1983. jan. 13—febr. 13.), *Katona Áron Sándor* (1983. okt. 7— nov. 9.), *Moldvay József* (1984. szept. 14—okt. 14.), *Gál Dezső* (1984. okt. 19—nov. 18.). És így érkeztünk el ehhez a közös számadáshoz, amely egyúttal a társulat tizedik rendezvénye itt. Az iménti felsorolásból hiányzók önálló kiállítására pedig a jövőben kerül sor.

Zalaegerszeg és Kispest testvérvárosi szövetségének s ezen belül a kiállítási csereprogramok keretében eddig két művészünk, *Katona Áron Sándor* (1983. aug. 17–szept. 1.) és *Hernádi Paula* (1984. szept. 28–okt. 14.) szerepelt egyéni kamarakiállítással Zala megye székhelyén. Emellett zalai barátaink egy nagyszabású *csoportbemutatkozást* is lehetővé tettek számunkra (1984. jan. 11–febr. 6).

Együttesünk jóhírének köszönhető az a meghívás alapján rendezett közös kiállítás, amelyre *Gál Dezső, Hernádi Paula* és *Kovács Imre* vitték el válogatott munkáikat a Ferencvárosi Pincetárlat impozáns termébe (1983. nov. 24–dec. 11.).

Művészek tömörüléséről lévén szó, bárki joggal megkérdezheti: egy manuális értelemben vett nem alkotó ember – miként e sorok írója – miképp teheti magát hasznossá ebben a közösségben? Nos, e téli kiállítás példája szerint is: tárlatokat rendez, katalógus-előszavakat ír, gyakran mond megnyitó beszédet – természetesen csak azoknak, akik bizalommal fordulnak hozzá. Ez ideig a csoporttagok többsége kérte fel az efféle megtisztelő szakmai feladatok ellátására, de szép számmal tett eleget más művészek hasonló igényének, vagy e kiállítóterem vezetőjétől kapott megbízásnak is.

Önkéntes, tagsági igazolvány meg egyéb hivatali kötöttségtől mentes szervezetünk belső életét, eddigi rövid történetét váltakozva kísérték örvendetes és szomorú események. A kiállítási sikereken túl, az elmúlt év végén, új tagot köszönthettünk az igen aktív és megbízható *Moldvay József* személyében. Ám nem sokáig örülhettünk annak, hogy most már két fotóművészünk is van: 1984. május 21-én, mindössze negyvennégy évesen elhunyt a szeretetreméltó *Gyökér László,* akinek költői ihletésű természeti felvételei őrzik meleg emberségét. Posztumusz kiállítással fogunk adózni emlékének. Majd azáltal csökkent a létszám, hogy egyik „társunk" önmagát zárta ki a szövetkezésből. Úgy tűnik, az anyagi és erkölcsi haszonnal nem járó munkához nincs mindenkinek érzéke.

Ez év nyarán megvált vezetői tisztjétől a csoportalapító *Viola József*. Hónapokig tartó vívódás után döntött a lemondásról, s elhatározását valóban aktivizálódó szépirodalmi tevékenységével indokolta. De hogy az általa létrehívott baráti tömörülésnek nem fordított hátat, azt az bizonyítja, hogy „egyszerű közkatonaként" ugyan, de szerepelnek képei ezen a kiállításon. Viola lemondását követően előbb részfeladatokat ellátó, tágabb körű vezetésre gondolt mindenki, majd az augusztusi „közgyűlés" kétszemélyi irányítást hagyott jóvá: amolyan „ügyvezetői" tisztségviselésre e kiállítóterem hivatalos vezetőjét, *Kertész Katalin*t kérte fel, míg a társadalmi jellegű „vezéri" tennivalókkal *Katona Áron Sándor*t bízta meg. Utóbbit annak reményében, hogy magabiztos svádáját és nem lebecsülendő energiáját a közjóért is kamatoztatni fogja.

Történeti visszatekintésünktől eltérő, de némi magyarázatra szoruló téma: kiállításunk rendhagyó katalógusa. Lapozgatásakor bizonyára sokan meglepődnek majd, hogy ezúttal nem műveket reprodukál a kiadvány, hanem a jelenlegi tagság fotóportréit teszi közzé hivatásuk gyakorlása közben: műteremben, műhelyben, alkotói környezetben. Tudjuk, az ilyen újítás szakszerűségét lehet vitatni, sőt elmarasztalni, ám a többség mégis e módosított tájékoztató füzetet szavazta meg. A kivételesen alkalmazott módszer mögött az a határozott szándék rejlik, hogy az alkotásokban való elmélyülés perceiben legalább fénykép alapján kerüljön személyes kapcsolatba a tárlatlátogató a Kispesti Képző- és Iparművész Csoport tagjaival, s hogy minden kívülálló maga elé képzelhesse a művek keletkezésének egy-egy meglesett s a hiedelmeknél talán kevésbé misztikus pillanatát.

ECSERY ELEMÉR

DEÁK GYÖRGY grafikusművész

1940-ben született Mezőcsáton.
A középiskola után felvételt nyert a Képzőművészeti Főiskolára, amelyet 1966-ban végzett el grafikusként. Mestere Kádár György és Konecsni György volt.
A főiskola elvégzése óta szabadfoglalkozású grafikus. Elsősorban emblémákat és piktogramokat tervez, de számos megrendelést kap prospektusok, programfüzetek, plakátok, sajtóhirdetések, címkék és csomagolások tervezésére is.
Tagja a Művészeti Alapnak.
Először 1966-ban állított ki a Képzőművészeti Főiskolán. Azóta több csoportos kiállításon vett rész. Legutóbb 1983 januárjában a kispesti Nagy Balogh János Kiállítóteremben volt embléma, védjegy, piktogram témában önálló kiállítása 10 év anyagából. 1984-ben a IV. Országos Grafikai Biennálén – Békéscsabán – emblémákkal vett részt.

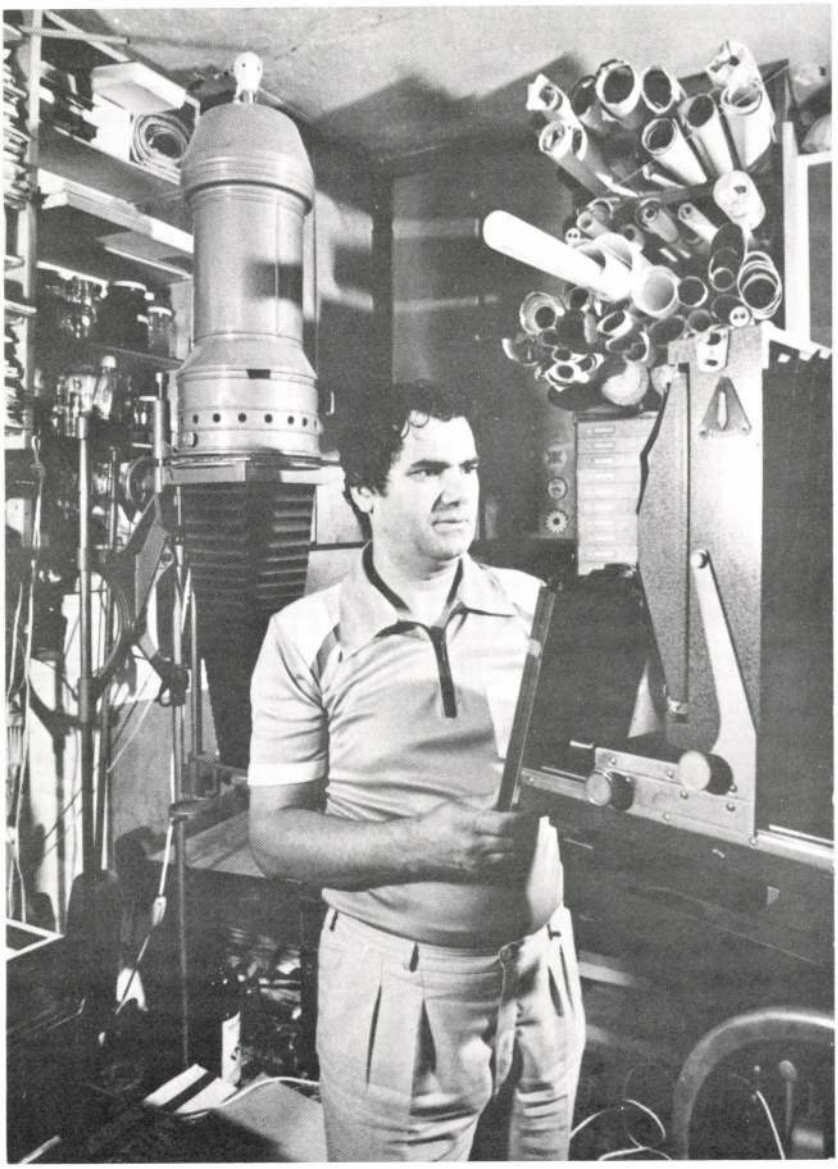

EŐRY MIKLÓS kerámikus

1934-ben született Kispesten.

1967. Diploma. Magyar Iparművészeti Főiskola. Jelenleg a főiskola adjunktusa.

1968. Kerámia falburkolat. Tatabánya. I. Kerámia Biennálé. Pécs.

1969. Kerámia falburkolat. Sopron.

1970. Kerámiafal. Szombathely, megyei könyvtár. „Építészeti Kerámia" kiállítás, Bp., csoportos. Falburkolat. Datorg számítóközpont, Bp. II. Kerámia Biennálé, Pécs.

1971. Pillérburkolat. Bp. Kerámiaburkolat. Domus stúdió, Bp., csoportos. Nemzetközi Kerámia Akadémia tagság.

1972. Dekoratív csempeburkolat, Bőcs, csoportos. III. Kerámia Biennálé, Pécs.

1973. Kerámiakiállítás, Prága.

1974. Kerámiakiállítás, Ankara, Isztambul. Iparművészeti Kiállítás, Erfurt. Nemzetközi kerámia szimpozion és kiállítás, Siklós.

1976. Kerámiafal, samott, Bp. „Vörös Sün" snack bár. Bp., csoportos.

1977. Samott relief. Filmtudományi Intézet. Bp.

1978. Tetőkert-berendezés. Kereskedelmi kamara. Bp., csoportos.

1979. I. Formatervezési triennálé, Kecskemét.

1980. Magyar Iparművészeti Kiállítás, Moszkva. Kispesti Művészek bemutatkozó tárlata. VI. Kerámia Biennálé, Pécs. Samott plasztika. Bp., Olimpia mozi.

1981. Egyéni kiállítások. Szeged, Budapest, Császártöltés. Modern magyar kerámia. Berlin, csoportos.

1983. Művészeti Alap Kiállítási Nívódíja. Kerámiakiállítás, Szolnok. II. Szilikátipari Formatervezési Triennálé, Kecskemét.

1983. Kerámiakiállítás, Szabadka.

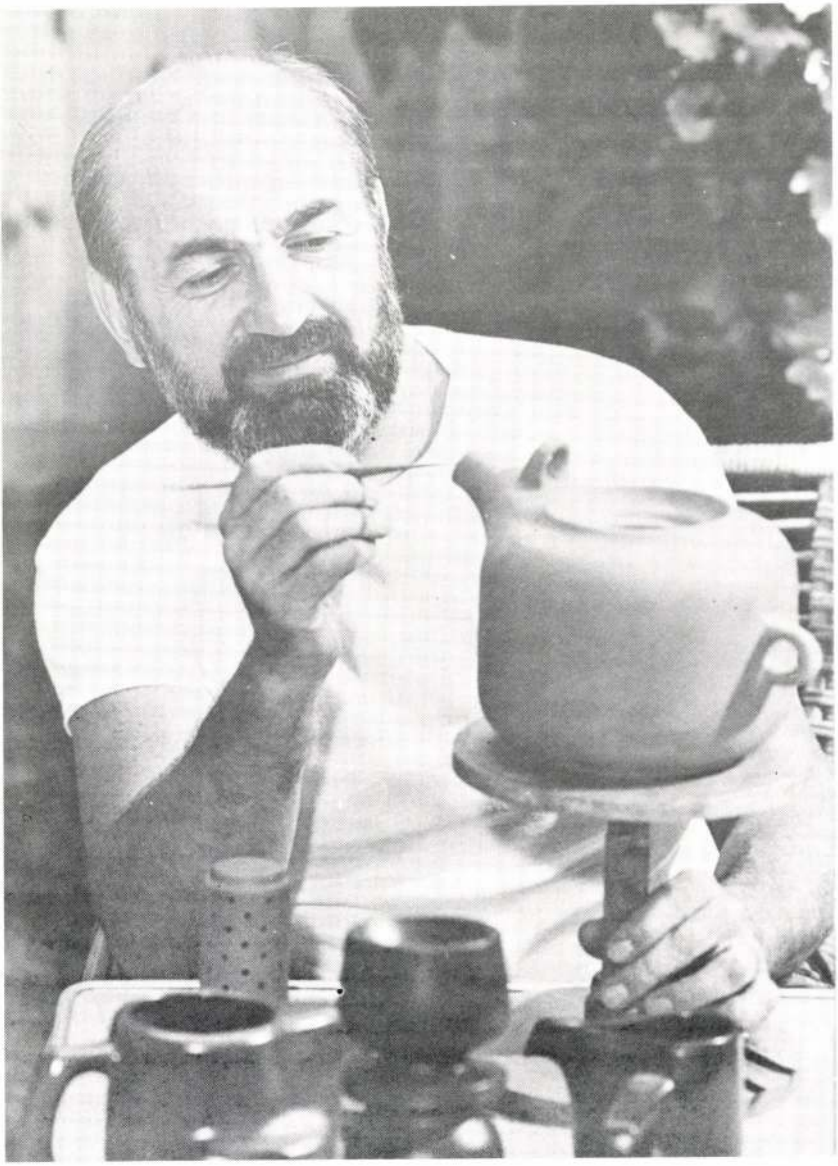

FAJKA JÁNOS tűzzománcművész

1935-ben született Nagykőrösön.
Az Iparművészeti Főiskolát 1962-ben végezte el. Mesterei id. Rácz József, Dudás Jenő, Schubert Ernő és Rákosi Zoltán. Művészi pályafutását textiltervezőként kezdte, és csak fokozatosan jutott el a tűzzománchoz. A műfajváltás logikusan következett be nála, mivel textíliáin és rajzain már korábban is megmutatkozott a zománcművészet irányában való képi építkezése. Az elmúlt években számos pályázaton nyert díjat, kapott elismerést. Igy 1963-ban „KGST" pályázatán I. díjat, 1967-ben az „Év legszebb terméke" pályázatán két I. díjat, 1970-ben a Nemzeti Galériában bemutatott, SZOT által rendezett pályázaton grafikai díjat, a kispesti tanács által kiírt pályázaton II. díjat nyert tűzzománcaival. Munkáival szerepelt nemzetközi kiállításokon: Moszkva, Varsó, Nemzetközi Zománc Biennálé, Limoges stb.
Az elmúlt években húsz önálló és mintegy harminc csoportos kiállításon vett rész.



GÁL DEZSŐ festőművész

Geszten született 1924-ben.
1946-ban felvették a Derkovits Gyula Kollégiumba, ahol Kmetty János és Koffán Károly voltak tanárai. 1949-től 1953-ig a Képzőművészeti Főiskola hallgatója volt. Itt Hincz Gyula és Domanovszky Endre voltak mesterei. Rajztanári tevékenységet Esztergomban, Tatán és Budapesten folytatott. Jelenleg Kispesten az Ifjú Gárda Művelődési Házban képzőművészeti szakköröket vezet.
1963 óta tagja a Művészeti Alapnak
1979-ben a Nagy Balogh János emlékére rendezett kiállításon és pályázaton első díjat nyert.
Egyéni kiállítása Budapesten és vidéken hét alkalommal volt, csoportos tárlaton hat alkalommal szerepelt.



GYENE IDA grafikusművész

1945-ben született Kispesten.
Tanulmányait a Képző- és Iparművészeti Gimnáziumban, majd az Iparművészeti Főiskolán végezte el. Az utóbbin – 1973-ban – grafikus tervezőművész diplomát szerzett. Mestere Ernyei Sándor volt.
A Művészeti Alap tagja. Alkalmazott grafikával foglalkozik: zömmel könyvborítót, továbbá plakátot, reklámgrafikát, emblémát tervez. Részt vett több országos könyvművészeti kiállításon. Szerepelt a csoport 1980. évi bemutatkozó tárlatán a kispesti Nagy Balogh János Kiállítóteremben és az 1984-ben rendezett kollektív kiállításon a zalaegerszegi Megyei Művelődési és Ifjúsági Központban.
Erre a kiállításra könyvborítókból állított össze egy kis kollekciót.



HERNÁDI PAULA

1947-ben született Budapesten. Középiskolás korában Szlávik Lajos festőművésznél tanult. 1966–70 között az Egri Tanárképző Főiskolán Blaskó János növendéke volt. Ezután rajzpedagógusként tevékenykedett és kiállításokon szerepelt.
1974–77 között a Képzőművészeti Főiskolán folytatta tanulmányait Balogh Jenő, Patay László és Bráda Tibor művésztanárok irányításával. 1977-ben tagja lett a Művészeti Alapnak.
Azóta rendszeresen szerepel a hazai képzőművészeti kiállításokon és pályázatokon pl.: Grafika „78", „Ezüst Gerely", „Magyar Tájak", V. Balatoni Kisgrafikai Biennálé, Mai magyar grafika és rajzművészet . . ., ahol több alkalommal díjazták.
Önálló kiállítása volt az Újpesti Ifjúsági Házban, Ferencvárosi Pincegalériában, Nagy Balogh János Kiállítóteremben és a Zalaegerszegi Városi Művelődési Központban.



KATONA ÁRON SÁNDOR tűzzománcművész

Budapesten született 1940-ben.
1954 óta szerepel csoportos és egyéni kiállításokon. Nyolc évig M. Tóth István festőművész tanítványa. Tűzzománc képek készítésével 1970 óta foglalkozik.
1975 óta a Művészeti Alap tagja. Tanulmányúton Ausztriában (1974, Wien–Schaver Zománcgyár) és Franciaországban (1978, Limoges) járt.
Művei középpontjában az ember, az emberi jellem, lélek, illetve az ember környezete áll.
Többnyire a kifejezés természetelvű, figuratív módszereivel él, sajátos egyéni technikával.
Önálló kiállítása Magyarországon és külföldön tizenegy alkalommal volt, csoportos kiállításon tizenhárom alkalommal vett részt.

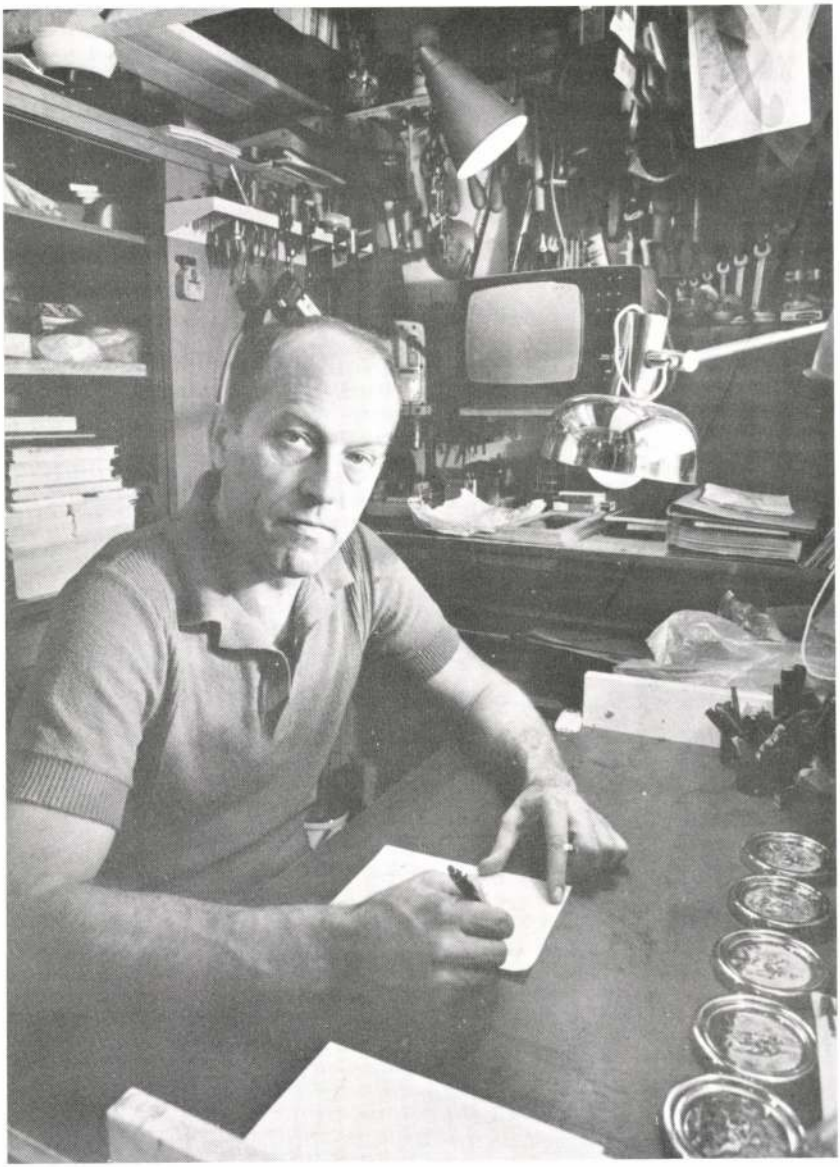

KOVÁCS IMRE szobrászművész

Karcagon született 1936-ban.
A Magyar Iparművészeti Főiskola szobrász szakán 1961-ben diplomázott. Mesterei Borsos Miklós és Illés Gyula voltak. Diploma után egy évig a Művelődésügyi Minisztérium ösztöndíjában részesült.
1962-től állami megbízásokra dolgozik.
Munkáit közterekre (szobor, díszkút), illetve új épületek falára (rézdomborítás, fémplasztika stb.), valamint épületek belső terébe (pl. térelválasztó rács) készíti.
Plasztikái Budapesten és vidéki városokban egyaránt megtalálhatók. 1962-ben, a Műcsarnokban megrendezett IX. Országos Képzőművészeti Kiállításon szerepelt először nyilvánosság előtt munkája, a vaslemezből domborított, és hegesztéssel összeállított 160 cm magas „Parasztasszony" c. szobra. Azóta minden jelentősebb hazai kiállításon részt vesz. Alkotásai több kollektív kiállításon szerepeltek külföldön is. Egyéni kiállítása vidéki városokban, valamint 1978-ban, 1982 és 1983-ban Budapesten volt.
Szereti a fémet, szívesen készít rézdomborítást, lemezplasztikát. Az ország különböző városaiban felállított munkái – kevés kivétellel – az említett technikával készültek.



MOLDVAY JÓZSEF fotográfus

1941-ben született Budapesten. A fényképezéssel a budafoki Budai Nagy Antal gimnázium Nagy István tanár vezetésével működő fotószakkörében ismerkedik meg. Érettségi után megszerzett optikusi képesítésének „indítéka" a fényképezőgépek, objektívek iránti kíváncsiság. A fotózás további elméleti és gyakorlati tudnivalóit állandó önképzéssel szerzi meg.

1970 óta a Magyar Rádió és Televízió főállású, hivatásos énekművésze.

1971-től a Rádióújság állandó külső munkatársa; ettől kezdve dolgozik rendszeresen fotóriporterként is, legtöbbször Nádor Tamás íróval közösen. Munkájuk eredményességét több – fotókkal illusztrált – interjúkötet is jelzi.

Tagja a Magyar Újságírók Országos Szövetségének. Fotói folyóiratok, szépirodalmi és interjúkötetek lapjain jelennek meg. Stílusának jellegzetessége a primer esztétikum beavatkozásoktól mentes ábrázolása (bevallottan őrizve a magyar fotózás nagyjainak ihlető hagyományait).

Képein lírai pillanatokká sűrűsödnek az exponálásra kényszerítő momentumok: a „Fény", a „Forma", az „Érzelem" állandó és örökké megújuló alapélményei.

Önálló és csoportos kiállításokon vett részt vidéken és Budapesten egyaránt.

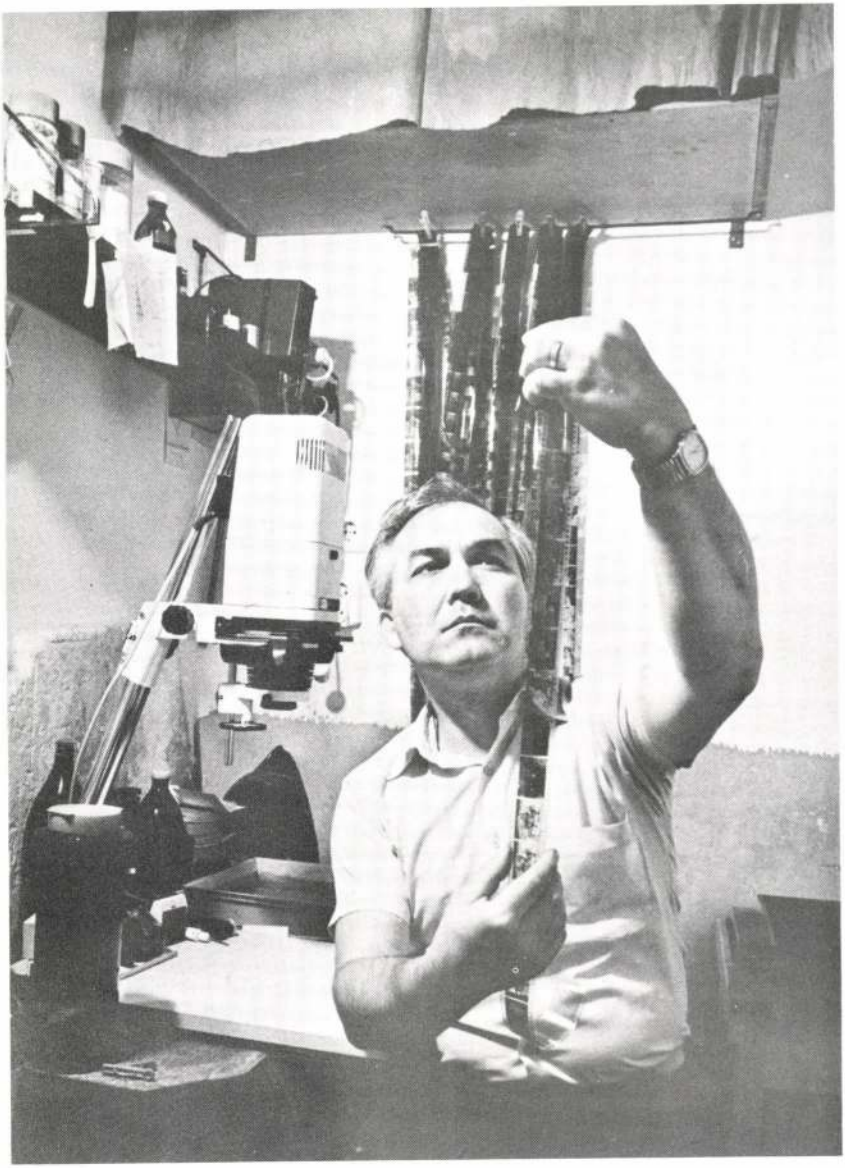

NÁDAI TIBOR belsőépítész

1941-ben Kispesten született.
A Képző- és Iparművészeti Gimnáziumban tanult, bútorműves szakon. 1964-ben végzett az Iparművészeti Főiskolán, belsőépítészként. Ezután tervezőirodákban dolgozott, ugyanakkor tárgykészítéssel is kezdett foglalkozni. Főleg lámpákat tervezett, prototípusokat az Iparművészeti Vállalat részére. Ezekkel díjakat is nyert.
Megvalósult tervezési munkái: Pécs, Orvostudományi Egyetem (munkatársként), „Óbuda" étterem, „PEVDI Mintabolt", „Konzum Áruház" – Pécs, „Tokaj Szálló", „Alföld Szálló" – Orosháza, Hévíz – SZOT-szanatórium, Írószövetség étterem, Zichyújfalu – templombelső.
Párhuzamosan saját műhelyében lámpákat is készített ezalatt, és részt vett kiállításokon. 1981-től szabadfoglalkozású. Funkcionális fém lámpákat készít az „idda" (Iparművészeti V.) részére.



NIKMOND BEÁTA szobrászművész

1938-ban született Kispesten.
A szobrászatot 1960-tól kezdte el Laborcz Ferenc és ifj. Pál Mihály irányításával a Dési Huber Képzőművészeti Körben, 1977-ig, a Művészeti Alaphoz történt felvételéig. Ettől kezdve részt vett az országos kiállításokon. Első önálló kiállítása a kispesti Nagy Balogh János Kiállítóteremben volt 1979-ben, majd 1983-ban a Budapest Galéria Kiállítóházában.



PROHÁSZKA MARGIT textiltervező

1936-ban született Kispesten.
1959-ben kapott diplomát az Iparművészeti Főiskolán. Schubert Ernő tanítványa volt.
Munkahelyei: Kéziszövők Háziipari Szövetkezete, Újpesti Gyapjúszövőgyár. 1963 óta Lakástextil Vállalat.
Kiállítások: belföldi és külföldi ipari és iparművészeti kiállítások.

Díjak:
„Könnyűipar Legszebb Terméke" díj 1965 és 1966
Iparművészeti Tanács különdíja Otthon '73., 1972-ben
I. Ipari Textilművészeti Biennálé III. díj, 1973.
Könnyűipar Kiváló Dolgozója, 1976.
III. Ipari Textilművészeti Biennálé díja, 1977.
Iparesztétikai Lektorátus nívódíja Otthon '79., 1978.
Formatervezési nívódíj, 1981.
SZOT-díj, 1982.


HIREK
1964
8

VIOLA JÓZSEF író, költő, műfordító, festő

1927-ben született Kispesten.
A gimnáziumi érettségi után egy évig tanult rajzolni a kispesti Munkás Kulturális Szövetség iskolájában.
A Művészeti Alap tagja. Megjelent számos vers- és egyéb fordítása, továbbá a Pisti nem köszön c. ifjúsági regénye, Kutyaszorító és Állok c. verseskönyve, valamint az 50 éves a kispesti Nagy Balogh János Képzőművészeti Kör c. monográfiája. 1979-ben a XIX. ker. Tanács által kiírt pályázaton II. díjat nyert.

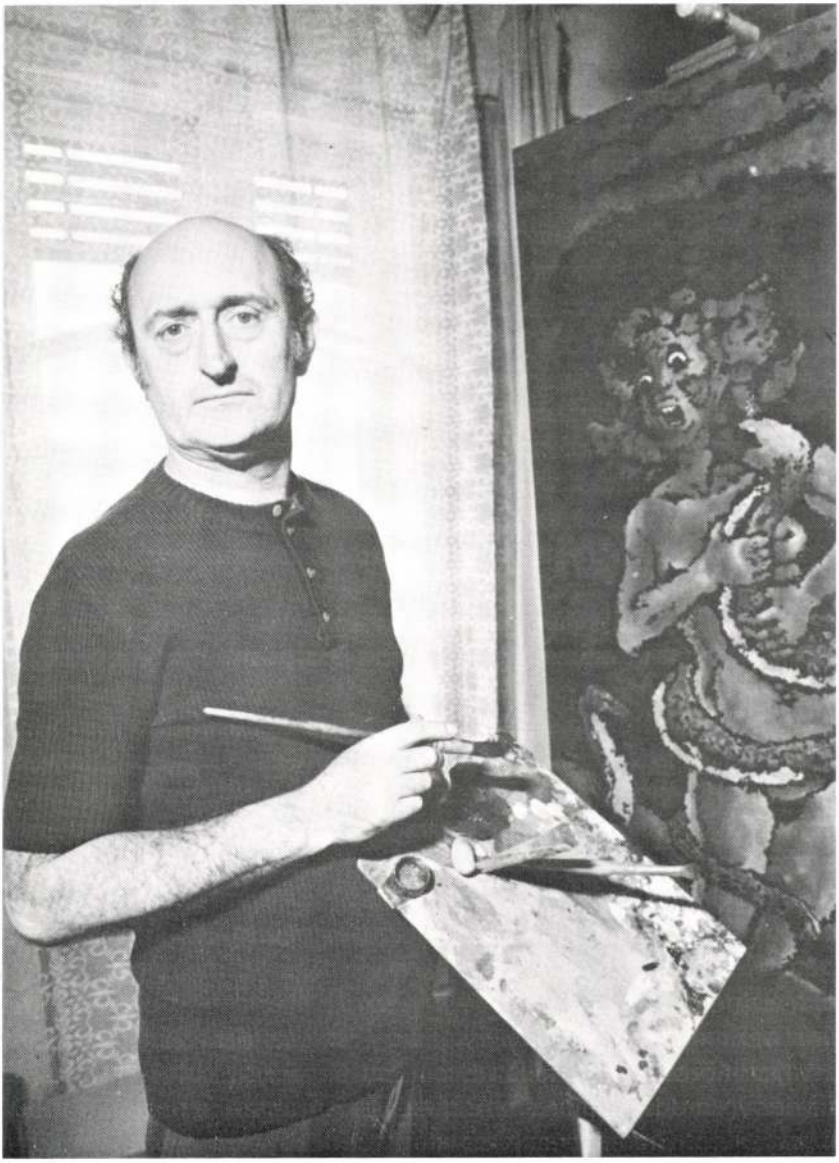

ECSERY ELEMÉR muzeológus–művészettörténész.

1929-ben született Kispesten.
A Képző- és Iparművészeti Gimnázium grafikai szakának növendékeként 1951-ben érettségizett. Felsőfokú tanulmányait előbb az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán végezte, ahol 1957-ben muzeológus–művészettörténész diplomát szerzett; majd 1967-ben az MSZMP Marxizmus–Leninizmus Esti Egyetemen esztétikából államvizsgázott.
Gyakornoki és pályakezdő éveit – 1956-tól – a BTM Pesterzsébeti Múzeumban töltötte. Innen – 1958-ban – meghívták a Kiállítási Intézményekhez (Műcsarnok), ahol nagyszabású és kisebb tárlatok sorozatos rendezése közben e speciális szakterület avatott ismerőjévé vált. A hatvanas évek második felében szabadpályás művészeti íróként működött. 1969 óta a Magyar Nemzeti Galéria munkatársa. Kutatási területe a 19–20. század képzőművészete, de az élő művészet csaknem valamennyi ágával is aktívan foglalkozik. Hivatásának, szakmai pályafutásának főbb területei és eredményei: 1956 óta a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat tagja. TIT előadókénti és ettől független művészettörténeti meg esztétikai előadásainak, tárlatvezetéseinek, hazai és külföldi kiállítási megnyitó beszédeinek száma együttesen meghaladja az ezret. Ebben jelentős hely jut a közművelésnek: üzemi dolgozók, középiskolások s ipari tanulók részére tartott előadásokkal. – Munkahelyi megbízás és külső felkérés alapján többszáz kiállítást rendezett országos és vidéki múzeumokban, képtárakban, művelődési házakban s határainkon túl számos kulturális intézményben. Kétszáz fölötti művészettörténeti és -elméleti dolgozatot publikált. Írt – jelenleg is ír – könyvet, nagyobb terjedelmű értekezést és kisebb esszét, recenziót, élő művészeket bemutató szakcikket, kiállítás-kritikát, katalógus-bevezetőt stb. Több munkája külföldön is megjelent. – Tagja a Művészeti Alap művészeti írói szakosztályának. Viola József figyelemfelkeltő hívására 1980 tavaszán csatlakozott a kispesti művészközösséghez. Lelkes, de türelmetlen lokálpatriotizmusától hajtva kér és vállal részt a csoport meg e kiállítóterem közérdekű tennivalóiból.

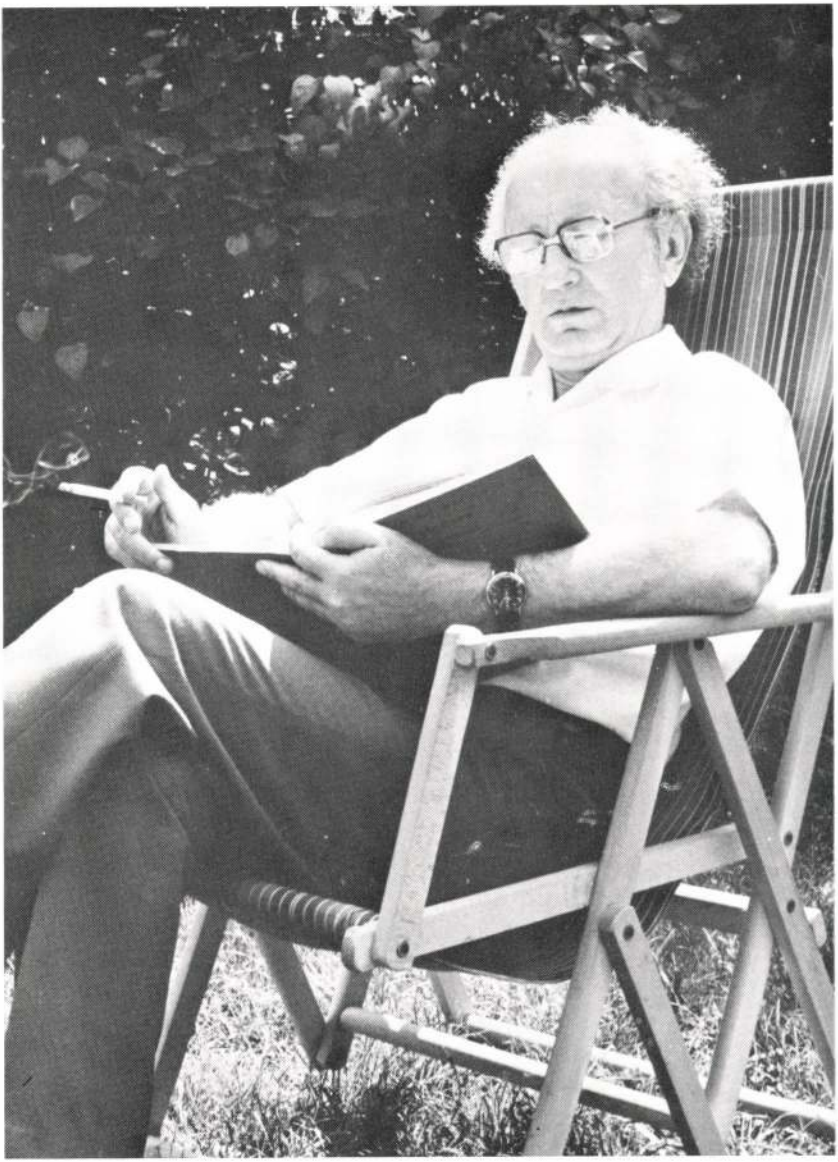

A kiállítást rendezte: **NÁDAI TIBOR**

Fotó: **MOLDVAY JÓZSEF**

ISSN 0230–4732

Ifjú Gárda Művelődési Ház

Felelős kiadó: Kertész Katalin

84–2795 – Fővárosi Nyomdaipari Vállalat 8. üzemegysége

Felelős vezető: Horváth László